

BILTEN
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2006. GODINA - II dio

БИЛТЕН
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2006. ГОДИНА - II дио

Sarajevo, 2007.

BILTEN USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

2006. GODINA – II dio

BROJ 15

ISSN: 1512-6366

Izdavač:

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, Ulica reisa Džemaludina Čauševića 6/III

Za izdavača:

HATIDŽA HADŽIOSMANOVIĆ

Urednik:

Mr. FARIS VEHAHOVIĆ

Redakcijski odbor:

Prof.dr. MIODRAG SIMOVIĆ

SEADA PALAVRIĆ

DUŠAN KALEMBER

Mr. MARIJA KOVAČIĆ

Mr. GORANA MLINAREVIĆ

Lektor-korektor:

Mr. MARIJA KOVAČIĆ

DTP:

AMELA HARBA-BAŠOVIĆ

Štampa:

BLICDRUK d.o.o Sarajevo

Tiraž: 400

SADRŽAJ

Uvodna riječ 9

Nadležnost - VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine

Odluka U 19/06 15

Odluka U 16/06 21

Odluka U 4/04 II 25

Izdvojeno mišljenje sutkinje Constance Grewe i sudije Davida Feldmana 53

Nadležnost - VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine

Odluka AP 1785/06 59

Odluka AP 2849/06 67

Odluka AP 1296/05 73

Odluka AP 2499/06 83

Odluka AP 1337/05 93

Odluka AP 1334/06 99

Odluka AP 1718/05 105

Odluka AP 1428/05 113

Odluka AP 2063/05 119

Odluka AP 1108/05 125

Odluka AP 1719/05 131

Odluka AP 2414/05 141

Odluka AP 1502/05 145

Odluka AP 1407/05 149

Odluka AP 1418/05 153

Odluka AP 2355/05 159

Odluka AP 953/05 165

Odluka AP 2058/05 191

Odluka AP 2271/05 203

Odluka AP 1426/05 235

Odluka AP 2561/05 255

Odluka AP 1257/05 273

Odluka AP 1293/05 287

Odluka AP 1431/05 303

Odluka AP 1492/05 323

Odluka AP 2650/05 333

Odluka AP 905/05 349

Odluka AP 1365/05 371

Odluka AP 2348/05	383
Odluka AP 2679/06	399
Odluka AP 1505/06	417
Odluka AP 2141/05	435
Odluka AP 2232/05	449
Odluka AP 2523/05	467
Odluka AP 2238/05	485
Odluka AP 1603/05	495
Odluka AP 2468/05	513
Odluka AP 1410/05	525
Odluka AP 1570/05	543
Rješenje AP 198/03	563
Odluka AP 198/03	569
Odluka AP 1289/05	585
Odluka AP 1162/05	605
Odluka AP 148/05	613
Odluka AP 2458/05	629
Odluka AP 2158/05	645
Odluka AP 2629/05	665
Odluka AP 2144/05	685
Odluka AP 1498/05	699
Odluka AP 1788/05	717
Odluka AP 2518/05	739
Odluka AP 1109/05	757
Odluka AP 1402/05	775
Odluka AP 2678/06	787
Izdvojeno mišljenje sudije Davida Feldmana	798
Izdvojeno mišljenje sutkinje Constance Grewe	800
Izdvojeno mišljenje sutkinje Seade Palavrić	802
Rješenje AP 1226/05	803
Nadležnost - VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka U 17/06	811
Registri	
Registar odluka po nadležnosti	829
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	839
Registar odluka po katalogu prava	845

KAZALO

Uvodna riječ 9

Nadležnost - VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine

Odluka U 19/06 15

Odluka U 16/06 21

Odluka U 4/04 II 25

Izuzeto mišljenje sutkinje Constance Grewe i suca Davida Feldmana 53

Nadležnost - VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine

Odluka AP 1785/06 59

Odluka AP 2849/06 67

Odluka AP 1296/05 73

Odluka AP 2499/06 83

Odluka AP 1337/05 93

Odluka AP 1334/06 99

Odluka AP 1718/05 105

Odluka AP 1428/05 113

Odluka AP 2063/05 119

Odluka AP 1108/05 125

Odluka AP 1719/05 131

Odluka AP 2414/05 141

Odluka AP 1502/05 145

Odluka AP 1407/05 149

Odluka AP 1418/05 153

Odluka AP 2355/05 159

Odluka AP 953/05 165

Odluka AP 2058/05 191

Odluka AP 2271/05 203

Odluka AP 1426/05 235

Odluka AP 2561/05 255

Odluka AP 1257/05 273

Odluka AP 1293/05 287

Odluka AP 1431/05 303

Odluka AP 1492/05 323

Odluka AP 2650/05 333

Odluka AP 905/05 349

Odluka AP 1365/05 371

Odluka AP 2348/05	383
Odluka AP 2679/06	399
Odluka AP 1505/06	417
Odluka AP 2141/05	435
Odluka AP 2232/05	449
Odluka AP 2523/05	467
Odluka AP 2238/05	485
Odluka AP 1603/05	495
Odluka AP 2468/05	513
Odluka AP 1410/05	525
Odluka AP 1570/05	543
Rješenje AP 198/03	563
Odluka AP 198/03	569
Odluka AP 1289/05	585
Odluka AP 1162/05	605
Odluka AP 148/05	613
Odluka AP 2458/05	629
Odluka AP 2158/05	645
Odluka AP 2629/05	665
Odluka AP 2144/05	685
Odluka AP 1498/05	699
Odluka AP 1788/05	717
Odluka AP 2518/05	739
Odluka AP 1109/05	757
Odluka AP 1402/05	775
Odluka AP 2678/06	787
Izuzeto mišljenje suca Davida Feldmana	798
Izuzeto mišljenje sutkinje Constance Grewe	800
Izuzeto mišljenje sutkinje Seade Palavrić	802
Rješenje AP 1226/05	803
Nadležnost - VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka U 17/06	811
Registri	
Registar odluka po nadležnosti	829
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	839
Registar odluka po katalogu prava	845

САДРЖАЈ

Уводна ријеч	9
--------------------	---

Надлежност - VI/3a) Устава Босне и Херцеговине

Одлука У 19/06	15
Одлука У 16/06	21
Одлука У 4/04 II	25
Издвојено мишљење судије Constance Grewe и судије Davida Feldmana	53

Надлежност - VI/3b) Устава Босне и Херцеговине

Одлука АП 1785/06	59
Одлука АП 2849/06	67
Одлука АП 1296/05	73
Одлука АП 2499/06	83
Одлука АП 1337/05	93
Одлука АП 1334/06	99
Одлука АП 1718/05	105
Одлука АП 1428/05	113
Одлука АП 2063/05	119
Одлука АП 1108/05	125
Одлука АП 1719/05	131
Одлука АП 2414/05	141
Одлука АП 1502/05	145
Одлука АП 1407/05	149
Одлука АП 1418/05	153
Одлука АП 2355/05	159
Одлука АП 953/05	165
Одлука АП 2058/05	191
Одлука АП 2271/05	203
Одлука АП 1426/05	235
Одлука АП 2561/05	255
Одлука АП 1257/05	273
Одлука АП 1293/05	287
Одлука АП 1431/05	303
Одлука АП 1492/05	323
Одлука АП 2650/05	333
Одлука АП 905/05	349
Одлука АП 1365/05	371

Одлука АП 2348/05	383
Одлука АП 2679/06	399
Одлука АП 1505/06	417
Одлука АП 2141/05	435
Одлука АП 2232/05	449
Одлука АП 2523/05	467
Одлука АП 2238/05	485
Одлука АП 1603/05	495
Одлука АП 2468/05	513
Одлука АП 1410/05	525
Одлука АП 1570/05	543
Рјешење АП 198/03	563
Одлука АП 198/03	569
Одлука АП 1289/05	585
Одлука АП 1162/05	605
Одлука АП 148/05	613
Одлука АП 2458/05	629
Одлука АП 2158/05	645
Одлука АП 2629/05	665
Одлука АП 2144/05	685
Одлука АП 1498/05	699
Одлука АП 1788/05	717
Одлука АП 2518/05	739
Одлука АП 1109/05	757
Одлука АП 1402/05	775
Одлука АП 2678/06	787
Издвојено мишљење судије Davida Feldmana	798
Издвојено мишљење судије Constance Grewe	800
Издвојено мишљење судије Seade Palavrić	802
Рјешење АП 1226/05	803
Надлежност - VI/3c) Устава Босне и Херцеговине	
Одлука У 17/06	811
Регистри	
Регистар одлука по надлежности	829
Регистар одлука по критеријима допустивости	839
Регистар одлука по каталогу права	845

UVODNA RIJEČ

Imajući u vidu impozantan broj riješenih predmeta i donesenih odluka u toku 2006. godine, Ustavni sud štampa Bilten odluka donesenih u spomenutoj godini u dvije knjige. Ovo je drugi dio Biltena koji obuhvata odluke usvojene u periodu od 1. jula do 31. decembra 2006. godine. Kao što smo to uradili i u prethodnom dijelu, ovdje vam nudimo pregled samo izabranih odluka koje predstavljaju nove pravne slučajeve ili se mogu smatrati interesantnim sa pravnog stanovišta. Međutim, javnosti neće biti uskraćena mogućnost pregleda svih odluka Ustavnog suda, uključujući odluke o dopustivosti, odluke o dopustivosti i meritumu, kao i privremene mjere, jer su sve dostupne na web stranici Ustavnog suda www.ccbh.ba.

Radi lakšeg snalaženja i preglednosti, odluke o dopustivosti smo razvrstali prema pravnoj osnovi iz Pravila Ustavnog suda BiH, a odluke o meritumu prema osporenim ustavnim pravima i povredama prava iz Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. Nadamo se da ćemo na ovaj način lako uputiti čitatelje na one odluke Suda koje ih najviše zanimaju.

Odluke razmatrane u meritumu, koje se odnose na ocjenu ustavnosti, štampali smo u potpunosti. Među njima posebno izdvajamo Drugu djelimičnu odluku U 4/04 koja se odnosi na zahtjev za ocjenu ustavnosti čl. 1. i 2. Zakona o slavama i svetkovinama Republike Srpske te člana 1. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske. Ističemo još i Odluku U 17/06 koja se dotiče pitanja pravnih praznina u pravnom sistemu Bosne i Hercegovine, a koju je Ustavni sud BiH razmatrao prema proceduri predviđenoj članom VI/3.c) Ustava BiH.

Iz apelacione nadležnosti skrećemo pažnju na neke od odluka kao što su AP 953/05, AP 1426/05 i AP 2271/05.

Zbog ravnopravnosti dva pisma i tri službena jezika u Bosni i Hercegovini ovaj bilten štampamo kombinirano, što neće, nadamo se, stvarati ozbiljnije teškoće prilikom korištenja.

Smatramo da na ovaj način integriramo sudsku praksu Ustavnog suda BiH i činimo je dostupnom i korisnom široj pravničkoj publici, javnim institucijama i svim građanima Bosne i Hercegovine.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović-Mahić

ODLUKE
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

ОДЛУКЕ
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Nadležnost - VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine

Nadležnost - VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine

Надлежност - VI/3а) Устава Босне и Херцеговине

Predmet broj U 19/06

ODLUKA O PRIVREMENOJ MJERI

Zahtjev Muhameda Ibrahimovića, predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine i 36 poslanika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine za donošenje privremene mjere, a u vezi sa zahtjevom o ocjeni usaglašenosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine Okvirnog zakona o privatizaciji preduzeća i banaka u Bosni i Hercegovini i Zakona o privatizaciji državnog kapitala u preduzećima, te s tim u vezi i Odluke o donošenju posebnog privatizacionog programa za preduzeće «TELEKOM SRPSKE» a.d. Banja Luka

Odluka od 17. novembra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u sastavu: predsjednica Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednici David Feldman, Miodrag Simović i Valerija Galić, te sudije Tudor Pantiru, Mato Tadić, Jovo Rosić, Constance Grewe i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 17. novembra 2006. godine u predmetu broj U **19/06**, rješavajući zahtjev **Muhameda Ibrahimovića, predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine i 36 poslanika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine** za donošenje privremene mjere, na osnovu člana VI/3. a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 5. i člana 77. stav 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), donio je

ODLUKU O PRIVREMENOJ MJERI

Odbija se kao neosnovan zahtjev Muhameda Ibrahimovića, predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine i 36 poslanika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine za donošenje privremene mjere.

Obrazloženje

1. Muhamed Ibrahimović, predsjedavajući Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine i 36 poslanika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnosioci zahtjeva), podnijeli su 20. oktobra 2006. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu usaglašenosti s Ustavom Bosne i Hercegovine Okvirnog zakona o privatizaciji preduzeća i banaka u Bosni i Hercegovini («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 14/98) i Zakona o privatizaciji državnog kapitala u preduzećima («Službeni glasnik Republike Srpske» broj 51/06), te s tim u vezi i odluke o donošenju posebnog privatizacijskog programa za preduzeće «TELEKOM SRPSKE» a.d. Banja Luka («Službeni glasnik Republike Srpske» broj 74/06). Podnosioci zahtjeva su, također, zatražili donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud zabranio provođenje odluke o donošenju posebnog privatizacijskog programa za preduzeće «TELEKOM SRPSKE» a.d. Banja Luka, do donošenja odluke o zahtjevu.

2. Podnosioci zahtjeva navode da su odredbe stava 3. Preambule, člana 2. stav 1. i člana 3. stav 2. Okvirnog zakona o privatizaciji preduzeća i banaka u Bosni i Hercegovini, kojima se izričito priznaje pravo entiteta da privatiziraju preduzeća i banke smještene na njihovoj teritoriji, a koja nisu u privatnom vlasništvu, i da im pripadnu prihodi koji se time ostvare u skladu s propisima koje usvajaju parlamenti entiteta, neusklađene s Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, koji se prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ističu da, prema članu 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, država Bosna i Hercegovina ima pravo neometano uživati svoju imovinu, te da niko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim principima međunarodnog prava. Navode da, prema odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, država Bosna i Hercegovina nije skup «zajedničkih institucija» nego demokratska država koja funkcioniše na osnovama vladavine prava, te da je Republika Srpska samo jedan od njezinih entiteta. Prema tome, smatraju da osporeni zakon zanemaruje činjenicu da je država Bosna i Hercegovina pravno lice koje ima pravo na neometano uživanje svoje imovine.

3. Navode da je osporeni zakon u neskladu i s odredbama Aneksa II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, jer prema navedenim odredbama na snazi ostaju sve odredbe prema kojima je država uživatelj svoje imovine ukoliko nije lišena te imovine u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim principima međunarodnog prava. Smatraju da se osporenim zakonom nije ni pokušalo pitanje državne imovine i njezine moguće privatizacije dovesti u vezu s Aneksom IX Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odnosno da ništa nije učinjeno da se pitanje PTT i komunikacijskih usluga riješi onako kako predviđa član 3. Aneksa IX Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Nadalje, smatraju da je osporeni zakon stvorio mogućnost da se entiteti faktički pretvore u nosioce državne imovine i da se smatraju posebnim državama, te da je navedeno vidljivo iz odluke o donošenju posebnog privatizacijskog programa za preduzeće «TELEKOM SRPSKE» a.d. Banja Luka, gdje se stalno govori o državnom kapitalu kojim raspolaže Republika Srpska. Također, smatraju da osporeni zakon umjesto da osnaži reintegraciju države Bosne i Hercegovine otvara put disoluciji države Bosne i Hercegovine i njezinoj daljnjoj podjeli koja je započeta ratom protiv Bosne i Hercegovine.

4. Nadalje, podnosioci zahtjeva navode neusklađenost odredaba čl. 7. i 8. Zakona o privatizaciji državnog kapitala u preduzećima koji propisuju uvjete i predmet prodaje državne imovine s općim i javnim interesom iz člana 1. Evropske konvencije, člana

1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i člana 14. Evropske konvencije, odnosno zabrani diskriminacije prema teritorijalnoj osnovi, a imajući u vidu broj stanovnika u oba entiteta prema popisu stanovništva iz 1991. godine.

5. Prema tome, podnosioci zahtjeva smatraju da je potrebno, da bi se došlo do ocjene o ustavnosti odluke o donošenju privatizacijskog programa za preduzeće «TELEKOM SRPSKE» a.d. Banja Luka, prethodno ispitati ustavnost odredaba svih onih zakona koji su omogućili donošenje navedene odluke. Predlažu da Ustavni sud prilikom ocjene ustavnosti uzme u obzir «ekonomske i tehnološke kriterije i principe» koji nalažu potrebu jedinstvenog državnog korištenja «Telekoma» kao dobra od općeg interesa, odnosno istinskog interesa svakog građanina Bosne i Hercegovine, jer Bosna i Hercegovina kao demokratska država uživa punu zaštitu Evropske konvencije. Podnosioci zahtjeva predlažu da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom će zabraniti provođenje odluke o donošenju posebnog privatizacijskog programa za preduzeće «TELEKOM SRPSKE» a.d. Banja Luka, čime bi se onemogućio nastanak štetnih posljedica koje neće biti moguće otkloniti.

6. Pri ispitivanju osnovanosti zahtjeva za donošenje privremene mjere Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 77. stav 3. Pravila Ustavnog suda.

7. Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud je jedini nadležan odlučivati o bilo kojem sporu koji se javlja prema ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka entiteta za uspostavljanje posebnog paralelnog odnosa sa susjednom državom u skladu s ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Je li bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu s ovim Ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.»

Član 77. stav 3. Pravila Ustavnog suda glasi:

«Ustavni sud u plenarnoj sjednici, odnosno Vijeće od pet sudija može na vlastitu inicijativu ili na zahtjev stranke odrediti privremenu mjeru iz stava 1. ovog člana.»

8. Ustavni sud naglašava da donošenje privremene mjere ima smisla i opravdanje jedino u situaciji kada šteta, čiji je nastanak nedvosmisleno naznačen u zahtjevu i priloženim dokazima, može biti spriječena ili ograničena uvođenjem privremenih mjera.

9. Razlozi koje Ustavni sud uvažava pri usvajanju ili neusvajanju zahtjeva za donošenje privremene mjere mogu biti različiti od razloga koje Ustavni sud uvažava pri odlučivanju o zahtjevu. Razlozi i dokazi koje su podnosioci zahtjeva naveli u pogledu navodne neustavnosti osporenog općeg akta ne mogu se analogno primijeniti pri odlučivanju o osnovanosti zahtjeva za donošenje privremene mjere. Stoga, podnosioci zahtjeva moraju posebno obrazložiti i dokazati zašto traže donošenje privremene mjere.

10. Podnosioci zahtjeva su u obrazloženju zahtjeva za donošenje privremene mjere samo naveli kako smatraju «da bi provođenjem odluke o donošenju posebnog privatizacijskog programa za preduzeće TELEKOM SRPSKE a.d. Banja Luka nastupile nenadoknadive štetne posljedice koje neće biti moguće otkloniti». Dakle, osim ovakvog paušalnog navoda, podnosioci zahtjeva nisu obrazložili svoj zahtjev navođenjem relevantnih činjenica i dokaza koji bi govorili u prilog tvrdnji da postoji realna mogućnost za nastanak nenadoknadive štete. Stoga, Ustavni sud smatra zahtjev za donošenje privremene mjere neosnovanim.

11. Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u dispozitivu ove odluke.

12. Ustavni sud podsjeća da odluka o privremenoj mjeri ni u kojem slučaju ne prejudicira odluku o dopustivosti, odnosno o meritumu predmetnog zahtjeva.

13. U skladu s članom VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj U 16/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI

Zahtjev Zvonimira Carla Comparija
za ocjenu ustavnosti Zakona o otkupu
nacionaliziranih stanova koji je Dom
naroda Parlamenta Federacije BiH us-
vojio 21. lipnja 2006. godine

Odluka od 29. rujna 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u sastavu: predsjednica Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednici David Feldman, Miodrag Simović i Valerija Galić, te suci Tudor Pantiru, Mato Tadić, Jovo Rosić, Constance Grewe i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 29. rujna 2006. godine u predmetu broj **U 16/06**, rješavajući zahtjev **Zvonimira Carla Comparija**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 17. stavak 1. točka 4. i članka 59. stavak 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopušten zahtjev Zvonimira Carla Comparija za ocjenom ustavnosti Zakona o otkupu nacionaliziranih stanova, zato što ga je podnijela neovlaštena osoba.

Obrazloženje

1. Zvonimir Carlo Compari (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) je podnio 29. lipnja 2006. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenom ustavnosti Zakona o otkupu nacionaliziranih stanova koji je Dom naroda Parlamenta Federacije BiH usvojio 21. lipnja 2006. godine.

2. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni je sud pošao od odredaba članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 17. stavak 1. točka 4. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni je sud jedini mjerodavan odlučivati o bilo kojemu sporu koji se javlja prema ovome Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka entiteta za uspostavljanjem zasebnog paralelnog odnosa sa susjednom državom sukladna ovome Ustavu, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- *Je li bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovome Ustavu.*

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedatelj Vijeća ministara, predsjedatelj, ili njegov zamjenik bilo kojega doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojega doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojega doma zakonodavnog tijela jednog entiteta.»

Članak 17. stavak 1. točka 4. Pravila Ustavnog suda glasi:

«Zahtjev nije dopustiv ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

4. Zahtjev je podnijela neovlaštena osoba.»

3. Iz navedenoga proizlazi da se podnositelj zahtjeva ne ubraja u subjekte koji imaju pravo pokrenuti spor za ocjenom ustavnosti pred Ustavnim sudom u smislu članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Slijedi da je podnositeljev zahtjev za ocjenom ustavnosti navedenoga Zakona o otkupu nacionaliziranih stanova nedopušten u smislu članka 17. stavak 1. točka 4. Pravila Ustavnog suda, jer ga je podnijela neovlaštena osoba.

4. Imajući u vidu odredbu članka 17. stavak 1. točka 4. Pravila Ustavnog suda prema kojoj će se zahtjev odbaciti kao nedopušten ukoliko ga je podnijela neovlaštena osoba, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

5. Sukladno članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број У 4/04

**ДРУГА ДЈЕЛИМИЧНА ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ**

Захтјев Сулејмана Тихића, у вријеме када је поднио захтјев предједавајућег Председништва Босне и Херцеговине, за оцјену уставности чл. 1 и 2 Закона о грбу и застави Федерације Босне и Херцеговине, чл. 1, 2 и 3 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске, чл. 2 и 3 Закона о употреби заставе, грба и химне и чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама

Одлука од 18. новембра 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број У 4/04, рјешавајући захтјев Сулејмана Тихића, у вријеме кад је поднио захтјев предсједавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1, 2 и 3 и чл. 62 и 63 став 4 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), у саставу:

Хатица Хациосмановић, предсједница

David Feldman, потпредсједник

Миодраг Симовић, потпредсједник

Валерија Галић, потпредсједница

Tudor Pantiru, судија

Мато Тадић, судија

Јово Росић, судија

Constance Grewe, судија

на сједници одржаној 18. новембра 2006. године донио је

ДРУГУ ДЈЕЛИМИЧНУ ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се захтјев Сулејмана Тихића, у вријеме кад је поднио захтјев предсједавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине, за оцјену уставности чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама («Службени гласник Републике Српске» број 19/92).

Утврђује се да чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама («Службени гласник Републике Српске» број 19/92) нису у складу са чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чл. 1.1 и 2а) и ц) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације из Анекса I на Устав Босне и Херцеговине.

Налаже се Народној скупштини Републике Српске, у складу са чланом 63 став 4 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, да у року од шест мјесеци од дана објављивања ове одлуке у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине», чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама («Службени гласник Републике Српске» број 19/92) усагласи са Уставом Босне и Херцеговине.

Налаже се Народној скупштини Републике Српске, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, да у року из претходног става обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем да се изврши ова одлука.

Одбија се захтјев Сулејмана Тихића, у вријеме кад је поднио захтјев предсједавајућег Предсједништва Босне и Херцеговине, да се оцијени уставност члана 1 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 19/92).

Утврђује се да је члан 1 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 19/92) у складу са чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чл. 1.1 и 2а) и ц) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације из Анекса I на Устав Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине», «Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине», «Службеном гласнику Републике Српске» и «Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине».

Образложење

I. Увод

1. Сулејман Тихић, у вријеме кад је поднио захтјев предсједавајући Предсједништва Босне и Херцеговине (у даљем тексту: подносилац захтјева), поднио је 12. априла 2004. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставни суд) захтјев да се оцијени уставност чл. 1 и 2 Закона о грбу и застави Федерације Босне

и Херцеговине («Службене новине Федерације БиХ» бр. 21/96 и 26/96), чл. 1, 2 и 3 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 19/92), чл. 2 и 3 Закона о употреби заставе, грба и химне («Службени гласник Републике Српске» број 4/93) и чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама («Службени гласник Републике Српске» број 19/92). Подносилац захтјева је 2. децембра 2004. године поднио допуну захтјева.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 21 став 1 тада важећег Пословника Уставног суда, од Народне скупштине Републике Српске (у даљњем тексту: Народна скупштина) затражено је 11. маја 2004. године да достави одговоре на захтјев у року од 30 дана од дана пријема захтјева Уставног суда, а 8. децембра 2004. године затражено је да достави одговоре на допуну захтјева, такође у року од 30 дана.

3. Народна скупштина је 8. јуна 2004. године затражила да се продужи рок за давање одговора на захтјев за 45 дана, а 29. јула 2004. године затражила је ново продужење рока до 15. октобра 2004. године. Уставни суд је, у складу са чланом 24 тада важећег Пословника Уставног суда, 3. августа 2004. године Народној скупштини одобрио продужење рока за одговор на захтјев до 1. октобра 2004. године.

4. Народна скупштина је 30. септембра 2004. године доставила одговор на захтјев у ком је предложила да се у овом предмету одржи јавна расправа.

5. Клуб Хрвата и Клуб Бошњака у Вијећу народа Републике Српске су одговоре на захтјев доставили 6. августа 2004. године.

6. Народна скупштина је 28. децембра 2004. године затражила да се рок за достављање одговора на наводе из допуне захтјева продужи до 16. фебруара 2005. године.

7. Поступајући у складу са чланом 24 тада важећег Пословника Уставног суда, оцјењујући при томе наводе из захтјева и допуне захтјева, чињенице да је Народна скупштина већ доставила одговор на захтјев, да је на њено тражење већ био продужаван рок за достављање одговора на захтјев, те да је био остављен рок од 30 дана за достављање одговора на допуну захтјева, Уставни суд није нашао разлоге због којих би продужио рок за достављање одговора на наводе из допуне захтјева.

8. На основу члана 25 став 2 тада важећег Пословника Уставног суда, одговори Народне скупштине су 26. октобра 2004. године достављени подносиоцу захтјева.

9. На основу члана 46 тада важећег Пословника Уставног суда, на пленарној сједници, одржаној 28. јануара 2005. године, Уставни суд је одлучио да одржи јавну расправу у којој би учествовали представници страна у поступку. На истој сједници Уставни суд је одлучио да, као могуће *amicus curiae*, позове Канцеларију OSCE-а у Босни и Херцеговини, Канцеларију Високог комесара у Босни и Херцеговини, Венецијанску комисију и Високог комесара за националне мањине OSCE-а да доставе своја прелиминарна запажања.

10. Високи комесар за националне мањине је 24. фебруара 2005. године обавијестио Уставни суд да не може да буде *amicus curiae* у овом предмету, јер тренутно није надлежан за подручје Босне и Херцеговине. Канцеларија Високог комесара за људска права и Канцеларија OSCE-а у Босни и Херцеговини су, као *amicus curiae* пред Уставним судом, 14. марта 2005. године доставили своје заједничко мишљење.

11. Уставни суд је, на основу члана 46 став 1 Правила Уставног суда, 28. јануара 2006. године одржао јавну расправу на коју је позвао заступнике подносиоца захтјева, заступнике Представничког дома и Дома народа, заступнике Народне скупштине и представнике *amicus curiae*. Јавној расправи су присуствовали заступници подносиоца захтјева, академик Мухамед Филиповић и Алма Чоло, заступник Представничког дома Ирфан Ајановић, заступници Народне скупштине проф. др Hans Peter Schneider, проф. др Рајко Кузмановић, Крстан Симић, проф. др Драгомир Ацовић, Невенка Трифковић и Борислав Бојић, те представници *amicus curiae* Madeline Reese, шеф Канцеларије Високог комесара за људска права у Босни и Херцеговини, и Јасминка Џумхур, правник у Канцеларији Високог комесара за људска права у БиХ. Заступници Дома народа нису присуствовали јавној расправи.

12. Подносилац захтјева је 6. фебруара 2006. године доставио Уставном суду у писменој форми излагања са јавне расправе и додатно изјашњење у вези са јавном расправом. Наведене поднеске Уставни суд је 13. фебруара 2006. године доставио Народној скупштини.

13. Народна скупштина је 6. и 20. фебруара 2006. године доставила у писменој форми излагања с јавне расправе и видео-запис изјаве Ивана Томљеновића, потпредсједника Републике Српске, у вези са оспореним симболима Републике Српске. Уставни суд

је 13. и 23. фебруара 2006. године писмене поднеске и транскрипт изјаве Ивана Томљеновића доставио подносиоцу захтјева.

14. *Amicus curiae* је 9. фебруара 2006. године доставио додатно изјашњење у вези са јавном расправом. Уставни суд је додатно изјашњење *amicusa curiae* доставио 23. фебруара 2006. године подносиоцу захтјева и Народној скупштини.

15. Уставни суд је на пленарној сједници одржаној 31. марта 2006. године, на основу члана 62 Правила Уставног суда, донио дјелимичну одлуку (у даљњем тексту: Прва дјелимична одлука), којом је утврдио да чл. 1 и 2 Закона о грбу и застави Федерације Босне и Херцеговине («Службене новине Федерације БиХ» бр. 21/96 и 26/96) и чл. 2 и 3 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 19/92) нису у складу са чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине, те да чл. 2 и 3 Закона о употреби заставе, грба и химне («Службени гласник Републике Српске» број 4/93) у одређеним дијеловима нису у складу са чл. I/1 и I/2 Устава Босне и Херцеговине, односно у складу с чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чл. 1.1 и 2а) и ц) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације из Анекса I на Устав Босне и Херцеговине. Уставни суд је том приликом одгодио доношење одлуке у погледу дијела захтјева који се односи на утврђивање несагласности са Уставом Босне и Херцеговине члана 1 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске и чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама Републике Српске. Прва дјелимична одлука објављена је у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине» број 47/06 од 20. јуна 2006. године.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева и допуне захтјева

Члан 1 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске

16. Подносилац захтјева је навео да је у члану 1 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске прописан изглед заставе Републике Српске, која се састоји од три боје: црвене, бијеле и плаве. Боје су положене водоравно са редослиједом одозго: црвена, плава и бијела. Свака боја заузима једну трећину заставе. Застава Републике Српске има сва обиљежја заставе Кнежевине Србије из 1878. године и Краљевине Србије из 1882. године. Значи да се ради о симболу који сеже у историјску прошлост српског народа. Ове одредбе Уставног закона о застави, грбу

и химни Републике Српске, истиче подносилац захтјева, дискриминаторске су у односу на Бошњацима и Хрватима, који су конститутивни народи на цијелој територији Босне и Херцеговине, па, сходно томе, и у Републици Српској. Те одредбе су, такође, дискриминаторске, сматра подносилац захтјева, и у односу на остале грађане Босне и Херцеговине.

17. Даље, подносилац захтјева је истакао да је, вјероватно, разлог због ког у Уставни закон о застави, грбу и химни Републике Српске нису унесена обиљежја бошњачког и хрватског народа тај што у вријеме када је донесен тај закон Бошњацима и Хрватима, сходно Уставу Републике Српске, нису имали статус конститутивних народа у Републици Српској. Такав статус признат им је Уставом Републике Српске тек након доношења Одлуке Уставног суда о конститутивности народа број У 5/98, када су донесени амандмани на Устав Републике Српске.

18. Из изложенога, сматра подносилац захтјева, јасно произилази да прописани изглед заставе Републике Српске, као ентитета, представља симбол и ознаку српског народа. Међутим, она не може да буде званични симбол и ознака ентитета, јер је ентитет Република Српска заједница не само Срба већ и Бошњака, Хрвата и осталих народа и грађана, који су у свему равноправни. Стога, подносилац захтјева сматра да су прописивањем ове одредбе Бошњацима, Хрватима и остали грађани Босне и Херцеговине директно дискриминисани према националној основи и код њих се стварају осјећања страха и неповјерења у органе власти у Републици Српској, чиме се доприноси да се сви они који нису Срби тешко одлучују на повратак у своје пријератне домове на подручју Републике Српске. Подносилац захтјева сматра да се овдје поставља питање дискриминације у односу на поштовање права на повратак, које је гарантовано чланом II/5 Устава Босне и Херцеговине, и забрану дискриминације према националном поријеклу, као и обезбјеђење равноправног третмана у односу на право слободе кретања у државним границама.

Чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама Републике Српске

19. Подносилац захтјева је навео да чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама Републике Српске нису у сагласности са чланом II/4, а у вези са чл. II/3 и II/5 Устава Босне и Херцеговине.

20. Као славе и светковине Републике Српске, које се у чл. 1 и 2 овог закона означавају као празници Републике Српске, прецизирани су: Божић, Дан Републике,

Нова година, Богојављење, Свети Сава, Први српски устанак, Васкрс, Духови, Први мај – Празник рада и Видовдан. Подносилац захтјева наводи како је очигледно да су то празници само једног народа – српског (осим Празника рада), те да су искључиво православни вјерски празници и празници који су везани за историјску прошлост српског народа и православне вјере, као што су нпр. Први српски устанак, Богојављење, православни Божић, Васкрс и сл. С друге стране, наводи подносилац захтјева, радни су дани празници других народа и конфесија, као што су: Бајрам, католички Божић, Ускрс и др.

21. Наведени празници се славе у законодавним, извршним и органима управе Републике Српске, војсци, полицији, правосудним органима и др. Подносилац захтјева наводи како су, сходно овом закону, то дани када ове институције не раде, као ни изабрани званичници у институцијама Босне и Херцеговине, а који су изабрани из Републике Српске. Даље, подносилац захтјева наводи да су сви грађани Републике Српске, који не припадају српском народу, присиљени да славе те празнике иако их не осјећају као своје. Поред тога, свима у Републици Српској, сем Србима, забрањено је да имају своје празнике који ће бити званични празници у ентитету у ком живе, а који неће вријеђати национална осјећања нити једног од конститутивних народа у Босни и Херцеговини. Стога, прописивање оваквих празника, који су дио прошлости само српског народа, ствара неповјерење, наводи подносилац захтјева, код других народа и грађана, задржавајући код њих осјећај страха од етничког чишћења које су искусили током агресије на Босну и Херцеговину у периоду 1992-1995. година, када су били присиљени да напусте домове на тим просторима.

b) Наводи из допуне захтјева

22. У допуни захтјева подносилац захтјева је навео да је централни циљ Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, као и Устава Босне и Херцеговине, забрана дискриминације. То је исказано и чињеницом да је у одредби члана II/4 Устава Босне и Херцеговине дат и додатни значај тиме што је примјена 15 инструмената за заштиту људских права из Анекса I на Устав Босне и Херцеговине у вези са овим чланом. Дакле, примјена права и слобода из Анекса I на Устав Босне и Херцеговине је, како је то наведено у члану II/4 Устава Босне и Херцеговине, обезбијеђена свим лицима без дискриминације. Подносилац захтјева сматра да ове уставне одредбе имају приоритет у односу на право државе и ентитета, што укључује све законе, али и уставе ентитета. Имајући у виду да је једино држава одговорна за обавезе које проистичу из сваког појединачног инструмента из Анекса I на Устав Босне и

Херцеговине, али, такође, и специфичну уставну и територијалну организацију Босне и Херцеговине, произилази да су територијалне јединице Босне и Херцеговине најчешће субјекти који имају обавезу да практично примјењују ове инструменте. И поред тога Република Српска је задржала, односно успоставила симболе и друга обиљежја, те усвојила Закон о славама и светковинама Републике Српске, који несумњиво указују да су Бошњаци и Хрвати у Републици Српској, али и Остали, односно други грађани Босне и Херцеговине, другачије третирани у односу на Србе у Републици Српској, противно чл. 1.1 и 2а), б), с), d) и е) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације. Наведени чланови, а поготово члан 2ц) и d), прописују да морају да се предузму ефикасне мјере «националне и локалне политике» ради укидања или поништења сваког закона и сваког прописа чији је циљ неједнак, односно дискриминаторски третман, као и да су те власти обавезне да потпомажу интеграционе организације и покрете ради укидања дискриминаторских мјера.

23. У допуни захтјева подносилац захтјева наводе о повреди члана II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чл. 1.1 и 2а), б), с), d) и е) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације заснива на истим разлозима који су изнесени у захтјеву, јер сматра да свако прописивање обиљежја ентитета која симболишу само један или само два од три конститутивна народа у Босни и Херцеговини представља мјере које су срачунате на разликовање, искључивање, ограничавање или давање првенства, засновано на националном и етничком поријеклу, и да имају циљ да наруше или компромитују признавање, уживање или вршење, под једнаким условима, људских права и основних слобода у свим областима живота.

24. На крају, подносилац захтјева наводи да, поред позитивних обавеза које произилазе из чл. II/1 и II/6 Устава Босне и Херцеговине, надлежни органи Републике Српске нису предузели адекватне мјере, које би одговориле обавезама преузетим из чл. II/1, II/4 и II/6 Устава Босне и Херцеговине у вези са чл. 1.1 и 2а), б), с), d) и е) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације наведене у Анексу I на Устав Босне и Херцеговине.

с) Одговор на захтјев

25. У вези с наводима у захтјеву који се односе на изглед заставе Републике Српске, онако како је то прописано чланом I Уставног закона о грбу, застави и химни Републике Српске, у одговору се истиче да је неоснован навод подносиоца

захтјева да је застава Републике Српске застава Кнежевине и Краљевине Србије, јер црвена, плава и бијела боја заставе припадају тзв. пансловенским бојама и садржи их, према другом распореду, и хрватска застава, као и заставе Словеније, Словачке, Русије, а у специфичној модификацији и застава Бугарске. С обзиром на то да су сви конститутивни народи у Босни и Херцеговини словенске екстракције, наводи се у одговору на захтјев, саме боје не могу да буду предмет спора. Црвена и бијела боја су хералдичке боје српског и хрватског народа, па као такве не могу да буду спорне, а црвена је била и застава Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине од 1946. године до дисолуције Југославије. Из овога Народна скупштина изводи закључак да ниједна од наведених боја не може да буде спорна сама по себи, те да њихов распоред нема никакве везе са дискриминацијом, него естетским осјећајем, али естетски осјећај није уставна категорија. «Чињеница да застава Србије има исти распоред боја», наводи се даље у одговору, «не мора да значи ништа, јер су и Србија и Босна и Херцеговина историјски биле у дужим периодима једна земља, укључујући и вријеме Твртка I.» Једна од претпоставки је да подносиоцу захтјева не сметају ни боје ни распоред, него непостојање неког специфичног симбола на застави, као у случају заставе Федерације БиХ. Како на застави Републике Српске нема никаквог симбола, а заставу Републике Српске не треба мијешати са ранговним и командним заставама или стандардима, доказ за тврдњу о дискриминацији не може да буде одсуство нечега ако тим другим није заступљен ниједан од друга два конститутивна народа. Дакле, Бошњаци могу да се, у духу иницијативе подносиоца захтјева, слободно идентификују са једном од боја на садашњој застави Републике Српске.

26. Даље, у одговору на захтјев Народна скупштина наводи да оспореним одредбама Закона о славама и светковинама ни у чему није повријеђено уставно право Бошњака, Хрвата и Осталих, нити оне угрожавају националну равноправност и виталне интересе конститутивних народа и Осталих у Босни и Херцеговини. Народна скупштина сматра да је подносилац захтјева превидио чињеницу о постојању норме у члану 2 став 2 овог закона, да без дискриминације по било ком основу или статусу «грађани Републике Српске имају право – сходно сопственом избору, да празнују три дана у години на дане својих вјерских празника». Такође се наводи да је овим законом у члану 4 прописано да «статутом општине може да се одреди један дан као празник који се слави на подручју општине».

27. У вези са чл. 1 и 2 оспореног Закона о славама и светковинама, Народна скупштина је навела да прво мора да се разјасни да усвајање грчког православног календара у

Републици Српској сходно својој природи не вријеђа нити дискриминише никога, јер је апсолутно неопходно да се у ентитету користи само један календар, а такође је разумно да се користи традиционални календар велике већине становништва. У том погледу објективно је немогуће да се према сва три народа поступа једнако, дајући им право да користе различите календаре. Због тога сматрају да прослављање двију нових година није спорно. «Десет вјерских празника је засновано на хришћанској вјери и стога могу да их славе православни Срби, као и Хрвати католици, само су Бошњаци, као муслимани, погођени овим данима. У исто вријеме, они имају право да славе три додатна дана, сходно свом избору, сваке године на дане својих вјерских празника.» Сходно томе, Бошњаци нису дискриминисани, већ, напротив, привилеговани јер имају право не само на шеснаест него на деветнаест нерадних дана. То је примјер како неједнако поступање не представља нужно и дискриминацију. Дакле, ако се траже различита дејства овог закона на конститутивне народе, различито поступање има рационалан и оправдан основ. На крају је наведено: «а да не спомињемо у овом контексту да Република Српска у сваком случају остаје – свидјело се то некоме или не – на симболичан начин, ентитет – мајка Срба».

28. Народна скупштина је, у вези са наводима о повреди Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације, навела да та конвенција није директно примјењива на Републику Српску. Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине се, заиста, позива на ову конвенцију као на међународни споразум набројан у Анексу I на Устав Босне и Херцеговине. Али, текст ове конвенције је потпуно јасан: она ограничава и обавезује само «државе-чланице», попут саме Босне и Херцеговине, а не друге облике политичких заједница. Насупрот томе, Република Српска је само ентитет, а не држава. Такође, члан 2а), б), с), d) и е) ове конвенције нема шире значење од члана II/4 Устава Босне и Херцеговине, него се само понављају нормативна средства, наредбе и обавезе наметнуте јавним институцијама до којих се, такође, може директно доћи прикладним тумачењем самог члана II/4 Устава Босне и Херцеговине.

d) Поднесак *amicus curiae*

29. *Amicus curiae* је образложио уставни и законодавни контекст у ком су донесени оспорени закони, наглашавајући да у вријеме доношења оспорених закона Бошњаци и Хрвати у Републици Српској нису имали могућност да изразе своје ставове у вези са симболима односно празницима јер «нису били заступљени у значајној мјери у законодавном процесу». Такође је у поднеску аргументовано да је посебно значајно и питање контекста употребе симбола, с обзиром на њихову употребу у сукобу у

Босни и Херцеговини, и то тако да се истакне доминација једне етничке групе у одређеном географском подручју. У осталом дијелу поднеска се елаборише питање постојања дискриминације у вези са правом на повратак и закључује се да постоји повреда права на повратак која је узрокована постојањем дискриминације по основу етничке припадности, односно да постоји повреда члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције.

IV. Јавна расправа

30. Уставни суд је у Првој дјелимичној одлуци (тач. 64 до 93) детаљно изложио мишљења која су изнесена на јавној расправи. У наредним ставовима ће бити изложена мишљења изнесена на јавној расправи која су значајна за ову одлуку.

Ставови подносиоца захтјева

31. На јавној расправи је подносилац захтјева потенцирао свој став да сваки симбол у државном и јавном животу мора да изражава њену композитну етничку, националну, вјерску и традициону структуру, те да Република Српска не може да уводи симболе који изражавају специфичан начин доживљавања државне, националне и културне традиције само Срба, а да други народи ту не могу да учествују на равноправан начин без неједнакости и дискриминације.

32. Наглашено је да Бошњаци и Хрвати не желе да шаљу дјецу у школе које имају крсне славе и које су под покровитељством православних светаца, те да стоје под симболима које су носили извршиоци злочина над Бошњацима и Хрватима.

33. У погледу Закона о славама и светковинама Републике Српске, који је престао да важи када је ступио на снагу Закон о празницима Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 103/05), подносилац захтјева је навео да је пред Уставним судом Републике Српске покренут поступак оцјене уставности Закона о празницима Републике Српске и процедуре његовог доношења с обзиром на то да је закон проглашен указом председника Републике Српске а да није испоштована процедура у вези са покренутим питањем виталног националног интереса. Подносилац захтјева је предложио да Уставни суд оцијени и усаглашеност оспореног Закона о славама и светковинама који се у пракси још увијек примјењује. На крају расправе подносилац захтјева је предложио да Уставни суд одгоди расправу о овом закону док не донесе одлуку Уставни суд Републике Српске.

Ставови Народне скупштине

34. Народна скупштина је поновила своје ставове из одговора на захтјев и допуне захтјева и изнијела додатне ставове. Народна скупштина је поновила да подносилац захтјева није приложио никакве доказе о томе да су оспорени закони дискриминаторски, односно да имају дискриминаторске ефекте. Такође је наглашено да због симбола нико није доведен у ситуацију да не може да се врати у Републику Српску за шта је најбољи примјер подносилац захтјева који је био потпредседник Народне скупштине и који је те симболе прихватио у вријеме када је обављао ту функцију. Даље је наведено да су оспорени симболи Републике Српске у цјелини или дијеловима увијек припадали свим народима – Србима, Хрватима и Бошњацима. Такође је наглашено да симболи нису *prima facie* искључиви, наводећи посебно да су боје на застави Републике Српске пансловенске боје. Они су нагласили да су ови симболи, не такви какви су данас, него неки елементи као, нпр., крст, љиљан, боје заставе итд., дубоко укоријењени у историју сва три народа Босне и Херцеговине.

35. На питање Уставног суда да ли постоји разлика у бојама и распореду боја на заставима Републике Србије и Републике Српске дато је објашњење да су боје и њихов распоред исти, али да се на застави Републике Србије налази и грб Републике Србије.

36. Предложено је да се обустави поступак у дијелу захтјева којим се оспорава Закон о славама и светковинама Републике Српске, јер је донесен нови Закон о празницима којим је свим конститутивним народима дата могућност да славе своје вјерске празнике.

37. На питање Уставног суда да ли су представници сва три конститутивна народа учествовали у доношењу оспорених закона Републике Српске одговорено је да се то поуздано не зна, али да се претпоставља да нису. Такође је одговорено да ставове који су изнесени на расправи у име Народне скупштине не би подржали Бошњаци, али да би их подржали Хрвати, јер питање уставности оспорених закона никада нису покретали.

Ставови *amicus curiae*

38. У највећем дијелу свог излагања на јавној расправи поновљени су наводи из мишљења које је раније изложено у овој одлуци, а наглашена је важност узимања

у обзир контекста у ком су донесени оспорени закони. Такође је наглашено да је за њих кључна чињеница питање идентификације са симболима који представљају искључиво одређену групу и због тога је терет доказивања легитимности мјера, у смислу испитивања оправданости дискриминације у оспореним законима, на доносиоцу оспорених закона.

V. Релевантни прописи

39. Устав Босне и Херцеговине

«Члан I/1

Република Босна и Херцеговина, чије је званично име од сада 'Босна и Херцеговина', наставља своје правно постојање по међународном праву као држава, са унутрашњом структуром модификованом овим уставом, и са постојећим међународно признатим границама. Она остаје држава чланица Уједињених нација и као Босна и Херцеговина може да задржи чланство или да затражи пријем у организацијама унутар система Уједињених нација, као и у другим међународним организацијама.

Члан I/2

Босна и Херцеговина је демократска држава, која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора.

Члан I/3

Босна и Херцеговина се састоји од два ентитета: Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске.

Члан III/1

Људска права

Босна и Херцеговина и оба ентитета ће обезбиједити највиши ниво међународно признатих људских права и основних слобода. У том циљу постоји Комисија за људска права за Босну и Херцеговину, као што је предвиђено Анексом б Општег оквирног споразума.

Члан II/3

Сва лица на територији Босне и Херџеговине уџивају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

Право на живот.

Право да не буде подвргнута мучењу нити нечовјечном или понижавајућем поступку или казни.

Право да не буде држано у ропству или потчињености, или на принудном или обавезном раду.

Право на личну слободу и безбједност.

Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

Право на приватни и породични живот, дом и преписку.

Слободу мисли, савјести и вјероисповијести.

Слободу изражавања.

Слободу мирног окупљања и слободу удруживања.

Право на брак и заснивање породице.

Право на имовину.

Право на образовање.

Право на слободу кретања и пребивалишта.

Члан II/4

Уџивање права и слобода, предвиђених у овом члану или у међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбијеђено је свим лицима у Босни и Херџеговини без дискриминације по било којој основи као што је пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално и социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.

Члан II/5

Све избјеглице и расељена лица имају право да се слободно врате својим домовима. Они имају право, у складу са Анексом 7 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херџеговини, на поврат имовине које су били лишени за вријеме непријатељстава

од 1991. г. и на накнаду за ону имовину, која им не може бити враћена. Све обавезе или изјаве о таквој имовини, дате под присилом, су ништавне.

Члан II/6

Босна и Херцеговина и сви судови, агенције, владини органи и институције којима управљају ентитети или које дјелују у оквиру ентитета, подвргнути су, односно примјењују људска права и основне слободе из става 2.

Члан III/3б)

Ентитети и све њихове ниже јединице у потпуности ће поштовати овај Устав, којим се стављају ван снаге одредбе закона Босне и Херцеговине и одредбе устава и закона ентитета које су у супротности с њим, као и одлуке институција Босне и Херцеговине. Општи принципи међународног права представљају интегрални дио правног поретка Босне и Херцеговине и ентитета.

Члан XII/2

У року од три мјесеца од ступања на снагу овога устава, ентитети ће амандманским поступком измијенити своје уставе како би обезбједили њихову сагласност са овим уставом, у складу са чланом III, став 3, тачка б).»

40. Амандмани LXVI-XCI на Устав Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 21/02)

«Амандман LXVII став 1

1. Република Српска је јединствен и недјељив уставноправни ентитет.

Република Српска самостално обавља уставотворне, законодавне, извршне и судске функције.

Република Српска је један од два равноправна ентитета у Босни и Херцеговини.

Срби, Бошњаци и Хрвати као конститутивни народи, Остали и грађани, равноправно и без дискриминације учествују у вршењу власти у Републици Српској.»

41. У Међународној конвенцији о укидању свих облика расне дискриминације релевантне одредбе гласе:

«Члан 1.1

У овој конвенцији 'расна дискриминација' односи се на свако разликовање, искључивање, ограничавање или давање првенства који се заснивају на раси, боји, прецима, националном или етничком поријеклу и који имају као сврху или као резултат да наруше или да компромитирају признавање, уживање или вршење, под једнаким условима, права човјека и основних слобода на политичком, економском, социјалном и културном пољу или у свакој другој области јавног живота.

Члан 2

а) свака држава-чланица обавезује се да не почини никакво дјело расне дискриминације или не врши никакво дјело расне дискриминације, или не врши расну дискриминацију против лица, група лица или установа, као и да поступа тако да се све јавне, националне и локалне установе придржавају ове обавезе;

б) свака држава-чланица обавезује се да не подстиче, брани или подржава расну дискриминацију коју проводи било какво лице или организација;

с) свака држава-чланица треба да предузме ефикасне мјере ради поновног разматрања националне и локалне владине политике и измјене, укидања или поништења сваког закона и сваког прописа који има сврху да уведе расну дискриминацију или да је овјековјечи тамо гдје она постоји;

д) свака држава-чланица треба да свим одговарајућим средствима, укључујући, уколико то околности захтијевају, законске мјере, забрани расну дискриминацију коју проводе лица, групе или организације, као и да је оконча;

е) свака држава-чланица обавезује се да потпомаже, у том случају, вишerasне интеграционистичке организације и покрете и друга средства у сврху укидања препрека између раса, као и да се бори против онога што тежи да ојача расну подјелу.»

42. Уставни закон о застави, грбу и химни Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 19/92):

»Члан 1

Застава Републике Српске састоји се од три боје: црвене, плаве и бијеле. Боје су положене водоравно, са редосљедом одозго: црвена, плава и бијела. Свака боја заузима једну трећину заставе. Однос ширине и дужине заставе је 1:2.»

43. Закон о славама и светковинама Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 19/92):

«Члан 1

Славе и светковине Републике Српске (у даљем тексту: празници Републике) су: Божић, Дан Републике, Нова година, Богојављење, Свети Сава, Први српски устанак, Васкрс, Духови, Празник рада – 1. мај и Видовдан.

Члан 2

Празници из члана 1 овог закона признају се: Божићни – 6, 7. и 8. јануар, Дан Републике 9. јануар, Нова година 14. и 15. јануар, Богојављење 19. јануара, Свети Сава 27. јануара, Први српски устанак 14. фебруара, Васкрсни: Велики петак, један дан, и Васкрс два дана, Празник рада 1. мај, један дан, Духови два дана, Видовдан 28. јуни.

Грађани Републике Српске имају права – по властитом избору, да празнују три дана у години на дане својих вјерских празника.»

44. Закон о празницима Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 103/05):

«Члан 13

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о славама и светковинама («Службени гласник Републике Српске» број 19/92).»

45. Одлука Уставног суда Републике Српске, број У-60/05 («Службени гласник Републике Српске» број 14/06) у релевантном дијелу гласи:

«Утврђује се да поступак доношења и објављивања Закона о празницима Републике Српске и Закона о измјенама Закона о територијалног организацији, објављених у «Службеном гласнику Републике Српске» број 103/05 дана 21. новембра 2005. године, није у сагласности са Уставом Републике Српске»

46. Устав Републике Српске («Службени гласник Републике Српске», Пречишћени текст, бр. 21/92 и 21/02):

«Члан 120 став 5

Када Уставни суд утврди да закон није у сагласности са Уставом или да други пропис или опћи акт није у сагласности са Уставом или законом, тај закон, други пропис или опћи акт престају да важи даном објављивања одлуке Уставног суда.»

V. Допустивост

47. Сходно члану VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд ће имати искључиву јурисдикцију да одлучи о било ком спору који се јавља према овом уставу и који је између ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног ентитета или ентитета и између институција Босне и Херцеговине, укључујући и то да ли је било која одредба закона једног ентитета у складу са овим уставом. Овакве спорове Уставном суду може да упути, *inter alia*, члан Предсједништва Босне и Херцеговине.

48. С обзиром да је Првом дјелимичном одлуком ријешен дио из подносиоачевог захтјева, у овој одлуци се Уставни суд бави оцјеном сагласности са Уставом Босне и Херцеговине члана 1 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске и чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама Републике Српске.

49. Подносилац захтјева је у вријеме подношења захтјева био предсједавајући Предсједништва Босне и Херцеговине и стога је овлашћен да поднесе предметни захтјев на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

50. Уставни суд у својој Првој дјелимичној одлуци није разматрао допустивост захтјева у односу на оспорене одредбе које су предмет оцјене у овој одлуци. Међутим, у дијелу своје Прве дјелимичне одлуке о допустивости предмета Уставни суд је одбио као неосноване приговоре Народне скупштине којим је оспорена допустивост предметног захтјева. Будући да су се сви приговори односили на захтјев у цјелини а не само на одредбе чију је уставност Уставни суд испитивао у Првој дјелимичној одлуци, Уставни суд у овом дијелу у односу на приговоре Народне скупштине о допустивости захтјева упућује на тач. 104, 105 и 106 Прве дјелимичне одлуке.

51. У вези са предлогом Народне скупштине да се обустави поступак оцјене уставности чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама Републике Српске, Уставни суд је утврдио да је 28. новембра 2005. године ступио на снагу Закон о празницима Републике Српске, који у члану 13 предвиђа: *«ступањем на снагу овог закона*

престаје да важи Закон о славама и светковинама («Службени гласник Републике Српске» број 19/92)». Уставни суд Републике Српске је Одлуком број У-60/05 од 31. јануара 2006. године утврдио да поступак доношења и објављивања тог закона није био у складу са Уставом Републике Српске. Одлука је објављена у «Службеном гласнику Републике Српске» број 14/06 од 20. фебруара 2006. године. Сходно члану 120 став 5 Устава Републике Српске «када Уставни суд утврди да закон није у сагласности са Уставом или да други пропис или општи акт није у сагласности са Уставом или законом, тај закон, други пропис или општи акт престају да важе даном објављивања одлуке Уставног суда». Дакле, Закон о празницима Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 103/05) је престао да важи 20. фебруара 2006. године. Сходно наведеном престала је да важи и одредба према којој ступањем на снагу Закона о празницима Републике Српске престаје да важи Закон о славама и светковинама. Стога, Уставни суд закључује да је Закон о славама и светковинама («Службени гласник Републике Српске» број 19/92), који је предмет овог дијела захтјева, на снази и да се примјењује у Републици Српској. Имајући у виду наведено, Уставни суд је одбио захтјев Народне скупштине да се обустави поступак оцјене Закона о славама и светковинама јер се нису стекли услови за обуставу поступка из члана 65 Правила Уставног суда, и одлучио да настави мериторно испитивање овог дијела захтјева.

52. Имајући у виду одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 17 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да је предметни захтјев допустив и да не постоји ниједан формални разлог из члана 17 став 1 Правила Уставног суда због ког захтјев није допустив.

VI. Меритум

53. Уставни суд ће испитати да ли су члан 1 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске и чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама Републике Српске у складу са чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чл. 1.1 и 2а) и ц) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације из Анекса I на Устав Босне и Херцеговине.

54. У својој Првој дјелимичној одлуци Уставни суд је детаљно елаборисао појам дискриминације, с посебним освртом на питање дискриминације у контексту члана II/4 Устава Босне и Херцеговине, те Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације. Такође је наглашено да из чл. II/1 и II/6 Устава Босне

и Херцеговине произилази јасна позитивна обавеза ентитета да измијене, односно ставе ван снаге оне законе и прописе који су супротни одредбама Устава Босне и Херцеговине, устава ентитета, као и општих принципа међународног права који су саставни дио Устава Босне и Херцеговине. С обзиром да је наведена аргументација у потпуности релевантна и за ову одлуку, Уставни суд упућује на ст. 109-113 Прве дјелимичне одлуке.

55. Уставни суд и у овој одлуци, као и Првој дјелимичној одлуци (тачка 113), указује на важност симбола који су уско везани за његовање и очување традиције, културе, особености сваког народа. Симболи, с обзиром да сублимирају достигнућа, наде и идеале свих грађана једне земље, морају да имају поштовање свих њених грађана, односно у конкретном случају грађана ентитета. Да би код грађана ентитета у Босни и Херцеговини била доживљена на такав начин, застава Републике Српске мора да буде симбол свих њених грађана, а такође и празници који се славе у Републици Српској морају да буду регулисани тако да ниједан од конститутивних народа не преферирају у односу на друга два народа. Да ли застава Републике Српске представља све грађане ентитета, односно да ли преферира начин на који су празници у Републици Српској одређени законом неки од конститутивних народа у односу на остала два народа питање је на које Уставни суд треба да одговори у даљој елаборацији ове одлуке.

56. Уставни закон о застави, грбу и химни Републике Српске и Закон о славама и светковинама су донесени у политичком и временском контексту прије доношења Одлуке Уставног суда број У 5/98 о конститутивности народа и прије, на основу ове одлуке, извршених измјена ентитетских устава, којима су успостављени механизми за равноправно учествовање у доношењу одлука у области законодавства сва три конститутивна народа у оба ентитета, као и механизми за заштиту њихових виталних националних интереса. Уставни суд је значајно мјесто дао и овом аргументу у својој Првој дјелимичној одлуци.

57. Такође, као значајну чињеницу у анализи оспорених симбола, а у вези са питањем могућности идентификације свих грађана Републике Српске са оспореним симболима, Уставни суд поново истиче да су оспорени закони Републике Српске донесени за вријеме док је трајао рат у Босни и Херцеговини, када је Република Српска, сходно тада важећем члану 1 Устава Републике Српске, била «држава српског народа и свих њених грађана».

58. Уставни суд је, у својој Првој дјелимичној одлуци у којој је утврдио неуставност грба и заставе Федерације БиХ те грба и химне Републике Српске, као релевантан аргумент узео у обзир и чињеницу да су оспорени симболи коришћени у рату у Босни и Херцеговини, те да је с обзиром на ту чињеницу спорно да ли се могу сви грађани Босне и Херцеговине идентификовати са таквим симболима. То посебно зато јер Србима у Федерацији БиХ, односно Бошњацима и Хрватима у Републици Српској, није била дата могућност да у процесу доношења оспорених закона покрену та питања и изјасне се о томе да ли могу да се идентификују са таквим симболима. С обзиром да је застава Републике Српске регулисана истим законом чије је чл. 2 и 3 Уставни суд већ прогласио неуставним, неспорно је да наведени аргуменат налази своје мјесто и у овој одлуци. Тај је аргуменат примјенљив и на Закон о славама и светковинама с обзиром на вријеме када је донесен тај закон.

59. Потребно је да се и у овој одлуци укаже на генералну препоруку Комитета за укидање свих облика расне дискриминације Уједињених нација, сходно којој су, с циљем потпуног поштовања права свих грађана у држави, владе позване «да се обавезу да потпуно имплементирају међународне инструменте за заштиту људских права, а посебно Међународну конвенцију о елиминацији свих облика расне дискриминације. Брига за заштиту права појединаца без дискриминације на расној, етничкој или некој другој основи мора да буде одредница политике влада. У складу са чланом 2 Међународне конвенције за елиминацију свих облика расне дискриминације, владе треба да буду посебно осјетљиве у односу на права лица која припадају другим етничким групама, посебно права да живе достојанствено, да се сачува њихова традиција, култура и да једнако подијеле плодове националне добити и да играју значајну улогу у власти државе чији су грађани» (Генерална препорука Комитета за укидање свих облика расне дискриминације Уједињених нација са 48. засједања (1996)).

Члан 1 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске

60. Подносилац захтјева је навео да застава Републике Српске има сва обиљежја застава Кнежевине Србије из 1878. године и Краљевине Србије из 1882. године, те да се стога ради о симболу који сеже у историјску прошлост српског народа.

61. Народна скупштина је у суштини оспорила став сходно ком застава, као симбол Републике Српске, искључиво сеже у прошлост српског народа. Образложено је да црвена, плава и бијела боја, које су заступљене на застави Републике Српске,

припадају тзв. пансловенским бојама те да их садржи, према другом распореду, и хрватска застава. Наведено је да су црвена и бијела боја хералдичке боје српског и хрватског народа, па као такве не могу да буду спорне, а црвена је била и застава Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине од 1946. године до дисолуције Југославије. Из овога Народна скупштина изводи закључак да ни једна од наведених боја не може да буде спорна сама по себи, те да њихов распоред нема никакве везе са дискриминацијом, него естетским осјећањем, али естетско осјећање није уставна категорија. С обзиром на то да су сви конститутивни народи у Босни и Херцеговини словенске екстракције, Народна скупштина сматра да саме боје не могу да буду предмет спора, а да је њихов распоред естетска, а не уставна категорија. Такође је наведено да је «једна од претпоставки да подносиоцу захтјева не сметају ни боје ни распоред, него непостојање неког специфичног симбола на застави, као у случају заставе Федерације БиХ. Како на застави Републике Српске нема никаквог симбола, а застава Републике Српске не треба да се мијеша са ранговним и командним заставама или стандардима, доказ за тврдњу о дискриминацији не може да буде одсуство нечега, ако тим другим није заступљен ни један од друга два конститутивна народа. Дакле, Бошњацима је, у духу иницијативе подносиоца захтјева, слободно да се идентификују с једном од боја на садашњој застави Републике Српске.»

62. Уставни суд сматра да може да се прихвати аргументација Народне скупштине да застава Републике Српске, на начин на који је дефинисана чланом 1 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске, не представља само српски народ у Републици Српској, јер се ради о застави у којој су заступљене пансловенске боје које су карактеристичне за историју словенских народа, међу којима су и конститутивни народи у Босни и Херцеговини. Уставни суд указује да застава Републике Српске и застава Србије нису идентичне јер застава Србије има у свом саставу и грб што није обиљежје заставе Републике Српске. Даље, чињеница коју истиче у захтјеву подносилац, да је застава коришћена током рата и да се под овим симболом водио рат, не значи сама по себи да су боје на застави и њихов распоред неуставни. Стога, Уставни суд одбија овај дио захтјева као неоснован. На основу наведеног, Уставни суд закључује да је члан 1 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске у складу са чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с чл 1/1 и чл. 2а), б), с), d) и е) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације из Анекса I на Устав Босне и Херцеговине. Такође, с обзиром на наведено не могу да се прихвате подносиоцеве тврдње да пропустом да измијени наведени члан Република Српска није испунила своје позитивне обавезе из чл. II/1 и II/6 Устава Босне и Херцеговине. Даље, подносиоцеве тврдње да су други

конститутивни народи, у односу на српски народ, дискриминисани у уживању свог права на повратак из члана II/5 Устава Босне и Херцеговине, такође морају да се одбију као неосноване с обзиром на претходни закључак Уставног суда.

Чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама Републике Српске

63. Народна скупштина је, оспоравајући тврдњу подносиоца захтјева, навела, између осталог, да је ставом 2 члана 2 наведеног закона, загарантовано грађанима Републике Српске да имају право по сопственом избору да празнују три дана у години на дане својих вјерских празника, без дискриминације по било ком основу. Народна скупштина сматра да, и ако се траже различита дејства овог закона на конститутивне народе, такво различито поступање има рационалан и оправдан основ, «поготово што Република Српска у сваком случају остаје – свидјело се то некоме или не – на симболичан начин ентитет – мајка Срба.»

64. Неспорно је да оспорени члан 2 став 2 предметног закона даје могућност да грађани Републике Српске празнују три дана у години на дане својих вјерских празника, без дискриминације по било ком основу. Међутим, предметни празници, како су одређени оспореним чланом наведеног закона, готово искључиво су православни вјерски празници и празници везани за историјску прошлост српског народа. Наиме, наведени празнични дани у Републици Српској су нерадни дани и као такви се славе у свим ентитетским јавним институцијама и установама, те су, као наметнуте с позиције власти, присиљени да их славе и сви грађани Републике Српске, који не припадају српском народу и православној вјери, чиме ти празници имају карактер ентитетских, а не вјерских празника, док су, у исто вријеме, вјерски и национални празници бошњачког и хрватског народа и осталих грађана Републике Српске, на подручју Ентитета, радни дани и немају «статус» какав имају празници српског народа православне вјероисповијести.

65. Принцип колективне једнакости конститутивних народа, како је то већ наведено у овој одлуци, произилази из означавања Бошњака, Хрвата и Срба као конститутивних народа и забрањује било какве посебне привилегије за један или два од тих народа, сваку доминацију у структурама власти и сваку етничку хомогенизацију сегрегацијом заснованом на територијалном раздвајању.

66. Уставни суд поново подсећа да члан 2ц) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације предвиђа обавезу држава чланица да *«предузму*

ефикасне мјере ради поновног разматрања националне и локалне владине политике и измјене, укидања или поништења сваког закона и сваког прописа који има сврху да уведе радну дискриминацију или је овјековјечи тамо гдје она постоји».

67. Народна скупштине је навела да је одређивање ових празника легитимно средство са циљем да се очува традиција и идентитет српског народа. Уставни суд сматра да је легитимно право српског народа у Републици Српској да кроз законодавне механизме очува своју традицију и идентитет, али једнако право мора да се да и другим конститутивним народима у Републици Српској и осталим грађанима Републике Српске. Уставни суд, такође, сматра да не може да се прихвати као рационално и оправдано да Срби у Републици Српској имају привилегован положај у очувању традиције и идентитета због тога што тај ентитет доживљавају «на симболичан начин као ентитет – мајку Срба», с обзиром да су они у том ентитету само један од три конститутивна народа који своја права и обавезе остварују под једнаким условима и на једнак начин као и остала два конститутивна народа, односно остали грађани у Републици Српској, како је то предвиђено Уставом Босне и Херцеговине и Уставом Републике Српске. Стога, не стоји ни навод Народне скупштине да би се лишавањем постојећих симбола грађанима уништио њихов идентитет, с обзиром на закључак Уставног суда да постојећи симболи у Републици Српској не симболишу све грађане Републике Српске него само српски народ.

68. Уставни суд сматра да су оспореним одредбама закона наведени празници који одражавају и величају само српску историју, традицију, обичаје и вјерски и национални идентитет, те да се у исто вријеме те вриједности намећу припадницима осталих конститутивних народа, другим грађанима и осталим на подручју Републике Српске (средства нису пропорционална циљу ком се тежи). Такође, узевши у обзир да Република Српска има обавезу да «укине, односно поништи сваки закон и сваки пропис који има за сврху да уведе расну дискриминацију или да је овјековјечи тамо гдје она постоји», Уставни суд је утврдио да чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама Републике Српске нису у сагласности са уставним принципом о равноправности конститутивних народа, грађана и осталих у Босни и Херцеговини и да су дискриминаторског карактера, дакле нису сагласни са чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чл. 1/1 и 2а) и ц) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације из Анекса I на Устав Босне и Херцеговине.

Остали наводи

69. С обзиром на закључак Уставног суда у вези с чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине и чл. 1/1 и 2а) и ц) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације из Анекса I на Устав Босне и Херцеговине, Уставни суд сматра да није потребно да разматра остале наводе из захтјева.

VII. Закључак

70. Уставни суд је утврдио да чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 19/92) нису у сагласности са уставним принципом о равноправности конститутивних народа, грађана и осталих у Босни и Херцеговини и да је дискриминаторског карактера, дакле нису сагласни с чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чл. 1/1 и 2а) и ц) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације из Анекса I на Устав Босне и Херцеговине. Оспореним одредбама Закона о славама и светковинама Републике Српске обухваћени су празници који одражавају и величају само српску историју, традицију, обичаје и вјерски и национални идентитет, и у исто вријеме се те вриједности намећу припадницима осталих конститутивних народа, другим грађанима и осталим на подручју Републике Српске. Уставни суд наглашава да је легитимно право српског народа у Републици Српској да кроз законодавне механизме очува своју традицију и идентитет, али једнако право мора да се да и другим конститутивним народима у Републици Српској и осталим грађанима Републике Српске.

71. Уставни суд је утврдио да је члан 1 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 19/92) у складу са чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине и чл. 1.1 и 2а) и ц) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације из Анекса I на Устав Босне и Херцеговине. Такође, да не могу да се прихвате тврдње подносиоца да пропустом да измијени наведени члан Република Српска није испунила своје позитивне обавезе из чл. II/1 и II/6 Устава Босне и Херцеговине. Даље, тврдње подносиоца да су други конститутивни народи у односу на српски народ дискриминисани у уживању свог права на повратак из члана II/5 Устава Босне и Херцеговине такође морају да се одбију као неосноване с обзиром на претходни закључак Уставног суда. Уставни суд сматра да може да се прихвати аргументација Народне скупштине да застава Републике

Српске, на начин на који је дефинисана чланом 1 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске, не представља само српски народ у Републици Српској, јер се ради о застави у којој су заступљене пансловенске боје које су карактеристичне за историју словенских народа, међу којима су и конститутивни народи у Босни и Херцеговини. Уставни суд указује да застава Републике Српске и застава Србије нису идентичне јер застава Србије има у свом саставу и грб, што није обиљежје заставе Републике Српске. Даље, чињеница која се истиче у подносиочевом захтјеву, да је застава коришћена током рата и да је под овим симболом вођен рат, не значи сама по себи да су боје на застави и њихов распоред неуставни.

72. На основу члана 61 ст. 1, 2 и 3 и чл. 62 и 63 став 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке. Саставни дио ове одлуке чини и издвојено мишљење о неслагању, судије Davida Feldmana и судије Constance Grewe.

73. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић

Издвојено мишљење
судија Уставног суда Босне и Херцеговине Davida
Feldmana и Constance Grewe у предмету У 4/04

1. Овим издвојеним мишљењем изражавамо нашу резерву према одлуци Уставног суда Босне и Херцеговине у Другој дјелимичној одлуци у предмету број У 4/04. У овој одлуци Уставни суд утврђује да је члан 1 Уставног закона о застави, грбу и химни Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 19/92, у даљњем тексту: Закон о застави) у складу са одредбом о забрани дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и чл. 1.1 и 2а) и ц) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације наведене у Анексу I Устава Босне и Херцеговине. Уставни суд такође утврђује да чл. 1 и 2 Закона о славама и светковинама Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 19/92, у даљњем тексту: Закон о славама и светковинама) нису у складу са споменутим одредбама Устава Босне и Херцеговине и Међународне конвенције.
2. Ми се слажемо с одлуком Уставног суда у односу на Закон о славама и светковинама. Наша резерва се односи на дио одлуке који се тиче Закона о застави.
3. Уставни суд, у својој одлуци у овом предмету, сматра да изглед заставе који је прописан чланом 1 Закона о застави није дискриминишући зато што су боје на застави пансловенске боје тако да сви конститутивни народи у Републици Српској, будући да су словенског поријекла, могу са њом да се идентификују. Изглед ове заставе није идентичан изгледу заставе Србије. Оно што је најзначајније јесте да Суд закључује да сама чињеница да је под овим симболом вођен рат у периоду између 1992. и 1995. године не значи сама по себи да је застава неуставна, а позитивне обавезе Републике Српске да спријечи дискриминацију нису налагале Народној скупштини Републике Српске да измијени Закон о застави тако што ће усвојити нови изглед заставе.
4. Ми сматрамо да је ово изузетно тежак предмет, те смо послије дубоког преиспитивања савјести и пажљивог разматрања аргумената, нажалост, дошли до закључка који се разликује од закључка већине.
5. Нема сумње да су боје заставе – црвена, плава и бијела - пансловенске боје које су садржане и у осталим заставама у овом региону. Застава није директно

дискриминишућа у односу на конститутивне народе. Међутим, ми не сматрамо да из тога слиједи да је дејство ове заставе потпуно недискриминишуће. Законска одредба, као што је она која прописује изглед заставе, може да се чини као да третира различите народе једнако али у исто вријеме може да има и дискриминишћи ефекат ако у приликама које превладавају има различито дејство на различите народе. То различито дејство једне, наоко неутралне одредбе, због прилика у којима се нашао народ на који се она примјењује, понекад се назива «индиректна дискриминација».

6. Да ли изглед заставе који је прописан у члану 1 Закона о застави изазива дејство те врсте? Након значајног оклијевања и након давања велике тежине другачијим ставовима неких судија, ми смо закључили да то дејство заиста изазива индиректну дискриминацију. Изглед заставе има различита значења за људе и он дјелује различито на људе и народе, зависно од њихових искустава током рата који је вођен у периоду између 1992. и 1995. године. Символичка и психолошка дејства изгледа ове заставе не могу да се одвоје од сјећања људи на околности у којима је ова застава коришћена у то вријеме.

7. На нас су посебно утицала два фактора која су нас навела на неизбјежан закључак да ће застава Републике Српске имати различито дејство на различите народе и да ће веома штетно дјеловати на неке од њих.

8. Као прво, Закон о застави и изглед заставе прописан тим законом Народна скупштина Републике Српске донијела је 1992. године, након што је успостављена Република Српска чији је циљ био да омогући Србима са подручја бивше Републике Босне и Херцеговине да се оgrade од захтјева бошњачких и хрватских лидера Републике да се успостави Босна и Херцеговина као суверена држава независна од Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. Из тог разлога Бошњаци и Хрвати, из своје перспективе, могу да доживљавају заставу Републике Српске као симбол одвајања српског народа од бошњачког и хрватског народа у Босни и Херцеговини. Она је, наравно, и симбол противљења лидера српског народа да се успостави независна држава Босна и Херцеговина. Ово би само по себи вјероватно водило ка различитом гледању конститутивних народа на значај изгледа заставе. Разумљиво је да би српски народ ту заставу видио као симбол солидарности између народа словенског поријекла, док би је бошњачки и хрватски народ видио као симбол противљења постојању државе Босне и Херцеговине.

9. Друго, као што је већ општепризнато, током рата који је вођен у периоду између 1992. и 1995. године, почињени су злочини. Злочине су чиниле све стране. Наше је мишљење, међутим, да је за овај предмет значајна чињеница да су многи Бошњаци и Хрвати искусили велике патње док су били у рукама српског војног особља које је дјеловало под заставом Републике Српске и носило униформе које су на себи имале дизајн и боју предметне заставе, што је било посебно карактеристично за шапке и рукаве. Из тог разлога би за бошњачки и хрватски народ било изненађујуће кад би баш ту заставу морали да сматрају заставом са којом они могу без устезања да се идентификују.

10. Значење изгледа заставе не може да се одвоји од емоција, опажања и сјећања оних који би је гледали у свакодневној употреби. Разумљиво је да би сваки од конститутивних народа исказивао другачије емоције, опажања и сјећања када би се нашао пред задатком да протумачи значење заставе. Ако се узме у обзир да су емоције, опажања и сјећања бошњачког и хрватског народа онолико јака и трауматична колико и она која би се доводила у везу са овом заставом, онда с правом може да се тврди да ова застава и овај закон имају индиректно дискриминишуће дејство.

11. Сљедеће питање које се поставља јесте да ли може да се оправда постојање различитог дејства које застава може да има на поједине народе? Свако такво оправдање би морало да покаже да постоји објективна и рационална оправданост за постојање различитог дејства и да је оно пропорционално легитимном циљу у смислу да то различито дејство није јаче од оног које је потребно да се постигне легитимни циљ.

12. Народна скупштина Републике Српске је изнијела неколико аргумената пред Уставни суд у односу на питање оправданости, наводећи на почетку свог излагања аргуменат да застава није уопште дискриминишућа. Ипак, ми бисмо били спремни да прихватимо да је легитимни циљ заставе да одражава историјске и политичке идеале српског народа. Али ми нисмо убијеђени да је употреба оваквог изгледа заставе пропорционална том циљу ако узмемо у обзир емотивну реакцију коју би таква застава вјероватно изазвала међу људима несрпске националности и чињеницу да је послје ступања на снагу Устава Босне и Херцеговине било лако да се креира другачији изглед заставе. На примјер, могао је да се измијени распоред боја, или је могао да се измијени облик заставе, или су могле да се додају друге боје и симболи који би одражавали чињеницу да су и Бошњаци и Хрвати такође конститутивни народи.

13. Ми закључујемо да је Народна скупштина Републике Српске имала позитивну обавезу да, сходно члану II/4 Устава Босне и Херцеговина, предузме разумне кораке у разумном временском року и измијени члан 1 Закона о застави што би било довољно да се умањи штетни учинак таквог изгледа заставе на емоције и психу припадника бошњачког и хрватског народа. Народна Скупштина није прекршила своју позитивну обавезу тиме што није дјеловала одмах након ступања на снагу Устава Босне и Херцеговине у децембру 1995. године. Међутим, послије успостављања Уставног суда, када је донесена одлука у предмету о конститутивним народима број У 5/98 по којој су бошњачки, хрватски и српски народ проглашени конститутивним народима на територији Босне и Херцеговине и тиме стекли право да уживају у привилегијама принципа колективне једнакости на цијелој територији, институције оба ентитета су требале да предузму кораке да уклоне симболе и називе који имају дискриминишући ефекат на један или више конститутивних народа. Прошло је више од шест година од објављивања те одлуке а застава је и даље иста.

14. Из наведених разлога ми не можемо да дијелимо виђење већине о овом питању. Иако смо веома свјесни наше смјелости у изражавању мишљења које се разликује од мишљења судија а који су далеко упућенији у систем вриједности и осјећања грађана ове земље, када се ради о предмету у ком се осјећања људи са тих простора уско испреплићу, ми ипак осјећамо потребу да искажемо наше издвојено мишљење уз најдубље поштовање према онима који имају другачији став.

Судије
Уставног суда Босне и Херцеговине
David Feldman
и
Constance Grewe

Nadležnost - VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine
Nadležnost - VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine
Надлежност - VI/3b) Устава Босне и Херцеговине

Predmet broj AP 1785/06

**ODLUKA O
PRIVREMENOJ MJERI**

Zahtjev Abduladhima Maktoufa za donošenje privremene mjere, a u vezi sa apelacijom podnesenom protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj KPŽ-32/05 od 4. aprila 2006. godine i Presude Suda BiH broj K-127/04 od 1. jula 2005. godine

Odluka od 12. septembra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Malom vijeću u sastavu: predsjednica Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednici Miodrag Simović i Valerija Galić, na sjednici održanoj 12. septembra 2006. godine u predmetu broj **AP 1785/06**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 5. i člana 77. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), donio je

ODLUKU O PRIVREMENOJ MJERI

Odbija se kao neosnovan zahtjev Abduladhima Maktoufa za donošenje privremene mjere.

Obrazloženje

1. Abduladhim Maktouf (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva kojeg zastupaju Adil Lozo, advokat iz Travnik, i Ismet Mehić, advokat iz Sarajeva, podnio je 19. juna 2006. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj KPŽ-32/05 od 4. aprila 2006. godine i Presude Suda BiH broj K-127/04 od 1. jula 2005. godine. Apelant je podnio i zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud naložio prekidanje izdržavanja kazne zatvora apelantu do donošenja konačne odluke Ustavnog suda.

2. Apelant navodi da je prvostepenom Presudom Suda BiH broj K-127/04 od 1. jula 2005. godine proglašen krivim za krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka e) u vezi s članom 31. Krivičnog zakona BiH (u daljnjem tekstu: KZ BiH), pa je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od pet godina. Apelaciono vijeće Suda BiH je, odlučujući o apelantovoj žalbi protiv prvostepene odluke, Rješenjem broj KPŽ-32/05 od 24. novembra 2005. godine djelimično uvažilo njegovu žalbu, ukinulo prvostepenu odluku i odredilo održavanje pretresa pred Apelacionim vijećem. Nakon održanog pretresa, Apelaciono vijeće Suda BiH je Presudom broj KPŽ-32/05 od 4. aprila 2006. godine apelanta proglasilo krivim za isto krivično djelo i izreklo mu istu sankciju.

3. Apelant smatra da mu je osporenim presudama prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu

ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo iz člana 7. Evropske konvencije, te zabrana diskriminacije iz člana II/4. Ustava BiH i člana 14. Evropske konvencije. Apelant prije svega navodi da je u konkretnom slučaju Sud BiH primijenio važeći KZ BiH, iako je kao blaži zakon trebao primijeniti KZ SFRJ, kako je to propisano članom 3. KZ BiH (princip zakonitosti) i članom 4. KZ BiH (vremensko važenje krivičnog zakona), te članom 7. Evropske konvencije. Osim toga, apelant navodi da je diskriminiran u odnosu na druga lica kojima je suđeno za isto krivično djelo pred drugim sudovima u BiH, a na koje je kao blaži primijenjen raniji zakon. Apelant također detaljno navodi argumente i za moguću primjenu ranijeg KZ FBiH, također kao blažeg zakona u konkretnom slučaju i ističe da su neprihvatljivi argumenti drugostepene presude o «višim interesima postizanja svrhe kažnjavanja» za odstupanje od navedenih krivično-pravnih principa. Također, apelant smatra da Sud BiH nikako nije mogao odlučiti o njegovoj krivici kao pomagaču, budući da tužilac nije ponudio dokaze o tome ko su izvršioци navedenog krivičnog djela, na osnovu čega bi se mogla pravilno odmjeriti kazna pomagaču u odnosu na izvršioce «budući da nije poznat značaj pomagačevih radnji dok se ne rasvijetli inkriminirani događaj». U vezi s tim, apelant navodi i da mu je optužnicom na teret bilo stavljeno djelo pomaganja kao prvo djelo, a zatim djelo iz člana 173. KZ BiH kao drugo po redu, koje je i prihvaćeno u osporenoj presudi, čime je, kako navodi, direktno prekršena odredba člana 7. Evropske konvencije.

4. Osim toga, apelant navodi da provedeni dokazi i saslušani svjedoci nisu bili takvi da je sud nesumnjivo mogao zaključiti da je upravo apelant bio vozač vozila kojim su prevoženi uhapšeni civili, te da je Sud BiH proizvoljnim izvođenjem zaključaka prekršio princip *in dubio pro reo*. Apelant navodi da je sud prihvatio samo dijelove dokaza koji idu na teret apelantu, dok je druge dijelove dokaza, odnosno iskaza istih svjedoka sud zanemario, jer su išli u apelantovu korist, mada u presudi za takvo selektivno prihvaćanje dokaza nisu dati nikakvi razlozi. Apelant naročito ukazuje da je Apelaciono vijeće Suda BiH odlučilo ponovo izvesti samo određene dokaze, kao i neke nove dokaze, čemu se apelant i njegov branilac nisu protivili. Nadalje, navodi da na pretresu pred Apelacionim vijećem niko nije promijenio stanovište u vezi s dokazima izvedenim na glavnom pretresu pred prvostepenim vijećem, pa je apelant smatrao da će Apelaciono vijeće dokaze cijiniti u njihovoj ukupnosti. Međutim, iz presude Apelacionog vijeća, kako apelant navodi, očigledno proizlazi da ovo vijeće nije ni na koji način cijenilo ranije izvedene dokaze, niti ih je dovelo u vezu s ponovo izvedenim dokazima ili dokazima koji su dodatno izvedeni, što je uz selektivno prihvaćanje dijelova dokaza koji terete apelanta uzrokovalo donošenje proizvoljne odluke. Kao dodatni argument, apelant navodi da je prvostepena

presuda i ukinuta zbog toga što je Apelaciono vijeće smatralo da je prvostepeni sud svoje uvjerenje da je apelant učestvovao u navedenom događaju zasnivao, u najvećoj mjeri, na iskazu jednog svjedoka optužbe, koje je Apelaciono vijeće u svom rješenju o ukidanju prvostepene odluke ocijenilo kontradiktornim i nedosljednim, te zaštićenog svjedoka čiji je identitet ostao neotkriven, a koji je učestvovao u izvršenju krivičnog djela za koje se optuženi tereti kao pomagač, ali koji nikada nije bio krivično procesuiran zbog dogovora s Tužilaštvom. Naročito, apelant navodi da je ovaj svjedok odbio daljnje svjedočenje nakon što je tužilac Johnatan Schmidt napustio BiH, budući da je upravo on obećao svjedoku da neće biti krivično gonjen za počinjeno djelo ratnog zločina, a nakon njegovog odlaska svjedok je odbio svjedočiti pred Apelacionim vijećem izjavivši «da se boji da bi on sutra mogao biti optužen» budući da nije napravio pismeni sporazum s Tužilaštvom BiH.

5. Apelant dovodi u pitanje i princip «neovisnosti» Suda BiH s aspekta Evropske konvencije navodeći da je Apelaciono vijeće bilo sastavljeno od dvojice sudija stranaca čiji izbor ne zadovoljava kriterije principa «neovisnosti suda» iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te jednog domaćeg sudije «s malim iskustvom». U prilog ovome, apelant, između ostalog, navodi da međunarodne sudije imenuje Visoki predstavnik za BiH, da njihova «smjenjivost nije definirana», te da su oni «isključivo ovisni o subjektu koji je izvršio njihovo imenovanje». Također, apelant smatra i da ovako sastavljen sud nije bio «nepristran» navodeći u prilog tome da je jedan od međunarodnih sudija, prije izlaganja završne riječi, tražio da se odbrana «izjasni o mogućoj primjeni materijalnog prava», te da «odbrana razmisli o sadržaju predmeta Neletilić protiv Republike Hrvatske». Budući da je svoj stav o tome da u konkretnom predmetu postoji izuzetak od pravila primjene blažeg zakona Apelaciono vijeće obrazložilo upravo pozivajući se na navedenu odluku Evropskog suda za ljudska prava, apelant smatra da je sud, ustvari, donio odluku još prije vijećanja.

6. Apelant smatra da je diskriminiran i navodi da za ista krivična djela mogu u Bosni i Hercegovini suditi Sud BiH u dva stepena, sudovi entiteta i sud Brčko Distrikta BiH u dva stepena, o čemu odluku donosi Tužilaštvo BiH, što je neprihvatljivo. Apelant navodi da Zakon o krivičnom postupku BiH (u daljnjem tekstu: ZKP BiH) «omogućava diskriminirajuće ponašanje Tužilaštva BiH», jer ako Tužilaštvo BiH podnese optužnicu u ovakvim slučajevima Sudu BiH, nadležan je Sud BiH, a ako prema ovlaštenju Tužilaštva BiH optužnicu podnese Kantonalno tužilaštvo, onda je nadležan kantonalni sud. Apelant smatra da je nedopustivo da Tužilaštvo BiH, kao stranka u postupku, diktira i određuje nadležnost suda, te da to otvara zakonsku mogućnost za diskriminaciju i «pokretanje

političkih postupaka». Ukoliko Tužilaštvo BiH, kako apelant navodi, «odredi nadležnost Suda BiH» onaj kome se sudi pred tim sudom je u nepovoljnijem položaju od drugih kojima se sudi pred ostalim sudovima upravo zato što entitetski sudovi primjenjuju u istim slučajevima ranije krivično zakonodavstvo kao blaže za učinioca. Ovo apelant nadalje argumentira time što navodi da je «nevjerovatno da se u obrazloženju presude nalazi konstatacija da svjedok [apelanta] poznaje kao stranca arapskog porijekla i drugačije boje kože u Travniku, te kao lice koje je povremeno viđao u gradu», čime svjedok izražava svoja diskriminirajuća uvjerenja, a sud to prihvata i na osnovu takvog iskaza donosi odluku. Apelant navodi i da nije jasno propisano kojim kriterijima se vodi Tužilaštvo BiH kod odluke o tome koji će sud biti nadležan za suđenje u konkretnom predmetu koji se tiče ratnog zločina, niti to sud ispituje, pitajući se kakav značaj ima podizanje optužnice protiv apelanta «za navodno djelo pomaganja u prevoženju dva lica na udaljenosti od 28 km, a koja su nakon izvjesnog vremena puštena na slobodu, a jedno od odvezenih lica je pušteno na slobodu apelantovim posredovanjem i zalaganjem». Apelant smatra da se postavlja logično pitanje zašto bi on «oslobađao Kazimira Pobrića ako je s umišljajem pomogao u njegovom odvođenju», te smatra da i ovo pokazuje da je presuda «zasnovana na netačnim uvjerenjima i pogrešno izvedenim zaključcima suda». Apelant također diskriminaciju vidi i u tome što zaštićeni svjedok, kao saradnik Tužilaštva, nije nikada krivično gonjen, iako je priznao da je učestvovao u izvršenju krivičnog djela ratnog zločina, pa čak dao imena i drugih izvršilaca, koji također nisu gonjeni, nego je sva odgovornost prebačena na apelanta kao navodnog pomagača.

7. Apelant traži da Ustavni sud, «s obzirom na prirodu predmeta i vezu ovog predmeta s drugim slučajevima u kojima su moguće iste ili slične povrede ustavnih prava, odredi hitno postupanje», te donese privremenu mjeru kojom bi prekinuo izvršenje kazne zatvora protiv apelanta do donošenja konačne odluke Ustavnog suda o apelaciji, ne obrazlažući detaljnije razloge za donošenje privremene mjere.

8. Prilikom ispitivanja osnovanosti zahtjeva za donošenje privremene mjere, Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 78. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.»

Član 77. stav 1. Pravila Ustavnog suda glasi:

«Malo vijeće može, do donošenja konačne odluke, na zahtjev stranke, odrediti strankama svaku privremenu mjeru za koju smatra da je treba donijeti u interesu stranaka ili pravilnog vođenja postupka pred sudom.»

9. Ustavni sud naglašava da donošenje privremene mjere ima smisla i opravdanje jedino u situaciji kada šteta, čiji je nastanak nedvosmisleno naznačen u apelaciji i priloženim dokazima, može biti spriječena ili ograničena uvođenjem privremenih mjera.

10. Razlozi koje Ustavni sud uvažava pri usvajanju ili neusvajanju zahtjeva za donošenje privremene mjere mogu biti različiti od razloga koje Ustavni sud uvažava pri odlučivanju o apelaciji. Razlozi i dokazi koje je apelant naveo u pogledu navodnih kršenja ustavnih prava ne mogu se analogno primijeniti pri odlučivanju o osnovanosti zahtjeva za donošenje privremene mjere. Stoga, apelant mora posebno obrazložiti i dokazati zašto smatra da bi Ustavni sud trebao usvojiti njegov zahtjev za donošenje privremene mjere.

11. Iz navoda apelacije proizlazi da se apelant žali da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, da mu nije sudio «neovisan i nepristran» sud u smislu Evropske konvencije, kao i da je prekršeno pravo iz čl. 7. i 14. Evropske konvencije. Apelant u veoma opširnoj i detaljno argumentiranoj apelaciji nudi navode, činjenice i dokaze kojim potkrepljuje svoje tvrdnje o navodnom kršenju ustavnih prava i prava iz Evropske konvencije. Međutim, apelant ne nudi nikakve argumente u prilog zahtjevu za donošenje privremene mjere, odnosno ne navodi konkretne razloge, činjenice i dokaze iz kojih bi se moglo zaključiti da bi nedonošenjem privremene mjere nastupila posljedica i šteta koja se ne bi mogla nadoknaditi, a koju bi trebalo spriječiti donošenjem privremene mjere. Jedino što se iz apelacije može zaključiti je da apelant smatra da njegovi navodi o kršenju ustavnih prava predstavljaju dovoljnu osnovu i razlog za donošenje privremene mjere, iako ni to nije eksplicitno navedeno. Međutim, Ustavni sud prilikom odlučivanja o osnovanosti zahtjeva za donošenje privremene mjere cijeni druge razloge, a ne razloge koji se suštinski odnose na meritum apelacije, ne prejudicirajući pri tome ishod postupka o apelaciji. Stoga, navodi o kršenju ustavnih prava, bez obzira koliko ozbiljna pitanja pokretali, ne mogu predstavljati, sami po sebi, argument za donošenje privremene mjere, niti opravdavaju postavljene zahtjev za donošenje tražene privremene mjere. Apelant, kao što je već rečeno, nije ponudio odgovarajuće razloge i dokaze koji bi Ustavnom sudu bili dovoljni i zadovoljavajući da bi donio traženu privremenu mjeru, odnosno koji bi ukazali

da bi donošenjem takve privremene mjere bile spriječene eventualne nenadoknadive štetne posljedice koje su u suprotnosti sa zakonitim ciljem. Na osnovu izloženog, Ustavni sud smatra apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere neosnovanim.

12. Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u dispozitivu ove odluke.

13. Ustavni sud podsjeća da odluka o privremenoj mjeri ni u kojem slučaju ne prejudicira odluku o dopustivosti, odnosno o meritumu konkretnog predmeta.

14. U skladu s članom VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 2849/06

**ODLUKA O
PRIVREMENOJ MJERI**

Zahtjev Merime Kovačević za donošenje privremene mjere, a u svezi sa apelacijom podnesenom protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj KŽ-324/05 od 14. rujna 2006. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj K-4/04 od 21. travnja 2005. godine

Odluka od 9. studenog 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Malom vijeću u sastavu: predsjednica Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednici Miodrag Simović i Valerija Galić, na sjednici održanoj 9. studenoga 2006. godine u predmetu broj **AP 2849/06**, rješavajući zahtjev **Merime Kovačević** za donošenjem privremene mjere, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 5. i članka 77. st. 1. i 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), donio

ODLUKU O PRIVREMENOJ MJERI

Usvaja se zahtjev Merime Kovačević za donošenjem privremene mjere.

Obustavlja se izvršenje Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj KŽ-324/05 od 14. rujna 2006. godine.

Ova odluka stupa na snagu odmah i proizvodi pravno djelovanje do donošenja konačne odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o apelaciji, ili dok Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, odnosno u Vijeću od pet sudaca, ne odluči drukčije.

Obrazloženje

1. Merima Kovačević (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Sarajeva, koju zastupa Nikica Gržić, odvjetnik iz Sarajeva, je podnijela 17. listopada 2006. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj KŽ-324/05 od 14. rujna 2006. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj K-4/04 od 21. travnja 2005. godine. Apelantica je, također, podnijela zahtjev za donošenjem privremene mjere kojom bi Ustavni sud odložio izvršenje kazne zatvora do donošenja odluke o apelaciji.

2. Presudom Kantonalnog suda broj K-4/04 od 21. travnja 2005. godine apelantica je proglašena krivom za kazneno djelo zlouporabe položaja ili ovlasti iz članka 358. stavak 3. ranijeg Kaznenoga zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu:

KZ FBiH, «Službene novine FBiH» br. 43/98, 2/99, 15/99, 29/00 i 59/02) i osuđena na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine, a još jedna osoba (H.Z.) je proglašena krivom za produženo kazneno djelo zlouporabe položaja ili ovlasti iz članka 358. stavak 3. citiranoga zakona. Istom su presudom apelantica i druga optužena osoba obvezani solidarno platiti troškove kaznenoga postupka u iznosu od 400,00 KM i plaćanje paušala u iznosu od po 200,00 KM.

3. Presudom Vrhovnog suda broj Kž-324/05 od 14. rujna 2006. godine je djelomično uvažen priziv apelantice i druge optužene osobe i presuda Kantonalnog suda je preinačena u pravnoj ocjeni djela i odluci o kaznama tako da su apelantičine radnje pravno kvalificirane kao kazneno djelo nesavjesnog rada u službi iz članka 366. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. ranijega KZ FBiH za koje je uz primjenu članka 41. točka 1, članka 42. stavak 1. točka 4. istoga zakona osuđena na kaznu zatvora u trajanju od tri mjeseca, dok je druga optužena osoba za kazneno djelo za koje je istom presudom proglašena krivom uz primjenu članka 41. točka 2. i članka 42. stavak 1. točka 1. ranijega KZ FBiH osuđena na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine.

4. Apelantica navodi da su Vrhovni i Kantonalni sud u ovoj pravnoj stvari primijenili odredbe KZ FBiH («Službene novine FBiH» broj 43/98 od 20. studenoga 1998. godine) s izmjenama i dopunama, a koji je važio u vrijeme izvršenja kaznenoga djela, što je bilo očito na njezinu štetu, jer je u međuvremenu na snagu stupio KZ FBiH («Službene novine FBiH» broj 36/03 od 29. srpnja 2003. godine), koji je povoljniji za nju. Prema odredbama ovoga zakona, koji je za apelanticu povoljniji, izvršiteljem kaznenoga djela može biti samo službena i odgovorna osoba u institucijama Federacije Bosne i Hercegovine, a što u vrijeme izvršenja kaznenoga djela apelantica nije bila. Apelantica nadalje ističe da je stav Vrhovnog i Kantonalnog suda da se apelantičine radnje kvalificiraju kao kazneno djelo protiv službene i druge odgovorne dužnosti iz glave XXXI važećega KZ FBiH, protivan i sudskoj praksi («Komentar kaznenih zakona u BiH» strana 722. - nakladnik Vijeće Europe i Europsko povjerenstvo). Apelantica također navodi da se kazneno djelo za koje je proglašena odgovornom može učiniti samo izravnim umišljajem, te da je sud u presudi dužan obrazložiti oblik vinosti kao bitan element kaznenoga djela, što nije učinio, pa presuda nema razloge o odlučnim činjenicama, što znači da je sud postupao na arbitraran način. Zbog navedenoga, apelantica smatra da joj je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i članka 2. st. 1. i 2. točka a, te članka 7. Europske konvencije.

5. U obrazloženju prijedloga za donošenjem privremene mjere apelantica navodi da je teško bolesna, a da su pravo na život i pravo na slobodu osobe najveće ljudske vrijednosti zaštićene Europskom konvencijom, te bi stupanjem na izdržavanje kazne zatvora prije donošenja odluke o apelaciji za nju nastupile neotklonjive štetne posljedice.

6. Pri ispitivanju utemeljenosti zahtjeva za donošenjem privremene mjere Ustavni je sud pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 77. stavak 1. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud ima prizivnu mjerodavnost u pitanjima koja su sadržana u ovome Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.»

Članak 77. stavak 1. Pravila Ustavnog suda glasi:

«Malo vijeće može, na zahtjev podnositelja zahtjeva ili apelanta, odrediti strankama svaku privremenu mjeru za koju smatra da ju treba donijeti u interesu stranaka ili pravilnog vođenja postupka.»

7. Ustavni sud podsjeća da je članak 77. Pravila Ustavnog suda primjenjiv u situacijama u kojima Ustavni sud ocijeni, na temelju razloga i dokaza o opravdanosti dostavljenih uz zahtjev za donošenjem privremene mjere, odnosno uz apelaciju, da bi mogle nastati nenadoknadive štetne posljedice.

8. Apelantica kao razlog za donošenje privremene mjere navodi da bi izvršenje pobijane presude moglo prouzročiti neotklonjive štetne posljedice i ugroziti njezino zdravstveno stanje, obzirom da je teško bolesna. Kao dokaz navedenome apelantica je dostavila presliku medicinske dokumentacije iz koje je vidljivo da joj je zbog tumefaktoma desnog pluća izvršena donja lobektomija desnog pluća i operativnim zahvatom odstranjen donji lobus, te da se nakon izvršenog operativnog zahvata nalazi pod stalnim medicinskim nadzorom.

9. Ustavni sud smatra, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, a posebice narav počinjenog kaznenoga djela, apelantičino zdravstveno stanje, kao i potrebu njezinog specijalističkog medicinskog tretmana zbog dijagnoze Adenoneo lobi inf. pulmonis dex, da bi boravak u zatvorskoj ustanovi mogao prouzročiti neotklonjive štetne posljedice po apelantičino zdravlje i život.

10. U ovim okolnostima Ustavni sud smatra da bi izvršenjem Presude Vrhovnog suda broj KŽ-324/05 od 14. rujna 2006. godine mogle nastati nenadoknadive štetne posljedice za apelantičino zdravlje, što je dovoljan razlog za donošenjem privremene mjere.
11. Imajući u vidu odredbe članka 77. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio usvojiti zahtjev za donošenjem privremene mjere.
12. U smislu članka 77. stavak 6. Pravila Ustavnog suda, odluka o privremenoj mjeri proizvodi pravno djelovanje do donošenja konačne odluke o apelaciji, ili dok Ustavni sud u plenarnom sazivu, odnosno u Vijeću od pet sudaca ne odluči drukčije.
13. Na temelju izloženoga, odlučeno je kao u dispozitivu ove odluke.
14. Ustavni sud podsjeća da odluka o privremenoj mjeri ni u kojemu slučaju ne prejudicira odluku o dopustivosti, odnosno o meritumu predmetne apelacije.
15. Sukladno članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број АП 1296/05

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ**

Апелација Нијаза Имамовића
поднесена против Пресуде
Врховног суда Федерације Босне
и Херцеговине број Рев-93/04 од
10. марта 2005. године и Пресуде
Кантоналног суда у Тузли број Гж-
605/03 од 30. октобра 2003. године

Одлука од 20. октобра 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у саставу: предсједница Хатица Хаџиосмановић, потпредсједници Миодраг Симовић и Валерија Галић, те судије Мато Тадић и Сеада Палаврић, на сједници која је одржана 20. октобра 2006. године у предмету број **АП 1296/05**, рјешавајући апелацију **Нијаза Имамовића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 2 и члана 59 став 2 алинеја 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ

Одбацује се као недозвољена апелација Нијаза Имамовића која је поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-93/04 од 10. марта 2005. године и Пресуде Кантоналног суда у Тузли број Гж-605/03 од 30. октобра 2003. године, због тога што је очигледно (*prima facie*) неоснована.

Образложење

1. Нијаз Имамовић (у даљњем тексту: апелант) из Тузле поднио је 10. јуна 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број Рев-93/04 од 10. марта 2005. године и Пресуде Кантоналног суда у Тузли (у даљњем тексту: Кантонални суд) број Гж-605/03 од 30. октобра 2003. године. Апелант је допунио апелацију 3. марта 2006. године.

2. Општински суд у Тузли (у даљњем тексту: Општински суд) је Пресудом број П-716/02 од 19. децембра 2002. године утврдио да је незаконита одлука «Електропривреде БиХ» Сарајево, «Термоелектрана» Тузла (у даљњем тексту: тужена) од 5. фебруара 2002. године којом је апеланту отказан уговор о раду, као и одлука тужене од 27. фебруара 2002. године којом је одбијен апелантов приговор да се заштите права из радног односа. Општински суд је обавезао тужену да апеланта врати у радни однос на послове КВ бравара тако што ће с њим да закључи уговор о

раду на пословима који одговарају његовој стручној спреми и радним способностима које је стекао радом, да му успостави сва права из радног односа, те да му накнади плату у износима и за периоде који су поближе означени у изреци пресуде са законским затезним каматама за сваки доспјели а неисплаћени мјесечни износ, и то почевши од 15. наредног мјесеца за претходни мјесец, све у року од осам дана под пријетњом принудног извршења.

3. Одлучујући о жалби тужене против првостепене пресуде, Кантонални суд је Пресудом број Гж-605/03 од 30. октобра 2003. године жалбу уважио, првостепену пресуду преиначио и одбио апелантов тужбени захтјев да му се заштите права из радног односа.

4. У образложењу пресуде Кантонални суд је навео да је првостепени суд на основу навода странака који су неспорни утврдио да је апелант био запослен код тужене од 1981. године, да је након привременог распореда на радно мјесто КВ бравара, 15. маја 2000. године, с туженом закључио 6. јуна 2000. године други спорни уговор о раду на неодређено вријеме, и то на радно мјесто бравара специјалисте за које је прописана ВКВ квалификација, односно V степен образовања. Кантонални суд је истакао да је неприхватљив закључак првостепеног суда да је поступак отказа апелантовог уговора о раду на неодређено вријеме тужена спровела у складу с важећим одредбама Закона о раду и Правилником о раду, али да није правилно примијенила одредбу члана 186 став 1 свог правилника о раду, јер *«диплома која је приложена с неистинитим подацима не представља податак који је важан за обављање послова за које је запосленик закључио уговор о раду, па самим тим нема ни кршења радних обавеза запосленика тужене»*. Дакле, Кантонални суд сматра да је првостепени суд неосновано закључио да тужена није доказала да постоје разлози да откаже уговор о раду сходно члану 91 Закона о раду, због чега је поништио одлуке тужене и наложио да се апелант врати на рад и да му се исплате неисплаћене плате.

5. Поред тога, Кантонални суд сматра да је првостепени суд у конкретном случају погрешно примијенио материјално право кад је удовољио тужбеном захтјеву. Кантонални суд је навео да је идентичан текст одредбе члана 88 став 1 Закона о измјенама и допунама Закона о раду («Службене новине ФБиХ» број 32/00) уграђен у Правилник о раду тужене, и то у члану 186 став 1 Правилника о раду. Наиме, према истој одредби Правилника теже повреде радне дужности морају да буду такве природе да не би било основано да се очекује од послодавца да настави радни однос. Основни предуслов да се закључи уговор о раду од 6. јуна 2000. године за радно

мјесто бравара специјалисте био је да радник има завршен V степен квалификације, тј. ВКВ стручну спрему, средња школа машинске струке коју апелант није имао, него је уговор о раду с туженом закључио тако што је *употријебио кривотворено свједочанство* Техничко-школског центра Зворник, чиме је, сходно мишљењу овог суда, починио тежу повреду радне обавезе која је такве природе да не може основано да се очекује да послодавац с њим настави радни однос. При томе су потпуно ирелевантне апелантове тврдње о његовој оспособљености, тј. стручном знању и квалитету рада које он наводно има за радно мјесто бравара специјалисте, иако нема стручну спрему која је прописана. Кантонални суд је закључио да је апелант, тако што је употребљивао исправе које су кривотворене, починио тежу повреду радне обавезе, те закључио да су правилне и законите одлуке тужене о престанку апелантовог радног односа од 15. фебруара 2002. године и 27. фебруара 2002. године.

6. Врховни суд је Пресудом број Рев-93/04 од 10. марта 2005. године, одлучујући о апелантовој ревизији против Пресуде Кантоналног суда број Гж-605/03 од 30. октобра 2003. године, одбио ревизију као неосновану. Врховни суд је имао у виду чињенична утврђења да је апелант закључио уговор о раду за радно мјесто бравара специјалисте и да је неспорно утврђено да је за то радно мјесто потребна квалификација ВКВ, да је апелант на то радно мјесто постављен на основу приложеног свједочанства о завршеном V степену образовања, односно о стицању ВКВ квалификације, да је то свједочанство такође сходно неспорном утврђењу кривотворено (што се ни кроз ревизију не спори). Врховни суд је навео да је Кантонални суд правилно закључио да су за правилно рјешење конкретне правне ствари правилно утврђене све битне чињенице, али да је првостепени суд на чињенично стање које је правилно утврђено погрешно примијенио материјално право. Врховни суд је у цијелости прихватио разлоге које је дао Кантонални суд у својој одлуци, истичући да је одредбама члана 88 став 1 Закона о измјенама и допунама Закона о раду и чл. 186 и 188 Правилника о раду тужене прописано да давање података који су неистинити и важни да би се обављали послови, представља тежу повреду радне обавезе због које не може да се очекује да ће послодавац да настави радни однос с радником који учини такву повреду. Врховни суд је закључио да ни околност да сам закон није ултимативно поставио да се у таквим случајевима прекида радни однос, јер је наведено да може да се да отказ, није основ да би се удовољило апелантовом тужбеном захтјеву, јер тако формулисан текст наведених прописа треба да се тумачи тако да ти прописи не налажу *ex lege* (по сили закона) раскид уговора о раду, већ им је интенција да се оцијени сваки случај, а да значај и тежина почињене повреде из радних односа одлучује о прекиду радног односа.

7. Иако се апелант у својој апелацији није позвао на конкретне повреде из Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције, из апелације и допуне апелације произилази да апелант оспорава пресуду Врховног и Кантоналног суда сматрајући да су судови погрешно утврдили чињенично стање и погрешно примијенили материјално право и на тај начин повриједили његова уставна права из чл. II/3е) и II/4 Устава Босне и Херцеговине, члана 6 став 1 и члана 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), као и право на рад које је заштићено Међународним пактом о економским, социјалним и културним правима. Апелант наводи имена радника који су такође «учинили исту грешку - приложили диплому која је кривотворена, али су неки од њих враћени на посао чиме је повријеђено право на једнакост.» Апелант предлаже да Уставни суд усвоји његову апелација истичући да се налази у тешкој материјалној ситуацији.

8. При испитивању допустивости апелације Уставни суд је пошао од одредби члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 2 Правила Уставног суда.

Члан VI/36) Устава Босне и Херцеговине гласи:

«Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.»

Члан 16 став 2 Правила Уставног суда гласи:

«... 2. Уставни суд ће да одбаца апелацију као очигледно (prima facie) неосновану кад утврди да не постоји оправдан захтјев странке у поступку, односно да чињенице које су предочене ни на који начин не могу да оправдају тврдњу да постоји кршење права која су Уставом заштићена и/или кад се за странку у поступку утврди да не сноси посљедице кршења права која су Уставом заштићена, тако да је испитивање меритума апелације непотребно.»

9. Уставни суд у фази испитивања допустивости предмета мора да утврди, између осталог, и да ли су испуњени услови да се мериторно одлучује, а који су набројани у члану 16 став 2 Правила Уставног суда. У вези с тим, Уставни суд указује да сходно сопственој јуриспруденцији и пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), апелант мора да наведе повреду својих права које штити Устав Босне и Херцеговине и ове повреде морају да дјелују вјероватно. Апелација је очигледно неоснована уколико јој мањкају *prima facie* докази који, с довољном

јасноћом, показују да је наведена повреда људских права и слобода могућа (види Европски суд, *Vanek против Словачке* пресуда од 31. маја 2005. године, апликација број 53363/99 и Уставни суд, одлука број АП 156/05 од 18. маја 2005. године), ако чињенице у односу на које се подноси апелација очигледно не представљају кршење права које апелант наводи, тј. ако апелант нема «оправдан захтјев» (види Уставни суд, Одлука о допустивости број АП 640/04 од 13. септембра 2005. године и Европски суд, *Mezőtúr-Tiszazugi Vizgazdálkodási Társulat против Мађарске*, пресуда од 26. јула 2005. године, апликација број 5503/02), као и кад се утврди да апелант није «жртва» кршења права која су Уставом заштићена.

Наводи о кршењу права на правично суђење

10. Апелант се у конкретном случају жали на повреду права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, због чињеничног стања које је погрешно утврђено и погрешне примјене материјалног права. Међутим, сходно пракси Европског суда и Уставног суда, није задатак ових судова да преиспитују закључке редовног суда у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је генерално задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе који су изведени (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је поступак у цјелини био правичан на начин на који то захтијева члан 6 став 1 Европске конвенције, те да ли одлуке редовних судова крше уставна права (види Уставни суд, одлука број АП 20/05 од 18. маја 2005. године).

11. У конкретном случају, апелантово незадовољство одлукама које су оспорене не покреће, само по себи, питања која су у вези са заштићеним уставним правима или правима из Европске конвенције, а апелант не наводи никакве процедуралне грешке, нити су такве грешке очигледне (види Европски суд, већ цитирана одлука *Mezőtúr-Tiszazugi Vizgazdálkodási Társulat*). Такође, судови су пажљиво испитали и закључили да је апелант употребом исправе која је кривотворена починио тежу повреду радне обавезе, због чега у складу са законом није могао да очекује да ће послодавац да му настави радни однос. Уставни суд није пронашао ништа у конкретном случају што би указало да су материјално-правни прописи произвољно или неправично примјењени. Стога је Уставни суд закључио да је апелација у вези с овим наводима

о кршењу права на правично суђење очигледно (*prima facie*) неоснована, јер апелант нема «оправдан захтјев» у смислу члана 16 став 2 Правила Уставног суда.

12. На основу изложеног, Уставни суд сматра да, у вези с апелантовим наводима о кршењу права на правично суђење, нема ништа што указује да апелант има «оправдан захтјев» који покреће питања из Устава Босне и Херцеговине или Европске конвенције, која би требало мериторно испитати. Због тога, Уставни суд сматра да су апелантови наводи о кршењу права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције очигледно (*prima facie*) неосновани.

Право на недискриминацију у вези с правом на рад

13. Из апелације произилази да се апелант жали да је одлукама које су оспорене дискриминисан, јер су «*одређени радници учинили исту грешку, али су враћени на посао*». Уставни суд сматра да се апелант жали на повреду уставног права на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције, као и повреду права на рад које је заштићено Међународним пактом о економским, социјалним и културним правима у вези с правом на рад.

14. Сходно правној пракси Европског суда за људска права, право на недискриминацију из члана 14 Европске конвенције је акцесорно право. То значи да овај члан не обезбјеђује независно и самостално право на недискриминацију, већ на дискриминацију сходно овом члану може да се позове само у вези с «уживањем права и слобода гарантованих Европском конвенцијом». Иако утврђивање кршења неког од гарантованих права није претпоставка за примјену члана 14 Европске конвенције, ипак овај члан неће моћи да се примијени уколико чињенице конкретног случаја не улазе «у обим» гарантованог права (види Европски суд, *Karlheinz Schmidt против Њемачке*, пресуда од 18. јула 1994. године, серија А број 291-Б, став 22).

15. У конкретном случају, Уставни суд је већ закључио да су апелантови наводи о кршењу права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције очигледно (*prima facie*) неосновани. Позивајући се да му је оспореним одлукама редовних судова повријеђено право да не буде дискриминисан из члана 14 Европске конвенције и члана II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези с правом на рад из члана 6 став 1 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима, апелант је само паушално навео да је дискриминисан, а ни у току поступка пред судом, па ни уз апелацију није доставио било какав доказ који би могао, *prima*

facie, да учини могућим наводе о кршењу овог права. На основу тога, Уставни суд сматра да су наводи о кршењу права на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези с правом на рад из члана 6 став 1 Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима, очигледно (*prima facie*) неосновани, јер чињенице које су предочене ни на који начин не могу да оправдају тврдњу да постоји кршење права која су Уставом заштићена.

16. У складу с наведеним, а имајући у виду одредбе члана 1 став 2 Правила Уставног суда према којима ће се апелација одбацити као очигледно (*prima facie*) неоснована,уколико не постоји оправдан захтјев странке у поступку, односно ако чињенице које су предочене ни на који начин не могу да оправдају тврдњу да постоји кршење права која су Уставом заштићена и/или кад се за странку у поступку утврди да није »жртва« кршења права која су Уставом заштићена тако да је испитивање меритума апелације непотребно, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

17. У складу с чланом VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић

Predmet broj AP 2499/06

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Željka Mejakića i Dušana Fuštara podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRN-06/200 od 27. juna 2006. godine i Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRN-06/200 od 9. juna 2006. godine

Odluka od 20. oktobra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u sastavu: predsjednica Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednici Miodrag Simović i Valerija Galić, te sudije Mato Tadić i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 20. oktobra 2006. godine u predmetu broj **AP 2499/06**, rješavajući apelaciju **Željka Mejakića i Dušana Fuštara**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 2. i člana 59. stav 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedozvoljena apelacija Željka Mejakića i Dušana Fuštara podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRN-06/200 od 27. juna 2006. godine i Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRN-06/200 od 9. juna 2006. godine, zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

Obrazloženje

1. Željko Mejakić i Dušan Fuštar (u daljnjem tekstu: apelanti) koje zastupaju Jovan Simić i Dragan Ivetić, advokati iz Beograda, podnijeli su 25. augusta 2006. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj X-KRN/06/200 od 27. juna 2006. godine i Rješenja Suda BiH broj X-KRN/06/200 od 9. juna 2006. godine. Apelanti su zatražili od Ustavnog suda donošenje privremene mjere kojom će se naložiti njihovo puštanje na slobodu do donošenja konačne odluke o apelaciji, s obzirom da im je osporenim rješenjima Suda BiH produžen jednomjesečni pritvor, te se nalaze u pritvoru Suda BiH.

2. Prema navodima iz apelacije, Tužilaštvo međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (u daljnjem tekstu: MKSJ) je 1995. godine podnijelo protiv apelanata optužnice za zločine koji su se desili u logorima Omarska i Keraterm. Apellant Dušan Fuštar se predao vlastima Bosne i Hercegovine 31. januara 2002. godine, nakon čega

je sljedećeg dana prebačen u MKSJ gdje je ostao u pritvoru do 9. maja 2006. godine. Apelant Željko Mejakić se predao vlastima Bosne i Hercegovine 1. jula 2003. godine, nakon čega je sljedećeg dana prebačen u MKSJ gdje je ostao u pritvoru do 9. maja 2006. godine. Predmete u slučajevima apelanata je 7. aprila 2006. godine Haški tribunal ustupio Sudu BiH na daljnje postupanje, a apelanti su 9. maja 2006. godine iz MKSJ prebačeni u Sud BiH.

3. Rješenjem sudije za prethodni postupak Suda BiH broj X-KRN-06/200 od 10. maja 2006. godine, koje je potvrđeno Rješenjem izvanraspravnog Vijeća Suda BiH broj X-KRN-06/200 od 16. maja 2006. godine, apellantima je određen pritvor u trajanju od jednog mjeseca, počevši od 9. maja 2006. godine.

4. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine je 30. maja 2006. godine Sudu BiH podnijelo prijedlog za produženje pritvora apellantima koji je određen Rješenjem broj X-KRN-06/200 od 10. maja 2006. godine na osnovu člana 132. stav 1. tač. a), b) i d) Zakona o krivičnom postupku (u daljnjem tekstu: ZKP; «Službeni glasnik BiH» br. 36/03, 26/04 i 63/04), za još dva mjeseca.

5. Rješenjem Suda BiH broj X-KRN-06/200 od 9. juna 2006. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Suda BiH broj X-KRN-06/200 od 27. juna 2006. godine, apellantima je produžen pritvor za mjesec dana. Navedenim rješenjem je određeno da pritvor može trajati najduže do 9. jula 2006. godine, ili do nove odluke suda. Kao razlog za produženje pritvora Sud BiH je naveo da se apellantima stavlja na teret jedno od najtežih krivičnih djela - zločin protiv čovječnosti u smislu progona, ubistava i drugih nehumanih djela iz člana 172. stav 1. tač. a), h) i k), a u vezi s članom 180. st. 1. i 2. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZ BiH, «Službeni glasnik BiH» br. 3/03 i 37/03), tako što su u periodu od 24. maja 1992. godine do 30. augusta 1992. godine učestvovali, kao saizvršiooci, u maltretiranju i progonu nesrpskog stanovništva u logorima Omarska i Keraterm, za šta je zapriječena kazna zatvora u trajanju od 10 godina ili dugotrajni zatvor, te da imajući u vidu težinu optužbi s kojima se suočavaju u Bosni i Hercegovini postoji opasnost od napuštanja teritorije Bosne i Hercegovine i na taj način izbjegavanja procesiranja pred nadležnim sudskim organima.

6. U apelaciji koja je podnesena Ustavnom sudu suština navoda apelanata o povredi prava na slobodu iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) odnosi se na prekomjernu dužinu trajanja pritvora. Apelanti ističu da Sud

BiH prilikom određivanja pritvora nije cijenio uvjet «razumnog roka» pritvora u smislu člana 5. stav 3. Evropske konvencije u svjetlu cjelokupnog perioda koji su apelanti proveli u pritvoru bez suđenja, uključujući i period koji su apelanti proveli u pritvoru u pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija u Hagu zbog istih optužbi. Apelanti tvrde da se, prema odredbama člana 5. stav 3. Evropske konvencije, razuman rok pritvora mora procijeniti u svjetlu cjelokupnog perioda koji su apelanti proveli u pritvoru od trenutka hapšenja do dana potvrđivanja navoda optužbe, bez obzira na to provodi li se mjera pritvora u okviru jedne nadležnosti, višenacionalnih ili međunarodnih nadležnosti. Apelanti smatraju da je stav Suda BiH, zasnovan na članu 2. stav 4. Zakona o predmetima koje ustupa Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju Tužilaštvu Bosne i Hercegovine i korištenju dokaza pribavljenih od MKZJ u postupcima pred sudovima u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Zakon o ustupanju, «Službeni glasnik BiH» br. 61/03 i 61/04), prema kojem se vrijeme koje je neko lice provelo u pritvoru MKSJ ne uračunava u pritvor, određen u skladu sa ZKP BiH, pogrešan i da je u suprotnosti s članom 5. stav 3. Evropske konvencije.

7. Na kraju, apelanti predlažu Ustavnom sudu da utvrdi da se član 2. stav 4. ZKP-a mora tumačiti tako da ne utječe na obavezu Suda BiH da se uvjeri, prije nego što donese rješenje o pritvoru, da ukupno trajanje pritvora do početka suđenja, uključujući i pritvor koji je odredio MKSJ, ne prelazi razuman rok iz člana 5. stav 3. Evropske konvencije. Apelanti smatraju da su osporena rješenja Suda BiH nezakonita, jer sud nije cijenio uvjet «razumnog roka» pritvora iz člana 5. stav 3. Evropske konvencije u svjetlu cjelokupnog perioda koji su apelanti proveli u pritvoru bez suđenja, uključujući i period koji su proveli u pritvoru u pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija u Hagu. Apelanti su zatražili od Ustavnog suda donošenje privremene mjere do okončanja postupka pred Sudom BiH, a kojom će se naložiti njihovo neodložno puštanje iz pritvora, te da se u ovom predmetu postupi hitno, u skladu s članom 24. stav 4. Pravila Ustavnog suda. Apelanti nisu posebno obrazložili u čemu vide nenadoknadive štetne posljedice koje će nastupiti ukoliko Ustavni sud ne usvoji predloženu privremenu mjeru.

8. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije, Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3. b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 16. stav 2. Pravila Suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud ima i apelacionu nadležnost nad pitanjima prema ovom Ustavu koja proističu iz presude svakog suda u Bosni i Hercegovini.»

Član 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

«Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neosnovanu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.»

9. Ustavni sud u fazi ispitivanja dopustivosti predmeta mora utvrditi, između ostalog, i jesu li ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje nabrojani u članu 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje da prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Evropskog suda za ljudska prava, apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i ove povrede moraju djelovati vjerovatno. Apelacija je očigledno neosnovana ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji, s dovoljnom jasnoćom, pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi Evropski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. maja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99, i Ustavni sud, Odluka broj *AP 156/05* od 18. maja 2005. godine), ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očigledno ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema «opravdan zahtjev» (vidi Evropski sud, *Mezőúrtiszazugi Vizgazdálkodási Társulat protiv Mađarske*, presuda od 26. jula 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije «žrtva» kršenja Ustavom zaštićenih prava.

10. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju zbog značaja prava na čiju se povredu apelanti žale, tj. prava na slobodu iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije, ispitati navode apelanata koji se odnose na razumnost trajanja pritvora, te jesu li prilikom određivanja pritvora materijalno-pravni propisi proizvoljno i nepravično primijenjeni na štetu apelanata.

11. Apelanti se žale da su im osporenim rješenjima Suda BiH povrijeđena prava iz člana 5. stav 3. u odnosu na razumnost trajanja pritvora pred Sudom BiH, uključujući i period proveden u pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija u Hagu.

Član 5. stav 3. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

«3. Svako ko je uhapšen ili lišen slobode prema odredbama stava 1.c. ovog člana mora odmah biti izveden pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom ovlašteno da vrši sudsku vlast i mora imati pravo na suđenje u razumnom roku ili na puštanje

na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati garancijama o pojavljivanju na suđenju.»

12. Ustavni sud podsjeća da je svrha člana 5. stav 3. Evropske konvencije spriječiti da pojedinci budu samovoljno lišeni slobode i osigurati da period nakon pritvora bude što je moguće kraći (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Schiesser protiv Švicarske*, presuda od 4. decembra 1979. godine, serija A, broj 34).

13. Pravo na slobodu osnovno je ljudsko pravo. Prema članu II/1. Ustava Bosne i Hercegovine «*Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurat će najviši nivo međunarodno priznatih prava i osnovnih sloboda*».

14. Polazeći od navedenih principa pri odlučivanju u konkretnom postupku, Ustavni sud uvažava činjenicu da s aspekta zaštite ljudskih prava pritvor predstavlja posebno osjetljivu mjeru oduzimanja čovjekove lične slobode. Stoga je dozvoljeno određivanje pritvora samo u slučaju u kojem postoji visok stepen vjerovatnosti utvrđenja krivice i izricanja kazne, tj. ako postoji osnovana sumnja da je lice počinilo krivično djelo, te mu je, principijelno, i svrha samo osigurati pokretanje i vođenje krivičnog postupka.

15. Evropski sud za ljudska prava je u tom smislu u presudi *W. protiv Švicarske* od 26. novembra 1992. godine izrazio pravno stanovište prema kojem opravdanost produženja pritvora ovisi o okolnostima konkretnog slučaja koje moraju biti takve da upućuju na postojanje općeg (javnog) interesa koji je tako važan i značajan da, usprkos presumpciji nevinosti, preteže nad principom poštovanja slobode pojedinca.

16. Ustavni sud podsjeća da u svrhu zaštite prava na slobodu ličnosti i prava na slobodu od proizvoljnog hapšenja i pritvaranja, a u svrhu sprečavanja kršenja osnovnih ljudskih prava, svi oblici pritvaranja moraju biti podložni efikasnoj kontroli sudskih ili drugih organa vlasti.

17. Uvažavajući prethodne navode Ustavni sud nalazi da su pritvor apelantima odredili i produžavali organi sudske vlasti što je u saglasnosti sa zahtjevom iz člana 5. stav 3. Evropske konvencije «*da svako ko je lišen slobode mora biti izveden pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom ovlašteno da vrši sudsku vlast*».

18. Ustavni sud nalazi da je Apelaciono vijeće Suda BiH ispitalo opravdanost produženja pritvora s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja, i detaljno obrazložilo razloge zbog kojih smatra da postoje legitimni ciljevi koji opravdavaju produženje pritvora.

19. Ustavni sud nalazi da je Apelaciono vijeće Suda BiH, ispitujući zakonitost produženja pritvora, dalo ocjenu o neophodnosti ove mjere i razloge u pogledu žalbenih navoda apelanata u odnosu na produženje pritvora koji se zasnivaju na osnovanoj sumnji da postoji realna opasnost od bjekstva, tj. da bi apelanti, ukoliko bi boravili na slobodi, mogli napustiti teritoriju Bosne i Hercegovine i na taj način izbjeći procesiranje pred nadležnim sudskim organima.

20. Ustavni sud zapaža da je apellantima ranije određeni pritvor, počevši od 9. maja 2006. godine, produžen osporenim rješenjem do 9. jula 2006. godine. Međutim, imajući u vidu da se radi o veoma složenom slučaju u pogledu prirode krivičnog djela, te da postoje okolnosti koje opravdavaju bojazan da postoji realna opasnost od bjekstva u slučaju boravka apelanata na slobodi, kako ocjenjuje Apelaciono vijeće Suda BiH, Ustavni sud ne smatra period od dva mjeseca, koliko traje pritvor apelanata, nerazumnim u pogledu dužine držanja apelanata u pritvoru Suda BiH.

21. Ustavni sud zapaža da je Sud BiH prilikom donošenja odluke o pritvoru apelanata i njegovom produženju cijenio konkretne okolnosti kao što su lična svojstva, ponašanje apelanata i težinu djela za čije se izvršenje sumnjiče, te da je dovodeći ih u međusobnu vezu došao do zaključka da postoji opasnost od bjekstva apelanata. U tom kontekstu, Apelaciono vijeće Suda BiH je navelo da je razmatrana praksa Evropskog suda za ljudska prava (odluke u predmetima *Neumeister protiv Austrije* iz 1968. godine i *Letellier protiv Francuske* iz 1992. godine), iz koje je vidljivo da «Evropski sud za ljudska prava nije postavio različite zahtjeve za razmatranje pritvora, i uveo je neku opću ocjenu da taj sud postupi u tom slučaju na osnovu svoje dosljedne prakse». Sud BiH je istakao da je poređenjem navedenih predmeta s ovim predmetom došao do zaključka da su krivična djela koja su apelanti počinili mnogo ozbiljnija po svojoj činjeničnoj prirodi i svojim pravnim posljedicama u smislu kazni koje se mogu izreći apellantima. Apelaciono vijeće Suda BiH je istaklo da se u konkretnom slučaju apellantima stavlja na teret jedno od najtežih krivičnih djela - zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tač. a), h) i k) KZ BiH za koje je zapriječena kazna zatvora najmanje 10 godina ili dugotrajni zatvor. Osim toga, sud je naglasio da apelanti imaju i državljanstvo Srbije i Crne Gore, koja u skladu sa svojim Ustavom, kao najvišim pravnim aktom jedne države, ne može izručiti vlastite državljane. Prema ocjeni ovog suda činjenica da apelanti ne posjeduju važeće dokumente, kao i da nemaju značajnih materijalnih dobara u Bosni i Hercegovini, potkrepljuje zaključak da, s obzirom na težinu krivičnih optužbi, imaju jak interes i motiv da napuste teritoriju Bosne i Hercegovine i na taj način izbjegnju procesiranje pred nadležnim organima.

22. Ustavni sud podsjeća na zaključak Evropskog suda za ljudska prava prema kojem lica koja se nalaze u pritvoru imaju pravo na «posebnu ažurnost» nadležnih organa u vođenju sudskoga postupka (vidi Evropski sud, *Tomasi protiv Francuske*, presuda od 27. augusta 1992. godine, 241-A, stav 84. i *Abdoella protiv Holandije* od 25. novembra 1992. godine). Ustavni sud nalazi da se, s obzirom na prirodu krivičnog djela, kao i složenost i obimnost istrage, ne može zaključiti da organi odugovlače postupak. Stoga, Ustavni sud smatra da se produženje pritvora apelantima osporenim rješenjem, u okolnostima ovog slučaja, ne može pripisati neažurnosti sudskih organa.

23. Ustavni sud primjećuje da se Sud BiH prilikom donošenja odluke o produženju pritvora pozvao na odredbe člana 132. stav 1. tačka a) ZKP-a, jer je ocijenio da postoji opasnost od bjekstva, te ocijenio da se jedino mjerom pritvora može osigurati prisustvo apelanata i uspješno vođenje krivičnog postupka. Ustavni sud zapaža da je Apelaciono vijeće Suda BiH u obrazloženju rješenja izrazilo svoju zabrinutost u pogledu činjenice dužine trajanja dosadašnjeg pritvora određenog nalogom MKSJ, uključujući i pritvor koji je ovaj sud odredio u skladu s relevantnim odredbama ZKP-a, a sve u skladu sa standardima i garancijama iz člana 5. stav 3. Evropske konvencije. I pored toga, Apelaciono vijeće Suda BiH prilikom razmatranja žalbe apelanata na rješenje o produženju pritvora nije isključilo mjeru pritvora kako bi se osiguralo prisustvo apelanata s ciljem uspješnog vođenja krivičnog postupka iz člana 126. ZKP-a.

24. Ustavni sud zapaža da je Sud BiH prilikom određivanja mjere pritvora apelantima primijenio relevantne odredbe člana 2. stav 4. Zakona o ustupanju. Odredbama člana 2. stav 4. je propisano da se «pritvor određuje u skladu s odredbama ZKP BiH. Vrijeme koje je neko lice provelo u pritvoru MKSJ ne uračunava se u pritvor određen u skladu sa ZKP BiH, ali se uračunava u izrečenu kaznu u skladu s odredbama KZ BiH».

25. Ustavni sud smatra da Sud BiH relevantne odredbe ZKP-a nije proizvoljno i nepravično primijenio na štetu apelanata, te da je ocjena razumnosti roka koji su apelanti proveli u pritvoru u pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija u Hagu u kontekstu navedenih odredaba ZKP-a u okolnostima ovog slučaja irelevantna. Ustavni sud zapaža da je Sud BiH dao jasne i uvjerljive razloge na kojima je zasnovao svoju odluku koju je prihvatilo i Apelaciono vijeće Suda BiH. Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očigledno ne predstavljaju kršenje prava koje apelanti navode, tj. apelanti nemaju «opravdan zahtjev» da se pozivaju na kršenje prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije.

26. Ustavni sud konstatira da je primjena Zakona o ustupanju u skladu s javnim interesom, s obzirom da se apelantima stavlja na teret jedno od najtežih krivičnih djela - zločin protiv čovječnosti u smislu progona, ubistava i drugih nehumanih djela iz člana 172. stav 1. tač. a), h) i k), a u vezi s članom 180. st. 1. i 2. KZ BiH, te da u konkretnom slučaju stvarni zahtjevi javnog interesa, bez obzira na pretpostavku nevinosti, pretežu nad poštivanjem slobode pojedinca. Prema navedenom, argument da domaći organi vlasti primjenom relevantnih odredaba Zakona o ustupanju nisu prekršili član 5. stav 3. Evropske konvencije, mora u tom smislu biti prihvaćen.

27. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da ne postoji povreda ustavnih prava na koja se apelanti pozivaju, zbog čega nema elemenata koji (*prima facie*) ukazuju da je moguće kršenje prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije, te da bi bilo potrebno meritorno ispitivanje apelacije. Zbog svega navedenog, Ustavni sud smatra da su navodi apelanata o kršenju prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije očigledno (*prima facie*) neosnovani.

28. Imajući u vidu odredbe člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedozvoljena ukoliko je očigledno (*prima facie*) neosnovana, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

29. S obzirom na odluku o dopustivosti u ovom predmetu, Ustavni sud zaključuje da nema osnova za razmatranje prijedloga za donošenje privremene mjere.

30. U skladu s članom VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 1337/05

**ODLUKA
O DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Saida Huskića podnesena protiv dopisa načelnika Općine Velika Kladuša broj 02-05-74/05 od 1. veljače 2005. godine,

Odluka od 12. rujna 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u sastavu: predsjednica Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednici Miodrag Simović i Valerija Galić, te suci Mato Tadić i Jovo Rosić, na sjednici održanoj 12. rujna 2006. godine u predmetu broj **AP 1337/05**, rješavajući apelaciju **Saida Huskića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 4. točka 1. i članka 59. stavak 2. točka 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Saida Huskića podnesena protiv dopisa načelnika Općine Velika Kladuša broj 02-05-74/05 od 1. veljače 2005. godine, zbog nenadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine za odlučivanjem.

Obrazloženje

1. Said Huskić (u daljnjem tekstu: apelant) je podnio 14. lipnja 2005. godine podnesak Povjerenstvu za ljudska prava pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo). Navedeni je podnesak Povjerenstvo 16. lipnja 2005. godine dostavilo Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) na temelju članka 5. Sporazuma koji su strane potpisale 25. rujna 2003. godine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 35/03). Ustavni je sud navedeni apelantov podnesak registrirao kao apelaciju. Apelant je 25. srpnja, te 8. i 22. kolovoza 2005. godine dostavio Ustavnom sudu dodatnu dokumentaciju.
2. Obzirom da navedena apelacija nije sadržavala sve nužne elemente u smislu članka 18. stavak 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od apelanta je zatraženo 31. kolovoza 2005. godine, u smislu članka 19. stavak 1. Poslovnika Ustavnog suda, dopunu/preciziranje apelacije.
3. Apelant je 12. rujna 2005. godine tražio od Ustavnog suda produženje roka za dopunu apelacije. Ustavni je sud 30. rujna 2005. godine udovoljio apelantovom zahtjevu.

4. Apelant je 17. listopada 2005. godine dostavio dopunu apelacije iz koje proizlazi da on pobija dopis načelnika Općine Velika Kladuša od 1. veljače 2005. godine.
5. Dopisom načelnika Općine Velika Kladuša broj 02-05-74/05 od 1. veljače 2005. godine apelant je obaviješten da Općina Velika Kladuša neće više odgovarati na njegove zahtjeve dok god ne budu razumni i utemeljeni, a zbog apelantovih učestalih i brojnih zahtjeva koji izlaze iz smislenog okvira Zakona o slobodi pristupa informacijama. U dopisu je navedeno da bi u protivnome morali postaviti jednog službenika da se bavi samo apelantovim pitanjima i zahtjevima. Općinski je načelnik na kraju dopisa naveo da vjeruje da će apelant konačno ostvarenje svojih ciljeva pokušati rješavati i drugim zakonima, a ne samo Zakonom o slobodi pristupa informacijama.
6. Prigodom ispitivanja dopustivosti apelacije, Ustavni je sud pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. stavak 4. točka 1. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud, također, ima prizivnu mjerodavnost u pitanjima koja su sadržana u ovome Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.»

Članak 16. stavak 4. točka 1. Pravila Ustavnog suda glasi:

«Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

1. Ustavni sud nije mjerodavan za odlučivanje».

7. Ustavni sud naglašava da je mjerodavnost Ustavnog suda ustvrđena člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine prema kojemu *«Ustavni sud, također, ima prizivnu mjerodavnost u pitanjima koja su sadržana u ovome Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini»*. U konkretnome slučaju, iz dopune apelacije od 17. listopada 2005. godine proizlazi da apelant ne pobija bilo kakvu presudu ili odluku bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini koja bi mogla biti predmetom ispitivanja Ustavnog suda sukladno navedenim mjerodavnostima, već on pobija dopis općinskog načelnika od 1. veljače 2005. godine kao odgovor na apelantove zahtjeve u svezi Zakona o slobodi pristupa informacijama.

8. Imajući u vidu odredbe članka 16. stavak 4. točka 1. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko se ustvrdi da Ustavni sud nije mjerodavan za odlučivanje, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.
9. Sukladno članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke su Ustavnog suda konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број АП 1334/06

**ОДЛУКА
О ДОПУСТИВОСТИ**

Апелација Шевала Чоломана
поднесена против Рјешења Врховног
суда Федерације Босне и Херцеговине
број 070-0-Кж-06-000050 од 21.
фебруара 2006. године и Рјешења
Кантоналног суда у Зеници број Кв-
98/05 од 16. децембра 2005. године

Одлука од 20. септембра 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у саставу: предсједница Хатица Хаџиосмановић, потпредсједници Валерија Галић и Миодраг Симовић, те судије Мато Тадић и Јово Росић, на сједници која је одржана 20. септембра 2006. године у предмету број **АП 1334/06**, рјешавајући апелацију **Шевала Чоломана**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1 и 4 тачка 4 и члана 59 став 2 алинеја 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ

Одбацује се као недозвољена апелација Шевала Чоломана која је поднесена против Рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 070-0-Кж-06-000050 од 21. фебруара 2006. године и Рјешења Кантоналног суда у Зеници број Кв-98/05 од 16. децембра 2005. године, због тога што је протекао рок за подношење апелација.

Образложење

1. Шевал Чоломан (у даљњем тексту: апелант) из Зенице, ког заступа адвокат Маида Гризовић, поднио је 5. маја 2006. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број 070-0-Кж-06-000050 од 21. фебруара 2006. године и Рјешења Кантоналног суда у Зеници (у даљњем тексту: Кантонални суд) број Кв-98/05 од 16. децембра 2005. године.
2. Пресудом Кантоналног суда број К-18/04 од 18. маја 2004. године апелант је проглашен кривим због кривичног дјела отмице из члана 180 став 2 у вези с чланом 28 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине, те два покушаја убиства из члана 166 став 1 у вези с чланом 28 истог закона, те је осуђен на јединствену казну затвора у трајању од четири године и шест мјесеци.
3. Пресудом Врховног суда број Кж-277/04 од 27. октобра 2004. године одбијена је апелантова жалба, а уважена жалба кантоналног тужиоца, те је првостепена пресуда

преиначена у погледу одлуке о казни, па је апеланту изречена јединствена казна затвора у трајању од пет година и шест мјесеци.

4. Кантонални суд је Рјешењем број Кв-98/05 од 16. децембра 2005. године одбацио као неоснован апелантов захтјев да се понови кривични поступак, уз образложење да из писаних изјава свједока, које одбрана жели да саслуша у поновљеном поступку, несумњиво произилази да та лица не знају ништа о критичним догађајима који су се догодили 1. фебруара 2004. године, те да евентуално ново свједочење лица која су предложена, на околности које су навели у својим писаним изјавама, не би довело до другачије одлуке будући да се ради о доказима који очигледно нису подобни да се на основу њих допусти да се поступак понови.

5. Врховни суд је Рјешењем број 070-0-Кж-06-000050 од 21. фебруара 2006. године одбио као неосновану жалбу апеланта и његове бранитељке на рјешење које је наведено, у цијелости прихвативши као ваљане разлоге које је навео првостепени суд у образложењу рјешења.

6. Апелант сматра да му је овим одлукама повријеђено право на правично суђење из члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). У образложењу апелације апелант наводи да је презентовао нове доказе којим би доказао да није починио кривична дјела за која је осуђен, да првостепени суд када је одлучивао о захтјеву да се понови поступак уопште није примијенио закон, те да није саслушао апеланта, нити је претходно испитао доказе.

7. При испитивању допустивости апелације Уставни суд је пошао од одредби члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1 и 4 тачка 4 Правила Уставног суда.

Члан VI/3б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

«Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.»

Члан 16 ст. 1 и 4 тачка 4 Правила Уставног суда гласи:

«1) Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме повија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови

који су могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

4) *Апелација није допустива и ако постоји неки од сљедећих случајева:*

(4) *Протекао је рок да се поднесе апелација».*

8. Дакле, сходно члану 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава исцрпљени сви ефективни правни лијекови који су могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем ефективним правном лијеку који је користио.

9. Правило исцрпљивања правних лијекова захтијева да апелант дође до коначне одлуке. Коначна одлука представља одговор на задњи правни лијек који је ефикасан и адекватан да испита нижестепену одлуку, како у чињеничном, тако и у правном погледу. При томе, апелант одлучује да ли ће да користи правни лијек без обзира да ли се ради о редовном или ванредном правном лијеку. Одлука којом је правни лијек одбачен зато што апелант није поштовао формалне захтјеве правног лијека (рок, плаћање такси, форма или испуњење других законских услова) не може да се сматра коначном. Коришћење таквог правног лијека не прекида рок од 60 дана који је прописан чланом 16 став 1 Правила Уставног суда (види Уставни суд, одлуке бр. АП 283/03 од 14. октобра 2004. године и АП 106/04 од 18. јануара 2005. године).

10. Апелант је у конкретном случају против пресуде која је правоснажна поднио захтјев да се понови поступак као ванредни правни лијек. Међутим, сходно пракси органа Европске конвенције захтјеви да се понови поступак који је правоснажно окончан не представљају ефикасне правне лијекове све док немају успјеха и не резултују поновним отварањем поступка (види одлуку бивше Европске комисије за људска права, *G. V. The Federal Republic of Germany*, апликација број Е 1043/83 од 16. децембра 1983. године, Одлуке и извјештаји (ОИ) број 35). У вези с тим, Уставни суд слиједи исту праксу и не може да гарантује заштиту људских права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције у поступцима у којим апеланти користе правне лијекове који су недјелотворни.

11. У конкретном случају, произилази да је посљедњи ефикасни правни лијек који је апелант користио била жалба на првостепену пресуду Кантоналног суда о којој је

одлучио Врховни суд Пресудом број Кж-277/04 од 27. октобра 2004. године. Даље, апелант је захтјев да се понови поступак поднио 28. јуна 2005. године, па се само по себи подразумијева да је наведену другостепену пресуду Врховног суда примио прије тог датума. Будући да је апелација поднесена 5. маја 2006. године, произилази да је поднесена након што је протекао рок да се поднесе апелација који је предвиђен чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. У складу с наведеним, Уставни суд је закључио да је апелација поднесена неблаговремено, односно након што је протекао рок од 60 дана од дана када је апелант примио другостепену пресуду.

12. Имајући у виду одредбу члана 16 став 4 тачка 4 Правила Уставног суда, сходно којој ће апелација да се одбаци као недозвољена уколико апелант поднесе апелацију након што протекне рок да се поднесе, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

13. У складу с чланом VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић

Predmet broj AP 1718/05

**ODLUKA
O DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Seada Džinde podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-560/04 od 28. juna 2005. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj Gž-396/04 od 15. aprila 2004. godine i Presude Općinskog suda u Tuzli broj P-1622/02 od 29. januara 2004. godine

Odluka od 21. decembra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u sastavu: predsjednica Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednici Miodrag Simović i Valerija Galić, te sudije Mato Tadić i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 21. decembra 2006. godine u predmetu broj **AP 1718/05**, rješavajući apelaciju **Seada Džinde**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1. i 4. tač. 4. i 9. i člana 59. stav 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedozvoljena apelacija Seada Džinde podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-560/04 od 28. juna 2005. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj GŽ-396/04 od 15. aprila 2004. godine i Presude Općinskog suda u Tuzli broj P-1622/02 od 29. januara 2004. godine, u odnosu na pravo na rad zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odbacuje se kao nedozvoljena apelacija Seada Džinde podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-560/04 od 28. juna 2005. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj GŽ-396/04 od 15. aprila 2004. godine i Presude Općinskog suda u Tuzli broj P-1622/02 od 29. januara 2004. godine, u odnosu na pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog proteka roka za podnošenje apelacije.

Obrazloženje

1. Sead Džindo (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle podnio je 13. augusta 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-560/04 od 28. juna 2005. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli (u daljnjem

tekstu: Kantonalni sud) broj Gž-396/04 od 15. aprila 2004. godine i Presude Općinskog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj P-1622/02 od 29. januara 2004. godine. Apelant je 22. juna 2006. godine dopunio apelaciju.

2. Presudom Općinskog suda broj P-1622/02 od 29. januara 2004. godine, koja je potvrđena Presudom Kantalnog suda broj Gž-396/04 od 15. aprila 2004. godine, odbijen je apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se poništi kao nezakonito konačno Rješenje Ministarstva za boračka pitanja Tuzlanskog kantona (u daljnjem tekstu: tuženi) broj 15/1-34-4096/02 od 28. maja 2002. godine, te da se tuženi obaveže da apelanta vrati na posao i rasporedi ga na poslove na kojima je radio ili na druge odgovarajuće poslove. Također, odbijen je i apelantov zahtjev kojim je tražio naknadu štete zbog izgubljenih plaća za period od 31. augusta 2002. godine pa do vraćanja na posao, s kamatama i troškovima postupka.

3. U prvostepenom postupku Općinski sud je utvrdio da je apelant, kao diplomirani politolog, bio zaposlen kod tužene na poslovima stručnog saradnika za saradnju s državnim i federalnim organima Federacije BiH sa asocijacijama boračkih populacija. Rješenjem od 3. maja 2001. godine apelant je stavljen na raspolaganje u trajanju od najduže jedne godine, zato što je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji tužene (u daljnjem tekstu: Pravilnik) ukinuto njegovo radno mjesto. Apelant je protiv ovog rješenja izjavio prigovor koji je odbijen, ali nije pokretao sudski postupak pa je ovo rješenje postalo pravosnažno i konačno.

4. Sud je, nadalje, utvrdio da je tužena rješenjem od 28. maja 2002. godine utvrdila da apelantu prestaje radni odnos, budući da je istekao period na koji je bio stavljen na raspolaganje, a da nije raspoređen na neko drugo radno mjesto. Općinski sud je zaključio da su neosnovani apelantovi navodi da mu kao radniku s II stepenom invalidnosti nije mogao prestati radni odnos, te da je stoga rješenje o prestanku radnog odnosa nezakonito. Naime, Općinski sud je utvrdio da je nesporno da je apelantu utvrđen status invalida II kategorije još 1978. godine dok je radio u Rudniku soli, čime mu je priznato pravo na zaposlenje na drugom odgovarajućem poslu koji ne iziskuje rad u jami ili rad u III smjeni. Međutim, sud je utvrdio da je nesporno i to da otkako radi kod tužene, u periodu od pet godina, apelant nije nikada ni radio na bilo kakvim sličnim poslovima, što znači da njegova invalidnost nije imala nikakvog bitnog značaja kod zasnivanja radnog odnosa kod tužene, niti kod donošenja rješenja o stavljanju na raspolaganje, niti je vrsta njegove invalidnosti u bilo kakvoj vezi s poslom koji je obavljao kod tužene.

5. Prvostepeni sud je, također, odbio i apelantove navode o povredi člana 10. Kolektivnog ugovora za službenike organa uprave i sudske vlasti u Federaciji BiH (u daljnjem tekstu: Kolektivni ugovor), budući da bi se taj član, u smislu utvrđivanja liste prioriteta za rješavanje radno-pravnog statusa službenika, morao primijeniti prije donošenja rješenja o stavljanju službenika na raspolaganje. Općinski sud je utvrdio da to nije učinjeno, da Vlada Tuzlanskog kantona u to vrijeme nije ni bila prihvatila taj Kolektivni ugovor, kao i da je apelant imao mogućnost da vodi sudski postupak protiv rješenja o stavljanju na raspolaganje, što nije učinio, zbog čega je to rješenje postalo pravosnažno i konačno. Stoga je Općinski sud zaključio da u ovom postupku koji se vodi povodom rješenja o prestanku radnog odnosa sud više ne može cijiniti pravnu valjanost rješenja o stavljanju na raspolaganje. Na kraju, Općinski sud je utvrdio da od trenutka apelantovog stavljanja na raspolaganje pa nadalje, nije primljen ni jedan novi službenik na radno mjesto koje bi prema stručnoj spremi odgovaralo apelantu.

6. Kantonalni sud je, odlučujući o apelantovoj žalbi protiv prvostepene presude, utvrdio da je u prvostepenom postupku potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje i da je pravilno primijenjeno materijalno pravo. U obrazloženju svoje odluke, Kantonalni sud je potvrdio stanovište prvostepenog suda da apelant nije mogao u ovom postupku posredno osporavati rješenje o stavljanju na raspolaganje, koje je postalo pravosnažno i konačno, jer apelant nije protiv tog rješenja pokretao sudski postupak. Stoga je tužena, u skladu sa Zakonom o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u Federaciji BiH («Službene novine FBiH» broj 13/98), na zakonit način donijela rješenje o prestanku apelantovog radnog odnosa. Također, Kantonalni sud je zaključio da se Kolektivni ugovor nije ni mogao primijeniti, jer je rješenje o apelantovom stavljanju na raspolaganje postalo pravosnažno prije nego što je Vlada Tuzlanskog kantona prihvatila taj Kolektivni ugovor. Kantonalni sud je također zaključio da je apelantovo pitanje invalidnosti irelevantno u konkretnoj pravnoj stvari.

7. Vrhovni sud je Presudom broj Rev-560/04 od 28. juna 2005. godine odbio apelantovu reviziju zaključivši da su nižestepeni sudovi pravilno primijenili materijalno pravo. Vrhovni sud ukazuje da je pravilno shvaćanje Kantonalnog suda da se u konkretnoj pravnoj stvari na apelanta nije ni mogao primijeniti Kolektivni ugovor, te da je apelantov propust što nije tražio sudsku zaštitu nakon što je odbijen njegov prigovor protiv rješenja o stavljanju na raspolaganje, jer je samo u tom postupku mogao ispitivati zakonitost tog rješenja. Budući da apelant u konkretnom postupku osporava rješenje o prestanku radnog odnosa koje se zasniva na pravosnažnom i konačnom rješenju o stavljanju na

raspolaganje, Vrhovni sud je ocijenio da su neosnovani apelantovi navodi o tome da je rješenje o prestanku radnog odnosa nezakonito.

8. U apelaciji apelant navodi da mu je povrijeđeno pravo na rad. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama uskraćeno to pravo, naročito imajući u vidu invalidnost koja mu je utvrđena. Apelant navodi da je tražio da bude oslobođen poslova koji su izrazito kompleksni i koji zahtijevaju rad sa strankama, te smatra da ga je tužena morala rasporediti na drugo odgovarajuće radno mjesto imajući u vidu činjenicu da mu je utvrđena invalidnost II stepena, te da su sudovi pogrešno utvrdili da je rješenje tužene o prestanku radnog odnosa zakonito. U tom pravcu, apelant navodi da je Federalni zavod za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar, rješenjem od 3. juna 2002. godine, utvrdio da apelant *«zbog promijenjene radne sposobnosti i dalje nije sposoban za svoj posao KV jamski smjenski električar, a sposoban je za drugi odgovarajući posao - VSS stručni saradnik [...] kao i drugi posao koji ne iziskuje rad u jami, rad u III smjeni [...]»*, kako je to utvrđeno još 1978. godine. Apelant smatra da sudovi *«namjerno zaobilaze [njegovu] invalidnost»*, te smatra da je na njega trebalo primijeniti Zakon o penzijsko-invalidskom osiguranju.

9. Apelant je 22. juna 2006. godine dostavio dopunu apelacije u kojoj je naveo da mu je u sudskim postupcima koji su vodili sudovi Federacije BiH povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), ali nije obrazložio u čemu vidi kršenje ovog prava.

10. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1. i 4. tač. 4. i 9. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.»

Član 16. st. 1. i 4. tač. 4. i 9. Pravila Ustavnog suda glasi:

«1. Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema

zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

[...]

4. Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

[...] 4. Protekao je rok za podnošenje apelacije;

[...] 9. Apelacija je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom».

a) Dopustivost u odnosu na pravo na rad

11. U vezi s apelantovim navodima u odnosu na pravo na rad, Ustavni sud ukazuje da pravo na rad nije zagarantirano Ustavom Bosne i Hercegovine, niti Evropskom konvencijom koja se prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine direktno primjenjuje u Bosni i Hercegovini. Međutim, u Aneksu I tačka 8. Ustava Bosne i Hercegovine - Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini, između ostalog je naveden i Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (1996), gdje je u čl. 6. i 7. zagarantirano pravo na rad i pravo na uživanje povoljnih uvjeta rada. Međutim, Ustavni sud je već ranije ukazao da je uživanje ovog prava garantirano članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine – «Nediskriminacija» (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 119/04 od 9. decembra 2004. godine).

12. S obzirom da apelant ne navodi da je diskriminiran u uživanju prava na rad ili drugih sličnih prava, a takva diskriminacija nije očigledna iz činjenica koje je apelant predložio, Ustavni sud je zaključio da je apelacija u pogledu prava na rad nedozvoljena, jer je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine.

b) Dopustivost u odnosu na pravo na pravično suđenje

13. U dopuni apelacije koju je apelant podnio 22. juna 2006. godine apelant samo navodi da mu je povrijeđeno i pravo na pravično suđenje, bez ikakvog obrazlaganja u čemu bi se ogledala povreda tog prava. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje na član 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda koji kao uvjet dopustivosti apelacije propisuje obavezu podnošenja apelacije u roku od 60 dana od dana kada je apelant primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio. Ovaj rok od 60 dana neophodno se odnosi i na podnošenje dopune apelacije, te se samo izuzetno može prihvatiti dopuna apelacije

podnesena izvan tog roka ukoliko se odnosi na nove pravne okolnosti koje su nastale nakon proteka navedenog roka. Nikako se mogućnost podnošenja dopune apelacije ne može tako široko tumačiti da se pod tim podrazumijeva pravo da apelanti mogu u odnosu na isto činjenično stanje i iste osporene odluke apelaciju dopunjavati sve vrijeme dok traje postupak po apelaciji pred Ustavnim sudom, a izvan roka od 60 dana (vidi Ustavni sud, Odluka *AP 1426/05* od 9. novembra 2006. godine). Kako je predmetna dopuna apelacije podnesena nakon proteka roka propisanog članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, a ne odnosi se na nove pravne okolnosti nego se tiče istog činjeničnog stanja i osporenih odluka, Ustavni sud je zaključio da je apelacija u ovom dijelu podnesena neblagovremeno, tj. nakon proteka roka od 60 dana od dana kada je apelant primio konačnu odluku.

14. U skladu s navedenim, a imajući u vidu odredbu člana 16. stav 4. tač. 4. i 9. Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se apelacija odbaciti kao nedozvoljena ukoliko apelant podnese apelaciju nakon proteka roka za podnošenje, odnosno ukoliko je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

15. U skladu s članom VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 1428/05

**ODLUKA
O DOPUSTIVOSTI**

Apelacija SUR «Student» podnesena protiv Rješenja Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo broj UP-2/12-13-04-34-MŠ-216/05 od 18. aprila 2005. godine i Rješenja Javne ustanove - Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo broj 01-34-540/05/E od 2. veljače 2005. godine

Odluka od 12. rujna 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u sastavu: predsjednica Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednici Miodrag Simović i Valerija Galić, te suci Mato Tadić i Jovo Rosić, na sjednici održanoj 12. rujna 2006. godine u predmetu broj **AP 1428/05**, rješavajući apelaciju **SUR «Student»**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 4. točka 9. i članka 59. stavak 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija SUR «Student» podnesena protiv Rješenja Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljene osobe i izbjeglice Kantona Sarajevo broj UP-2/12-13-04-34-MŠ-216/05 od 18. travnja 2005. godine i Rješenja Javne ustanove - Služba za upošljavanje Kantona Sarajevo broj 01-34-540/05/E od 2. veljače 2005. godine, zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

1. SUR «Student» (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva je podnio 6. srpnja 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljene osobe i izbjeglice Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) broj UP-2/12-13-04-34-MŠ-216/05 od 18. travnja 2005. godine i Rješenja Javne ustanove - Služba za upošljavanje Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Javna ustanova) broj 01-34-540/05/E od 2. veljače 2005. godine.
2. Rješenjem Javne ustanove broj 01-34-540/05 od 2. veljače 2005. godine nije udovoljeno apelantovom zahtjevu za upošljavanjem na poslovima zamjenika ravnatelja Abazi Zemrija, koji nije državljanin Bosne i Hercegovine, obzirom da na evidenciji neuposlenih osoba Službe za upošljavanje Kantona Sarajevo ima osoba koje posjeduju potrebne kvalifikacije za obnašanje navedenoga posla.
3. Protiv navedenoga rješenja Javne ustanove apelant je izjavio priziv Ministarstvu koje je Rješenjem broj UP-2/12-13-04-34-MŠ-216/05 od 18. travnja 2005. godine priziv

odbilo kao neutemeljen. U obrazloženju navedenoga rješenja Ministarstvo zaključuje da je Javna ustanova postupila ispravno primijenivši članak 7. Zakona o upošljavanju stranaca («Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine» broj 8/99) kojim se propisuje da se radna dozvola ne može izdati strancu ako u evidenciji službe za upošljavanje među neuposlenim osobama ima osoba koje ispunjavaju uvjete koje poslodavac zahtijeva za zaključivanje ugovora o radu ili ugovora o obnašanju privremenih ili povremenih poslova. Kako je prema službenoj evidenciji Javne ustanove u momentu donošenja odluke o apelantovom zahtjevu bilo registrirano nekoliko tisuća neuposlenih osoba koje imaju istu stručnu spremu, odnosno srednju stručnu spremu kao i osoba za koju je apelant tražio radnu dozvolu, to se nisu stekli uvjeti za izdavanjem radne dozvole toj osobi. U pouci o pravnome lijeku je navedeno da je rješenje Ministarstva konačno i da se protiv toga rješenja ne može pokrenuti upravni spor, kako je i propisano odredbom članka 15. stavak 2. Zakona o upošljavanju stranaca («Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine» broj 8/99).

4. Apelant je nakon prijama rješenja Ministarstva podnio apelaciju Ustavnom sudu u kojoj navodi da je to rješenje konačno i da se protiv njega ne može voditi upravni spor, da je izvršena diskriminacija u odnosu na osobu koju je htio uposliti, inače sin vlasnika SUR-a, samo zato što nije državljanin Bosne i Hercegovine, da je ta osoba ranije više puta dobivala dozvolu za rad bez problema, da je oženjen, obiteljski čovjek i da ima stalno prebivalište u Bosni i Hercegovini. Apelant smatra da je u odnosu na djelatnika koji nije državljanin Bosne i Hercegovine povrijeđeno pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), dok iz ostalih navoda apelacije proizlazi da apelant smatra da mu je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 6. Europske konvencije.

5. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni je sud pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud, također, ima prizivnu mjerodavnost u pitanjima koja su sadržana u ovome Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini».

Članak 16. stavak 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda glasi:

«Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

9. *Apelacija je ratione materiae inkompatibilna s Ustavom.*»

6. Ustavni sud primjećuje da se u predmetnome slučaju radi o apelantovom prizivu na navodne povrede ljudskih prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, odnosno članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije učinjene prigodom odlučivanja o njegovome zahtjevu za upošljavanjem osobe koja nije državljanin Bosne i Hercegovine na poslovima zamjenika ravnatelja.

7. Ustavni sud podsjeća da pravo na zahtjev za izdavanjem radne dozvole nekoj osobi koja nije državljanin države kojoj je uputio taj zahtjev spada u djelokrug javno-pravnih ovlasti određene države koji je isključen iz djelokruga članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Takvo je pravo konkretno u Bosni i Hercegovine regulirano Zakonom o upošljavanju stranaca. Praksa Europskog suda za ljudska prava u Strazburu se izričito temelji na stajalištu da je odlučivanje o kretanju i boravku stranaca, a analogno tomu i izdavanje dozvola za rad strancima, isključiva mjerodavnost državnih tijela i ne može se podvesti pod koncept «građanskih prava i obveza» zaštićen člankom 6. Europske konvencije.

8. Tako, u odluci Europskog suda za ljudska prava *P. protiv Ujedinjenog Kraljevstva* stoji da «Povjerenstvo smatra da je postupak koji su provele javne vlasti s ciljem odlučivanja treba li strancu biti dopušteno ostati u zemlji ili mu to treba biti uskraćeno, diskrecione, administrativne naravi i ne uključuje primjenu građanskih prava i obveza u smislu značenja članka 6. Europske konvencije». Povjerenstvo nadalje ustvrđuje da zahtjevi za odobrenjem boravka spadaju u kategoriju postupaka kojima se ne ustvrđuju građanska prava i obveze prema članku 6. Europske konvencije. Prema tomu, Povjerenstvo mora odbaciti ovaj zahtjev kao *ratione materiae* inkompatibilan s odredbama Konvencije» (vidi presudu *P. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, predstavka broj 13162/87 54 DR 211, str. 2). Ustavni sud smatra da je navedena odluka primjenjiva u konkretnome slučaju, jer je pravo na izdavanje dozvole za rad ne samo u izravnoj svezi s pravom boravka stranaca u Bosni i Hercegovini, nego se to pitanje također rješava u administrativnom postupku na temelju diskrecione ocjene državnog tijela i sukladno zasebnom Zakonu o upošljavanju stranaca.

9. Prema tomu, pravo stranaca za izdavanjem dozvole za rad u određenoj zemlji, prema stavovima Europskog suda, spada u domenu javnog prava svake zemlje. Ako je određena zemlja uskratila takvo pravo stranoj osobi iz razloga propisanih zakonom, to se smatra aktom države koji pripada njezinoj javno-pravnoj domeni i ne uživa zaštitu članka 6. Europske konvencije kao «građansko pravo ili obveza». Prema tomu, mada takva odluka može imati određenoga utjecaja na apelantova građanska prava i obveze, od države se ne zahtijeva u takvim slučajevima osigurati javno saslušanje niti druge zahtjeve iz članka 6. Europske konvencije (vidi presudu *Philip Burnett Franklin Agee protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, predstavka broj 7729/76 od 17. prosinca 1976. godine, DR 7, točka 28).

10. Obzirom na odluku o nepostojanju povreda apelantovih prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, budući članak 6. Europske konvencije ne supsumira zaštitu prava stranaca na izdavanje dozvole za rad, Ustavni sud smatra kako u svezi s ovim člankom ne postoji ni povreda apelantovih prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, jer je pravo na nediskriminaciju supsidijarnog karaktera i do njegove povrede može doći samo u slučajevima kada je povrijeđeno neko od prava čija je zaštita zajamčena Europskom konvencijom.

11. Sukladno navedenom, a imajući u vidu odredbu članka 16. stavak 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

12. Sukladno članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број АП 2063/05

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ**

Апелација Абдуладхима Мактоуфа поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Гж-66/05 од 19. јула 2005. године и Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику број П-4/04 од 10. фебруара 2005. године

Одлука од 20. септембар 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у саставу: предсједница Хатица Хаџиосмановић, потпредсједници Миодраг Симовић и Валерија Галић, те судије Мато Тадић и Јово Росић, на сједници која је одржана 20. септембра 2006. године у предмету број **АП 2063/05**, рјешавајући апелацију **Абдуладхима Мактоуфа**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 4 тачка 9 и члана 59 став 2 алинеја 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ

Одбацује се као недозвољена апелација Абдуладхима Мактоуфа која је поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Гж-66/05 од 19. јула 2005. године и Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику број П-4/04 од 10. фебруара 2005. године, због тога што је *ratione materiae* инкомпатибилна с Уставом Босне и Херцеговине.

Образложење

1. Абдуладхим Мактоуф (у даљњем тексту: апелант) ког заступа Адил Лозо, адвокат из Травника, поднио је 30. септембра 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број Гж-66/05 од 19. јула 2005. године и Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику (у даљњем тексту: Кантонални суд) број П-4/04 од 10. фебруара 2005. године.

2. Пресудом Врховног суда број Гж-66/05 од 19. јула 2005. године потврђена је Пресуда Кантоналног суда број П-4/04 од 10. фебруара 2005. године којом је одбијен апелантов тужбени захтјев да се утврди да су информације које су објављене о њему у Независној информативној ревији «Слободна Босна» број 369 од 17. јуна 2004. године неистините и клеветничког садржаја.

3. Апелант сматра да су му пресудама које су оспорене повријеђена права из члана 97 став 1 и члана 118 Устава Републике БиХ (Пречишћени текст Устава Републике Босне и Херцеговине објављен је у «Службеном листу Републике БиХ» број 5/93), као и права из члана 2 тач. с) и d), те члана 6 Устава Федерације БиХ («Службене новине Федерације БиХ» број 1/94).

4. При испитивању допустивости апелације Уставни суд је пошао од одредби члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 4 тачка 9 Правила Уставног суда.

Члан VI/36) Устава Босне и Херцеговине гласи:

«Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.»

Члан 16 став 4 тачка 9 Правила Уставног суда гласи:

«Апелација није допуштена и ако постоји неки од следећих случајева:

9. Апелација је ratione materiae инкомпатибилна с Уставом».

5. Сходно члану VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има *ratione materiae* надлежност над питањима «која су садржана у овом уставу», тј. Анексу IV Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини који је ступио на снагу 14. децембра 1995. године. Стога, у апелационом поступку пред Уставним судом апеланти могу да се позивају само на повреде права из Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, као и осталих докумената о људским правима који су садржани у Анексу I Устава Босне и Херцеговине. Уставни суд нема *ratione materiae* надлежност да одлучује о повредама права која је гарантовао Устав Републике БиХ, као што нема ни *ratione materiae* надлежност да одлучује о повредама права из Устава Федерације БиХ.

6. У складу с наведеним, а имајући у виду одредбу члана 16 став 4 тачка 9 Правила Уставног суда, сходно којој ће се апелација одбацити као недозвољена уколико је *ratione materiae* инкомпатибилна с Уставом Босне и Херцеговине, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

7. У складу с чланом VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић

Predmet broj AP 1108/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacija PP «Žugić» podnesena
protiv Presude Vrhovnog suda Re-
publike Srpske broj U-816/00 od 26.
januara 2005. godine

Odluka od 20. oktobra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u sastavu: predsjednica Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednici Miodrag Simović i Valerija Galić, te sudije Mato Tadić i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 20. oktobra 2006. godine u predmetu broj **AP 1108/05**, rješavajući apelaciju **PP «Žugić»**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 4. tačka 9. i člana 59. stav 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedozvoljena apelacija PP «Žugić» podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-816/00 od 26. januara 2005. godine, zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

1. PP «Žugić» (u daljnjem tekstu: apelant) iz Zvornika kojeg zastupa Janko Nikolić, advokat iz Zvornika, podnio je 26. aprila 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj U-816/00 od 26. januara 2005. godine. Apelant je 17. oktobra 2005. godine dopunio apelaciju.
2. Rješenjem Finansijske policije Područnog centra Zvornik (u daljnjem tekstu: tužena) broj 05-456.2-143/97 od 29. oktobra 1997. godine utvrđena je apelantova obaveza da izvrši uplate poreskih obaveza od 1.388.170,34 tadašnjih dinara.
3. Protiv navedenog rješenja apelant je uložio žalbu koju je direktor tužene Rješenjem broj 00/456.10-1748/97 od 23. februara 1998. godine odbio kao neosnovanu.
4. Protiv rješenja direktora tužene apelant je tužbom pokrenuo upravni spor u Vrhovnom sudu. Rješavajući o apelantovoj tužbi u upravnom sporu Vrhovni sud je Presudom broj U-134/98 od 23. maja 2000. godine uvažio tužbu i poništio osporeni upravni akt. U obrazloženju citirane presude navedeno je da finansijska policija u vrijeme donošenja

osporenog akta nije bila nadležna da utvrđuje obavezu javnih prihoda. Iako je novim zakonima ta nadležnost data finansijskoj policiji, zakonitost upravnog akta u upravnom sporu cijenjena je prema vremenu njezinog donošenja, pa je Vrhovni sud smatrao da je osporeni akt nezakonit. Tuženoj je naloženo da razmotri sve apelantove žalbene navode i donese novi upravni akt, sada kao nadležni organ.

5. Direktor tužene je Rješenjem broj 00456.10-1748/97 od 17. jula 2000. godine donio konačno rješenje kojim je odbio apelantovu žalbu kao neosnovanu.

6. Protiv navedenog rješenja apelant je ponovo tužbom pokrenuo upravni spor u Vrhovnom sudu koji je Presudom broj U-816/00 od 26. januara 2005. godine tužbu odbio kao neosnovanu. Vrhovni sud smatra da je tužena pravilno utvrdila činjenično stanje i pravilno primijenila propise, te da je postupila kao nadležni organ. Apelantovi navodi da su neka potraživanja zastarjela ocijenjena su kao neodređena i neargumentirana, pa kao takva i nisu relevantna sa aspekta osnovanosti.

7. U apelaciji apelant navodi da je povrijeđen Zakon o općem upravnom postupku, jer je tužena donijela rješenje kao drugostepeni organ bez raspravljanja čime je apelantu uskraćena mogućnost učestvovanja u postupku, da je povrijeđen princip dvostepenosti postupka, da nije cijenjena okolnost da su potraživanja zastarjela prema svim osnovama, te da se vodi stečajni postupak protiv apelanta, pa bi svi upravni organi morali prekinuti postupak nad pravnim licem protiv kojeg se vodi stečajni postupak. Nadalje, osporava činjenično stanje utvrđeno na osnovu rješenja tužene u presudi Vrhovnog suda i primjenu materijalnih propisa. U dopuni apelacije navodi da mu je povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

8. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.»

Član 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda glasi:

«Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

9. *Apelacija je ratione materiae inkompatibilna s Ustavom».*

9. U konkretnom slučaju Ustavni sud zaključuje, a pozivajući se na ustaljenu sudsku praksu Evropske komisije za ljudska prava (vidi *X protiv Francuske*, odluka o dopustivosti, aplikacija broj 9908/82 od 4. maja 1983. godine, Odluke i izvještaji (OI) broj 32), da se apelant ne može pozivati na povredu prava na pravičan postupak u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije u postupku plaćanja obaveza koje proizlaze iz poreskog (javnog) zakonodavstva, osim ukoliko ne dođe do očigledne zloupotrebe tog prava. Kako u konkretnom slučaju Ustavni sud nije našao da postoji zloupotreba prava, slijedi da je ovaj dio apelacije *ratione materiae* inkompatibilan s Ustavom Bosne i Hercegovine.

10. Nadalje, Ustavni sud podsjeća da je i ranije zauzeo stanovište da ne postoji povreda prava na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju ukoliko je nametanje poreskih obaveza imalo osnovu u zakonu, kao što je bilo u ovom slučaju (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 27/01* od 28. septembra 2001. godine, tačka 29. objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 8/02, i *mutatis mutandis* Odluku o dopustivosti broj *AP 669/03*, od 17. marta 2004. godine). Prema tome, i ovi apelantovi navodi se moraju odbaciti kao *ratione materiae* inkompatibilni s Ustavom Bosne i Hercegovine.

11. U skladu s navedenim, a imajući u vidu odredbu člana 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedozvoljena ukoliko je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

12. U skladu s članom VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 1719/05

**ODLUKA
O DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Milorada Rodića, Vlastimira Pušare, Ivana Bakovića i Zorana Kneževića podnesena zbog neizvršenja Rješenja Ministarstva pravde BiH broj 06-05-8-1/05 od 15. lipnja 2005. godine i uvjeta izdržavanja kazne u KPZ Zenica

Odluka od 8. srpnja 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u sastavu: predsjednica Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednici Miodrag Simović i Valerija Galić, te suci Mato Tadić i Jovo Rosić, na sjednici održanoj 20. rujna 2006. godine u predmetu broj **AP 1719/05**, rješavajući apelaciju **Milorada Rodića i dr.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1. i 4. toč. 9. i 15. i članka 59. stavak 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Milorada Rodića, Vlastimira Pušare, Ivana Bakovića i Zorana Kneževića podnesena zbog neizvršenja Rješenja Ministarstva pravde BiH broj 06-05-8-1/05 od 15. lipnja 2005. godine, u odnosu na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Milorada Rodića, Vlastimira Pušare, Ivana Bakovića i Zorana Kneževića podnesena zbog neizvršenja Rješenja Ministarstva pravde BiH broj 06-05-8-1/05 od 15. lipnja 2005. godine, i uvjeta izdržavanja kazne u KPZ Zenica, u odnosu na članak II/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova mogućih prema zakonu.

Obrazloženje

1. Milorad Rodić, Vlastimir Pušara, Ivan Baković i Zoran Knežević (u daljnjem tekstu: apelanti) koje zastupa Zoran Malešević, odvjetnik iz Banjaluke, su podnijeli 15. kolovoza 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelacije zbog neizvršenja Rješenja Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine broj 06-05-8-1/05 od 15. lipnja 2005. godine. Apelanti su Ustavnom sudu dostavili dopunu apelacije

19. rujna 2005. godine i također podnijeli zahtjev za donošenjem privremene mjere kojom bi Ustavni sud naložio «izmještanje apelanata u drugi zatvor, odnosno zatvor Kula u Istočnom Sarajevu, kako glasi i rješenje ministra pravde BiH.»

2. Ustavni je sud, sukladno članku 31. Pravila Ustavnog suda, odlučio apelacije AP 1719/05, AP 1720/05, AP 1721/05 i AP 1722/05 spojiti u jedan predmet pod brojem AP 1719/05, jer se radi o mjerodavnosti Ustavnog suda prema istome pitanju, povodom kojega Ustavni sud može voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku.

3. Ustavni je sud Odlukom broj AP 1719/05 od 20. prosinca 2005. godine odbio kao neutemeljen zahtjev apelanata za donošenjem privremene mjere.

4. Apelanti su osuđeni pred sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine zbog kaznenoga djela ratnoga zločina protiv civilnog stanovništva i izdržavaju kaznu zatvora u KPZ Zenica koji je jedini kazneno-popravni zavod u Federaciji BiH zatvorenoga tipa.

5. Nadzor nad provedbom Zakona o izvršenju kaznenih sankcija FBiH vrši Federalno ministarstvo pravde.

6. Nakon prikazivanja na BHT-u snimka ubijanja šestorice zarobljenih Srebreničana, Vlastimira Pušaru i Ivana Bakovića su 5. i 6. lipnja 2005. godine fizički napali drugi osuđenici bošnjačke nacionalnosti pri čemu su zadobili liječnički potvrđene lake tjelesne ozljede. Ostala dvojica apelanata fizički nisu napadnuta, ali su im upućivane prijetnje.

7. Apelanti su se obratili Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine tražeći premještaj u zatvor Kula u Istočnom Sarajevu, navodeći da se u KPZ Zenica nakon incidenta koji se desio osjećaju vrlo nesigurno.

8. Ministar pravde Bosne i Hercegovine je donio Rješenje broj 06-50-8/1/05 od 15. lipnja 2005. godine kojim se nalaže premještaj apelanata koji trenutačno izdržavaju kazne zatvora u KPZ Zenica zbog kaznenoga djela ratnoga zločina protiv civilnog stanovništva u Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo koji se nalazi u Republici Srpskoj na daljnje izdržavanje kazne, iz sigurnosnih razloga. Izvršenje navedenoga rješenja donesenog 15. lipnja 2005. godine u 16,00 sati trebala je provesti Sudska policija Bosne i Hercegovine u roku od 24 sata od trenutka donošenja rješenja.

9. Navedeno je rješenje dostavljeno Federalnom ministarstvu pravde koje je pobilo provedivost predmetnoga rješenja, budući ne postoji međuentitetski sporazum koji

bi regulirao postupak premještaja osuđenih osoba iz KPZ u Federaciji BiH u KPZ u Republici Srpskoj.

10. Sudska je policija Bosne i Hercegovine u dva navrata, 16. lipnja i 17. lipnja 2005. godine, pokušala provesti rješenje ministra pravde BiH, ali su ih u tome spriječili stražari KPZ Zenica koji nisu htjeli predati osuđenike.

11. Povodom navedenoga incidenta, a na temelju predstavke Željka Rodića, sina apelanta Milorada Rodića, i zahtjeva poslanika Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, Povjerenstvo za ljudska prava, imigraciju, izbjeglice i azil (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) je sačinilo Izvješće o stanju ljudskih prava u KPZ Zenica broj 01/5-50-1-12-28/05 od 26. srpnja 2005. godine. Vezano za predmetni incident predstavnici KPZ Zenica su članovima Povjerenstva izjavili da su zatvorska uprava i Federalno ministarstvo pravde upoznati s incidentom koji se dogodio, te su poduzeli mjere izdvajanja napadnutih od ostalih zatvorenika. To izdvajanje je izvršeno na zahtjev federalne ministrice pravde prema Naredbi broj 01-65/05 od 21. lipnja 2005. godine.

12. Zatvorska je uprava provela stegovni postupak, kaznila i napadače i organizatora premlaćivanja apelanata. Osuđene su osobe, Nedžad Feratović i Jasmin Herceglič, 8. lipnja 2005. godine izvedene na stegovni raport, gdje im je zbog počinjenoga prekršaja izrečena maksimalna kazna upućivanja u samicu u trajanju od 20 dana. Obzirom na karakter incidenta, koji je prema saznanjima uprave KPZ Zenica imao nacionalističku konotaciju, te budući počinitelji incidenta ne pokazuju kajanje, zaključeno je da postoji opasnost od ponavljanja incidenta, pa je uprava odlučila počinitelje stegovnoga prekršaja nakon izdržane stegovne kazne izdvojiti u zasebno stegovno odjeljenje sa strožim režimom.

13. Apelanti su nakon incidenta izmješteni u zatvorski stacionar namijenjen za izolaciju bolesnika u kojemu se svakodnevno nalazi 12-15 zatvorenika. Apelanti su nezadovoljni uvjetima boravka u stacionaru i neizvršenjem rješenja ministra pravde BiH stupili u štrajk glađu koji je trajao od 9. lipnja 2005. godine do 2. srpnja 2005. godine. Nakon prekida štrajka glađu, liječnički je konzilij iznio Mišljenje broj 01-12-5583/05 od 13. srpnja 2005. godine prema kojemu su svi sudionici štrajka glađu u dobrom psihofizičkom stanju.

14. U apelaciji se naglašava da se nakon incidenta u kojemu su dvojica apelanata pretučeni, kada su zadobili lake tjelesne ozljede, sva četvorica apelanata ne osjećaju sigurno u KPZ Zenica, te da neizvršenjem rješenja Ministarstva pravde BiH o premještaju u KPZ Kula, a izmještanjem apelanata u stacionar KPZ Zenica gdje se nalaze zarazni

bolesnici i gdje su nesnošljivi higijenski uvjeti, povrijeđena ustavna prava apelanata na zabranu mučenja i pravično suđenje iz članka II/3.(b) i (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 3, te članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Apelanti navode da su nakon incidenta smješteni u zatvorski stacionar koji je namijenjen za mentalno oboljele zatvorenike kojima je potrebna izolacija od ostalih zatvorenika. Radi se o izdvojenoj zgradi koja nije podobna za bilo kakvu uporabu, nema uvjeta za bilo kakvo zdravstveno pružanje usluga, gdje jedna prostorija služi i kao toalet i kao kupaonica. Kuhinja je od tog stacionara udaljena 100 metara, hrana se doprema zaprežnim kolima koja guraju tri osuđenika, a onda bez pranja ruku i poduzimanja higijenskih mjera dijele hranu koja se dijeli na hodniku na improviziranim stolovima od obrnuto okrenutih gajbi koje su ambalaža za drugu robu. U tome se stacionaru nalazi jedna prostorija veličine 5x3,5 metra koja višenamjenski služi kao prostorija za objedovanje za sve zatvorenike, bez obzira od čega boluju, TV salu, prostoriju za pušenje, praonicu rublja - rublje se pere u jedinom sudoperu u kojemu se pere i suđe, umivaonicu - nakon jutarnjeg ustajanja u jedinom se sudoperu vrši umivanje, brijanje, a prije spavanja se peru noge, poneko se do pasa malo opere, a služi i kao frizerski salon, jer zatvorski frizer u toj prostoriji šiša sve zatvorenike. Čišćenje te prostorije i stolova vrši osuđenik i to metlom i krpom kojom prethodno čisti spavaonice, hodnik i toalet. U tijeku boravka apelanata u tome stacionaru uvijek je 12-15 osuđenika od kojih svi imaju dnevne šetnje, bez obzira što su bolesni, a apelanti tijekom cijelog boravka do podnošenja dopune apelacije u razdoblju od 90 dana nisu imali ni jednu šetnju na dnevnom svjetlu, a na upit apelanata zašto oni ne idu u šetnju, navodno su dobili odgovor da će ih netko pobiti s obližnjih zgrada. U stacionaru se nalaze osobe koje boluju od teških zaraznih bolesti. U ćeliji s apelantom Zoranom Kneževićem borave dva zatvorenika koja boluju od hepatitisa C. Apelanti navode da se izvršenje rješenja Ministarstva pravde BiH o njihovom premještanju u KPZ Kula u Istočnom Sarajevu opstruira na razne načine. Usljed neizvršenja predmetnoga rješenja njihova su prava još drastičnije ugrožena smještajem u stacionar.

15. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije, Ustavni je sud pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 4. toč. 9. i 15. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud, također, ima prizivnu mjerodavnost u pitanjima koja su sadržana u ovome Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.»

Članak 16. stavak 4. toč. 9. i 15. Pravila Ustavnog suda glase:

«*Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:*

9. Apelacija je ratione materiae inkompatibilna s Ustavom.

15. Apelant nije iscrpio pravne lijekove moguće prema zakonu».

16. Predmetni postupak je postupak izvršenja pravomoćnog Rješenja ministra pravde Bosne i Hercegovine broj 06-50-8/1/05 od 15. lipnja 2005. godine o premještanju osuđenih osoba na izdržavanju zatvorske kazne iz jednog kazneno-popravnog zavoda u drugi zavod.

17. Ustavni sud smatra da je potrebno, kao prvo, odgovoriti na pitanje tiče li se predmetni postupak izvršenja rješenja o premještanju apelanata kao osuđenih osoba na izdržavanju kazne zatvora, kako je naloženo pravomoćnim rješenjem ministra pravde BiH, određivanja utemeljenosti kaznene optužbe protiv apelanata u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine. U svezi s tim, Ustavni se sud poziva na praksu bivšeg Europskog povjerenstva za ljudska prava u kojoj se navodi da se odluke koje donese sud u postupku izvršenja pravomoćne presude nužno ne odnose na novo i osobito određivanje građanskih prava. U usporedbi s postupkom koji je prethodio i odlukom koja je rezultat tog postupka, odnosno analogno tomu, rješenje koje je donio ministar pravde BiH o premještanju apelanata ne odnosi se na određivanje utemeljenosti kaznene optužbe protiv apelanata (vidi odluku bivšeg Europskog povjerenstva za ljudska prava, *Anton Dornbach protiv Savezne Republike Njemačke*, broj 11258/84, O.I. 46, str. 225). Navedenu je praksu usvojio i Ustavni sud, te je također zauzeo stav da se odluke koje donese sud u postupku izvršenja pravomoćne presude, u načelu, ne odnose na novo i osobito određivanje građanskih prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 206/02* od 23. srpnja 2004. godine), pa analogno tomu ni na novo i osobito ustvrđivanje utemeljenosti kaznene optužbe protiv apelanata.

18. U konkretnome slučaju, utemeljenost kaznene optužbe protiv apelanata ustvrđena je u kaznenim postupcima pred sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine u kojima su apelanti pravomoćno osuđeni za djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva na dugogodišnje kazne zatvora. Stoga, Rješenjem Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine broj 06-05-8-1/05 od 15. lipnja 2005. godine o premještanju osuđenika na izdržavanju kazne zatvora iz jednog KPZ u drugi, nije ustvrđivana utemeljenost kaznene optužbe

protiv apelanata, nego je o tomu pravomoćno odlučeno u kaznenim postupcima koji su pred sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine.

19. U tome smislu, Ustavni sud smatra da se praksa iz predmeta Ustavnog suda broj *AP 206/02* od 23. srpnja 2004. godine može analogno primijeniti i u konkretnome slučaju, obzirom da je prethodno ustvrđeno da se predmetni postupak donošenja rješenja o premještanju osoba na izdržavanju kazne zatvora iz jednog KPZ u drugi KPZ nije ticao ustvrđivanja utemeljenosti kaznene optužbe protiv apelanata. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da se postupak izvršenja rješenja o premještanju osoba na izdržavanju kazne zatvora iz jednog KPZ u drugi ne tiče ustvrđivanja utemeljenosti kaznene optužbe protiv apelanata, pa su apelacije, u dijelu u kojemu se odnose na povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, *ratione materiae* inkompatibilne s Ustavom Bosne i Hercegovine.

20. Ustavni će sud ispitati dopustivost apelacije u preostalom dijelu, u odnosu na navodnu povredu članka II/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 3. Europske konvencije. Apelanti se žale da su uvjeti u KPZ Zenica gdje izdržavaju kaznu zatvora takvi da se osjećaju nesigurni za svoj osobni i tjelesni integritet, te da su uvjeti smještaja u zatvorskom stacionaru nesnošljivi. Apelanti ističu da mjerodavna tijela krše zabranu mučenja i nehumanog postupanja time što vlasti Federacije BiH odbijaju dozvoliti izvršenje rješenja ministra pravde BiH, kojim je naložen njihov premještaj u KPZ Kula, pa takvim postupanjem i neadekvatnim mjerama uprave KPZ Zenica na zaštiti njihovih prava zajamčenih člankom II/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 3. Europske konvencije dolazi do daljnjeg kršenja zabrane mučenja i podvrgavanja neljudskom i ponižavajućem postupku ili kažnjavanju.

21. Apelanti se dakle žale da mjerodavna tijela, propustom izvršavanja svoje zakonske obveze, prema njima postupaju nečovječno i s nepoštivanjem njihovog ljudskog dostojanstva, i tako im krše ustavno pravo koje im jamči zabranu mučenja i podvrgavanja neljudskom i ponižavajućem postupku ili kažnjavanju.

22. Ustavni sud primjećuje da se apelanti nalaze na izdržavanju kazne zatvora u KPZ Zenica, te da je nadzor nad radom ove ustanove sukladan odredbama članka 152. Zakona o izvršenju kaznenih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine («Službene novine FBiH» broj 44/98) u mjerodavnosti Ministarstva pravde Federacije BiH. U konkretnome slučaju, budući su nezadovoljni uvjetima izdržavanja kazne zatvora u KPZ Zenica, apelanti su se morali najprije obratiti upravi zatvora, a potom su, na temelju članka 92. Zakona o izvršenju

kaznenih sankcija u Federaciji BiH, imali pravo pritužbe Federalnom ministarstvu pravde s ciljem poboljšavanja uvjeta izdržavanja kazne, što oni nisu učinili, nego su se neposredno obratili Ministarstvu pravde BiH.

23. Obzirom da apelanti nisu iskoristili zakonom predviđen postupak za zaštitu svojih prava, slijedi da nisu ispunili uvjet iscrpljivanja učinkovitih pravnih lijekova iz članka 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda.

24. Imajući u vidu odredbe članka 16. stavak 4. toč. 9. i 15. Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine i ukoliko apelant nije iscrpio pravne lijekove moguće prema zakonu, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

25. Sukladno članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број АП 2414/05

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ**

Апелација Гордане Летица поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број Гж-331/04 од 9. септембра 2005. године

Одлука од 20. октобра 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у саставу: предсједница Хатица Хаџиосмановић, потпредсједници Миодраг Симовић и Валерија Галић, те судије Мато Тадић и Сеада Палаврић, на сједници која је одржана 20. октобра 2006. године у предмету број **АП 2414/05**, рјешавајући апелацију **Гордане Летица**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 4 тачка 12 и члана 59 став 2 алинеја 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ

Одбацује се као недозвољена апелација Гордане Летица која је поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број Гж-331/04 од 9. септембра 2005. године, зато што је апеланткиња претходно покренула исти поступак пред Домом за људска права за Босну и Херцеговину.

Образложење

1. Гордана Летица (у даљњем тексту: апеланткиња) из Мостара, коју заступа Шаћир Чано, адвокат из Сарајева, поднијела је 28. новембра 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд) број Гж-331/04 од 9. септембра 2005. године.
2. Полазећи од апеланткињиних навода, а с циљем да се утврде процесне претпоставке да би се разматрала апелација пред Уставним судом, од Комисије за људска права при Уставном суду, у чијој је надлежности да доноси одлуке у поступцима који су покренути пред бившим Домом за људска права за Босну и Херцеговину (у даљњем тексту: Дом), затражена је информација о томе да ли је и када апеланткиња претходно покренула исти поступак пред Домом, те да ли је о предмету, евентуално, донесена одлука.

3. Утврђено је да је апеланткиња покренула исти поступак пред Домом, да је предмет регистрован под бројем СН/99/3373 и да је 8. маја 2006. године донесена одлука о прихватљивости и брисању апликације.

4. При испитивању допустивости апелације Уставни суд је пошао од одредби члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине и члана 16 став 4 тачка 12 Правила Уставног суда.

Члан VI/36) Устава Босне и Херцеговине гласи:

«Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.»

Члан 16 став 4 тачка 12 Правила Уставног суда гласи:

«Апелација није допустива и ако постоји неки од сљедећих случајева:

12. Апелант је претходно покренуо исти поступак пред Домом за људска права за Босну и Херцеговину».

5. Имајући у виду одредбу члана 16 став 4 тачка 12 Правила Уставног суда сходно којој ће апелација да буде одбачена као недозвољена ако је апелант претходно покренуо исти поступак пред Домом, и став Уставног суда да у случају истог захтјева који је упућен Уставном суду и Дому предмет рјешава институција која је прије примила апелацију (види Уставни суд, рјешења бр. У 30/00 од 16. децембра 2000. године и АП 69/00 од 23. марта 2001. године), Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

6. У складу с чланом VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хаџиосмановић

Predmet broj AP 1502/05

**ODLUKA
O DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Bajazida Riđića podnesena protiv Rješenja Općinskog suda u Zenici broj P-245/03 od 6. juna 2005. godine

Odluka od 12. septembra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u sastavu: predsjednica Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednici Valerija Galić i Miodrag Simović, te sudije Mato Tadić i Jovo Rosić, na sjednici održanoj 12. septembra 2006. godine u predmetu broj **AP 1502/05**, rješavajući apelaciju **Bajazida Riđića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 4. tačka 13, člana 20. i člana 59. stav 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedozvoljena apelacija Bajazida Riđića podnesena protiv Rješenja Općinskog suda u Zenici broj P-245/03 od 6. juna 2005. godine, zato što je apelant propustio u ostavljenom roku dopuniti/precizirati apelaciju.

Obrazloženje

1. Bajazid Riđić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Zenice podnio je 15. juna 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Općinskog suda u Zenici broj P-245/03 od 6. juna 2005. godine.
2. Budući da apelacija nije sadržavala neophodne elemente u smislu člana 18. stav 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, odnosno nije sadržavala odredbe Ustava Bosne i Hercegovine za koje apelant smatra da su povrijeđene, kao ni navode, činjenice i dokaze na kojima se zasniva apelacija, od apelanta je 13. augusta 2005. godine u smislu člana 19. stav 1. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda zatraženo dopunjavanje/preciziranje apelacije u roku od 15 dana. Apelant u ostavljenom roku koji je istekao 28. augusta 2005. godine nije dopunio/precizirao apelaciju.
3. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 16. stav 4. tačka 13. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.»

Član 16. stav 4. tačka 13. Pravila Ustavnog suda glasi:

«Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

13. Apelant je propustio u ostavljenom roku dopuniti/precizirati apelaciju».

4. U konkretnom slučaju, apelacija nije sadržavala neophodne elemente iz člana 18. stav 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, a u ostavljenom roku apelant nije dopunio/precizirao apelaciju.

5. Imajući u vidu odredbe člana 16. stav 4. tačka 13. i člana 20. stav 2. Pravila Ustavnog suda prema kojima će se apelacija odbaciti kao nedozvoljena ukoliko je apelant propustio u ostavljenom roku dopuniti/precizirati apelaciju, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

6. U skladu s članom VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 1407/05

**ODLUKA
O DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Gligora Novakovića
podnesena protiv Presude Kan-
tonalnog suda u Tuzli broj Gž-
1278/04 od 19. svibnja 2005.
godine

Odluka od 12. rujna 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u sastavu: predsjednica Hatidža Hadžiosmanović, dopredsjednici Miodrag Simović i Valerija Galić, te suci Mato Tadić i Jovo Rosić, na sjednici održanoj 12. rujna 2006. godine u predmetu broj **AP 1407/05**, rješavajući apelaciju **Gligora Novakovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1. i 4. točka 14. i članka 59. stavak 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (»Službeni glasnik Bosne i Hercegovine« broj 60/05), donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Gligora Novakovića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj GŽ-1278/04 od 19. svibnja 2005. godine, zbog toga što je preuranjena.

Obrazloženje

1. Gligor Novaković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Bijeljine je podnio 29. lipnja 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj GŽ-1278/04 od 19. svibnja 2005. godine.
2. Apelant je podnio tužbu protiv Federacije Bosne i Hercegovine - Federalno ministarstvo obrane, zbog naknade štete u iznosu od 172.446,00 KM. Općinski je sud u Tuzli Presudom broj P-940/99 od 26. svibnja 2004. godine djelomično usvojio apelantov tužbeni zahtjev dodijelivši mu na ime naknade nematerijalne štete iznos od 20.000,00 KM. U prizivnome postupku, Kantonalni je sud Presudom broj GŽ-1278/04 od 19. svibnja 2005. godine preinačio presudu prvostupanjskoga suda odbivši u cijelosti apelantov tužbeni zahtjev u dijelu u kojemu mu je dosuđen navedeni novčani iznos na ime naknade nematerijalne štete, dok je u ostalome dijelu u cijelosti potvrdio presudu Općinskoga suda. Apelant je 16. lipnja 2005. godine izjavio reviziju Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine protiv Presude Kantonalnog suda broj GŽ-1278/04 od 19. svibnja 2005. godine o kojoj nije odlučeno.

3. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni je sud pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. st. 1. i 4. točka 14. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud, također, ima prizivnu mjerodavnost u pitanjima koja su sadržana u ovome Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.»

Članak 16. st. 1. i 4. točka 14. Pravila Ustavnog suda glasi:

«1) Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojega je koristio.

4) Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

14) Apelacija je preuranjena».

4. Prema navedenim odredbama, apelacija se može podnijeti samo protiv presude, odnosno odluke kojom je postupak u određenome predmetu završen.

5. U konkretnome slučaju, postupak o predmetu apelacije je u tijeku pred Vrhovnim sudom Federacije, pa slijedi da je apelacija preuranjena.

6. Imajući u vidu odredbu članka 16. stavak 4. točka 14. Pravila Ustavnog suda prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je preuranjena, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

7. Sukladno članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број АП 1418/05

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ**

Апелација Љиљане Вребац поднесена због низвршења Рјешења Комисије за спровођење члана 143 Закона о раду Кантона 10 број 10/2-34-1122/00 од 28. априла 2004. године

Одлука од 12. септембра 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у саставу: предсједница Хатица Хаџиосмановић, потпредсједници Миодраг Симовић и Валерија Галић, те судије Мато Тадић и Јово Росић, на сједници која је одржана 12. септембра 2006. године у предмету број **АП 1418/05**, рјешавајући апелацију **Љиљане Вребац**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1 и 4 тачка 15 и члана 59 став 2 алинеја 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ

Одбацује се као недозвољена апелација Љиљане Вребац која је поднесена због тога што није извршено Рјешење Комисије за спровођење члана 143 Закона о раду Кантона 10 број 10/2-34-1122/00 од 28. априла 2004. године, због тога што нису исцрпљени правни лијекови који су могући сходно закону.

Образложење

1. Љиљана Вребац (у даљњем тексту: апеланткиња) из Ливна поднијела је 4. јула 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због тога што није извршено Рјешење Комисије за спровођење члана 143 Закона о раду Кантона 10 (у даљњем тексту: Комисија) број 10/2-34-1122/00 од 28. априла 2004. године.
2. Комисија је Рјешењем број 10/2-34-1122/00 од 28. априла 2004. године утврдила да апеланткиња испуњава услове из члана 143 Закона о раду («Службене новине Федерације Босне и Херцеговине» бр. 43/99 и 32/00) да јој се призна статус запосленика на чекању код послодавца ХУТП «Динара» Ливно и наложила послодавцу да у року од 15 дана од пријема рјешења ријешити апеланткињин радно-правни статус. То рјешење је постало коначно 27. јуна 2004. године.
3. Апеланткиња је у апелацији навела да, иако је Комисија донијела рјешење које је оспорено, «нема реализовања њених права» и с тим у вези навела је повреду

права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

4. При испитивању допустивости апелације Уставни суд је пошао од одредби члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1 и 4 тачка 15 Правила Уставног суда.

Члан VI/3б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

«Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.»

Члан 16 ст. 1 и 4 тачка 15 Правила Уставног суда гласи:

«1) Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови који су могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.»

4) Апелација није допустива и ако постоји неки од сљедећих случајева:

15) Апелант није исцрпио правне лијекове који су могући сходно закону».

5. Сходно правилу о исцрпљивању правних лијекова, апелант мора да дође до одлуке која је коначна. Коначна одлука представља одговор на задњи правни лијек који је дјелотворан и адекватан да испита нижестепену одлуку како у чињеничном, тако и у правном погледу. При томе, апелант одлучује о томе да ли ће да користи правни лијек без обзира на то да ли је ријеч о редовном или ванредном правном лијеку. Одлука којом је правни лијек одбачен зато што апелант није поштовао формалне захтјеве правног лијека (рок, плаћање такси, форма или испуњење других законских услова) не може да се сматра коначном. Коришћење таквог правног лијека не прекида рок од 60 дана који је прописан чланом 16 став 1 Правила Уставног суда (види Уставни суд, одлуке број АП 283/03 од 14. октобра 2004. године и АП 106/04 од 18. јануара 2005. године).

6. У конкретном случају, апеланткиња се, у суштини, жали да нису извршене наведене одлуке Комисије. Међутим, из документације списка предмета и навода

апелације слиједи да апеланткиња није поднијела предлог да се изврше ове одлуке, иако је имала ту могућност у складу с чланом 215 Закона о извршном поступку («Службени новине Федерације БиХ» број 32/03). Сходно томе, пошто није испуњен услов да се исцрпе сви правни лијекови који су могући сходно закону, апелација не може да се разматра (види Уставни суд, необјављена одлука број АП 1339/05 од 9. фебруара 2006. године).

7. Имајући у виду одредбу члана 16 став 4 тачка 15 Правила Уставног суда сходно којој ће апелација да се одбаци као недозвољена уколико апелант није исцрпио правне лијекове који су могући сходно закону, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

8. У складу с чланом VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић

Predmet broj AP 2355/05

**ODLUKA
O DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Siniše Golijanina, Milivoja Vlaškog i Milenka-Voje Radovića podnesena protiv Rješenja Osnovnog suda Sokolac broj Kv-48/05 od 10. oktobra 2005. godine i Rješenja Osnovnog suda Sokolac - Odjeljenje Istočno Sarajevo broj K-22/02 od 5. septembra 2005. godine

Odluka od 20. oktobra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u sastavu: predsjednica Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednici Miodrag Simović i Valerija Galić, te sudije Mato Tadić i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 20. oktobra 2006. godine u predmetu broj **AP 2355/05**, rješavajući apelaciju **Siniše Golijanina i dr**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1. i 4. tačka 15. i člana 59. stav 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedozvoljena apelacija Siniše Golijanina, Milivoja Vlaškog i Milenka Voje Radovića podnesena protiv Rješenja Osnovnog suda Sokolac broj Kv-48/05 od 10. oktobra 2005. godine i Rješenja Osnovnog suda Sokolac - Odjeljenje Istočno Sarajevo broj K-22/02 od 5. septembra 2005. godine, zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova mogućih prema zakonu.

Obrazloženje

1. Siniša Golijanin i dr, koje zastupa Milenko Vojo Radović, advokat iz Foče, podnijeli su 16. novembra 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Osnovnog suda Sokolac (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj Kv-48/05 od 10. oktobra 2005. godine i Rješenja Osnovnog suda Sokolac - Odjeljenje Istočno Sarajevo broj K-22/02 od 5. septembra 2005. godine.
2. Apelanti Siniša Golijanin i Milivoje Vlaški su pravosnažnom Presudom Osnovnog suda u Istočnom Sarajevu broj K-22/02 od 28. januara 2003. godine oslobođeni optužbe da su počinili krivična djela iz člana 53. stav 1. i člana 189. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske - posebni dio. U obrazloženju presude sud navodi da, između ostalog, na osnovu člana 99. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske, troškovi krivičnog postupka padaju na teret budžetskih sredstava.
3. Apelant Milenko Vojo Radović, izabrani branilac Siniše Golijanina i Milivoja Vlaškog, podnio je 13. juna 2005. godine Osnovnom sudu - Odjeljenje Istočno Sarajevo,

zahtjev za isplatu troškova zastupanja optuženih apelanata na pretresima pred Osnovnim sudom - Odjeljenje Istočno Sarajevo, te isplatu putnih troškova, dnevnice i paušala u ukupnom iznosu od 4.257,50 KM.

4. Rješenjem Osnovnog suda - Odjeljenje Istočno Sarajevo broj K-22/02 od 5. septembra 2005. godine odbačen je zahtjev branioca optuženih, advokata Milenka Voje Radovića, da se isplate troškovi krivičnog postupka za zastupanje apelanata pred Osnovnim sudom u Istočnom Sarajevu, kao neblagovremen. U obrazloženju rješenja sud ističe da je uvidom u zapisnik s glavnog pretresa od 22. januara 2003. godine i 28. januara 2003. godine utvrđeno da branilac optuženih nije tražio naknadu troškova krivičnog postupka, odnosno nije postavio zahtjev za isplatu proisteklih troškova krivičnog postupka i stoga sud zaključuje da se naknada ne može dosuditi naknadnim rješenjem ako je stranka propustila na vrijeme tražiti naknadu troškova. Također, sud navodi da se o troškovima postupka može naknadno odlučiti prema zahtjevu koji je postojao u vrijeme donošenja osnovne odluke, ali se o njemu nije moglo odlučiti ili je propušteno da se odluči, dok zakon ne predviđa mogućnost naknadnog podnošenja zahtjeva poslije donijete odluke o glavnoj stvari. U konkretnom slučaju, zaključuje sud, branilac Siniše Golijanina i Milivoja Vlaškog je propustio blagovremeno zahtijevati isplatu troškova krivičnog postupka, jer je zahtjev podnio 13. juna 2005. godine, a ne na glavnom pretresu u vrijeme donošenja osnovne odluke.

5. Odlučujući o žalbi, Krivično vijeće Osnovnog suda je Rješenjem broj KV-48/05 od 10. oktobra 2005. godine odbilo žalbu branioca, apelanta Milenka Voje Radovića, izjavljenu 12. septembra 2005. godine protiv Rješenja Osnovnog suda - Odjeljenje Istočno Sarajevo broj K-22/02 od 5. septembra 2005. godine. U obrazloženju rješenja sud ističe da je članom 96. stav 1. Zakona o krivičnom postupku određeno da će se u svakoj presudi odlučiti ko snosi troškove postupka i koliko oni iznose, a u stavu 2. istog člana je određeno da ako nedostaju podaci o visini troškova o njima će biti odlučeno naknadno rješenjem, a ti podaci o visini troškova mogu se podnijeti najkasnije u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja pravosnažne presude. Sud zaključuje da je prvostepeno rješenje zasnovano na pravilnoj primjeni materijalnog prava jer branilac optuženih nije blagovremeno postavio zahtjev za naknadu troškova, a rok od tri mjeseca od dana dostavljanja pravosnažne presude je rok za dostavljanje podataka o visini troškova u slučaju kada je zahtjev blagovremeno postavljen.

6. Nakon toga, apelanti su podnijeli apelaciju Ustavnom sudu u kojoj navode da im je osporenim rješenjima povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava

Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

7. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 16. st. 1. i 4. tačka 15. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.»

Član 16. st. 1. i 4. tačka 15. Pravila Ustavnog suda glasi:

«1) Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

4) Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

15) Apelant nije iscrpio pravne lijekove moguće prema zakonu».

8. Prema pravilu o iscrpljivanju pravnih lijekova, apelant mora doći do konačne odluke. Konačna odluka predstavlja odgovor na zadnji pravni lijek koji je djelotvoran i adekvatan ispitati nižestepenu odluku, kako u činjeničnom tako i u pravnom pogledu. Pri tome, apelant odlučuje o tome hoće li koristiti pravni lijek bez obzira na to je li riječ o redovnom ili izvanrednom pravnom lijeku. Odluka kojom je pravni lijek odbačen zato što apelant nije poštivao formalne zahtjeve pravnog lijeka (rok, plaćanje taksi, forma ili ispunjenje drugih zakonskih uvjeta) ne može se smatrati konačnom. Korištenje takvog pravnog lijeka ne prekida rok od 60 dana propisan članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda (vidi Ustavni sud, odluke br. AP 283/03 od 14. oktobra 2004. godine i AP 106/04 od 18. januara 2005. godine).

9. U konkretnom slučaju, apelant Milenko Vojo Radović podnio je 13. juna 2005. godine Osnovnom sudu - Odjeljenje Istočno Sarajevo, zahtjev za isplatu troškova zastupanja apelanata Siniše Golijanina i Milivoja Vlaškog u krivičnom postupku koji je protiv njih

vođen pred tim sudom i koji je završen pravosnažnom Presudom tog suda broj K-22/02 od 28. januara 2003. godine. Osnovni sud - Odjeljenje Istočno Sarajevo je Rješenjem broj K-22/02 od 5. septembra 2005. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Osnovnog suda broj Kv-48/05 od 10. oktobra 2005. godine, zahtjev branioca optuženih, advokata Milenka Voje Radovića, odbacio kao neblagovremen.

10. Dakle, redovni sudovi nisu raspravljali o zahtjevu apelanta Milenka Voje Radovića da se isplate troškovi krivičnog postupka za zastupanje optuženih Milivoja Vlaškog i Siniše Golijanina pred Osnovnim sudom u krivičnom postupku koji je vođen protiv njih, već je zahtjev odbačen iz formalnih razloga, s obzirom da nije podnesen do zaključenja glavnog pretresa. Da bi se raspravljalo o tom pitanju, uključujući i postupak pred Ustavnim sudom, apelanti su morali blagovremeno podnijeti zahtjev za isplatu troškova krivičnog postupka ili opravdati nemogućnost blagovremenog podnošenja zahtjeva, tj. iscrpljivanja pravnih lijekova (vidi *mutatis mutandis* Ustavni sud, Odluka broj U 22/00 od 22. i 23. juna 2001. godine objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 25/01 i broj AP 329/05 od 26. aprila 2005. godine). Prema tome, za meritorno razmatranje apelacije nije ispunjen uvjet iscrpljivanja svih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Stoga, Ustavni sud zaključuje da apelanti neblagovremenim podnošenjem zahtjeva za isplatu troškova krivičnog postupka nisu efektivno iscrpili pravne lijekove, već su samo formalno izvan roka podnijeli zahtjev na temelju kojeg redovni sudovi nisu mogli meritorno odlučivati, jer on nije ispunjavao formalne uvjete tog pravnog lijeka.

11. Imajući u vidu odredbu člana 16. stav 4. tačka 15. Pravila Ustavnog suda prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedozvoljena ukoliko apelant nije iscrpio pravne lijekove moguće prema zakonu, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

12. U skladu s članom VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 953/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Milorada Bilbije protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj U-20/05 od 28. veljače 2005. godine i Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj U-107/05 od 27. rujna 2005. godine i apelacija Dragana Kalinića protiv Odluke Visokog predstavnika broj 219/04 od 29. lipnja 2004. godine i Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-860/04 od 18. svibnja 2005. godine

Odluka od 8. srpnja 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **AP 953/05**, rješavajući apelaciju **Milorada Bilbije i dr.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

David Feldman, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Mato Tadić, sudac

Jovo Rosić, sudac

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 8. srpnja 2006. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Milorada Bilbije i Dragana Kalinića.

Utvrđuje se povreda prava na učinkovit pravni lijek iz članka II/2. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s člankom 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Bosni i Hercegovini da, sukladno pozitivnoj obvezi države, osigura zaštitu ustavnih prava apelanata sukladno članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, a u svezi s člankom 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Bosni i Hercegovini da, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Ova se odluka dostavlja Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Milorad Bilbija (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banjaluke, kojega zastupa Miljkan Pucar, odvjetnik iz Banjaluke, podnio je 6. travnja 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj U-20/05 od 28. veljače 2005. godine. Apelant je 28. listopada 2005. godine dostavio dopunu apelacije iz koje proizlazi da on pobija i Rješenje Okružnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj U-107/05 od 27. rujna 2005. godine.

2. Dragan Kalinić (u daljnjem tekstu: apelant) kojega zastupa Miljkan Pucar, odvjetnik iz Banjaluke, podnio je 30. svibnja 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine protiv Odluke Visokoga predstavnika broj 219/04 od 29. lipnja 2004. godine. Iz apelacije proizlazi da apelant pobija i Rješenje Vrhovnoga suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj U-860/04 od 18. svibnja 2005. godine, doneseno povodom apelantovog zahtjeva za zaštitu prava i sloboda zajamčenih Ustavom, a protiv Odluke Visokoga predstavnika. Apelant Dragan Kalinić je 24. listopada 2005. godine dostavio dopunu apelacije.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Obzirom da se apelacije AP 953/05 i AP 1240/05 tiču iste činjenične i pravne osnove, Ustavni je sud, sukladno članku 31. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, odlučio spojiti ova dva predmeta u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem AP 953/05.

4. U predmetu AP 953/05 na temelju članka 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od Suda BiH i Pravobraniteljstva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Pravobraniteljstvo BiH) je zatraženo 15. kolovoza 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Suda, od Okružnog je suda 11. travnja 2006. godine zatraženo da dostavi odgovor na apelaciju.

5. Odgovor na apelaciju Sud BiH je dostavio 22. kolovoza 2005. godine, Pravobraniteljstvo BiH 1. rujna, a Okružni sud 21. travnja 2006. godine.

6. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Suda BiH, Pravobraniteljstva BiH i Okružnog suda su, 2. lipnja 2006. godine, dostavljeni apelantu Miloradu Bilbiji.

7. Obzirom da se u predmetu broj AP 1240/05 apelanta Dragana Kalinića radi o istoj činjeničnoj i pravnoj osnovi kao u predmetu AP 953/05, Ustavni je sud odlučio ne tražiti odgovore na predmetnu apelaciju od Pravobraniteljstva BiH i Vrhovnog suda Republike Srpske, već je uzeo u obzir odgovore koji su Ustavnom sudu dostavljeni u predmetu broj AP 953/05.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata podastrih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

Činjenice u predmetu AP 953/05

9. Odlukom Visokoga predstavnika broj 317/04 od 16. prosinca 2004. godine apelant je smijenjen s funkcije zamjenika pročelnika Operativne uprave u središnjici u Banjaluci Obavještajno-sigurnosne agencije i ostalih javnih i stranačkih funkcija koje trenutačno obnaša, te mu je zabranjeno obnašanje svake službene, izborne ili imenovane javne funkcije, kao i kandidiranje na izborima i obnašanje funkcije u političkim strankama, ukoliko ili sve dotle dok ga Visoki predstavnik naknadnom odlukom eventualno izričito

ne ovlasti da ih obnaša ili da se kandidira. Ovom su odlukom apelantu prestala sva prava na naknade, odnosno privilegije ili status koji proizlazi iz navedene funkcije. U razlozima za smjenjivanje se navodi da je apelant zbog svojih postupaka, odnosno propusta, sastavni dio sveopćeg plana unutar Republike Srpske da se održava kultura šutnje i prevare u kojoj su optuženi za ratne zločine zaštićeni od pravde.

10. Protiv navedene je odluke apelant tužbom pokrenuo upravni spor protiv države Bosne i Hercegovine i Visokoga predstavnika za Bosnu i Hercegovinu. Sud BiH je Rješenjem broj U-20/05 od 28. veljače 2005. godine tužbu odbacio. U obrazloženju Rješenja Sud je naveo da je odluku koju apelant pobija donio Visoki predstavnik koji nije institucija Bosne i Hercegovine u smislu odredbe članka 4. Zakona o upravnim sporovima BiH. Odredbama Okvirnog sporazuma, kao ni zakonom, nije propisano da se odluka Visokog predstavnika može pobijati tužbom ili nekim drugim pravnim sredstvom kod suda. Osim toga, pobijana odluka nije konačan upravni akt u smislu članka 8. Zakona o upravnim sporovima BiH jer se ne radi o upravnom rješavanju tijela uprave BiH (tijela koji vrše javne ovlasti) o pravima, obvezama ili pravnom interesu građana i pravnih osoba u upravnim stvarima koje su u nadležnosti institucija BiH. Stoga je sud odlučio da apelantova tužba nije dopuštena.

11. Protiv odluke Visokog predstavnika apelant je tužbom pokrenuo upravni spor pred Okružnim sudom koji je Rješenjem broj U-107/05 od 27. rujna 2005. godine tužbu odbacio. U obrazloženju rješenja sud je naveo da je odluka Visokog predstavnika u konkretnom slučaju poslužila kao osnova Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH da donese rješenje kojim je apelantu utvrđen prestanak radnog odnosa sa 16. prosincem 2004. godine, te je apelant imao pravo protiv donesene odluke izjaviti priziv i tek nakon toga pokrenuti upravni spor, i to pred Sudom Bosne i Hercegovine u smislu članka 14. stavak 1. Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine, pa ne stoji navod tužbe da je za suđenje u ovom upravnom sporu mjerodavan Okružni sud. Sud je dalje naveo da je, pošto je tužba usmjerena protiv odluke Visokog predstavnika, a odluke Visokog predstavnika nisu podložne kontroli sudova u BiH, trebalo tužbu odbaciti zato što odluka Visokog predstavnika nema karakter upravnog akta u smislu članka 6. Zakona o upravnim sporovima jer ju nisu donijela državna tijela, poduzeća ili druge organizacije ili ustanove i zajednice u vršenju javnih ovlasti.

Činjenice u predmetu AP 1240/05

12. Odlukom Visokog predstavnika broj 219/04 od 29. lipnja 2004. godine apelant je smijenjen s funkcije predsjedatelja Narodne skupštine Republike Srpske i predsjednika

Srpske demokratske stranke, te mu je zabranjeno obnašanje svake službene, izborne ili imenovane javne funkcije, kao i kandidiranje na izborima i obnašanje funkcije u političkim strankama, ukoliko ili sve dotle dok ga Visoki predstavnik naknadnom odlukom eventualno izričito ne ovlasti da ih obnaša ili da se kandidira. Ovom su odlukom apelantu prestala sva prava na naknade odnosno privilegije ili status koji proizlazi iz navedene funkcije. U razlozima za smjenjivanje se navodi da je apelant, kao vodeći član SDS-a koji zauzima najodgovorniji položaj u stranci, a na temelju pouzdane informacije i vjerovanja, kriv za propust SDS-a da iz političkog ambijenta eliminira uvjete koji doprinose da se omogući opstanak osoba optuženih po članku 19. Statuta Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju. Također je navedeno da se iz nalaza Izvješća specijalnog revizora za Republiku Srpsku nameće zaključak da, u nedostatku kontrolnih mehanizama, SDS i njegov predsjednik nemaju dovoljno kontrole nad sredstvima stranke da bi spriječili tijela stranke da pružaju podršku ili priteknu u pomoć svom ranijem predsjedniku.

13. Protiv odluke Visokog predstavnika apelant je podnio apelaciju Ustavnom sudu koji je Odlukom broj AP 766/04 od 29. rujna 2004. godine navedenu apelaciju odbacio kao nedopuštenu jer je bila preuranjena. U obrazloženju odluke Ustavni je sud naveo da apelant nije pokušao pobijati odluku Visokoga predstavnika pred mjerodavnim sudovima, nego se izravno obratio Ustavnom sudu.

14. Protiv odluke Visokoga predstavnika apelant je podnio zahtjev za zaštitu prava i sloboda zajamčenih Ustavom povodom kojega se Vrhovni sud, Rješenjem broj U-860/04 od 18. svibnja 2005. godine, proglasio nenadležnim i zahtjev odbacio. Vrhovni je sud u rješenju zaključio da je položaj Visokog predstavnika jednak ostalim institucijama Bosne i Hercegovine, u svemu suglasno odredbi članka 4. Zakona o upravnim sporovima BiH, te kako je člankom 68. Zakona o upravnim sporovima BiH propisano da o zahtjevu iz članka 67. tog zakona odlučuje Vijeće Upravnog odjeljenja Suda BiH slijedilo bi da je za odlučivanje o zahtjevu mjerodavan Sud BiH, a ne sud sa područja Republike Srpske.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelanti se žale na povredu prava iz članka II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), prava iz članka 7. Europske konvencije (kažnjavanja

samo na temelju zakona), prava na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije, prava na slobodu okupljanja i udruživanja iz članka II/3.(i) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 11. Europske konvencije, prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, prava na slobodne izbore iz članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, te prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije. Apelanti u apelaciji obrazlažu odluku Visokog predstavnika i navode da je u konkretnom slučaju Visoki predstavnik intervenirao u pravni sustav Bosne i Hercegovine supstituirajući domaće vlasti. U tom je pogledu on djelovao kao vlast Bosne i Hercegovine, a pobijani akt koji je on donio ima narav domaće odluke, te ga treba smatrati odlukom državnog tijela Bosne i Hercegovine. Ne može se naći pravno održivo opravdanje za razlikovanje akcija Visokog predstavnika u zakonodavnoj-normativnoj sferi od njegovih mjera koje poduzima u odnosu na pojedince. Navode da su odlukom Visokoga predstavnika pretrpjeli gubitak statusa *«capitis deminutio maxima»*, poznat kao građanska smrt, a što je bilo svojstveno samo u doba stare rimske države, te da suvremena civilizacija i demokracija takav institut više ne poznaju. Apelanti navode da je kao jedna od posljedica odluke Visokoga predstavnika to da je njima ugroženo pravo na rad, pravo na novčanu pomoć za slučaj neuposlenosti ili spriječenosti za rad. Navode da su neuposleni od dana donošenja odluke Visokoga predstavnika, te da je ugrožena njihova egzistencija i egzistencija njihovih obitelji. Zabranom obnašanja svake funkcije apelantima su zatvorena sva vrata, kako javnih tako i privatnih organizacija, zbog straha poslodavaca da upošljavanjem podnositelja predstavke ne isprovociraju reakciju Visokog predstavnika.

16. Apelant Milorad Bilbija navodi da je odluka Visokog predstavnika poslužila Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine kao osnova za donošenje Rješenja broj 07-1028/05 od 8. veljače 2005. godine, kojim je apelantu prestao radni odnos u navedenoj agenciji sa 16. prosincem 2004. godine kao danom donošenja odluke Visokog predstavnika. Protiv navedenog je rješenja apelant izjavio priziv glavnom ravnatelju Obavještajno-sigurnosne agencije Bosne i Hercegovine koji je 10. ožujka 2005. godine donio rješenje kojim je apelantov priziv odbijen kao neutemeljen. Apelant navodi je on bio uposlenik u Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine, odnosno da je činio osoblje agencije, te da po opisu poslova nije bio nikakva osoba s javnom funkcijom ni prema Zakonu o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine ni prema Zakonu o upravi Bosne i Hercegovine.

17. Apelant Dragan Kalinić u svojoj apelaciji navodi da pravni lijekovi koje je podnio protiv odluke Visokog predstavnika ne ispunjavaju uvjete učinkovitosti kako je to

propisano Europskom konvencijom. Domaće pozitivno pravo ne predviđa mogućnost ispravljanja odluka Visokog predstavnika niti donošenja mjera kojim se kršenja ovih prava mogu ispraviti. Ne postoji niti jedan slučaj kada je neko domaće tijelo, pa i djelomično, promijenilo neku od odluka Visokog predstavnika.

b) Odgovor na apelaciju

18. Sud BiH u svom odgovoru na apelaciju broj AP 953/05 navodi da Rješenjem tog suda broj U-20/05 od 28. veljače 2005. godine nisu povrijeđena apelantova prava iz čl. 6, 7, 11. i 13. Europske konvencije. Sud BiH smatra da je pobijano rješenje utemeljeno na pravilno i potpuno utvrđenom činjeničnom stanju i pravilnoj primjeni odredaba Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine i Zakona o upravnim sporovima.

19. Okružni sud u odgovoru na apelaciju navodi da prema ovlastima koje su date Visokom predstavniku sud nije mjerodavan preispitivati odluke koje donese Visoki predstavnik. Stoga se sud nije ni upuštao u ocjenu merituma već je našao da ne postoje procesne pretpostavke za vođenje upravnog spora, što je i bilo razlogom da se apelantova tužba odbaci u smislu članka 29. stavak 2. točka 1. Zakona o upravnim sporovima. Sud je naveo da je u svojoj odluci ukazao da odluka Obavještajno-sigurnosne agencije predstavlja upravni akt i da apelant ima mogućnost tražiti preispitivanje te odluke pred mjerodavnim sudom u odgovarajućem postupku, a to znači tužbom u upravnom sporu pred Sudom BiH, te tako može ostvariti svoje pravo na pristup sudu u smislu članka 6. Europske konvencije. Stoga ne stoje apelantovi navodi u dopuni apelacije da mu je donošenjem odluke Okružnog suda povrijeđeno pravo na pravičan postupak iz članka 6. Europske konvencije kao i pravo na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije iako apelant i ne obrazlaže u čemu su konkretno sadržane te povrede već interpretira povijest cijelog postupka. Okružni sud smatra da je apelacija neutemeljena jer je apelantu ostala mogućnost da pred Sudom BiH preispituje odluku Obavještajno-sigurnosne agencije BiH i time osigura zaštitu svojih prava garantiranih Konvencijom.

20. Pravobraniteljstvo BiH predlaže da se apelacija odbaci kao nedopustiva *«prima facie»*. U odnosu na meritum, Pravobraniteljstvo BiH navodi da Odlukom Suda BiH broj U-20/05 nisu povrijeđena apelantova ljudska prava kako to apelant ukazuje. Odluka koju je donio Visoki predstavnik ne može se poistovjetiti s odlukom domaćeg tijela. Iz samog Daytonskog mirovnog sporazuma proizlazi da je Bosna i Hercegovina međunarodno priznata država ali sa jakim utjecajem međunarodne zajednice i tzv. «dualnim» djelovanjem domaćih i međunarodnih tijela uspostavljenog tim sporazumom. Pravilno i zakonito je postupio

Sud BiH, koji nije mjerodavan preispitivati zakonitost odluka Visokog predstavnika, već samo institucija Bosne i Hercegovine. Odredbe Zakona o upravnim sporovima u tom su dijelu precizne i izričite, te nema razloga da Ustavni sud BiH preispituje odluku Suda BiH glede utvrđivanja povreda ljudskih prava koje se tiču prava na pravičan sudski postupak. Također, sam postupak nije građanski postupak u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije jer je apelant, bez dvojbe, državni službenik u državnim tijelima za provedbu zakona. Stoga Pravobraniteljstvo BiH predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

21. U Konvenciji o povlasticama i imunitetima Ujedinjenih naroda, koju je usvojila Opća skupština Ujedinjenih naroda 13. veljače 1946. godine, relevantna odredba glasi:

«Odjeljak 18.

Službenici Ujedinjenih naroda:

a) uživaju imunitet od sudskog postupka glede izgovorenih ili napisanih riječi i svih radnji počinjenih u službenom svojstvu;

b) oslobođeni su od poreza na plaće i doplatke koje im isplaćuju Ujedinjeni narodi;

c) oslobođeni su vojne obveze;

d) nisu podvrgnuti, kao ni njihovi bračni drugovi i članovi obitelji o kojima skrbe, ograničenjima useljavanja i formalnostima prijavljivanja stranaca;

e) uživaju iste povlastice glede olakšica zamjene valuta kao i službenici odgovarajućeg ranga koji pripadaju diplomatskoj misiji pri dotičnoj vladi;

f) uživaju, kao i njihovi bračni drugovi i članovi obitelji o kojima skrbe, iste olakšice što se tiče repatrijacije u vrijeme međunarodne krize kao i diplomatski predstavnici;

g) imaju pravo bez carine uvesti svoj namještaj i druge stvari kad prvi put preuzimaju dužnost u dotičnoj zemlji.»

22. U **Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini** (Sporazum o civilnoj provedbi), relevantne odredbe glase:

«Članak 2.

Mandat i metode koordiniranja i veze

(1) Visoki predstavnik će:

(...)

(d) Olakšati rješenje bilo kakvih poteškoća koje nastanu provedbom civilnog rješenja, ako Visoki predstavnik prosudi da je potrebno;

(...).

Članak 5.

Konačna nadležnost za interpretaciju

Visoki predstavnik ima konačnu nadležnost interpretacije ovog Sporazuma o civilnoj provedbi mirovnog rješenja.»

23. U stavku XI.2. zaključaka **Konferencije za implementaciju mira** održane u Bonu 9. i 10. prosinca 1997. godine Vijeće za implementaciju mira je pozdravilo namjeru Visokog predstavnika da iskoristi svoj konačni autoritet u zemlji u svezi s tumačenjem Sporazuma o implementaciji civilnog dijela Mirovnog ugovora, kako bi pomogao u iznalaženju rješenja za probleme sukladno «donošenju obvezujućih odluka, kada ocijeni da je to nužno», o određenim pitanjima uključujući i (prema točki (c) stavak XI.2) «mjere kojima se osigurava implementacija Mirovnog sporazuma na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine i njezinih entiteta» koje «mogu uključivati poduzimanje mjera protiv osoba koje obnašaju javne funkcije».

24. U stavku X.4. **Aneksa Deklaracije Vijeća za implementaciju mira** sačinjenog u Madridu 16. prosinca 1998. godine je navedeno da Vijeće potvrđuje kako se čelnicima kojima Visoki predstavnik zabrani obnašanje javnih funkcija «može također zabraniti da se do daljnjeg kandidiraju na izborima i da obnašaju bilo koju drugu izbornu ili imenovanu funkciju i zauzimaju funkciju u političkoj stranci».

25. U **Mišljenju o ustavnoj situaciji u Bosni i Hercegovini i ovlastima Visokog predstavnika Europsko povjerenstvo za demokraciju kroz pravo (Venecijansko povjerenstvo)**, usvojenom na 62. plenarnoj sjednici (Venecija, 11-12. ožujak 2005. godine), je navelo: «Međutim, osnovno je pitanje da Visoki predstavnik ne djeluje kao neovisni sud i da nema mogućnosti priziva. Visoki predstavnik nije neovisni sudac i nema demokratski legitimitet koji crpi od naroda BiH. On radi po političkom

programu, koji usuglašava međunarodna zajednica i koji služi najboljem interesu zemlje i doprinosi ostvarenju standarda Vijeća Europe. Kao stvar načela ne izgleda prihvatljivo da odluke koje se izravno tiču prava pojedinaca, a koje donosi jedno političko tijelo, nisu predmetom pravične rasprave ili barem minimalnog zakonskog procesa i analize pred neovisnim sudom».

26. U **Zakonu o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine** («Službeni glasnik BiH» broj 19/02) relevantne odredbe glase:

«Članak 1.

Radi ostvarivanja sudske zaštite prava građana, poduzeća, društava, ustanova i drugih pravnih osoba u Bosni i Hercegovini, ovim se zakonom utvrđuju pravila upravnog spora u kojem se odlučuje o zakonitosti pojedinačnih i općih konačnih upravnih akata donesenih na temelju zakona pri vršenju javnih funkcija institucija Bosne i Hercegovine kojim se rješava o pravima i obvezama građana i pravnih osoba.

Članak 4.

Institucije Bosne i Hercegovine, u smislu ovog zakona su: ministarstva Bosne i Hercegovine i njihova tijela, javne agencije, javne korporacije, institucije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i druge organizacije utvrđene zakonom države Bosne i Hercegovine koje vrše javne ovlasti, koje su Ustavom Bosne i Hercegovine određene u nadležnost Bosne i Hercegovine.

Članak 8.

Upravni se spor može voditi samo protiv konačnog upravnog akta.

Konačni upravni akt, u smislu ovog zakona, jeste akt kojim mjerodavna institucija iz članka 4. ovog zakona, rješava o izvjesnom pravu ili obvezi građanina ili pravne osobe u nekoj pravnoj stvari.

Članak 67.

Građanin čija su prava ili osnovne slobode zagarantirane Ustavom Bosne i Hercegovine povrijeđene konačnim pojedinačnim aktom institucija iz članka 4. ovog zakona, ima pravo zahtijevati zaštitu tih prava ili sloboda kod Suda, sukladno ovom zakonu, ako nije osigurana druga sudska zaštita.

Članak 68.

(1) O zahtjevima iz članka 67. ovog zakona odlučuje Vijeće Upravnog odjeljenja Suda.

(...).»

27. U **Zakonu o upravnim sporovima** («Službeni glasnik Republike Srpske» broj 12/94) relevantne odredbe glase:

«Članak 6.

Upravni se spor može voditi samo protiv upravnog akta.

Upravni akt, u smislu ovog zakona, jeste akt kojim državno tijelo, poduzeća, ili druga organizacija ili ustanova i zajednica, u vršenju javnih ovlasti, rješava o izvjesnom pravu ili obvezi određenog pojedinca ili organizacije u kakvoj upravnoj stvari.»

VI. Dopustivost

28. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

29. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

30. U konkretnom su slučaju predmet pobijanja apelacijom broj AP 953/05 rješenja Suda BiH broj 20/05 od 28. veljače 2005. godine i Okružnog suda u Banjaluci broj U-107/05 od 27. rujna 2005. godine, protiv kojih nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Apelacija je podnesena 6. travnja 2005. godine, a dopuna apelacije 28. listopada 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

31. Dalje, predmet pobijanja apelacijom broj AP 1240/05 su Odluka Visokog predstavnika broj 219/04 od 29. lipnja 2004. godine i Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-860/04 od 18. svibnja 2005. godine, doneseno povodom apelantovog zahtjeva za zaštitom prava i sloboda zajamčenih Ustavom, a protiv odluke Visokog predstavnika. Protiv Rješenja Vrhovnog suda broj U-840/04 od 18. svibnja 2005. godine apelant nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu, a apelacija je podnesena 30. svibnja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

32. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

33. Apelanti se žale na povredu prava iz članka II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, prava na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, prava iz članka 7. Europske konvencije (kažnjavanja samo na temelju zakona), prava na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije, prava na slobodu okupljanja i udruživanja iz članka II/3.(i) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 11. Europske konvencije, prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije i prava na slobodne izbore iz članka 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Članak II/2. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«2. Međunarodni standardi

U Bosni i Hercegovini izravno se primjenjuju prava i slobode garantirani Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao i njezinim protokolima.»

Članak 13. Europske konvencije glasi:

«Svatko čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinile osobe u vršenju svoje službene dužnosti.»

34. Ustavni sud konstatira da se, prema članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, Europska konvencija izravno primjenjuje u Bosni i Hercegovini. Pored toga, prema članku II/6. Ustava Bosne i Hercegovine, svi «(...) sudovi, ustanove, tijela vlasti, te tijela kojima posredno rukovode entiteti, ili koji djeluju unutar entiteta (...) primjenjuju ljudska prava i temeljne slobode (...)» iz članka II/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Dalje, prema članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i Aneksu I Ustava Bosne i Hercegovine, određeni međunarodni sporazumi o ljudskim pravima se također primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ujedno je navedenim člankom propisano da «sve osobe u Bosni i Hercegovini će biti slobodne od diskriminacije po bilo kojoj osnovi (...)» Slijedi da svim osobama u Bosni i Hercegovini mora biti osigurano uživanje ljudskih prava i temeljnih sloboda predviđeno Ustavom Bosne i Hercegovine i Europskom konvencijom, bez ikakvih izuzetaka i rezervi od obveze poštivanja ovih standarda.

35. U konkretnom se slučaju postavlja pitanje imaju li apelanti protiv odluka Visokog predstavnika na raspolaganju učinkovit pravni lijek kojim bi ih, u smislu članka 13. Europske konvencije, mogli pobijati.

36. U svojoj Odluci o dopustivosti broj AP 905/04 od 30. studenoga 2004. godine Ustavni je sud naveo da je, razmatrajući formalne aspekte pobijane i sličnih odluka Visokog predstavnika, kao i posljedice koje iz njih proističu za osobe na koje se odnose, mišljenja da takve odluke ozbiljno otvaraju pitanja postoje li kršenja pojedinih prava i temeljnih sloboda iz Ustava Bosne i Hercegovine i Europske konvencije. Između ostalog, Ustavni sud primjećuje da nemogućnost pobijanja predmetne odluke Visokog predstavnika ostavlja takve osobe bez ikakve zaštite njihovih prava i temeljnih sloboda. Takav pristup također ostavlja pojedinca bez ikakvog pravnog lijeka, čime se dovodi u pitanje poštovanje članka 13. Europske konvencije.

37. U presudi Europskoga suda za ljudska prava u predmetu *Klass i Others protiv Njemačke* Sud je zauzeo stav u svezi s člankom 13. i naveo da se prema ovoj odredbi, shvaćenoj bukvalno, čini da osoba ima pravo na nacionalni pravni lijek samo ukoliko je došlo do «povrede». Međutim, osoba ne može dokazati «povredu» pred nacionalnim vlastima ako nije prvo u mogućnosti tim vlastima u tom smislu podnijeti priziv. Konsekventno, kao što je izjavio manji broj članova Povjerenstva, povreda Konvencije ne može biti preduvjet za primjenu članka 13. Prema mišljenju Suda, članak 13. zahtijeva da, ukoliko pojedinac smatra da je oštećen nekom mjerom koja navodno nije sukladna Konvenciji, on mora imati mogućnost korištenja pravnog lijeka pred nacionalnim vlastima kako bi se mogla donijeti odluka o njegovom zahtjevu, i ako je zahtjev opravdan da dobije nadoknadu. Zato

se članak 13. mora tumačiti kao da garantira «učinkovit pravni lijek pred nacionalnim vlastima» svakom tko tvrdi da su njegova prava i slobode prema Konvenciji povrijeđeni (vidi Europski sud za ljudska prava, *Klass i Others protiv Njemačke*, presuda od 6. rujna 1978. godine, serija A. 28, str. 29-30).

38. Također, u presudi Europskog suda za ljudska prava od 25. ožujka 1983. godine u predmetu *Silver i Others protiv Velike Britanije i Sjeverne Irske* Sud je naveo da pojedinac, kada iznosi utemeljenu tvrdnju da je žrtva povrede prava priznatih u Konvenciji, mora imati mogućnost pravnog lijeka pred nacionalnim vlastima kako bi se o njegovom zahtjevu moglo odlučivati i, ukoliko je zahtjev opravdan, da bude oštećen (vidi Europski sud za ljudska prava, *Silver i Others protiv Velike Britanije i Sjeverne Irske*, presuda od 25. ožujka 1983. godine, serija A. 61, stranica 42).

39. Konvencijom o povlasticama i imunitetima Ujedinjenih naroda, koju je Opća skupština Ujedinjenih naroda usvojila 13. veljače 1946. godine, regulirana su sljedeća pitanja, i to: da Ujedinjeni narodi imaju svojstvo pravne osobe, pitanje imovine, fondova i sredstava Ujedinjenih naroda, regulirane su povlastice i imuniteti predstavnika članica u tijelima Ujedinjenih naroda u glavnim i pomoćnim tijelima Ujedinjenih naroda i na konferencijama koje sazivaju Ujedinjeni narodi, regulirano da glavni tajnik određuje kategoriju službenika na koje se primjenjuju odredbe članka V, a kojim se u odjeljku 18. reguliraju povlastice i imuniteti službenika Ujedinjenih naroda, reguliraju se povlastice i imuniteti stručnjaka na zadatku za Ujedinjene narode, regulira se pitanje propusnica službenicima Ujedinjenih naroda, kao i pitanja rješavanja sporova koji se tiču ugovora ili drugih sporova privatnopravnog karaktera u kojima su Ujedinjeni narodi stranka i sporova u koje je uključen neki službenik Ujedinjenih naroda koji, obzirom na svoj službeni položaj, uživa imunitet, ako se glavni tajnik nije odrekao tog imuniteta kao i pitanje nesuglasica oko tumačenja ili primjene Konvencije i spora između Ujedinjenih naroda s jedne, i neke članice s druge strane. Iz navedenog proizlazi da se Konvencija odnosi na reguliranje pitanja u svezi s osobljem Ujedinjenih naroda, a pod koje se može podvesti i Visoki predstavnik jer je institucija visokog predstavnika uspostavljena rezolucijom Ujedinjenih naroda.

40. Sukladno navedenom Ustavni sud konstatira da apelanti u konkretnom slučaju iznose utemeljenu tvrdnju o tomu da su žrtve povrede prava priznatih u Konvenciji, a u svezi s odlukama Visokog predstavnika. Međutim, Ustavni sud zaključuje da nije mjerodavan preispitivati pojedinačne odluke Visokog predstavnika već se isključivo ograničiti na svoje nadležnosti koje proizlaze iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i razmotriti jesu

li apelanti protiv odluka Visokog predstavnika imali na raspolaganju učinkovit pravni lijek kojim bi pobijali navedene odluke, a u smislu članka 13. Europske konvencije.

41. Sukladno svojoj dosadašnjoj praksi Ustavni je sud do sada odbacivao apelacije podnesene protiv odluka Visokog predstavnika, prvobitno zbog nenadležnosti Ustavnog suda (vidi Odluku Ustavnog suda broj *U 37/01* od 2. studenoga 2001. godine), a kasnije smatrajući da su takve apelacije preuranjene (vidi Odluku Ustavnog suda broj *AP 905/04* od 30. studenoga 2004. godine), imajući pri tomu u vidu svoju nadležnost iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine.

42. Naime, apelanti su odlukama Visokog predstavnika smijenjeni s funkcija koje su obnašali. Navedene su odluke apelanti pokušali pobijati pred domaćim sudovima, ali bez uspjeha.

43. Apelant Milorad Bilbija je podnio tužbu Sudu BiH protiv odluke Visokog predstavnika, podnoseći tužbu protiv Bosne i Hercegovine i Visokog predstavnika. U navedenom je predmetu Sud BiH Rješenjem U-20/05 od 28. veljače 2005. godine apelantovu tužbu odbacio obrazlažući to time da Visoki predstavnik nije institucija Bosne i Hercegovine u smislu članka 4. Zakona o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine, kao i da odluka Visokog predstavnika nije konačan upravni akt u smislu članka 8. Zakona o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine jer se ne radi o upravnom rješavanju tijela uprave Bosne i Hercegovine o pravima, obvezama ili pravnom interesu građana i pravnih osoba u upravnim stvarima koje su u nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine u smislu članka 1. Zakona o upravnom postupku.

44. Okružni je sud povodom tužbe apelanta Milorada Bilbije protiv odluke Visokog predstavnika Rješenjem broj U-107/05 od 27. rujna 2005. godine tužbu odbacio, obrazlažući da odluka Visokog predstavnika nema karakter upravnog akta u smislu članka 6. Zakona o upravnim sporovima jer ju nisu donijela državna tijela, poduzeća ili druge organizacije ili ustanove i zajednice u vršenju javnih ovlasti.

45. Apelant Dragan Kalinić je također pokušao pobijati odluku Visokog predstavnika pred Vrhovnim sudom, a kako ga je uputio i Ustavni sud svojom odlukom broj AP 766/04 od 29. rujna 2004. godine. Međutim Vrhovni se sud, povodom apelantovog zahtjeva za zaštitu prava i sloboda zajamčenih Ustavom podnesenog protiv odluke Visokog predstavnika, Rješenjem broj U-860/04 od 18. svibnja 2005. godine proglasio nenadležnim i zahtjev odbacio obrazlažući da je položaj Visokog predstavnika jednak ostalim institucijama

Bosne i Hercegovine, u svemu suglasno s odredbom članka 4. Zakona o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine, te kako je člankom 68. Zakona o upravnim sporovima BiH propisano da o zahtjevu iz članka 67. tog zakona odlučuje Vijeće Upravnog odjeljenja Suda BiH slijedilo bi da je za odlučivanje o zahtjevu mjerodavan Sud BiH, a ne sud sa područja Republike Srpske.

46. Ustavni sud podsjeća da je Ured Visokoga predstavnika (OHR) vodeća organizacija za civilni aspekt implementacije mira u BiH. Daytonskim mirovnim sporazumom, koji je potpisan 1995. godine, Visoki je predstavnik u ime međunarodne zajednice zadužen nadgledati implementaciju civilnih aspekata Mirovnog sporazuma u Bosni i Hercegovini. Visoki predstavnik također ima zadaću koordinirati aktivnosti međunarodnih i civilnih organizacija i agencija koje djeluju u zemlji. Visokog predstavnika predlaže Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira, a imenovanje potvrđuje Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda, koje je odobrilo i Daytonski mirovni sporazum kao i raspored trupa u Bosni i Hercegovini.

47. Prema članku 5. Aneksa X Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, Visoki je predstavnik konačni autoritet u zemlji glede tumačenja Sporazuma o implementaciji civilnog dijela Mirovnog ugovora. Prema članku 2.1.(d) navedenog sporazuma Visoki će predstavnik olakšati rješenje bilo kakvih poteškoća koje nastanu provedbom civilnog rješenja, ako Visoki predstavnik prosudi da je potrebno.

48. Sukladno stavku XI.2. zaključaka Konferencije za implementaciju mira održane u Bonu 9. i 10. prosinca 1997. godine, Vijeće za implementaciju mira je pozdravilo namjeru Visokog predstavnika da iskoristi svoj konačni autoritet u zemlji u svezi s tumačenjem Sporazuma o implementaciji civilnog dijela Mirovnog ugovora, kako bi pomogao u iznalaženju rješenja za probleme sukladno «donošenju obvezujućih odluka, kada ocijeni da je to nužno», o određenim pitanjima uključujući i (prema točki (c) stavak XI.2) «mjere kojima se osigurava implementacija Mirovnog sporazuma na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine i njezinih entiteta» koje «mogu uključivati poduzimanje mjera protiv osoba koje obnašaju javne funkcije.

49. U stavku X.4. Aneksa Deklaracije Vijeća za implementaciju mira sačinjenog u Madridu 16. prosinca 1998. godine navedeno je da Vijeće potvrđuje kako se čelnicima kojima Visoki predstavnik zabrani obnašanje javnih funkcija «može također zabraniti da se do daljnjeg kandidiraju na izborima i da obnašaju bilo koju drugu izbornu ili imenovanu funkciju i zauzimaju funkciju u političkoj stranci».

50. Međutim, Ustavni sud također konstatira da je Europsko povjerenstvo za demokraciju kroz pravo (Venecijansko povjerenstvo) u svom Mišljenju o ustavnoj situaciji u Bosni i Hercegovini i ovlastima Visokog predstavnika koje je usvojila na svojoj 62. plenarnoj sjednici (Venecija, 11-12. ožujak 2005. godine) navela: *«Međutim, osnovno je pitanje da Visoki predstavnik ne djeluje kao neovisni sud i da nema mogućnosti priziva. Visoki predstavnik nije neovisni sudac i nema demokratski legitimitet koji crpi od naroda BiH. On radi po političkom programu, koji usuglašava međunarodna zajednica i koji služi najboljem interesu zemlje i doprinosi ostvarenju standarda Vijeća Europe. U načelu ne izgleda prihvatljivo da odluke koje se izravno tiču prava pojedinaca, a koje donosi jedno političko tijelo, nisu predmetom pravične rasprave ili barem minimalnog zakonskog procesa i analize pred neovisnim sudom».*

51. Na temelju navedenih ovlasti Visokog predstavnika i mišljenja Venecijanskog povjerenstva, kao i na temelju odluka redovitih sudova donesenih u postupcima koje su apelanti vodili protiv odluka Visokog predstavnika, proizlazi da protiv odluka Visokog predstavnika koje se izravno tiču prava pojedinaca nema učinkovitog pravnog lijeka u postojećem pravnom sustavu Bosne i Hercegovine.

52. U svezi s tim Ustavni sud konstatira da se člankom 1. Europske konvencije nalaže državama članicama da «jamče svakomu u svojoj nadležnosti prava i slobode određene u Dijelu I. ove konvencije». U članku 1. Europske konvencije se ne pravi razlika između vrste propisa ili mjere koja je u pitanju i ne izuzima se bilo koji dio «nadležnosti» države ugovornice iz okvira brižljivog ispitivanja temeljem Konvencije. Konvencija ne isključuje prijenos ovlasti na međunarodne organizacije pod uvjetom da se i dalje «jamče» prava ustanovljena Konvencijom. Odgovornost država članica stoga i dalje postoji nakon prijena ovlasti (vidi, *mutatis mutiis*, Europski sud za ljudska prava, *Matthews protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda broj 24833/94 od 18. veljače 1999. godine, st. 29. i 32).

53. Iz navedenog proizlazi pozitivna obveza države da pojedincima osigura zaštitu prava i sloboda predviđenih u Dijelu I. Europske konvencije, čak i u situaciji kada je država izvršila prijenos ovlasti na međunarodne organizacije.

54. Također, Ustavni se sud u svojoj praksi u predmetima «stare devizne štednje» pozvao na pozitivnu obvezu države, navodeći: *«da se država ne može osloboditi garantiranja poštivanja, prava na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine pokušajem da delegira odgovornosti, u smislu reguliranja i implementacije, na entitetske institucije i institucije Brčko Distrikta,*

bez osiguravanja dovoljno pravnih garancija da će ove institucije djelovati sukladno, između ostalog, standardima iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju (vidi Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Odluka broj AP 130/04 od 2. prosinca 2005. godine, točka 72, «Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 9/06, «Službeni glasnik Republike Srpske» broj 118/05).

55. Dalje, Ustavni sud konstatira da se na pojedinca ne može staviti pretjerani teret u otkrivanju koji je najučinkovitiji put kojim bi došao do ostvarivanja svojih prava (vidi Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Odluka broj U 18/00 od 10. svibnja 2002. godine, točka 40, «Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 30/02). Učinkovitost pravnog lijeka se ne ogleda samo u činjenici da je on pravno i formalno predviđen, već i da je u praksi učinkovit. Temeljna ljudska prava, koja štite Europska konvencija i Ustav Bosne i Hercegovine, moraju biti stvarna i učinkovita kako u zakonu tako i u praksi, a ne iluzorna i teoretska. Pravni lijekovi koji su predviđeni za zaštitu prava moraju biti fizički dostupni, ne smiju biti ometani aktima, propustima, odgađanjima ili nemarom vlasti, te moraju biti u stanju štiti predmetna prava (vidi Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Odluka broj U 36/02 od 30. siječnja 2004. godine, točka 25, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 9/04).

56. Međutim, Ustavni sud mora razmotriti sljedeće pitanje: oduzimaju li poseban status Visokog predstavnika ili izvori njegovih ovlasti u Općem okvirnom sporazumu za mir u Bosni i Hercegovini i različitim rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda prava apelana koja proizlaze iz Ustava Bosne i Hercegovine ili sprečavaju izvršavanje pozitivnih obveza države Bosne i Hercegovine da zaštiti ta prava?

57. Aneks 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini utvrđuje da Visoki predstavnik ima konačni autoritet glede tumačenja Aneksa 10, i da će poduzeti nužne korake da olakša civilnu implementaciju Općeg okvirnog sporazuma. Za Ustavni je sud neprijeporno da je institucija visokog predstavnika utvrđena međunarodnim ugovorom i da ne podliježe nadležnostima domaćih sudova osim u situaciji kada odluka visokog predstavnika supstituira domaćeg zakonodavca. U tom je slučaju mjerodavan odlučivati sukladno svojim nadležnostima iz članka VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine.

58. Ovlasti Visokog predstavnika iz Aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir je razmatralo Vijeće za implementaciju mira, koje je na svojoj sjednici u Bonu 9. i 10. prosinca 1997. godine odobrilo stav tadašnjeg Visokog predstavnika da ovlasti prenijete na Visokog predstavnika Aneksom 10 uključuju i ovlasti da donosi obvezujuće odluke, kada on to smatra nužnim za civilnu implementaciju mirovnog sporazuma.

59. Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda je donijelo određeni broj relevantnih rezolucija, uključujući nekoliko rezolucija koje su se odnosile na ovlasti Visokog predstavnika iz Aneksa 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir. Tako je na svom 5567. sastanku od 21. studenoga 2006. godine Vijeće sigurnosti, u Rezoluciji br. 1722, između ostalog: (a) ponovno potvrdilo u stavku 1. svoju podršku Općem okvirnom sporazumu i Daytonsko-pariškom sporazumu o implementaciji Federacije Bosne i Hercegovine od 10. studenoga 1995. i pozvalo sve strane da se strogo pridržavaju svojih obveza prema tim sporazumima; (b) ponovilo u stavku 2. «da glavna odgovornost za daljnju uspješnu implementaciju Mirovnog sporazuma počiva na samim vlastima u Bosni i Hercegovini»; i (c) naglasilo u stavku 4. da, prema Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir:

«Visoki predstavnik je konačni autoritet glede tumačenja civilne implementacije Mirovnog sporazuma. U slučaju spora, on može davati svoje tumačenje i preporuke, i donositi obvezujuće odluke, kada to ocijeni nužnim, o pitanjima koja je detaljno navelo Vijeće za implementaciju mira u Bonu 9. i 10. prosinca 1997. godine...»

60. Ovo je samo posljednja u nizu sličnih odredaba u manje-više godišnjim rezolucijama Vijeća sigurnosti od 1998, uključujući rezolucije br. 1423 iz 2002, 1491 iz 2003, 1551 i 1575 iz 2004. i 1639 iz 2005. godine.

61. Rezolucije Vijeća sigurnosti, donijete prema poglavlju VII Povelje UN-a, kao odgovor na prijetnju međunarodnom miru imaju poseban status. Posebice su relevantne neke odredbe Povelje Ujedinjenih naroda. Tako članak 25. Povelje UN-a predviđa: *«Članovi Ujedinjenih naroda pristaju prihvatiti i izvršiti odluke Vijeća sigurnosti sukladno sadašnjoj Povelji»*. Prema članku 39. Povelje UN-a, *«Vijeće sigurnosti će utvrditi postojanje bilo kakve prijetnje po mir, narušavanje mira ili djela agresije i dat će preporuke, ili će odlučiti koje će se mjere poduzeti sukladno čl. 41. i 42. da bi se održao ili ponovno uspostavio međunarodni mir i sigurnost.»* Članak 41. se odnosi na mjere koje ne uključuju korištenje oružane sile. Konačno, članak 103. Povelje UN-a predviđa: *«U slučaju sukoba između obveza članova Ujedinjenih naroda iz sadašnje Povelje i njihovih obveza iz bilo kojeg drugog međunarodnog sporazuma, njihove obveze iz sadašnje Povelje će imati prevagu.»*

62. Stav se može rezimirati na sljedeći način - sukcesivne rezolucije Vijeća sigurnosti, donijete prema poglavlju VII Povelje UN-a, priznaju Visokom predstavniku da ima ovlasti po Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir da donosi obvezujuće odluke kada to ocijeni nužnim o pitanjima koja je precizno navelo Vijeće za implementaciju mira. Države članice UN-a imaju obvezu iz članka 25. Povelje UN-a da izvršavaju odluke

Vijeća sigurnosti sukladno Povelji UN-a. Nije u potpunosti razvidno jesu li relevantne odredbe rezolucija Vijeća sigurnosti zapravo odluke Vijeća sigurnosti. Oni ne navode da se radi o odlukama. Međutim, one očevidno prevazilaze obične preporuke, a članak 39. priznaje samo dva zvanična akta koja Vijeće sigurnosti može proglasiti prema poglavlju VII, a to su preporuke i odluke. Ustavni sud stoga prihvata da su relevantne odredbe rezolucija zapravo odluke za potrebe članka 25. Povelje. U međunarodnom pravu Visoki predstavnik, dakle, ima ovlasti donositi obvezujuće odluke, a vlasti Bosne i Hercegovine imaju obvezu surađivati s Visokim predstavnikom sukladno Općem okvirnom sporazumu za mir i rezolucijama Vijeća sigurnosti.

63. Dalje, u međunarodnom pravu, sukladno članku 103. Povelje UN-a obveze Bosne i Hercegovine da postupaju sukladno odlukama Vijeća sigurnosti imaju prevagu nad protivnim obvezama koje proizlaze iz drugih ugovora. Ovo znači da, u slučaju sukoba, čak i obveze koje se tiču ljudskih prava mogu biti poništene rezolucijom Vijeća sigurnosti iz poglavlja VII Povelje. Jedina moguća iznimka koja je do sada priznata u literaturi je obveza koja predstavlja *ius cogens*, imperativnu normu međunarodnog prava (vidi članak 30.(1) Bečke konvencije o Pravu međunarodnih ugovora; odluku prvostupanjskog suda Europskog suda pravde, *Kadi protiv Vijeća Europske unije* (predmet T-315/01, 21. rujana 2005); izuzeto mišljenje suca *ad hoc* Lauterpacht u *predmetu koji se tiče primjene Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida* (Međunarodni sud pravde, 13. rujana 1993, opći spisak br. 91, u stavku 100); Bernhardt, komentar o članku 103. Povelje, u *Bruce Simma i ostali, Povelja Ujedinjenih naroda - komentar*, 2. izdanje, u stavku 1295. Također vidi odluku Europskog suda za ljudska prava u *AirBosphorus protiv Irske* (zahtjev br. 45036/98, 30. lipanj 2005).

64. Ustavni je sud zorno razmotrio oduzima li ovo apelantima bilo koje pravo koje bi im u oprečnom pripadalo, ili štiti državu Bosnu i Hercegovinu od pozitivnih obveza o kojima Ustavni sud može odlučivati i koje može provoditi. S tim u svezi, Ustavni sud upozorava na sljedeća pitanja.

65. Prvo, odluka da vlasti Bosne i Hercegovine imaju pozitivne obaveze prema apelantima, ne bi utjecala ni na koji način na odluku Visokog predstavnika niti bi dovela u pitanje pravnu snagu njegove obvezujuće odluke da razriješi apelante dužnosti. Ustavni sud prihvata pravnu snagu odluke Visokog predstavnika. I doista, da nije imala pravnu snagu, predmet ne bi dospio pred Ustavni sud.

66. Drugo, članak 103. Povelje Ujedinjenih naroda se bavi samo podskupom mogućih sukoba zakona u javnom međunarodnom pravu, odnosno sukoba između obveza zemalja članica Ujedinjenih naroda koje proizlaze iz različitih ugovora. Ovaj članak ne pokušava (i doista bi bio nemoćan da pokuša) odrediti utjecaj takvog jednog sukoba oko obveza vlasti zemalja članica po njihovom nacionalnom, ustavnom ili pravnom poretku.

67. Treće, obveze vlasti Bosne i Hercegovine i ljudska prava unutar nadležnosti Bosne i Hercegovine su razvidno navedeni u Ustavu Bosne i Hercegovine. Iako Ustav vodi svoje porijeklo iz međunarodnog ugovora, Aneksa 4 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, funkcionirao je preko jedanaest godina kao državni Ustav, najviši pravni akt države Bosne i Hercegovine. On također ima dualnu narav - ima međunarodnu stranu kao jedan od temelja postojanja i međunarodnog priznanja Bosne i Hercegovine u međunarodnoj zajednici država, a također ima čisto nacionalnu stranu kada se promatra unutar zemlje kao najviši izvor validnosti zakona i institucija Bosne i Hercegovine. On je državni, a ne međunarodni instrument koji Ustavni sud, kao najviša pravna vlast u Bosni i Hercegovini, tumači i daje mu pravnu snagu.

68. Uzevši ove stvari u obzir, Ustavni sud smatra da obveze Bosne i Hercegovine u javnom međunarodnom pravu da surađuje s Visokim predstavnikom i da djeluje sukladno odlukama Vijeća sigurnosti UN-a ne mogu odrediti ustavna prava ljudi koji se nalaze u nadležnosti Bosne i Hercegovine. Članak II Ustava Bosne i Hercegovine garantira ljudima na teritoriju Bosne i Hercegovine najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i predviđa da se Europska konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda izravno primjenjuje u Bosni i Hercegovini i ima prioritet nad svim drugim zakonima. Međutim, po mišljenju Ustavnog suda ovo ne znači da ustavna prava ljudi na teritoriju države podliježu ograničenjima koja proizlaze iz javnog međunarodnog prava sukladno drugim ugovorima kao što je Povelja Ujedinjenih naroda. Pozivanje u članku II Ustava Bosne i Hercegovine na međunarodno priznata ljudska prava ne treba shvatiti kao ograničavanje prava. Prava iz članka II ovise o Ustavu i njegovom tumačenju. Dok mnoga prava proizlaze iz prava formuliranih u međunarodnim ugovorima, Ustavni se sud u tumačenju prava koja su potekla iz Europske konvencije u velikoj mjeri oslanjao na sudsku praksu Europskog povjerenstva i Suda za ljudska prava, tako da prava koja se primjenjuju u Bosni i Hercegovini dobivaju pravnu snagu iz Ustava Bosne i Hercegovine kao državnog ustava, a ne iz međunarodnih ugovora. Ustavni izvor snage prava objašnjava zašto se od vlasti entiteta i drugih javnih institucija, koje nemaju pravni subjektivitet u javnom međunarodnom pravu, zahtijeva da djeluju sukladno pravima onako kako ih tumači

Ustavni sud, a također objašnjava i zašto Ustavni sud može konačno i nepobitno odrediti područje primjene ustavnih prava u izvršavanju svoje dužnosti poštivanja «ovog Ustava» iz članka VI Ustava Bosne i Hercegovine.

69. Ustavni je sud upoznat s činjenicom da su sudovi u nekim drugim pravnim sustavima zauzeli drukčiji stav. Primjerice, Prizivni sud Engleske i Velsa u predmetu *Kraljica (po aplikaciji Al-Jedda-e) protiv ministra obrane* [2006] EWCA/ Prizivni sud Engleske i Velsa/ Civ 327. presuda od 29. ožujka 2006. je odlučio da su prava podnositelja zahtjeva prema Aktu o ljudskim pravima Velike Britanije iz 1998, koji (između ostalog) određena prava iz Europske konvencije čini dijelom zakona Engleske i Velsa, precizirana u međunarodnom pravu, a samim tim i u engleskom zakonu u onoj mjeri koja je nužna omogućiti vojnim snagama Velike Britanije u Iraku da se ponašaju sukladno rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a, koje su sačinjene u poglavlju VII Povelje UN-a u svezi sa operacijom vojnih snaga koalicije u Iraku. Protiv ove je presude podnesen priziv.

70. Ustavni sud s poštovanjem smatra da mu presuda u predmetu *Al-Jedda* u ovom konkretnom predmetu pomaže samo djelomično. Odnos između odredaba javnog međunarodnog prava i državnih ustava i zakona ovisi o ustavnim mjerama u svakoj državi. U Engleskoj i Velsu Akt o ljudskim pravima iz 1998. je obični zakon i, kao stvar prava, nije hijerarhijski superioran u odnosu na druge zakone parlamenta. Dalje, prava koja su zaštićena Aktom o ljudskim pravima iz 1998. godine su prava iz Europske konvencije, a Akt samo čini ta prava dijelom domaćeg prava. Oprečno tomu, u Bosni i Hercegovini su prava sadržana u Ustavu Bosne i Hercegovine, s kojim svi drugi zakoni u državi moraju biti suglasni, i (kao što je ranije objašnjeno u ovoj odluci) ustavna prava, čak i kada vode porijeklo iz međunarodnih ugovora, imaju izvor svoje pravne snage u Ustavu Bosne i Hercegovine.

71. U svezi s ovim, Ustavni sud smatra da ne postoji ništa u međunarodnom pravnom kontekstu, iz kojega proizlazi ovaj predmet a što bi ga primoralo da dođe do drukčijeg zaključka od onoga do kojeg bi došao čisto na temelju njegovog tumačenja prava u njihovom državnom ustavnom kontekstu.

72. Iz navedenog proizlazi da postoji pozitivna obveza države glede poštivanja temeljnih ljudskih prava koja su sadržana u Ustavu Bosne i Hercegovine ili vode porijeklo iz međunarodnih ugovora, ali imaju izvor svoje pravne snage u Ustavu Bosne i Hercegovine kao što je u konkretnom slučaju pravo pojedinca na učinkovit pravni lijek. Stoga se postavlja pitanje je li Bosna i Hercegovina u okviru svoje pozitivne obveze poduzela aktivnosti

s ciljem osiguranja učinkovitog pravnog lijeka protiv pojedinačnih odluka Visokog predstavnika. Iz odgovora Pravobraniteljstva BiH Ustavni sud nije mogao zaključiti da je Bosna i Hercegovina poduzela bilo kakve aktivnosti s ciljem zaštite ustavnih prava pojedinaca protiv pojedinačnih odluka Visokog predstavnika.

73. Ustavni sud primjećuje da je Bosna i Hercegovina bila u obvezi preko Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira, odnosno Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda, kao tijela koja predlažu odnosno potvrđuju imenovanje Visokog predstavnika, ukazati na navodna kršenja ustavnih prava pojedinaca zbog nepostojanja učinkovitog pravnog lijeka i na taj način ostvariti zaštitu ustavnih prava svojih građana.

74. Na temelju navedenoga Ustavni je sud ustvrdio da u postojećem pravnom sustavu Bosne i Hercegovine nema učinkovitog pravnog lijeka protiv pojedinačnih odluka Visokog predstavnika koje se tiču prava pojedinaca, a niti je Bosna i Hercegovina u okviru svoje pozitivne obveze poduzela aktivnosti s ciljem osiguranja učinkovitog pravnog lijeka protiv navedenih odluka Visokog predstavnika preko tijela koja predlažu, odnosno imenuju, Visokog predstavnika.

75. U svezi s ovim Ustavni sud podsjeća i na Mišljenje Europskog povjerenstva za demokraciju kroz pravo (Venecijansko povjerenstvo) u svezi sa decertificiranim policajcima, koje je usvojila na svojoj 64. plenarnoj sjednici (Venecija, 21-22. ožujak 2005. godine), u kojem se navodi da Venecijansko povjerenstvo smatra da ni bosanski sudovi, a ni bilo koje drugo tijelo nije mjerodavno preispitivati ili poništavati odluke o decertifikaciji. Venecijansko povjerenstvo smatra odgovarajućim da Ujedinjeni narodi preispituju odluke o decertificiranju koje su pobijane pred bosanskim sudovima. Obzirom da je na Vijeću sigurnosti UN-a odluka o tomu koje je tijelo najadekvatnije za preispitivanje postupka o decertificiranju, Venecijansko povjerenstvo sugerira da Vijeće sigurnosti uspostavi posebno tijelo koje bi preispitalo odluke o decertificiranju policajaca koje su predmetom pobijanja pred tijelima BiH.

76. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom predmetu došlo do povrede prava apelanata na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, te da stoga stoji pozitivna obveza Bosne i Hercegovine da u tom pogledu zaštiti ustavna prava apelanata.

Ostali navodi

77. U svjetlu zaključka glede kršenja prava iz članka 13. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da nije nužno posebice razmatrati ostale navode iz apelacija.

VIII. Zaključak

78. Ustavni sud zaključuje da je došlo do povrede prava apelanata na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije zbog toga što u postojećem pravnom sustavu Bosne i Hercegovine nema učinkovitog pravnog lijeka protiv odluka Visokoga predstavnika koje se tiču prava pojedinaca, a niti je Bosna i Hercegovina u okviru svoje pozitivne obveze poduzela aktivnosti s ciljem osiguranja učinkovitog pravnog lijeka protiv navedenih odluka Visokoga predstavnika.

79. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

80. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број АП 2058/05

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Огњена Твртковића под-
несена због тога што није окончана
истрага након убиства његове мајке

Одлука од 17. новембра 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву у предмету број **АП 2058/05**, рјешавајући апелацију **Огњена Твртковића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), у саставу:

Хатица Хациосмановић, предсједница

David Feldman, потпредсједник

Валерија Галић, потпредсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Tudor Pantiru, судија

Мато Тадић, судија

Јово Росић, судија

Constance Grewe, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 17. новембра 2006. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Огњена Твртковића поднесена због тога што није окончана истрага након убиства његове мајке.

Одлуку објавити у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине», «Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине», «Службеном гласнику Републике Српске» и «Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине».

Образложење

I. Увод

1. Огњен Твртковић (у даљњем тексту: апелант) из Сарајева поднио је 30. септембра 2005. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију због тога што није окончана истрага након убиства његове мајке.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 став 1 Правила Уставног суда, од Кантоналног тужилаштва у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонално тужилаштво) затражено је 24. јануара 2005. године и 28. јула 2006. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Кантонално тужилаштво је 28. августа 2006. године доставило одговор на апелацију.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговор Кантоналног тужилаштва на апелацију достављен је апеланту 28. септембра 2006. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

6. Апелантова мајка Садета Механовић је 5-6. марта 1996. године убијена приликом реинтеграције насеља Грбавица у Сарајеву.

7. Првобитну истрагу поводом убиства апелантове мајке водио је Кантонални суд у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд), који је донио рјешење да се спроведе истрага. За убиство су осумњичена четири лица, те је донесено рјешење о да се одреди притвор и издата је наредба да се распише потјерница за тим лицима.

8. Рјешењем Кантоналног суда број Ки-272/97 од 14. новембра 2001. године је прекинута истрага у овом предмету, а на основу члана 161 став 2 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине, јер су окривљени били у бјекству.

9. У складу са измјенама Закона о кривичном поступку, предметни случај је достављен Кантоналном тужилаштву.

10. Државна гранична служба (у даљњем тексту: ДГС) је 12. фебруара 2006. године на основу потјернице лишила слободе М.Д., ком је од тог дана текао притвор. Међутим, након извршених провјера 17. марта 2006. године донесено је рјешење да се укине мјера притвора М.Д., а Кантонални суд је донио и наредбу да се стави ван снаге наредба о расписивању потјернице, јер није било ниједног ваљаног доказа који је М.Д. доводио у везу са убиством апелантове мајке.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апелант наводи да су његову мајку приликом реинтеграције насеља Грбавица 5-6. априла 1996. године убила тројица младих припадника српских паравојних јединица које су у то вријеме владале тим простором, а пред очима припадника ИПТФ-а који нису жељели да реагују. Истиче да је случај убиства његове мајке имао велики међународни одјек, али да се почетна истрага коју је водило Кантонално тужилаштво није помакла са мртве тачке у ових десет година. Наводи да је када је покушао да контактира са јавним тужиоцима задуженим за предметни случај, одговор био да то није ратни злочин јер се десио после потписивања Општег оквирног споразума за Босну и Херцеговину, те да се осумњичени налазе на територији Републике Српске и не могу да буду изручени. Истиче да зна да је више државних органа водило паралелне истраге, као и ИПТФ прије свог одласка из Босне и Херцеговине, и да су у тим институцијама постојали обимни досијеи који никада нису дошли до Кантоналног тужилаштва, као и патолошка анализа извршена приликом ексхумације и укопавања његове мајке на градском гробљу у Високом. Из наведеног произилази да се апелант жали на повреду права из члана II/36) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција).

б) Одговори на апелацију

12. Кантонално тужилаштво у свом одговору на апелацију навело је да се за убиство апелантове мајке сумњиче четири извршиоца, и то Д.Л., Д.Л., М.Д. и М.В., те да је у предметном случају истрагу водио Кантонални суд, који је издао наредбу да се распише потјерница за наведеним лицима, те да је посљедње рјешење које је

донесено у предмету Рјешење број Ки-272/97 од 14. новембра 2001. године којим је одлучено да се прекида истрага против осумњичених у складу са чланом 161 став 2 Закона о кривичном поступку. Даље се наводи да је измјеном кривичног законодавства предмет достављен Кантоналном тужилаштву, те да до 12. фебруара 2006. године у наведеном предмету нису предузимане никакве нове радње, када је ДГС на основу потјернице лишио слободе М.Д. ком је од тога дана текао и притвор. По саслушању осумњиченог, те спровођењем других потребних провјера, поновним саслушањем битних свједока, те извођењем поступка препознавања није могло да се утврди да је М.Д. лице које је учествовало у извршењу кривичног дјела, јер нису могли да се нађу било какви докази да је он током рата уопште боравио на територији Босне и Херцеговине. Након свих провјера које су извршене и то провјера идентитета, радног и војног ангажмана осумњиченог, организовања поступка препознавања од свједокиње С.Р. која је познавала М.Д., те након поновног саслушања М.М. 17. марта 2006. године, донесено је рјешење да се укине притвор М.Д., а Кантонални суд је донио и наредбу да се стави ван снаге наредба о расписивању потјернице јер није било ниједног ваљаног доказа који је наведено лице доводио у вези са извршењем кривичног дјела које је предмет апелације.

13. Кантонално тужилаштво је навело да је у вријеме док је М.Д. био у притвору, наведено тужилаштво покушало да ступи у контакт са апелантом, али у томе није успјело. Контакт са апелантом је остварен тек 26. маја 2006. године, када је апелант дошао у Кантонално тужилаштво гдје је дао исказ и у спис Тужилаштва уложио фотокопије више новинских чланака у вези са убиством своје мајке, који су објављени у иностраној штампи. Апелант је, такође, у спис предао потврду о смрти ЈКП Градска гробља Високо број 251/99, као доказ да је тијело његове мајке ексхумирано и сахрањено у Високом.

14. Кантонално тужилаштво наводи да су за осталом тројицом осумњичених и даље расписане потјернице и да се предузимају сви потребни кораци да би се откриле околности о томе ко је и на који начин извршио убиство апелантове мајке.

15. Кантонално тужилаштво наводи да је апелант, након давања изјаве Тужилаштву, обећао да ће се и он активно укључити у истрагу и навео да има нека сазнања, те обећао да ће доставити и списак лица која могу да дају валидна сазнања о околностима убиства његове мајке, као и упутити Тужилаштво да од других државних органа који су учествовали у расвјетљавању овог убиства затражи и добије релевантне информације.

16. Даље, Кантонално тужилаштво наводи да је контактирало са надлежним судом и Тужилаштвом Републике Српске, те да је од Основног суда у Сокоцу добило Записник о увиђају број КРИ-7/96 од 6. марта 1996. године, који је сачињен поводом убиства апелантове мајке.

17. Тужилац који је задужен за овај предмет 15. фебруара 2006. године наводи да је предузео потребне радње које су у овој фази поступка могле да се изврше, да ће се рад на наведеном предмету наставити и да ће се на крају расвијетлити све околности у вези са кривичним дјелом, те да ће извршиоци бити процесуирани.

V. Релевантни прописи

18. У **Закону о кривичном поступку** («Службени лист СФРЈ» бр. 26/86, 74/87, 57/89 и 3/90) релевантне одредбе гласе:

«Члан 158

(1) Истрага се спроводи на захтјев јавног тужиоца.

(2) Захтјев за спровођење истраге подноси се истражном судији надлежног суда.

(...).

Члан 161

(1) Истрагу спроводи истражни судија надлежног суда.

(...).

Члан 551

(1) Издавање потјернице може да се нареди кад се окривљени против кога је покренут кривични поступак због кривичног дјела за које се гони по службеној дужности и за које по закону може да се изрекне казна затвора од три године или тежа казна налази у бјекству, а постоји наредба за његово довођење или рјешење о одређивању притвора.

(2) Издавање потјернице наређује суд пред којим се води кривични поступак.

(...)

(4) Наредба суда или управника установе за издавање потјернице доставља се органима унутрашњих послова ради извршења.»

19. У **Закону о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине** («Службене новине Федерације Босне и Херцеговине» број 43/98) релевантне одредбе гласе:

«Члан 161

(...)

(2) Ако се не зна боравиште окривљеног, истрага може да се прекине, али ако је окривљени у бијегу или иначе није достиган државним органима, истрага ће се прекинути само на предлог надлежног тужиоца, ако се поступак води по његовом захтјеву.

(...).»

VI. Допустивост

20. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

21. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

22. Међутим, с обзиром на то да предметна апелација покреће озбиљна питања кршења апелантових права из члана II/36) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције, Уставни суд се позива на одредбу члана 16 став 3 Правила Уставног суда која прописује да Уставни суд може изузетно да разматра апелацију и када нема одлуке надлежног суда уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода које штити Устав Босне и Херцеговине или међународни документи који се примјењују у Босни и Херцеговини.

23. Стога, имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

24. Уставни суд размотриће апелацију у погледу постојања повреде апелантовог права из члана II/36) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције.

25. Члан II/36) Устава Босне и Херцеговине гласи:

«Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

(...)

б) Право лица да не буде подвргнуто мучењу нити нечовјечном или понижавајућем третману или казни.»

Члан 3 Европске конвенције гласи:

«Нико неће бити подвргнут тортури, нељудском или понижавајућем поступку или кажњавању.»

26. Имајући у виду наводе из предметне апелације, поставља се питање да ли може патња која је наметнута апеланту због тога што у протеклих десет година није било помака у истрази поводом убиства његове мајке да се сматра тортуром, нехуманим или понижавајућим поступањем или казном, што је забрањено чланом 3 Европске конвенције.

27. Члан 3 Европске конвенције штити неке од најосновнијих вриједности демократског друштва. То је једно од «апсолутних права» Европске конвенције од чијег поштивања државе никада не могу да одступе, чак ни у вријеме рата.

28. У погледу процесних јемстава држави које намеће члан 3 Европске конвенције, забрана мучења и нехуманог поступања намеће држави обавезу да дјелотворно истражи све тврдње о таквом поступању и да, сходно потреби, кривично гони наводне починиоце. Ова одговорност је дио позитивних обавеза државе сходно Европској конвенцији, односно обавезе државних власти да предузму кораке или мјере да заштите права појединаца сходно Европској конвенцији. Основ за такво наметање може да се нађе у члану 1 Европске конвенције, којим се од високих страна уговорница захтијева да сваком у својој надлежности јемче права и слободе одређене

у Европској конвенцији. Позитивне обавезе се, такође, заснивају на принципу да права сходно Европској конвенцији морају да буду практична и дјелотворна, а не теоретска и илузорна. Европски суд за људска права у многим случајевима је утврдио процесну повреду члана 3 Европске конвенције иако није било могуће да се докаже да је, заиста, дошло до лошег поступања (види пресуду Европског суда за људска права, *Kmetty против Маџарске*, од 16. децембра 2003. године, ст. 38-43).

29. Уставни суд подсјећа да нељудски третман мора да има минималан степен јачине уколико се сврстава у оквир члана 3 Европске конвенције. Процјена овог минимума је, сходно природи ствари, релативна. Она зависи од свих околности предмета, као што су природа и садржина поступка, његово трајање и његове физичке и менталне посљедице, а у неким случајевима и пол, старосна доб и здравствено стање жртве (види пресуду Европског суда за људска права, *Ирска против Уједињеног Краљевства* од 18. јануара 1978. године, Серија А, број 25, страна 65, став 162). У погледу понашања органа власти, посебни фактори који се узимају у обзир су: понашање органа власти након релевантног догађаја, мјера до које је спроведен поступак у вези са догађајем (види пресуду Европског суда за људска права, *Џакиси против Турске* од 10. маја 2001. године, Одлуке и извјештаји 2001. IV, став 156; Одлука Дома за људска права, предмет број СН/99/2150, *Унковић против Федерације Босне и Херцеговине* од 10. маја 2002. године, ст. 111-119).

30. Такође, Уставни суд подсјећа на сопствену праксу у предмету број *АП 143/04* од 23. септембра 2005. године у ком је нашао да чињеница да власти нису покренуле званичну истрагу о нестанку и насилној смрти чланова породица апеланата и нису апелантима доставиле информације о томе апеланте не може да остави равнодушним, тј. код њих мора да изазове «осјећање страха, снажног немира и инфериорности, које је у стању да жртву понизи или деградирала», што представља нехумано поступање које је забрањено чланом 3 Европске конвенције.

31. Уставни суд увиђа апелантову бол и патњу у конкретном случају који су проистекли из пропуста истражних органа да осумњичене изведу пред суд. Међутим, Уставни суд запажа да, процедурално, позитивна обавеза државе, сходно члану II/36) Устава Босне и Херцеговине и члану 3 Европске конвенције, захтијева од државних органа да искористе све могућности и предузму све разумно оствариве кораке како би утврдили идентитет починилаца, те да их приведу правди. Држава нема и не може да има апсолутну обавезу да оствари циљ за који може да се испостави да је неостварив. У конкретном случају, полазећи од позитивне обавезе државе да, сходно

члану 3 Европске конвенције, дјелотворно истражи предметни случај и да, сходно потреби, кривично гони наводне починиоце, Уставни суд констатује да је након убиства апелантове мајке, сходно тада важећим прописима, према захтјеву надлежног тужиоца Кантонални суд отворио истрагу у предметном случају, те с обзиром на то да су осумњичени били у бјекству, по наредби Кантоналног суда за њима је расписана потјерница. Међутим, на предлог Кантоналног тужилаштва, Кантонални суд је, у смислу члана 161 став 2 Закона о кривичном поступку, Рјешењем број Ки-272/97 од 14. новембра 2001. године прекинуо истрагу против окривљених, који су и тада били у бјекству. Из одговора Кантоналног тужилаштва произилази да је прекид трајао до 12. фебруара 2006. године, када је на основу потјернице ДГС лишио слободе једног од осумњичених М.Д. Али, с обзиром на то да је, након извршених провјера, утврђено да нема нити једног ваљаног доказа који осумњиченог М.Д. доводи у везу са убиством апелантове мајке, њему је укинут притвор, те је Кантонални суд донио наредбу да се стави ван снаге наредба о расписивању потјернице за њим. За осталом тројицом осумњичених и даље су расписане потјернице, те како произилази из одговора Кантоналног тужилаштва, предузимају се сви кораци да се расвијетли убиство апелантове мајке. Такође, из одговора Кантоналног тужилаштва произилази да је наведено тужилаштво контактирало са апелантом 26. маја 2006. године и том приликом апелант је дао изјаву, те и сâм обећао да ће се активно укључити у предметну истрагу.

32. На основу наведеног, у погледу понашања надлежних органа који су спроводили и још увијек спроводе истрагу поводом убиства апелантове мајке, Уставни суд сматра да су Кантонални суд и Кантонално тужилаштво, узимајући у обзир конкретне околности случаја, посебно да су осумњичени у бјекству, након убиства апелантове мајке предузели одговарајуће активности у складу са Законом о кривичном поступку, као и да сада активно учествују у предметној истрази с циљем да се пронађу осумњичени за убиство апелантове мајке. Сходно томе, Уставни суд сматра да су у конкретним околностима надлежни органи испунили своје обавезе у складу са позитивноправним прописима ради расвјетљавања убиства апелантове мајке, односно да су испунили своју обавезу у погледу члана 3 Европске конвенције.

33. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да нису повријеђени члан II(3б) Устава Босне и Херцеговине и члан 3 Европске конвенције.

VIII. Закључак

34. Нема повреде апелантовог права из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције, јер су надлежни органи након убиства апелантове мајке предузели одговарајуће активности, те и сада предузимају активности с циљем да се пронађу осумњичени за предметно убиство, па су тиме надлежни органи испунили своје обавезе у складу са позитивноправним прописима.

35. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

36. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић

Predmet broj AP 2271/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacije Danijela Marinića, Fikreta Hadžića, Adisa Hadžića, Seada Mehića, Muharema Bajramovića, Ismeta Kukrice i Rasima Odobašića, svi na Odjelu za izdržavanje mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi Kazнено-popravnog zavoda u Zenici, u kojima apelanti smatraju da je, nakon stupanja na snagu novog Krivičnog zakona Federacije BiH i Zakona o krivičnom postupku Federacije BiH, njihovo daljnje zadržavanje na Odjelu forenzike KPZZ suprotno navedenim zakonima i Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Odluka od 21. decembra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 2271/05**, rješavajući apelaciju **Danijela Marinića i dr.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 21. decembra 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Danijela Marinića, Fikreta Hadžića, Adisa Hadžića, Seada Mehića, Muharema Bajramovića, Ismeta Kukrice i Rasima Odobašića.

Utvrđuje se povreda člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1.e) i stav 4. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Vladi Federacije Bosne i Hercegovine da u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke preduzme korake za stvaranje pravnog okvira radi poštivanja ustavnih prava apelanata u skladu sa ovom odlukom.

Nalaže se Vladi Federacije BiH da u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelacije su podnijeli sljedeći apelanti: Danijel Marinić 7. novembra 2005. godine, Fikret Hadžić 15. novembra 2005. godine, Adis Hadžić 23. januara 2006. godine, Sead Mehić i Muharem Bajramović 9. marta 2006. godine, te Ismet Kukrica i Rasim Odošić 13. marta 2006. godine (u daljnjem tekstu: apelanti), svi na Odjelu za izdržavanje mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi Kazneno-popravnog zavoda u Zenici (u daljnjem tekstu: Odjel forenzike KPZZ). U svim apelacijama apelanti smatraju da je, nakon stupanja na snagu novog Krivičnog zakona Federacije BiH (u daljnjem tekstu: KZFBiH) i Zakona o krivičnom postupku Federacije BiH (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH) njihovo daljnje zadržavanje na Odjelu forenzike KPZZ suprotno navedenim zakonima i Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te traže da budu pušteni i da liječenje nastave na slobodi, pod nadzorom nadležnog centra za socijalni rad.

2. Apelanti su u više navrata dopunjavali apelacije, tražeći hitno rješavanje svojih predmeta.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Ustavni sud je, u skladu sa članom 31. Pravila Ustavnog suda, odlučio da apelacije AP 2271/05, AP 2347/05, AP 125/06, AP 1250/06, AP 1251/06, AP 1252/06, AP 1253/06 i AP 1254/06 spoji u jedan predmet pod brojem AP 2271/05, jer se radi o nadležnosti Ustavnog suda o istom pitanju povodom kojeg Ustavni sud može voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku.

4. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su zatraženi od Kantonalnog suda u Mostaru i Ustanove Centar za socijalni rad Grada Mostara (u daljnjem tekstu: Centar za socijalni rad) 4. jula 2005. godine, Vlade Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Vlada FBiH) 4. jula 2005. godine i 27. septembra 2006. godine,

te Vijeća ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće ministara BiH), Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ministarstvo pravde BiH) i Federalnog ministarstva pravde (u daljnjem tekstu: Ministarstvo pravde FBiH) 27. septembra 2006. godine.

5. Kantonalni sud u Mostaru je dostavio odgovor 11. jula 2005. godine, Centar za socijalni rad 28. jula 2005. godine, Vlada FBiH 5. oktobra, Ministarstvo pravde BiH 11. oktobra, a Ministarstvo FBiH 26. oktobra 2006. godine.

6. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantima 31. oktobra 2006. godine.

III. Činjenično stanje

7. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

1. AP 2271/05 Danijel Marinić

8. Rješenjem Kantonalnog suda u Mostaru broj K-1/99 od 9. novembra 1999. godine apelantu je, u skladu sa članom 63. tada važećeg KZFBiH, izrečena mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi zbog toga što je u stanju neuračunljivosti, kao posljedici duševne bolesti (šizofrenije), ubio svoje roditelje. Apelant je radi provođenja ove mjere smješten u Odjel forenzike KPZZ, gdje se još nalazi.

9. Apelant se 19. aprila 2004. godine obratio Kantonalnom sudu u Mostaru, tražeći da se primijeni novo krivičnopravno zakonodavstvo i donese rješenje o zadržavanju u trajanju od još 30 dana u KPZZ, a zatim pusti na slobodu i stavi pod nadzor Centra za socijalni rad, u skladu sa čl. 220. i 410. novog ZKPFBiH. Dopisom Kantonalnog suda u Mostaru od 22. aprila 2004. godine apelant je obaviješten da je njegov predmet ustupljen Centru za socijalni rad na daljnje postupanje.

10. Centar za socijalni rad je dopisom od 10. juna 2004. godine obavijestio apelanta da se radi o novini u njihovoj praksi, zbog čega su pojašnjenje za daljnje postupanje zatražili od Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Hercegovačko-neretvanskog kantona, koji ih je obavijestio da u ovim slučajevima treba postupati kao i do sada, sve do rješavanja pitanja smještaja neuračunljivih počinitelaca krivičnih djela.

11. Apelant se ponovo obratio Centru za socijalni rad 13. maja 2005. godine, koji ga je obavijestio da je Odjel psihijatrije Kliničke bolnice Mostar, po njihovom traženju, izjavio da nema kapaciteta za smještaj neuračunljivih počinitelja krivičnih djela, a da im je KPZZ dostavio mišljenje da je apelanta i dalje potrebno liječiti i čuvati u zdravstvenoj ustanovi.

12. Apelant se obratio i Ministarstvu pravde FBiH, koje je dopisom od 21. novembra 2005. godine obavijestilo apelanta da je njegov predmet sada slučaj Centra za socijalni rad, te da je Vlada FBiH, na sjednici održanoj 6. novembra 2005. godine, utvrdila prijedlog za osnivanje socijalno-zdravstvene ustanove «Misoča» u Ilijašu. Drugim dopisom od 9. decembra 2005. godine Ministarstvo pravde FBiH je obavijestilo apelanta da se može obratiti Ombudsmenu FBiH ukoliko smatra da su mu povrijeđena ljudska prava, kao i da Ministarstvo pravde FBiH nije nadležno da postupa u konkretnom slučaju.

2. AP 2347/05 i AP 1254/06 Fikret Hadžić

13. Apelantu je Presudom Kantonalnog suda u Tuzli 23. septembra 2002. godine, u skladu sa članom 63. tada važećeg KZFBiH, izrečena mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi zbog toga što je u stanju neuračunljivosti izvršio trostruko ubistvo. Radi provođenja ove mjere apelant je smješten u Odjel forenzike KPZZ, gdje se još nalazi.

14. Apelant se neutvrđenog datuma obratio Kantonalnom sudu u Tuzli zahtjevom da bude pušten sa obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja sa Odjela forenzike KPZZ. Kantonalni sud u Tuzli je ovaj apelantov zahtjev odbio 26. marta 2004. godine zato što je nalazom vještaka od 15. marta 2003. godine konstatirano da apelant boluje od paranoje, te da je još opasan. Ovu odluku je potvrdio Vrhovni sud Federacije BiH 18. maja 2004. godine.

15. Apelant se obratio i Ministarstvu pravde FBiH, žaleći se na uvjete u kojima se mjera sigurnosti provodi i navodeći da nema odgovarajući medicinski tretman. Ministarstvo pravde ga je 3. augusta 2004. godine obavijestilo da nije nadležno da se bavi takvim pritužbama, pa je njegovu pritužbu prosljedilo nadležnim vlastima. U vezi sa uvjetima na Odjelu forenzike KPZZ apelant se žalio i ombudsmenima za ljudska prava BiH i instituciji Ombudsmena FBiH.

16. Apelant je 17. marta 2004. godine podnio aplikaciju Evropskom sudu za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) u kojoj se žalio na uvjete na Odjelu forenzike KPZZ i na medicinski tretman. Odlukom Evropskog suda broj 11123/04 od 11. oktobra

2005. godine apelantova aplikacija je brisana sa liste predmeta, budući da su apelant i Bosna i Hercegovina sklopili vansudsku nagodbu. Ovom nagodbom Bosna i Hercegovina se obavezala da će sve pacijente koji se nalaze na Odjelu forenzike KPZZ premjestiti u odgovarajuću ustanovu «što je prije moguće, a najkasnije do 31. decembra 2005. godine», kao i da će apelantu isplatiti na ime kompenzacije iznos od 9.000 eura, protivvrijednost u KM prema važećem kursu na dan isplate a u roku od tri mjeseca, te da će u slučaju kašnjenja apelantu platiti i kamate.

17. Apelantu je, kako navodi, protivvrijednost iznosa od 9.000 eura isplaćena 2. marta 2006. godine, ali još nije premješten u odgovarajuću ustanovu.

18. Na osnovu ove odluke Evropskog suda, pod okriljem Ministarstva pravde BiH, 22. juna 2006. godine zaključen je Memorandum o razumijevanju o pravnoj pomoći i službenoj saradnji u oblasti izvršenja mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja izrečenih u krivičnom postupku između Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Memorandum). Ovim memorandumom su se potpisnice, između ostalog, obavezale da će se sve mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja izrečene od bilo kojeg suda u BiH izvršavati u Psihijatrijskoj bolnici «Podromanija» u Sokocu. Međutim, do apelantovog premještaja još nije došlo.

3. AP 125/06 Adis Hadžić

19. Apelantu je Presudom Kantonalnog suda u Sarajevu broj K-30/03 od 9. aprila 2003. godine, u skladu sa članom 63. tada važećeg KZFBiH, izrečena mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi zbog toga što je u stanju neuračunljivosti izvršio ubistvo jednog lica, a drugom licu nanio teške i po život opasne povrede. Radi provođenja ove mjere apelant je smješten u Odjel forenzike KPZZ, gdje se još nalazi.

20. Kantonalni sud je u više navrata produžavao trajanje izrečene mjere sigurnosti apelantu, i to rješenjima broj K-30/03 od 29. maja 2003. godine, broj K-435/03 od 28. novembra 2003. godine, broj Kv-214/04 od 9. juna 2004. godine i broj Kv-92/05 od 11. marta 2005. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Vrhovnog suda Federacije BiH broj Kž-205/05 od 17. maja 2005. godine. Prije donošenja svakog od ovih rješenja sud je uzimao u obzir mišljenje dvojice ljekara specijalista-neuropsihijatarata, koji su preporučili da se dalje nastavi izrečena mjera sigurnosti.

21. Apelant se u više navrata obraćao Kantonalnom sudu, tražeći «usklađivanje izrečenih krivičnopravnih sankcija prema članu 420. KZFBiH», koji je u međuvremenu stupio na snagu. Kantonalni sud je dopisima broj K-30/03 od 22. januara 2004. godine, te od 4. marta 2004. godine i 11. oktobra 2004. godine, obavijestio apelanta da su aktom Ministarstva pravde FBiH broj 03-02-3132/03 od 22. decembra 2003. godine «konstatirani nedostaci odgovarajućih ustanova zatvorenog tipa na području Federacije BiH za smještaj lica shodno navedenim odredbama ZKPFBiH, pa je sugerirano da se takva lica smjeste u postojeće zdravstvene ustanove na dosadašnji način, do rješavanja pitanja odgovarajuće ustanove zatvorenog tipa na području Federacije BiH». Stoga je Kantonalni sud zaključio da nije moguće usklađivanje koje apelant traži, «naročito imajući u vidu novo zakonsko rješenje iz članova 409, 410. i 411. važećeg ZKPFBiH u pogledu nadležnosti Centra za socijalni rad».

4. AP 1250/06 Sead Mehić

22. Apelantu je pravosnažnim Rješenjem tadašnjeg Višeg suda u Zenici broj K-243/94 od 9. januara 1995. godine izrečena mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi zbog krivičnog djela ubistva u pokušaju. Radi provođenja ove mjere apelant je smješten u Odjel forenzike KPZZ, gdje se još nalazi.

23. Kantonalni sud u Zenici je rješenjima broj Kv-25/03 od 13. marta 2003. godine broj Kv-172/03 od 15. decembra 2003. godine i broj KV-123/05 od 7. novembra 2005. godine, primjenjujući odredbe prijašnjeg ZKPFBiH, produžio apelantu izrečenu mjeru sigurnosti, a nakon pribavljanja nalaza odgovarajućih ljekara specijalista.

5. AP 1251/06 Muharem Bajramović

24. Apelantu je pravosnažnim Rješenjem tadašnjeg Višeg suda u Zenici broj K-55/90 od 21. novembra 1999. godine, zbog toga što je izvršio krivično djelo u stanju potpune neuračunljivosti, izrečena mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, koja se izvršava na Odjelu forenzike KPZZ.

25. Rješenjima Kantonalnog suda u Zenici broj Kv-26/03 od 28. februara 2003. godine, Kv-49/04 od 25. februara 2004. godine, Kv-135/04 od 1. novembra 2004. godine, Kv-186/04 od 24. decembra 2004. godine i Kv-80/05 od 14. marta 2006. godine apelantu je, nakon pribavljanja nalaza odgovarajućih ljekara specijalista, produžena izrečena sigurnosna mjera.

26. Apelant se 22. decembra 2004. godine obratio zahtjevom Kantonalnom sudu u Zenici, tražeći da se taj sud proglasi apsolutno nenadležnim za rješavanje daljnjeg izvršavanja mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja, te da se kompletan predmet dostavi nadležnom centru za socijalni rad, u skladu sa novim ZKPFBiH. Kantonalni sud je Rješenjem broj Kv-186/04 od 24. decembra 2004. godine odbio ovaj apelantov prijedlog. U obrazloženju Kantonalni sud je, između ostalog, naveo da nadležni organi za pitanja socijalnog staranja nisu regulirali ovu problematiku, te da će se, prema Mišljenju Ministarstva pravde FBiH broj 03-02-3113 od 22. decembra 2003. godine, ovakva lica i dalje *«držati u ustanovama na dosadašnji način, odnosno do rješavanja pitanja odgovarajuće ustanove zatvorenog tipa na području FBiH»*.

27. Apelant se zahtjevom za ukidanje sigurnosne mjere obratio i JU Centar za socijalni rad Općine Zenica. Dopisom od 17. maja 2005. godine Centar za socijalni rad je obavijestio apelanta da, prema odredbama ZKPFBiH, nije nadležan da odlučuje i mijenja sudske odluke, te da takav zahtjev treba uputiti nadležnom sudu. Centar za socijalni rad se, također, pozvao na navedeno mišljenje Ministarstva pravde FBiH, koje je *«sugeriralo sudovima da u međuvremenu, dok se ne osiguraju uvjeti za primjenu novog ZKPFBiH, lica će se smjestiti u postojeće zdravstvene ustanove na dosadašnji način [...] Prema tome, svi slučajevi koji su obuhvaćeni ZKPFBiH iz 1998. godine će se nastaviti provoditi po odredbama ovog ZKP-a, a ne po odredbama novog ZKP-a, čije odredbe će se primjenjivati na nove slučajeve»*.

6. AP 1252/06 Ismet Kukrica

28. Apelantu je pravosnažnim Rješenjem Općinskog suda u Mostaru broj K-21/01 od 12. februara 2001. godine, zbog krivičnog djela ubistva u pokušaju, izrečena mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, budući da je krivično djelo izvršio u stanju potpune neuračunljivosti. Radi provođenja ove mjere apelant je smješten u Odjel forenzike KPZZ, gdje se još nalazi. U spisu nema podataka o tome da li je i kada izrečena mjera preispitivana.

7. AP 1253/06 Rasim Odošić

29. Apelantu je pravosnažnim Rješenjem Kantonalnog suda u Travniku broj K-8/03 od 12. marta 2003. godine, zbog krivičnog djela ubistva, izrečena mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, budući da je krivično djelo učinio u stanju potpune neuračunljivosti. Radi provođenja ove mjere apelant je smješten u Odjel forenzike KPZZ, gdje se još nalazi.

30. Nakon stupanja na snagu novog KZ i ZKPFBiH, Kantonalni sud u Travniku je donio Rješenje broj Kv-88/03 od 10. oktobra 2003. godine kojim je ustupio apelantov predmet «nadležnom organu Općine Žepče za pitanja socijalnog staranja, radi pokretanja odgovarajućeg postupka, shodno odredbama člana 410. stav 1. ZKPFBiH». U obrazloženju ovog rješenja Kantonalni sud je naveo da, prema novom KZFBiH, nije predviđena kao mogućnost mjera sigurnosti koja je bila propisana prijašnjim zakonom, «tako da ovaj zakon ne predviđa mjeru sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi». Imajući u vidu odredbu člana 420. KZFBiH Kantonalni sud je, kako navodi, pristupio usklađivanju pravosnažno izrečene odluke u pogledu naziva krivičnog djela, odnosno sigurnosne mjere sa nazivima predviđenim u novom KZFBiH. Dalje, Kantonalni sud je naveo da je ovakvu odluku zasnovao i na odredbi člana 410. novog ZKPFBiH, koji predviđa da će se predmet uputiti organu nadležnom za pitanja socijalnog staranja kada se utvrdi da je osumnjičeni krivično djelo počinio u stanju neuračunljivosti.

31. Apelant se u nekoliko navrata obraćao Kantonalnom sudu u vezi sa svojim daljnjim boravkom na Odjelu forenzike KPZZ, pa mu je Kantonalni sud dopisima od 21. juna 2004. godine, 28. septembra 2004. godine i 1. juna 2005. godine odgovorio da nema daljnju nadležnost nakon donošenja pravosnažnog rješenja od 10. oktobra 2003. godine, *«koje je postalo pravosnažno i izvršno i koje su dužni poštivati svi organi, institucije i pojedinci, a nadležan za realizaciju i rješenje [apelantovog] slučaja je isključivo Centar za socijalni rad Općine Žepče».*

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacija

32. Iako se apelanti eksplicitno ne žale na kršenje nekog određenog ustavnog prava, Ustavni sud smatra da sve apelacije pokreću pitanja koja se tiču njihovog prava na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka e) i stav 4. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Svi apelanti smatraju da su se donošenjem novog krivičnogpravnog zakonodavstva stekli uvjeti da budu pušteni na liječenje sa slobode, te da u ZKPFBiH, koji je stupio na snagu 2003. godine, nema nikakvog uporišta da apelantima bude i dalje produžavana mjera čuvanja u odgovarajućoj ustanovi. Osim toga, apelanti smatraju da Odjel forenzike KPZZ nije odgovarajuća ustanova u kojoj se ta mjera uopće može provoditi.

33. U tom smislu apelanti se pozivaju i na Specijalni izvještaj Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ombudsmeni BiH) u vezi sa žalbama lica koja su krivično djelo učinila u stanju neuračunljivosti, odnosno bitno smanjene uračunljivosti (u daljnjem tekstu: Specijalni izvještaj). U Specijalnom izvještaju Ombudsmeni BiH su utvrdili da smještaj podnosilaca žalbi u posebnoj odjelu zatvorske ustanove nije adekvatan sa aspekta poštivanja ljudskih prava «jer ova lica treba posmatrati samo kao pacijente, te u tom smislu osigurati za njih smještaj u bolnici, odnosno za to odgovarajućoj ustanovi». U tom pravcu Ombudsmeni BiH su preporučili Vladi FBiH da, između ostalog, preduzme sve neophodne korake da se donese zakon ili izmjene i dopune postojećih zakona kojima bi se na jasan i precizan način regulirao položaj ovih lica, uz uvažavanje principa navedenih u članu 5. Evropske konvencije.

34. Apelant Fikret Hadžić je, također, naveo da je, povodom aplikacije koju je podnio Evropskom sudu za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), zaključio vansudsko poravnanje sa Bosnom i Hercegovinom (u daljnjem tekstu: BiH). Apelant navodi da se tim sporazumom BiH obavezala da će sve pacijente koji se čuvaju na Odjelu forenzike KPZZ premjestiti u odgovarajuću ustanovu najkasnije do 31. decembra 2005. godine, kao i da će ovom apelantu isplatiti na ime kompenzacije 9.000 eura u iznosu konvertiranom u KM prema kursu u vrijeme isplate, u roku od tri mjeseca od prijema odluke Evropskog suda o brisanju predmeta sa evidencije u skladu sa članom 37. Evropske konvencije. Apelant navodi da mu je BiH isplatila iznos od 17.684,62 KM u martu 2006. godine, bez isplate kamata, ali da nisu preduzete nikakve mjere za premještanje iz Odjela forenzike KPZZ.

b) Odgovor na apelaciju

35. U odgovoru na apelaciju Danijela Marinića Kantonalni sud u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) je naveo da su stupanjem na snagu novog ZKP «prestale bilo kakve ingerencije ovog suda» u vezi sa daljnjom primjenom izrečene mjere sigurnosti, kao i da je sva nadležnost prešla na Centar za socijalni rad Mostar. Također, Kantonalni sud navodi da je apelanta upućivao na odredbe novog zakona, kao i na potrebu da se obrati Centru za socijalni rad, «ali on izgleda ne razumije zakonske promjene koje su nastupile, pa se uporno obraća ovom sudu i Vrhovnom sudu FBiH koji nemaju bilo kakvih zakonskih ingerencija vezano za njegovo daljnje liječenje». Odgovarajući, također, na navode ovog apelanta, Centar za socijalni rad je naveo da su se odmah nakon prijema predmeta obratili Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Hercegovačko-neretvanskog kantona za mišljenje, koje im je dopisom od 26. aprila 2004. godine odgovorilo da se sa ovakvim slučajem postupa u skladu sa ranijim slučajevima i postupanjima prema

ovim licima, sve dok Ministarstvo pravde FBiH ne propiše uvjete za rješavanje statusa neuračunljivih počinitelaca krivičnih djela. Također, Centar za socijalni rad se obratio i Kliničkoj bolnici u Mostaru, Odjelu za psihijatriju, u vezi sa mogućnošću provođenja mjere sigurnosti čuvanja i liječenja. Međutim, u odgovoru ove institucije je navedeno da nemaju odjel zatvorenog tipa i stoga ni mogućnosti da ovu mjeru provode, zbog čega nisu u mogućnosti primiti ni apelanta, niti druge pacijente kojima je potrebno čuvanje i liječenje. Centar za socijalni rad je, također, naveo da je u nekoliko navrata od nadležnog neuropsihijatra dobio izvještaje da i dalje postoji potreba da se nastavi izrečena mjera sigurnosti obaveznog čuvanja i liječenja, ali da oni nemaju nikakvu mogućnost njegovog izmještanja u bilo koju ustanovu koja bi bila odgovarajuća.

36. U odgovoru na apelacije svih apelanata Ministarstvo pravde BiH je navelo da je, na inicijativu tog ministarstva, 22. juna 2006. godine zaključen Memorandum o razumijevanju između Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH u vezi sa izvršenjem mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja koju izrekne bilo koji sud u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Memorandum, objavljen u «Službenom glasniku BiH» broj 44/06). Nakon toga, Vijeće ministara je na sjednici od 15. jula 2006. godine donijelo odluku o prihvatanju Memoranduma («Službeni glasnik BiH» broj 55/06), a zatim Odluku o imenovanju Nadzornog odbora za kontrolu uložениh sredstava za sanaciju Psihijatrijske klinike Podromanija - Sokolac, Odluku o imenovanju koordinatora realizacije Projekta za sanaciju Psihijatrijske klinike Podromanija - Sokolac i Odluku o formiranju jedinice za implementaciju Projekta sanacije Psihijatrijske klinike Podromanija - Sokolac («Službeni glasnik BiH» broj 72/06). Također, Ministarstvo pravde BiH navodi da je, s ciljem ubrzanja implementacije odluke Evropskog suda donesene u predmetu apelanta Fikreta Hadžića, dostavilo informaciju Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH u kojoj se predlaže da se nakon izvršenih provjera u pogledu vlasništva objekta koji se sanira odluči da li će se kao titular imovine imenovati BiH, te da se pokrene procedura za donošenje zakona o osnivanju Psihijatrijske klinike u Sokocu kao ustanove od posebnog interesa za BiH, čime bi se trajno riješilo pitanje smještaja lica upućениh na izvršenje mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja koje je uputio bilo koji sud u BiH. Ministarstvo pravde BiH, također, navodi da je u međuvremenu, 8. juna 2006. godine, potpisan Ugovor o naknadi troškova za izvršenje mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja koje su izrekli u krivičnom postupku Sud BiH, sudovi FBiH, sudovi RS i sudovi Distrikta Brčko BiH. Ministarstvo pravde BiH smatra da su svim navedenim mjerama «uređени potrebni pravni propisi, kao i date odgovarajuće inicijative Vijeću ministara BiH za donošenje odluka» koje su navedene. Imajući u vidu navedeno, Ministarstvo pravde BiH smatra da Nadzorni odbor u narednom periodu treba vršiti

kontrolu utroška sredstava, izrade projektne dokumentacije, nabavke neophodne opreme, materijalnih troškova, kao i troškova funkcioniranja jedinice za implementaciju Projekta. Stoga, predlažu da Ustavni sud zatraži od Nadzornog odbora izvještaj o trenutnim aktivnostima u pogledu dinamike adaptacije navedenog objekta i «drugih radnji koje su date u nadležnost navedenim organima».

37. Ministarstvo pravde FBiH u odgovoru na apelacije je navelo da je Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija u FBiH («Službene novine FBiH» br. 44/98 i 42/99) regulirana nadležnost organa u vezi sa izvršenjem mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja. Zbog nepostojanja odgovarajuće zdravstvene ustanove u FBiH, navodi dalje Ministarstvo pravde FBiH, ova mjera se i dalje izvršava na Odjelu forenzike KPZZ, što se «silom prilika» nastavilo i nakon stupanja na snagu novog ZKP i Krivičnog zakona FBiH (u daljnjem tekstu: KZFBiH). U prilogu svog odgovora Ministarstvo pravde FBiH je dostavilo informaciju KPZZ o svim licima koja su primljena ili otpuštena sa Odjela forenzike od dana stupanja na snagu novih KZFBiH i ZKPFBiH, kao i informaciju KPZZ o apelantima. Dalje u odgovoru Ministarstvo pravde FBiH navodi da se upućivanje i otpuštanje lica koja izdržavaju mjeru sigurnosti vrši isključivo po nalogu nadležnog suda i organa socijalnog staranja. Problem nepostojanja odgovarajuće zdravstvene ustanove je prije, a naročito nakon stupanja na snagu novog krivičnog zakonodavstva, bio predmet razmatranja sudova, federalnih i kantonalnih ministarstava rada i socijalne politike, te kantonalnih i općinskih centara za socijalni rad, Federalnog ministarstva zdravstva i Ministarstva pravde FBiH. Ministarstvo pravde FBiH navodi dalje da je u vezi sa ovim problemom dalo Mišljenje broj 03-02-3132/03 od 22. decembra 2003. godine i 26. januara 2004. godine u kojem je data instrukcija da «takva lica treba i dalje smjestiti u Odjel forenzike [KPZZ] na dosadašnji način, s tim da rješenje centra za socijalni rad ima snagu izvršnog naslova». Također, ovo ministarstvo je podnijelo i inicijativu Vijeću ministara BiH da Psihijatrijska klinika Sokolac – Sudska psihijatrija dobije funkciju socijalno-zdravstvene ustanove zatvorenog tipa za potrebe cijele BiH, kao što je njena namjena bila i prije rata.

38. Dalje, Ministarstvo pravde FBiH navodi da je Vlada FBiH donijela Odluku o davanju na korištenje objekta Kasarne «Misoča» u Ilijašu sa pripadajućim zemljištem socijalno-zdravstvenoj ustanovi zatvorenog tipa, te da je utvrdila Prijedlog Zakona o osnivanju socijalno-zdravstvene ustanove «Misoča» u Ilijašu. Ovaj prijedlog Zakona je upućen u parlamentarnu proceduru, ali zbog protivljenja stanovnika općine Ilijaš, ali i zbog neusaglašenih stavova zastupnika u Parlamentu FBiH, taj prijedlog Zakona skinut je sa dnevnog reda i nikada nije razmatran. S obzirom na to da je u međuvremenu apelant Fikret

Hadžić podnio aplikaciju Evropskom sudu, Vlada FBiH je putem pravobranioca BiH o ovim aktivnostima izvijestila Evropski sud, pa je predložena nagodba o mirnom rješenju spora, što je i postignuto. Međutim, kako predloženi zakon nije usvojen, to ni obaveze iz odluke Evropskog suda, odnosno nagodbe, nisu provedene u ostavljenom roku, pa je Evropski sud obaviješten o ovim problemima, zbog čega je dao BiH novi rok za izvršenje odluke do 1. septembra 2006. godine. Ministarstvo pravde FBiH, također, navodi da je potpisan Memorandum, te da je napravljen Nacrt Zakona o osnivanju psihijatrijske ustanove za izvršenje mjere sigurnosti obaveznog liječenja na nivou BiH, koji je upućen Ministarstvu pravde BiH kako bi ga prosljedilo Vijeću ministara BiH radi upućivanja u parlamentarnu proceduru. Međutim, kako dalje navode, Ministarstvo pravde BiH nikada taj nacrt Zakona nije poslalo u daljnju proceduru, već je predložilo Vijeću ministara BiH da se navedeni državni objekt sanira za potrebe Psihijatrijske klinike Podromanija - Sokolac u sastavu Kliničkog centra Istočno Sarajevo umjesto da se osnuje kao posebna ustanova na državnom nivou.

39. Što se tiče konkretnih apelacija, Ministarstvo pravde FBiH navodi da apelanti i ostala lica kojima je, zbog krivičnog djela, izrečena mjera sigurnosti obaveznog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi i dalje borave na Odjelu forenzike KPZZ, te da «njihovo zadržavanje nije u potpunosti u skladu sa propisima, ali je prihvatljivije kao nužna alternativa», budući da i dalje, na osnovu nalaza psihijatarata i rješenja nadležnih sudova, postoji značajna opasnost i rizik da bi na slobodi počinili nova krivična djela.

40. Oba ministarstva su u svojim odgovorima navela da u Psihijatrijskoj klinici Podromanija - Sokolac nema uvjeta za izdržavanje mjere sigurnosti. Ministarstvo pravde BiH je navelo da je ova klinika 17. aprila 2006. godine dostavila izvještaj da se na zatvorenom dijelu sudskog odjela desio požar, te da je cijela zgrada tog odjela neupotrebljiva, zbog čega nisu u mogućnosti prihvatiti lica iz Odjela forenzike KPZZ u skladu sa Memorandumom, te da do dana dostavljanja ove informacije, 14. septembra 2006. godine, objekt nije saniran. Ministarstvo pravde FBiH je navelo da su uvjeti u ovoj ustanovi i gori od uvjeta na Odjelu forenzike KPZZ, te da se već u vrijeme potpisivanja Memoranduma znalo za to, kao i za činjenicu da postoji objekt u neposrednoj blizini čija je namjena i bila predviđena za smještaj ovih lica iz cijele BiH.

V. Relevantni propisi

41. U **Krivičnom zakonu FBiH** («Službene novine FBiH» br. 43/98, 2/99, 15/99 i 29/00) relevantne odredbe glase:

«Član 61.

Učiniocima krivičnih djela mogu se izreći ove mjere sigurnosti:

1) obavezno psihijatrijsko liječenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi; [...]

Član 63.

Učiniocu koji je krivično djelo učinio u stanju neuračunljivosti ili bitno smanjene uračunljivosti sud će izreći obavezno psihijatrijsko liječenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi ako utvrdi da bi počinitelj mogao izvršiti teška krivična djela protiv života i tijela, seksualnog integriteta ili imovine ukoliko bude pušten na slobodu, a takva opasnost se može izbjeći jedino njegovim liječenjem i čuvanjem u takvoj ustanovi. [...]

42. U **Zakonu o krivičnom postupku FBiH** («Službene novine FBiH» br. 43/98 i 23/99) relevantne odredbe glase:

«Član 475.

(1) Ako je okrivljeni učinio krivično djelo u stanju neuračunljivosti, nadležni tužilac će podnijeti sudu prijedlog da izrekne mjeru sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja takvog učinioca u zdravstvenoj ustanovi [...] ako za izricanje takve mjere postoje uvjeti predviđeni u čl. 63. i 64. Krivičnog zakona Federacije. [...]

Član 476.

(1) O primjeni mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi [...] rješava, poslije održanog glavnog pretresa, sud koji je nadležan za suđenje u prvom stepenu. [...]

(3) Ako sud, na osnovu provedenih dokaza, utvrdi da je okrivljeni učinio određeno krivično djelo i da je u vrijeme izvršenja krivičnog djela bio neuračunljiv, odlučit će, na osnovu saslušanja pozvanih lica i nalaza i mišljenja vještaka, da li će okrivljenom izreći mjeru sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, [...]

Član 480.

(1) Sud koji je u prvom stepenu izrekao mjeru sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi dužan je svakih šest mjeseci po prethodno

pribavljenom mišljenju zdravstvene ustanove u kojoj se učinilac liječi i čuva odlučiti o potrebi daljeg trajanja ove mjere sigurnosti.

(2) Po službenoj dužnosti ili na prijedlog zdravstvene ustanove ili organa starateljstva, a po saslušanju nadležnog tužioca i branioca, sud koji je u prvom stepenu izrekao mjeru sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi obustavit će ovu mjeru i odrediti otpuštanje učinioca iz zdravstvene ustanove, ako na osnovu mišljenja ljekara utvrdi da je prestala potreba za liječenjem i čuvanjem učinioca u toj ustanovi, a može odrediti njegovo obavezno psihijatrijsko liječenje na slobodi. [...]»

43. U **Krivičnom zakonu FBiH** («Službene novine FBiH» br. 36/03, 37/03, 21/04 i 18/05) relevantne odredbe glase:

«Član 71.

Učiniocima krivičnih djela mogu se izreći ove sigurnosne mjere:

a) obavezno psihijatrijsko liječenje; [...]

Član 74.

(1) Sigurnosna mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja izriče se učiniocu krivičnog djela koji je krivično djelo učinio u stanju bitno smanjene uračunljivosti ili smanjene uračunljivosti ako postoji opasnost da bi uzroci takvoga stanja mogli i ubuduće djelovati na učinioca da počini novo krivično djelo. [...]

Član 420.

(1) Izvršenje krivičnopravnih sankcija pravosnažno izrečenih u skladu sa odredbama Krivičnog zakona iz člana 419. (prestanak važenja bivšeg zakona) ovog zakona, čije izvršenje nije započelo ili je u toku, ima se u nazivu krivičnog djela, odnosno sigurnosne mjere uskladiti sa nazivima predviđenim u ovom zakonu.

(2) Usklađivanje pravosnažno izrečene odluke iz stava 1. ovog člana vrši sud koji je donio tu odluku u prvom stepenu. Ovo usklađivanje se vrši po službenoj funkciji u roku od 30 dana od dana početka primjene ovog zakona.»

44. U **Zakonu o krivičnom postupku FBiH** («Službene novine FBiH» br. 35/03, 37/03, 56/03 i 28/05) relevantne odredbe glase:

«Član 410.

(1) Ako je osumnjičeni učinio djelo u stanju neuračunljivosti, tužilac će u optužnici postaviti prijedlog da sud utvrdi da je osumnjičeni učinio krivično djelo u stanju neuračunljivosti, kao i da se predmet uputi organu nadležnom za pitanja socijalnog staranja radi pokretanja odgovarajućeg postupka. [...]

(3) U slučaju iz stava 1. ovog člana osumnjičeni, odnosno optuženi koji se nalazi u pritvoru ili psihijatrijskoj ustanovi neće se pustiti na slobodu, već će sud na prijedlog tužioca donijeti rješenje o privremenom zadržavanju do najviše 30 dana od donošenja tog rješenja. Protiv ovoga rješenja žalba nije dopuštena.

Član 427.

(1) Molba za prestanak primjene mjera sigurnosti propisanih u KZFBiH i drugih mjera propisanih zakonom podnosi se sudu.

(2) Sudija koji za to bude određen prethodno će ispitati da li je proteklo potrebno vrijeme po zakonu, a zatim će zakazati i provesti saslušanja - radi utvrđivanja činjenica na koje se podnosilac molbe poziva. Sudija će pozvati tužioca i podnosioca molbe.

(3) Sudija iz stava 2. ovog člana može zahtijevati izvještaj o ponašanju osuđenog od policijskog organa, odnosno od ustanove u kojoj je osuđeni izdržao kaznu.

(4) U slučaju odbijanja molbe, nova molba se ne može podnijeti prije isteka roka od jedne godine od dana pravosnažnosti rješenja o odbijanju ranije molbe.»

45. U **Zakonu o izvršenju krivičnih sankcija u FBiH** («Službene novine FBiH» br. 44/98 i 42/99) relevantne odredbe glase:

«Član 2.

Lica prema kojima se izvršavaju sankcije lišavaju se prava ili se ograničavaju u pravima samo u granicama nužnim za ostvarivanje svrhe pojedinih sankcija, u skladu sa zakonom.

Član 22.

Upućivanje osuđenih lica na izdržavanje kazne zatvora vrši sud na čijem području osuđeni ima prebivalište, odnosno boravište.

Član 167.

Mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi izvršava se u posebnoj zdravstvenoj ustanovi osnovanoj samo za tu svrhu ili u posebnom odjelu zdravstvene ustanove (u daljnjem tekstu: posebni odjel).

Član 168.

Posebna zdravstvena ustanova iz člana 167. ovog zakona osniva se i ukida federalnim zakonom. Federalno ministarstvo zdravstva odlučuje u kojim zdravstvenim ustanovama se osnivaju odjeli za izvršenje mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi.

Član 169.

Izuzetno od odredbe člana 167. ovog zakona, mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi može se izvršavati u posebnom odjelu u kazнено-popravnom zavodu (u daljnjem tekstu: posebni odjel zavoda).

Član 170.

Upućivanje lica na izvršenje mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi vrši sud iz člana 22. ovog zakona.

Član 172.

Zdravstvena ustanova u koju je upućeno lice radi obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi dužna je da najmanje jedanput godišnje obavještava o zdravstvenom stanju tog lica sud koji je izrekao mjeru.

Kad se završi liječenje lica [...], zdravstvena ustanova obavijestit će o tome sud koji je izrekao mjeru sigurnosti, a može predložiti uvjetni otpust licu kojem još nije istekla kazna zatvora u skladu sa odredbama Krivičnog zakona Federacije.

Ako sud utvrdi da je dalje zadržavanje [...], donijet će odluku o prestanku mjere[...].

Član 176.

Nadzor u pogledu izvršenja mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, kao i posebnog odjela zavoda vrši Federalno ministarstvo zdravstva.

Nadzor u pogledu zakonitog i pravilnog postupanja prema licima iz stava 1. ovog člana vrši sud koji je izrekao mjeru i sud na čijem području se nalazi posebna zdravstvena ustanova, odnosno poseban odjel u kome se izvršava mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi.

Član 232.

[...] Mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi izvršavat će se za sva lica sa teritorije Federacije u posebnom odjelu pri Kazneno-popravnim zavodu u Zenici dok Federalno ministarstvo i Federalno ministarstvo zdravstva ne odrede zdravstvenu ustanovu u kojoj će se izvršavati ova mjera.

Mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi izvršavat će se u posebnom odjelu iz stava 2. ovog člana najduže tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona do kada će se organizirati izvršenje mjere u ustanovi iz člana 167. ovog zakona.»

46. U **Zakonu o zaštiti lica sa duševnim smetnjama** («Službene novine FBiH» broj 37/01) relevantne odredbe glase:

«Član 43.

Učiniocu koji je krivično djelo učinio u stanju neuračunljivosti ili bitno smanjene uračunljivosti sud će u krivičnom postupku izreći mjeru sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, odnosno mjeru obaveznog psihijatrijskog liječenja na slobodi, u skladu sa odredbama čl. 63. i 64. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine i čl. 475. do 480. Zakona o krivičnom postupku ('Službene novine Federacije BiH' broj 43/98).

Član 44.

Izvršenje mjere sigurnosti iz člana 43. ovog zakona provodi se u skladu sa čl. 167. do 182. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine ('Službene novine Federacije BiH' broj 44/98).»

VI. Dopustivost

47. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

48. U skladu sa članom 16. stav 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

49. Pravilo iscrpljivanja pravnih lijekova zahtijeva da apelant dođe do konačne odluke. Konačna odluka predstavlja odgovor na posljednji pravni lijek, koji je djelotvoran i adekvatan da ispita nižestepenu odluku kako u činjeničnom, tako i u pravnom pogledu. Ustavni sud naglašava da pravilo iscrpljivanja pravnih lijekova koji su mogući po zakonu nije apsolutno, niti se može primjenjivati automatski, te je prilikom ispitivanja da li je bilo poštivano bitno uzeti u obzir određene okolnosti svakog pojedinog predmeta (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Van Oosterwijk protiv Belgije*, presuda od 6. decembra 1980; serija A, broj 40, stav 35). To, između ostalog, znači da se mora realno uzeti u obzir ne samo postojanje formalnih pravnih sredstava u pravnom sistemu već i sveukupni pravni i politički kontekst, kao i apelantove lične prilike.

50. U skladu sa navedenim, Ustavni sud će razmotriti da li postoje djelotvorni pravni lijekovi i, ako je tako, da li su apelanti dokazali da su ih iscrpili, te da li su dokazali da su apelacije podnesene u roku od 60 dana od dana kada je donesena konačna odluka.

51. Ustavni sud, na prvom mjestu, napominje da je pri primjeni principa iscrpljivanja pravnih lijekova potrebno ispitati, u svakom pojedinom slučaju, da li je pravni lijek djelotvoran ili ne prema relevantnim zakonima države. Također, Ustavni sud u svojoj jurisprudenciji je već ukazao da se na pojedinca ne može staviti pretjeran teret u otkrivanju koji je najefikasniji put kojim bi se ostvarila njegova prava (vidi Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Odluka broj *U 18/00* od 10. maja 2002. godine, tačka 40, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 30/02). Dalje, djelotvornost pravnog lijeka se ne ogleda samo u činjenici da je on pravno i formalno predviđen već i da je u praksi uspješan. Osnovna ljudska prava, koja štite Evropska konvencija i Ustav Bosne i Hercegovine, moraju biti stvarna i djelotvorna kako u zakonu, tako i u praksi, a ne iluzorna i teoretska. Dakle, pravni lijekovi koji su predviđeni za zaštitu prava moraju biti fizički dostupni, ne smiju biti ometani aktima, propustima, odgađanjima ili nemarom vlasti, te moraju biti podobni za zaštitu konkretnih prava (vidi Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Odluka broj *U 36/02* od 30. januara 2004. godine, tačka 25, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 9/04).

52. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je u Bosni i Hercegovini već etablirana praksa da se podnosioci apelacije mogu obratiti direktno Ustavnom sudu u slučaju kada nema djelotvornih pravnih lijekova u vezi sa određenim ustavnim pravom i pravima iz Evropske konvencije. Tako je, naprimjer, u svim slučajevima nerazumnog trajanja postupka zaključeno da u Bosni i Hercegovini ne postoji djelotvorno pravno sredstvo koje bi omogućilo apelantima da se žale zbog dužine trajanja upravnog postupka. Zbog toga, apelanti se nisu morali obratiti niti jednom domaćem organu, već direktno Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine ili, ranije, Domu za ljudska prava, odnosno Komisiji za ljudska prava pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, radi zaštite navedenog prava (vidi Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Odluka broj *AP 769/04* od 30. novembra 2004. godine, tačka 23, sa uputom na daljnju praksu Evropskog suda za ljudska prava). U vezi sa navedenim Ustavni sud je, također, ukazao i da je jedan od osnovnih postulata Evropske konvencije da pravna sredstva koja su pojedincu na raspolaganju treba da budu lahko dostupna i razumljiva, te da se propust u organizaciji pravnog i sudskog sistema države, koji ugrožava zaštitu individualnih prava, ne može pripisati pojedincu. Osim toga, dužnost države je da organizira svoj pravni sistem tako da omogući sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima Evropske konvencije (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. februara 1991. godine, serija A, broj 194, stav 21).

53. Ustavni sud navodi da je prva indicija nedjelotvornog pravnog sistema u pogledu prava na koja se apelanti pozivaju to da od dana stupanja na snagu novog krivičnopravnog zakonodavstva apelanti nisu u mogućnosti ostvariti zaštitu prava koja traže, budući da ih sudovi upućuju na centre za socijalni rad, a centri za socijalni rad se pravdaju da nemaju potrebne uvjete da bi preuzeli brigu o apelantima. Također, Ustavni sud zapaža da ni do dana donošenja ove odluke nadležne vlasti nisu izvršile svoju obavezu iz predmeta koji je pred Evropskim sudom okončan sporazumom nadležnih vlasti sa jednim od apelanata, tj. da će sva lica koja su krivično djelo počinila u stanju neuračunljivosti smjestiti u odgovarajuću ustanovu.

54. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da ne postoje djelotvorni pravni lijekovi koji su dostupni apelantima, a koje bi trebalo da iscrpe. U ovim okolnostima Ustavni sud nije spriječen da razmatra apelacije.

55. Imajući u vidu odredbu člana 16. stav 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je zaključio da predmetne apelacije u pogledu dopustivosti ispunjavaju uvjete iz navedenog člana.

VII. Meritum

56. Apelanti kojima je mjera sigurnosti obaveznog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi izrečena sudskim odlukama zato što su krivična djela počinili u stanju neuračunljivosti žale se, u suštini, da im je daljnjim zadržavanjem na Odjelu forenzike KPZZ nakon stupanja na snagu novog krivičnog zakonodavstva prekršeno pravo na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije. Apelanti smatraju da primjenom novih propisa moraju biti pušteni da se liječe sa slobode.

57. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

«Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

d) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost.(...)»

58. Član 5. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

« 1. Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Niko ne smije biti lišen slobode izuzevši u niže navedenim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:

[...] e) zakonitog lišavanja slobode lica da bi se spriječilo širenje neke zarazne bolesti, pritvaranje mentalno oboljelih lica, alkoholičara ili narkomana ili skitnica; [...]

4. Svako kome je uskraćena sloboda hapšenjem ili lišavanjem slobode ima pravo uložiti žalbu sudu kako bi sud, u kratkom roku, razmotrio zakonitost lišavanja slobode i, ukoliko ono nije bilo zakonito, naložio oslobađanje. (...)»

a) Član 5. stav 1.e) Evropske konvencije

59. Ustavni sud podsjeća da se prava utvrđena u članu 5. Evropske konvencije, prema svom sadržaju, ubrajaju u osnovna prava zaštićena Evropskom konvencijom, odmah poslije prava na život. Član 5. Evropske konvencije pruža zaštitu prava na slobodu i zabranjuje proizvoljan odnos prema ograničavanju tog prava. Izuzeci od zabrane lišavanja slobode dati su u članu 5. stav 1. Evropske konvencije u kojem su navedeni slučajevi u kojim je lišavanje slobode dopušteno. To je iscrpan popis koji se mora usko tumačiti (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 18. januara 1978.

godine, serija A-25). Samo takav pristup je konzistentan sa ciljem člana 5. Evropske konvencije da osigura da niko neće biti proizvoljno lišen slobode (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Quinn*, presuda od 22. marta 1995. godine, serija A-311, i *Winterwerp protiv Holandije*, presuda od 24. oktobra 1979, serija A-33). Osim toga, lišavanje slobode samo po sebi mora biti nametnuto u skladu sa suštinskim proceduralnim propisima i pravilima primjenjivog domaćeg zakona. Nepoštivanje nekog suštinskog proceduralnog zahtjeva u domaćem zakonu, kao i neispunjavanje nekog proceduralnog aspekta, čak i kad prema stavu suda to nije suštinski važno, može dovesti do kršenja člana 5. stav 1. (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Bozano*, presuda od 18. decembra 1986. godine, serija A-111, i *Van der Leer* od 21. februara 1990. godine, serija A-170).

60. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je Evropski sud u svojoj praksi utvrdio kriterije koji moraju biti ispunjeni da bi se pritvor mentalno oboljelog lica smatrao kao pritvor koji nije «proizvoljan», tj. da bi bio ispunjen zahtjev «zakonitosti» u smislu člana 5. stav 1.e) Evropske konvencije. Prvo, «duševna poremećenost» u smislu navedene odredbe mora biti, osim u hitnim slučajevima, pouzdano utvrđena pred nadležnim domaćim organom, na osnovu objektivne medicinske ekspertize. Drugo, «duševna poremećenost» mora biti takve vrste ili stepena da opravdava prisilno zatvaranje takvog lica. Treće, pritvor smije trajati samo onoliko koliko traje medicinski poremećaj, odnosno određena jačina tog poremećaja (vidi Evropski sud, već citirana odluka *Winterwerp*, stav 39). Zatim, u slučajevima u kojima je pritvor potencijalno neograničen moraju se vršiti povremene revizije pred «sudom» koji ima ovlaštenja da naredi i otpuštanje, a pritvor mora biti u bolnici, klinici ili drugoj odgovarajućoj ustanovi koja ima ovlaštenja da takva lica drži u pritvoru (vidi Evropski sud, *X protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 5. novembra 1981. godine, serija A, broj 46, stav 43, i *Ashingdane protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 28. maja 1985. godine, serija A, broj 93, stav 44).

61. Ustavni sud najprije zapaža da je u konkretnim slučajevima svim apelantima odlukama nadležnih sudova izrečena mjera obaveznog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, koja je postojala prema prijašnjem KZFBiH, zato što su različita teška krivična djela učinili u neuračunljivom stanju. Također, kod svih apelanata je prije određivanja navedene mjere konstatirano, putem odgovarajućih ljekarskih vještačenja i nalaza, da pate od ozbiljnih mentalnih poremećaja, zbog kojih su opasni po okolicu i zbog kojih je potrebno da se liječe i čuvaju u zdravstvenoj ustanovi. Međutim, nakon izricanja ove mjere, na snagu je stupio novi KZFBiH iz 2003. godine koji je usvojio drugačiji pristup. Naime, novi KZFBiH propisuje da se mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja može izreći

samo licu koje je krivično djelo učinilo u stanju bitno smanjene uračunljivosti ili smanjene uračunljivosti, ako postoji opasnost da bi uzroci takvog stanja mogli i ubuduće djelovati na učinioca da učini novo krivično djelo. Dakle, novi KZFBiH ne sadrži više mogućnost izricanja ove mjere sigurnosti licu koje je krivično djelo učinilo u stanju neuračunljivosti. Upravo na ovome apelanti zasnivaju svoj zahtjev da budu pušteni da se liječe sa slobode, smatrajući da ovakve zakonske odredbe znače njihovo puštanje na slobodu i liječenje pod nadzorom nadležnih centara za socijalni rad. Istovremeno, apelanti smatraju da Odjel forenzike KPZZ ne predstavlja odgovarajuću zdravstvenu ustanovu u smislu Evropske konvencije, pozivajući se na Specijalni izvještaj Ombudsmena BiH. Imajući ovo u vidu, Ustavni sud smatra da apelanti, ustvari, osporavaju zakonitost njihovog daljnjeg lišavanja slobode u smislu člana 5. stav 1. tačka e) Evropske konvencije.

62. U konkretnim slučajevima se radi o nastavku izvršenja izrečenih mjera. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je očigledno da, nakon usvajanja novog zakonodavstva, sudska praksa u vezi sa produžavanjem ovakve mjere varira u Federaciji BiH. Naime, neki sudovi smatraju da nakon stupanja na snagu novih KZ i ZKPFBiH ova lica nisu više u njihovoj nadležnosti, već u nadležnosti centara za socijalni rad. Zbog toga, ti sudovi donose rješenja o zadržavanju tih lica do 30 dana, prema odredbi člana 410. stav 2. novog ZKPFBiH, te predmet proslijeđuju nadležnom centru za socijalni rad. Centri za socijalni rad, međutim, nemaju potrebne kapacitete i uvjete da prime takva lica, niti imaju propisanu odgovarajuću proceduru, pa se ova lica i dalje zadržavaju u Odjelu forenzike KPZZ, ali bez ikakve odluke bilo kojeg nadležnog organa. S druge strane, neki sudovi donose rješenja o produžetku trajanja izrečene mjere sigurnosti, ali prema ranije važećem ZKPFBiH i Zakonu o zaštiti lica sa duševnim smetnjama (u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti lica) i Zakonu o izvršenju krivičnih sankcija (u daljnjem tekstu: Zakon o izvršenju), poštujući u cijelosti proceduru koja je tim zakonima bila (ZKPFBiH) ili je još predviđena (Zakon o zaštiti lica i Zakon o izvršenju) – ispitivanje u redovnim vremenskim intervalima, pribavljanje nalaza i mišljenja ljekara, osiguranje prava na žalbu itd.

63. Ustavni sud smatra da neprecizni zakoni ostavljaju veliki prostor za proizvoljnost, što, očigledno, potvrđuje različita praksa sudova u istim slučajevima. Naime, u prvom slučaju, kada sudovi smatraju da nisu nadležni, a centri za socijalni rad nisu u mogućnosti primiti ova lica, niti imaju propisane procedure, otvoren je prostor da mentalno oboljelim licima koja su krivično djelo učinila u stanju neuračunljivosti mjera lišavanja slobode bude produžena bez ikakve odluke nadležnog organa, što je suprotno uvjetima koji su neophodni da bi lišavanje slobode u ovakvim slučajevima bilo «zakonito» u smislu člana

5. stav 1.e) Evropske konvencije. Ovo naročito zato što drugi relevantni propisi, tj. Zakon o zaštiti lica i Zakon o izvršenju nisu usklađeni sa novim krivičnopравnim zakonodavstvom, već samo upućuju na primjenu starog ZKPFBiH, koji više nije na snazi.

64. S druge strane, Ustavni sud ukazuje da je i praksa sudova koji o produžetku pritvora odlučuju prema ZKPFBiH, koji je prestao da važi, također problematična, budući da se primjenjuje propis koji više nije na snazi. Ovakva praksa, prema mišljenju Ustavnog suda, za razliku od prethodne je ipak zasnovana na nekom pravnom propisu uz vođenje odgovarajućeg postupka, što omogućava da mentalno oboljelim licima mjera sigurnosti bude produžena odlukom suda. Međutim, ovakva praksa zasnovana na ZKP koji više nije na snazi, te na odredbama Zakona o zaštiti lica i Zakona o izvršenju koji nisu usklađeni sa novim KZ i ZKPFBiH, već upućuju na primjenu prijašnjih propisa, ukazuje na kršenje principa vladavine prava iz člana 1/2. Ustava Bosne i Hercegovine i u njemu sadržanog principa pravne sigurnosti. Stoga, Ustavni sud smatra da takva praksa i odluke donesene u tim postupcima ne mogu ispuniti zahtjev «zakonitosti» iz člana 5. stav 1.e) Evropske konvencije.

65. Također, apelanti navode, pozivajući se na Specijalni izvještaj Ombudsmena BiH, da institucija u koju su smješteni, tačnije posebni odjel zatvora u Zenici, ne predstavlja odgovarajuću zdravstvenu ustanovu. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je Evropski sud u svojoj praksi, također, zaključio da «zakonitost» bilo kojeg lišavanja slobode mora postojati kako pri određivanju, tako i pri izvršenju te mjere prema nekom licu. Takva «zakonitost» podrazumijeva usklađenost sa domaćim zakonom, ali i usklađenost sa zahtjevima iz člana 5. stav 1. Evropske konvencije. Evropski sud je, također, zaključio da mora postojati određena veza između osnova dopuštenog lišavanja slobode na koji se poziva i mjesta i uvjeta gdje se ta mjera izvršava. U principu, «zatvaranje lica koje je mentalno oboljelo bit će zakonito u smislu člana 5. stav 1.e) Evropske konvencije samo ako se izvršava u bolnici, klinici ili drugoj odgovarajućoj instituciji namijenjenoj za tu svrhu» (vidi Evropski sud, ranije citirana presuda *Ashingdane protiv Ujedinjenog Kraljevstva*).

66. Ustavni sud ukazuje da se mjera sigurnosti prema licima koja su krivično djelo učinila u stanju neuračunljivosti primjenjuje, u pravilu, u Odjelu forenzike KPZZ kako dok su na snazi bili prijašnji KZ i ZKP, tako i od kada su na snagu stupili novi krivičnopравni propisi. Ova lica su, dakle, od početka bila smještena u zatvorski odjel iako je i u vrijeme kada je apelantima bila izrečena mjera sigurnosti obaveznog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi na snazi bio Zakon o izvršenju koji propisuje izvršenje

ove mjere «u posebnoj zdravstvenoj ustanovi osnovanoj samo u tu svrhu ili u posebnom odjelu zdravstvene ustanove», a samo izuzetno «u posebnom odjelu u kazneno-popravnim zavodu». Međutim, Ustavni sud zapaža da posebna ustanova koju Zakon o izvršenju propisuje nikada nije osnovana, već su ova lica, po pravilu, a ne kao izuzetak, smještena u posebni odjel zatvora u Zenici.

67. Imajući u vidu navedenu praksu Evropskog suda, Ustavni sud smatra da, iako smještaj mentalno oboljelih lica u poseban odjel zatvora jeste, u određenoj mjeri, u skladu sa domaćim zakonom koji predviđa takvu mogućnost, ali isključivo kao izuzetak, on, ipak, nije saglasan sa zahtjevima Evropske konvencije koja traži da ta lica budu smještena u bolnici, klinici ili drugoj odgovarajućoj instituciji namijenjenoj za tu svrhu. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da zahtjev «zakonitosti» lišavanja slobode u smislu člana 5. stav 1.e) Evropske konvencije nije ispunjen ni u pogledu institucije u kojoj se ta mjera izvršava.

68. Ustavni sud, također, zapaža da su Ministarstvo pravde BiH i Ministarstvo pravde FBiH naveli niz konkretnih aktivnosti usmjerenih na rješavanje problema «odgovarajuće institucije», ali da do donošenja ove odluke Ustavnog suda to pitanje nije konačno riješeno iako je u vezi s tim država dala garancije i Evropskom sudu. Ustavni sud neće ulaziti u to da li će ovakva institucija biti osnovana na državnom ili na entitetskim nivoima, jer je to pitanje koje moraju riješiti nadležne domaće vlasti. Međutim, Ustavni sud smatra da je potrebno ukazati da je ovo pitanje neophodno hitno riješiti na način koji će biti u skladu sa zahtjevima iz člana 5. stav 1.e) Evropske konvencije, a s ciljem zaštite ljudskih prava apelanata. To uključuje i donošenje odgovarajućih propisa za osnivanje odgovarajuće institucije, kao i njeno faktičko osnivanje i korištenje. Pri tome ovo ne znači istovremeno i bezuvjetno puštanje apelanata na slobodu, ukoliko nalazi i mišljenja ljekara nesumnjivo potvrđuju da zdravstveno stanje apelanata još ne dopušta da se donese takva odluka.

69. U tom smislu, Ustavni sud ukazuje na praksu Evropskog suda prema kojoj se okončanje mjere lišavanja slobode lica za koja je sud prethodno utvrdio da su mentalno oboljela i da su opasna po okolicu tiče ne samo tih lica već i društva i zajednice u kojoj će takva lica živjeti nakon puštanja na slobodu. Imajući u vidu ozbiljnu prirodu ovog društvenog interesa, a naročito ozbiljnost počinjenih krivičnih djela u stanju neuračunljivosti, Evropski sud je u predmetu *Luberti protiv Italije* zaključio da je nadležna vlast opravdano postupala oprezno u odlučivanju o puštanju aplikanta na slobodu, čak i kada su medicinski nalazi ukazivali na njegov oporavak (presuda od 23. februara 1984. godine, serija A, broj 85).

70. Imajući u vidu sve navedeno, bez obzira na aktivnosti nadležnih vlasti u rješavanju ovog problema, Ustavni sud smatra da je, zbog nedostatka ažurnosti nadležnih vlasti, prekršeno pravo apelanata iz člana 5. stav 1.e) Evropske konvencije, jer njihovo lišavanje slobode nije «zakonito» kako to zahtijeva Evropska konvencija.

b) Član 5. stav 4. Evropske konvencije

71. Ustavni sud smatra da sve apelacije pokreću i pitanje da li je apelantima omogućeno da o produžetku njihovog lišavanja slobode odlučuje «sud» u određenim vremenskim intervalima, kako to propisuje član 5. stav 4. Evropske konvencije, naročito imajući u vidu praksu sudova u Federaciji BiH (vidi tačku 60. ove odluke).

72. Ustavni sud ukazuje da, prema praksi Evropskog suda, član 5. stav 4. Evropske konvencije ne garantira pravo na sudsku kontrolu zakonitosti svih aspekata ili detalja lišavanja slobode, ali pruža krucijalne garancije protiv proizvoljnosti u odlučivanju o «lišavanju slobode». Obaveza iz člana 5. stav 4. Evropske konvencije primjenjuje se neovisno o tome prema kojem je osnovu lice lišeno slobode, dakle i u slučaju kad se radi o osnovu iz člana 5. stav 1.e) Evropske konvencije. Cjelovita analiza člana 5. stav 4. Evropske konvencije ukazuje da u odnosu na lišavanje slobode pojam «zakonitosti» mora imati isti značaj u stavovima 1.e) i 4. člana 5. Stoga, domaće pravno sredstvo koje mora biti dostupno prema članu 5. stav 4. Evropske konvencije mora omogućiti preispitivanje uvjeta koji su, prema članu 5. stav 1.e), suštinski ne samo za «zakonitost» inicijalnog lišavanja slobode lica na osnovu «duševnog poremećaja» već i za «zakonitost» produženja trajanja te mjere putem periodičnog ispitivanja (vidi Evropski sud, *X protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 5. novembra 1981. godine, serija A, broj 46, stav 58, i *Kolanis protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. juna 2005. godine, aplikacija broj 517/02, stav 80).

73. Dakle, član 5. stav 4. Evropske konvencije garantira licu lišenom slobode da mora imati pristup «sudu» da bi mogao ispitati zakonitost kako inicijalnog lišavanja slobode, tako i produženja trajanja te mjere. Prema praksi Evropskog suda, ključni element ove obaveze je da nadzor nad zakonitošću lišavanja slobode mora vršiti sud, ali to ne mora biti «klasični sud koji je integriran u standardnu sudsku mašineriju države» (vidi Evropski sud, *Weeks protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 2. marta 1987. godine, serija A, broj 114, stav 61). Međutim, to mora biti organ koji ima «sudski karakter». Da bi imao «sudski karakter», taj organ mora biti «nezavisan od izvršne vlasti i strana u postupku» (vidi Evropski sud, *De Wilde, Ooms i Versyp protiv Belgije*, presuda od 18. novembra 1971.

godine, serija A, broj 12, st. 76. i 77), te mora imati nadležnost da donese obavezujuću odluku koja može voditi i puštanju lica na slobodu. Ovaj organ mora, također, pružiti «proceduralne garancije koje su odgovarajuće za konkretnu vrstu lišavanja slobode», a koje nisu «značajno manje» od garancija u krivičnom postupku, kada je rezultat lišavanja slobode dugotrajno zatvaranje lica. Naročito, ove garancije podrazumijevaju usmenu raspravu uz pravnu pomoć u postupku u kojem učestvuju obje strane, razmatranje zakonitosti pritvora u najširem smislu, te odluku koja mora biti donesena brzo.

74. Imajući sve ovo u vidu, Ustavni sud zapaža da je prijašnji ZKPFBiH predviđao obavezu suda koji je izrekao mjeru obaveznog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi da svakih šest mjeseci preispita potrebu daljnjeg trajanja ove mjere, a po prethodno pribavljenom mišljenju zdravstvene ustanove u kojoj se lice liječi i čuva. Također, isti sud je bio nadležan da, po službenoj dužnosti ili na zahtjev zdravstvene ustanove ili organa starateljstva, obustavi ovu mjeru i odredi otpuštanje lica ako utvrdi da je prestala potreba za daljnjim provođenjem izrečene mjere sigurnosti. Međutim, novi ZKPFBiH više uopće ne sadrži nikakve proceduralne odredbe koje se tiču lica koja su krivična djela počinila u stanju neuračunljivosti, nego samo propisuje da će se takvi predmeti uputiti organu nadležnom za pitanja socijalnog staranja radi pokretanja odgovarajućeg postupka, ne definirajući pojam «odgovarajući postupak». U vezi s tim, Ustavni sud smatra da postupak koji predviđa Zakon o zaštiti lica u čl. 42. i 43. ne može biti «odgovarajući postupak» na koji upućuje novi ZKPFBiH, budući da ovaj zakon nije, kako je već rečeno, noveliran i usklađen sa promjenama u ZKPFBiH, već navedene odredbe upućuju na proceduru iz prijašnjeg ZKPFBiH, koji se više ne primjenjuje, čime se krug zatvara. Moglo bi se pretpostaviti da se na ova lica mogu primijeniti ili procesna pravila upravnog postupka, budući da se pred organima socijalnog staranja primjenjuju pravila upravnog postupka, ili procesna pravila vanparničnog postupka koja se primjenjuju u slučaju prisilnog zadržavanja duševno oboljelih lica koja nisu počinila krivično djelo, kako je to propisano Zakonom o zaštiti lica. Međutim, niti jednim važećim propisom nije jasno propisano kojem «sudu» i u kojem postupku se apelanti mogu obratiti radi ispitivanja zakonitosti produženja pritvora, u kojim vremenskim intervalima mogu tražiti preispitivanje produženja izrečene mjere, koje su im procesne garancije na raspolaganju, te u kojem roku se odluka o tome mora donijeti.

75. Ustavni sud smatra da je na ovaj način prekršeno pravo apelanata iz člana 5. stav 4. Evropske konvencije.

76. Također, Ustavni sud je ranije u svojoj jurisprudenciji zaključio da ima nadležnost da u postupku iz apelacione jurisdikcije izvrši i konkretnu ocjenu ustavnosti u smislu člana

VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, ako je to potrebno. U suprotnom, Ustavni sud bi se lišio svoje funkcije «suda» (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 106/03* od 26. oktobra 2004. godine). Također, Ustavni sud podsjeća da je Ustav Bosne i Hercegovine najviši oblik općeg akta države i da ima prednost u odnosu na svaki drugi zakon koji nije u skladu s njim, a da je Evropska konvencija, u skladu sa članom II/2. Ustava BiH, nadređena bilo kojem domaćem zakonu.

77. U vezi s tim, Ustavni sud, prije svega, ističe da način na koji će nadležne vlasti osigurati «zakonitost» lišavanja slobode lica koja su krivično djelo učinila u stanju neuračunljivosti iz člana 5. stav 1.e) i pristup «sudu» radi preispitivanja «zakonitosti» izricanja ili trajanja te mjere iz člana 5. stav 4. Evropske konvencije predstavljaju pitanje koje se ubraja u slobodnu procjenu države. Međutim, preduzete mjere moraju ispunjavati standarde Evropske konvencije. Dakle, činjenica da ova materija nije više u nadležnosti krivičnih sudova, sama po sebi, nije suprotna Evropskoj konvenciji, ali država mora propisati uvjete i postupak za određivanje, produžavanje i prestanak mjere čuvanja u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi licima koja su krivično djelo učinila u stanju neuračunljivosti, uključujući i mogućnost pristupa «sudu».

78. U konkretnom slučaju Ustavni sud prvo ukazuje da novi KZFBiH u članu 420. stav 2. propisuje da izvršenje krivičnihopravnih sankcija koje nije započelo ili je u toku «ima se u nazivu krivičnog djela, odnosno sigurnosne mjere uskladiti sa nazivima predviđenim u ovom zakonu». Međutim, Ustavni sud zapaža da KZFBiH ne predviđa mogućnost izricanja bilo kakve mjere licima koja su krivično djelo učinila u stanju neuračunljivosti, niti predviđa nadležnost suda u krivičnom postupku da vodi ikakav postupak protiv tih lica, već ta lica mora predati u nadležnost organa socijalnog staranja. Ustavni sud smatra da to, u suštini, znači da se ranije izrečena mjera sigurnosti iz člana 63. prijašnjeg KZFBiH nikako ne može uskladiti sa bilo kojom novom mjerom predviđenom članom 74. važećeg KZFBiH, koja se može izreći samo licima koja su krivično djelo počinila u stanju bitno smanjene, odnosno smanjene uračunljivosti. Istovremeno, KZFBiH upućuje na primjenu «odgovarajućeg postupka», a da pri tome preciznije ne određuje o kakvom je postupku riječ, kako je već navedeno. Ustavni sud, također, primjećuje da su neki sudovi, primjenjujući odredbe člana 410. stav 2. ZKPFBiH, donijeli rješenja o privremenom zadržavanju nekih od apelanata. Međutim, ovim članom je regulirano da će sud osumnjičenom, odnosno optuženom koji je krivično djelo učinio u stanju neuračunljivosti, a koji se nalazi u pritvoru, odnosno psihijatrijskoj ustanovi, prema tužiocčevom prijedlogu, donijeti rješenje o privremenom zadržavanju do najviše 30 dana. Očigledno je da se ovaj propis odnosi na buduće slučajeve, a ne na situacije u kojima se apelanti nalaze, budući da oni nemaju ni

status «osumnjičenog» ni status «optuženog», nego su oni lica kojima je mjera već izrečena. Ustavni sud smatra da ovakva nepreciznost i nejasnoće u odredbi krivičnopravnih propisa, materijalnih i procesnih, vode zaključku da ove zakonske odredbe ne zadovoljavaju potreban zakonski kvalitet u mjeri u kojoj bi se poštivali zahtjevi iz člana 5. st. 1.e) i 4. Evropske konvencije, već ostavljaju prostor da se proizvoljno primjenjuju.

79. Dalje, Ustavni sud, također, ukazuje da Zakon o zaštiti lica ne predviđa nikakav postupak izricanja, produženja ili prestanka mjere obaveznog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi kad su u pitanju lica koja su krivično djelo učinila u stanju neuračunljivosti. Naime, ovaj zakon od usvajanja novih KZ i ZKPFBiH nije izmijenjen, pa stoga i ne sadrži odgovarajuće odredbe o tome koji organ, pod kojim uvjetima i u kojem postupku može izreći, produžiti ili obustaviti ovu mjeru, ne osigurava pravo žalbe protiv odluke o izricanju, produženju ili prestanku ove mjere i ne propisuje djelotvorno pravo na pristup sudu u smislu člana 5. stav 4. Evropske konvencije. Imajući sve ovo u vidu, kao i to da ovaj zakon, tri godine nakon izmjene krivičnopravnih propisa, i dalje upućuje na primjenu nevažećeg prijašnjeg propisa, Ustavni sud smatra da Zakon o zaštiti lica ne ispunjava zakonski kvalitet u mjeri u kojoj bi se poštivali zahtjevi iz člana 5. st. 1.e) i 4. Evropske konvencije.

80. Također, Ustavni sud primjećuje da ni Zakon o izvršenju krivičnih sankcija nije noveliran kako bi se uskladio sa novim rješenjima iz KZ i ZKPFBiH i zahtjevima iz člana 5. st. 1.e) i 4. Evropske konvencije. Ovaj zakon, naročito, predviđa mogućnost da se mjera obaveznog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi može izvršavati u posebnom odjelu zatvora, što je, kako je već rečeno, suprotno standardima člana 5. stav 1.e) Evropske konvencije. Osim toga, ovaj zakon, također, upućuje na postupak koji je bio propisan prijašnjim ZKPFBiH, koji nije na snazi duže od tri godine, čime ostavlja otvoreno pitanje koji je to «sud» koji će vršiti nadzor nad izvršenjem ove mjere i odlučivati o produženju ili prestanku izrečene mjere, u kojem postupku i u kojim rokovima. U tom smislu, Ustavni sud smatra da Zakon o izvršenju, također, ne ispunjava zakonski kvalitet u mjeri u kojoj bi se poštivali zahtjevi iz člana 5. stav 1.e) i stav 4. Evropske konvencije.

81. Ustavni sud smatra da njegov zadatak nije da odredi da li će nadležni zakonodavac pristupiti izmjenama postojećih ili donošenju novih propisa kojima bi se osiguralo poštivanje prava apelanata i drugih lica koja krivično djelo učine u stanju neuračunljivosti, već da je to isključiv zadatak nadležnog zakonodavca i odgovarajućih organa izvršne vlasti. Međutim, Ustavni sud ukazuje da su nadležne vlasti dužne hitno preduzeti odgovarajuće legislativne i druge mjere kojima će osigurati da lišavanje slobode lica koja su krivično

djelo učinila u stanju neuračunljivosti bude «zakonito», kako to zahtijeva član 5. stav 1.e) Evropske konvencije, što uključuje i smještaj apelanata u odgovarajuću zdravstvenu instituciju, kao i mjere kojima će se osigurati tim licima pravo na pristup «sudu», u smislu člana 5. stav 4. Evropske konvencije.

82. Na osnovu izloženog Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju došlo do povrede prava apelanata na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1.e) i stav 4. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

83. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1.e) i stav 4. Evropske konvencije kada lišavanje slobode lica koja su krivično djelo učinila u stanju neuračunljivosti ne ispunjava zahtjev «zakonitosti» u smislu Evropske konvencije, zato što važeći zakoni precizno ne definišu mogućnost, uvjete, način i postupak izricanja, produženja i/ili prestanka mjere obaveznog liječenja i čuvanja u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ovih lica, te pristup «sudu» radi ispitivanja zakonitosti pritvaranja, što ostavlja prostor za proizvoljnu primjenu zakona. Osim toga, smještaj takvih lica u posebnom zatvorskom odjelu, također, ne ispunjava zahtjev «zakonitosti» iz člana 5. stav 1.e) Evropske konvencije. Također, kršenje ovog prava postoji i zato što važeća zakonska regulativa ne ispunjava zakonski kvalitet u mjeri u kojoj ne poštuje prava iz člana 5. stav 1.e) i stav 4. Evropske konvencije.

84. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

85. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 1426/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I MERITUMU**

Apelacija Dine Menzilovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-169/05 od 18. svibnja 2005. godine, Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj K-14/04 od 26. studenog 2004. godine, Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-539/04 od 17. prosinca 2004. godine i zbog lišavanja slobode nakon pravomoćnosti Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-169/05 od 18. svibnja 2005. godine do provođenja na izdržavanje kazne zatvora i apelacija Dževada Hazića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-169/05 od 18. svibnja 2005. godine, Presude i Rješenja Kantonalnog suda u Novom Travniku broj K-14/04 od 26. studenog 2004. godine

Odluka od 9. studenog 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 1426/05**, rješavajući apelaciju **Dine Menzilovića i dr.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 4. točka 4, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1, 2. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Jovo Rosić, sudac

na sjednici održanoj 9. studenog 2006. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija Dine Menzilovića.

Utvrđuje se povreda prava na slobodu i sigurnost osobe iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi sa lišavanjem slobode Dine Menzilovića nakon pravomoćnosti Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-169/05 od 18. svibnja 2005. godine do sprovođenja na izdržavanje kazne zatvora.

Odbija se kao neutemeljena apelacija Dine Menzilovića i Dževada Hazića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-169/05 od 18. svibnja 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Travniku broj K-14/04 od 26. studenog 2004. godine u odnosu na navode o povredi prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Dine Menzilovića podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj KŽ-539/04 od 17. prosinca 2004. godine zbog protoka roka za podnošenje apelacije.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Dževada Hazića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Novom Travniku broj K-14/04 od 26. studenog 2004. godine zbog protoka roka za podnošenje apelacije.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Dino Menzilović i Dževad Hazić (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa Almin Dautbegović, odvjetnik iz Zenice, podnijeli su 6. srpnja 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj KŽ-169/05 od 18. svibnja 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj K-14/04 od 26. studenog 2004. godine. Apelant Dino Menzilović je apelaciju podnio i protiv Rješenja Vrhovnog suda broj KŽ-539/04 od 17. prosinca 2004. godine i zbog lišavanja slobode nakon pravomoćnosti Presude Vrhovnog suda broj KŽ-169/05 od 18. svibnja 2005. godine do sprovođenja na izdržavanje kazne zatvora. Apelant Dževad Hazić je apelaciju podnio i protiv Rješenja Kantonalnog suda broj K-14/04 od 26. studenog 2004. godine. Apelanti su 28. kolovoza 2006. godine podnijeli dopunu apelacije.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda i Kantonalnog tužiteljstva u Novom Travniku (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužiteljstvo) zatraženo je 12. kolovoza 2005. godine, odnosno 16. kolovoza

2005. godine da dostave odgovore na apelaciju, a 31. kolovoza 2006. godine, odnosno 1. rujna 2006. godine, da dostave odgovore na dopunu apelacije.

3. Vrhovni sud je 26. kolovoza 2005. godine i 7. rujna 2006. godine dostavio odgovor na apelaciju, odnosno dopunu apelacije, Kantonalni sud je 29. kolovoza 2005. godine i 7. rujna 2006. godine dostavio odgovor na apelaciju, odnosno dopunu apelacije, a Kantonalno tužiteljstvo 12. rujna 2005. godine i 12. rujna 2006. godine je dostavilo odgovor na apelaciju, odnosno dopunu apelacije.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju i dopunu apelacije su dostavljeni apelantima 13. rujna 2006. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

a) Činjenice u svezi sa postupkom donošenja pobijanih presuda

6. Kantonalni sud je Presudom broj K-14/04 od 26. studenog 2004. godine apelante proglasio krivim za kazneno djelo razbojništva iz članka 289. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. Kaznenog zakona Federacije BiH, te u svezi sa člankom 31. tog zakona i osudio na pojedinačne kazne zatvora u trajanju od pet godina. Apelanti su proglašeni krivim jer su upali u poslovnicu banke u Donjem Vakufu i maskirani crnim kapama preko glave oružjem prijetili službenicama banke, potom, otuđili manju količinu novca iz metalne kase ispod pulta. U daljnjoj namjeri spriječile su ih službenice banke aktiviranjem alarma nakon čega su sa novcem pobjegli i policija ih je ubrzo uhitila. U tijeku postupka su provedeni dokazi saslušanjem svjedoka, i to službenica banke, potom, svjedokinje koja se nalazila izvan objekta banke i policajaca koji su uhitili apelante. Također je saslušan i svjedok obrane na glavnom pretresu. Dalje, izveden je niz materijalnih dokaza, među kojima i uvid u zapisnik o uviđaju Policijske postaje Donji Vakuf, te uvid u fotodokumentaciju u prilog navedenom zapisniku. Potom je izvršen uvid u potvrde o privremenom oduzimanju predmeta, provjeru promjene osobnih podataka za apelanta Dinu Menzilovića. Također je izvršen uvid u novčanice koje su pronađene kod apelanata uz provjeru serijskih brojeva, a na glavnom pretresu su, prigodom izvođenja dokaza, izravno pregledani jedna maskirna kapa crne boje sa prorezima za oči i usta, lisice za vezivanje, par medicinskih rukavica, plastična crna vreća i crna torba sa naramenicama. Kantonalni sud je nepobitno utvrdio način na

koji je izvršen upad u banku, potom, činjenicu da su apelanti pobjegli iz banke nakon što je uključen alarm. Dalje je utvrđeno da su apelanti automobilom marke «Hyundai» pobjegli sa mjesta događaja, ali su ih ubrzo zaustavili policajci koji su čuli alarm i potrčali u pravcu banke, te ugledali upitno vozilo nakon što je na njega ukazala svjedokinja koja se nalazila u izravnoj blizini banke. Izvršen je uviđaj oduzetih inkriminirajućih predmeta, uključujući i pištolj, kapu «fantomku», crnu torbu u kojoj je pronađen novac i dokument iz banke, točnije rekapitulacija novca od prethodnog dana. Apelanti su u tijeku postupka pobili validnost potvrda o oduzetim predmetima, navodeći da su podaci u potvdama usklađivani naknadno sa podacima koje je policija dobila od uposlenika banke koja je bila opljačkana. Kantonalni sud je navode odbio kao neutemeljene, obrazlažući da su potvrde validne, jer na njima nema prekrivenih predmeta, kako je iznijela obrana, nego su prekriveni određeni redni brojevi iz tehničkih razloga, odnosno zbog nemogućnosti da svi predmeti, zbog brojnosti, budu upisani u za to predviđene rubrike. Također, Kantonalni sud je zaključio da nema oduzetih predmeta navedenih u potvdama koji se «preklapaju», oprečno navodima obrane da su u dva navrata oduzimani istovjetni predmeti. Kantonalni sud je u dispozitivu presude naveo da se, sukladno članku 57. Kaznenog zakona Federacije BiH, apelantima u izrečenu kaznu uračunava vrijeme provedeno u pritvoru, i to Dini Menziloviću vremensko razdoblje od 7. svibnja 2004. godine pa dalje do pravomoćnosti presude, a Dževadu Haziću vremensko razdoblje od 7. svibnja 2004. godine do 26. studenog 2004. godine. Apelanti su protiv presude uložili priziv Vrhovnom sudu.

7. Vrhovni sud je Presudom broj KŽ-169/05 od 18. svibnja 2005. godine djelomično uvažio prizive apalanata i preinačio Presudu Kantonalnog suda od 26. studenog 2004. godine u odluci o kazni, tako da ih je osudio na kazne zatvora u trajanju od po četiri godine, a u ostalom dijelu je prvostupanjska presuda ostala neizmijenjena. Vrhovni sud je odbio kao neutemeljene prizivne prigovore da je izreka prvostupanjske presude nerazumljiva i proturječna sama sebi i razlozima presude, te da nema razloga o odlučnim činjenicama, zaključivši da je prvostupanjski sud uvjerljivo obrazložio na temelju kojih dokaza je utvrdio odlučne činjenice u postupku, te da se sve inkriminacije koje su opisane u izreci pobijane presude u odnosu na apelante temelje na činjeničnom stanju utvrđenom na osnovi izvedenih dokaza na glavnom pretresu. U odnosu na prizivne prigovore da je povrijeđeno pravo apalanata na obranu propustima u radu policije, u svezi sa propustom da se vještače tragovi obuće, te papilarne crte na oduzetom pištolju, Vrhovni sud je ocijenio utemeljenim ali je zaključio da nisu takvoga karaktera da bi predstavljali grubo kršenje prava na obranu, jer je na temelju utvrđenog činjeničnog stanja pomoću brojnih dokaza ustanovljeno da ne postoji dvojba da je upitni pištolj pripadao apelantima i da je iskorišten na opisani način prigodom izvršenja kaznenoga djela.

b) Činjenice u svezi sa postupkom donošenja rješenja o pritvoru apelanata

8. Kantonalni sud je Rješenjem broj Kpp-18/04 od 8. svibnja 2004. godine odredio apellantima pritvor od 7. svibnja 2004. godine u trajanju od mjesec dana od dana lišavanja slobode, i to na temelju pritvorske osnove iz članka 146. stavak 1. toč. b), c) i d) Zakona o kaznenom postupku Federacije BiH (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH).

9. Kantonalni sud je Rješenjem broj Kv-23/04 od 31. svibnja 2004. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Vrhovnog suda broj KŽ-216/04 od 15. lipnja 2004. godine, u postupku po prizivu apelanata Dine Menzilovića produljio apellantima pritvor na daljnje razdoblje od dva mjeseca. Nakon toga je ponovno Kantonalni sud, po sucu za prethodno saslušanje, Rješenjem broj Kps-10/04 od 2. srpnja 2004. godine, koje je potvrđeno Rješenjem tog suda broj Kv-29/04 od 15. srpnja 2004. godine, produljio pritvor apellantima za dva mjeseca zbog razloga predviđenih u članku 146. stavak 1. toč. a) i d) ZKPFBiH.

10. Kantonalni sud je Rješenjem broj K-14/04 od 2. rujna 2004. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Vrhovnog suda broj KŽ-397/04 od 21. rujna 2004. godine, u postupku po prizivu apelanata Dževada Hazića, apellantima produljio pritvor za još dva mjeseca, a potom Rješenjem broj Kv-43/04 od 25. listopada 2004. godine za još dva mjeseca.

11. Kantonalni sud je Rješenjem broj K-14/04 od 26. studenog 2004. godine ukinuo pritvor apellantu Dževadu Haziću sa danom donošenja rješenja i naložio odmah da se pusti iz pritvora, a apellantu Dini Menziloviću je produljio pritvor do pravomoćnosti osuđujuće presude tog suda. Ovo rješenje je dostavljeno apellantu Dževadu Haziću 26. studenog 2004. godine.

12. Vrhovni sud je Rješenjem broj KŽ-539/04 od 17. prosinca 2004. godine odbio kao neutemeljen priziv apelanata Dine Menzilovića i potvrdio Rješenje Kantonalnog suda od 26. studenog 2004. godine. Ovo rješenje je dostavljeno apellantu Dini Menziloviću 11. siječnja 2005. godine.

13. Apelant Dino Menzilović nije pušten na slobodu nakon pravomoćnosti osuđujuće presude 18. svibnja 2005. godine, a sproveden je iz pritvorske jedinice Kazneno-popravnog zavoda Busovača 23. lipnja 2005. godine na izdržavanje kazne zatvora u Kazneno-popravni zavod u Zenici na temelju uputnog akta Općinskog suda u Travniku broj Iks-149/05 od 23. lipnja 2005. godine. U uputnom aktu je navedeno da se apellantu Dini Menziloviću u kaznu zatvora uračunava vrijeme provedeno u pritvoru od 7. svibnja 2004. godine pa do sprovođenja na izdržavanje kazne.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije i dopune apelacije

14. Apelanti su naveli da je njihovo pravo na obranu povrijeđeno u fazi istrage obzirom da nisu osigurani materijalni dokazi o sačuvanju tragova na oduzetom pištolju. Također, prema mišljenju apelanata, propust je učinjen time što kantonalni tužitelj nije u fazi istrage naložio da se izvede vještačenje papilarnih crta na oduzetom pištolju. Na taj način je, prema mišljenju apelanata, propušteno u fazi istrage da se utvrdi egzaktnom znanstvenom metodom je li oduzeti pištolj bio u rukama jednog od apelanata, a provođenje ovog dokaza na glavnom pretresu je bilo kasno, odnosno tehnički neizvedivo. Također, prema navodima apelanata, nisu provedeni materijalni dokazi vještačenja pronađenog traga otiska stopala, a radilo se o dokazu koji bi išao u prilog obrani. Apelanti su naveli da ih je neprovođenje navedenih dokaza dovelo u nepovoljan položaj tijekom suđenja, jer se ovi propusti u istrazi nisu mogli naknadno otkloniti.

15. Dalje, apelanti su naveli da su presude utemeljene dijelom i na materijalnim dokazima – potvrdama o oduzetim predmetima koje su formalno manjkave na što je obrana ukazivala u postupku pred prvostupanjnskim sudom i u prizivu na prvostupanjnsku presudu. Ipak, prvostupanjnski sud, a i drugostupanjnski sud su u postupku po prizivu, prema mišljenju apelanata, zanemarili navode o manjkavosti ovih dokaza. Apelanti smatraju da je povrijeđeno njihovo pravo na pravično suđenje u odnosu na pravo na obranu i zbog propusta da se utvrdi postoji li u banci trezor i koja količina novca je bila u trezoru na dan pljačke. Utvrđivanje te činjenice apelanti smatraju bitnim jer, i ako bi se na temelju dokaza odista utvrdilo da su apelanti počinili navedeno kazneno djelo, činjenica da postoji veća količina novca u trezoru ukazivala bi da se radilo o pokušaju izvršenja, a ne o dovršenom kaznenom djelu.

16. Apelant Dževad Hazić je, u dopuni apelacije, naveo da je u tijeku istrage od njega iznuđen iskaz, ali da mu je onemogućeno da u tijeku postupka putem medicinskog vještačenja objasni način i uzrok iznuđivanja, te da su, stoga, sudovi morali izuzeti taj dokaz koji je bio pribavljen na nezakonit način.

17. Obzirom na sve prethodno izneseno, apelanti smatraju da je povrijeđeno njihovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

18. Apelanti su naveli da im je povrijeđeno i pravo na slobodu i sigurnost osobe iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. Europske konvencije, jer im je nezakonito produljavan pritvor nakon 7. lipnja 2004. godine. Dalje, apelant Dino Menzilović smatra da je bio nezakonito zadržan u pritvoru, odnosno lišen slobode, u razdoblju od pravomoćnosti presude do upućivanja na izdržavanje kazne koje je uslijedilo kasnije obzirom da je to razdoblje proveo u pritvoru bez rješenja o produljenju pritvora, odnosno bez bilo kakvog drugog valjanog sudbenog akta.

b) Odgovor na apelaciju i dopunu apelacije

19. Vrhovni sud je naveo da se na navode apelanata o određenim propustima djelatnika policije, na koje je ukazano u prizivima na prvostupanjsku presudu, sud očitovao i da su ti navodi bili predmet prvostupanjske i drugostupanjske presude. Bit odgovora na te navode sastoji se u tomu da ti propusti nisu bili takvog karaktera da bi predstavljali kršenje prava apelanata na obranu, jer na temelju nepobitno utvrđenog činjeničnog stanja pomoću ostalih brojnih izvedenih dokaza nije ostala bilo kakva dvojba o tomu da su upravo apelanti počinitelji kaznenoga djela za koje su osuđeni. Što se tiče navoda o nepravilnostima u svezi sa produljenjem pritvora, za koji je određeno da će trajati do pravomoćnosti presude, Vrhovni sud je odgovorio da je nužno ukazati da je o pritvoru odlučivao posebnim rješenjima protiv kojih je bio dopušten poseban priziv. Predloženo je da se apelacija odbije kao neutemeljena. U odnosu na navod apelanata Dine Menzilovića da je nezakonito zadržan u pritvoru nakon pravomoćnosti presude, Vrhovni sud je naveo da je apelant momentom pravomoćnosti presude stekao status osuđene osobe nakon čega slijedi njegovo upućivanje na izdržavanje kazne. Činjenica da je proteklo određeno razdoblje nakon pravomoćnosti presude pa do upućivanja na izdržavanje kazne, prema nalazu Vrhovnog suda, nije posebice značajna a posebno nema značaj koji joj se daje u apelaciji.

20. Kantonalni sud je naveo da nije povrijeđeno pravo apelanata na obranu, te da su imali fer i pravičan postupak. Predloženo vještačenje otiska papilarnih crta i otiska obuće objektivno nije bilo moguće izvesti tijekom postupka pred sudom, pa je obrana odustala od tih vještačenja. Prema mišljenju Kantonalnog suda, neutemeljeno se navodi da je osuđujuća presuda zasnovana samo na neizravnim dokazima, upravo oprečno, presuda se temelji na objektivnim dokazima. Također, obrana nije predložila da se uz isključenje javnosti sasluša svjedokinja-slужbenica banke u svezi s količinom novca koja se uobičajeno nalazi u trezoru banke obzirom da je taj podatak bio službena tajna. Sukladno tomu, neutemeljen je navod apelanata da je neosnovano odbijeno ispitivanje

svjedokinje u svezi s tom okolnošću. U svezi sa navodom o nezakonito produljenom pritvoru apelantu Dinu Menziloviću, Kantonalni sud je naveo da je pritvor produljen zbog postojanja objektivne opasnosti od bijega, jer je apelant u vrijeme lišavanja slobode kod sebe posjedovao više različitih dokumenata, što je osnovano upućivalo da bi u slučaju puštanja na slobodu pobjegao.

21. Kantonalno tužiteljstvo je navelo da nije bilo povrede prava na obranu apelanata. Navedeno je da, i ukoliko je bilo propusta policije u istrazi, oni nisu takve naravi da predstavljaju grubo kršenje prava na obranu, kako je navedeno u apelaciji. Na temelju utvrđenog činjeničnog stanja, dalje je navedeno u odgovoru (vještačenja, potvrde o oduzetim predmetima, novac, kapa «fantomka», lisice, pištolj, krivotvorene isprave i dr.), ne postoji dvojba o tomu da je predmetni pištolj pripadao optuženima, da se nalazio u rukama optuženih, koji je korišten prigodom izvršenja kaznenog djela. Oduzeti pištolj, koji je bio u rukama jednog od apelanata, odmah je dostavljen na balističko vještačenje u MUP Sarajevo. Pri ovakvom stanju stvari, kako je navedeno, na određeni način nije ni potrebno vještačenje papiranih crta, jer je točno utvrđeno da pištolj pripada apellantima i da su ga držali u ruci. I sami apellantima su tijekom istrage priznali izvršenje kaznenog djela, opisali mjesto, vrijeme i način izvršenja i pod kojim okolnostima i nisu tada stavljali nikakve primjedbe na provedbu istrage. Prethodni navodi se odnose i na navode u svezi s vještačenjem otisaka stopala, a također i na navode o manjkavosti potvrda o oduzetim predmetima.

V. Relevantni propisi

22. **Kazneni zakon Federacije BiH** («Službene novine Federacije BiH» br. 36/03, 37/03, 21/04 i 69/04)

«Članak 289. st. 1. i 2.

Tko upotrebom sile protiv neke osobe ili prijetnjom da će izravno napasti na njezin život ili tijelo oduzme tuđu pokretninu sa ciljem da njezinim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protupravnu imovinsku korist ili da je protupravno prisvoji, kaznit će se zatvorom od jedne do deset godina.

Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovog članka neka osoba s namjerom teško tjelesno ozlijeđena, ili je kazneno djelo počinjeno u sastavu skupine ljudi, ili ako je upotrijebljeno oružje ili opasno oruđe, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.»

23. **Zakon o kaznenom postupku** («Službene novine Federacije BiH» br. 35/03, 37/03, 56/03 i 78/04)

«Članak 145.

Pritvor se može odrediti samo pod uvjetima propisanim u ovom zakonu i samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugom mjerom.

Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme. Ako se optuženi nalazi u pritvoru, dužnost svih tijela koja sudjeluju u kaznenom postupku i tijela koja im pružaju pravnu pomoć je da postupaju sa posebnom hitnošću.

Tijekom cijelog postupka pritvor će se ukinuti čim prestanu razlozi na temelju kojih je određen, a pritvorenik će se odmah pustiti na slobodu.

Članak 148.

Određivanje pritvora nakon izricanja presude

1) Kada izrekne presudu na kaznu zatvora, sud će optuženom odrediti pritvor, odnosno pritvor će se produžiti ako postoje razlozi iz članka 132. stavak 1. toč. a, c i d ovog zakona, a optuženiku koji se nalazi u pritvoru ukinut će se pritvor ako za pritvor više ne postoje razlozi zbog kojih je bio određen. U ovom slučaju donosi se posebno rješenje, a priziv protiv rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.

....

3) Pritvor koji je određen ili produžen po odredbama stavka 1. ovog članka može trajati do pravomoćnosti presude, ali najdulje dok ne istekne vrijeme trajanja kazne izrečene u prvostupanjskoj presudi.

4) Na zahtjev optuženog, koji se nakon izricanja kazne zatvora nalazi u pritvoru, sudac, odnosno predsjednik vijeća može optuženog uputiti u ustanovu za izdržavanje kazne i prije pravomoćnosti presude.

Članak 192. stavak 1.

Presuda postaje pravomoćna kada se više ne može pobijati prizivom ili kada priziv nije dopušten.»

VI. Dopustivost

24. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

25. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

a) Dopustivost apelacije u odnosu na Rješenje Vrhovnog suda broj Kž-539/04 od 17. prosinca 2004. godine, odnosno Rješenje Kantonalnog suda broj K-14/04 od 26. studenog 2004. godine

26. Apelanti su naveli da je zakonski temelj za lišavanje slobode u odnosu na njih dvojicu možda i postojao prigodom određivanja pritvora, ali da je u međuvremenu prestao postojati, te da je, stoga, njihov pritvor bio nezakonit sve od rješenja od 7. lipnja 2004. godine pa dalje, te da je zbog toga došlo do povrede njihova prava na slobodu i sigurnost iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. Europske konvencije. Potrebno je utvrditi je li apelacija u ovom dijelu podnesena u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda.

Članak 16. st. 1. i 4. točka 4. Pravila Ustavnog suda glasi:

«1) Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

4) Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

(4) protekao je rok za podnošenje apelacije;

[...]»

27. Ustavni sud je utvrdio da je apelantima Rješenjem Kantonalnog suda od 7. svibnja 2004. godine određen pritvor od mjesec dana nakon čega je pritvor sukcesivno produljavan obojici apelantata. Apelantu Dževadu Haziću pritvor je ukinut Rješenjem Kantonalnog

suda od 24. studenog 2004. godine, a apelantu Dini Menziloviću istim rješenjem produljen do pravomoćnosti osuđujuće presude od 26. studenog 2004. godine, što je potvrđeno Rješenjem Vrhovnog suda od 17. prosinca 2004. godine. Dakle, o pritvoru apelantata je konačno odlučeno prethodnim rješenjima koja su apelantima dostavljena 26. studenog 2004. godine, odnosno 11. siječnja 2005. godine, a navode o povredi ovoga prava apelant Dino Menzilović je iznio u apelaciji koja je podnesena 5. srpnja 2005. godine, odnosno apelant Dževad Hazić u dopuni apelacije koja je podnesena 28. kolovoza 2006. godine, tj. nakon što je protekao rok za podnošenje apelacije predviđen člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Sukladno navedenom, Ustavni sud je zaključio da je apelacija u ovom dijelu podnesena nepravodobno, odnosno nakon proteka roka od 60 dana od dana kada su apelanti primili pobijana rješenja.

28. U smislu članka 16. stavak 4. točka 4. Pravila Ustavnog suda, apelacija će se odbaciti kao nedopuštena ukoliko apelant podnese apelaciju nakon proteka roka za podnošenje.

b) Dopustivost apelacije Dine Menzilovića u odnosu na navode o povredi prava na slobodu i sigurnost ličnosti iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. Europske konvencije u svezi sa lišavanjem slobode od dana pravomoćnosti Presude Kantonalnog suda broj K-14/04 od 26. studenog 2004. godine do sprovođenja na izdržavanje kazne zatvora prema toj presudi

29. Apelant Dino Menzilović je pobio i zakonitost njegova lišavanja slobode u razdoblju nakon nastupanja pravomoćnosti Presude Kantonalnog suda od 26. studenog 2004. godine, smatrajući da se radilo o nazakonitom lišavanju slobode obzirom da je njegov pritvor određen do pravomoćnosti presude, a po nastupanju pravomoćnosti 18. svibnja 2005. godine on niti je pušten iz pritvora, niti je odmah upućen na izdržavanje kazne.

30. U svezi sa prethodnim navodima, Ustavni sud je utvrdio da je Presuda Vrhovnog suda broj Kž-169/05, kojom je djelomično preinačena pravostupanjnska osuđujuća presuda, donesena 18. svibnja 2005. godine, te da je njezina pravomoćnost, odnosno pravomoćnost Presude Kantonalnog suda od 26. studenog 2004. godine u dijelu koji nije preinačen presudom Vrhovnog suda, nastupila tog nadnevnika. Obzirom da je navode o povredi prava iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije u odnosu na ovo razdoblje lišavanja slobode apelant Dino Menzilović istaknuo u svojoj apelaciji od 5. srpnja 2005. godine, u ovom dijelu je apelacija podnesena u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija u ovom dijelu ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda,

jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

31. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija u ovom dijelu u odnosu na apelanta Dinu Menzilovića ispunjava uvjete glede dopustivosti.

c) Dopustivost apelacije u odnosu na ostale navode o povredi članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije

32. U odnosu na navode o povredi članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, u konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj KŽ-169/05 od 18. svibnja 2005. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijana presuda je, radi dostave stranama u postupku, primljena u Kantonalnom sudu 3. lipnja 2005. godine, a apelacija je podnesena 6. lipnja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

33. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

34. Ustavni sud u prethodnim staccima ove odluke je analizirao dopustivost predmetne apelacije i zaključio da je apelacija dopustiva u odnosu na dio navoda apelanta Dine Menzilovića o povredi njegovih prava na slobodu i sigurnost ličnosti iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. Europske konvencije, te da je apelacija dopustiva u odnosu na oba apelanta u svezi s njihovim navodima o povredi prava na pravično suđenje iz članka II/3. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije. Ustavni sud će, stoga, u narednim staccima meritorno ispitati ove navode.

35. Ustavni sud, na prvome mjestu, ispitat će dio navoda apelanta Dine Menzilovića o povredi njegovih prava iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. Europske konvencije.

a) Pravo na slobodu i sigurnost ličnosti

Članak II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«3. Popis prava

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

(...)

(d) Pravo na osobnu slobodu i sigurnost;

(...).»

Članak 5. stavak 1. a) Europske konvencije glasi:

«1. Svatko ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Nitko ne smije biti lišen slobode izuzev u sljedećim slučajevima sukladno zakonom propisanom postupku:

a) zakonitog lišavanja slobode po presudi nedležnog suda;

(...).»

36. Apelant je naveo da je Rješenjem Kantonalnog suda od 26. studenog 2004. godine određeno trajanje njegova pritvora najdulje do pravomoćnosti presude, a obzirom da je Presuda Kantonalnog suda od 26. studenog 2004. godine postala pravomoćna 18. svibnja 2005. godine, danom donošenja drugostupanjske presude, apelant Dino Menzilović morao je biti pušten iz pritvora odmah po pravomoćnosti ili odmah upućen na izdržavanje kazne, sukladno Zakonu o izvršenju kaznenih sankcija u Federaciji BiH.

37. Vrhovni sud je naveo da je nakon pravomoćnosti osuđujuće presude apelant Dino Menzilović stekao status osuđene osobe nakon čega slijedi njegovo upućivanje u ustanovu za izdržavanje kazne zatvora. Činjenica da je proteklo određeno razdoblje nakon pravomoćnosti presude pa do upućivanja na izdržavanje kazne, prema nalazu toga suda, nije posebice značajno a posebno nema značaj na koji se ukazuje u apelaciji i dopuni apelacije.

38. U konkretnom slučaju se postavlja pitanje je li lišavanje slobode apelanta Dine Menzilovića za navedeno vremensko razdoblje bilo sukladno odredbama ZKPFBiH, odnosno standardima iz članka 5. Europske konvencije.

39. Članak 148. ZKPFBiH propisuje uvjete za određivanje pritvora nakon izricanja presude, i to tako da « *pritvor koji je određen ili produljen prema odredbama stavka 1. ovog članka može trajati do pravomoćnosti presude, ali najdulje dok ne istekne vrijeme trajanja kazne izrečene u prvostupanjskoj presudi* ».

40. Članak 5. Europske konvencije štiti pravo na slobodu i sigurnost osobe, te detaljno navodi okolnosti pod kojima netko može biti lišen slobode i, također, navodi da svako lišavanje slobode mora biti sukladno zakonu pri čemu zakon mora biti usklađen sa europskim standardima i posebice Europskom konvencijom.

41. Prema članku II/1. Ustava Bosne i Hercegovine, «Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najvišu razinu međunarodno priznatih prava i temeljnih sloboda». Pravo na osobnu slobodu je temeljno ljudsko pravo i kao takvo je inkorporirano u Ustav Bosne i Hercegovine. Ograničenja tog prava su predviđena relevantnim zakonima u Bosni i Hercegovini kojima je regulirano lišavanje slobode.

42. U konkretnom slučaju pravomoćnost presude je nastupila donošenjem Presude Vrhovnog suda 18. svibnja 2005. godine, u smislu članka 192. ZKPFBiH, i prema Rješenju Kantonalnog suda od 26. studenog 2004. godine o produljenju pritvora apelantu Dini Menziloviću, nakon pravomoćnosti presude nije bilo više zakonskog temelja da apelant bude zadržan u pritvoru. Točno je da je apelant, nakon pravomoćnosti presude, stekao status osuđene osobe. Međutim, to nije automatski značilo da je nadležni sud bio ovlašten apelanta zadržati u pritvoru, odnosno lišenog slobode do upućivanja na izdržavanje kazne. Ne može se prihvatiti stajalište Vrhovnog suda da nije relevantan protek određenog vremenskog razdoblja koje je apelant proveo u pritvoru nakon pravomoćnosti presude do upućivanja na izdržavanje kazne zatvora, jer za takvo stajalište nema zakonskog uporišta. U slučaju apelanta Dine Menzilovića, to vremensko razdoblje je trajalo više od mjesec dana i ne može se opravdati administrativnim preprekama, čak ni da se radilo o značajno kraćem vremenskom trajanju. Naime, lišavanje slobode predstavlja situaciju u kojoj osoba koja je toj mjeri podvrgnuta može biti izložena ograničenju ili ugrožavanju niza drugih prava, primjerice, prava na obiteljski život, potom, u drastičnim slučajevima prava na zabranu mučenja, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. U svezi s tim, Ustavni sud želi ukazati na stajalište Europskog suda za ljudska prava prema kojem je «lista iznimaka od prava na slobodu i sigurnost osobe iz članka 5. stavak 1. Europske konvencije ograničena i samo dosljedno tumačenje tih iznimaka će biti sukladno cilju ovog članka, a to je osiguranje da nitko ne bude proizvoljno lišen njezine/njegove slobode (vidi, *inter alia*, presudu u predmetu *Giulia Manzoni protiv Italije* od 1. srpnja 1997. godine,

Izvješća 1997-IV, str. 1191, stavak 25, i presudu u predmetu *Quinn protiv Francuske* od 22. ožujka 1995. godine, serija A, broj 311, str. 17-18, stavak 42)».

43. U slučaju apelanta Dine Menzilovića nepobitno je došlo do arbitrarnog lišavanja slobode u vremenskom razdoblju od pravomoćnosti osuđujuće presude do upućivanja na izdržavanje kazne zatvora. Prema presudi Kantonalnog suda od 26. studenog 2004. godine, njemu je u kaznu zatvora uračunato vrijeme koje je on proveo u pritvoru od 7. svibnja 2004. godine do pravomoćnosti presude, a u izreci presude Vrhovnog suda je navedeno da mu se u kaznu zatvora uračunava vrijeme provedeno u pritvoru od 7. svibnja 2004. godine pa dalje. Obzirom da je člankom 148. Zakona o kaznenom postupku propisano da pritvor koji je određen ili produljen prema odredbama iz stavka 1. tog članka (koji propisuje određivanje pritvora nakon izricanja presude) može trajati do pravomoćnosti presude, jedino pravilno tumačenje je da je presudom Vrhovnog suda obuhvaćen pritvor do pravomoćnosti te presude. Naime, Zakon o kaznenom postupku ne poznaje pritvor nakon pravomoćnosti presude i stoga se ne može prihvatiti da formulacija u presudi Vrhovnog suda «nadalje» podrazumijeva da se to odnosi i na apelantovo lišavanje slobode nakon pravomoćnosti presude do upućivanja na izdržavanje kazne zatvora. Prema navedenom, apelantovo lišavanje slobode nakon pravomoćnosti presude do upućivanja na izdržavanje kazne zatvora nije bilo obuhvaćeno relevantnom sudbenom odlukom.

44. Obzirom na navedeno, Ustavni sud je zaključio da je došlo do povrede prava na slobodu i sigurnost osobe iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. Europske konvencije.

b) Pravo na pravično suđenje

Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

[...]

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom.»

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije glasi:

«1. Prigodom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]»

45. Članak 6. Europske konvencije je nepobitno u konkretnom slučaju primjenjiv, jer se u postupku donošenja pobijanih presuda utvrđivala kaznena optužba protiv apelanata. Ustavni sud će, stoga, razmotriti, u svezi sa navodima iz apelacije, je li kazneni postupak protiv apelanata zadovoljio standarde pravičnog suđenja iz članka 6. Europske konvencije.

46. Navodi apelanata o povredi prava na pravično suđenje u najvećem dijelu se odnose na način na koji su osigurani dokazi tijekom postupka, odnosno na način na koji su izvođeni dokazi tijekom postupka pred sudom. Apelanti posebice smatraju upitnim što tijekom istrage nije izvršeno vještačenje papilarnih crta sa oduzetog pištolja, odnosno što nisu uzeti tragovi obuće koju su nosili apelanti na dan izvršenja kaznenog djela. Također, smatraju da su manjkave i potvrde o oduzetim predmetima koje kao takve, prema mišljenju apelanata, nisu mogle predstavljati materijalni dokaz u postupku. Prema mišljenju apelanata, upitno je i što sud nije utvrdio točan iznos novca koji se uobičajeno nalazi u trezoru banke koja je bila opljačkana što je utjecalo na kvalifikaciju kaznenog djela.

47. Vrhovni sud i Kantonalni sud su naveli da su ovi navodi apelanata već izneseni tijekom postupka i da se o njima sud očitovao, te ih smatraju neutemeljenim obzirom na nepobitno činjenično stanje i dokaze izvedene tijekom postupka. Takvo mišljenje je iznijelo i Kantonalno tužiteljstvo.

48. U svezi s navedenim, Ustavni sud naglašava da njegova zadaća nije davati ocjenu o prihvatljivosti dokaza umjesto redovitih sudova, odnosno da ne može ispitivati postoji li dovoljno dokaza da bi se mogla donijeti presuda, ukoliko utvrđene činjenice i dokazi na kojim se presuda temelji ne izgledaju proizvoljno i neprihvatljivo (Odluka Ustavnog suda broj *U 62/01* od 5. travnja 2002. godine, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 24/02). Imajući u vidu navedeno stajalište, Ustavni sud se neće upustiti u ispitivanje načina na koji je proveden dokazni postupak protiv apelanata, odnosno na koji su način utvrđene činjenice, jer iz pobijanih presuda ne proizlazi da su činjenice u postupku utvrđene proizvoljno. Naime, u postupku pred prvostupanjskim sudom je izveden niz materijalnih dokaza i saslušano je nekoliko svjedoka optužbe i jedan predloženi svjedok obrane i na temelju tako utvrđenih činjenica prvostupanjski sud je zaključio da su se u radnjama apelanata ostvarila sva bitna obilježja bića kaznenog djela razbojništva iz članka 289. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. KZFBiH. Vrhovni sud je odbio

kao neutemeljene prizivne prigovore da je izreka prvostupajnske presude nerazumljiva i proturječna sama sebi a i razlozima presude, zaključivši da je prvostupajnski sud u obrazloženju svoje presude, a u odnosu na odlučne činjenice, dao valjane i uvjerljive razloge, te da je prvostupajnski sud sasvim uvjerljivo obrazložio na temelju kojih dokaza je utvrdio odlučne činjenice. Vrhovni sud je ocijenio kao utemeljeno ukazivanje u prizivu na određene propuste policije u fazi istrage, ali je zaključio da oni nisu bili takve naravi da bi predstavljali grubo kršenje prava na obranu apelanata obzirom na nepobitno utvrđenje da je upitni pištolj pripadao apellantima i da je korišten prigodom izvršenja kaznenog djela. Ustavni sud zaključuje da u odnosu na ove navode apelanata nije bilo proizvoljnosti u postupanju redovitih sudova, te da, stoga, nije povrijeđeno pravo apelanata na pravično suđenje. Također, nije došlo ni do povrede temeljnih procesnih prava koja apellanti imaju u postupku, posebice imajući u vidu činjenicu da su apellanti imali odvjetnika koji ih je zastupao i koji je aktivno sudjelovao u postupku. Apellantima je dana prilika da u postupku pred sudom iznesu svoje argumente i predlažu dokaze, tako da su i u tom smislu zadovoljena načela pravičnog suđenja. Ustavni sud nije našao da postoje bilo kakve druge okolnosti koje su mogle utjecati na pravo apelanata na pravično suđenje.

49. U dopuni apelacije koju su apellanti podnijeli 28. kolovoza 2006. godine u najvećem dijelu su ponovljeni navodi izneseni u apelaciji. Međutim, izneseni su i neki navodi koji nisu bili izneseni u apelaciji. Apellant Dževad Hazić je u dopuni apelacije naveo da je povrijeđeno njegovo pravo na obranu, jer je njegov iskaz tijekom istrage iznuđen nezakonitom primjenom sile, te da je takav iskaz morao biti izuzet iz dokaznog materijala što nije učinjeno. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje na članak 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda koji kao uvjet dopustivosti apelacije propisuje obvezu da se apelacija podnese u roku od 60 dana od dana kada je apellant primio odluku o posljednjem efektivnom pravnom lijeku kojeg je koristio. Ovaj rok od 60 dana nužno se odnosi i na podnošenje dopune apelacije, te se samo iznimno može prihvatiti dopuna apelacije podnesena izvan tog roka ukoliko se odnosi na nove pravne okolnosti koje su nastale nakon proteka navedenog roka. Mogućnost podnošenja dopune apelacije nikako se ne može tako široko tumačiti da se pod tim podrazumijeva pravo da apellanti mogu u odnosu na isto činjenično stanje i iste pobijane odluke apelaciju dopunjavati sve vrijeme dok traje postupak povodom apelacije pred Ustavnim sudom, a izvan roka od 60 dana. Obzirom da je predmetna dopuna apelacije podnesena nakon proteka roka propisanog člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, a ne odnosi se na nove pravne okolnosti, nego se tiče istog činjeničnog stanja i pobijanih odluka, Ustavni sud se neće upustiti u razmatranje ovog navoda apellanta Dževada Hazića.

50. Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđen članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

51. Ustavni sud je utvrdio povredu prava na slobodu i sigurnost osobe iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. Europske konvencije, jer je jedan od apelanata zadržan u pritvoru nakon pravomoćnosti njegove osuđujuće presude iako je u rješenju o produljenju pritvora navedeno da će pritvor trajati do pravomoćnosti presude. Obzirom na nepostojanje zakonske osnove da se osoba zadrži u pritvoru nakon pravomoćnosti presude, sudovi su dužni takvu osobu pustiti na slobodu do upućivanja na izdržavanje kazne. Ustavni sud je zaključio da je kazneni postupak protiv apelanata vođen na način koji zadovoljava standarde prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

52. Na temelju članka 16. stavak 4. točka 4. i članka 61. st. 1, 2. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

53. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број АП 2561/05

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Мирка Шаровића
поднесена против рјешења Суда
Босне и Херцеговине бр. КВ-01/05
од 8. децембра 2005. године и Х-
КРН-05/159 од 1. децембра 2005.
године

Одлука од 9. новембра 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 2561/05**, рјешавајући апелацију **Мирка Шаровића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 1 и став 4 тачка 14, члана 59 став 2 алинеје 1 и 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), у саставу:

Хатица Хаџиосмановић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Валерија Галић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Јово Росић, судија

на сједници одржаној 9. новембра 2006. године је донио

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбацује се као недопуштена апелација **Мирка Шаровића** поднесена против рјешења Суда Босне и Херцеговине бр. КВ-01/05 од 8. децембра 2005. године и Х-КРН-05/159 од 1. децембра 2005. године у односу на повреду права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, зато што је преурањена.

Одбија се као неоснована апелација **Мирка Шаровића** поднесена против рјешења Суда Босне и Херцеговине бр. КВ-01/05 од 8. децембра 2005. године и Х-КРН-05/159 од 1. децембра 2005. године у односу на повреду права на слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 тачка ц) и члана 5 ст. 2 и 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и у односу на повреду права на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине», «Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине», «Службеном гласнику Републике Српске» и «Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине».

Образложење

I. Увод

1. Мирко Шаровић (у даљњем тексту: апелант) из Источног Сарајева, ког заступа Крстан Симић, адвокат из Бање Луке, поднио је 14. децембра 2005. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против рјешења Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) бр. КВ-01/05 од 8. децембра 2005. године и Х-КРН-05/159 од 1. децембра 2005. године. Истовремено, апелант је тражио и да се донесе одлука о привременој мјери сходно којој би одмах био пуштен из притвора.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд донио је Одлуку број АП 2561/05 од 20. децембра 2005. године којом је одбио као неоснован апелантов захтјев за доношење привремене мјере.

3. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Суда БиХ и од Тужилаштва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Тужилаштво) затражено је 12. јула 2006. године да доставе одговоре на апелацију.

4. Суд БиХ је доставио одговор на апелацију 17. јула 2006. године, а Тужилаштво 21. јула 2006. године.

5. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију су достављени апеланту 31. јула 2006. године.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

7. Због сумње да је починио кривично дјело организованог криминала из члана 250 и удруживања ради чињења кривичних дјела из члана 249 Кривичног закона

Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» бр. 37/03, 54/04 и 61/04), те злоупотребе службеног положаја или овлашћења из члана 226 Кривичног закона Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» бр. 2/92, 4/93, 17/93, 26/93, 14/94 и 3/96), апеланта су овлашћена службена лица лишила слободе 29. новембра 2005. године у 9 часова и 36 минута. Апеланта је, у присуству његовог браниоца, наредног дана, у јутарњим часовима, испитао тужилац а предлог Тужилаштва да се одреди притвор Суд БиХ примио је 30. новембра 2005. године у 14 часова и 40 минута. Одлучујући о предлогу Тужилаштва, Суд је донио Рјешење број Х-КРН-05/159 од 1. децембра 2005. године којим је апеланту одређен притвор у трајању од мјесец дана.

8. На наведено рјешење апелант је изјавио жалбу због непостојања основа сумње за почињено дјело које му се ставља на терет, те због одређивања притвора мимо одредбе члана 139 став 4 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» бр. 36/03, 26/04 и 63/04), којом је одређено да је тужилац дужан да у року од 24 часа лице лишено слободе саслуша и одлучи да ли ће да га пусти или постави захтјев судији за претходни поступак да одреди притвор.

9. Рјешењем Суда БиХ број КВ-01/03 од 8. децембра 2005. године апелантова жалба је одбијена као неоснована. У образложењу овог рјешења се наводи да основ сумње да је апелант починио кривично дјело за које се терети произилази, између осталих доказа из списка, из Записника о контроли Привредне банке д.д. Српско Сарајево Агенције за банкарство Републике Српске, што је била материјална претпоставка за одређивање притвора. Даље је наведено да је апелант приликом првог испитивања дао лажан податак, изјављујући да, сем држављанства БиХ, нема другог држављанства, а путем Интерпола Сарајево је утврђено да је апелант држављанин и Србије и Црне Горе, што је, опет, посебан разлог за одређивање притвора из члана 132 став 1 тачка а) Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине, с обзиром на то да је познато да Србија и Црна Гора не изручују своје држављане, што би отежавало окончање започетог поступка, а сам апелант је лагао о чињеници да има и ово држављанство. Сем тога, предметни случај је веома сложен због чега није било могуће да се у претходној фази сагледају сви докази који ће се утврђивати на главном претресу. Такође, чињеница је да се ради о веома утицајном лицу у његовој средини, због чега су многи испитани свједоци изразили бојазан да ће апелант, без обзира на то шта је урадио, бити пуштен на слободу, а онда ће они, као свједоци, имати негативне посљедице због чега радије не би давали никакве изјаве.

10. Што се тиче временског рока од неколико часова више од законом одређеног у трајању од 24 часа, у ком је тужилац био дужан да испита апеланта и постави захтјев судији за претходни поступак да одреди притвор, у образложењу се наводи да је циљ овог законског рока да се обезбиједи да трајање притвора буде сведено на најмању могућу мјеру, а да, са друге стране, законски прописи не предвиђају санкцију за пробијање овог рока, као што је то случај када лице лишено слободе не буде у року од 24 часа изведено пред тужиоца и када такво лице мора одмах да се пусти на слободу.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апелант наводи да, сем жалбених навода при којим остаје и у апелацији, приликом првог саслушавања није био упознат са основом сумње у правном и чињеничном смислу, а његово право је било, загарантовано чланом 6 став 3 тачка а) Европске конвенције, да у најкраћем могућем року буде обавијештен о природи и разлозима за оптужбу против њега. На тај начин су Тужилаштво и Суд БиХ, сходно апелантовим новодима, повриједили његово право на правично суђење загарантовано чланом II/3е) Устава Босне и Херџеговине и чланом 6 Европске конвенције, односно право на међународне стандарде у примјени права и слобода загарантованих Европском конвенцијом из члана II/2 Устава Босне и Херџеговине. Сем тога, апелант наводи да му је овим поступцима повријеђено и право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херџеговине и члана 14 Европске конвенције, не дајући никакве доказе, нити наводећи чињенице којима образлаже овај навод.

б) Одговор на апелацију

12. У одговору на апелацију Суд БиХ истиче да је Записник о испитивању апеланта као осумњиченог пред Тужилаштом испитивао приликом доношења одлуке о одређивању притвора, те да је на тај начин утврђено да ни апелант, нити његов бранилац нису реаговали у смислу стављања примједби при испитивању а у вези са непознавањем основа сумње који је против њега. Даље, ни пред судијом за претходни поступак, приликом одлучивања о одређивању притвора, као ни у жалби против рјешења којим је апеланту одређен притвор апелант ни његов бранилац нису ни на који начин показали да им је повријеђено право на сазнавање основа сумње против апеланта. Што се тиче одређивања притвора након протека рока од 24 часа,

Суд БиХ се позива на образложење дато у другостепеном рјешењу.

13. У одговору Тужилаштво наводи да је апелант о основима сумње обавијештен већ приликом лишавања слободе од овлашћених службених лица, како је и прописано законом. Тужилац, такође, сматра да пробијање рока од неколико часова за постављање предлога судији за претходни поступак за одређивање притвора не представља грубо кршење апелантовог права на правично суђење, те да домаћи закон не предвиђа санкцију у случају строгог непоштивања овог рока, као што је то случај када тужилац не саслуша осумњиченог у року од 24 часа од лишавања слободе, што је у овом случају испоштовано.

V. Релевантни прописи

14. **Кривични закон Босне и Херцеговине** («Службени гласник Босне и Херцеговине» бр. 37/03, 54/04 и 61/04)

*«Удруживање ради учињења кривичних дјела
Члан 249 ст. 1 и 2*

(1) Ко организује групу људи или на други начин удружује три или више лица с циљем учињења кривичних дјела прописаних законом Босне и Херцеговине за која може да се изрекне казна затвора три године или тежа казна, ако за такво организовање или удруживање ради учињења појединог кривичног дјела није прописана тежа казна, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

(2) Ко постане припадник групе људи или удружења из става 1 овог члана, казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

*Организовани криминал
Члан 250*

(1) Ко учини кривично дјело прописано законом Босне и Херцеговине као припадник злочиначке организације, ако за поједино кривично дјело није прописана тежа казна, казниће се казном затвора најмање три године.

(2) Ко као припадник злочиначке организације учини кривично дјело прописано законом Босне и Херцеговине за које може да се изрекне казна затвора три године или тежа казна, ако за поједино кривично дјело није прописана тежа казна, казниће се казном затвора најмање пет година.

(3) Ко организује или било како руководи злочиначком организацијом која заједничким дејствовањем учини или покуша кривично дјело прописано законом Босне и Херцеговине, казниће се казном затвора најмање десет година или дуготрајним затвором.

(4) Ко постане припадник злочиначке организације која заједничким дејствовањем учини или покуша кривично дјело прописано законом Босне и Херцеговине, ако за поједино кривично дјело није прописана тежа казна, казниће се казном затвора најмање једну годину.

(5) Припадник злочиначке организације из ст. 1 до 4 овог члана који открије злочиначку организацију може да се ослободи од казне.»

15. Кривични закон Републике Српске – Посебни дио («Службени гласник Републике Српске» бр. 2/92, 4/93, 17/93, 26/93, 14/94 и 3/96)

«Злоупотреба положаја или овлашћења

Члан 226

(1) Службено или одговорно лице које искоришћавањем свог службеног положаја или овлашћења, прекорачењем граница свог службеног овлашћења или невршењем своје службене дужности прибави себи или другом какву корист, другом нанесе какву штету или теже повриједи права другог казниће се затвором од шест мјесеци до пет година.

(2) Ако је дјелом из става 1 овог члана прибављена имовинска корист у износу више од двије хиљаде петсто динара, починилац ће се казнити затвором од једне до десет година.

(3) Ако је дјелом из става 1 овог члана прибављена имовинска корист у износу више од десет хиљада динара, починилац ће се казнити затвором од најмање три године.»

16. Закон о кривичном поступку Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» бр. 36/03, 26/04 и 63/04)

«Члан 5 став 1

Права лица лишеног слободe

(1) Лице лишено слободe мора да се на матерњем језику или језику који разумије одмах обавијести о разлозима лишавања слободe и истовремено поучи да није

дужно да да исказ, да има право да узме браниоца ког може само да изабере, као и о томе да има право да његова породица, конзуларни службеник стране државе чији је држављанин или друго лице које оно одреди буду обавијештени о његовом лишавању слободе.

Члан 132

Разлози за притвор

(1) Ако постоји основана сумња да је одређено лице учинило кривично дјело, притвор може да му се одреди:

а) ако се крије или ако постоје друге околности које указују на опасност од бјекства,

б) ако постоји основана бојазан да ће уништити, сакрити, измијенити или кривотворити доказе или трагове битне за кривични поступак или ако нарочите околности указују да ће ометати кривични поступак утицајем на свједоке, саучеснике или прикриваче,

ц) ако нарочите околности оправдавају бојазан да ће се поновити кривично дјело или да ће довршити покушано дјело или да ће учинити кривично дјело којим је пријетио, а за та кривична дјела може да се изрекне казна затвора пет година или тежа,

д) ако се ради о кривичном дјелу за које може да се изрекне казна затвора десет година или тежа, а услијед начина извршења или посљедица кривичног дјела одређивање притвора неопходно је за безбједност грађана или имовине. У случају када се ради о кривичном дјелу тероризма, сматра се да постоји претпоставка, која може да се оспорава, да је угрожена безбједност грађана и имовине.

(2) У случају из става 1 тачке б) овог члана, притвор ће се укинути чим се обезбиједи докази због којих је притвор одређен.

Члан 139

Лишавање слободе и задржавање

(1) Полицијски орган може лице да лиши слободе ако постоје основи сумње да је то лице учинило кривично дјело и ако постоји ма који разлог предвиђен у члану 132 овог закона, али је полицијски орган дужан да такво лице без одлагања, а најкасније у року 24 часа спроведе тужоцију. Приликом довођења полицијски орган

ће обавијестити тужиоца о разлозима и о времену лишавања слободе. Употреба силе приликом довођења је дозвољена у складу са законом.

(2) Лице лишено слободе мора да буде поучено у складу са чланом 5 овог закона.

(3) Ако лице лишено слободе не буде спроведено тужиоцу у року из става 1 овог члана, пустиће се на слободу.

(4) Тужилац је дужан лице лишено слободе испитати без одлагања, а најкасније у року 24 часа и у том року одлучити да ли ће лице лишено слободе пустити на слободу или ће судији за претходни поступак поставити захтјев за одређивање притвора. Судија за претходни поступак ће одмах, а најкасније у року 24 часа донијети одлуку о одређивању притвора или о пуштању на слободу.

(5) Ако судија за претходни поступак не прихвати предлог за одређивање притвора, поступиће у складу са чланом 134 став 5 овог закона.»

VI. Допустивост

17. Приликом испитивања допустивости дијела апелације који се односи на наводну повреду права на правично суђење Уставни суд је пошао од одредби члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 16 став 4 тачка 14 Правила Уставног суда.

Члан VI/3б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

«Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.»

Члан 16 став 4 тачка 14 Правила Уставног суда гласи:

«Апелација није допустива и ако постоји неки од сљедећих случајева:

14. апелација је преурађена».

18. Уставни суд примјећује да апелант оспорава наведена рјешења, између осталог, тврдећи да је тим рјешењима повријеђено његово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 3 тачка а) Европске конвенције. Одредба члана 6 став 3 тачка а) Европске конвенције, на коју се апелант експлицитно позива, одређује да «свако ко је оптужен има право да одмах буде обавијештен о природи и разлогу оптужбе против њега», подразумијева поступак

покренут правоснажном оптужницом. У овом случају апелант још није оптужен, већ је осумњичен за извршење кривичног дјела и на основу сумње лишен слободе одређивањем притвора због чега цитиране одредбе Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције овдје нису примјенљиве. Уставни суд подсјећа да се на питање да ли апелант има или да ли ће имати правичан поступак пред судом одговор не може дати док је поступак у току. У складу са праксом Уставног суда и Европског суда за људска права, питање да ли је поштиван принцип правичног поступка треба да се сагледа на основу поступка у цјелини. С обзиром на сложеност и вишестепеност кривичног поступка, евентуални процедурални пропусти и недостаци који се појаве у једној фази поступка могу да буду исправљени у некој од наредних фаза тог поступка. Слиједећи наведено, није могуће, у принципу, да се утврди да ли је кривични поступак био правичан док се поступак правоснажно не оконча (види пресуду Европског суда за људска права, *Barbera, Meeseque u Jabardo против Шпаније*, од 6. децембра 1988. године, серија А, број 146, став 68, и Одлуку Уставног суда број У 63/01 од 27. јуна 2003. године, тачка 18, објављену у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине» број 38/03).

19. Имајући у виду досадашњу праксу Уставног суда у сличним случајевима, Уставни суд закључује да је предметна апелација у овом дијелу преурањена у смислу члана 16 став 4 тачка 14 Правила Уставног суда, и то у односу на апелантов навод да је оспораваним рјешењима повријеђено његово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

20. У односу на апелантове наводе који се односе на заштиту пред Уставним судом на основу члана II/2 Устава Босне и Херцеговине, који уопштено предвиђа поступање у Босни и Херцеговини у складу са Европском конвенцијом, као и наводе да је приликом испитивања тужилац требало да га упозна са кривичним основом за који се сумњичи, те да тужилац није могао да постави судији захтјев за одређивање притвора након протека 24 часа, Уставни суд апелацију у овом дијелу тумачи као оспоравање законитости спроведених радњи и донесених рјешења у односу на апелантово лишавање слободе и одређивање притвора, односно као апелацију поднесену због повреде апелантовог права на слободу и безбједност, загарантованог чланом II/3д) Устава Босне и Херцеговине и чланом 5 став 1 тачка ц) и ст. 2 и 3 Европске конвенције. У вези са наведеним, као и са апелантовим наводима који се односе на повреду права на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције, Уставни суд се позива на члан VI/3б) Устава Босне и Херцеговине сходно ком Уставни суд има апелациону надлежност

у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због одлуке било ког суда у Босни и Херцеговини.

21. Сходно члану 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

22. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Суда БиХ број КВ-01/05 од 8. децембра 2005. године против ког нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено рјешење је донесено 8. децембра 2005. године, а апелација је поднесена 14. децембра 2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

23. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација у овом дијелу испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

24. Апелант оспорава наведена рјешења позивајући се на заштиту пред Уставним судом на основу члана II/2 Устава Босне и Херцеговине, који уопштено предвиђа поступање у Босни и Херцеговини у складу са Европском конвенцијом, те дајући наводе из којих произилази да апелант оспорава законитост радњи спроведених против њега у поступку лишавања слободе и одређивања притвора, због чега ће те његове наводе Уставни суд размотрити у односу на право на слободу и безбједност, загарантовано чланом II/3д) Устава Босне и Херцеговине те чланом 5 став 1 тачка ц) и чланом 5 ст. 2 и 3 Европске конвенције. Ово због тога што је право на сазнавање разлога за кривично терећење и извођење пред судију ради потврђивања лишавања слободе, на шта се апелант у суштини и жали, као такво заштићено управо чланом 5 ст. 2 и 3 Европске конвенције. Сем тога, апелант сматра да му је оспораваним рјешењима повријеђено и право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције.

Право на слободу и безбједност

25. Члан II/3д) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

«Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

д) Право на личну слободу и безбједност.»

26. Члан 5 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

«1. Свако има право на слободу и безбједност личности. Нико не смије бити лишен слободе изузев у ниже наведеним случајевима и у складу са законом прописаним поступком:

ц. законитог хапшења или лишења слободе у погледу привођења надлежној судској власти, када постоји оправдана сумња да је то лице извршило кривично дјело или када постоје ваљани разлози да се лице спријечи да изврши кривично дјело или да, након извршења кривичног дјела, побјегне;

2. Свако ко је ухапшен биће одмах обавијештен, на језику који разумије, о разлозима хапшења и о свим оптужбама против њега.

3. Свако ко је ухапшен или лишен слободе сходно одредбама става 1(ц) овог члана мора одмах бити изведен пред судију или друго службено лице законом овлашћено да врши судску власт и мора имати право на суђење у разумном року или на пуштање на слободу до суђења. Пуштање на слободу може да се услови гаранцијама о појављивању на суђењу.»

27. У конкретном случају Тужилаштво, на основу прикупљених доказа, посебно Записника о контроли Привредне банке д.д. Српско Сарајево, а у вези са одобравањем кредита и пословањем предузећа «Мансо» Бијељина, «Мансо» Београд, «Спекта» Пале, «Матрес» Источно Сарајево и «А Канал» Пале, испитало је апеланта у присуству браниоца, о чему је сачињен записник, те доставило цјелокупан спис судији за претходни поступак тражећи да се одреди притвор апеланту, што је Суд БиХ прихватио и одредио притвор апеланту, те у другостепеном поступку потврдио такву одлуку. Тужилаштво и Суд БиХ у својим актима су детаљно изнијели образложење, дајући објашњење разлога којима су се руководили при утврђивању «материјалног» основа сумње да је апелант починио кривично дјело. Сем тога, у

спроведеним поступцима је утврђено да је апелант дао лажан исказ када је у питању његово држављанство, негирајући чињеницу да има и држављанство друге државе, а познато је да ова држава не изручује своје држављане, чиме би било доведено у питање окончање овог поступка, те је испитивањем других свједока утврђено да би апелант, ако би био пуштен на слободу, могао да утиче на њихово свједочење, за шта су приликом свједочења бојазан изразили и сами свједоци, а што су били «посебни» разлози да се одреди притвор у овом случају, у складу са чланом 132 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине. На овај начин су Тужилаштво и Суд БиХ, не идући за тим да се докаже апсолутна апелантова кривица за почињено кривично дјело, утврдили основе за оправдану сумњу за извршење кривичног дјела и посебне разлоге за одређивање притвора, те у складу с тим предузели мјере предвиђене законом.

28. У утврђивању основа сумње и разлога за одређивање притвора у овако спроведеном поступку Уставни суд не налази никакве елементе који би указивали на чињеницу да је било који дио поступања био произвољан или незаконит, а на штету апелантовог права на слободу и безбједност, због чега овај апелантов навод у односу на лишавање слободе и одређивање притвора мимо утврђивања основаности сумње у почињено кривично дјело и мимо утврђених разлога потребних за одређивање притвора сматра потпуно неоснованим.

29. Што се тиче апелантових навода да Тужилаштво није поштивало рок од 24 часа у ком је требало да се постави захтјев судији за претходни поступак да одреди притвор, Уставни суд констатује да је апелант лишен слободе 29. новембра 2005. године у 9 часова и 36 минута, да је тужилац апеланта испитао «у јутарњим часовима» 30. новембра 2005. године а истог дана у 14 часова и 40 минута у Суду БиХ је примљен тужиочев захтјев да се одреди притвор из чега произилази да је тужилац «пробио» рок од 24 часа у ком је требало да се лице лишено слободе испита и захтјев преда Суду БиХ за пет часова и четири минуте.

30. У вези са наведеним, Уставни суд подсеја на праксу Европског суда у неколико битних случајева. Европски суд за људска права у низу својих пресуда указао је на значај члана 5 став 3 Европске конвенције. На примјер: «главна сврха овог става у вези са чланом 5.1ц) је да пружи појединцима лишеним слободе специјалне гаранције: поступак судске природе чија је сврха да обезбиједи да нико неће бити произвољно лишен слободе (види пресуде *Schiesser* од 4. децембра 1979, серија А-34, и *Skoogstrom* од 15. јула 1983. године, серија А-83) и даље «да обезбиједи да

свако хапшење или притвор буду што је могуће краћи» (види извјештаје од 13. јула 1983. године, страна 13 и стр. 30-31).

31. Сем наглашавања изузетног значаја члана 5 став 3 Европске конвенције, Европски суд за људска права у више својих пресуда утврдио је кршење наведеног члана када притворено лице није одмах, тј. у најкраћем могућем времену, изведено пред судију. На примјер: у случају када ниједан од подносилаца представке није заправо изведен пред судију или судског службеника док је био у притвору, који је трајао четири дана и шест часова у једном, а шест дана и шеснаест и по часова у другом случају, нађено је да је повријеђен члан 5 став 3 Европске конвенције (види пресуду *Brogan против Уједињеног Краљевства* од 29. новембра 1988. године, серија А-145-Б), или у случају када подносилац представке није био изведен пред војни суд пет дана након хапшења, такође је нађено да је повријеђен члан 5 став 3 Европске конвенције (види пресуду *Koster* од 28. новембра 1991. године, серија А-221). Европски суд у наведеним случајевима суздржао се од успостављања минималних стандарда у смислу промптности из члана 5 став 3 Европске конвенције, већ је усвојио став да ово питање треба да се процјењује у сваком конкретном случају сходно посебним околностима везаним за сваки тај конкретан случај, дајући при томе смјерницу за поступање националним судовима оцјеном «да би било неприхватљиво сувише широко тумачење саме ријечи ‘одмах’».

32. Сходно томе, иако остаје констатација да је тужилац прекорачио рок у ком је био дужан да преда захтјев за одређивање притвора судији за претходни поступак, као и чињеница да Закон о кривичном поступку Босне и Херцеговине не садржи одредбе о санкцији у случају да тужилац прекорачи овај рок не оправдавају непоступање тужиоца у складу са императивном законском одредбом, прекорачење рока од пет часова и четири минуте нема такав значај који би, сходно мишљењу Уставног суда, а у контексту наведене праксе Европског суда, могао да доведе у питање апелантово право на слободу и безбједност заштићено чланом 5 став 3 Европске конвенције, због чега Уставни суд и овај апелантов навод сматра неоснованим.

33. На крају, апелант истиче да му за вријеме испитивања тужилац није саопштио основе сумње како у чињеничном, тако и у правном смислу.

34. У вези с тим, Уставни суд примјећује да је апелант био упознат с разлозима лишавања слободе већ приликом лишавања слободе од овлашћених службених органа, у складу са чланом 5 Закона о кривичном поступку. Даље, за вријеме

тужиочевог испитивања, ком је присуствовао и апелантов бранилац, апелант и његов бранилац нису постављали било каква питања оваквог карактера, као ни даље, пред судијом за претходни поступак, а претходно им је био достављен образложен тужиочев захтјев да се одреди притвор, нити у жалби изјављеној против рјешења о одређивању притвора.

35. Сходно томе, апелант је већ приликом лишавања слободе био упознат са разлозима због којих се лишава слободе, што, заправо, јесу и основи сумње, односно околности које му се стављају на терет, те је и даље, током поступка у ком је учествовао заједно са својим браниоцем, знао за шта се, у ствари, терети. Стога, Уставни суд и овај апелантов навод сходно ком за вријеме испитивања није био упознат са основима сумње у правном и чињеничном погледу, а у вези са повредом његовог права на слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 2 Европске конвенције, сматра неоснованим.

36. У складу са наведеним, Уставни суд закључује да нема кршења апелантовог права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 тачка ц) и ст. 2 и 3 Европске конвенције.

Право на недискриминацију

37. Апелант наводи да је у спроведеним поступцима повријеђено његово право на недискриминацију, не дајући даље било каква појашњења, односно не наводећи у односу на које право и на који начин је учињена дискриминација.

38. С тим у вези, Уставни суд подсјећа да је, сходно пракси Европског суда, право на недискриминацију акцесорно право. То значи да може да се позове на ово право једино у вези са «уживањем права и слобода гарантованих Европском конвенцијом». Иако утврђивање кршења неког од гарантованих права није претпоставка да се примијени члан 14 Европске конвенције, ипак овај члан неће моћи да се примијени уколико чињенице конкретног предмета не улазе «у обим» гарантованог права (види Пресуду Европског суда, *Karlheinz Schmidt против Немачке* од 18. јула 1994. године, серија А, број 291-Б, став 22).

39. С обзиром на то да апелант навод о кршењу његовог права на недискриминацију даје паушално, не доводећи га у конкретну везу са кршењем неког од других права заштићених Европском конвенцијом, те, даље, уопште не наводећи у чему се и на

који начин манифестовала ова повреда, апелантов навод о наводном кршењу његовог права из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције Уставни суд оцјењује потпуно неоснованим.

40. Приликом разматрања ове одлуке Уставни суд је оцјењивао и чињеницу да је првостепена одлука у кривичном поступку против апеланта већ била донесена, али та чињеница није била значајна за коначни став Уставног суда у овој одлуци.

VIII. Закључак

41. Нема повреде права на слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције у случају када су у спроведеним поступцима у складу са законским прописима утврђени основи сумње у почињење кривичног дјела и разлози за одређивање притвора, нити, сходно пракси Европског суда, повредом наведеног права може да се сматра случај тужиочевог прекорачења рока од пет часова и четири минуте преко законом предвиђеног рока за подношење захтјева судији за одређивање притвора, нити може да се установи повреда овог права на основу изјаве апеланта, ком су приликом лишавања слободе саопштени разлози за то и који је са својим браниоцем активно учествовао у поступку, да му тужилац није саопштио правни и чињенични основ лишавања слободе. Такође, нема повреде права на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције када апелант, сем паушалног навода да је дискриминисан, не даје никаква појашњења нити доказе у вези са начином на који је дискриминација извршена, нити навод о дискриминацији доводи у везу са било којим другим својим правом.

42. На основу члана 16 став 4 тачка 14, члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у изреци ове одлуке.

43. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић

Predmet broj AP 1257/05

**ODLUKA
O DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Dušanke Došen, Dragane Došen, Anke Došen, Verice Divjak, Nade Knežević, Mare Knežević, Zore Kovačević i Rade Cvetanović podnesena zbog dužine trajanja sudskog postupka i nedonošenja odluke u razumnom roku po njihovoj tužbi od 8. aprila 1999. godine Osnovnom sudu u Banjoj Luci

Odluka od 12. septembra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 1257/05**, rješavajući apelaciju **Dušanke Došen i dr.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. člana 64. stav 2. i člana 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Jovo Rosić, sudija

na sjednici održanoj 12. septembra 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Dušanke Došen, Dragane Došen, Anke Došen, Verice Divjak, Nade Knežević, Mare Knežević, Zore Kovačević i Rade Cvetanović.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog nedonošenja odluke u razumnom roku.

Ova odluka se dostavlja Vladi Republike Srpske da bi se osigurala ustavna prava apelantica u skladu s ovom odlukom.

Vladi Republike Srpske se nalaže da u roku od tri mjeseca od dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama u skladu s članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Republici Srpskoj da Dušanki Došen, Dragani Došen, Anki Došen, Verici Divjak, Nadi Knežević, Mari Knežević, Zori Kovačević i Radi Cvetanović u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke na ime nematerijalne štete isplati ukupan iznos od 1.050,00 KM.

Odluku objavit u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Dušanka Došen, Dragana Došen, Anka Došen, Verica Divjak, Nada Knežević, Mara Knežević, Zora Kovačević i Rada Cvetanović (u daljnjem tekstu: apelantice) iz Čelinca, koje zastupa Ranko Vulić, advokat iz Banje Luke, podnijele su 3. juna 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog dužine trajanja sudskog postupka i nedonošenja odluke u razumnom roku po njihovoj tužbi od 8. aprila 1999. godine Osnovnom sudu u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Osnovnog suda je zatraženo 2. marta 2006. godine da dostavi odgovor na apelaciju, zajedno sa spisom predmeta broj P-1253/99.

3. Osnovni sud je 16. marta 2006. godine dostavio odgovor, dok traženi sudski spis nije dostavio, navodeći da je spis proslijedio na nadležnost Pravobranilaštvu Republike Srpske.

4. Pravobranilaštvo Republike Srpske je na traženje Ustavnog suda, 5. juna 2006. godine, dostavilo kompletan sudski spis broj P-1253/99.

5. Ustavni sud je 12. juna 2006. godine, u skladu s članom 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, dostavio apelanticama odgovor Osnovnog suda na njihovu apelaciju.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelantica i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Apelantice su 8. aprila 1999. godine Osnovnom sudu podnijele protiv Republike Srpske-V.P. broj 1412 Petrovac, tužbu radi naknade materijalne i nematerijalne štete u iznosu od 124.000 KM. U tužbi je navedeno da je 3. jula 1992. godine na zadacima izvršavanja borbenih dejstava smrtno stradao Spaso Došen (suprug apelantice Dušanke Došen i otac preostalih apelantica). Apelantice su tužbom potraživale materijalnu štetu na ime naknade za izgradnju nadgrobnog spomenika u iznosu od 3.000 KM i 1.000 KM na ime naknade za obred sahrane, davanja pomena i ostalog što pripada vjerskim običajima. Nematerijalnu štetu su potraživale iz osnova pretrpljenih duševnih patnji i bolova i to za suprugu iznos od 50.000 KM i za svaku kćerku iznos od po 10.000 KM, što ukupno iznosi 124.000 KM, sve sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom, počevši od 3. jula 1992. godine pa do konačne isplate.

8. Predmet je registriran pod brojem P-1253/99. Općinski sud je 4. septembra 1999. godine tužbu apelantica dostavio tuženim na odgovor. Predmet je prema dnevnoj naredbi predsjednika Osnovnog suda 2. augusta 2000. godine dat u rad zaduženom sudiji. Apelantice su preko svog punomoćnika 5. februara 2004. godine, u skladu s članom 53. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske, uredile i precizirale svoju tužbu na iznos od 80.000 KM. Istovremeno su zatražile donošenje presude zbog propuštanja ukoliko tuženi u zakonskom roku ne dostave pismeni odgovor na tužbu. Apelantice su 22. septembra 2004. godine dostavile Osnovnom sudu i podnesak u kojem podsjećaju da su se tužbom obratile prije pet i po godina, te da sud još nije zakazao ni pripremno ročište. Apelantice su zahtijevale da sud hitno zakaže raspravu kako ne bi došlo do povrede čl. 69, 70, 75. i 420. Zakona o parničnom postupku, te kršenja člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) odnosno prava na suđenje u razumnom roku. Nakon prijema navedenih podnesaka Općinski sud nije zakazao ni jedno ročište.

9. Općinski sud je u skladu s čl. 4. i 5. Zakona o ostvarivanju prava na naknadu materijalne i nematerijalne štete nastale u razdoblju ratnih dejstava od 20. maja 1992. godine do 19. juna 1996. godine («Službeni glasnik Republike Srpske» broj 103/05), koji je stupio na snagu 30. novembra 2005. godine, predmet broj P-1253/99 ustupio na nadležnost Pravobranilaštvu Republike Srpske.

10. Uvidom u spis ovoga predmeta Ustavni sud je konstatovao da predmet nije riješilo ni Pravobranilaštvo Republike Srpske.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelantice u apelaciji ukazuju na neopravdano dugo vođenje postupka povodom tužbe u građanskom postupku kojom su potraživale materijalnu i nematerijalnu štetu zbog pogibije supruga i oca koji je bio vojnik Vojske Republike Srpske, koju su podnijele Osnovnom sudu. Apelantice smatraju da je sud neopravdano odugovlačio sa donošenjem odluke kojom bi se postupak okončao, čime je prekršeno njihovo pravo na suđenje u razumnom roku zaštićeno članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije. Apelantice su naglasile da sud nije zakazao ni pripremno ročište, iako je od dana podnošenja tužbe prošlo više od šest godina, predloživši da Ustavni sud obaveže Republiku Srpsku da im isplati ukupan iznos od 15.000 KM zbog kršenja člana 6. stav 1. Evropske konvencije i iznos od 1.000 KM na ime troškova postupka pred Ustavnim sudom i Osnovnim sudom.

Odgovor na apelaciju

12. U odgovoru na apelaciju Osnovni sud je samo obavijestio Ustavni sud da je spis, broj P-1253/99, dostavljen na nadležnost Pravobranilaštvu Republike Srpske u skladu sa Zakonom o ostvarivanju prava na naknadu materijalne i nematerijalne štete nastale u razdoblju ratnih dejstava od 20. maja 1992. godine do 19. juna 1996. godine.

V. Relevantni propisi

13. **Zakon o parničnom postupku** («Službeni glasnik Republike Srpske» br. 58/03 i 85/03)

«Član 10.

Sud je dužan da postupak provede bez odugovlačenja i sa što manje troškova i da onemogući svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 62. stav 1.

Sud odmah po prijemu tužbe počinje pripreme za glavnu raspravu.

Član 69.

Tužba sa priložima se dostavlja tuženom na odgovor u roku od 30 dana od dana prijema ispravne i potpune tužbe u sudu.

Član 70. stav 1.

Po prijemu tužbe sa priložima tuženi je dužan da najkasnije u roku od 30 dana dostavi sudu pismeni odgovor na tužbu.

Članak 75. stav 4.

Pripremno ročište održati će se u pravilu najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema u sudu pismenog odgovora na tužbu, odnosno od dana protoka roka za podnošenje odgovora na tužbu, ili ako je tuženi podnio protutužbu, u roku od 30 dana od dana prijema odgovora na protutužbu.

Član 94. stav 2.

Glavna rasprava će se u pravilu održati najkasnije u roku od 30 dana od dana održavanja pripremnog ročišta.

Član 184. stav 1.

Sud će donijeti presudu i izraditi pismeni otpravak najkasnije u roku od 30 dana od dana zaključenja glavne rasprave.»

14. Zakon o ostvarivanju prava na naknadu materijalne i nematerijalne štete nastale u razdoblju ratnih dejstava od 20. maja 1992. godine do 19. juna 1996. godine («Službeni glasnik Republike Srpske» broj 103/05)

«Član 1.

Ovim se zakonom uređuju postupak, uvjeti, kriteriji i način naknade štete osobama kojima je pravomoćnim sudskim odlukama priznato pravo na naknadu materijalne i nematerijalne štete, kao i osobama po čijim zahtjevima nije pravomoćno okončan postupak za naknadu štete, [...], u razdoblju ratnih dejstava od 20. maja 1992. godine do 19. juna 1996. godine.

Član 4.

Postupak za priznavanje prava predviđenih ovim zakonom, u predmetima koji nisu pravomoćno okončani, provodi se putem vansudskog poravnanja (u daljnjem tekstu: poravnanje) kod Pravobranilaštva Republike Srpske.

Član 5.

Predmeti u postupcima za naknadu ratne štete koji se vode kod sudova ustupaju se mjerodavnom pravobranilaštvu u roku od 30 dana od stupanja na snagu ovog zakona. Pod ratnom štetom u ovom slučaju podrazumijeva se materijalna i nematerijalna šteta nastala u razdoblju ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti.

Član 6.

Rok za konačno odlučivanje po svim zahtjevima je 30. juni 2006. godine.»

VI. Dopustivost

15. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

16. U skladu s članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio. Također, u skladu s članom 16. stav 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koja štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

17. U kontekstu apelacione nadležnosti Ustavnog suda iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, izraz «presuda» se mora široko tumačiti. Taj izraz ne treba samo uključivati sve vrste odluka i rješenja, već i nedostatak donošenja odluke kada se za takav nedostatak utvrdi da je neustavan (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 23/00* od 2. februara 2001. godine, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 10/01). Ustavni sud ističe da, u skladu s članom II/1. Ustava Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina i oba entiteta trebaju osigurati najviši nivo ljudskih prava i osnovnih sloboda i da se, u skladu s članom

II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode određene Evropskom konvencijom i njenim protokolima direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

18. Ustavni sud, polazeći od prakse Evropskog suda za ljudska prava na području iscrpljivanja pravnih lijekova, ističe da se prilikom primjene pravila iz člana 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda to pravilo mora primjenjivati uz određen stepen fleksibilnosti i bez pretjeranog formalizma (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Cardot protiv Francuske*, presuda od 19. marta 1991. godine, serija A broj 200, stav 34). Ustavni sud naglašava da pravilo iscrpljivanja pravnih lijekova koji su mogući po zakonu nije apsolutno, niti se može primjenjivati automatski, te prilikom ispitivanja je li bilo poštovano bitno je uzeti u obzir određene okolnosti svakog pojedinog predmeta (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Van Oosterwijck protiv Belgije*, presuda od 6. decembra 1980; serija A broj 40, stav 35). To, između ostalog, znači da se mora realno uzeti u obzir ne samo postojanje formalnih pravnih sredstava u pravnom sistemu, već i sveukupni pravni i politički kontekst kao i apelantove lične prilike.

19. Apelantice se pozivaju na svoje pravo iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, koje sadrži pravo na «suđenje u razumnom roku», zbog toga što predmetni postupak traje neprimjereno dugo, čak i danas. Imajući u vidu navedene okolnosti, Ustavni sud primjećuje da u Bosni i Hercegovini, u konkretnom slučaju u Republici Srpskoj, ne postoji djelotvorno pravno sredstvo koje bi omogućilo apelantu da se žali zbog dužine trajanja postupka (vidi, *mutatis mutandis*, Evropski sud za ljudska prava, *Tome Mata protiv Portugala*, aplikacija broj 32082/98, ECHR 1999-IX).

20. Ustavni sud ističe da se na pojedinca ne može staviti pretjeran teret u otkrivanju koji je najefikasniji put kojim bi se došlo do ostvarivanja njegovih prava. Također, Ustavni sud zapaža da je jedan od osnovnih postulata Evropske konvencije da pravna sredstva, koja pojedincu stoje na raspolaganju, trebaju biti lako dostupna i razumljiva, te da se propust u organizaciji pravnog i sudskog sistema države, koji ugrožava zaštitu individualnih prava, ne može pripisati pojedincu. Pored toga, dužnost države je da organizira svoj pravni sistem tako da omogućí sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima Evropske konvencije (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. februara 1991. godine, serija A, broj 194, stav 21).

21. Na osnovu svega navedenog, a imajući u vidu odredbe člana VI/3.b), te člana 16. stav 1. i stav 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

22. Apelantice smatraju da im je povrijeđeno ustavno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

23. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

«Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.»

24. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

«1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]»

25. Ustavni sud mora riješiti pitanje primjene člana 6. stav 1. Evropske konvencije s obzirom da se apelantice žale na nepostupanje suda u postupku utvrđivanja naknade materijalne i nematerijalne štete, povodom tužbe podnesene Osnovnom sudu. Prema ustaljenoj praksi Ustavnog suda i Evropskog suda za ljudska prava, član 6. stav 1. Evropske konvencije se primjenjuje na postupke čiji je ishod odlučujući za utvrđivanje građanskih prava i obaveza. U konkretnom slučaju se radi o postupku određivanja naknade materijalne i nematerijalne štete zbog pogibije u ratu osobe bliske apelanticama, odnosno njihovog supruga i oca. Dakle radi se o sporu u kojem treba da se utvrde građanska prava i obaveze, s obzirom na to da je ishod postupka odlučujući za isplatu novčane naknade koja predstavlja imovinu, odnosno građansko pravo apelantica.

26. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv u konkretnom slučaju.

27. U predmetnom slučaju Ustavni sud konstatuje da su tužiteljice 8. aprila 1999. godine podnijele tužbu radi naknade štete. Iz dokaza dostavljenog sudskog spisa broj P-1253/99 proizlazi da po podnesenoj tužbi Osnovni sud u konkretnom predmetu više od šest i po

godina nije preduzeo niti jednu radnju u postupku. Potom, nakon što mu je spis dostavljen na daljnji postupak u skladu sa Zakonom o ostvarivanju prava na naknadu materijalne i nematerijalne štete nastale u razdoblju ratnih dejstava od 20. maja 1992. godine do 19. juna 1996. godine ni Pravobranilaštvo Republike Srpske nije u periodu od oko pola godine preduzelo ništa s ciljem okončanja postupka. Dakle, Ustavni sud konstatuje da je od dana podnošenja tužbe proteklo više od sedam godina a da Osnovni sud i Pravobranilaštvo Republike Srpske nisu preduzeli nijednu radnju u cilju okončanja postupka.

28. Razmatrajući spis redovnog parničnog suda, priloženu dokumentaciju i navode apelacije i odgovora na apelaciju, Ustavni sud, prije svega, uočava da dosadašnji tok postupka pred Osnovnim sudom i Pravobranilaštvom Republike Srpske otvara pitanje postojanja uskraćivanja apelanticama prava na pristup sudu, kao jednom od elemenata prava na pravično suđenje. Ustavni sud podsjeća da član 6. stav 1. Evropske konvencije osigurava svakome pravo da bilo koji pravni zahtjev u vezi sa svojim građanskim pravima i obavezama iznese pred sud. Pravo na pokretanje sudskog postupka u građanskim pitanjima predstavlja jedan od aspekata prava na sud zajamčenog članom 6. stav 1. Evropske konvencije. U predmetu *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (vidi Evropski sud, *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. februara 1975. godine, serija A, broj 18, stav 35). Evropski sud je usvojio stav da bi bilo «*neshvatljivo da član 6. stav 1. detaljno opisuje proceduralne garancije osigurane strankama u tekućoj parnici, a da pravo ne zaštiti ono što samo po sebi omogućava korist od takvih garancija, tj. pristup sudu. Pravičan, javni i brz sudski postupak nema nikakvu vrijednost ako nema sudskog postupka.*» Stav Evropskog suda jeste da je pravo na pristup sudu element sadržan u članu 6. stav 1. Evropske konvencije, koje je zasnovano na samoj formulaciji prve rečenice prvog stava ovog člana, kad se čitaju u svom kontekstu i u okviru sljedeća dva pravna načela: (1) načelo prema kojem se građanska tužba obavezno može podnijeti sudiji kao jedno od univerzalno priznatih trajnih načela prava i (2) načelo međunarodnog prava koje zabranjuje odricanje pravde.

29. Međutim, Ustavni sud isto tako podsjeća da pravo na pristup sudu može biti predmet ograničenja od države, te da primijenjena ograničenja ne smiju ukinuti ili umanjiti taj pristup pojedincima u smislu da sama suština tog prava bude umanjena (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Tolstoy Miolalawsky protiv Velike Britanije*, presuda od 13. jula 1995. godine, stav 59). Dalje, navedena ograničenja prava na pristup sudu neće biti spojiva s članom 6. stav 1. Evropske konvencije ukoliko ne slijede legitiman cilj i ukoliko nema razumnog odnosa proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja kojem se teži (vidi

Evropski sud za ljudska prava, *Ashingdane protiv Velike Britanije*, presuda od 28. maja 1985. godine, stav 57).

30. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da je Zakonom o ostvarivanju prava na naknadu materijalne i nematerijalne štete nastale u razdoblju ratnih dejstava od 20. maja 1992. godine do 19. juna 1996. godine, koji je donijela Republika Srpska, ograničeno pravo na pristup sudu, između ostalih, i onim licima čiji predmeti nisu pravomoćno okončani, jer se donošenjem ovoga zakona ti predmeti od nadležnih sudova ustupaju Pravobranilaštvu Republike Srpske na dalji postupak s ciljem zaključenja vansudskog poravnjanja. Dakle, donošenjem navedenog zakona neupitno je postojanje ograničenja prava na pristup sudu i u konkretnom slučaju, jer do dana stupanja na snagu ovoga zakona postupak nije pravomoćno okončan pred Osnovnim sudom i predmet je ustupljen na dalji postupak Pravobranilaštvu Republike Srpske. Međutim, ovo ograničenje nije dovelo u pitanje suštinsko ostvarenje prava na naknadu štete licima koja imaju pravo na naknadu, pa tako ni apelanticama, s obzirom da navedenim zakonom ova prava ničim nisu uvjetovana, niti limitirana, tako da se ne može steći utisak da je donesen u cilju izbjegavanja obaveza koje ima Republika Srpska po ovom osnovu.

31. Pored toga, Ustavni sud smatra da je navedeni zakon donesen radi postizanja legitimnog cilja – da bi se rasteretili sudovi od mnogobrojnih predmeta sa tužbenim zahtjevima koji se zasnivaju na ovakvom istom ili sličnom činjeničnom i pravnom osnovu, čime bi se dao doprinos efikasnijem radu redovnih sudova opterećenih velikim brojem nezavršenih predmeta, a sve s ciljem efikasnijeg funkcionisanja pravne države. Pored toga, važan cilj donošenja predmetnog zakona jeste i obezbjeđenje jednakog načina utvrđivanja štete i njene visine svima onima kojima je u spornom periodu šteta pričinjena, kako bi im se obezbijedila jednaka prava i tako garantovao veći stepen pravne sigurnosti. Prema mišljenju Ustavnog suda, između navedenog cilja i sredstava koja su korištena da bi se on ostvario postoji proporcionalnost, jer na lica koja potražuju isplatu štete, pa tako i na apelantice, nije stavljen pretjeran teret. Stoga, Ustavni sud konstatuje da ograničenje prava na pristup sudu, ustanovljeno donošenjem navedenog zakona, apelanticama nije povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

32. Međutim, Ustavni sud uočava da u konkretnom predmetu Osnovni sud za gotovo sedmogodišnje trajanje postupka (šest godina i sedam mjeseci) nije donio konačnu odluku. Štaviše, nije zakazao niti jedno ročište, niti je naveo razloge za takvo ponašanje. Isto tako, Pravobranilaštvo Republike Srpske nije okončalo predmetni postupak, nakon što mu je

predmet ustupio u rad Osnovni sud do 30. juna 2006. godine, kako je propisano odredbom člana 6. navedenog zakona. Imajući ovo u vidu, kao i činjenicu da se apelantice žale da im je u predmetnom postupku povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku, Ustavni sud će ispitati postojanje povrede ovog segmenta prava na pravično suđenje.

33. Polazeći od kriterija utvrđenih praksom Evropskog suda za ljudska prava, Ustavni sud ističe da se razumnost trajanja postupka ocjenjuje u svjetlu svih okolnosti predmeta, uzimajući u obzir posebno složenost predmeta, ponašanje strana u postupku, s jedne strane, i suda i javnih vlasti s druge strane, kao i važnost onoga što se za apelantice dovodi u pitanje u sporu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Vernillo protiv Francuske*, presuda od 20. februara 1981. godine, serija A broj 198, stav 30; *Zimmermann i Steiner protiv Švicarske*, presuda od 13. jula 1983. godine, stav 24).

34. Što se tiče dužine trajanja konkretnog postupka, Ustavni sud je već naveo da postupak traje više od sedam godina i da do danas nije okončan, te da nadležni organi nisu preduzeli niti jednu radnju u postupku. Za ovakav odnos prema konkretnom predmetu Osnovni sud i Pravobranilaštvo nisu predočili Ustavnom sudu bilo kakvo opravdanje. Pri tome, apelantice su u nekoliko navrata, u vidu pisanih podnesaka, tražile da se njihova tužba procesuiru, što ukazuje da su imale aktivan odnos u pogledu predmetne parnice. S obzirom na postojanje navedenih činjenica, Ustavni sud zaključuje da, bez obzira koliko predmetni postupak bio složen, postoji povreda prava apelantica na suđenje u razumnom roku i time povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

35. S obzirom da je ustanovio povredu člana 6. stav 1. u odnosu na razuman rok, a u skladu s članom 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud dodjeljuje svim apelanticama kompenzaciju u ukupnom iznosu od 1.050,00 KM, koju je dužna da isplati Republika Srpska. Ustavni sud podsjeća da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu štete određuje u simboličnom smislu u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i sloboda (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 938/04 od 17. novembra 2005. godine). Visinu kompenzacije Ustavni sud je odredio imajući u vidu zahtjev apelantica, kao i okolnosti u Bosni i Hercegovini, te u skladu s praksom Evropskog suda za ljudska prava (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Ankica Horvat protiv Hrvatske*, presuda od 26. jula 2001. godine).

VIII. Zaključak

36. Nepreduzimanje bilo kakvih radnji redovnog suda u vremenskom periodu od šest godina i sedam mjeseci po podnesenoj tužbi u parničnom postupku, a potom i Pravobranilaštva u sljedećih šest mjeseci, bez ikakvog obrazloženja za takvo postupanje i bez preduzimanja mjera da se riješi takva situacija, predstavlja kršenje prava na pravično suđenje u odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

37. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 76. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u izreci ove odluke.

38. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 1293/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Industrijskog poduzeća
«Krivaja» d.d. Zavidovići podne-
sena protiv Rješenja Kantonalnog
suda u Tuzli broj PŽ-190/04 od 5.
travnja 2005. godine i Rješenja
Općinskog suda u Živinicama broj
Ip-27/99 od 9. srpnja 2002. godine

Odluka od 12. rujna 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 1293/05**, rješavajući apelaciju **Industrijskog poduzeća «Krivaja» d.d. Zavidovići**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 12. rujna 2006. godine je donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Industrijskog poduzeća «Krivaja» d.d. Zavidovići kao utemeljena.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Rješenje Kantonalnog suda u Tuzli broj Pž-190/04 od 5. travnja 2005. godine.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Tuzli, na temelju članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da po žurnom postupku donese novu odluku sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Tuzli, na temelju članka 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u svrhu ovrhe ove odluke.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Industrijsko poduzeće «Krivaja» d.d. Zavidovići (u daljnjem tekstu: apelant), koje zastupa Bahrija Muminović, dipl. odvjetnik iz Zavidovića, podnijelo je 9. lipnja 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj PŽ-190/04 od 5. travnja 2005. godine i Rješenja Općinskog suda u Živinicama (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj Ip-27/99 od 9. srpnja 2002. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i Općinskog suda je 15. kolovoza 2005. godine zatraženo da dostave odgovore na apelaciju.

3. Općinski sud i Kantonalni sud su 31. kolovoza i 5. rujna 2005. godine dostavili odgovore na apelaciju.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Kantonalnog suda i Općinskog suda su 12. lipnja 2006. godine dostavljeni apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Na temelju apelantovog prijedloga za dozvolu ovrhe, na osnovi vjerodostojne isprave (izvatka iz poslovnih knjiga, računa, narudžbenica, otpremnica), podnesenog protiv Trgovačkog poduzeća DJL «Bizmark-Comerc» Živinice, kao ovršenika, radi naplate novčanog potraživanja u iznosu od 8.663,70 KM, Općinski sud u Živinicama je 16. ožujka 1999. godine donio Rješenje o ovrsi broj Ip-27/99 kojim je odredio predloženu ovrhu.

7. Općinski sud je Zaključkom o uređenju prijedloga broj Ip-27/99 od 18. studenog 1999. godine pozvao apelanta da u roku od osam dana, računajući od dana uručenja Zaključka, otkloni nedostatke ovršnog prijedloga na način da sudu dostavi točan naziv dužnika, jer su dostavljači suda vratili pismena sa napomenom da je nepoznat naziv tvrtke, te da se na toj adresi nalazi privatna kuća. Sud se pozvao na odredbe članka 14. Zakona o ovršnom postupku FBiH («Službeni list SFRJ» br. 20/78, 6/82, 74/87, 57/89, 20/90 i 35/91 i «Službeni list R BiH» br. 2/92, 16/92 i 13/94) u svezi sa člankom 95. stavak 2. Zakona o parničnom postupku FBiH («Službene novine Federacije BiH» br. 42/98 i 3/99). Sud je upozorio apelanta, ukoliko ne postupi po zaključku, da će njegov ovršni prijedlog odbaciti kao neuredan, a ovršni postupak obustaviti.

8. Apelant je podneskom od 9. prosinca 1999. godine postupio po zaključku suda i uređio prijedlog o ovrsi. Općinski sud je postupio po apelantovom podnesku i pokušao dostaviti rješenje o ovrsi dužniku na adresu koju je apelant naveo u svojem podnesku. Obzirom da je rješenje o ovrsi vraćeno sa naznakom sudskog dostavljača da je ovršenik nepoznat, te da je potrebno precizirati adresu i navesti ime vlasnika, Općinski sud je Zaključkom o uređenju prijedloga broj Ip-27/99 od 1. lipnja 2000. godine ponovno pozvao apelanta da otkloni nedostatke ovršnog prijedloga u roku od osam dana, računajući od dana uručenja Zaključka. Sud je upozorio apelanta, ukoliko ne postupi po Zaključku, da će njegov ovršni prijedlog odbaciti kao neuredan, a ovršni postupak obustaviti. I u ovome zaključku sud se pozvao na iste odredbe zakona kao i u prethodnom zaključku.

9. Rješenjem Općinskog suda broj Ip-27/99 od 9. srpnja 2002. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Kantonalnog suda broj Pž-190/04 od 5. travnja 2005. godine, apelantov prijedlog za ovrhu je odbačen kao neuredan a ovršni postupak je obustavljen.

10. U obrazloženju prvostupanjskog rješenja sud je naveo, obzirom da apelant nije postupio po Zaključku broj Ip-27/99 od 1. lipnja 2000. godine, koji je primio 30. lipnja 2000. godine, da je odlučio odbaciti apelantov prijedlog za ovrhu u smislu odredaba članka 14. Zakona o ovršnom postupku («Službeni list SFRJ» br. 20/78, 6/82, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 i 35/91 i «Službeni list R BiH» br. 2/92, 16/92 i 13/94) i članka 98.

stavak 4. Zakona o parničnom postupku FBiH («Službene novine Federacije BiH» br. 42/98 i 3/99).

11. U obrazloženju drugostupanjskog rješenja Kantonalni sud je naveo da je, imajući u vidu da se radi o ovrsi na temelju vjerodostojnih isprava, prvostupanjski sud pravilno postupio kada je, pozivajući se na odredbu članka 98. stavak 4. prijašnjeg Zakona o parničnom postupku u svezi sa člankom 14. prijašnjag Zakona o ovršnom postupku, odbacio prijedlog za ovrhu kao neuredan. Sud je naveo da prijedlog za ovrhu, kao najvažniji podnesak u ovršnom postupku i jednak prema značaju tužbi u parničnom postupku, treba biti razumljiv i sadržavati sve što je potrebno da bi se u svezi s njim moglo postupati (članak 35. stavak 1. prijašnjeg Zakona o ovršnom postupku). Sud navodi da je apelant u prizivu naveo da je on, postupajući po zaključku suda od 1. lipnja 2002. godine, dostavio sudu 18. kolovoza 2000. godine pismeni podnesak sa točnom adresom ovršenika i imenom i adresom utemeljitelja i ravnatelja ovršenika. Međutim, Kantonalni sud konstatira da apelant uz priziv nije priložio primjerak navedenog podneska, odnosno da stanje spisa ne potvrđuje navedeni apelantov prizivni navod, jer se u spisu ne nalazi navedeni apelantov podnesak od 18. kolovoza 2000. godine, te da, stoga, izneseni apelantov prigovor nije mogao biti prihvaćen kao utemeljen. Dalje, sud je naveo da, oprečno apelantovim navodima, prvostupanjski sud nije bio dužan po službenoj dužnosti tragati za točnom adresom ovršenika, u situaciji kada tražitelj ovrhe nije prethodno obavijestio sud da je iskoristio sve raspoložive mogućnosti da sam sazna adresu ovršenika i da su ti pokušaji ostali bezuspješni. Kantonalni sud, primjenjujući odredbe članka 362. stavak 2. prijašnjeg Zakona o parničnom postupku, odbio je apelantov priziv kao neutemeljen.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelant smatra da mu je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Apelant navodi da je on postupio i po drugom zaključku Općinskog suda, te je podneskom od 18. kolovoza 2000. godine dostavio sudu tražene podatke. Također, apelant navodi da je u prizivu na prvostupanjsko rješenje naveo da je točno da u roku od osam dana nije dostavio tražene podatke, ali ih je dostavio pravodobno, tj. najmanje dvije godine prije donošenja prvostupanjskog rješenja o obustavi postupka.

Ističe da rok od osam dana, koji je sud odredio za dostavu, nije prekluzivni rok, te da je njegov podnesak od 18. kolovoza 2000. godine pravodoban u odnosu na donošenje prvostupanjskog rješenja. Navodi da je i sud bio obvezan, sukladno odredbi članka 138. tada važećeg Zakona o parničnom postupku («Službene novine FBiH» broj 42/98), putem nadležnog tijela saznati adresu sjedišta ovršenika ako se ovršenik nije nalazio na adresi sjedišta koju je apelant dostavio sudu podneskom od 9. prosinca 1999. godine. Ističe da mu je Općinski sud dostavio drugostupanjsko rješenje 28. travnja 2005. godine, te da je na omotu napisao broj Ip-27/99, a ne broj Pž-190/04, odnosno broj drugostupanjskog rješenja. Prema apelantovom mišljenju, Kantonalni sud je bio dužan dostaviti drugostupanjsko rješenje izravno apelantu, u smislu odredaba članka 232. novog Zakona o parničnom postupku.

13. Također, prema apelantovom mišljenju, Kantonalni sud je rješenje donio prema odredbama ranije važećeg Zakona o ovršnom postupku, a što je oprečno odredbama članka 226, a u svezi sa člankom 21. novog Zakona o ovršnom postupku. Apelant smatra da je u odnosu na odredbu članka 21, a u svezi sa odredbom članka 226. navedenog zakona, drugostupanjski sud u postupku po prizivu trebao primijeniti odredbe novog Zakona o parničnom postupku. Apelant smatra da je drugostupanjski sud, u smislu odredbe članka 226, a u svezi sa odredbom članka 21. Zakona o ovršnom postupku, odredbom članka 456. stavak 2, odredbom članka 236. i članka 224. stavak 1. točka 3. Zakona o parničnom postupku, trebao ukinuti prvostupanjsko Rješenje broj Ip-27/99 od 9. srpnja 2002. godine i predmet, u smislu odredbe čl. 55. i 66. Zakona o parničnom postupku, vratiti na ponovni postupak da apelant uredi tužbu, jer je predmetno rješenje o ovrsi izdano na temelju izvatka iz poslovnih knjiga, računa, otpremnica, a ove isprave se ne mogu smatrati vjerodostojnim ispravama u smislu odredbe članka 29. Zakona o ovršnom postupku. Apelant se, dalje, žali da, iako je on podneskom od 9. prosinca 1999. godine dostavio točnu adresu sjedišta ovršenika, sud u Zaključku broj Ip-27/99 od 1. lipnja 2000. godine nije izričito konstatirao da je sud pokušao dostaviti rješenje na adresu sjedišta ovršenika Dubrave Donje bb, te da je dostava na toj adresi bila bezuspješna. Potom, apelant navodi da se iz obrazloženja Rješenja Općinskog suda broj Ip-27/99 od 9. srpnja 2002. godine ne vidi da je sud pokušao dostaviti rješenje o ovrsi na adresu sjedišta ovršenika Dubrave Donje bb Živinice. Ističe da je, pod uvjetom da je dostava bilo bezuspješna na navedenoj adresi koju je on dostavio nakon prvog zaključka, prvostupanjski sud bio zakonski obvezan, u smislu odredbe članka 138. tada važećeg Zakona o parničnom postupku, od nadležnog tijela saznati adresu sjedišta ovršenika, što sud nije učinio. Apelant ističe da mu je povredom njegovog prava na pravično suđenje pričinjena ekonomska šteta, jer od ovršenika nije mogao naplatiti dug u iznosu od 8.663,70 KM.

b) Odgovor na apelaciju

14. Kantonalni sud u odgovoru na apelaciju navodi da odlukom Kantonalnog suda kojom je odbijen apelantov priziv i potvrđeno rješenje prvostupanjskog suda nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje. Apelant kao tražitelj ovrhe nije postupio po nalogu prvostupanjskog suda i sudu dostavio točne adrese ovršenika i imena vlasnika ovršenika. Sud navodi da apelant neutemeljeno ističe da je prvostupanjski sud bio dužan u predmetnoj činjeničnoj i pravnoj situaciji postupiti sukladno odredbi članka 138. prijašnjeg Zakona o parničnom postupku, jer sud nije bio dužan po službenoj dužnosti tragati za točnom adresom ovršenika u situaciji kada tražitelj ovrhe nije prethodno obavijestio sud da je iskoristio sve raspoložive mogućnosti da sâm sazna adresu ovršenika i da su ti pokušaji ostali neuspješni. Sud navodi da je nepravilno apelantovo pravno rezoniranje da je drugostupanjski sud svoju odluku, prema odredbi članka 232. važećeg Zakona o parničnom postupku, bio dužan dostaviti izravno strankama, jer se u konkretnom slučaju trebala primijeniti odredba članka 456. stavak 1. važećeg Zakona o parničnom postupku. Nije povrijeđeno ni apelantovo pravo na mirno uživanje imovine, jer apelant svoje potraživanje prema ovršeniku može naplatiti u novom ovršnom postupku pokrenutom na temelju urednog prijedloga za ovrhu. Sud predlaže da se predmetna apelacija odbije kao neutemeljena.

15. Osnovni sud u svojem odgovoru na apelaciju navodi da je apelant postupio po zaključku suda od 18. studenog 1999. godine, te podneskom od 9. prosinca 1999. godine dostavio adresu ovršenika Dubrave Donje bb 75250 Živinice. Sud je pokušao dostaviti rješenje na navedenu adresu, ali je dostavnica vraćena sa naznakom sudskog dostavljača da je ovršenik nepoznat i da je potrebno precizirati adresu i navesti ime vlasnika. Sud navodi da iz sadržaja spisa ne proizlazi da je apelant postupio po zaključku suda od 1. lipnja 2000. godine, jer u spisu ne postoji apelantov podnesak od 18. kolovoza 2000. godine kojim je obavijestio sud o adresi ovršenika, kao i priložio kartone deponiranih potpisa vlasnika i osoba ovlaštenih za raspolaganje sredstvima ovršenika. Stoga je sud donio rješenje od 9. srpnja 2002. godine kojim je odbacio apelantov prijedlog za ovrhu kao neuredan i obustavio ovršni postupak. Sud navodi da je apelant 17. srpnja 2002. godine protiv prvostupanjskog rješenja uložio priziv, te da je po nalogu sadašnjeg predsjednika suda, nakon spajanja sudova u Banovićima i Kladnju u novoutemeljeni sud u Živinicama, izvršena provjera starih predmeta, odnosno njihovo stavljanje u rad, i tom prigodom utvrđeno da po apelantovom prizivu nije postupano. Predmetni spis je proslijeđen Kantonalnom sudu 13. listopada 2004. godine. Sud navodi da, prema važećem Zakonu o ovršnom postupku, kao i prijašnjem Zakonu o ovršnom postupku koji je važio u momentu donošenja rješenja o

ovrsi, kao i zaključaka u navedenom predmetu, ne stoji obveza suda da pribavlja adrese, odnosno utvrđuje adrese stranaka-ovršenika, jer je tražitelj ovrhe obvezan osigurati sudu sve potrebite podatke, kao i osigurati eventualni predujam kako bi sud nesmetano provodio ovršni postupak. Sud smatra da su apelantovi navodi neutemeljeni, paušalni i neargumentirani, te predlaže da se odbiju kao neutemeljeni, jer apelantu nije povrijeđeno nijedno od prava zaštićenih Europskom konvencijom. Sud je, također, u prilogu odgovora dostavio fotokopiju dostavnice o uručanju apelantu drugostupanjskog rješenja.

V. Relevantni propisi

16. U **Zakonu o ovršnom postupku** («Službene novine Federacije BiH» br. 32/03 i 52/03), koji je stupio na snagu 19. srpnja 2003. godine, relevantne odredbe glase:

«Članak 21.

(1) U ovršnom postupku na odgovarajući način primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim ili drugim zakonom nije drukčije određeno.

(...).

Članak 29.

(1) Ovrha radi ostvarivanja novčanog potraživanja određuje se i na temelju vjerodostojne isprave.

(2) Vjerodostojna isprava je, prema ovom zakonu, mjenica i ček s protestom i povratnim računom ako su potrebni za zasnivanje potraživanja i računi ili izvatci iz poslovnih knjiga za cijenu komunalnih usluga isporuke vode, toplotne energije i odvoz smeća.

Članak 64.

Postupak ovrhe smatra se završenim pravomoćnošću odluke o odbacivanju ili odbijanju ovršnog prijedloga, provedbom ovršne radnje kojom se ovrha dovršava ili obustavom ovrhe.

Članak 226.

(1) Postupak ovrhe započet do dana početka primjene ovog zakona okončat će se prema odredbama ovog zakona.»

17. U **Zakonu o ovršnom postupku** («Službeni list SFRJ» br. 20/78, 6/82, 74/87, 57/89, 20/90 i 35/91 i «Službeni list R BiH» br. 2/92, 16/92 i 13/94), koji se primjenjivao do 18. srpnja 2003. godine, relevantne odredbe glase:

«Članak 14.

U postupku ovrhe i osiguranja shodno se primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim ili drugim saveznim zakonom nije drugačije određeno.

Članak 21.

...

(2) Vjerodostojna isprava, u smislu ovog zakona, jeste faktura, mjenica i ček sa protestom i povratnim računom kada je potrebno za zasnivanje potraživanja, javna isprava, izvadak iz ovjerenih poslovnih knjiga, po zakonu ovjerena privatna isprava i isprava koja po posebnim propisima ima značaj javne isprave. Fakturom se smatra i obračun kamate.

Članak 35.

U prijedlogu za ovrhu moraju biti naznačeni: povjeritelj i dužnik, ovršna ili vjerodostojna isprava, obveza dužnika, sredstvo i predmet ovrhe i drugi podaci koji su potrebni za provedbu ovrhe.

Prijedlog za ovrhu na temelju vjerodostojne isprave (članak 21) mora sadržavati i zahtjev da sud obveže dužnika da u roku od osam dana, a u mjeničnim i čekovnim sporovima, u roku od tri dana po dostavi rješenja, namiri potraživanja zajedno s odmjerenim troškovima.

Ako se traži ovrha na pokretnim stvarima, u prijedlogu za ovrhu ne moraju biti bliže naznačene te stvari.»

18. U Zakonu o parničnom postupku («Službene novine Federacije BiH» broj 53/03) relevantne odredbe glase:

«Članak 456. st. 1. i 2.

(1) Ako je prije stupanja na snagu ovog zakona donesena prvostupanjska odluka kojom se postupak pred prvostupanjskim sudom završava, dalji postupak provest će se prema dosadašnjim propisima.

(2) Iznimno od odredbe stavka 1. ovog članka, u postupku po pravnim lijekovima u predmetima u kojima je donesena prvostupanjska odluka prije stupanja na snagu ovog zakona, umjesto odredbi čl. 344. do 346, čl. 351. do 355. i čl. 377. do 379. Zakona o

parničnom postupku («Službene novine Federacije BiH» br. 42/98 i 3/99) primjenjivat će se odredbe čl. 217. do 220, čl. 227. do 229. i čl. 249. do 251. ovog zakona.»

19. U Zakonu o obligacijskim odnosima («Službeni list SFRJ» br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89), («Službeni list RBiH» br. 2/92, 13/93 i 13/94) relevantne odredbe glase:

«Članak 371.

Potraživanja zatarijevaju za pet godina, ako zakonom nije određen neki drugi rok zastarjelosti.

Članak 389.

(1) Prekid zastarijevanja izvršen podizanjem tužbe ili kojom drugom povjeriteljevom radnjom poduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim tijelom s ciljem utvrđivanja, osiguranja ili ostvarenja potraživanja, smatra se da nije nastupio ako povjeritelj odustane od tužbe ili radnje koju je poduzeo.

(2) Isto tako, smatra se da nije bilo prekida ako povjeriteljeva tužba ili zahtjev bude odbačen ili odbijen, ili ako izdjeystvovana ili poduzeta mjera ovrhe ili osiguranja bude poništena.»

VI. Dopustivost

20. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

22. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj Pž-190/04 od 5. travnja 2005. godine protiv kojeg nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Pobijano rješenje apelant je primio 28. travnja 2005. godine, a apelacija je podnesena 9. lipnja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava

i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

23. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelant navodi da je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom.»

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

«1.Prigodom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]»

25. Ustavni sud, prije svega, treba utvrditi je li rezultat predmetnog postupka u kojem su donesene pobijane odluke bio odlučujući za ostvarivanje apelantovih građanskih prava i obveza u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Predmetni postupak apelant je vodio radi naplate novčanih potraživanja od ovršenika u iznosu od 8.663,70 KM. Stoga je rezultat ovog postupka bio odlučujući za ostvarivanje apelantovih građanskih prava, pa je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv.

26. Ustavni sud podsjeća da je, sukladno dosadašnjoj praksi, njegova nadležnost iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine ograničena samo na «pitanja sadržana u Ustavu». Ustavni sud nije nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redoviti sudovi protumačili pozitivno-pravne propise osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovitog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kada je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kada je relevantni zakon sam po sebi neustavan, ili kada je došlo do povrede temeljnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Odluku Ustavnog suda broj *U 29/02* od 27. lipnja 2003. godine, objavljenu u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 31/03).

27. U konkretnom slučaju apelant se žali da je Kantonalni sud u predmetnom postupku trebao primijeniti odredbe novog Zakona o ovršnom postupku i novog Zakona o parničnom postupku, te sukladno relevantnim odredbama navedenih zakona, ukinuti prvostupanjsko rješenje i predmet vratiti na ponovni postupak, kako bi apelant uredio tužbu, jer je predmetno rješenje izdano na temelju vjerodostojnih isprava koje se, u smislu odredbe članka 29. novog Zakona o ovršnom postupku, ne mogu smatrati vjerodostojnim ispravama.

28. Ustavni sud konstatira da je Kantonalni sud Rješenjem broj Pž-190/04 od 5. travnja 2005. godine odbio apelantov priziv i potvrdio prvostupanjsko rješenje kojim je apelantov prijedlog za ovrhu odbačen kao neuredan, a ovršni postupak obustavljen. U obrazloženju drugostupanjskog rješenja sud je naveo da je, imajući u vidu da se radi o ovrsi na osnovi vjerodostojnih isprava, prvostupanjski sud pravilno postupio kada je, pozivajući se na odredbu članka 98. stavak 4. prijašnjeg Zakona o parničnom postupku u svezi sa člankom 14. prijašnjeg Zakona o ovršnom postupku, odbacio prijedlog za ovrhu kao neuredan. Primjenjujući odredbe članka 362. stavak 2. prijašnjeg Zakona o parničnom postupku, sud je odbio apelantov priziv kao neutemeljen.

29. Ustavni sud konstatira da je u prijelaznim i završnim odredbama novog Zakona o ovršnom postupku u članku 226. propisano da će se postupak ovrhe, započet do početka primjene ovog zakona, okončati prema odredbama ovog zakona.

30. Člankom 64. istog zakona je propisano da se postupak ovrhe smatra završenim pravomoćnošću odluke o odbacivanju ili odbijanju ovršnog prijedloga, provedbom ovršne radnje kojom se ovrha dovršava ili obustavom ovrhe.

31. Prema navedenom, Ustavni sud konstatira da, u trenutku kada je stupio na snagu novi Zakon o ovršnom postupku, predmetni ovršni postupak još uvijek nije bio završen. Konkretno, u to vrijeme Kantonalni sud još nije bio odlučio o apelantovom prizivu protiv Rješenja Općinskog suda broj Ip-27/99 od 9. srpnja 2002. godine. Imajući u vidu odredbu članka 226. novog Zakona o ovršnom postupku, prema kojoj: *«Postupak ovrhe započet do dana početka primjene ovog zakona okončat će se prema odredbama ovog zakona», Kantonalni sud je prigodom odlučivanja o apelantovom prizivu bio dužan primijeniti novi Zakon o ovršnom postupku.*

32. Odredbom članka 29. stavak 2. važećeg Zakona o ovršnom postupku je propisano da je vjerodostojna isprava, prema ovom zakonu, mjenica i ček s protestom i povratnim računom ako su potrebiti za zasnivanje potraživanja i računi ili izvodi iz poslovnih knjiga za cijenu komunalnih usluga isporuke vode, toplotne energije i odvoz smeća.

33. Iz navedene odredbe proizlazi da se isprave na temelju kojih je apelant podnio prijedlog za ovrhu više ne smatraju vjerodostojnim ispravama, budući da je apelant prijedlog podnio na temelju izvotka iz svojih poslovnih knjiga, koji se u trenutku podnošenja prijedloga za ovrhu, prema Zakonu o ovršnom postupku koji je bio na snazi u to vrijeme, smatrao vjerodostojnom ispravom. Stoga je Kantonalni sud, primjenjujući novi Zakon o ovršnom postupku, prigodom odlučivanja o apelantovom prizivu mogao postupiti na dva načina, i to: apelantov prijedlog za ovrhu odbaciti zbog toga što se, sukladno novom Zakonu o ovršnom postupku, isprave na temelju kojih je apelant podnio prijedlog više ne smatraju vjerodostojnim ispravama, ili postupiti prema odredbi članka 29. stavak 2. novog Zakona o ovršnom postupku, tj. predmet proslijediti parničnom odjelu na dalje postupanje, odnosno da se postupa kao po tužbi.

34. Naime, imajući u vidu prijelazne i završne odredbe novog Zakona o ovršnom postupku, predmete u kojima se prijedlog za ovrhu temelji na vjerodostojnim ispravama, koje, prema ovom zakonu, nemaju više to svojstvo, otvoren je niz pitanja glede postupanja i odlučivanja u tim predmetima. Preporuka autora zakona je da se ti upitni predmeti prosljede parničnom odjelu na dalje postupanje, odnosno da se postupa na način kao po tužbi, s tim što bi tužitelj podneseni prijedlog, prema odredbama Zakona o parničnom postupku, morao urediti u smislu članka 53. navedenog zakona, čime bi se zaštitili interesi stranaka u postupku kada je u pitanju načelo efikasnosti i ekonomičnosti pružanja sudbene zaštite. Za konkretan slučaj ovakav stav bi dodatno bio prihvatljiv, imajući u vidu činjenicu da je prijedlog za dozvolu ovrhe podnesen 5. veljače 1999. godine a da je Općinski sud rješenje kojim se prijedlog za ovrhu odbacuje kao neuredan, pa se ovršni

postupak obustavlja, donio 9. srpnja 2002. godine, dakle, nakon više od tri godine od podnošenja prijedloga za dozvolu ovrhe, da je apelantov priziv čekao još skoro tri godine na odlučivanje drugostupanjskog suda. Nasuprot stavu Kantonalnog suda, iznesenom u odgovoru na apelaciju, prema kojem apelant svoje potraživanje prema ovršeniku može naplatiti u novom ovršnom postupku, pokrenutom na temelju urednog prijedloga za ovrhu, Ustavni sud smatra da apelant to ne bi mogao. Naime, imajući u vidu činjenice da su apelantova potraživanja nastala 13. rujna 1998. godine iznos od 3.812,30 KM, a iznos od 4.851,40 KM 1. listopada 1998. godine, da je ovršni postupak pred prvostupanjskim i drugostupanjskim sudom trajao od 5. veljače 1999. godine do 5. travnja 2005. godine, tj. 6 godina i dva mjeseca, da je ovršni postupak okončan odbacivanjem prijedloga za dozvolu ovrhe u kojem se smatra da nije bilo prekida zastarijevanja, da je opći rok zastarjelosti pet godina, proizlazi da je rok za zastarjelost apelantovog potraživanja bezuspješno protekao dok su sudovi odlučivali o njegovom prijedlogu za dozvolu ovrhe, te da bi eventualni novi apelantov prijedlog za dozvolu ovrhe, u slučaju prigovora ovršenika, mogao biti odbijen uslijed zastarjelosti apelantovog potraživanja.

35. Dalje, Ustavni sud konstatira da je Kantonalni sud, odlučujući o apelantovom prizivu, primijenio Zakon o ovršnom postupku koji nije više bio na snazi. Prema mišljenju Ustavnog suda, takvo postupanje Kantonalnog suda je arbitrarno, imajući u vidu činjenicu da odredba članka 226. novog Zakona o ovršnom postupku, koji je bio na snazi u vrijeme donošenja odluke Kantonalnog suda, eksplicitno upućuje na obveznu primjenu tog zakona.

36. Imajući u vidu izloženo, Ustavni sud smatra da je došlo do povrede apelantovog prava na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

37. U okviru zaključka glede kršenja prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da nije neophodno posebice razmatrati ostale navode iz apelacije o kršenju prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VIII. Zaključak

38. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u situaciji

kada Kantonalni sud nije primijenio Zakon o ovršnom postupku koji je bio na snazi i koji je bio dužan primijeniti, nego je primijenio prijašnji Zakon o ovršnom postupku, oprečno odredbi novog zakona prema kojoj je za slučajeve kao što je predmetni izričito propisano primjenjivanje novog zakona.

39. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

40. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број АП 1431/05

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелације Милета Чајевића, Ковиљке Радовић, Милана Јојића, Дане Муминовић, Милета и Босе Савић поднесене због неизвршења одлука Основног суда у Фочи број П-248/01 од 14. августа 2002. године, број П-296/01 од 7. септембра 2004. године, број И-103/04 од 26. октобра 2004. године, број П-259/01 од 13. априла 2005. године, број П-74/03 од 2. децембра 2004. године, број П-82/02 од 24. јануара 2005. године, број П-22/05 од 11. марта 2005. године и број П-197/01 од 8. фебруара 2005. године

Одлука од 12. септембра 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 1431/05**, рјешавајући апелацију **Милета Чајевића и др.**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), у саставу:

Хатица Хациосмановић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Валерија Галић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 12. септембра 2006. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усвајају се апелације Милета Чајевића, Ковиљке Радовић, Милана Јојића, Дане Муминовић, Милета Савића, Босе Савић и Милета Савића као основане.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода због неизвршења правоснажних одлука Основног суда у Фочи број П-248/01 од 14. августа 2002. године, број П-296/01 од 7. септембра 2004. године, број П-259/01 од 13. априла 2005. године, број П-74/03 од 2. децембра 2004. године, број П-82/02 од 24. јануара 2005. године, број П-22/05 од 11. марта 2005. године, број П-197/01 од 8. фебруара 2005. године и број I-103/04 од 26. октобра 2004. године.

Ова одлука доставља се Влади Републике Српске, која је дужна да у року од 90 дана од дана пријема ове одлуке обезбиједи заштиту уставних права апеланата у смислу ове одлуке, у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Влади Републике Српске да, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама.

Одлуку објавити у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине», «Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине», «Службеном гласнику Републике Српске» и «Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине».

Образложење

I. Увод

1. Миле Чајевић, Ковилка Радовић, Милан Јојић, Дана Муминовић, Миле Савић, Боса Савић и Миле Савић (у даљњем тексту: апеланти), које заступа Миле Чајевић, адвокат из Фоче, поднијели су 5. јула 2005. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелације због неизвршења одлука Основног суда у Фочи (у даљњем тексту: Основни суд) број П-248/01 од 14. августа 2002. године, број П-296/01 од 7. септембра 2004. године, број I-103/04 од 26. октобра 2004. године, број П-259/01 од 13. априла 2005. године, број П-74/03 од 2. децембра 2004. године, број П-82/02 од 24. јануара 2005. године, број П-22/05 од 11. марта 2005. године и број П-197/01 од 8. фебруара 2005. године. Апеланти су 9. јуна 2006. године доставили допуне апелација.

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је на основу члана 31 став 1 Правила Уставног суда, с обзиром на то да се ради о више апелација о истом питању из надлежности Уставног суда, одлучио да се апелације споје, води један поступак и донесе једна одлука број АП 1431/05. Спојене су сљедеће апелације: АП 1431/05, АП 1432/05, АП 1433/05, АП 1434/05, АП 1435/05, АП 1436/05, АП 1437/05 и АП 1438/05.

3. На основу члана 21 ст. 1 и 2 тада важећег Пословника Уставног суда, од Основног суда и Општине Фоча (у даљњем тексту: Општина) 15. августа 2005. године је затражено да доставе одговоре на апелацију.

4. Основни суд и Општина су 31. августа и 1. септембра 2005. године доставили одговоре на апелацију.

5. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Основног суда и Општине су 17. јуна 2006. године достављени апелантима.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

АП 1431/05 Миле Чајевић

7. Основни суд је Пресудом број П-248/01 од 14. августа 2002. године обавезао Заједницу становања Фоча (у даљњем тексту: Заједница становања) да апеланту, на име неисплаћених затезних камата, исплати новчани износ од 914,00 КМ са законским затезним каматама почев од 9. августа 2001. године, као дана подношења тужбе, до исплате, као и да му накнади трошкове парничког поступка у износу од 300,00 КМ у року од 15 дана под пријетњом принудног извршења.

8. Апелант је 16. јуна 2003. године поднио предлог за дозволу извршења против Заједнице становања, на основу правоснажне Пресуде Основног суда број П-248/01 од 14. августа 2002. године. Основни суд је Рјешењем о извршењу број I-193/03 од 8. јула 2003. године допустио предложено извршење.

9. Апелант је 6. фебруара 2004. године поднио предлог за доношење допунског рјешења о извршењу пљенидбом покретних ствари извршеника. Основни суд је Рјешењем број I-193/03 од 13. фебруара 2004. године допустио предложено допунско извршење.

10. Основни суд је дописом број I-193/03 од 7. јуна 2005. године обавијестио апеланта да је судски извршилац у више наврата покушао да спроведе извршење пљенидбом покретних ствари извршеника, јер извршење по ранијем рјешењу о извршењу није спроведено, будући да на жиро рачуну извршеника није било новчаних средстава. Суд је навео да, сходно посљедњем записнику о попису и пљенидби покретних ствари извршеника, извршење није спроведено, јер су на назначеној адреси затечене закључане просторије као и у више наврата раније, те да, зато, судски извршилац није у могућности да изврши попис и пљенидбу покретних ствари. Даље је наведено да у спису нема података да ли су Општина и Фонд становања Републике Српске (у даљњем тексту: Фонд становања) закључили уговор о начину преузимања средстава, права и обавеза Заједнице становања у складу са чланом 65 Закона о

приватизацији државних станова, те да је суд у више наврата ургирао код начелника Општине да се риџеши статус Заједнице становања, али да тај статус није риџешен. Такође је наведено да суд нема података да ли Заједница становања ради, јер се сви позиви враћају, а Заједница се не одазива на позиве. Суд је навео да ће наложити судском извршиоцу да поново покуша да спроведе извршење уколико извршеник посједује покретне ствари за пленидбу, а да ће од Општине Фоча тражити податке какав је даљни статус Заједнице становања и да ли се спроводе законске активности за преузимање права и обавеза Заједнице становања.

АП 1432/05 Ковиљка Радовић

11. Основни суд је Пресудом број П-296/01 од 7. септембра 2004. године обавезао тужену Заједницу становања да апеланткињи на име накнаде материјалне штете претрпљене у стану исплати износ од 6.565,00 КМ са законском затезном каматом почев од 31. децембра 2003. године па до исплате у року од 30 дана под пријетњом принудног извршења. Тужена је, такође, обавезана да изведе санирање кровног покривања на стамбеној згради која се налази у Фочи, у Светосавској улици бб, и то на дијелу зграде изнад апеланткињиног стана у року од 30 дана под пријетњом принудног извршења. Даље је тужена Заједница становања обавезана да апеланткињи на име трошкова парничког поступка плати износ од 3.016,00 КМ у року од 30 дана под пријетњом принудног извршења. У односу на друготуженог «Маглић-Инжињеринг» д.о.о. Фоча констатовано је да су наступиле посљедице прекида поступка из члана 378 став 1 тачка 4 Закона о парничком поступку, јер се друготужени налази под стечајем.

12. Апеланткиња је 24. маја 2005. године против Заједнице становања поднијела предлог за извршење правоснажне Пресуде Основног суда у Фочи број П-296/01 од 7. септембра 2004. године. Основни суд је Рјешењем број I-244/05 од 26. маја 2005. године допустио предложено извршење.

13. Основни суд је дописом број I-244/05 од 14. јуна 2005. године обавијестио апеланткињу да је суд покушао да достави извршенику рјешење о извршењу, али да се судско писмено вратило са назнаком «достава покушана 2. јуна 2005. године фирма затворена». Суд је, даље, навео да нема сазнања да ли су Општина Фоча и Фонд становања закључили споразум о начину преузимања средстава, права и обавеза Заједнице становања у складу са чланом 65 Закона о приватизацији државних станова. Такође је наведено да се судија усмено обраћао начелнику

Општине Фоча и републичком јавном правобраниоцу са сједиштем у Фочи ради регулисања наведеног проблема. Суд је, на крају, навео да је увидом у више списа предметног суда утврдио да Заједница становања уопште не ради, односно да у њој нема запослених који долазе на посао.

14. Основни суд је Рјешењем број I-244/05 од 23. маја 2006. године прекинуо извршни поступак због престанка постојања извршеника. Одређено је да ће се поступак наставити када нови законски заступник, стечајни управник или правни сљедници правног лица преузму поступак или када их суд на предлог тражиоца извршења позове да то учине. У образложењу рјешења суд је навео да је ступањем на правну снагу Закона о приватизацији државних станова («Службени гласник РС» број 11 од 25. априла 2000. године) извршеник престао да постоји, те да је чланом 65 наведеног закона предвиђено да ће град, односно Општина и Фонд становања у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона међусобно уредити начин преузимања средстава, права и обавеза, као и запослених радника досадашњих самоуправних заједница у стамбеној области. Суд је навео да је чланом 378 став 1 тачка 3 Закона о парничком поступку предвиђено да ће се поступак прекинути када странка која је правно лице престане да постоји, а чланом 381 став 1 истог законског прописа је предвиђено да ће се поступак који је прекинут због разлога који су наведени у члану 378 тач. 1 до 4 наставити када нови законски заступник, стечајни управник или правни сљедници преузму поступак или кад их суд на предлог противне стране позове да то учине.

АП 1433/05 Милан Јојић

15. Основни суд је Рјешењем о противизвршењу број I-103/04 од 26. октобра 2004. године прихватио апелантов предлог за противизвршење. Суд је обавезао Заједницу становања да апеланту врати новчани износ од 250,00 КМ са законским затезним каматама обрачунатим на тај износ почев од 1. фебруара 2004. године па до коначне исплате, те да му надокнади трошкове противизвршног поступка у износу од 137,00 КМ све у року од осам дана под пријетњом принудног извршења.

16. Дописом Основног суда број I-103/04 од 8. јуна 2005. године апелант је обавијештен да је по правоснажности Рјешења о противизвршењу број I -103/04 од 26. октобра 2004. године наведено рјешење суд доставио на извршење на новчаним средствима извршеника Заједнице становања Новој банци, Филијала Фоча, код које се води жиро рачун извршеника. Суд је навео да је наведена банка обавијестила суд

29. децембра 2004. године да није у могућности да изврши судско рјешење, јер је жиро рачун Заједнице становања блокирала Пореска управа Републике Српске, те Основни суд, јер је достављено више рјешења на основу неплаћених такси. Банка је обавијестила суд да комитент није имао прилива на рачун, нити има средстава на рачуну, тако да наведено рјешење није извршено. Суд је, даље, навео да је судски извршилац покушао да изврши наведено рјешење пописом и продајом покретних ствари извршеника, те да је у записнику од 15. априла 2005. године констатовано да је на адреси извршеника Заједнице становања нашао затворене просторије и од комшија дознао да извршеник не ради већ дуже времена и да радници не долазе на посао. Суд је, такође, навео да нема сазнања да ли су Општина Фоча и Фонд становања закључили споразум о начину преузимања средстава, права и обавеза Заједнице становања у складу са чланом 67 Закона о приватизацији државних станова. Суд је навео да се судија усмено обраћао начелнику Општине и републичком јавном правобраниоцу са сједиштем у Фочи ради регулисања овог проблема. Суд је, такође, навео да је увидом у више списа предметног суда утврђено да Заједница становања уопште не ради, односно да у њој нема запослених који долазе на посао.

17. Основни суд је Рјешењем број I-103/04 од 23. маја 2006. године прекинуо извршни поступак због престанка постојања извршеника, те је одређено да ће се поступак наставити када нови законски заступник, стечајни управник или правни сљедници правног лица преузму поступак, или када их суд на предлог тражиоца извршења позове да то учине.

АП 1434/05 Миле Чајевић

18. Пресудом Основног суда број П-259/01 од 13. априла 2005. године Заједница становања је обавезана да апеланту на име награде за извршене услуге исплати новчани износ од 294,00 КМ са затезном каматом на тај износ рачунајући од 17. августа 2001. године па све до исплате и да му накнади трошкове парничког поступка у износу од 921,50 КМ у року од 30 дана од дана доношења пресуде под пријетњом извршења.

19. Апелант наводи да није подносио предлог за извршење наведене пресуде, јер је извршење практично немогуће спровести, а што је видљиво из дописа Основног суда број I-103/04 од 8. јуна 2005. године, број I-244/05 од 14. јуна 2005. године и број I-193/03 од 7. јуна 2005. године, које је апелант доставио у прилогу своје апелације.

20. Апелант је, такође, у допуни апелације доставио рјешења Основног суда број I-244/05 од 23. маја 2006. године и број I-103/04 од 23. маја 2006. године којим су извршни поступци покренути против Заједнице становања прекинути због престанка постојања извршеника.

АП 1435/05 Дана Муминовић

21. Рјешењем Основног суда број П-74/03 од 2. децембра 2004. године је одређено да се у овом предмету сматра да је тужба повучена с обзиром на то да на припремно рочиште за уредно обавијештеног тужиоца Заједницу становања нико није приступио, а апеланткињин пуномоћник није захтијевао да се одржи рочиште, па се сматра да је тужба повучена. Даље је одређено да је Заједница становања дужна да апеланткињи на име трошкова парничког поступка исплати износ од 1.622,50 КМ, а све року од 30 дана под пријетњом принудног извршења.

22. Апеланткиња наводи да није подносила предлог за извршење наведене пресуде, јер је наведено извршење практично немогуће спровести, што је видљиво из дописа Основног суда број I-103/04 од 8. јуна 2005. године, број I-244/05 од 14. јуна 2005. године и број I-193/03 од 7. јуна 2005. године, које је апеланткиња доставила у прилогу своје апелације.

23. Апеланткиња је, такође, у допуни апелације доставила рјешења Основног суда број I-244/05 од 23. маја 2006. године и број I-103/04 од 23. маја 2006. године којим су извршни поступци покренути против Заједнице становања прекинути због престанка постојања извршеника.

АП 1436/05 Миле Савић

24. Рјешењем Основног суда број П-82/02 од 24. јануара 2005. године одређено је да је Заједница становања као тужилац дужна да апеланту плати трошкове парничког поступка у износу од 237,10 КМ у року од 30 дана под пријетњом принудног извршења. У образложењу рјешења је наведено да на припремно рочиште заказано за 30. новембар 2004. године у име уредно обавијештеног тужиоца нико није приступио, па је суд донио рјешење којим сматра да је тужба повучена, јер апелант није захтијевао да се рочиште одржи, али је тражио да му се плате трошкови парничког поступка које му је проузроковао тужилац. Апелант је 6. децембра 2004. године затражио да се тужилац обавезе да му плати трошкове поступка у износу од 237,10 КМ.

25. Апелант наводи да није подносио предлог за извршење наведене пресуде, јер је наведено извршење практично немогуће спровести, што је видљиво из дописа Основног суда број I-103/04 од 8. јуна 2005. године, број I-244/05 од 14. јуна 2005. године и број I-193/03 од 7. јуна 2005. године, које је апелант доставио у прилогу своје апелације.

26. Апелант је, такође, у допуни апелације доставио рјешења Основног суда број I-244/05 од 23. маја 2006. године и број I-103/04 од 23. маја 2006. године којим су извршни поступци покренути против Заједнице становања прекинути због престанка постојања извршеника.

АП 1437/05 Боса Савић

27. Рјешењем Основног суда број П-22/05 од 11. марта 2005. године је одређено да се тужба тужиоца Заједнице становања, поднесена ради отказа уговора о коришћењу пословних просторија, сматра повученом, те да се поступак обуставља. Одређено је да је тужилац дужан да исплати апеланткињи трошкове поступка у износу од 238,00 КМ у року од 30 дана под пријетњом принудног извршења.

28. Апеланткиња наводи да није подносила предлог за извршење наведене пресуде, јер је извршење практично немогуће спровести, што је видљиво из дописа Основног суда број I-103/04 од 8. јуна 2005. године, број I-244/05 од 14. јуна 2005. године и број I-193/03 од 7. јуна 2005. године, које је апеланткиња доставила у прилогу своје апелације.

29. Апеланткиња је, такође, у допуни апелације доставила рјешења Основног суда број I-244/05 од 23. маја 2006. године и број I-103/04 од 23. маја 2006. године којим су извршни поступци покренути против Заједнице становања прекинути због престанка постојања извршеника.

АП 1438/05 Боса и Миле Савић

30. Рјешењем Основног суда број П-197/01 од 8. фебруара 2005. године је одређено да је Заједница становања као тужилац дужна да апелантима исплати на име трошкова поступка износ од 701,25 КМ у року од 30 дана под пријетњом принудног извршења. У образложењу рјешења је наведено да је Рјешењем суда број П-197/01 од 18. новембра 2002. године утврђено да је тужилац повукао тужбу, те је поступак обустављен, а да наведеним рјешењем није било одлучено о трошковима поступка.

31. Апеланти наводе да нису подносили предлог за извршење наведеног рјешења, јер је извршење практично немогуће спровести, што је видљиво из дописа Основног суда број I-103/04 од 8. јуна 2005. године, број I-244/05 од 14. јуна 2005. године и број I-193/03 од 7. јуна 2005. године, које су апеланти доставили у прилогу своје апелације.

32. Апеланти су, такође, у допуни апелације доставили рјешења Основног суда број I-244/05 од 23. маја 2006. године и број I-103/04 од 23. маја 2006. године којим су извршни поступци покренути против Заједнице становања прекинути због престанка постојања извршеника.

IV. Апелације

а) Наводи из апелација

33. Апеланти се жале на повреду права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција), права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције. Апеланти се жале да не могу да наплате своја потраживања од Заједнице становања, јер наведена Заједница фактички не ради, нити обавља дјелатност, а Општина Фоча и Фонд становања нису закључили споразум којим би уредили начин преузимања средстава, права и обавеза, као и запослених радника бивших самоуправних интересних заједница у стамбеној области, што је била њихова законска обавеза, јер би на тај начин био одређен правни сљедник Заједнице становања и биле би створене законске претпоставке да апеланти наплате своја потраживања. Апеланти сматрају да се у конкретном случају ради о очигледним недостацима у организацији судског система Републике Српске. Апеланти предлажу да Уставни суд утврди кршење наведених права и да одговорној страни наложи да у што краћем року предузме мјере с циљем да обезбиједи извршење правоснажних пресуда, односно рјешења.

34. У допуни апелације апеланти су Уставном суду доставили рјешења о прекиду извршних поступака пред Основним судом у предметима апеланата Ковиљке Радовић и Милана Јојића, те наводе да на основу тих рјешења може да се закључи да су извршни поступци покренути против Заједнице становања Фоча недјелотворни правни лијекови. Такође, наводе да своја потраживања неће моћи да реализују ни

убудуће све док Општина Фоча и Фонд становања не закључе споразум о преузимању обавезе како је то прописано чланом 65 Закона о приватизацији државних станова, што они до данас избјегавају.

b) Одговори на апелације

35. Основни суд у свом одговору на предметне апелације навео је да нису повријеђена наведена права апеланата. У предметима у којима су апеланти поднијели предлог за извршење суд је предузео све мјере које је сходно закону дужан да предузме. Нити једним законским прописом није предвиђена обавеза суда да регулише статус Заједнице становања у складу са чланом 65 Закона о приватизацији државних станова иако је суд усменим и писменим путем указивао начелнику Општине и републичком јавном правобраниоцу да је потребно да се уреде ти односи ради извршења судских одлука.

36. У свом одговору на апелацију начелник Општине Фоча наводи да је са Фондом становања покушао споразумом да ријеша питање права, обавеза и статуса запослених радника укинута Самоуправне интересне заједнице становања Фоча у складу са чланом 65 Закона о приватизацији државних станова, али да није дошло до потписивања споразума због искључивости Фонда становања и неприхватања било које обавезе која се односи на укинуту Самоуправну интересну заједницу. Наводи да ће наставити активности на рјешавању овог питања, а када се наведено питање ријеша, о томе ће обавијестити Уставни суд.

V. Релевантни прописи

37. У **Закону о приватизацији државних станова** («Службени гласник РС» бр. 11/00, 18/01, 35/01, 16/02, 47/02, 65/03, 70/04, 2/05, 67/05 и 118/05), чији је основни текст објављен у «Службеном гласнику РС» број 11/00 25. априла 2000. године, који је ступио на снагу 3. маја 2000. године, са почетком примјене истеком рока од 90 дана од дана објављивања, релевантне одредбе гласе:

«Члан 65

Град, односно општина и Фонд становања Републике Српске ће у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона међусобно уредити начин преузимања средстава, права и обавеза, као и запослених радника досадашњих самоуправних интересних заједница у стамбеној области.

Члан 73

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у «Службеном гласнику Републике Српске», а примјењује се истеком рока од 90 дана од дана објављивања.»

VI. Допустивост

38. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

39. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

40. У контексту апелационе надлежности Уставног суда из члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, израз «пресуда» мора да се широко тумачи. Тај израз не треба само да укључује све врсте одлука и рјешења већ и недостатак доношења одлуке када се за такав недостатак утврди да је неуставан (види Одлуку Уставног суда број У 23/00 од 2. фебруара 2001. године, објављену у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине» број 10/01). Уставни суд истиче да, у складу са чланом II/1 Устава Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина и оба ентитета треба да обезбиједи највиши ниво грађанских права и основних слобода и да се, у складу са чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине, права и слободе одређени Европском конвенцијом и њеним протоколима директно примјењују у Босни и Херцеговини.

41. Зато, Уставни суд предметне апелације тумачи тако да се апеланти позивају на своје право на извршење правоснажних судских одлука у оквиру права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

42. Уставни суд, полазећи од праксе Европског суда за људска права на подручју исцрпљивања правних лијекова, истиче да се приликом примјене одредби из члана 16 став 1 Правила Уставног суда то правило мора да примјењује уз одређени степен флексибилности, без претјераног формализма (види Европски суд за људска права,

Cardot против Француске, пресуда од 19. марта 1991. године, серија А број 200, став 34). Уставни суд наглашава да правило исцрпљивања правних лијекова који су могући сходно закону није апсолутно, нити може да се примјењује аутоматски, те приликом испитивања да ли је било поштивано, битно је да се узму у обзир одређене околности сваког појединог предмета (види Европски суд за људска права, *Van Oosterwijk против Белгије*, пресуда од 6. децембра 1980; серија А број 40, став 35). То, између осталог, значи да мора реално да се узме у обзир не само да постоје формална правна средства у правном систему већ и свеукупни правни и политички контекст, као и апелантове личне прилике.

43. Имајући у виду наведене околности, Уставни суд сматра да у Босни и Херцеговини, у конкретном случају у Републици Српској, не постоји дјелотворно правно средство које би омогућило апелантима да се жале због неизвршења правоснажних одлука. Уставни суд сматра да недостаци у организацији судског система ентитета, односно државе, не смију да утичу на поштивање индивидуалних права и слобода утврђених Уставом Босне и Херцеговине, као и захтјева и гаранција из члана 6 Европске конвенције.

44. У конкретном случају Уставни суд сматра да се ради о немогућности извршења правоснажне судске одлуке због пропуштања законом прописаног чињења органа власти, те да апеланти немају на располагању дјелотворан правни лијек којим би постигли тражено извршење.

45. Имајући у виду наведено, Уставни суд прихвата да су предметне апелације допустиве.

VII. Меритум

46. Апеланти сматрају да им је неизвршавањем правоснажних судских одлука повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције.

Право на правично суђење

Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине гласи:

«Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

(...)

е) *Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.*»

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

«1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]»

47. Апеланти, у конкретном случају, повреду права на правично суђење виде у чињеници што се не извршавају правоснажне судске одлуке, којима је утврђена обавеза Заједнице становања да апелантима исплати утврђене новчане износе и изврши одређене радње. У вези с тим, Уставни суд се позива на праксу Европског суда за људска права (види Европски суд за људска права, *Hornsby против Грчке*, пресуда од 19. марта 1997. године, став 40) сходно којој члан 6 став 1 обезбјеђује свакоме право да изнесе захтјев који се односи на његова грађанска права и обавезе пред суд или трибунал; то обухвата «право на суд» у чијем оквиру је право на приступ суду, тј. право да покрене поступак пред судовима у цивилним стварима (види Европски суд за људска права, *Philis против Грчке*, пресуда од 27. августа 1991. године, серија А-209, стр. 20, став 59). Међутим, то право би било илузорно да домаћи правни систем држава уговорница дозвољава да коначне извршне судске одлуке остану неизвршене на штету једне од страна. Било би неприхватљиво да члан 6 Европске конвенције треба детаљно да прописује процедуралне гаранције дате странкама – поступак који је правичан, јаван и експедитиван – без заштите спровођења судске одлуке; тумачити члан 6 Европске конвенције као да се тиче искључиво вођења поступка водило би, сигурно, у ситуације инкомпатибилне принципима владавине права које су државе уговорнице преузеле када су ратификовале Европску конвенцију (види Европски суд за људска права, *Golder против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. маја 1974. године, серија А-18, стр. 16-18, ст. 34-36). Зато, извршење пресуде коју донесе било који суд мора да буде посматрано као интегрални дио «суђења» у смислу члана 6 Европске конвенције. Осим тога, Европски суд за људска права је већ прихватио тај принцип у предметима који се тичу дужине поступка (види Европски суд за људска

права, *Di Pede против Италије и Zappia против Италије*, пресуда од 26. септембра 1996. године, Извјештаји о пресудама и одлукама 1996-IV, стр. 1383-1384, ст. 20-24 и стр. 1410 и 1411, ст. 16-20).

48. Уставни суд сматра да наведени став Европског суда за људска права може да се примијени и на предметне апелације с обзиром на то да се оне, такође, односе на неизвршавање правоснажних судских одлука. Уставни суд додаје и да је Европски суд за људска права у предмету *Hornsby*, такође, нагласио да «*ефективна заштита учесника у таквом поступку и поврат легалитета претпоставља обавезу управних органа да испоштују пресуду суда*» (види став 41 наведене одлуке). У наведеном предмету Европски суд за људска права одлучио је да је члан 6 став 1 Европске конвенције био прекршен управо зато што власти нису поштивале извршење судске пресуде.

49. Даље, Дом за људска права за Босну и Херцеговину у предмету *Блентић против Републике Српске* (види предмет број СН/96/17, одлука о прихватљивости и меритуму уручена 3. децембра 1997. године) нашао је повреду права на правично суђење зато «*што је полиција била пасивна упркос својој обавези да помогне у извршењу судске одлуке*». Омбудсмен за људска права за Босну и Херцеговину у предмету *Б. Д. против Федерације Босне и Херцеговине* (види предмет број (Б) 746/97, Извјештаји од 24. марта 1999. године) нашао је повреду члана 6 Европске конвенције у чињеници да «*власти нису, више од двије године, извршиле пресуду и налог за извршење које је издао Основни суд у Тузли у корист подносиоца пријаве*». Такође, омбудсмен за људска права за Босну и Херцеговину је у предмету *А. О. против Републике Српске* (види предмет број (Б) 60/96, Извјештаји од 13. априла 1999. године) нашао повреду члана 6 став 1 Европске конвенције у «*пропусту Основног суда из Бање Луке да изврши коначну и обавезујућу одлуку, коју је донијела Комисија основана сходно Анексу 7. у корист подносиоца жалбе*».

50. Из наведеног је видљиво да постоји изграђена пракса у погледу тога да неизвршавање правоснажних судских одлука представља повреду права на правично суђење.

51. У конкретном случају апеланти посједују правоснажне судске одлуке којима је утврђена обавеза Заједнице становања да апелантима исплати одређене износе и изврши одређене радње. Иако је Основни суд у предметима наведеним у апелацијама АП 1431/05, АП 1432 и АП 1433/05 предузео активности с циљем да изврши

правоснажне одлуке, ипак је извршење изостало због чињенице да Општина Фоча и Фонд становања нису, у смислу одредби члана 65 Закона о приватизацији државних станова, међусобно уредили начин преузимања права и обавеза, као и запослених радника досадашњих самоуправних интересних заједница у стамбеној области. У апелацијама АП 1432/05 и АП 1433/05 Основни суд је поступио у складу са Законом о извршном поступку, те прекинуо извршни поступак због престанка постојања извршеника. Остали апеланти, обесхрабрени наведеним, нису ни подносили предлоге за извршење својих правоснажних судских одлука, јер су закључили да је, због поменутог, извршење практично немогуће спровести. У вези с тим, Уставни суд констатује да на појединца не може да се стави претјерани терет у откривању који је најефикаснији пут којим би дошао до остваривања својих права (види Уставни суд Босне и Херцеговине, Одлука број У 18/00 од 10. маја 2002. године, тачка 40, «Службени гласник Босне и Херцеговине» број 30/02). Дјелотворност правног лијека не огледа се само у чињеници да је он правно и формално предвиђен већ и да је у пракси ефикасан. Основна људска права, која штите Европска конвенција и Устав Босне и Херцеговине, морају да буду стварна и дјелотворна како у закону, тако и у пракси, а не илузорна и теоретска. Правни лијекови који су предвиђени за заштиту права морају да буду физички доступни, не смију да буду ометани актима, пропустима, одгађањима или немаром власти, те морају да буду у стању да штите предметна права (види, Уставни суд Босне и Херцеговине, Одлука број У 36/02 од 30. јануара 2004. године, тачка 25, објављена у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине» број 9/04).

52. У конкретним случајевима се поставља питање да ли је Република Српска, у складу са својом позитивном обавезом, предузела активности ради обезбјеђења заштите уставних права апеланата у смислу извршења правоснажних судских одлука.

53. С тим у вези, Уставни суд констатује да је чланом 65 Закона о приватизацији државних станова одређено да ће град, односно Општина и Фонд становања у року од 90 дана од дана ступања на снагу наведеног закона међусобно уредити начин преузимања средстава, права и обавеза, као и запослених радника досадашњих самоуправних интересних заједница у стамбеној области. Међутим, иако је наведени закон ступио на снагу 3. маја 2000. године, права и обавезе између законом одређених органа још увијек нису уређени иако је прошло више од шест година. Такође, није извјесно да ли ће и када Општина и Фонд становања уредити начин преузимања права и обавеза бивше Заједнице становања, што произилази и из одговора

начелника Општине Фоча. Зато, фактичко стање је да се не зна ко је обавезан да изврши правоснажне судске одлуке апеланата којима су утврђене одређене обавезе за Заједницу становања.

54. Уставни суд констатује да су Општина Фоча и Фонд становања органи Републике Српске, те да је њима наметнута законска обавеза да уреде права и обавезе бивше Заједнице становања. Зато, произилази да је Република Српска ради ефикасности правног система била обавезна да обезбиједи да се испуне законске обавезе њених органа, те тиме омогући апелантима извршење њихових правоснажних одлука. Евидентно је да Република Српска није поступила у складу са законом, јер до уређења начина преузимања права и обавеза бивше Заједнице становања између Општине и Фонда становања, сходно члану 65 Закона о приватизацији државних станова, није дошло.

55. На основу наведеног Уставни суд закључује да је Република Српска пропустила да изврши своју позитивну обавезу и омогући апелантима да изврше своје правоснажне одлуке.

56. Зато, Уставни суд закључује да је у конкретном случају дошло до повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

57. У оквиру закључка у погледу кршења права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није неопходно посебно разматрати остале наводе из апелације.

VIII. Закључак

58. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правично суђење у ситуацији када Република Српска, као јавна власт државе Босне и Херцеговине, није предузела радње у оквиру своје позитивне законске обавезе и апелантима омогућила извршење њихових правоснажних одлука.

59. На основу члана 61 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

60. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић

Predmet broj AP 1492/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Seada Kajtezovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-281/04 od 25. maja 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj K-6/04 od 19. maja 2004. godine

Odluka od 12. septembra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 1492/05**, rješavajući apelaciju **Seada Kajtezovića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Valerija Galić, potpredsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Mato Tadić, sudija

Jovo Rosić, sudija

na sjednici održanoj 12. septembra 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Seada Kajtezovića, podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj KŽ-281/04 od 25. maja 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj K-6/04 od 19. maja 2004. godine.

Odluku objavit u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Sead Kajtezović (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Osman Hadžić, advokat iz Bihaća, podnio je 14. jula 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj KŽ-281/04 od 25. maja 2005. godine

i Presude Kantonalnog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj K-6/04 od 19. maja 2004. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 15. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda i Kantonalnog tužilaštva u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužilaštvo), zatraženo je 12. augusta 2005. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju Vrhovni sud je dostavio 26. augusta 2005. godine, Kantonalni sud 24. augusta 2005. godine, a Kantonalno tužilaštvo 30. augusta 2005. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantu 18. jula 2006. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Kantonalni sud je Presudom broj K-6/04 od 19. maja 2004. godine, koja je potvrđena Presudom Vrhovnog suda broj Kž-281/04 od 25. maja 2005. godine, apelanta (i još jednu osobu optuženu u istom krivičnom postupku) proglasio krivim za krivično djelo zasnivanja ropskog odnosa i prijevoza osoba u ropskom odnosu iz člana 167. stav 1. Krivičnog zakona Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Krivični zakon), te produženo krivično djelo posredovanja u vršenju prostitucije iz člana 229. stav 1. Krivičnog zakona i osudio ga na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od tri godine. U toku dokaznog postupka pred Kantonalnim sudom, osim izvođenja materijalnih dokaza (pretres stana i drugih prostorija, fotodokumentacija i dr.), uz saglasnost stranaka su pročitani iskazi svjedokinja I.B., M.O., B.A., R.I. i N.P. (u daljnjem tekstu: sporne svjedokinje) saslušanih u toku istražnog postupka s obzirom da je utvrđeno da su one do zakazivanja glavnog pretresa napustile Centar za zbrinjavanje žrtava prostitucije u Sarajevu i deportirane su u Rumuniju, a također su uz saglasnost stranaka pročitane izjave svjedoka odbrane Š.B., D.M. i A.A. Kantonalni sud je posebno obrazložio zašto je prihvatio iskaze spornih svjedokinja i povjerovao im, a nije prihvatio iskaze svjedoka odbrane i odbranu samog apelanta. Na temelju provedenog dokaznog postupka, cijeneći sve dokaze pojedinačno kao i sve dokaze u cjelini, Kantonalni sud je utvrdio odgovornost apelanta za krivična djela koja su mu stavljena na teret.

7. Vrhovni sud je u obrazloženju presude naveo da je neosnovan apelantov navod da je prvostepena presuda zasnovana na nezakonito pribavljenim dokazima, odnosno dokazima na kojima se ne može zasnovati presuda, jer su sporne svjedokinje saslušane bez prisustva okrivljenih i njihovih branilaca. U presudi je obrazloženo da, prema ocjeni tog suda, navedeni dokazi nisu pribavljeni na nezakonit i nedozvoljen način da bi im se mogla pobiti procesna valjanost, jer su sporne svjedokinje bile strane državljanke koje su u BiH ušle i u njoj boravile ilegalno. Po otkrivanju krivičnih djela, u kojima su bile žrtve, posredstvom IPTF-a su smještene u Centar za zbrinjavanje žrtava prostitucije, a zatim su vraćene u zemlje iz kojih potiču. Takve okolnosti su ukazivale da je postojala opasnost od odlaganja njihovog saslušanja, odnosno hitnost provođenja tih dokaza što su bile zakonske pretpostavke iz člana 160. stav 5. Zakona o krivičnom postupku da se kod istražnog sudije saslušaju bez obavještanja okrivljenih i njihovog prisustva. Također, kako je navedeno u presudi, na glavnom pretresu oštećene nisu saslušane jer su bile nedostupne sudu, a stranke i branioci su se saglasili da se njihovi iskazi pročitaju te su ti dokazi provedeni u potpunosti u smislu člana 328. stav 2. Zakona o krivičnom postupku. Također, dalje je navedeno u obrazloženju, strankama i braniocima je omogućeno da se o pročitanim iskazima izjasne i da stavljaju na njih svoje primjedbe, pa se tako u svemu postupalo prema članu 330. Zakona o krivičnom postupku.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

8. Apelant je naveo da mu je povrijeđeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 3. tačka d. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), jer se presuda Kantonalnog suda isključivo zasniva na iskazima I.B., O.M. i A.B. koje su saslušane u toku istražnog postupka, čijem saslušanju apelant ni njegov branilac nisu prisustvovali niti su o toj radnji bili obaviješteni. Apelant stoga, kako je naveo, pobija navedene presude jer smatra da mu je povrijeđeno pravo na ispitivanje svjedoka optužbe iz člana 6. stav 3. tačka d. Evropske konvencije. Također, prema apelantovom mišljenju, presude redovnih sudova su sporne jer se zasnivaju u potpunosti ili uglavnom na iskazima spornih svjedokinja koje on nije imao priliku da ispita.

b) Odgovor na apelaciju

9. Vrhovni sud je naveo da su neosnovani apelantovi navodi o povredi njegovog prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 3. Evropske konvencije. Radi

se o navodima, kako je navedeno u odgovoru, koji su bili izneseni u žalbi na prvostepenu presudu i koji su bili predmet ocjene drugostepenog suda nakon čega su odbijeni kao neosnovani za šta je taj sud dao adekvatno obrazloženje.

10. Kantonalni sud je naveo da ne stoje apelantovi navodi o povredi njegovog prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 3. tačka d. Evropske konvencije, jer je apelant tokom cijelog krivičnog postupka imao pravičan postupak.

11. Kantonalno tužilaštvo je navelo da smatra da su prvostepeni i drugostepeni sud potpuno i svestrano ocijenili izvedene dokaze i doveli ih u međusobnu vezu, odnosno prvostepeni sud je dokaze kojima je vjerovao doveo u vezu i potkrijepio drugim dokazima koji su izvedeni na glavnom pretresu pa je to temeljito obrazložio. Također je navedeno u odgovoru da procesno načelo slobodne ocjene dokaza ni Kantonalni sud a ni Vrhovni sud nije zloupotrijebio niti se presuda isključivo zasniva na iskazima određenih svjedoka kako je to navedeno u apelaciji. Stoga je Kantonalno tužilaštvo predložilo da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

12. **Zakon o krivičnom postupku** («Službene novine Federacije BiH» broj 43/98 – zakon koji je primijenjen u konkretnom slučaju)

«Član 160. stav 5.

Istražni sudija je dužan na pogodan način obavijestiti tužitelja, branitelja, oštećenog i okrivljenog o vremenu i mjestu izvršenja istražnih radnji kojima oni mogu biti prisutni, osim kad postoji opasnost od odlaganja. Ako okrivljeni ima branitelja, istražni sudija će, po pravilu, obavještavati samo branitelja.

Član 328.

Izvan slučajeva koji su posebno predviđeni u ovom zakonu, zapisnici o iskazima svjedoka, saoptuženih ili već osuđenih učesnika u krivičnom postupku, kao i zapisnici i druga pismena o nalazu i mišljenju vještaka, mogu se po odluci vijeća pročitati samo u ovim slučajevima:

1) ako su ispitane osobe umrle, duševno oboljele ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred sud nemoguć ili znatno otežan zbog starosti, bolesti ili drugih važnih uzroka;

2) *ako svjedoci ili vještaci bez zakonskih razloga neće da daju iskaz na glavnom pretresu.*

Vijeće može, uz saglasnost stranaka i branitelja, odlučiti da se zapisnik o ranijem saslušanju svjedoka ili vještaka, odnosno njegov pismeni nalaz i mišljenje pročita iako svjedok odnosno vještak nije prisutan, bez obzira na to da li je bio pozvan na glavni pretres [...].

Član 330.

Poslije dovršenog saslušanja svjedoka ili vještaka i poslije čitanja svakog zapisnika ili drugog pismena, zapitat će predsjednik vijeća stranke, branitelja ili oštećenog imaju li šta primijetiti.

Član 358. stav 1. tačka 8.

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji:

[...]

8) ako se presuda zasniva na dokazu na kome se prema odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda, osim ako je, s obzirom na druge dokaze, očigledno da bi i bez tog dokaza bila donesena ista presuda. [...]«

VI. Dopustivost

13. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

14. U skladu s članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

15. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Kž-281/04 od 25. maja 2005. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporena presuda je, radi dostave stranama u postupku, primljena u Kantonalnom sudu 10. juna 2005. godine, a apelacija je podnesena 14. jula 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila

Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

16. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

17. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da mu je tim presudama povrijeđeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 3. tačka d. Evropske konvencije.

Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.»

Član 6. st. 1. i 3. tačka d. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

«1. Pri utvrđivanju građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

d. da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka odbrane odobri pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe.»

18. U konkretnom slučaju riječ je o krivičnom postupku u kojem je apelant proglašen krivim za krivična djela propisana zakonom, te je osuđen na kaznu zatvora. Dakle, u postupku je utvrđivana *«osnovanost krivične optužbe»* protiv apelanta, pa je član 6. Evropske konvencije primjenjiv. Stoga, Ustavni sud treba ispitati je li osporenim presudama povrijeđeno apelantovo pravo na ispitivanje svjedoka optužbe iz člana 6. stav 3. tačka d. Evropske konvencije. Naime, u apelaciji se naglašava da su na glavnom pretresu pročitani iskazi spornih svjedokinja dati u istražnom postupku, te da je na tim

iskazima sud zasnovao presudu, a da nije apelantu ni njegovom braniocu bilo omogućeno da prisustvuju saslušanju tih osoba.

19. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, «*u principu sud ne procjenjuje jesu li izjave svjedoka bile na ispravan način usvojene kao dokazna građa*» (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Kostovski protiv Holandije*, presuda od 20. novembra 1989. godine, serija A-166), a takvu praksu slijedi i Ustavni sud (vidi Odluku broj AP 525/04 od 18. januara 2005. godine). Osim toga, Ustavni sud, u principu, nije nadležan da procjenjuje činjenično stanje koje su izvršili redovni sudovi ukoliko utvrđene činjenice i dokazi na kojima se presuda zasniva ne izgledaju proizvoljno i neprihvatljivo.

20. Član 6. stav 3. tačka d. Evropske konvencije sadrži dva prava: 1) pravo optuženog da mu se omogući da ispituje svjedoka optužbe i 2) pravo na saslušanje svjedoka odbrane pod istim uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe. Ova prava su nezavisna jedno od drugog (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Unterpertinger protiv Austrije*, presuda od 24. novembra 1986. godine, serija A-110). Ustavni sud smatra da ova odredba zahtijeva da se optuženi stavi u položaj potpune jednakosti sa tužiocem, te da mu se omogući da ispita i ospori svjedočenje svjedoka optužbe, kao i da pozove i ispita svoje svjedoke pod istim uvjetima. Međutim, ova odredba nema apsolutno djelovanje, tj. ovo pravo optuženog nije neograničeno. Postoje situacije kada, zbog objektivnih okolnosti, nije moguće na glavnom pretresu saslušati svjedoka koji je već dao iskaz u prethodnom postupku bez prisustva optuženog ili njegovog branioca (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 105/03 od 30. novembra 2004. godine, st. 25-27).

21. U konkretnom slučaju, Kantonalni sud je proveo dokaz čitanjem iskaza spornih svjedokinja koje su saslušane u istrazi, i za čije su hitno saslušanje postojali «važni uzroci» u smislu člana 328. stav 1. tačka 1. Zakona o krivičnom postupku. Sa čitanjem iskaza svjedokinja su se saglasili apelant i njegov branilac, što apelant nije ni osporio. Redovni sudovi su dali logično i u zakonu utemeljeno obrazloženje u pogledu toga zašto se čitaju iskazi ovih svjedokinja, a Ustavni sud ne nalazi elemente koji bi ukazivali da je procesni zakon u konkretnom slučaju proizvoljno primijenjen.

22. Apelantovi navodi koji se tiču pitanja kojim iskazima su redovni sudovi povjerovali i zašto, prema mišljenju Ustavnog suda, odnose se na pitanje slobodne sudijske ocjene dokaza. Međutim, zadatak Ustavnog suda nije da taj aspekt procjenjuje ukoliko nema drugih odlučujućih elemenata koji bi ukazivali da je ocjena dokaza ili primjena materijalnog prava bila proizvoljna. Ustavni sud smatra da su i prvostepeni i drugostepeni sud jasno i razložno obrazložili zašto su povjerovali iskazima spornih svjedokinja datim u

istražnom postupku. Osim toga, iz obrazloženja osporenih presuda vidljivo je da se odluke redovnih sudova ne temelje isključivo na iskazima spornih svjedokinja, već i na drugim, objektivnim dokazima, iz kojih je prvostepeni sud nesumnjivo zaključio da je apelant počinio krivična djela koja su mu stavljena na teret. Objektivni dokazi koje je prvostepeni sud proveo u potpunosti se, prema zaključku redovnih sudova, slažu sa iskazima spornih svjedokinja datih u istrazi, za šta su redovni sudovi dali uvjerljiva obrazloženja. Ustavni sud, također, ukazuje da su svi ovi apelantovi navodi već bili predmet njegove žalbe protiv prvostepene presude, pa je i Kantonalni sud u vezi s tim dao detaljna obrazloženja koja nisu proizvoljna.

23. Na osnovu navedenog Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nema kršenja apelantovih prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 3. tačka d. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

24. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 3. tačka d. Evropske konvencije, zato što čitanje iskaza svjedoka koji «zbog važnih uzroka» nisu mogli pristupiti glavnom pretresu, na način propisan zakonom, nije samo po sebi kršenje prava na pravično suđenje, a osporene presude ne zasnivaju se isključivo na tim iskazima, već i na drugim materijalnim dokazima. Osim toga, ne postoji kršenje prava na pravično suđenje kada se navodi apelanta odnose isključivo na pitanje sudijske procjene dokaza u krivičnom postupku i na primjenu pozitivno-pravnih propisa na utvrđeno činjenično stanje ukoliko nema drugih, odlučujućih elemenata koji bi ukazivali da je ocjena dokaza ili primjena materijalnog prava bila proizvoljna.

25. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

26. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 2650/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Kemala Hasića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj KŽ-351/05 od 28. rujna 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj K-73/03 od 24. veljače 2005. godine

Odluka od 12. rujna 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 2650/05**, rješavajući apelaciju **Kemala Hasića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 12. rujna 2006. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se apelacija Kemala Hasića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-351/05 od 28. rujna 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj K-73/03 od 24. veljače 2005. godine kao neutemeljena.

Odluku objavit u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Kemal Hasić (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Mirsad Sipović, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 26. prosinca 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i

Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj KŽ-351/05 od 28. rujna 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj K-73/03 od 24. veljače 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i Kantonalnog suda, te od sudionika u postupku, Kantonalnog tužiteljstva u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo), zatraženo je 29. prosinca 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud je dostavio odgovor na apelaciju 25. siječnja 2006. godine, a Kantonalni sud i Tužiteljstvo 13. siječnja 2006. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori su 19. travnja 2006. godine dostavljeni apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Presudom Kantonalnog suda broj K-73/03 od 24. veljače 2005. godine, koja je potvrđena Presudom Vrhovnog suda broj KŽ-351/05 od 28. rujna 2005. godine, apelant je, zajedno sa svojim sinom Senadom Hasićem, kao drugooptuženim (u daljnjem tekstu: drugooptuženi), proglašen krivim za kazneno djelo ubojstva iz članka 171. stavak 2. točka 1. Kaznenog zakona FBiH, pa je apelantu izrečena kazna zatvora od 15 godina.

7. Prvostupanjski sud je, na temelju provedenih dokaza, zaključio da su apelant i drugooptuženi, u razdoblju od 11. do 13. kolovoza 2002. godine, nakon verbalne prepirke nasrnuli na Muniru Duraković, koja je s njima živjela u istoj kući, te da su je tukli rukama i nogama, koristeći i sjekiru i nož, čime su joj nanijeli teške tjelesne povrede, detaljno nabrojane u izreci prvostupanjske presude. Nakon toga, apelant i drugooptuženi su oštećenu ostavili da leži u kući sve do narednog dana, a da joj nisu ukazali nikakvu pomoć, pa je oštećena, usljed zadobijenih povreda, umrla. Potom su apelant i drugooptuženi oštećenu zamotali u deku i zakopali je u blizini kuće, kako bi prikrili učinjeno kazneno djelo.

8. Prvostupanjski sud je, na suglasan prijedlog stranaka, pročitao izjave određenih svjedoka, proveo vještačenje posredstvom triju vještaka medicinske struke i izvršio uvid u relevantnu dokumentaciju. Drugooptuženi je tijekom glavnog pretresa promijenio iskaz

koji je dao u istrazi i na početku glavnog pretresa, tako što je izjavio da apelant nije sudjelovao u nanošenju ozljeda oštećenoj, već da je on to sâm uradio tukući oštećenu šakama, a poricao je da je koristio sjekiru i nož. Također, drugooptuženi je izjavio i da mu apelant nije pomogao u prikriivanju tijela oštećene, odnosno da je to bila pomoć «samo oko prenosa tijela, a ne i prilikom kopanja rupe i umotavanja oštećene u deku». Obrazlažući razloge zbog kojih je na glavnom pretresu promijenio iskaz, drugooptuženi je naveo da je izjavu u istražnom postupku dao «pod uticajem policije, jer mu je policija obećala da će ga pustiti iz pritvora».

9. Analizirajući ovakvu obranu drugooptuženog i dovodeći je u svezu sa drugim provedenim dokazima, prvostupanjski sud je zaključio da je ovakva obrana drugooptuženog oprečna drugim provedenim dokazima, kao i da je drugooptuženi i tijekom glavnog pretresa iznosio različite verzije upitnog događaja. Dio obrane drugooptuženog o tomu da je iskaz u istrazi dao «po nagovoru policije» prvostupanjski sud je ocijenio kao nelogičan, detaljno obrazloživši takav svoj zaključak i navodeći, između ostalog, da su tijekom istražnog postupka, ali i na ranije održanom glavnom pretresu, apelant i drugooptuženi iznosili svoje obrane optužujući jedan drugog i skidajući odgovornost sa sebe. Prvostupanjski sud je, također, naveo da je, «cijeneći fizičku konstituciju oštećene, kao i fizičke sposobnosti i invalidnost kako apelanta, tako i drugooptuženog», vještak vrlo jasno obrazložio zašto ovako teške i smrtonosne povrede oštećenoj nije mogao nanijeti samo jedan izvršitelj, bilo apelant ili drugooptuženi, a osobito da samo jedan od optuženih nije nikako sâm mogao ukopati oštećenu. Ovaj nalaz vještaka sudsko-medicinske struke prvostupanjski sud smatra potvrđenim i nalazom vještaka ortopeda, koji je utvrdio da su i apelant i drugooptuženi osobe sa invaliditetom i «ograničenim fizičkim mogućnostima», te da samostalno niti jedan od njih nije mogao izvršiti navedeno kazneno djelo na način kako je to učinjeno.

10. Osim toga, prvostupanjski sud, na temelju nalaza vještaka sudsko-medicinske struke, koji je bio izravno na mjestu događaja i izvršio obdukciju tijela oštećene, utvrdio je da povrede koje su oštećenoj nanesene potječu od oštrica mehaničkog oruđa, kao što su nož ili sječivo sjekire, pa je neprihvatljivom ocijenio obranu i apelanta i drugooptuženog da nitko nije koristio sjekiru ili nož. Osim toga, na mjestu događaja su pronađeni sjekire i noževi, a biološkim vještačenjem na jednoj od sjekira je utvrđeno postojanje krvi ljudskog podrijetla, i to iste krvne grupe kojoj je pripadala i oštećena.

11. Na temelju svega izloženog, prvostupanjski sud je zaključio da je dokazano da su apelant i drugooptuženi zajednički djelovali u izvršenju kaznenog djela koje im je

stavljeno na teret, pa ih je proglasio krivim i kaznio sukladno zakonu, uzimajući kao olakotne okolnosti, između ostalog, i njihovo zdravstveno stanje.

12. Vrhovni sud je, nakon održane javne sjednice drugostupanjskoga vijeća, odbio prizive apelanta i drugooptuženog, navodeći da je prvostupanjski sud u obrazloženju pobijane presude dao uvjerljive i jasne razloge u odnosu na sve relevantne i odlučne činjenice. Vrhovni sud je, u detaljnom obrazloženju, naveo da u prvostupanjskoj presudi nije izostala analiza provedenih dokaza, te da je prvostupanjski sud dostatno uvjerljivo obrazložio zbog čega je apelantovu obranu samo djelomično prihvatio, odnosno zašto nije prihvatio promijenjenu obranu drugooptuženog. U svezi s tim, Vrhovni sud je zaključio da u pobijanoj presudi nisu učinjene bitne povrede odredaba kaznenog postupka, te da je prvostupanjski sud pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje i pravilno primijenio materijalno pravo, zbog čega je odbio i sve ostale prizivne navode apelanta i drugooptuženog i potvrdio prvostupanjsku presudu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant smatra da mu je pobijanim odlukama prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Također, apelant smatra da mu je ovo pravo povrijeđeno zato što je prvostupanjski sud tek nakon osam mjeseci dostavio spis drugostupanjskom sudu, što, prema njegovom mišljenju, predstavlja pretjerano proceduralno kašnjenje. Dalje, apelant navodi da je bio obaviješten o sjednici drugostupanjskog suda, ali da mu nije sve do sjednice dostavljen dopis Federalnog tužiteljstva broj KTŽ-215/05 od 20. srpnja 2005. godine, kojim je federalni tužitelj izjavio da ostaje pri prizivu koji je uložilo Kantonalno tužiteljstvo, čime su mu prekršeni pravo na obranu i načelo kontradiktornosti i jednakopravnosti stranaka, jer nije detaljno informiran o svim činjenicama u svezi sa postupkom. Potom, apelant dovodi u pitanje utvrđeno činjenično stanje i navodi da se prvostupanjski sud «uopće nije osvrnuo na završnu riječ branioca apelanta, koju je branilac temeljito izlagao pet dana» iz čega zaključuje da sud ovu završnu riječ kao dio obrane nije uopće ocijenio. Osim toga, apelant smatra da sud nije ocijenio sve dokaze jednako kako one koji idu na štetu, tako i one koji idu u korist optuženog, te da je izreka presude nerazumljiva i proturječna sama sebi, na što je i u prizivu ukazao. Apelant, osobito, navodi da sudovi nisu ocijenili na pravilan i potpun način činjenicu da je drugooptuženi potpuno priznao da je kazneno djelo učinio sâm, te

da apelant niti jednom radnjom nije sudjelovao u izvršenju tog kaznenog djela, čime je u odnosu na apelanta prekršeno načelo *in dubio pro reo*. Također, apelant navodi da je drugooptuženi istu takvu izjavu dao i pred tri svjedoka koji se nalaze na izdržavanju kazne u KPZ Zenica, na što je ukazao drugostupanjskom sudu u prizivu, ali da Vrhovni sud nije pozvao i saslušao te svjedoke, što, također, kako apelant navodi, predstavlja kršenje prava na pravično suđenje. Također, apelant smatra da su nazočnost medija i njihovo praćenje suđenja bili štetni po apelantovo pravo na pravičan postupak, jer je omogućeno da na taj način javnost utječe na ishod kaznenog postupka.

b) Odgovori na apelaciju

14. Vrhovni sud pobija navode iz apelacije i navodi da je postupak u konkretnom predmetu u cijelosti proveden na način koji nije prekršio apelantova ustavna prava. Vrhovni sud, također, ističe da su navodi iz apelacije u cijelosti isti kao i navodi koje su apelanti iznosili u prizivu protiv prvostupanjske presude i o kojima je Vrhovni sud svojom presudom u cijelosti odlučio. Vrhovni sud smatra da su odlučne činjenice o konkretnom događaju potpuno rasvijetljene i utvrđene, te da ni «naknadnim krajnje nepreciznim i neodređenim priznanjem osuđenog Senada Hasića» nisu dovedene u pitanje. Stoga, Vrhovni sud predlaže da Ustavni sud apelaciju odbije.

15. Kantonalni sud je kratkim dopisom obavijestio Ustavni sud da se ne može izjasniti o apelaciji, jer je spis dostavljen Vrhovnom sudu radi odlučivanja o zahtjevu za zaštitu zakonitosti.

16. Tužiteljstvo navodi da apelant samo ponavlja navode dane tijekom glavnog pretresa i u prizivu protiv prvostupanjske presude, što je sve Vrhovni sud ocijenio i raspravio u drugostupanjskoj presudi. Tužiteljstvo smatra da u provedenom postupku nisu povrijeđene odredbe članka 6. Europske konvencije, te da prijašnji Zakon o kaznenom postupku FBiH (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH), koji je primijenjen u konkretnom slučaju, nije ni propisivao da dopis Federalnog tužiteljstva bude dostavljen prije sjednice vijeća. Također, smatraju da apelantu ni na koji način nije povrijeđeno pravo na obranu, jer je apelant tijekom cijelog postupka imao odvjetnika i dostatno vremena za pripremanje obrane, da su sudovi jednako ocijenili i dokaze optužbe i dokaze obrane, te da su dali jasna i detaljna obrazloženja u pobijanim presudama. Tužiteljstvo smatra i da su neutemeljeni navodi o tomu da je javnost imala utjecaja na ishod postupka, budući da izvještavanje medija o suđenju nije bilo oprečno članku 6. Europske konvencije. Sukladno navedenom, Tužiteljstvo predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju.

V. Relevantni propisi

17. U **Zakonu o kaznenom postupku FBiH** («Službene novine FBiH» br. 43/98 i 23/99) relevantne odredbe glase:

«Članak 3.

[...]

(2) *Sumnju glede postojanja činjenica koje čine obilježja kaznenog djela, ili o kojima ovisi primjena neke odredbe kaznenog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.*

Članak 12.

Sud je dužan nastojati da se postupak provede bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zlouporabu prava koja pripadaju osobama koje sudjeluju u postupku.

Članak 13.

(1) *Sud, nadležni tužitelj i tijelo unutarnjih poslova dužni su istinito i potpuno utvrditi činjenice koje su važne za donošenje zakonite odluke.*

(2) *Oni su dužni s jednakom pozornošću ispitati i utvrditi kako činjenice koje terete osumnjičenog ili okrivljenog, tako i one koje im idu u korist, [...]*

Članak 283.

Od otvaranja glavnog zasjedanja pa do završetka glavnog pretresa vijeće može u svako doba, po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranaka, ali uvijek po njihovom saslušanju, isključiti javnost za cio glavni pretres ili jedan njegov dio, ako je to u interesu državne sigurnosti ili ako je to potrebno radi čuvanja državne, vojne, službene ili važne poslovne tajne, čuvanja javnog reda, zaštite morala u demokratskom društvu, osobnog i intimnog života optuženog ili oštećenog ili zaštite interesa malodobnika ili svjedoka.

Članak 318.

Priznanje optuženog na glavnom pretresu, ma kako bilo potpuno, ne oslobađa sud od dužnosti da izvodi i druge dokaze.

Članak 342.

[...]

(2) Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u svezi s ostalim dokazima i na temelju takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.

Članak 358.

(1) Bitna povreda odredaba kaznenog postupka postoji:

[...]

11) ako je izreka presude nerazumljiva, proturječna sama sebi ili razlozima presude, ili ako presuda nema uopće razloga, ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama, ili su ti razlozi potpuno nejasni [...]

Članak 363.

Primjerak priziva dostavit će prvostupanjski protivnoj stranci i branitelju [...], koji mogu u roku od osam dana od dana primitka podnijeti sudu odgovor na priziv. Priziv i odgovor na priziv, sa svim spisima, prvostupanjski sud će dostaviti drugostupanjskom sudu.

Članak 364.

(1) Kad spisi po prizivima stignu drugostupanjskom sudu, predsjednik prizivnog vijeća određuje suca izvjestitelja. Ako se radi o kaznenom djelu za koje se goni po zahtjevu nadležnog tužitelja, sudac izvjestitelj će spise dostaviti nadležnom tužitelju koji je postupao pred tim sudom, koji je dužan razmotriti ih i bez odgađanja vratiti sudu.

(2) Nadležni tužitelj može, vraćajući spise, staviti svoj prijedlog ili izjaviti da će prijedlog staviti na sjednici vijeća.»

VI. Dopustivost

18. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njomepobija , iscrpljeni svi

učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je apelant primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

20. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj KŽ-351/05 od 28. rujna 2005. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Pobijanu presudu apelant je primio 10. studenog 2005. godine, a apelacija je podnesena 26. prosinca 2005. godine, pa proizlazi da je podnesena u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

21. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

22. Apelant se žali da je pobijanim presudama povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

23. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

[...]

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom.»

24. Članak 6. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

«1. Prigodom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]]»

25. U konkretnom slučaju se radi o kaznenom postupku u kojem je apelant proglašen krivim za kazneno djelo propisano zakonom, te je osuđen na kaznu zatvora. Dakle, ishod predmetnog postupka je bio od odlučujućeg značaja za utvrđivanje «osnovanosti bilo kakve krivične optužbe» protiv apelanta, pa je članak 6. Europske konvencije primjenjiv. Stoga, Ustavni sud treba ispitati je li pobijanim presudama povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje kako je zaštićeno člankom 6. Europske konvencije.

26. Apelant, prije svega, prigovara da je prizivni postupak trajao «neprimjereno dugo», jer prvostupanjski sud nije odmah dostavio prizive sa spisom Vrhovnom sudu, nego tek nakon osam mjeseci. Ustavni sud, međutim, zapaža da je od donošenja prvostupanjske presude pa do odluke po prizivima proteklo ukupno razdoblje od sedam mjeseci, što se, uzimajući u obzir potrebu dostave priziva na odgovor i ostale radnje suda u svezi sa prizivnim postupkom, ni na koji način ne može smatrati nerazumno dugim razdobljem, pa, dakle, ni kršenjem prava na suđenje u razumnom roku.

27. Osim toga, apelant prigovara i da mu nije dostavljen dopis Federalnog tužiteljstva u svezi sa prizivom koji je uložilo Kantonalno tužiteljstvo, smatrajući da je na taj način onemogućen jednakopravno sudjelovati u postupku. Međutim, Ustavni sud zapaža da je, prema relevantnom ZKPFBiH, obveza suda bila da, prije svega, prizive dostavi protivnoj stranci i branitelju, što je u konkretnom slučaju učinjeno, a ni apelant ne tvrdi da je sud to propustio učiniti. Također, za djelo za koje se goni po zahtjevu nadležnog tužitelja drugostupanjski sud mora dostaviti nadležnom tužiteljstvu spis na razmatranje, a nadležni tužitelj može, vraćajući spise, staviti svoj prijedlog ili izjaviti da će prijedlog staviti na sjednicu vijeća. Međutim, bilo da se radi o pismenom prijedlogu ili da se taj prijedlog stavlja na sjednicu drugostupanjskog vijeća, nadležni tužitelj može samo dati prijedloge povodom uložених priziva, a nikako ne može proširiti prizivne osnove nižeg tužitelja ili dopuniti obrazloženje njegovog priziva. Upravo zato dostava ovog mišljenja izravno višeg tužiteljstva suprotnoj stranci nije ni propisano kao zakonska obveza u relevantnom ZKP. Stoga, Ustavni sud ne može prihvatiti apelantove navode o tomu da je prekršeno načelo jednakopravnosti stranaka iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije samo zato što mu nije uručen dopis federalnog tužitelja. Budući da je apelant primio priziv Kantonalnog tužiteljstva, znao je u svezi s čime je priziv uložen i o njemu se mogao izjasniti na način propisan zakonom.

28. Ostali apelantovi navodi se odnose, u biti, na to da je činjenično stanje nepotpuno i pogrešno utvrđeno, te da je materijalno pravo pogrešno primijenjeno. Međutim, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog

suda, zadaća ovih sudova nije preispitivati zaključke redovitih sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Zadaća Ustavnog suda je ispitati je li postupak u cjelini bio pravičan na način na koji to zahtijeva članak 6. Europske konvencije, te krše li odluke redovitih sudova ustavna prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 20/05* od 18. svibnja 2005. godine).

29. U svezi sa konkretnim apelantovim navodima, Ustavni sud zapaža da je apelant tijekom cijelog postupka imao branitelja i da se koristio svojim pravom da, pod istim uvjetima kao i tužitelj, predlaže svoje i ispituje dokaze optužbe. Apelant u biti prigovara da redoviti sudovi nisu dobro ocijenili izvedene dokaze, te da nisu sa jednakom pozornošću ocijenili dokaze koji idu na štetu, kao i one koji idu u apelantovu korist, te da je prekršeno načelo *in dubio pro reo*. U svezi s tim, apelant prigovara da redoviti sudovi nisu dovoljno brižljivo ocijenili priznanje drugooptuženog, niti su dovoljno pozornosti posvetili završnoj riječi apelantovog branitelja. Kad je riječ o ovim apelantovim navodima, Ustavni sud ukazuje da nije u njegovoj nadležnosti miješati se u način na koji su redoviti sudovi usvojili dokaze kao dokaznu građu. U svezi s tim, Ustavni sud se neće miješati ni u to kojim dokazima strana u postupku redoviti sudovi poklanjaju vjeru na temelju slobodne sudačke procjene. To je isključivo uloga redovitih sudova čak i kada su izjave svjedoka na javnoj raspravi i pod zakletvom oprečne jedna drugoj (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 612/04* od 30. studenog 2004. godine, i Europski sud, *Doorson protiv Nizozemske*, presuda od 6. ožujka 1996. godine, objavljena u Izvješćima broj 1996-II, stavak 78).

30. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zapaža da je redoviti sud dužan savjesno ocijeniti sve dokaze pojedinačno i u svezi sa ostalim dokazima, pa onda na temelju takve brižljive ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana. Pri tomu, prema članku 14. ZKPFBiH, sud i druga tijela nisu vezani ni ograničeni posebnim formalnim dokaznim pravilima, već, prema načelu slobodne ocjene dokaza, slobodno ocjenjuju postojanje ili nepostojanje neke činjenice. Ova slobodna ocjena dokaza zahtijeva obrazloženje kako svakog dokaza pojedinačno, tako i svih dokaza zajedno, te dovođenje svih provedenih dokaza u uzajamnu logičnu vezu. S druge strane, načelo slobodne ocjene dokaza ne predstavlja apsolutnu slobodu. Ta sloboda je ograničena općim pravilima i zakonitostima logike, ljudskog mišljenja i iskustva. Zbog toga je obveza redovitog suda da se u obrazloženju presude opiše proces pojedinačne ocjene dokaza, dovođenje svakog ocijenjenog dokaza u svezu s drugim dokazima i izvođenje zaključka o dokazanosti određene činjenice (vidi *mutatis mutandis*, Odluku Ustavnog suda broj *AP 661/04* od 22. travnja 2005. godine).

31. U svezi s navedenim, priznanje optuženog ne oslobađa sud obveze izvođenja i drugih dokaza, niti ovaj dokaz ima veću pravnu snagu od drugih izvedenih dokaza. Naprotiv, ovaj dokaz je, također, podvrgnut pravilima slobodne ocjene dokaza kako prema svojem sadržaju, tako i u svezi s drugim izvedenim dokazima i utvrđenim činjenicama, kao i svaki drugi dokaz. Iz pobijanih presuda nedvojbeno proistječe da je prvostupanjski sud to priznanje drugooptuženog podvrgnuo upravo ovakvoj analizi, dovodeći ga u svezu s ostalim izvedenim dokazima i obrazlažući zašto zaključuje da je to priznanje «nelogično».

32. Također, činjenice koje sud treba utvrditi mogu se dokazivati izravnim i neizravnim dokazima – indicijama. Ustavni sud naglašava da dokazivanje putem indicija nije, samo po sebi, protivno načelima pravičnog suđenja iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Međutim, za dokazivanje indicijama vrijedi pravilo da indicije moraju djelovati kao čvrst zatvoren krug koji dopušta samo jedan zaključak u odnosu na relevantnu činjenicu, te da objektivno potpuno isključe mogućnost drugačijeg zaključka u odnosu na istu činjenicu. Dakle, činjenice utvrđene neizravno dokazima moraju biti nedvojbeno utvrđene i međusobno čvrsto i logički povezane, tako da upućuju na jedini mogući zaključak da je upravo optuženi počinio kazneno djelo koje mu se stavlja na teret. Također, provedeni neizravni dokazi moraju biti u potpunom skladu i predstavljati ne zbir dokaza, već sustav indicija koji će u svojem sklopu i povezanosti isključiti svaku drugu verziju mogućnosti od one koju je utvrdio prvostupanjski sud (vidi Ustavni sud, već citirana odluka broj AP 661/04 i AP 5/05 od 14. ožujka 2006. godine).

33. U svezi s tim, Ustavni sud smatra da neizravni dokazi koje je prvostupanjski sud izveo čine upravo takvu logičnu cjelinu. Osobito, u nalazima vještaka sudske medicine, ortopeda, detaljno je analizirano zbog čega je nemoguće da je drugooptuženi sâm mogao nanijeti oštećenju povrede koje su utvrđene, a potom je, nakon što je umrla, sâm ukopati. Osim toga, nalaz vještaka biologa je nedvojbeno potvrdio da su na jednoj sjekiri pronađenoj na mjestu događaja nađeni tragovi krvi iste krvne grupe kojoj je pripadala i oštećena. Uzimajući u obzir te nalaze, te dovodeći ih u međusobnu vezu i u svezu s drugim dokazima, prvostupanjski sud je izveo zaključak koji ne ostavlja dvojbu u to da je apelant zajedno sa drugooptuženim počinio kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret. Ustavni sud smatra da obrazloženja koja su u svezi s tim dali redoviti sudovi zadovoljavaju kriterije iz članka 6. Europske konvencije, te da njihova ocjena i izravnih i neizravnih dokaza ni na koji način ne ostavlja dojam proizvoljnosti ili nelogičnosti, niti predstavlja kršenje načela *in dubio pro reo*.

34. Ostali apelantovi prigovori da je prekršeno načelo «ravnopravnosti stranaka» u cijelosti se temelje na apelantovim navodima o nepotpuno i pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju, te na tomu da Vrhovni sud nije prihvatio apelantov prijedlog da se kao svjedoci saslušaju trojica zatvorenika pred kojima je drugooptuženi, također, priznao samostalno izvršenje kaznenog djela. Međutim, Ustavni sud zapaža da apelant nije, u konkretnom slučaju, dostavio bilo kakav dokaz da je prvostupanjski sud proizvoljno odbio bilo koji njegov prijedlog za izvođenje dokaza, niti u pobijanim presudama ima bilo čega što bi ukazivalo da je dokazni postupak zlouporabljen na apelantovu štetu. Naprotiv, iz prvostupanjske presude proizlazi da je apelant imao i koristio mogućnost da izvodi svoje dokaze na isti način kao i Tužiteljstvo, te da ispituje i dovodi u pitanje dokaze optužbe. S druge strane, pretres pred drugostupanjskim vijećem, prema odredbama relevantnog ZKP, održava se samo ako drugostupanjsko vijeće smatra da je, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, potrebno izvesti nove dokaze ili ponoviti već ranije izvedene dokaze. Međutim, u konkretnom slučaju, drugostupanjsko vijeće nije smatralo da je činjenično stanje nepotpuno ili pogrešno utvrđeno, niti da je potrebno otvarati pretres, a o tomu drugostupanjska presuda sadrži jasne i detaljne razloge koji ne ostavljaju dojam proizvoljnosti.

35. Glede apelantovog prigovora da završna riječ obrane nije uopće uzeta u obzir, Ustavni sud ukazuje da članak 6. stavak 1. Europske konvencije ne predviđa da redoviti sud ispituje sve argumente koje su strane izložile tijekom postupka, nego samo argumente koje sud smatra relevantnim. Sud mora uzeti u obzir argumente strana u postupku, ali svi oni ne moraju biti izneseni u obrazloženju presude (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 62/01* od 5. travnja 2002. godine i *AP 352/04* od 23. ožujka 2005. godine). U konkretnom slučaju iz pobijanih presuda nedvojbeno proizlazi da su argumenti koje je apelantova obrana iznijela tijekom postupka i u završnoj riječi uzeti u obzir i razmatrani na jednak način kao i drugi dokazi, a činjenica da petosatna završna riječ nije detaljno navedena u obrazloženju prvostupanjske presude, sama po sebi, ne predstavlja kršenje prava na pravično suđenje.

36. Ustavni sud smatra da su redoviti sudovi dali detaljne, jasne i precizne razloge svojih stajališta u obrazloženjima pobijanih presuda, te da je prvostupanjski sud za svaki dokaz kojem je poklonio vjeru, kao i onaj kojem nije poklonio vjeru, dao logično i uvjerljivo obrazloženje, koje ni u jednom dijelu ne izgleda proizvoljno ili neprihvatljivo samo po sebi, niti ima elemenata koji bi ukazali da je prvostupanjski sud zlouporabio dokazni postupak na apelantovu štetu. Osim toga, u apelaciji se ne nude nikakvi drugi dokazi i argumenti različiti od onih koje je apelant već iznosio u prizivima na prvostupanjsku

odluku, na koje je u potpunosti odgovorio Vrhovni sud, niti apelant navodi ijednu posebnu procesnu radnju za koju bi Ustavni sud mogao utvrditi da krši pravo na pravičan postupak ili da narušava načelo jednakopravnosti stranaka.

37. Glede prigovora o utjecaju javnosti na ishod postupka, Ustavni sud ukazuje da, ukoliko apelant tvrdi da je sud bio pristran, mora konkretno navesti u čemu se sastoji ta pristranost, te u svezi s tim priložiti valjane dokaze (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 45/01* od 25. veljače 2002. godine, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 24/02). U konkretnom slučaju Ustavni sud, prije svega, zapaža da nisu postojali zakonski razlozi za isključenje javnosti, niti je apelantova obrana ukazivala na eventualno postojanje tih razloga tijekom prvostupanjskog postupka. Osim toga, Ustavni sud zapaža da apelant ne nudi nikakve konkretne dokaze u odnosu na navodnu pristranost suda, već ovaj svoj prigovor temelji na tvrdnji da je medijsko izvještavanje bilo takvo da je imalo utjecaja na ishod postupka. Međutim, ovi navodi nisu dostatni, osobito imajući u vidu da je Ustavni sud već ukazao da su sudovi donijeli odluke na temelju provedenog dokaznog postupka i utvrđenog činjeničnog stanja, te da se ni iz čega ne može zaključiti da se radi o proizvoljnim odlukama ili o odlukama donesenim pod bilo kakvim utjecajem.

38. Na temelju svega izloženog, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom predmetu nije došlo do povrede članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

39. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije kada se apelant žali da je pobijanim presudama pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešno primijenjeno materijalno pravo, a Ustavni sud nije našao elemente koji bi ukazivali da je ocjena dokaza od redovitih sudova bila očigledno proizvoljna, ili da je dokazni postupak zlouporabljen na apelantovu štetu u smislu prava na pravičan postupak. U svezi s tim, Ustavni sud smatra da izvještavanje medija sa suđenja, samo po sebi, ne predstavlja kršenje načela nepristranosti suda, a apelant ne nudi nikakve dokaze o tomu da je takvo izvještavanje imalo izravnog utjecaja na sudbenu odluku, ili da je sud na drugi način bio pristran. Također, ne postoji kršenje prava na jednakost u postupku, kao elementa prava na pravično suđenje, kada je drugostupanjski sud, sukladno zakonu, donio odluku na sjednici vijeća bez pretresa i bez izvođenja novih dokaza, a obrazloženje te presude nije očigledno proizvoljno.

40. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u izreci ove odluke.

41. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број АП 905/05

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација «Тргопревоза» д.о.о. Брчко поднесена због неспровођења извршења дозвољеног Рјешењем Општинског суда у Сарајеву број Ип-1788/99 од 29. јуна 1999. године и рјешења којим се Општински суд прогласио апсолутно ненадлежним за поступање

Одлука од 20. септембра 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 905/05**, рјешавајући апелацију «Тргопревоза» д.о.о. Брчко, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), у саставу:

Хатица Хаџиосмановић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Валерија Галић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Јово Росић, судија

на сједници одржаној 20. септембра 2006. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација «Тргопревоза» д.о.о. Брчко.

Утврђује се повреда члана III/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Ова одлука доставља се Влади Федерације Босне и Херцеговине да би се обезбиједила апелантова уставна права у складу са овом одлуком.

Влади Федерације Босне и Херцеговине налаже се да, у року од три мјесеца од достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине», «Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине», «Службеном

гласнику Републике Српске» и «Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине».

Образложење

I. Увод

1. «Тргопревоз» д.о.о. Брчко (у даљњем тексту: апелант), ког заступа Осман Мулахалиловић, адвокат из Брчког, поднио је 4. априла 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због неспровођења извршења дозвољеног Рјешењем Општинског суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) број Ип-1788/99 од 29. јуна 1999. године и рјешења којим се Општински суд прогласио апсолутно ненадлежним за поступање.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Општинског суда и учесника у поступку, Федералног министарства одбране - Војске Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: тужена), које заступа Правобранилаштво, затражено је 21. новембра 2005. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Општински суд је доставио одговор на апелацију 5. јануара 2006. године, а тужена 15. децембра 2005. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори су достављени апеланту 14. јуна 2006. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

6. Пресудом Кантоналног суда у Тузли (у даљњем тексту: Кантонални суд) број Пс-382/97 од 31. марта 1998. године, која је потврђена Пресудом Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд ФБиХ) број Пж-207/98 од 20. октобра 1998. године, у поступку поводом апелантове тужбе против тужене ради накнаде штете и исплате дуга тужена је обавезана да апеланту на име

накнаде материјалне штете за нестало теретно возило исплати износ од 24.137,00 КМ и на име испуњења обавезе према рачунима из уговора о уступању потраживања износ од 21.547,00 ДМ, уз камате утврђене пресудом и трошкове поступка у износу од 2.097,00 КМ, у року од 15 дана под пријетњом принудног извршења.

7. Пошто тужена није добровољно извршила обавезу утврђену правоснажном пресудом, апелант је 14. маја 1999. године поднио предлог за дозволу извршења правоснажне пресуде у дијелу који се односи на доспјелу обавезу према рачунима из уговора о уступању потраживања с обзиром на то да став први правоснажне пресуде, који се односи на теретно возило, није извршив сходно Закону о обустави од извршења. Општински суд је Рјешењем број Ип-1788/99 од 29. јуна 1999. године дозволио предложено извршење и истовремено утврдио да на основу Закона о обустави од извршења потраживања насталих за вријеме ратног стања и директне ратне опасности («Службене новине ФБиХ» број 39/98) предметно рјешење не може да се спроведе за период од три године од дана ступања на снагу наведеног закона.

8. Апелант је 1. октобра 2004. године ургирао да се спроведе извршење с обзиром на то да је од дана дозволе извршења протекло више од пет година. Општински суд је, поступајући сходно апелантовом предлогу, донио Рјешење број Ип-1788/99 од 29. октобра 2004. године, којим се прогласио апсолутно ненадлежним за поступање у конкретној правној ствари, и Рјешење о извршењу број Ип-1788/99 од 29. јуна 1999. године ставио ван снаге, а предлог за дозволу извршења одбацио као недозвољен. У изреци овог рјешења констатовано је, сем наведеног, да ће се по правоснажности рјешења цио спис са извршном судском одлуком - пресудом Кантоналног суда и пресудом Врховног суда доставити Федералном министарству финансија, у складу са чл. 6 и 7 Уредбе о начину утврђивања и реализације јавног дуга ФБиХ насталог за вријеме ратног стања и директне ратне опасности («Службене новине ФБиХ» број 1/02).

9. У образложењу рјешења којим се Општински суд прогласио апсолутно ненадлежним за поступање наведено је да је Рјешење о извршењу број Ип-1788/99 од 29. јуна 1999. године донесено на основу правоснажне и извршне судске пресуде. Увидом у правоснажну пресуду овај суд је утврдио да је тужена изузела теретно моторно возило, апелантову својину, за потребе одбране, те да су остала апелантова потраживања (наведена у ставу 2 правоснажне пресуде) у укупном износу од 21.547,00 КМ настала за вријеме рата и директне ратне опасности (односе се на резервне дијелове и опрему за возила), такође, за потребе одбране. У образложењу је

констатовано да је на основу Уредбе о начину утврђивања и реализације јавног дуга ФБиХ насталог за вријеме ратног стања и директне ратне опасности («Службене новине Федерације Босне и Херџеговине» број 17/02) одређено да правна и физичка лица која имају потраживања од Федерације, на основу члана 2 Закона о утврђивању и остваривању потраживања насталих за вријеме ратних стања и директне ратне опасности, своја потраживања могу да пријаве Комисији за утврђивање и реализацију потраживања насталих за вријеме ратног стања и директне ратне опасности (у даљњем тексту: Комисија). У члану 12 исте уредбе је одређено да, у случају покретања извршног поступка по правоснажним пресудама надлежног суда или коначним рјешењима Министарства одбране и Министарства унутрашњих послова и надлежних органа управе, а које се односе на јавни дуг из члана 3 Закона, суд извршну одлуку упућује Комисији у надлежност. Суд је закључио да је апелантово потраживање настало за вријеме рата и директне ратне опасности, те је као такво проглашено јавним дугом због чега се пријављује Комисији за утврђивање и реализацију потраживања насталих у том периоду.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. Апелант сматра да је доношењем рјешења којим се суд прогласио апсолутно ненадлежним за поступање у поступку извршења дошло до повреде његовог права на правично суђење и права на имовину, заштићених чланом II/3е) и к) Устава Босне и Херџеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Апелант истиче да није правилно позивање Општинског суда на одредбе Уредбе о начину утврђивања и реализације дуга Федерације БиХ насталог за вријеме ратног стања и директне ратне опасности, јер је у међувремену ступио на снагу Закон о привременом одгађању од извршења потраживања на основу извршних одлука на терет Буџета ФБиХ («Службене новине ФБиХ» бр. 9/04 и 30/04), којим је прописано да ће се он примјењивати до доношења закона којим ће се регулисати начин измирења обавеза на основу извршних судских одлука. Истакао је да је 28. новембра 2004. године ступио на снагу Закон о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза ФБиХ због чега, сходно апелантовом мишљењу, не могу више да се примјењују подзаконски акти који су донесени на основу закона који више не важи. Сем наведеног, надлежност судова је установљена законом и само законом може да се мијења, па, сходно апелантовом мишљењу, не могу да

га одређују управни органи, и то подзаконским актима. Даље, примјена Закона о привременом одгађању од извршења потраживања на основу извршних одлука на терет Буџета ФБиХ би била неправилна, јер је одредбама измијењеног члана 3 Закона о привременом одгађању од извршења потраживања на основу извршних одлука на терет Буџета ФБиХ прописано да ће се он примјењивати до доношења закона којим ће се регулисати начин измирења обавеза на основу правоснажних судских одлука. Не постоји ефективно правно средство којим би се апеланту омогућило намирење. Држава, сходно апелантовом мишљењу, не може да доноси прописе којима ће се зауставити извршење правоснажних судских одлука, јер би то било супротно принципу владавине права из члана 1/2 Устава Босне и Херцеговине, као и праву на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

b) Одговор на апелацију

11. Општински суд сматра није могуће да се предметно извршење спроведе у судском извршном поступку, него ће се реализовати у Комисији за утврђивање и реализацију потраживања насталих за вријеме рата и директне ратне опасности, у складу са Законом о утврђивању и остваривању потраживања насталих за вријеме ратног стања и директне ратне опасности и у складу са одредбама Уредбе о начину утврђивања и реализовања јавног дуга ФБиХ насталог за вријеме рата и директне ратне опасности. Општински суд закључује да је постојао «законски основ» за доношење рјешења којим се суд прогласио апсолутно ненадлежним да поступа у конкретној правој ствари и према правоснажности га прослиједио Комисији. Сходно мишљењу Општинског суда, поступањем суда апелант није лишен свога права на имовину, него своја права остварује пред другим органом.

12. Тужена је у одговору на апелацију истакла да су наводи апелације неосновани, јер је апелант у конкретном случају имао могућност да изјави жалбу на рјешење којим се суд прогласио апсолутно ненадлежним, а како то није учинио, одлука коју оспорава није коначна. Ради опреза, истакла је да је Општински суд поступио у складу са важећим прописима и правилно донио оспорено рјешење. Доношењем Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације Босне и Херцеговине заштитила је фискални систем од прејаког удара а уједно потврдила да планира да измири обавезе према динамици обезбјеђења новчаних средстава из којих би се плаћао настали јавни дуг. На основу изложеног, предлаже да Уставни суд одбије апелацију.

V. Релевантни прописи

13. У Закону о привременој обустави од извршења потраживања насталих за вријеме ратног стања и директне ратне опасности («Службене новине Федерације БиХ» број 39/98) релевантне одредбе гласе:

«Члан 1

Овим законом привремено се обустављају од извршења потраживања правних и физичких лица према Федерацији Босне и Херцеговине насталих за потребе одбране у периоду ратног стања и директне ратне опасности на територији Федерације Босне и Херцеговине.

Извршење пресуда и управних аката за потраживање из става 1 овог члана, уколико се прије не постигне поравнање, почиње истеком рока од три године од дана ступања на снагу овог закона.»

14. У Закону о утврђивању и остваривању потраживања насталих за вријеме ратног стања и директне ратне опасности («Службене новине Федерације БиХ» број 43/01) релевантне одредбе гласе:

«Члан 3

Под потраживањима која се утврђују и остварују овим законом подразумевају се потраживања правних и физичких лица према сљедећим основима:

- мобилисаних или уступљених материјално-техничких средстава и опреме,*
- испорука материјала, производа и робе и извршених услуга за потребе одбране,*
- уступљених новчаних средстава у складу са Законом, другим прописом или општим актом и*
- другим основима за потребе одбране.*

[...]

Члан 6

Потраживања из члана 3 овог закона проглашавају се јавним дугом Федерације и на њих се не обрачунавају камате за период од дана настанка до дана реализације.

До доношења прописа из члана 7 овог закона потраживања из става 1 овог члана неће се исплаћивати.

Члан 7

Влада Федерације Босне и Херцеговине на предлог Министарства финансија прописаће начин утврђивања и реализације јавног дуга из члана 6 овог закона у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.»

15. У Уредби о начину утврђивања и реализацији јавног дуга Федерације Босне и Херцеговине насталог за вријеме ратног стања и директне ратне опасности («Службене новине Федерације БиХ» бр. 17/02, 34/02 и 34/02) релевантне одредбе гласе:

«Члан 2

Јавни дуг Федерације у смислу ове уредбе су потраживања из члана 3 Закона о утврђивању и остваривању потраживања насталих за вријеме ратног стања и директне ратне опасности [...] (у даљњем тексту: Закон) настала у периоду од 8.4.1992. до 23.12.1996. године, и то:

- мобилисана или уступљена материјално-техничка средства и опрема,*
- испорука материјала, производа и робе и извршених услуга за потребе одбране,*
- уступљених новчаних средстава у складу са Законом, другим прописом или општим актом и*
- другим основима за потребе одбране.*

Члан 3

Правна и физичка лица која имају потраживања према Федерацији на основу члана 2 Закона своја потраживања могу да пријаве Комисији за утврђивање и реализацију потраживања насталих за вријеме ратних стања и директне ратне опасности (у даљњем тексту: Комисија).

[...]

Члан 6

Комисиџа ће координисати активности на спровођењу ове уредбе, утврдити укупан износ потраживања и извијестити Владу Федерациџе Босне и Херџеговине ради утврђивања коначног износа јавног дуга. [...]

[...]

Члан 12

У случају покретања извршног поступка по правоснажним пресудама надлежног суда или коначним рјешењима Министарства одбране и МУП-а и надлежних органа управе, а које се односе на јавни дуг из члана 3 Закона, суд ће извршину одлуку упутити Комисиџи на надлежност.

Правно лице коме се достави извршина одлука за потраживање из основа јавног дуга у складу са чланом 3 Закона обавезно је одлуку доставити одмах Комисиџи коџа поступа у складу са одредбама ове уредбе.

Мишљење Комисиџе је обавезујуће за судове и правна лица из ст. 1 и 2 овог члана.»

16. У Закону о привременом одгађању од извршења потраживања на основу извршних одлука на терет Буџета Федерациџе Босне и Херџеговине («Службене новине Федерациџе БиХ» број 9/04) релевантне одредбе гласе:

«Члан 1

Овим законом се привремено одгађају од извршења потраживања на основу извршних одлука на терет Буџета Федерациџе Босне и Херџеговине, кантона и општина.

Члан 2

Под извршним одлукама подразумевају се извршина документа донесена у судском и управном поступку, а коџа се односе на потраживања настала на основу:

- старе девизне штедње;*
- разне материјалне и нематеријалне штете;*
- потраживања настала за вријеме рата и директне ратне опасности;*
- заосталих неизмирених обавеза корисника Буџета.*

Члан 3

Овај закон ће се примјењивати до доношења закона којим ће се регулисати начин измирења обавеза из извршних одлука из члана овог закона, а најкасније до 31.5.2004. године.

[...]

Члан 8

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о привременој обустави од извршења потраживања насталих за вријеме ратног стања и директне ратне опасности («Службене новине Федерације БиХ» број 39/98).»

17. У Закону о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације Босне и Херцеговине («Службене новине Федерације БиХ» број 66/04) релевантне одредбе гласе:

«Члан 3

Унутрашњи дуг Федерације износи [...], а чине га:

[...] обавезе за потраживања настала у рату или током директне ратне опасности (у даљњем тексту: ратна потраживања), као материјалне и нематеријалне штете [...]

[...]

Унутрашњи дуг који се измирује путем издавања обвезница представља потпуну исплату сваког потраживања за ког су издате обвезнице.

[...]

На извршне акте који су уређени Законом о привременом одгађању од извршења потраживања на основу извршних одлука на терет Буџета Федерације Босне и Херцеговине [...] примјењују се одредбе овог закона.

[...]

Члан 16

Ратна потраживања из члана 3 овог закона су обавезе настале у периоду од 18. септембра 1991. године до 23. децембра 1996. године и за која су физичка и правна

лица прописно приџавила потражсивања, сходно Закону о утврђивању и остваривању потражсивања насталих за вријеме ратног стања и директне ратне опасности [...] и Уредби о начину утврђивања и реализовања јавног дуга Федерације Босне и Херџеговине насталог за вријеме ратног стања и директне ратне опасности. [...]

Члан 17

Обавезе за ратна потражсивања измириваће се издавањем обвезница.

Камата на ратна потражсивања отписује се.

[...]

Члан 20

Обвезнице за измирење обавеза за ратна потражсивања издају се на износ главнице који не прелази 900 милиона КМ, не акумулишу камату, имају рок доспијећа који не прелази 50 година и исплаћиваће се у десет годишњих рата, почев најкасније девет година прије крајњег рока доспијећа.»

18. У **Закону о извршном поступку** («Службени гласник СФРЈ» бр. 20/78, 6/82, 74/87, 57/89, 20/90,27/90 и 35/91, те «Службени лист РБиХ» бр. 16/92 и 13/94) релевантне одредбе гласе:

«Члан 8

[...] Против рјешења о извршењу дужник може да изјави приговор (члан 48).
[...]

Против рјешења донесеног по приговору може да се изјави жалба.

Жалба и приговор не одгађају извршење, ако овим законом није друкчије одређено.

Одлука донесена по жалби је правоснажна. [...]

Члан 10

У поступку извршења и обезбјеђења суд је дужан да поступа хитно. [...]

19. У **Закону о извршном поступку** («Службене новине Федерације БиХ» број 32/03) релевантне одредбе гласе:

«Члан 5

(1) У поступку извршења суд је дужан да поступа хитно.[...]

[...]

Члан 166

Извршење ради остварења новчаног потраживања према извршенику може да се проведе на свим средствима на његовим рачунима код банке, осим ако законом није друкчије одређено.[...]

[...]

Члан 170

(1) Ако банка сматра да постоје законске или друге сметње за извршење по одредбама главе XII овог закона, задржаће рјешење о извршењу, извршити пљенидбу средстава извршеника и о сметњама обавијестити суд.

(2) Ако се ради о сметњама трајне природе, суд ће обуставити поступак, а у случају других разлога обавијестиће тражиоца извршења и банку о даљњем поступању.

[...]

Члан 226

Поступак извршења започет до дана почетка примјене овог закона окончаће се по одредбама овог закона.

[...]

Члан 228

У извршном поступку регулисаном овим законом не примјењују се одредбе других закона које се односе на захтјев за одгађање и прекид извршења.

Члан 229

Даном примјене овог закона престаје примјена закона којима је уређен извршни поступак, а који су се примјењивали на територији Федерације до дана почетка примјене овог закона.

Члан 230

Овај закон ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у 'Службеним новинама Федерације БиХ', а почеће се примјењивати по истеку 60 дана од дана његовог ступања на снагу.»

VI. Допустивост

20. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

21. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

22. У контексту апелационе надлежности Уставног суда из члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, израз «пресуда» се мора широко тумачити. Тај израз не треба само да укључује све врсте одлука и рјешења већ и недостатак доношења одлуке када се за такав недостатак утврди да је неуставан (види Уставни суд, Одлука број У 23/00 од 2. фебруара 2001. године, објављена у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине» број 10/0). Уставни суд истиче да, у складу са чланом II/1 Устава Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина и оба ентитета треба да обезбиједи највиши ниво људских права и основних слобода и да се, у складу са чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине, права и слободе одређени Европском конвенцијом и њеним протоколима директно примјењују у Босни и Херцеговини.

23. Зато, Уставни суд апелацију тумачи тако да се апелант позива на своје право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције које садржи право на приступ суду.

24. Полазећи од праксе Европског суда за људска права у погледу исцрпљивања правних лијекова, Уставни суд истиче да се приликом примјене одредби из члана 16 став 1 Правила Уставног суда, та одредба мора да примјењује уз одређен степен флексибилности и без претјераног формализма (види Европски суд за људска права,

Cardot против Француске, пресуда од 19. марта 1991. године, серија А број 200, став 34). Уставни суд наглашава да правило исцрпљивања правних лијекова који су могући према закону није апсолутно, нити може да се примјењује аутоматски, те приликом испитивања да ли је било поштовано, битно је да се узму у обзир одређене околности сваког појединог предмета (види Европски суд за људска права, *Van Oosterwijk против Белгије*, пресуда од 6. децембра 1980, серија А број 40, став 35). То, између осталог, значи да мора реално да се узме у обзир не само постоје формална правна средства у правном систему већ и свеукупни правни и политички контекст, као и апелантове личне прилике.

25. Имајући у виду наведене околности, Уставни суд примјењује да у Босни и Херцеговини, у конкретном случају у Федерацији БиХ, не постоји дјелотворно правно средство које би омогућило апелантима да се жале због неизвршења правоснажног рјешења о извршењу судске пресуде. Уставни суд сматра да недостаци у организацији судског система ентитета, односно државе, не смију да утичу на поштивање индивидуалних права и слобода утврђених Уставом Босне и Херцеговине, као што то захтијева гаранција из члана 6 Европске конвенције.

26. Уставни суд истиче да на појединца не може да се стави претјеран терет у откривању који је најефикаснији пут којим би се остварила његова права. Такође, Уставни суд запажа да је један од основних постулата Европске конвенције да правна средства, која су појединцу на располагању, треба да буду лако доступна и разумљива, те да пропуст у организацији правног и судског система државе, који угрожава заштиту индивидуалних права, не може да се припише појединцу. Сем тога, дужност државе је да организује свој правни систем тако да омогући судовима да се повинују захтјевима и условима Европске конвенције (види Европски суд за људска права, *Zanghi против Италије*, пресуда од 19. фебруара 1991. године, серија А број 194, став 21).

27. У конкретном случају Уставни суд сматра да је ријеч о пропуштању да се изврши правоснажно рјешење о извршењу судске пресуде, као и да апелант нема на располагању дјелотворан правни лијек којим би постигао спровођење рјешења о извршењу.

28. На основу свега наведеног Уставни суд закључује да је апелација допустива.

VII. Меритум

29. Апелант сматра да је неспровођењем правоснажног рјешења о извршењу судске пресуде повријеђено његово право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

«Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

[...]

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком».

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

«Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.

[...]»

30. Апелант се, у суштини, жали на то што се не извршава правоснажна судска одлука, којом му је досуђен одређени новчани износ на име дуга насталог у ратном периоду. У погледу ових апелантових навода, Уставни суд се позива на праксу Европског суда за људска права сходно којој члан 6 став 1 Европске конвенције обезбјеђује свакоме право да изнесе захтјев који се односи на његова грађанска права и обавезе пред суд или трибунал (види Европски суд за људска права, *Hornsby против Грчке*, пресуда од 19. марта 1997. године, став 40). У том смислу, то обухвата «право на суд» у чијем оквиру је и право на приступ суду као један аспект тог права, тј. право да се покрене поступак пред судовима у грађанским стварима (види Европски суд за људска права, *Philis против Грчке*, пресуда од 27. августа 1991. године, серија А-209, стр. 20, став 59). Међутим, то право би било илузорно уколико би домаћи правни систем држава уговорница дозвољавао да коначне извршне судске одлуке остану неизвршене на штету једне од страна. Било би неприхватљиво да члан 6 Европске конвенције детаљно прописује процедуралне гаранције дате странкама – поступак који је правичан, јаван и експедитиван – без заштите спровођења судске одлуке.

Тумачити члан 6 Европске конвенције као да се тиче искључиво вођења поступка водило би сигурно у ситуације инкомпатибилне са принципима владавине права које су државе уговорнице преузеле када су ратификовале Европску конвенцију. Стога, извршење пресуде коју донесе било који суд мора да буде посматрано као интегрални дио «суђења» у смислу члана 6 Европске конвенције (види Европски суд за људска права, *Goldier против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. маја 1974. године, серија А-18, стр. 16-18, ст. 34-36). Сем тога, Европски суд за људска права је већ прихватио тај принцип у предметима који се тичу дужине поступка (види Европски суд за људска права, *Di Pede против Италије* и *Zappia против Италије*, пресуда од 26. септембра 1996. године у Извјештаји о пресудама и одлукама 1996-IV, стр. 1383-1384, ст. 20-24 и стр. 1410 и 1411, ст. 16-20).

31. Сем наведене праксе Европског суда за људска права, постоји и низ одлука које су донијеле институције основане у складу са Анексом 7 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, Дом за људска права (види предмет број СН/96/17, *Блентић против Републике Српске*, одлука о прихватљивости и меритуму уручена 3. децембра 1997. године) и Омбудсмен за људска права за Босну и Херцеговину (види предмет број (Б) 746/97, *Б.Д. против Федерације Босне и Херцеговине*, Извјештаји од 24. марта 1999. године) у којима је утврђено кршење члана 6 Европске конвенције због неизвршења правоснажних судских одлука. Такође, Уставни суд у својој јуриспруденцији већ је закључио да су власти обавезне да обезбиједи да се изврше правоснажне судске одлуке, а да примјена закона који то онемогућава крши апелантово право на правично суђење (види Уставни суд, Одлука број АП 288/03 од 17. децембра 2004. године). Из наведеног произилази да постоји изграђена пракса у погледу становишта да неизвршавање правоснажних судских одлука представља повреду права на правично суђење.

32. Уставни суд сматра да наведени ставови могу да се примијене и у конкретном случају с обзиром на то да се апелант управо жали на неизвршавање правоснажне судске одлуке. У конкретном случају извршење правоснажне пресуде је дозвољено 29. јуна 1999. године и, истовремено, на основу Закона о обустави од извршења потраживања («Службене новине ФБиХ» број 39/98), утврђено је да предметно рјешење не може да се спроведе за период од три године од дана ступања на снагу наведеног закона. Поднеском од 7. октобра 2004. године апелант је ургирао да се оконча извршење након чега је Општински суд, последице оцјене свих спроведених доказа и доказа који се налазе у спису, утврдио да су апелантова потраживања настала за вријеме рата и директне ратне опасности, те да су као таква проглашена

јавним дугом. Као разлог за неизвршавање, Општински суд у свом одговору наводи чињеницу да је у међувремену ступио на снагу нови Закон о привременом одгађању од извршења потраживања на основу извршних одлука на терет Буџета Федерације БиХ («Службене новине Федерације БиХ» број 9/04), који је у члану 3 прописао да ће се овај закон примјењивати *«до доношења закона којим ће се регулисати начин измирења обавеза из извршних одлука, а најкасније до 31. маја 2004. године»*.

33. Такав пропис није донесен до наведеног рока, већ је 1. јуна 2004. године ступио на снагу Закон о измјенама и допунама Закона о привременом одгађању од извршења потраживања на основу извршних одлука на терет Буџета Федерације БиХ («Службене новине Федерације БиХ» број 30/04), којим је рок, 31. мај 2004. године, избрисан, па произилази да ће се, након доношења ових измјена, Закон о привременом одгађању од извршења потраживања на основу извршних одлука на терет Буџета Федерације БиХ примјењивати до *«доношења закона којим ће се регулисати начин измирења обавеза из извршних одлука»*, али се не прецизира рок за доношење таквог прописа.

34. Такође, Законом о утврђивању и остваривању потраживања насталих за вријеме ратног стања и директне ратне опасности из 2001. године потраживања правних и физичких лица из тог периода, која су наведена у члану 3 тог закона, проглашена су јавним дугом. Након тога је Уредбом о начину утврђивања и реализацији јавног дуга Федерације БиХ насталог за вријеме ратног стања и директне ратне опасности из 2002. године прописано да ће се та потраживања пријавити Комисији за утврђивање и реализацију потраживања насталих за вријеме ратног стања и директне ратне опасности (у даљњем тексту: Комисија). Такође, наведеном уредбом је прописано и да *«у случају покретања извршног поступка по правоснажним пресудама надлежног суда [...] а које се односе на јавни дуг [...], суд ће извршину одлуку упутити Комисији»*, те да је *«мишљење Комисије обавезујуће за судове»*. Затим је Федерација БиХ 2004. године донијела Закон о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације БиХ, којим је ратна потраживања дефинисала као унутрашњи дуг, те регулисала начин измирења тог дуга. Овај закон је, очигледно, пропис који регулише начин измирења обавеза по основу извршних одлука на који упућује Закон о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације БиХ.

35. Уставни суд наглашава да постоји обавеза свих да поштују правоснажне судске пресуде. Такође, Уставни суд истиче да држава, у принципу, не може да доноси законе којима ће онемогућити извршење правоснажних судских одлука, јер би то

било у супротности са принципом владавине права из члана I/2 Устава Босне и Херцеговине а, затим, и са правом на правично суђење из члана III/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

36. Наравно, не може да се оспори право држави да доноси законе којима се одузимају или ограничавају одређена људска права, али само у случајевима када је такво ограничење предвиђено Европском конвенцијом сходно којој одређена права, као, на примјер, право на имовину, могу под одређеним условима да се ограниче. Међутим, Европска конвенција не даје право државама потписницама да донесу законе којима ће се спријечити извршење правоснажних судских одлука, донесених у складу са чланом 6 Европске конвенције. У конкретном случају управо је законима спријечено извршење правоснажне судске одлуке, која се односи на утврђена потраживања која треба да се исплате из буџета општине. Међутим, у погледу доношења наведених закона, Уставни суд сматра да за такво одступање од обавеза преузетих ратификацијом Европске конвенције не постоје разлози наведени у члану 15 Европске конвенције (види већ цитирану одлуку Уставног суда број АП 288/03).

37. Уставни суд наглашава да у свим случајевима ограничавања људских права и основних слобода, у смислу Европске конвенције, мора да се води рачуна о успостављању правичног односа између захтјева општег интереса заједнице и потребе да се заштите основна права појединца. То значи да мора да постоји разуман однос пропорционалности између коришћених средстава и циља који жели да се оствари. Потребна равнотежа, тј. пропорционалност између јавног интереса заједнице и основних права појединаца, неће бити утврђена ако «дотична лица морају да носе превелик терет» (види Европски суд за људска права, *Sporrong и Lonnorth против Шведске*, пресуда од 23. септембра 1982. године, серија А-52, стр. 26-28, ст. 70-73).

38. Када се наведени ставови доведу у везу са релевантним прописима у конкретном случају, долази се до закључка да је таквим законима, сем тога што је упитно њихово доношење у смислу принципа из Европске конвенције, нарушен и принцип пропорционалности у односу на основна права појединаца. Наиме, и поред евидентног јавног интереса државе да донесе наведене законе, због огромног дуга који је настао по основу материјалне и нематеријалне штете настале у току ратних дејстава, али и по другим основима, Уставни суд сматра да је доношењем таквих закона стављен «претјеран терет на појединце». Због

тога, није испуњен услов пропорционалности између јавног интереса заједнице и основних права појединаца.

39. Основни разлог због ког Уставни суд сматра да постоји претјеран терет према појединцима јесте чињеница да је Законом о утврђивању и начину измирења унутрашњих обавеза Федерације БиХ («Службене новине Федерације БиХ» број 66/04) регулисано да ће се те обавезе измирити издавањем обвезница, а камате на та потраживања ће се отписати. Даље, у члану 20 истог закона прописује се да ће ове обвезнице имати *«рок достијећа који не прелази 50 година и исплаћиваће се у десет годишњих рата, почев најкасније девет година прије крајњег рока достијећа»*. У оваквој ситуацији оправдано се поставља питање да ли ће ико од грађана који ће посједовати такву врсту обвезница доживјети могућност да наплати обвезнице и тако ефективно оствари своја права. Сем тога, наведеним законом је предвиђено да ће се обавезе поводом ратних потраживања измирити без камате, што, када се узме у обзир наведени период могуће одгоде, свакако значи ефективно умањење износа који ће бити исплаћен појединцима. Уставни суд је у већ цитираној одлуци број *АП 288/03* закључио да примјена оваквих одредби, у суштини, онемогућава извршење правоснажних судских одлука на начин и у обиму који је утврђен таквим одлукама, што је у супротности са правом на приступ суду који је интегрални елеменат права на правично суђење.

40. Уставни суд, такође, сматра да је онемогућавање извршења правоснажних судских одлука, али и прописивање да су мишљења органа извршне власти «обавезујућа за судове», као што то законодавац чини у Уредби о начину утврђивања и реализацији јавног дуга Федерације БиХ за вријеме ратног стања и директне ратне опасности («Службене новине Федерације БиХ» бр. 17/02, 34/02 и 34/02), у супротности и са правом на «независан суд» из члана 6 став 1 Европске конвенције. Наиме, ово право у себи садржи и принцип да нико ван судске власти не може да мијења или суспендује од извршења обавезујуће судске одлуке на штету појединца. Уставни суд указује на праксу Европског суда за људска права сходно којој је овлашћење да доноси обавезујуће одлуке оно што је важна карактеристика «суда» у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције, а чини и саставни дио појма «независан» (види Европски суд за људска права, *Bentham против Холандије*, пресуда од 23. октобра 1985. године, серија А број 97, став 40 и *Van de Hurk против Холандије*, пресуда од 19. априла 1994. године, серија А број 288, став 45). Такође, «суд», у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције, не сматра се «независним» уколико тражи и прихвата обавезујућа мишљења извршне власти, будући да се на тај начин

«потчињава судска функција извршној власти» (види Европски суд за људска права, *Beaumont против Француске*, пресуда од 24. новембра 1994. године, серија А број 296 Б, став 38). На основу изложеног Уставни суд сматра да су прописи који су у питању у супротности са правом на «независан суд», који је неодвојив елеменат права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције.

41. На основу изложеног Уставни суд закључује да је у конкретном случају дошло до повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

42. С обзиром на закључак у вези са кршењем права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није неопходно да се испитује и наводно кршење права на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, те остала права на која се апелант позива.

VIII. Закључак

43. Уставни суд закључује да постоји повреда права на приступ суду као елемента права на правично суђење ако је законом или којим другим актом власти онемогућено извршење правоснажне судске пресуде, када такав закон или други акт ставља «претјеран терет на појединце», чиме не задовољава услов пропорционалности између јавног интереса заједнице и основних права појединаца. Такође, постоји повреда права на «независан суд», које је неодвојив елеменат права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције, уколико се актима законодавне или извршне власти мијењају или суспендују од извршења обавезујуће судске одлуке или када се прописује да су мишљења извршне власти обавезујућа за судове.

44. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у изреци ове одлуке.

45. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић

Predmet broj AP 1365/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Zijade i Mehe Nukića podnesena protiv Presude Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj GŽ-116/05 od 11. maja 2005. godine i Presude Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj P-545/01-I-4 od 3. decembra 2004. godine

Odluka od 29. septembra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **AP 1365/05**, rješavajući apelaciju **Zijade i Mehe Nukića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

David Feldman, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Tudor Pantiru, sudija

Mato Tadić, sudija

Jovo Rosić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 29. septembra 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Zijade i Mehe Nukića, podnesena protiv Presude Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj GŽ-116/05 od 11. maja 2005. godine i Presude Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj P-545/01-I-4 od 3. decembra 2004. godine.

Odluku objavit u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Zijada i Meho Nukić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Maoče koje zastupa Osman Mulahalilović, advokat iz Brčkog, podnijeli su 20. juna 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Apelacioni sud) broj GŽ-116/05 od 11. maja 2005. godine i Presude Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj P-545/01-I-4 od 3. decembra 2004. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda od Apelacionog suda, Osnovnog suda i učesnika u postupku, «Sarajevo osiguranje» d.d. Sarajevo-filijala Tuzla (u daljnjem tekstu: tuženi), zatraženo je 14. maja 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju Apelacioni sud je dostavio 5. juna 2006. godine, Osnovni sud 7. juna 2006. godine, dok tuženi nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju Apelacionog suda i Osnovnog suda su 28. jula 2006. godine dostavljeni apelantima.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelanti su Osnovnom sudu podnijeli tužbu protiv «Sarajevo osiguranja» d.d. Sarajevo-filijala Tuzla (u daljnjem tekstu: tuženi) radi naknade štete. Osnovni sud je Presudom broj P-545/01-I-4 od 3. decembra 2004. godine usvojio tužbeni zahtjev za naknadu štete i apelantima na ime nematerijalne štete dosudio iznos od po 900,00 KM, dok je u pogledu troškova postupka obavezao tuženog da apelantima naknadi iznos od 1.190,80 KM. Odluka o troškovima postupka zasnovana je na odredbi člana 102. stav 2. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH (u daljnjem tekstu: ZPP) po kojoj se troškovi određuju s obzirom na postignuti uspjeh stranaka u postupku. S obzirom da

je punomoćnik apelanata član Advokatske komore Federacije BiH, troškove njegovog zastupanja apelanata, koji su sastavni dio troškova parničnog postupka, Osnovni sud je obračunao po ranijoj Tarifi o nagradama i naknadi troškova za rad advokata u Federaciji BiH («Službene novine FBiH» 67/02 - u daljnjem tekstu: stara Tarifa). U obrazloženju odluke o troškovima Osnovni sud navodi da nije prihvaćeno obračunavanje troškova punomoćnika apelanata iskazano na osnovu važeće Tarife o nagradama i naknadi za rad advokata u Federaciji BiH («Službene novine FBiH» 22/04 – u daljnjem tekstu: nova Tarifa), jer bi primjena nove Tarife bila u suprotnosti s Nalogom Supervizora za Brčko Distrikt BiH od 15. jula 2003. godine (u daljnjem tekstu: Nalog Supervizora).

7. Protiv navedene presude Osnovnog suda apelanti su izjavili žalbu Apelacionom sudu smatrajući da je nepravilno odbijen višak tužbenog zahtjeva za naknadu štete za pretrpljene fizičke bolove i na ime pretrpljenog straha. Istovremeno apelanti osporavaju i odluku da se o utvrđivanju troškova njihovog punomoćnika tokom postupka ne primijeni nova Tarifa.

8. Apelacioni sud je donio Presudu broj GŽ-116/05 od 11. maja 2005. godine, kojom je žalbu apelanata odbio i potvrdio presudu Osnovnog suda. U obrazloženju presude Apelacioni sud je naveo da žalba nije osnovana, jer je Osnovni sud pravilno utvrdio činjenično stanje i pravilno primijenio materijalno pravo. U pogledu odluke o troškovima Apelacioni sud također smatra da je Osnovni sud pravilno postupio kada je troškove postupka, koji se odnose na naknadu advokata apelanata, odredio u skladu sa starom Tarifom, jer bi primjena nove Tarife bila u suprotnosti s Nalogom Supervizora.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

9. U apelaciji apelanti osporavaju isključivo odluku o troškovima postupka u dijelu koji se odnosi na obračunavanje naknade za rad njihovog punomoćnika. Smatraju da je u konkretnom slučaju bilo potrebno primijeniti novu Tarifu i da je sud proizvoljno i netačno tumačio da Nalog Supervizora u konkretnom slučaju onemogućuje primjenu nove Tarife. Navode da se Nalog Supervizora po kojem se nijedan novi zakon, uključujući i izmjene postojećih entitetskih zakona, neće primjenjivati u Brčko Distriktu BiH ukoliko ih Skupština Distrikta ne usvoji kao svoj zakon, ne odnosi na primjenu advokatske tarife koja je podzakonski akt, kao i da se ne radi o novom zakonu na koji bi se odnosio Nalog Supervizora. Smatraju da je advokatska tarifa opći akt Advokatske komore i da je sud proglasio podzakonski akt zakonom, a zatim donio odluku kojom je umanjio imovinu apelanata tako što im nije dosudio troškove parničnog postupka u skladu sa zakonom i

važećom novom Tarifom, čime su u odnosu na njih povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

b) Odgovor na apelaciju

10. U odgovoru na apelaciju Apelacioni sud ističe da razlozi koje apelanti navode kao povredu ustavnih prava nisu opravdani. Sud navodi da Nalog Supervizora treba tumačiti tako da se odnosi na sve akte obavezujućeg karaktera, dakle i podzakonske akte donesene u entitetima, a koji se u Brčko Distriktu BiH mogu primjenjivati samo ako su posebno odobreni. Kako primjena nove Tarife nije naknadno odobrena u Brčko Distriktu BiH, nakon što je donesen Nalog Supervizora, to se ona nije mogla ni primijeniti. U suprotnom bi građani u Brčko Distriktu bili dovedeni u neravnopravan položaj jer se ne primjenjuje ni Advokatska tarifa Republike Srpske donesena na osnovu Zakona o advokaturi tog entiteta nakon Naloga Supervizora.

11. Osnovni sud predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana i u odgovoru na isti način i istim argumentima kao i Apelacioni sud obrazlaže svoju odluku o primjeni stare Tarife.

V. Relevantni propisi

12. U **Zakonu o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH** («Službeni glasnik BD BiH» br. 5/00, 1/01 i 6/02) relevantne odredbe glase:

«Član 103. stav 2.

Ako je propisana tarifa za naknade advokata, ili za druge troškove, odmjerit će se takvi troškovi prema toj tarifi.»

13. U **Zakonu o advokaturi** («Službene novine Federacije BiH» br. 25/02, 40/02, 29/03, 18/05 i 68/05) relevantne odredbe glase:

«Član 31.

(1) Tarifa o nagradama i naknadi troškova za rad advokata (u daljnjem tekstu: Tarifa) određuje nagrade za rad i troškove nastale vršenjem advokatske djelatnosti kao i primjenu i stupanje na snagu ove tarife.

(2) Skupština Federalne advokatske komore predlaže Tarifu koju odobrava Federalno ministarstvo pravde nakon konsultacija sa ostalim relevantnim ministarstvima.»

14. U Nalogu Supervizora o usaglašavanju i zamjeni novih entitetskih zakona u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine od 15. jula 2003. godine relevantne odredbe glase:

«Tačka 1.

Da se odsada nijedan novi entitetski zakon, uključujući izmjene postojećih entitetskih zakona, neće više primjenjivati u Brčko Distriktu ukoliko ih Skupština Brčko Distrikta ne usvoji kao zakon Brčko Distrikta u skladu sa Konačnom odlukom i Statutom.

Tačka 3.

Da se ovlašćuju Vlada Brčko Distrikta i druge vladine organizacije i tijela da u svom djelokrugu rada donesu podzakonske akte i propise koji su potrebni za provođenje entitetskih zakona koji se još uvijek primjenjuju u Brčko Distriktu.»

VI. Dopustivost

15. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

16. U skladu s članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

17. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Apelacionog suda broj GŽ-116/05 od 11. maja 2005. godine, protiv koje nema drugih efektivnih pravnih lijekova mogućih po zakonu. Zatim, apelacija je podnesena 22. juna 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji koji drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

18. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

19. Apelanti pobijaju navedene presude tvrdeći da su tim presudama povrijeđena njihova prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

20. a) Pravo na pravično suđenje

Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«3. Katalog prava

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.»

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

«1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.»

21. Ustavni sud ističe da se garancije člana 6. Evropske konvencije primjenjuju na sve faze postupka za određivanje građanskih prava i obaveza, ne isključujući faze postupka nakon presude u meritumu. Postupak kojim se određuje iznos troškova postupka se mora sagledavati kao sastavni dio postupka u cjelini i, u skladu s tim, kao dio «utvrđivanja građanskih prava i obaveza» (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Robins protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 23. septembra 1997. godine, stav 25. f).

22. Ustavni sud konstatuje da se apelanti žale da je presudama redovnih sudova na njihovu štetu pogrešno i proizvoljno primijenjeno materijalno pravo utoliko što su redovni sudovi

primijenili neodgovarajuću advokatsku tarifu. Naime, smatraju da je trebalo primijeniti novu, a ne staru Tarifu jer je Tarifa podzakonski akt pa se, stoga, Nalog Supervizora ne odnosi na njenu primjenu.

23. Sudovi su u osporenim presudama samo naveli da bi primjena nove Tarife u konkretnom slučaju bila suprotna Nalogu Supervizora, bez navođenja obrazloženja zašto je to tako. Međutim, u odgovorima na apelaciju su naveli da Nalog Supervizora tumače tako da se odnosi i na podzakonske akte donesene u entitetima, a koji se u Brčko Distriktu BiH mogu primjenjivati samo ako su posebno odobreni. Kako primjena nove Tarife nije naknadno odobrena u Brčko Distriktu BiH, nakon što je donesen Nalog Supervizora, to se ona nije ni mogla primijeniti.

24. U vezi s navedenim, Ustavni sud podsjeća na svoj stav (vidi Odluku broj *U 62/01* od 5. aprila 2002. godine, objavljenu u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 24/02), prema kojoj *«nadležnost Ustavnog suda u apelacionim postupcima ograničena je 'na pitanja koja su sadržana u ovom Ustavu' i Sud nije nadležan da preispituje činjenično stanje ili tumačenje i način na koji su primijenili zakon redovni sudovi osim u slučajevima u kojima su odluke nižih sudova povrijedile ustavna prava, ili su zanemarile ta prava, te ako je primjena zakona bila proizvoljna ili diskriminacijska, ukoliko je došlo do povrede procesnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na efektivni pravni lijek i dr.) ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava».*

25. Članom 31. Zakona o advokaturi («Službene novine Federacije BiH» br. 25/02, 40/02, 29/03), koji je u Brčko Distriktu BiH primjenjivan prije Naloga Supervizora, definisana je advokatska tarifa i procedura njenog donošenja. Na osnovu ovlaštenja iz ovog zakona donesena je stara Tarifa, također prije Naloga Supervizora.

26. Brčko Distrikt BiH je Konačnom arbitražnom odlukom osnovan kao dio teritorije BiH sa samostalnim upravnim, zakonodavnim i pravosudnim ovlaštenjima. Konačnom odlukom je Supervisor ovlašten da ustanovi skup zakona koji će se primjenjivati na cijeloj teritoriji Brčko Distrikta BiH, a koji će zamijeniti postojeće entitetske propise koji se primjenjuju na jednoj ili drugoj strani bivše međuentitetske linije razdvajanja. U Brčko Distriktu BiH je usvojen značajan broj zakona, ali još uvijek nedovoljan da se zamijene svi entitetski propisi koji se u njemu primjenjuju. Nalog Supervizora, kako je objasnio njegov donosilac, unapređuje proces usklađivanja i zamjene entitetskih zakona u Brčko Distriktu BiH s ciljem da se jedinstveni skup zakona primjenjuje na cijeloj teritoriji. Također, Nalog Supervizora je donesen *«s obzirom na činjenicu da stavovi 8, 11. i 39.*

Konačne odluke, kao i član 71. Statuta Brčko Distrikta, predviđaju da se entitetski zakoni nastave primjenjivati na teritoriji Distrikta na odgovarajući način, do stepena do kojeg su u skladu sa Statutom i dok ih ne uskladi Skupština Brčko Distrikta, ili dok to na drugi način ne odredi supervizor.» Prema Nalogu Supervizora «nijedan novi entitetski zakon, uključujući izmjene postojećih entitetskih zakona, neće se više primjenjivati u Brčko Distriktu ukoliko ih Skupština Brčko Distrikta ne usvoji kao zakon Brčko Distrikta u skladu sa Konačnom odlukom i Statutom», te su ovlašteni organi Brčko Distrikta BiH da donesu podzakonske akte i propise koji su potrebni za provođenje entitetskih zakona koji se još uvijek primjenjuju na njegovoj teritoriji.

27. Nakon donošenja Naloga Supervizora donesena je u Federaciji BiH nova Tarifa, također na osnovu ovlaštenja iz Zakona o advokaturi Federacije BiH, koji u međuvremenu nije mijenjan u ovom dijelu. Novu Tarifu nisu odobrili nadležni organi u Brčko Distriktu BiH. Iz navoda u apelaciji, kao i razmotrene dokumentacije, ne može se zaključiti da je primjena materijalnih propisa u konkretnom slučaju bila proizvodljna.

28. Na osnovu izloženog, Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava apelanata na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

29. Ustavni sud smatra da nije neophodno da posebno razmatra navode apelanata u pogledu kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, jer se i oni odnose na navodnu pogrešnu primjenu materijalnog prava o čemu je već donesen zaključak prilikom razmatranja navodnog kršenja prava na pravično suđenje.

VIII. Zaključak

30. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer se apelanti žale na pogrešnu primjenu materijalnog prava u postupku koji je okončan pobijanim presudama, a Ustavni sud nije utvrdio da su navodi apelanata osnovani, niti postoje drugi elementi koji bi ukazivali da je postupak bio nepravilan.

31. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

32. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 2348/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Ratka i Anike Blatešić
podnesena protiv Rješenja
Okružnog suda u Banjaluci broj
Gž-624/05 od 12. srpnja 2005. go-
dine i Rješenja Osnovnog suda u
Banjaluci broj P-1430/04 od 16.
ožujka 2005. godine

Odluka od 29. rujna 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **AP 2348/05**, rješavajući apelaciju **Ratka Blatešića** i **Anike Blatešić**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

David Feldman, dopredsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Mato Tadić, sudac

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 29. rujna 2006. godine je donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Ratka Blatešića i Anike Blatešić.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Rješenje Okružnog suda u Banjaluci broj Gž-624/05 od 12. srpnja 2005. godine i Rješenje Osnovnog suda u Banjaluci broj P-1430/04 od 16. ožujka 2005. godine.

Sukladno članku 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, predmet se vraća Osnovnom sudu u Banjaluci, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku, sukladno članku II/3.(e) Ustava

Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Osnovnom sudu u Banjaluci da u roku od 90 dana od dana dostave ove odluke, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, obavijesti Ustavni sud o poduzetim mjerama u svrhu izvršenja ove odluke.

Odluku objavit u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Ratko Blatešić i Anika Blatešić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Banjaluke su podnijeli 15. studenog 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Okružnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj Gž-624/05 od 12. srpnja 2005. godine i Rješenja Osnovnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj P-1430/04 od 16. ožujka 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda i sudionika u postupku Dmitra Lukajića (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 23. siječnja 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Okružni sud je 13. veljače 2006. godine dostavio odgovor na apelaciju, a tuženi je dostavio odgovor na apelaciju 10. veljače 2006. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantima 26. srpnja 2006. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Apelanti i Kompanija «Subašić» su 1. kolovoza 2002. godine zaključili ugovor o ortaštvu radi zajedničke izgradnje poslovno-stambene zgrade u Banjaluci u Ulici Prvog krajiškog korpusa broj 4. U ugovoru je navedeno da se ugovarači udružuju da, kao ortaci, zajedničkim sredstvima izgrade poslovno-stambenu zgradu sa pratećim sadržajima za svoje potrebe, kao i za potrebe tržišta. Apelanti u ortaštvo unose građevinsko zemljište, na kojem je apellantima kao vlasnicima dano pravo prvenstva gradnje i urbanističko-tehnički uvjeti za izgradnju poslovno-stambene zgrade. Odredbama ugovora su detaljno regulirana prava i obveze ortaka. U točki V. ugovora je navedeno da su ortaci suglasni da se financijski efekti od prodaje poslovnog, stambenog, garažnog i prostora za parkiranje i drugih sadržaja prema ovom projektu obračunaju tako da apellantima pripada 27 posto poslovnog, stambenog, garažnog i drugog prostora koji se izgradi. Ortaci su suglasni da se nakon izrade izvedbene projektne dokumentacije izvrši podjela prostora prema dogovorenim postocima i da ortaci samostalno raspolažu svojim prostorima, a što će biti definirano posebnim aneksom na ovaj ugovor.

7. Kompanija «Subašić» i tuženi su 16. lipnja 2004. godine potpisali kupoprodajni ugovor za kupoprodaju poslovnog prostora u spomenutom stambeno-poslovnom objektu. Prema ugovoru, predmetni poslovni prostori se nalaze u prizemlju, površine 78,91 m², i u suterenu, površine 78,91 m². U članku 3. ugovora je navedeno da će kupac po uplati trećeg obroka ući u posjed predmetnog prostora, čime će steći pravo raspolaganja i izvedbe građevinsko-obrtničkih radova u svrhu njegova dovođenja u funkciju.

8. Apelanti i Kompanija «Subašić» su 9. studenog 2004. godine zaključili Aneks broj 1 na ugovor o ortaštvu od 1. kolovoza 2002. godine. Ovim aneksom na ugovor su precizirani stvarni dijelovi predmetne zgrade, koji čine idealni dio od 27 posto ukupnog prostora, koji treba pripasti apellantima. Između ostalog, apellantima pripada poslovni prostor u prizemlju zgrade površine 78,91 m² i u suterenu površine 78,91 m², koji je neuređen i koji je ranije rezervirao tuženi.

9. Kompanija «Subašić» je 9. studenog 2004. godine poslala obavijest tuženom o raskidanju kupoprodajnog ugovora od 16. lipnja 2004. godine zbog nerealiziranih dogovora. U obavijesti je navedeno da će apelanti, prema konačnoj diobnoj bilanci,

predmetni poslovni prostor zadržati za sebe. Na ovu obavijest tuženi je 16. studenog 2004. godine poslao odgovor Kompaniji «Subašić» u kojem navodi da ne prihvaća raskidanje ugovora, smatra ga neozbiljnim, ali je ponudio kao mogućnost da mu Kompanija «Subašić» vrati njegova sredstva u novčanom iznosu koji je precizirao.

10. Rješenjem Osnovnog suda broj P-1430/04 od 16. ožujka 2005. godine je odbijen kao neutemeljen tužbeni zahtjev apelanata kojim su tražili da se utvrdi da su bili posljednji zakoniti i faktički posjednici i korisnici poslovnog prostora u prizemlju zgrade u izgradnji u Banjaluci, u Ulici Prvog krajiškog korpusa broj 4, i da je tuženi 19. studenog 2004. godine izvršio smetanje posjeda apelanata tako što je neovlašteno, bez suglasnosti apelanata, na njihovim vratima promijenio bravu i ključeve zadržao kod sebe. Slijedeći to tuženom se nalaže da u roku od pet dana po pravomoćnosti rješenja napusti poslovni prostor i preda ga apellantima u posjed i na slobodno raspolaganje i da im naknadi parnične troškove sa zakonskom kamatom, a sve pod prijetnjom prinudnog izvršenja. Također je kao neutemeljen odbijen prijedlog apelanata da se izda privremena mjera osiguranja, kojom su tražili da se tuženom zabrani svako raspolaganje poslovnim prostorom, te da odmah preda njegove ključeve u depozit suda.

11. Navedenim rješenjem protutužba tuženog-protutužitelja je izdvojena iz predmeta broj P-1430/04 i po pravomoćnosti ovog rješenja o protutužbi će se raspravljati odvojeno u zasebnom parničnom postupku. Protutužbom tuženi-protutužitelj je tražio da sud utvrdi da je ugovor o kupoprodaji nekretnina koji je zaključio sa Kompanijom «Subašić» 16. lipnja 2004. godine punovažan i da proizvodi pravno djelovanje, da su ništavi čl. IV, V. i VI. Aneksa broj 1 na ugovor o ortaštvu od 1. kolovoza 2002. godine, a koji je zaključen 9. studenog 2004. godine između apelanata i Kompanije «Subašić», te da se obvežu tuženom solidarno naknaditi troškove parničnog postupka. Navedenim rješenjem Osnovni sud je obvezao apelante da tuženom nadoknade troškove parničnog postupka.

12. Na javnoj raspravi pred Osnovnim sudom, kao svjedok, saslušan je ravnatelj Kompanije «Subašić», koji je tom prigodom izjavio da su apelanti svu građevinsku dokumentaciju pribavili na svoje ime kao investitori, da je nakon izvršene diobne bilance izgrađenog objekta predmetni poslovni prostor pripao apellantima. U momentu sačinjavanja aneksa ugovora zgrada nije bila konačno završena i obrtničke završne radove trebala je obaviti Kompanija «Subašić». Nakon zaključenja aneksa ugovora naložio je šefu gradilišta da ključeve predmetnog poslovnog prostora preda apellantima, koji su trebali definirati konačnu namjenu prostora. Tuženi je, također, posjedovao jedan ključ upitnog poslovnog prostora, kako bi prostor mogao pokazivati potencijalnim kupcima, jer

je prodaja u jednom trenutku bila zajednički poslovni interes. U svezi sa kupoprodajnim ugovorom od 16. lipnja 2004. godine, ovaj svjedok je naveo da ugovor nije ovjerio Osnovni sud, da je fiktivan i da je trebao biti prikazan u banci kao ugovor koji nagovještava prilikom dolaska novca kompaniji, kako bi joj banka reprogramirala kredite. To je učinjeno u vrijeme financijske krize u kompaniji. U svezi sa člankom 3. spomenutog ugovora, svjedok je izjavio da se u posjed ne može ući dok se ne završi objekt. Svjedok Mile Glamočanin, šef gradilišta, izjavio je da su u predmetnom poslovnom prostoru bili njegov ured i trpezarija za djelatnike, te da i danas tamo ima stvari sa gradilišta. Ključeve poslovnog prostora je, po nalogu ravnatelja kompanije, dao apelantima, tako da su u tome trenutku ključevima raspolagali on, apelanti i tuženi. Jednog poslijepodneva tuženog je zatekao u prostoru sa potencijalnim kupcem. Dalje je izjavio da ga je djelatnik za centralno grijanje putem telefona obavijestio da ne može ući u predmetni poslovni prostor s ključem koji mu je on dao, jer je brava promijenjena. Svjedok Ćiro Jaćimović je izjavio da je prigodom kasnijih radova na sustavu centralnog grijanja ključeve morao tražiti od tuženog, jer je jedini on imao ključeve upitnog poslovnog prostora. Na javnoj raspravi sud je, također, izvršio uvid u oglase koje je tuženi davao u svezi sa prodajom predmetnog poslovnog prostora.

13. Rješenjem Okružnog suda broj Gž-624/05 od 12. srpnja 2005. godine priziv apelanata je odbijen i Rješenje Osnovnog suda broj P-1430/04 od 16. ožujka 2005. godine u odbijajućem dijelu je potvrđeno.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelanti smatraju da je pobijanim rješenjima došlo do povrede njihova prava na pravično suđenje i prava na imovinu iz članka II/3.(e), (k) i (f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i članka 8. Europske konvencije.

15. Apelanti ističu da prvostupanjski sud na neobjašnjiv način konstatira da nije mogao pouzdano utvrditi odlučnu činjenicu da su apelanti bili u stanju posljednjeg posjeda na upitnom poslovnom prostoru. Iz izjava saslušanih svjedoka nedvojbeno proizlazi da su apelanti u rujnu 2004. godine, po nalogu ravnatelja Kompanije «Subašić», dobili ključeve poslovnog prostora od šefa gradilišta Mileta Glamočanina, koji je o tomu svjedočio pred sudom. Apelanti su bili u posjedu upitnog poslovnog prostora sve do momenta kada je

tuženi promijenio bravu na vratima poslovnog prostora i na taj način im oduzeo pravo na mirno uživanje predmetnog prostora. Apelanti smatraju da sudovi nisu pozorno ocijenili sve provedene dokaze i da su se u obrazloženjima rješenja zadržali samo na konstatacijama da apelanti nisu dokazali posljednji, mirni i faktički posjed. Apelanti zaključuju da su sudovi postupili na proizvoljan način procjenjujući provedene dokaze. Apelanti naglašavaju da između njih i Kompanije «Subašić» nikada nije bio upitan predmetni poslovni prostor. Također, apelanti su trebali odrediti njegovu konačnu namjenu i zbog toga nisu ni izvedeni završni građevinski radovi za koje je, prema ugovoru o ortaštvu, obvezna Kompanija «Subašić».

16. Na koncu apelant Ratko Blatešić navodi da je od početka gradnje poslovno-stambenog objekta bio nazočan na gradilištu, imao je uvid u sve faze izgradnje, bio je odgovoran, prema ugovoru o ortaštvu, za sve obveze prema upravnim tijelima u svezi sa izgradnjom, u svakom trenutku je mogao vršiti uvid u situaciju na gradilištu. U predmetnom poslovnom prostoru bili su smješteni ured šefa gradilišta i stolovi gdje je organiziran ručak za djelatnike. Apelanti su, zapravo, investitori izgradnje, suvlasnici i suposjednici predmetnog poslovno-stambenog objekta. Kasnije je predmetni poslovni prostor bio ispražnjen, a apelanti nisu imali potrebu postavljati čuvara, jer je prostor bio neuređen (izvedeni samo konstruktivni radovi bez instalacija, bez unutarnje obrade), te nije bilo potrebe da se u njemu boravi ili da se čuva.

b) Odgovor na apelaciju

17. Okružni sud je naveo da je apelacija neutemeljena, te da u prvostupanjskom postupku nije došlo do povrede prava na koja se apelanti pozivaju u svojoj apelaciji. U odgovoru je, također, navedeno da je prvostupanjski sud pravilno utvrdio činjenično stanje, pravilno primijenio materijalno pravo i pravilno odlučio, imajući u vidu da apelanti nisu dokazali činjenice na kojima temelje svoj tužbeni zahtjev.

18. Tuženi je u odgovoru naveo da pravo apelanata na imovinu ili pravično suđenje nije ugroženo, niti povrijeđeno bilo kojim postupkom suda ili tuženog. Rješenja koja apelanti pobijaju donijeta su sukladno važećim propisima i sukladno pravilno utvrđenom činjeničnom stanju. Tuženi je sa Kompanijom «Subašić», kao jednim od ortaka, kupio predmetni poslovni prostor u prizemlju zgrade i isplatio joj 168.294,00 KM, a ostatak novca se treba isplatiti po tehničkom prijemu zgrade. Tuženi je od tada u posjedu navedenog poslovnog prostora. Tuženom nije poznato jesu li ortaci međusobno podijelili isplaćeni novac. Nakon toga apelanti i njihov ortak su sačinili aneks ugovora o ortaštvu, raspolagali

prostorom koji su već prodali tuženom i istoga dana ga obavijestili da je ugovor s njim raskinut. Radi zaštite svojih prava, tuženi je podnio tužbu protiv apelanata i njihovog ortaka, kako bi utvrdio da ima važeći ugovor o kupoprodaji predmetnog poslovnog prostora.

V. Relevantni propisi

19. **Zakon o temeljnim vlasničko-pravnim odnosima** («Službeni list SFRJ» br. 6/80 i 36/90 i «Službeni glasnik Republike Srpske» broj 38/03)

«Članak 78. stavak 1.

Sud pruža zaštitu prema posljednjem stanju posjeda i nastalom smetanju, pri čemu nisu od utjecaja pravo na posjed, pravna osnova posjeda i savjesnost posjednika.

Članak 79.

Odlukom o zahtjevu za zaštitu od smetanja posjeda određuju se zabrana daljeg uznemiravanja posjeda pod prijetnjom novčane kazne, odnosno vraćanje oduzetog posjeda, kao i druge mjere potrebite za zaštitu od daljeg smetanja.»

20. **Zakon o parničnom postupku** («Službeni glasnik Republike Srpske» br. 58/03 i 85/03)

«Članak 432.

Raspravljanje o tužbi zbog smetanja posjeda ograničit će se samo na raspravljanje i dokazivanje činjenica posljednjeg stanja posjeda i nastalog smetanja. Isključeno je raspravljanje o pravu na posjed, o pravnoj osnovi, savjesnosti ili nesavjesnosti posjeda ili o zahtjevima za naknadu štete.»

VI. Dopustivost

21. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

22. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni

svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

23. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Rješenje Okružnog suda broj Gž-624/05 od 12. srpnja 2005. godine protiv kojeg nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Dalje, pobijano rješenje apelanti su primili 2. studenog 2005. godine, a apelacija je podnesena 15. studenog 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

24. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

25. Apelanti pobijaju navedena rješenja, tvrdeći da su tim rješenjima povrijeđena njihova prava iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

26. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

«Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

[...]

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom;

(k) Pravo na imovinu.»

Pravo na pravično suđenje

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

«1. Prigodom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]»

27. Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv jer se radi o sporu zbog smetanja posjeda u kojem apelanti tvrde da su onemogućeni u mirnom uživanju svoje imovine, dakle, nepobitno se radi o utvrđivanju građanskih prava. Ustavni sud će stoga razmotriti navode apelanata da postupak pred redovitim sudovima nije bio pravičan u smislu članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

28. Apelanti smatraju da je do povrede prava na pravično suđenje došlo zbog proizvoljne ocjene izvedenih dokaza i proizvoljne primjene prava redovitih sudova.

29. Prema vlastitoj jurisprudenciji, Ustavni sud nije, općenito, nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redoviti sudovi protumačili pozitivno-pravne propise osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovitog suda krši ustavna prava, tj. ukoliko je redoviti sud pogrešno protumačio ili primijenio neko ustavno pravo, ili je zanemario to pravo, ako je primjena zakona bila proizvoljna ili diskriminacijska, ukoliko je došlo do povrede procesnih prava (pravično suđenje, pristup sudu, učinkoviti pravni lijekovi i u drugim slučajevima), ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 29/02* od 27. lipnja 2003. godine, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 31/03). Također, Ustavni sud naglašava da je izvan njegove nadležnosti procjenjivati kvalitetu zaključaka redovitih sudova glede ocjene dokaza ukoliko se ova ocjena ne doima očigledno proizvoljnom (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 661/04* od 22. travnja 2005. godine). Ovakvu praksu je imao i bivši Dom za ljudska prava, koji je smatrao da «nije u nadležnosti Doma procjenu domaćih sudova zamijeniti vlastitom procjenom činjenica, ako takvi zaključci ne djeluju neprihvatljivo ili proizvoljno» (vidi Dom za ljudska prava, «*Trgosirovina Sarajevo (DDT)*» protiv *Federacije BiH*, predmet broj *CH/01/4128*, Odluka o prihvatljivosti od 6. rujna 2000. godine).

30. Kako je Europski sud za ljudska prava u brojnim odlukama istaknuo, članak 6. Europske konvencije ima «prominentno mjesto u demokratskom društvu» (vidi Europski sud za ljudska prava, *De Cubber protiv Belgije*, presuda od 26. listopada 1984. godine, serija A, broj 86, stavak 30). Posljedica toga je da se članak 6. Europske konvencije ne može tumačiti restriktivno (vidi Europski sud za ljudska prava, *Moreira de Azevedo protiv*

Portugala, presuda od 23. listopada 1990. godine, serija A, broj 189, stavak 66). Članak 6. stavak 1. Europske konvencije nabroja niz elemenata koji su inherentni pravičnom vršenju pravde, pa ukoliko dođe do povrede bilo kojeg od elemenata sadržanih u ovom pravu, postoji i povreda članka 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 25/01* od 26. rujna 2003. godine, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 3/04, stavak 25). Ukoliko se ustavno pravo na pravično suđenje promatra u kontekstu pozitivnog prava u Bosni i Hercegovini, onda se mora primijetiti da bitan segment prava na pravično suđenje čini brižljiva i savjesna ocjena dokaza i činjenica utvrđenih u postupku pred redovitim sudovima. Ovo je jedna od temeljnih odredaba u svezi sa izvođenjem i ocjenom dokaza koja se nalazi u svim važećim procesnim zakonima u Bosni i Hercegovini, što čini neodvojiv element prava na pravično suđenje (vidi, *mutatis mutandis*, već citiranu odluku *AP 661/04*, stavak 30).

31. Dakle, iako je sebi nametnuo ograničenja glede ispitivanja činjeničnog stanja i ocjene dokaza koje su proveli i utvrdili redoviti sudovi, Ustavni sud tu mogućnost nije potpuno isključio, već je svoju nadležnost o tome pitanju ograničio na slučaj da se ispitivanje činjeničnog stanja vrši ako je *«postupak sadržavao povredu prava na pravično suđenje u okviru značenja iz članka 6. Europske konvencije»*, odnosno *«ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava»*, ili ukoliko se ocjena dokaza *«doima očigledno proizvoljnom»*. U svezi s tim postoje brojni primjeri u sudbenoj praksi kada je Ustavni sud ulazio u ocjenu činjeničnog stanja i dokaza redovitih sudova (vidi Ustavni sud, već citirana odluka *AP 661/04*; Odluka broj *U 15/99* od 15. prosinca 2000. godine, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 13/01; Odluka broj *U 14/00* od 4. svibnja 2001. godine, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 33/01).

32. U konkretnom slučaju redoviti sudovi u obrazloženjima pobijanih rješenja su naveli da nisu mogli pouzdano utvrditi odlučnu činjenicu da su apelanti 19. studenog 2004. godine bili u stanju posljednjeg posjeda. Sama činjenica da su apelanti imali ključeve upitnog poslovnog prostora, prema zaključku redovitih sudova, nije dostatan dokaz da su apelanti vršili faktičku vlast na upitnom poslovnom prostoru. Niti jedan od svjedoka nije izjavio da su u svezi s tim apelanti nešto poduzimali. Budući sud smatra da apelanti nisu bili u stanju posljednjeg posjeda 9. studenog 2004. godine, tuženi ih nije ni mogao smetati u tome posjedu. Obzirom da apelanti nisu dokazali jedan od temeljnih elemenata propisanih člankom 78. Zakona o temeljnim vlasničko-pravnim odnosima, to jeste stanje posljednjeg posjeda, sud je tužbeni zahtjev apelanata odbio kao neutemeljen.

33. Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radi o suvlasničkoj zajednici apelanata i Kompanije «Subašić» na stambeno-poslovnim objektu, kojeg su zajednički gradili, na temelju ugovora o ortaštvu. U isto vrijeme oni su i suposjednici zgrade. Apelanti su svoj idealni dio od 27 posto izgrađenog građevinskog prostora konkretizirali stvarnim dijelovima poslovnog i stambenog prostora aneksom na ugovor o ortaštvu koji su zaključili 9. studenog 2004. godine sa Kompanijom «Subašić». Na predmetnom poslovnim prostoru nisu izvedeni završni građevinski radovi, a što je, prema ugovoru o ortaštvu, obveza Kompanije «Subašić». Prema izjavama svjedoka, nije upitno da su u jednom razdoblju ključevima predmetnog poslovnog prostora raspolagali djelatnici na objektu, apelanti, kao i tuženi, jer je to bio zajednički poslovni interes. Nije, također, upitno da je nakon toga tuženi na vratima predmetnog poslovnog prostora promijenio bravu, ključeve zadržao za sebe i na taj način onemogućio ostale da prema potrebi ulaze u poslovni prostor.

34. Međutim, Ustavni sud smatra da razlozi koji su navedeni u obje pobijane odluke u svezi sa pitanjem jesu li apelanti bili u posljednjem faktičkom mirnom posjedu upitnog poslovnog prostora nisu zadovoljavajući sa aspekta načela brižljive i savjesne ocjene dokaza kako to Zakon o parničnom postupku zahtijeva, niti sa aspekta članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Naime, Osnovni sud je utvrdio i na tomu utemeljio svoju odluku da *«[...] na osnovu iskaza svjedoka tužbe [...], sud nije mogao pouzdano utvrditi odlučnu činjenicu da je tužitelj bio od 19. 11. 2004. godine u stanju posljednjeg posjeda. Sama činjenica da je tužitelj imao ključeve spornog poslovnog prostora nije dovoljan dokaz da je tužitelj i faktički izvršavao posjed na spornom poslovnim prostoru. Ni jedan od svjedoka nije izjavio da je u tom pravcu tužitelj nešto poduzimao. Budući da je sud mišljenja da tužitelj nije bio u stanju posljednjeg posjeda od 9. 11. 2004. godine [...]»*. Razmatrajući pobijane odluke i cjelokupan spis predmeta, posebice zapisnik sa ročišta za glavnu raspravu od 28. veljače 2005. godine, Ustavni sud smatra da ovakav zaključak Osnovnog suda nema utemeljenje u provedenim dokazima, posebice ne u iskazima saslušanih svjedoka.

35. Naime, svjedok Mile Glamočanin je na navedenom ročištu, između ostalog, izjavio da mu je poslodavac, inače vlasnik Kompanije «Subašić», dao nalog da ključeve upitnog poslovnog prostora preda tuženom u šestom ili sedmom mjesecu 2004. godine, da bi ga ovaj mogao pokazivati eventualnim kupcima, ali da je isti ključ dao i tužitelju *«vjероватно u septembru»* iste godine, te da su nakon toga sva trojica, tj. ovaj svjedok, apelant i tuženi, raspolagali ključevima. Nakon toga je tuženi, po saznanju ovog svjedoka, promijenio bravu na ulaznim vratima i tako svima onemogućio pristup u upitni poslovni prostor. Osim toga, ni iskazima ostalih saslušanih svjedoka na istom ročištu za glavnu raspravu, kao ni ostalim

izvedenim dokazima nije doveden u razumnu sumnju iskaz jedinog izravnog svjedoka Mileta Glamočanina da su apelanti, *de facto*, nakon što su od njega primili ključ upitnog poslovnog prostora bili u njegovom suposjedu.

36. Ustavni sud primjećuje da redoviti sudovi nisu obrazložili zašto odbacuju svjedočenja koja idu u korist apelanata i na temelju kojih dokaza su došli do *mišljenja da tužitelj nije bio u stanju posljednjeg posjeda od 9. 11. 2004. godine*. Naime, sudovi samo konstatiraju da *nisu mogli pouzdano utvrditi* odlučnu činjenicu da je tužitelj bio u stanju posljednjeg posjeda, ne obrazlažući detaljnije na temelju čega su stekli takav dojam, odnosno proces ocjene tih dokaza, kako to zahtijeva načelo slobodne ocjene dokaza. Stoga, Ustavni sud smatra da ovakvo obrazloženje ne zadovoljava zahtjev za brižljivu i savjesnu ocjenu dokaza, budući subjektivno ubjeđenje suda da apelanti nisu bili u posljednjem faktičkom posjedu upitnog poslovnog prostora nije objektivizirano tako da mora postojati stvarna, na objektivnim činjenicama utemeljena i obrazložena istinitost zaključka suda. Redoviti sudovi ne mogu samo reći da određenu činjenicu smatraju utvrđenom ili neutvrđenom, ili da određenom svjedoku ne vjeruju samo zato što je njegov iskaz oprečan iskazu nekog drugog svjedoka kojem vjeruju, a da pri tomu za svoje tvrdnje i zaključke ne daju bilo kakve razloge.

37. Naposljetku, Ustavni sud smatra da obrazloženje koje su dali i prvostupanjski i drugostupanjski sud nije dostatno precizno i jasno, te da činjenični supstrat ove pravne stvari, štoviše, upućuje na dijametralno oprečan zaključak od onoga kojeg su izveli redoviti sudovi obzirom da suposjednik uživa sudbenu zaštitu svojeg posjeda ne samo zbog uznemiravanja ili oduzimanja posjeda od trećih osoba nego i od suposjednika. Stoga, obrazloženje pobijanih odluka i izvedeni zaključak ne zadovoljavaju, prema mišljenju Ustavnog suda, zahtjeve ni procesnog zakona niti članka 6. Europske konvencije, već ostavljaju dojam proizvoljnosti.

38. Na temelju izloženog Ustavni sud smatra da je pobijanim presudama prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

39. U okviru zaključka o povredi prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud neće razmatrati navode apelanata o povredi njihovih prava na imovinu i dom garantiranih

člankom II/3.(k) i (f) Ustava Bosne i Hercegovine, člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i člankom 8. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

40. U konkretnom slučaju redoviti sudovi su na arbitraran način, ne objektivizirajući svoje uvjerenje, zaključili da apelanti kao suvlasnici i suposjednici upitnog poslovnog prostora nisu bili ometeni u mirnom i faktičkom posjedu zbog čega je povrijeđeno pravo apelanata na pravično suđenje.

41. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, odlučeno je kao u dispozitivu ove odluke.

42. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број АП 2679/06

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација ДЕПОС-а – Демократског
покрета Српске поднесена против
Рјешења Суда Босне и Херцеговине
број Иж-10/06 од 27. јула 2006.
године

Одлука од 29. септембра 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву у предмету број АП 2679/06, рјешавајући апелацију ДЕПОС-а – Демократског покрета Српске, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), у саставу:

Хатица Хациосмановић, предсједница

David Feldman, потпредсједник

Миодраг Симовић, потпредсједник

Валерија Галић, потпредсједница

Tudor Pantiru, судија

Маго Тадић, судија

Јово Росић, судија

Constance Grewe, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 29. септембра 2006. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација ДЕПОС-а – Демократског покрета Српске.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Рјешење Суда Босне и Херцеговине број Иж-10/06 од 27. јула 2006. године.

Предмет се враћа Суду Босне и Херцеговине, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3е) Устава

Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Суду Босне и Херцеговине, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, да у року од 60 дана од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине», «Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине», «Службеном гласнику Републике Српске» и «Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине».

Образложење

I. Увод

1. ДЕПОС - Демократски покрет Српске (у даљњем тексту: апелант) поднио је 20. септембра 2006. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Рјешења Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) број Иж -10/06 од 27. јула 2006. године. Апелант је затражио да се овај предмет хитно ријеша.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Суда БиХ и Централне изборне комисије БиХ (у даљњем тексту: ЦИК) затражено је 25. септембра 2005. године да доставе одговоре на апелацију.

3. ЦИК је 27. септембра 2006. године доставио одговор на апелацију, а Суд БиХ 29. септембра 2006. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговор ЦИК-а је 28. септембра 2006. године достављен апеланту.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

6. Апелант је, као политичка партија, пријавио кандидатску листу на којој је за Представнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине из Републике Српске – Изборна јединица 1 предложио као кандидата Светлану Ценић (у даљњем тексту: спорна кандидаткиња).

7. ЦИК је апеланту 14. јула 2006. године доставио захтјев за отклањање неправилности на кандидатским листама или достављање додатне документације у ком је за спорну кандидаткињу наведено да није уписана у Централни бирачки списак са датумом 4. мај 2006. године као даном расписивања избора. Апелант је уложио приговор на наведени акт.

8. ЦИК је Одлуком број 01-02-2-1490-1/06 од 20. јула 2006. године одбацио апелантов приговор, наводећи да је сваком политичком субјекту, учеснику у изборном процесу, обезбијеђена правна заштита с обзиром да постоји могућност да се поднесе жалба на све одлуке ЦИК-а на начин прописан Изборним законом БиХ и Правилником о пријави и овјери политичке партије, независног кандидата, коалиције и листе независних кандидата за учешће на директним изборима («Службени гласник Босне и Херцеговине» бр. 36/06 и 48/06). Даље је наведено да у конкретном случају не постоји никаква одлука ЦИК-а којом се рјешава о неком изборном праву политичког субјекта на коју може да се изјави жалба у складу са одредбама Поглавља 6 Изборног закона БиХ, него се ради о обавјештењу, те је због тога поднесак (приговор) одбачен као недозвољен. Апелант је против одлуке поднио жалбу Суду БиХ у којој је навео да је спорна кандидаткиња уписана у евиденцију грађана Републике Српске, односно да је уписана као држављанин Републике Српске 19. маја 1997. године у Бањој Луци, да посједује путну исправу издату у оквиру ЦИПС-а, те да је извадила нову личну карту са пријављеним пребивалиштем у Републици Српској. Даље је навео да сматра да је ЦИК погрешно тумачио одредбе члана 4.21 Изборног закона БиХ, као и цијело 3. поглавље тог закона, да су повријеђене одредбе чланова 6.1 до 6.7 наведеног закона и Закона о управном поступку.

9. Суд БиХ је Рјешењем број Иж-10/06 од 27. јула 2006. године одбио апелантову жалбу уз образложење да је одредбама члана 4.2 став 1 Изборног закона БиХ

прописано да кандидат мора да буде уписан у Централни бирачки списак у општини у којој се кандидује или у општини унутар граница изборне јединице ако се кандидује за виши ниво власти најкасније до дана расписивања избора. У поступку провјере и овјере кандидатских листа, како је даље наведено, ЦИК је утврдио да спорна кандидаткиња није била уписана у Централни бирачки списак до дана расписивања избора, односно до 4. маја 2006. године. Суд БиХ је закључио да је ЦИК правилно одлучио када није овјерио кандидатску листу за ову кандидаткињу, јер апелант није отклонио неправилности на кандидатским листама у складу са дописом ЦИК-а од 14. јула 2006. године и није спорну кандидаткињу на кандидатској листи за Представнички дом Парламентарне скупштине БиХ из Републике Српске замијенио другим кандидатом. Суд БиХ је закључио да жалбени приговор да спорна кандидаткиња посједује путну исправу није одлучан у тој ствари, јер се путном исправом, као јавном исправом, доказују идентитет и држављанство, што у конкретном случају није спорно ни одлучно, него је одлучно да ли је неко лице било уписано у Централни бирачки списак «вађењем ЦИПС-ове личне карте», а за кандидате на изборима је одређен датум до када морају да буду уписани у Централни бирачки списак, те да су одлуком Министарства цивилних послова од 19. октобра 2005. године престале да важе личне карте издате на основу ентитетских прописа у БиХ. С обзиром на наведено, апелантова жалба је одбијена као неоснована.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. Апелант је навео да је у конкретном случају дошло до повреде чл. II/1, II/2, II/4 и II/6 Устава Босне и Херцеговине и Анекса I тачка 7 Међународног пакта о грађанским и политичким правима (у даљњем тексту: Међународни пакт) из 1966. године и Опционих протокола из 1966. и 1989. године, и то члана 2 став 1 и члана 3 Међународног пакта у вези са чл. 6 и 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Даље је навео да су повријеђени чл. 6 и 13 Европске конвенције, чл. 25 и 26 Међународног пакта у вези са чланом 14 Европске конвенције, члан 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

11. У својој исцрпној апелацији апелант наводи низ опсервација и тумачења одредби релевантних закона, али сви наводи могу у суштини да се сумирају тако да повреде наведених права апелант види у чињеници да је спорна кандидаткиња

скинута с листе кандидата јер није била у Централном бирачком списку на дан расписивања избора иако је она држављанка Републике Српске, која је након пресељења из Сарајева пријавила пребивалиште у Бањој Луци 19. маја 1997. године. Као таква, сходно апелантовом мишљењу, она је требало да буде *ex officio* уписана од надлежних органа у Централни бирачки списак. Такође, сходно апелантовом мишљењу, ЦИК није правилно оцијенио чињеницу да спорна кандидаткиња има пасош издат након ступања на снагу Закона о централној евиденцији и размјени података, као и да јој је издата нова лична карта на основу раније евиденције грађана са пријављеним пребивалиштем у Републици Српској. Апелант сматра да је ЦИК погрешно протумачио одредбу члана 4.2 став 2 Изборног закона БиХ као обавезу субјекта који се пријављује на изборе или самог кандидата. Такво погрешно тумачење проузроковало би губитак права да се грађанин кандидује, те би се вршила дискриминација грађана који се кандидују у односу на грађане који гласају, па би се спречавала примјена осталих услова и гаранција датих Изборним законом БиХ. Сходно апелантовом мишљењу, обавеза из члана 4.2 став 2 Изборног закона БиХ не може се уопште да тумачи као обавеза кандидата или политичке партије, него само као обавеза државних органа који по службеној дужности морају да омогуће правилне изборе и уреде евиденцију својих грађана да би им омогућили да уживају своја права да гласају или буду бирани. Спорна кандидаткиња, како је навео апелант, морала је да буде у Централном бирачком списку, и то није могло да зависи од њене воље, у смислу члана 3.3 став 1 Изборног закона БиХ, с обзиром на то да главну контролу овог списка врши управо ЦИК. У вези са претходним, апелант је указао и на члан 3.8 Изборног закона БиХ сходно ком полицијски орган који води евиденцију пребивалишта је дужан да надлежном општинском органу достави податке о свим лицима која су навршила 18 година и која су пријавила пребивалиште на подручју те општине. Апелант је навео и то да је повријеђено његово право на приступ суду из члана 6 Европске конвенције, јер је ЦИК доношењем одлуке о одбацивању приговора спријечило мериторно одлучивање по приговору, а жалбу покушао учинити несврховитом.

b) Одговор на апелацију

12. ЦИК је навео да је у поступку овјере кандидатских листа правилно утврђена чињеница да спорна кандидаткиња не испуњава услов прописан у члану 4.2 став 1 Изборног закона, па је примјеном члана 4.21 став 2 одбио да овјери њену кандидатуру за изборе. Даље је наведено да је неоснован навод о повреди члана II Устава Босне и Херцеговине због тога што је активно бирачко право грађанско

право које се не стиче *sui generis*, већ испуњавањем услова прописаних изборним правилима и прописима, како је утврђено Анексом 3 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, а услови за стицање бирачког права су: држављанство Босне и Херцеговине, пунољетство и пребивалиште у Босни и Херцеговини. ЦИК је навео да се сви грађани Босне и Херцеговине аутоматски уписују у Централни бирачки списак вађењем ЦИПС-ове личне карте, а за кандидате на изборима је одређен датум до ког морају да буду уписани у Централни бирачки списак (односно извадити личну карту) због вршења одговарајућих провјера за политичке субјекте и кандидате у поступку овјере за изборе. Сходно мишљењу ЦИК-а, путна исправа није релевантан докуменат у поступку овјере кандидата, јер је то јавна исправа којом се доказују идентитет и држављанство, а сходно одредбама Изборног закона и других закона који уређују пребивалиште и боравиште држављана Босне и Херцеговине, лична карта је јавна исправа која служи за доказивање, између осталих, и чињенице о пребивалишту држављана Босне и Херцеговине. ЦИК сматра да апелацију треба одбити као неосновану, јер није дошло до повреде апелантових права из Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције.

13. Суд БиХ је поновио да спорна кандидаткиња није испуњавала услов прописан релевантним одредбама Изборног закона због чега је ЦИК правилно поступио кад није овјерио кандидатску листу за спорну кандидаткињу, те остаје при образложењу датом у оспореном рјешењу. Суд БиХ је предложио да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

14. **Изборни закон Босне и Херцеговине** («Службени гласник Босне и Херцеговине» бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04 и 20/04)

«Члан 3.1 став 1

Централни бирачки списак је евиденција о држављанима Босне и Херцеговине који имају бирачко право у складу са овим законом и формира се, води и користи за потребе организације и спровођења избора у складу са законом, за спровођење референдума, за спровођење опозива изабраног званичника и изборе органа локалне самоуправе, у складу са законом.

Члан 3.2

Централни бирачки списак је јединствен, сталан и редовно се ажурира.

Члан 3.3

Централни бирачки списак сачињава се и води на основу података из службених евиденција о пребивалишту и боравишту држављана Босне и Херцеговине које води надлежни државни орган, других јавних исправа и службених евиденција о држављанима БиХ, које воде Централна изборна комисија БиХ и други надлежни органи и на основу јавних исправа и података који се добију директно од грађана.

Члан 3.5 ст. 1, 2, 3, 5, 6 и 7

Централни бирачки списак води се по службеној дужности.

Централна изборна комисија БиХ води Централни бирачки списак за територију Босне и Херцеговине на основу евиденције надлежног државног органа који води регистар грађана Босне и Херцеговине у складу са Законом о централној евиденцији и размјени података, осим ако овим законом није другачије одређено.

Надлежни државни орган из става 2 овог члана одржава и одговоран је за цјелокупну техничку обраду свих података значајних за евиденцију Централног бирачког списка (у даљњем тексту: орган који технички одржава евиденцију Централног бирачког списка).

....

За тачност и ажурност података потребних за израду Централног бирачког списка одговоран је орган надлежан за вођење службених евиденција о тим подацима.

Органи који воде службене евиденције о подацима држављана Босне и Херцеговине дужни су органу који технички одржава евиденцију Централног бирачког списка доставити све промјене које утичу на ажурност Централног бирачког списка у писаном облику најкасније у року од седам дана од дана настале промјене, а у року од два дана од настале промјене у електронском облику.

Орган који технички одржава евиденцију Централног бирачког списка све промјене података које утичу на Централни бирачки списак евидентира и на одговарајући начин провјерава добијене податке, анализира садржај Централног бирачког списка у сарадњи са Централном изборном комисијом БиХ и предузима мјере и радње за отклањање утврђених недостатака и исправку грешака.

Члан 3.6 став 1

Централна изборна комисија БиХ одговорна је за тачност, ажурност и укупни интегритет Централног бирачког списка.

Члан 3.13 став 1

Упис у Централни бирачки списак врше надлежни органи у складу с одредбама члана 3.5 овог закона.

Члан 4.2 став 1 тачка 1

Да би се овјерио за изборе за све органе на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини, независни кандидат или кандидат на кандидатској листи политичке партије, независних кандидата или кандидатској листи коалиције мора испуњавати сљедеће услове:

1. кандидат мора бити уписан у Централни бирачки списак у општини у којој се кандидује, или у општини унутар граница изборне јединице ако се кандидује за виши ниво власти, најкасније до дана расписивања избора.

Члан 4.21

Кандидатске листе политичких партија, листе независних кандидата и коалиција морају се поднијети Централној изборној комисији БиХ најкасније деведесет (90) дана прије дана избора.

Централна изборна комисија БиХ прегледа кандидатску листу и овјерава или одбија кандидате на листи најкасније двадесет пет (25) дана након што јој је кандидатска листа поднесена. Централна изборна комисија БиХ обавјештава политичку партију, коалицију или листу независних кандидата о кандидатима који су одбијени. Политичка партија, коалиција или листа независних кандидата дужна је у року од пет (5) дана од дана пријема обавјештења отклонити неправилности на кандидатској листи, замјењивањем кандидата или обезбјеђењем додатне документације, ако Централна изборна комисија БиХ упути такав захтјев.

Ако Централна изборна комисија БиХ поново одбије кандидата са кандидатске листе, политичка партија, коалиција или листа независних кандидата има право у року од два (2) дана од дана пријема одлуке поднијети захтјев Централној изборној комисији Босне и Херцеговине да поново размотри своју одлуку. Централна изборна комисија БиХ доноси одлуку у року од три (3) дана од дана подношења захтјева.

Након овјере кандидатских листа, све до истека мандата органа, политичка партија, коалиција или листа независних кандидата не могу мијењати кандидатску листу.

Члан 6.1

Заштиту изборног права обезбјеђују изборне комисије и Апелационо одјељење Суда Босне и Херцеговине.

Члан 6.2 став 1

Бирач и политички субјекат, чије је право установљено овим законом повријеђено, могу изборној комисији уложити приговор најкасније у року од 48 часова од учињене повреде.

Члан 6.3 став 5

Приговор који је сходно члану 6.2 овог закона поднијело неовлашћено лице, или је приговор поднесен неблаговремено, или је непотпун, одбацује се.

Члан 6.7

Централна изборна комисија БиХ, кад одлучује о приговорима и жалбама, има овлашћења да нареди изборној комисији, Центру за бирачки списак или бирачком одбору да предузму мјере којима се отклањају утврђене неправилности.... [...]

Члан 6.9 став 1

Апелационо одјељење Суда Босне и Херцеговине надлежно је да рјешава по жалбама на одлуке Централне изборне комисије БиХ. Жалба се подноси Апелационом одјељењу Суда Босне и Херцеговине у року од два дана од дана пријема одлуке Централне изборне комисије БиХ. Жалба се подноси преко Централне изборне комисије БиХ.»

15. Закон о централној евиденцији и размјени података («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 32/01)

«Члан 3

У Сарајеву се оснива Главни центар за обраду података (у даљњем тексту: Центар) на нивоу Босне и Херцеговине.

Центар се оснива као Сектор који ће опслуживати више институција, а физички ће бити смјештен у просторијама Министарства цивилних послова и комуникација, а на нивоу ентитета у сједиштима министарстава унутрашњих послова.

Центар руководи сљедећим евиденцијама:

- a) евиденцијом јединствених матичних бројева (ЈМБ);*
- b) евиденцијом пасоша;*
- c) евиденцијом личних карата;*
- d) евиденцијом пребивалишта;*
- e) евиденцијом виза и дозвола боравка;*
- f) евиденцијом возачких дозвола;*
- g) евиденцијом регистрације возила;*
- h) кривичном евиденцијом.»*

VI. Допустивост

16. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

17. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

18. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Суда БиХ број Иж-10/06 од 27. јула 2006. године против ког нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Даље, оспорено рјешење је донесено 27. јула 2006. године, а апелација је поднесена 20. септембра 2006. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

19. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

20. Уставни суд ће у овом дијелу прво да размотри апелантове наводе о повреди његовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције до које је, сходно апелантовом мишљењу, дошло због погрешне примјене одредби Изборног закона БиХ које прописују услове за овјеру кандидатских листа за изборе.

Право на правично суђење

Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине гласи:

«Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.»

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

«1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]»

21. Прво питање на које Уставни суд мора дати одговор јесте да ли су члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљиви у конкретном случају, односно да ли се у поступку доношења оспореног рјешења одлучивало о апелантовим грађанским правима и обавезама. Апелант је политичка партија која се на изборима представља путем својих кандидата, стога је неспорно да се предметни поступак у ком се рјешавало о питању услова једног од кандидата апеланта за потврђивање кандидатуре за избор у законодавни орган Босне и Херцеговине односио на утврђивање апелантовог права на учешће на изборима

које представља грађанско право. Члан 6 став 1 Европске конвенције је, дакле, примјенљив у конкретном случају.

22. Апелант је навео да је ЦИК погрешно протумачио члан 4.2 став 2 Изборног закона БиХ, «скидајући» спорну кандидаткињу са изборне листе, јер није била уписана у Централни бирачки списак до дана расписивања избора. Апелант сматра да њихова кандидаткиња није требало да сноси посљедице пропуста надлежног органа да ажурира Централни бирачки списак с обзиром на то да је у поступку доказала да је имала пријављено пребивалиште од 1997. године, као и пасош који је издао надлежни орган у оквиру ЦИПС-а 2003. године. Сходно апелантовом мишљењу, одлука Суда БиХ је била незаконита.

23. Сљедеће питање на које Уставни суд треба дати одговор јесте да ли је у конкретном случају Суд БиХ погрешно или произвољно примијенио Изборни закон БиХ.

24. У поступку провјере и овјере кандидата на кандидатским листама, у складу са чланом 4.21 став 2 Изборног закона БиХ, ЦИК је упутио апеланту захтјев да отклони неправилности на кандидатским листама у ком је за спорну кандидаткињу, као једног од спорних кандидата, било наведено да није уписана у Централни бирачки списак са датумом 4. мај 2006. године, односно на дан објављивања избора. Апелант је, у складу са захтјевом, био дужан да отклони неправилности замјењивањем спорних кандидата или обезбјеђењем додатне документације о кандидатима. Апелант је као одговор на захтјев доставио приговор уз који је приложио релевантне доказе да је кандидаткиња имала пријављено пребивалиште у Бањој Луци од 1997. године, овјерену фотокопију пасоша издатог у децембру 2003. године и овјерену фотокопију личне карте издате 30. маја 2006. године (добијене у поступку издавања нове личне карте, јер јој је ранија украдена на службеном путу). Сматрајући да је приговор недозвољен, јер је поднесен против акта против ког није могао да се поднесе приговор, ЦИК је приговор одбацио уопште се не очитујући на приложене доказе који су указивали на то да је спорна кандидаткиња била уписана у централне јавне евиденције.

25. Суд БиХ, за разлику од ЦИК-а, мериторно је ријешио предметну ствар и закључио да је ЦИК правилно одлучио да не овјери кандидатску листу за спорну кандидаткињу, јер она није испуњавала услов из члана 4.2 став 1 Изборног закона БиХ. Образложење Суда БиХ сходно ком тај суд сматра да није релевантно то што спорна кандидаткиња има путну исправу/пасош, него је само релевантно то да ли је неко био уписан у Централни бирачки списак «вађењем ЦИПС-ове личне

карте», сходно мишљењу Уставног суда, покреће питање да ли је такво тумачење Изборног закона БиХ било арбитрано. Уставни суд ће у наредним ставовима дати образложење и закључак у вези са овим наводом.

26. Сходно члану 3.3 Изборног закона БиХ, Централни бирачки списак сачињава се и води на основу података из службених евиденција о пребивалишту и боравишту држављана Босне и Херцеговине које води надлежни државни орган, других јавних исправа и службених евиденција о држављанима БиХ, које воде ЦИК и други надлежни органи и на основу јавних исправа и података који се добију директно од грађана. Сходно члану 3 Закона о централној евиденцији и размјени података, Главни центар за обраду података руководи, између осталих, и евиденцијом јединствених матичних бројева (ЈМБ), евиденцијом пасоша, евиденцијом личних карата, евиденцијом пребивалишта итд.

27. У својој одлуци Суд БиХ се позвао на члан 3.3 Изборног закона БиХ. Међутим, у исто вријеме није указао на члан 3.5 став 1 Изборног закона БиХ у ком је прописано да се Централни бирачки списак води по службеној дужности, те став 2 тог члана сходно ком ЦИК води Централни бирачки списак за територију БиХ на основу евиденције надлежног државног органа који води регистар грађана БиХ у складу са Законом о централној евиденцији и размјени података. Такође је релевантан и став 5 наведеног члана сходно ком је за тачност и ажурност података потребних за израду Централног бирачког списка одговоран орган надлежан за вођење службених евиденција о тим подацима. Сходно члану 3.6 Изборног закона БиХ, ЦИК је одговоран за тачност, ажурност и укупни интегритет Централног бирачког списка. И све наредне одредбе у дијелу Изборног закона БиХ којима се регулишу питања у вези са Централним бирачким списком су конциповане тако да подразумевају само позитивне обавезе ЦИК-а и других надлежних органа у сачињавању и ажурирању Централног бирачког списка, а никако обавезу грађана да ажурирају податке потребне за Централни бирачки списак (осим изузетно). Изборни закон БиХ је у члану 3.17 прописао чак и могућност да држављанин БиХ који има бирачко право, а не налази се у закључном изводу из Централног бирачког списка може да гласа ако предочи важећи идентификациони докуменат из члана 5.12 тог закона и потврду о мјесту пребивалишта. Дакле, право да гласа се не оспорава бирачима који се не налазе у Централном бирачком списку, а требало би да се налазе, али једнако право се не даје кандидатима за кандидатске листе за изборе који се не налазе у Централном бирачком списку, а требало би да се налазе на њему.

28. Из претходно наведене анализе Изборног закона БиХ у вези са Законом о централној евиденцији и размјени података може да се закључи да су вођење и ажурирање Централног бирачког списка искључиво и једино у надлежности ЦИК-а, а одговорност за тачност и ажурност података потребних за израду списка има надлежни орган за вођење службених евиденција о тим подацима, односно Главни центар за обраду података. Када је у поступку за овјеру кандидатских листа апелант примио обавијест у којој је, између осталог, било наведено да се спорна кандидаткиња не налази у Централном бирачком списку, уз приговор на ту обавијест доставио је документацију за спорну кандидаткињу из које се могло закључити да би она требало да се нађе у централној евиденцији грађана. ЦИК је требало да поступи према том приговору као да се радило о достави додатне документације и, у складу са чланом 3.2 Изборног закона БиХ, требало је да приступи ажурирању Централног бирачког списка уколико су постојали услови за то. Насупрот томе, ЦИК је поступио строго формално и одбацио приговор не поступајући са приговором као са доставом додатне документације у смислу члана 4.21 Изборног закона БиХ.

29. Пропуст који се десио у надлежности ЦИК-а није исправљен нити оспораваним рјешењем Суда БиХ. Иако је формално-правно апелант добио одлуку у меритуму, она је, сходно мишљењу Уставног суда, била резултат арбитрарне примјене Изборног закона БиХ. Наиме, Суд БиХ је закључио да је «одлучно да ли је неко лице било уписано у Централни бирачки списак вађењем ЦИПС-ове личне карте», па с обзиром на то да спорна кандидаткиња није имала «ЦИПС-ову личну карту», у вријеме објаве избора није ни могла да буде у Централном бирачком списку. Овакав закључак је арбитраран, јер Изборни закон БиХ, у члану 3.3, не предвиђа да се Централни бирачки списак сачињава и води на основу «личне карте ЦИПС-а», него на основу података из службених евиденција ... и службених евиденција о држављанима БиХ. С обзиром на то да је појам службених евиденција много шири од појма евиденције личних карата, Суд БиХ није могао да закључи да је чињеница да спорна кандидаткиња 4. маја 2006. године није имала «ЦИПС-ову личну карту» указивала на то да није ни требала и могла да буде у Централном бирачком списку у смислу члана 4.2 став 1 тачка 2 Изборног закона БиХ тим прије што је спорна кандидаткиња ЦИК-у доставила и потврду о пријављеном пребивалишту у Бањој Луци од 1997. године.

30. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да је дошло до повреде члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

31. С обзиром на природу предмета, односно чињеницу да се поступак поводом апелације тиче изборних права, Уставни суд је, у смислу члана 24 Правила Уставног суда, одлучио да се поводом апелације хитно поступа. Сем тога, Уставни суд запажа да је апелант поднио апелацију након протека више од мјесец дана од дана када му је достављена одлука Суда БиХ, и то неколико дана прије општих избора у БиХ. С тим у вези, Уставни суд је поступио у складу са чланом 24 Правила Уставног суда и донио одлуку у складу са својим надлежностима.

б) Остали наводи

32. С обзиром на закључак у вези са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није неопходно да разматра остале апелантове наводе.

VIII. Закључак

33. Уставни суд је утврдио да је повријеђено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, јер је Суд БиХ арбитрарно примјенио члан 4.2 став 1 тачка 2 Изборног закона БиХ, утврдивши да је ЦИК правилно одбио потврду кандидатуре спорне кандидаткиње за коју је утврђено да није била у Централном бирачком списку на дан објављивања избора. Арбитрарност се очитовала у закључку Суда БиХ да је једини релевантан докуменат за евидентирање у Централни бирачки списак «ЦИПС-ова лична карта» иако Изборни закон БиХ не садржи такву одредбу, а друге одредбе Изборног закона БиХ јасно дефинишу које се све јавне евиденције користе за стварање и ажурирање Централног бирачког списка, као што предвиђају и јасну обавезу ЦИК-а да води и ажурира Централни бирачки списак.

34. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

35. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хаџиосмановић

Predmet broj AP 1505/06

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Jasmine Selimović podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-282/05 od 28. februara 2006. godine

Odluka od 20. oktobra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 1505/06**, rješavajući apelaciju **Jasmine Selimović**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 20. oktobra 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Jasmine Selimović.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-282/05 od 28. februara 2006. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku, u skladu s članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da u roku od 90 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Jasmina Selimović (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Sarajeva, koju zastupa Senka Nožica, advokatica iz Sarajeva, podnijela je 25. maja 2006. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-282/05 od 28. februara 2006. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda FBiH (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud), Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) i učesnika u postupku Seada Selimovića (u daljnjem tekstu: protivnik prijedloga), zatraženo je 1. juna 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor 27. juna 2006. godine, a Općinski sud 21. juna 2006. godine. Vrhovni sud nije dostavio odgovor. Protivniku prijedloga nije izvršena dostava uz naznaku da je odselio sa adrese.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantici 28. septembra 2006. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantinih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelantica je 19. oktobra 2001. godine protiv protivnika prijedloga podnijela Općinskom sudu prijedlog kojim je tražila da ona bude proglašena nositeljicom stanarskog prava na stanu u Sarajevu, ulica Valtera Perića broj 10 (u daljnjem tekstu: sporni stan). U

prvostepenom postupku Općinski sud je utvrdio da je apelantica, zajedno sa suprugom i djecom, sve do početka rata 1992. godine, živjela u spornom stanu, zajedno sa roditeljima njenog muža. Nositelj stanarskog prava na ovom stanu je bio apelantčin svekar, Esad Selimović, a nakon njegove smrti 24. aprila 1998. godine stanarsko pravo je preneseno na apelanticinu svekrvu, Zekiju Selimović. Općinski sud je, dalje, utvrdio da je apelantica sa porodicom napustila sporni stan na početku rata i kao izbjeglica živjela u Republici Hrvatskoj, odakle se vratila u sporni stan 1996. godine.

7. Dalje, Općinski sud je utvrdio da je protivnik prijedloga 15. decembra 1989. godine zaključio ugovor o korištenju stana u ulici Oteškog bataljona broj 7/IV, te da je po zaključenju ugovora zajedno sa svojom porodicom uselio u taj stan. Općinski sud je također utvrdio da je ovaj stan tokom rata bio devastiran, a nakon što je obnovljen i «doveden u stanje useljivosti», protivnik prijedloga je u januaru 1997. godine preuzeo ključeve od tog stana.

8. Također, Općinski sud je utvrdio da je apelantica sa svojom porodicom 26. septembra 1997. godine, u vrijeme važenja Zakona o napuštenim stanovima, preselila u stan u ulici Grbavička broj 14, koji je bio proglašen trajno napuštenim. Međutim, promjenom propisa u stambenoj oblasti ugovor o privremenom korištenju ovog stana je *ex lege* postao ništav, pa apelantica nikada nije izvršila nadovjeru tog ugovora, već je ovaj stan morala napustiti.

9. Općinski sud je utvrdio da je nositeljica stanarskog prava na spornom stanu, svekrva apelanice i majka protivnika prijedloga, umrla 24. aprila 2000. godine. Također, Općinski sud je utvrdio da je protivnik prijedloga, izjavom na Zapisnik kod Općinskog suda u predmetu broj RS-75/00 od 3. maja 2000. godine, ustupio stanarsko pravo svojoj supruzi s kojom se u međuvremenu razveo, pa je Općinski sud u tom postupku bivšu suprugu protivnika prijedloga proglasio nositeljicom stanarskog prava na stanu u Otesu.

10. S obzirom na sve utvrđene činjenice, Općinski sud je zaključio da je apelantica u vrijeme svekrvine smrti imala pravnu poziciju člana porodičnog domaćinstva, budući da je *ex lege* poništenjem ugovora za stan u ulici Grbavička broj 14 apelantica po sili zakona vraćena u status koji je i imala 30. aprila 1991. godine, kada je bila članica porodičnog domaćinstva na spornom stanu. S druge strane, Općinski sud je zaključio da je protivnik prijedloga u vrijeme smrti njegove majke bio nositelj stanarskog prava na stanu u Otesu, zbog čega se, primjenom relevantnih odredaba Zakona o stambenim odnosima, ne može smatrati članom porodičnog domaćinstva na drugom stanu. S obzirom na ovakvo utvrđenje, Općinski sud je Rješenjem broj R-166/02 od 12. decembra 2003.

godine apelanticu odredio za nositeljicu stanarskog prava na spornom stanu, a odbio je protuprijedlog protivnika prijedloga.

11. Kantonalni sud je Rješenjem broj GŽ-132/04 od 23. novembra 2004. godine u cijelosti potvrdio prvostepeno rješenje. U obrazloženju ove odluke Kantonalni sud je naveo da je pravilno prvostepeni sud utvrdio da protivnik prijedloga, u vrijeme smrti njegove majke – nositeljice stanarskog prava na spornom stanu, nije mogao biti član njenog porodičnog domaćinstva, budući da je u to vrijeme bio nositelj stanarskog prava na stanu u Otesu, a da je tek nakon smrti njegove majke njegovo stanarsko pravo preneseno na njegovu bivšu suprugu. Također, Kantonalni sud je zaključio da je ispravno prvostepeni sud utvrdio da apelantica nije izgubila pravnu poziciju članice porodičnog domaćinstva na spornom stanu u kojem je živjela do rata, budući da je ugovor kojim joj je dodijeljen stan u ulici Grbavička broj 14 *ex lege* postao ništav, pa nije ni mogao proizvesti pravno dejstvo.

12. Protivnik prijedloga je izjavio reviziju Vrhovnom sudu, tražeći da Vrhovni sud preinači nižestepena rješenja i njega odredi nositeljem stanarskog prava na spornom stanu. Vrhovni sud je Rješenjem broj Rev-282/05 od 28. februara 2006. godine reviziju djelimično uvažio i nižestepena rješenja preinačio tako što je protivnika prijedloga odredio za člana porodičnog domaćinstva na spornom stanu. Vrhovni sud je, također, naveo da «odbija višak prijedloga» protivnika prijedloga, a da u cijelosti odbija apelanticin prijedlog. U obrazloženju ove odluke Vrhovni sud je, prije svega, naveo da su prijedlog Općinskom sudu prvobitno podnijeli Senad Selimović, apelanticin muž kao prvopredlagatelj i apelantica kao drugopredlagateljica. Međutim, Vrhovni sud navodi da je prvopredlagatelj u toku postupka «jednostavno prestao da se pojavljuje izuzev što je kod izjašnjavanja stranaka on naveden kao član [apelanticinog] porodičnog domaćinstva».

13. Dalje, Vrhovni sud je naveo da «nije jasno temeljem čega nižestepeni sudovi utvrđuju da je [apelantica] nositelj stanarskog prava», prije svega zato što je «kategorija stanarskog prava prestala postojati 6. decembra 2000. godine», te da je vidljivo da su i apelantica sa porodicom i protivnik prijedloga sa porodicom «napuštali sporni stan». Vrhovni sud dalje navodi da je «prvenstveno bilo nužno utvrđenje ko su korisnici spornog stana (član 6. Zakona o stambenim odnosima koji još uvijek nije stavljen van snage)». Također, Vrhovni sud ukazuje na odredbe čl. 21. i 22. Zakona o stambenim odnosima, prema kojima će se članovi porodičnog domaćinstva, nakon smrti nositelja stanarskog prava dogovoriti sporazumno o tome ko će biti nositelj stanarskog prava, a ako takav sporazum ne bude postignut, onda će to odrediti sud u vanparničnom postupku.

14. Vrhovni sud je dalje naveo da «okolnost da je protivnik samo formalno bio nositelj stanarskog prava na stanu u Otesu, a faktički živio u porodičnom domaćinstvu svojih roditelja, da je nakon tri godine riješeno pitanje nositelja stanarskog prava na stanu u ulici Oteškog bataljona, a imajući u vidu i da je [apelantica] istovremeno živjela u stanu koji je dobila od Kantona Sarajevo u Grbavičkoj ulici, da je sve vrijeme rata provela u Hrvatskoj, a protivnik za čitavo to vrijeme bio sa roditeljima u spornom stanu, ukazuje da njemu pripada pravo da kao član porodičnog domaćinstva umrlih roditelja koristi predmetni stan». Vrhovni sud također navodi da protivnik prijedloga «ne može biti određen za nositelja stanarskog prava» budući da ta kategorija više ne postoji, kao i zato što je prijedlog za određivanje nositelja stanarskog prava podnesen 19. oktobra 2001. godine, «nakon 6. decembra 2000. godine kao konačnog datuma (član 46. stav 1. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo). S obzirom na navedeno, Vrhovni sud je zaključio da je protivnik prijedloga «u smislu člana 6. Zakona o stambenim odnosima bio član užeg porodičnog domaćinstva svoje umrle majke i to je status koji mu ovaj sud može priznati, dok status nositelja stanarskog prava ne može». Također, Vrhovni sud je naveo da je iz istih razloga ocijenio neosnovanim apelanticin prijedlog, pa ga je u cijelosti odbio.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelantica smatra da joj je osporenom odlukom Vrhovnog suda prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te pravo na poštivanje doma iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije. Apelantica smatra da je osporena odluka Vrhovnog suda kontradiktorna, nejasna, neizvršiva i proizvoljna, zbog čega je u suprotnosti s principima sadržanim u članu 6. Evropske konvencije. Apelantica također navodi da je Vrhovni sud izašao iz okvira svoje nadležnosti, odnosno iz okvira revizijskog zahtjeva, zato što je osporenom odlukom utvrdio novu činjenicu, što je suprotno Zakonu o parničnom postupku. Također, apelantica navodi da je Vrhovni sud proizvoljno tumačio i relevantne materijalno-pravne propise, budući da je iznio stav da je protivnik prijedloga samo formalno bio nositelj stanarskog prava na stanu u Otesu, a da je faktički živio u porodičnom domaćinstvu svoje umrle majke. Apelantica smatra da ovakvo davanje prioriteta faktičkom stanju u odnosu na formalno-pravno stanje nema osnova u Zakonu o stambenim odnosima, budući da je «formalno sticanje svojstva nositelja stanarskog prava i formalno-pravni status nositelja stanarskog

prava jako bitna, jer se putem nje vrši kontrola sticanja stanarskog prava na društvenim stanovima». U suprotnom, smatra apelantica, omogućilo bi se sticanje stanarskog prava na više stanova, što je u suprotnosti s važećim Zakonom o stambenim odnosima. U vezi s navodima Vrhovnog suda o tome da je apelantčin muž, kao prvopredlagatelj u ovom postupku «prestao da se pojavljuje», apelantica navodi da nisu tačni, budući da u spisu postoji njegova izjava data pred Općinskim sudom u konkretnom predmetu, kojom je dao saglasnost da apelantica vodi postupak kao predlagateljica. Navodeći da je prema Zakonu o stambenim odnosima tazbinsko srodstvo izjednačeno s krvnim, apelantica smatra da je «neopravdano i zakonski neutemeljeno pitanje suda zašto se [apelantica] pojavljuje s prijedlogom za određivanje nositelja stanarskog prava».

16. Što se tiče prava na poštivanje doma, apelantica navodi da je ona sa porodicom 30. aprila 1991. godine stanovala u spornom stanu sa svekrom i svekrvom, pa dakle bila članica njihovog porodičnog domaćinstva u relevantnom periodu. Stoga je imala «dom» u koji je imala pravo vratiti se, a to joj je pravo i priznato u upravnom postupku koji je vodila. Stoga je njen status članice porodičnog domaćinstva jedino i moguće utvrđivati na dan 30. aprila 1991. godine, a ne na dan podnošenja prijedloga za određivanje nositelja stanarskog prava.

b) Odgovor na apelaciju

17. Kantonalni sud u odgovoru na apelaciju smatra da je postupak pred Kantonalnim sudom proveden u skladu sa zakonom i Evropskom konvencijom, te navodi da je «sve što je trebalo reći već rečeno u obrazloženju rješenja Kantonalnog suda».

18. Općinski sud u odgovoru na apelaciju navodi da je postupak pred tim sudom proveden u skladu sa Zakonom o vanparničnom postupku i relevantnim odredbama Zakona o parničnom postupku, da je prvostepeno rješenje potvrdio Kantonalni sud, a da je očigledno da se navodi iz apelacije odnose na postupak pred Vrhovnim sudom koji je odlučivao o reviziji.

V. Relevantni propisi

19. U **Zakonu o stambenim odnosima** («Službeni list RBiH» br. 14/84, 13/89, 36/89 i 2/93, te «Službene novine Federacije BiH» br. 11/98 i 19/99) relevantne odredbe glase:

«Član 6.

Korisnikom stana, u smislu ovog zakona, smatraju se: nositelj stanarskog prava i članovi njegovog porodičnog domaćinstva koji zajedno s njim trajno žive i stanuju, kao i lica koja su prestala da budu članovi tog domaćinstva a ostala su u istom stanu.

Članovima porodičnog domaćinstva nositelja stanarskog prava, u smislu ovog zakona, smatraju se: bračni drug, djeca (rođena u braku ili van braka, usvojena, pastorčad), bračni drugovi djece, roditelji bračnih drugova (otac, majka, očuh, maćeha, usvojlac), braća ili sestre, unučad bez roditelja, kao i lica koja je nositelj stanarskog prava dužan po zakonu da izdržava ili su ta lica dužna po zakonu da izdržavaju nositelja stanarskog prava, a koja zajedno s njim trajno stanuju i žive, kao i lica koja sa nositeljem stanarskog prava žive u ekonomskoj zajednici u istom stanu više od deset godina ili više od pet godina ako su se uselila u stan na osnovu ugovora o doživotnom izdržavanju nositelja stanarskog prava.

Član 12.

Građanin može biti nositelj stanarskog prava samo na jednom stanu.

Član porodičnog domaćinstva nositelja stanarskog prava, kao i lice koje je prestalo da bude član tog domaćinstva a ostalo je u istom stanu (član 6. stav 1) ne može biti istovremeno i samostalan nositelj stanarskog prava na drugom stanu. [...]

Član 21.

Korisnici stana (član 6. stav 1) koji stanuju zajedno sa nositeljem stanarskog prava, imaju pravo da trajno i nesmetano koriste taj stan, pod uvjetima koji su propisani ovim zakonom.

Članovima porodičnog domaćinstva (član 6. stav 2) pripada pravo iz prethodnog stava i poslije smrti nositelja stanarskog prava, kao i kada nositelj stanarskog prava iz drugih razloga trajno prestane da koristi stan, osim ako je prestao da koristi stan na osnovu otkaza ugovora o korištenju stana odnosno raskida tog ugovora ili na osnovu ugovora o zamjeni tog stana, kao i u slučaju kada je stekao stanarsko pravo na drugi stan koji mu je dodijeljen i za članove porodičnog domaćinstva, kao i u slučaju iz člana 13. ovog zakona.

Član 22.

[...] Ako članovi porodičnog domaćinstva u roku od tri mjeseca ne postignu sporazum iz prethodnog stava nadležni sud će u vanparničnom postupku na zahtjev članova porodičnog domaćinstva ili davaoca stana na korištenje, odrediti koji će član porodičnog domaćinstva biti nositelj stanarskog prava vodeći računa o materijalnom i zdravstvenom stanju svakog člana domaćinstva kao i drugim okolnostima. [...]]»

20. U **Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo** («Službene novine Federacije BiH» br. 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01, 61/01 i 54/04) relevantne odredbe glase:

«Član 46.

Ugovori o korištenju stana koji su zaključeni u skladu sa odredbama Zakona o stambenim odnosima do dana stupanja na snagu ovog zakona, prestaju važiti najkasnije u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona. [...]]»

21. U **Zakonu o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima** («Službene novine FBiH» broj 11/98) relevantne odredbe glase:

«Član 3.

Nositelj stanarskog prava na stanu koji je proglašen napuštenim ili član njegovog porodičnog domaćinstva kao što je utvrđeno članom 6. ZOSO (u daljnjem tekstu: nositelj stanarskog prava) ima pravo na povratak u skladu sa Aneksom VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.»

22. U **Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima** («Službene novine FBiH» broj 18/99) relevantne odredbe glase:

«Član 1.

U Zakonu o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima [...] član 2. stav 3. će se zamijeniti sljedećim stavovima:

«Svako stanarsko pravo ili ugovor o korištenju zaključen u periodu između 1. aprila 1992. godine i 7. februara 1998. godine prestaje da važi. U smislu ovog zakona osoba koja živi u stanu na osnovu stanarskog prava koje prestaje prema ovom članu će se smatrati privremenim korisnikom. [...]]»

23. U Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima («Službene novine FBiH» br. 27/99) relevantne odredbe glase:

«Član 1.

U članu 3. stav 2. druga rečenica se mijenja i glasi:

«Osobe koje su napustile svoje stanove između 30. aprila 1991. godine i 4. aprila 1998. godine smatraju se izbjeglicama i raseljenim licima prema Aneksu 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.»

Član 7.

Iza člana 18a. dodaju se novi članovi 18b., 18c., 18d., 18e. i 18f. koji glase:

«Član 18.b.

Odredbe ovog zakona odnose se i na stanove koji nisu proglašeni napuštenim u smislu propisa iz člana 1. ovog zakona, uključujući i oštećene i devastirane stanove, ukoliko je nositelj stanarskog prava odnosni stan napustio prije 4. aprila 1998. godine. [...]»

24. U Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima («Službene novine FBiH» broj 56/01) relevantne odredbe glase:

«Član 6.

U članu 6. [...]»

Iza stava 1. dodaje se novi stav 2. koji glasi:

«Nadležni organ neće odbiti zahtjev po osnovu odredaba iz ZOSO, osim ako se radi o osobama koje se ne smatraju članovima porodičnog domaćinstva iz člana 6. ZOSO. [...]»

Član 11.

U članu 11. stav 4. mijenja se i glasi:

Višestruki korisnik je, između ostalog, sadašnji korisnik koji koristi stan i koji:

[...] 3. ima u posjedu kuću ili stan u kojem je živio na dan 30. aprila 1991. godine [...] ili kada je član njegovog porodičnog domaćinstva u posjedu njegovog doma u kojem

je živio 1991. godine; u slučajevima kad je njegov dom u kojem je živio 1991. godine dovoljno sačuvan ili može sa manjim popravkama biti takav, da mu omogućava osnovne uvjete za život; [...]

25. U **Zakonu o vanparničnom postupku Federacije BiH** («Službene novine FBiH» br. 2/98, 39/04, 73/05) relevantne odredbe glase:

«Član 2.

[...] U vanparničnom postupku shodno se primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, ako zakonom nije drugačije određeno.

Član 26.

U vanparničnom postupku u kojem se odlučuje o stambenim stvarima i o naknadi za exproprisani nepokretnost, protiv pravosnažnog rješenja donesenog u drugom stepenu, dopuštena je revizija.»

26. U **Zakonu o parničnom postupku Federacije BiH** («Službene novine FBiH» br. 53/03, 73/05, 19/06) relevantne odredbe glase:

«Član 241.

Revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kome se ona pobija revizijom, u granicama razloga navedenih u reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parničnog postupka koje se odnose na stranačku sposobnost i zastupanje.

Član 250.

Ako revizijski sud utvrdi da je materijalno pravo pogrešno primijenjeno, presudom će usvojiti reviziju i preinačiti pobijanu presudu.

Ako revizijski sud nađe da je zbog pogrešne primjene materijalnog prava ili zbog povrede pravila postupka činjenično stanje nepotpuno utvrđeno i da zbog toga nema uvjeta za preinačenje pobijane presude, rješenjem će usvojiti reviziju, ukinuti u cjelini ili djelimično presudu drugostepenog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje istom ili drugom vijeću drugostepenog suda.»

VI. Dopustivost

27. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

28. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

29. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Vrhovnog suda broj Rev-282/05 od 28. februara 2006. godine, protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje apelantica je primila 6. aprila 2006. godine, a apelacija je podnesena 25. maja 2006. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

30. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

31. Apelantica pobija navedeno rješenje Vrhovnog suda, tvrdeći da joj je tim rješenjem povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, te pravo na poštivanje doma iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

32. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

«Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.»

33. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

«1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]»

34. Postupak se u konkretnom slučaju odnosi na spor u vezi sa stanarskim pravom, dakle na predmet građansko-pravne prirode, pa je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv. Prema tome, Ustavni sud mora preispitati je li postupak pred sudom bio pravičan onako kako to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije.

35. Apelantica smatra da joj je osporenim rješenjem Vrhovnog suda prekršeno pravo na pravično suđenje zato što je Vrhovni sud, kako navodi, izašao iz okvira svoje nadležnosti, odnosno iz okvira revizijskog zahtjeva, budući da je osporenim rješenjem utvrdio novu činjenicu, što je suprotno Zakonu o parničnom postupku. Također, apelantica navodi da je Vrhovni sud proizvoljno tumačio i relevantne materijalno-pravne propise, budući da je zauzeo stav da je protivnik prijedloga samo formalno bio nositelj stanarskog prava na stanu u Otesu, a da je faktički živio u porodičnom domaćinstvu svoje umrle majke, čime je prema apelanticinom mišljenju, bez uporišta u zakonu, dao prioritet faktičkom stanju nad formalno-pravnim stanjem.

36. Ustavni sud ukazuje da, općenito, nije nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kada je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kada je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede osnovnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na efektivan pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 29/02* od 27. juna 2003. godine, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 31/03). Pravičnost postupka se ocjenjuje na osnovu postupka kao cjeline (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 63/01* od 27. juna 2003. godine, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 38/03 i Evropski sud za ljudska prava, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02).

37. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je protivnik prijedloga izjavio reviziju protiv Rješenja Kantonalnog suda broj GŽ-32/04, kojom je tražio da Vrhovni sud reviziju uvaži i njega odredi za nositelja stanarskog prava na spornom stanu. Vrhovni sud je, međutim, dispozitivom osporenog rješenja, umjesto da odluči o ovom revizijskom zahtjevu, odredio protivnika prijedloga za člana porodičnog domaćinstva na spornom stanu, čime je ustvari utvrdio činjenicu koja je odlučujuća za rješavanje konkretne pravne stvari – određivanje nositelja stanarskog prava na spornom stanu. Ustavni sud smatra da je na ovaj način Vrhovni sud odlučio mimo svoje revizijske nadležnosti. Naime, Zakon o parničnom postupku propisuje u članu 240. stav 2. da je zabranjena revizija zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. To također znači da revizijski sud ne može odlučivati o postojanju ili nepostojanju odlučnih činjenica, već samo ima nadležnost ispitati jesu li procesne odredbe i materijalno pravo pravilno primijenjeni. Ustavni sud zapaža da može postojati situacija da su zbog pogrešne primjene materijalnog prava ili uslijed povrede odredaba postupka odlučne, pravno relevantne činjenice pogrešno utvrđene, ili da uopće nisu utvrđene. U tom slučaju, međutim, revizijski sud mora primijeniti odredbu člana 250. stav 2, koja propisuje da će u takvom slučaju usvojiti reviziju, ukinuti u cijelosti ili djelimično odluku drugostepenog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje.

38. U vezi s navedenim, Ustavni sud ukazuje da je Vrhovni sud u obrazloženju osporenog rješenja naveo da «nije jasno temeljem čega nižestepeni sudovi utvrđuju da je predlagateljica nositeljica stanarskog prava», te da je «prvenstveno bilo nužno utvrđenje ko su korisnici spornog stana (član 6. Zakona o stambenim odnosima)». Iz toga proizlazi da Vrhovni sud u suštini smatra da nisu rasvijetljene sve odlučne činjenice, što je po mišljenju Ustavnog suda moglo rezultirati samo ukidanjem nižestepenih rješenja, a nikako utvrđivanjem odlučnih činjenica.

39. Osim toga, Ustavni sud zapaža da odredba člana 241. Zakona o parničnom postupku propisuje da «revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom, u granicama razloga navedenih u reviziji». Protivnik prijedloga je revizijom tražio da on bude određen nositeljem stanarskog prava na spornom stanu. Međutim, Vrhovni sud je osporenim rješenjem protivnika prijedloga odredio za člana porodičnog domaćinstva, navodeći da «odbija višak prijedloga». Ustavni sud zapaža da je ovakvim odlučnjem Vrhovni sud izašao iz okvira svoje revizijske nadležnosti, te da je mogao reviziju uvažiti i preinačiti drugostepeno rješenje onako kako je to protivnik prijedloga tražio, ili je mogao reviziju uvažiti i ukinuti nižestepena rješenja kako je to već rečeno. Osim toga, Ustavni sud smatra da osporenim rješenjem Vrhovni sud nije riješio

pravno pitanje povodom kojeg je vođen postupak – određivanje nositelja stanarskog prava - što je suprotno relevantnim domaćim propisima, članu 6. Evropske konvencije, ali i principu vladavine prava iz člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Princip vladavine prava i pravičnog suđenja iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije podrazumijevaju da sud riješi konkretno pitanje u vezi sa nekim građanskim pravom, što znači da odluka koju sud donese u vezi sa konkretnim pitanjem koje se pred njega postavi mora biti jasna, određena i izvršiva. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da osporeno rješenje Vrhovnog suda ne zadovoljava ove kriterije, naročito zato što ovakvo rješenje nije izvršivo.

40. Također, Ustavni sud smatra da je Vrhovni sud propustio obrazložiti na kojim propisima temelji svoj stav o tome da protivnik prijedloga ima pravnu poziciju člana porodičnog domaćinstva na spornom stanu, zato što je «samo formalno bio nositelj stanarskog prava na stanu u Otesu, a faktički živio u porodičnom domaćinstvu svojih roditelja». Naime, odredba člana 12. Zakona o stambenim odnosima jasno propisuje da građanin može biti nositelj stanarskog prava samo na jednom stanu, te da se u tom slučaju ne može smatrati članom porodičnog domaćinstva na drugom stanu. Nižestepeni sudovi su utvrdili da je protivnik prijedloga u vrijeme smrti njegove majke bio nositelj stanarskog prava na drugom stanu, a to utvrđenje očigledno prihvata i Vrhovni sud. Međutim, Vrhovni sud u svojoj odluci odstupa od ove eksplicitne zakonske odredbe, mada Zakon o stambenim odnosima ne predviđa nikakav izuzetak u tom smislu, pri čemu za takvu primjenu materijalnog prava Vrhovni sud nije dao zadovoljavajuće obrazloženje. Naprotiv, Vrhovni sud, obrazlažući taj svoj stav, navodi da je imao u vidu, između ostalog, da je apelantica «sve vrijeme rata provela u Hrvatskoj, a protivnik za čitavo to vrijeme bio sa roditeljima u spornom stanu», što prema stavu Vrhovnog suda znači «da njemu pripada pravo da kao član porodičnog domaćinstva umrlih roditelja koristi predmetni stan». Osim toga što proizvoljno primjenjuje odredbu člana 12. Zakona o stambenim odnosima, Vrhovni sud ovakvim stavom dovodi na određeni način u pitanje i svoju nepristranost, budući da činjenicu da je apelantica bila izbjeglica u toku rata cijeni na njenu štetu, dok u odnosu na protivnika prijedloga, suprotno stanju u spisu, utvrđuje da je tokom cijelog rata bio u spornom stanu. Ustavni sud smatra da ovakvo postupanje Vrhovnog suda predstavlja proizvoljnost koju ne dozvoljavaju standardi pravičnog suđenja iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

41. Također, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud u osporenom rješenju konstatirao da je prvobitno prijedlog podnio Senad Selimović, apelanticin muž, kao prvopredlagatelj, ali da je tokom postupka «jednostavno prestao da se pojavljuje». Ovo ukazuje da je Vrhovni sud propustio uzeti u obzir zapisnik s ročišta pred Općinskim sudom od 24.

oktobra 2002. godine, iz kojeg se nedvosmisleno vidi da je prvopredlagatelj izjavio da odustaje od prijedloga, te da daje saglasnost da «predlagač u ovoj pravnoj stvari ostane [apelantica]». S druge strane, Vrhovni sud nije samo mogao dati ovakvu konstataciju, a da se o tome ne izjasni ili ne odluči, naročito imajući u vidu da u postupku po reviziji sud po službenoj dužnosti mora paziti na povrede parničnog postupka koje se odnose na stranačku sposobnost i zastupanje, kako je to propisano članom 241. Zakona o parničnom postupku.

42. Osim toga, imajući u vidu da je apelantica bila izbjeglica, te da se u njenom konkretnom slučaju moraju primijeniti relevantne odredbe Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, kao *lex specialis*, Ustavni sud smatra da Vrhovni sud nije na zadovoljavajući način obrazložio zbog čega bi se u konkretnom slučaju trebale primijeniti odredbe čl. 21. i 22. Zakona o stambenim odnosima, koje se tiču mogućnosti članova porodičnog domaćinstva da se sporazumno dogovore o tome ko će, nakon smrti nositelja stanarskog prava, nastaviti biti nositelj stanarskog prava. Ovo je posebno nejasno zato što je na osnovu provedenih dokaza utvrđeno da je, kako je već rečeno, u vrijeme smrti nositeljice stanarskog prava na spornom stanu protivnik prijedloga bio nositelj stanarskog prava na drugom stanu. S druge strane, Ustavni sud smatra da iz provedenih dokaza proizlazi da je apelantici, primjenom Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, prestalo stanarsko pravo na stanu u ulici Grbavička 14, čime je njen pravni status vraćen na status koji je imala 30. aprila 1991. godine, a to je status članice porodičnog domaćinstva na spornom stanu, zbog čega je apelantica vodila odgovarajući postupak propisan tim Zakonom i dobila odluke u svoju korist. Međutim, iz osporene odluke Vrhovnog suda se ne vidi da je kod odlučivanja o reviziji Vrhovni sud uzeo u obzir ovaj postupak i njegov rezultat, osim što je naveo da je «svaki pojedinačni predmet slučaj za sebe i da se posebnim postupkom određuje sudbina pojedinačnog stana». Ustavni sud smatra da ovakvo obrazloženje Vrhovnog suda u ovom dijelu ne zadovoljava kriterije pravičnosti postupka iz člana 6. Evropske konvencije.

43. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju došlo do povrede apelantinog prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

44. S obzirom na zaključak u vezi s kršenjem prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije neophodno

ispitati i navodno kršenje prava na poštovanje doma iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

45. Ustavni sud smatra da postoji kršenje prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada Vrhovni sud u revizijskom postupku prekorači ovlaštenja koja ima po Zakonu o parničnom postupku u pogledu donošenja odluke o reviziji tako što revizijskom odlukom, suprotno Zakonu o parničnom postupku, utvrdi neku odlučnu činjenicu, kao i kada revizijskom odlukom ne riješi konkretnu pravnu stvar tako da ta odluka bude izvršiva. Također, postoji kršenje prava na pravično suđenje kada obrazloženje sudske odluke nije dovoljno jasno i argumentirano, a naročito kada je to obrazloženje direktna posljedica proizvoljnosti u primjeni materijalno-pravnih propisa, što je imalo utjecaja na pravo apelanta na pravično suđenje.

46. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

47. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 2141/05

**ODLUKA
O DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Marije Bošnjak podnesena
protiv Presude Vrhovnog suda Federacije
Bosne i Hercegovine broj Rev-
80/04 od 19. srpnja 2005. godine

Odluka od 20. listopada 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 2141/05**, rješavajući apelaciju **Marije Bošnjak**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. točka 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Jovo Rosić, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 20. listopada 2006. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Marije Bošnjak.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-80/04 od 19. srpnja 2005. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da u roku od 90 dana od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i

Hercegovine o poduzetim mjerama sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Marija Bošnjak (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Posušja, koju zastupa Mario Buntić, odvjetnik iz Posušja, je podnijela 15. listopada 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-80/04 od 19. srpnja 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda u Livnu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), Općinskog suda u Livnu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) i sudionika u postupku, «Euroherc osiguranje» d.d. Ljubuški, Podružnica Livno (u daljnjem tekstu: tuženi), zatraženo je 19. listopada 2005. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Kantonalni i Općinski sud su odgovore na apelaciju dostavili 31. listopada 2005. godine, tuženi je svoj odgovor dostavio 28. listopada 2005. godine, a Vrhovni sud nije dostavio odgovor na apelaciju.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantici 27. rujna 2006. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata podastrih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelantica je 27. studenoga 1998. godine podnijela tužbu Općinskom sudu protiv tuženog, a radi naknade štete, jer je u prometnoj nesreći kao pješak stradala 15. kolovoza 1997. godine, kada su joj automobilom osiguranim kod tuženog nanesene teške tjelesne ozljede opasne po život, zbog kojih je dugo vremena liječena u KBC Split.

7. Građansko odjeljenje Vrhovnog suda je Zaključkom od 9. travnja 2003. godine, objavljenom u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda FBiH broj 2002/2003, a koji se odnosi na primjenu članka 186. i 277. Zakona o obligacijskim odnosima, zauzeo stav da zatezna kamata na pravičnu naknadu nematerijalne štete teče od dana podnošenja tužbe.

8. Općinski je sud Presudom broj P-654/98 od 22. kolovoza 2003. godine djelomično usvojio apelantičin tužbeni zahtjev i u stavku 1. obvezao tuženog da isplati apelantici određene novčane iznose na ime naknade nematerijalne štete za duševne boli zbog smanjenja životne sposobnosti, zbog naruženosti, na ime pretrpljenog fizičkog bola i na ime pretrpljenog straha sa zakonskom kamatom od 22. kolovoza 2003. godine, kao dana presuđenja pa do isplate u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja. U drugom stavku navedene presude je dosuđena naknada za tuđu njegu i pomoć za listopad, studeni i prosinac 1997. godine sa zakonskom zateznom kamatom počevši od posljednjeg dana u listopadu, studenom i prosincu 1997. godine, pa do isplate. U trećem stavku izreke apelantici je dosuđena naknada za troškove liječenja i troškove posebne prehrane sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 22. kolovoza 2003. godine kao dana presuđenja pa do isplate u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja, i u četvrtom stavku je tuženi obvezan platiti apelantici troškove postupka u iznosu od 11.475,00 KM u roku od 15 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

9. Presudom Kantonalnog suda broj GŽ-183/03 od 12. prosinca 2003. godine, prizivi apelantice i tuženog su djelomično uvaženi i prvostupanjska je presuda preinačena tako da se apelantici na ime naknade nematerijalne štete, i to za umanjene opće životne aktivnosti, na ime pretrpljenog fizičkog bola, na ime pretrpljenog straha, na ime naruženosti, na ime tuđe njege i pomoći i na ime troškova liječenja dosuđeni umanjeni iznosi, a sve sa zakonskom kamatom počevši od 22. kolovoza 2003. godine kao dana presuđenja pa do isplate, te na ime troškova postupka iznos od 12.890,00 KM.

10. Apelantica je izjavila reviziju protiv drugostupanjske presude zbog pogrešne primjene materijalnog prava, te bitne povrede postupka. U reviziji, pored ostalog, apelantica navodi da joj nije pravilno dosuđena zakonska zatezna kamata na dosuđene iznose za naknadu nematerijalne štete, koje je tražila od dana podnošenja tužbe, tj. od 27.

studenoga 1998. godine. S ciljem dokazivanja utemeljenosti svog zahtjeva, pozvala se na zaključak Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda od 9. travnja 2003. godine, objavljen u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda za 2002/2003. godinu, po kojem zatezna kamata na pravičnu novčanu naknadu nematerijalne štete teče od dana podnošenja tužbe.

11. Vrhovni je sud Presudom broj Rev-80/04 od 19. srpnja 2005. godine odbio reviziju koju je protiv drugostupanjske presude izjavila apelantica. U obrazloženju revizione presude je navedeno, između ostalog, da se neutemeljeno prigovara dosuđenim zateznim kamatama, pri čemu se pogrešno poziva na zaključak Građanskog odjeljenja tog suda od 9. travnja 2003. godine, jer je upravo oprečan stav tog suda da zatezna kamata na naknadu nenovčane materijalne i nematerijalne štete ne dopijeva od trenutka nastanka štete, jer je opseg ove naknade poznat tek kad je na pravno obvezujući način izražen u novcu, a to je trenutak kada je naknada dosuđena presudom, pa od tada teče zatezna kamata.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelantica je u apelaciji navela da joj je u postupku okončanom pobijanom presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, kao i pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije.

13. Apelantica ističe da je već u tužbi zatražila zakonsku zateznu kamatu za nematerijalnu štetu od dana podnošenja tužbe, a da su sudovi na sve tri instance postupali oprečno zaključku Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda od 9. travnja 2003. godine, objavljenom u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda FBiH broj 2002/2003. Dalje navodi da su na temelju citiranog zaključka općinski i kantonalni sudovi u FBiH ujednačili sudsku praksu vezano za početak tijeka zatezne kamate za nematerijalnu štetu, presuđujući da ona teče od dana podnošenja tužbe. Apelantica ističe da je prvostupanjska presuda u ovom predmetu donesena 22. kolovoza 2003. godine, a zaključak je donijet 9. travnja 2003. godine, pa su kako prvostupanjski, tako i drugostupanjski sud morali postupati po označenom zaključku. Apelantica ističe da je posebno vijeće Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda, koje je donijelo prijepornu revizijsku presudu, bilo dužno postupati prema tom zaključku, jer je prema članku 21. Zakona o Vrhovnom sudu FBH pravno shvaćanje prihvaćeno

na sjednici sudskog odjeljenja obvezujuće za sva vijeća sudskog odjeljenja. Dalje se u apelaciji ističe da se pravna shvaćanja zauzimaju radi odlučivanja u predmetima iz iste pravne oblasti na isti način, kako bi se ujednačila sudska praksa i izbjegla povreda ustavnog prava na nediskriminaciju po bilo kojem temelju, kako je propisano i u članku 21. Zakona o Vrhovnom sudu FBiH, odnosno u čl. 35. i 36. Zakona o sudovima u FBiH. Stoga apelantica smatra da je Vrhovni sud, dosuđujući da kamata teče od dana donošenja prvostupanjske presude, povrijedio njezina ustavna prava na imovinu, pravično suđenje i nediskriminaciju. Kao dokaz da joj je povrijeđeno pravo na nediskriminaciju apelantica je uz apelaciju priložila više presuda općinskih sudova u Širokom brijegu i Mostaru, kantonalnih sudova u Širokom brijegu i Mostaru i Vrhovnog suda u kojima je na drukčiji način odlučeno o istom tužbenom zahtjevu. Apelantica pored navedenog ističe da u postupku okončanom pobijanom presudom redoviti sudovi nisu utvrdili materijalnu istinu, jer tijekom postupka nije utvrđeno umanjenje radne nego samo umanjenje opće životne sposobnosti, te se ni kantonalni ni revizijski sud nisu očitovali o apelantičinom prizivnom navodu u kojem je predložila saslušanje svjedokinje, vlasnice butika kod koje je radila, te je odbijen zahtjev za naknadu za izgubljenu dobit u vidu mjesečne rente, pa je time prekršeno pravo na pravično suđenje, jer je apelantici onemogućeno iznošenje pred sud relevantnih dokaza te predlaže da se apelacija usvoji, pobijana presuda ukine i predmet vrati Vrhovnom sudu uz nalog da u žurnom postupku donese novu presudu sukladno članku II/3.(e) i (k) i članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine.

b) Odgovor na apelaciju

14. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud navodi da u cijelosti ostaje kod razloga datih u obrazloženju svoje Presude broj GŽ-183/03 od 2. prosinca 2003. godine, a kako su prizivni navodi isti kao u prizivu, predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

15. Općinski sud navodi da u cijelosti ostaje kod svoje Presude broj P-654/98 od 22. kolovoza 2003. godine, jer je ona donesena u potpunosti sukladno općeprihvaćenim stavovima sudske prakse, a što je potvrđeno presudama Kantonalnog suda, izuzev manjih korekcija glede dosuđenih iznosa za pojedine vidove štete i Vrhovnog suda, te ističe da u postupku pred Općinskim sudom nije bilo kršenja apelantičinih ustavnih prava.

16. Tuženi u odgovoru na apelaciju ističe da su sudovi pravilno primijenili materijalno pravo kako o pitanju početka tijeka zakonske zatezne kamate na nematerijalnu štetu, tako i o pitanju odbijanja zahtjeva za mjesečnu rentu, te predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

17. **Zakon o obligacijskim odnosima** («Službeni list SFRJ» br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te «Službeni glasnik Republike Srpske» broj 17/93, u daljnjem tekstu: ZOO)

«Članak 186.

Obveza naknade štete smatra se dospjelom od trenutka nastanka štete.

Članak 277. stavak 1.

Dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze duuguje pored glavnice i zateznu kamatu po stopi utvrđenoj [...] zakonom.»

18. **Zakon o Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine** («Službene novine Federacije BiH» broj 2/95, 4/95, 9/96, 14/97, 22/01)

«Članak 21.

Sjednica sudskog odjeljenja saziva se i kad se utvrdi da o pitanjima primjene zakona postoje razlike u shvaćanjima između pojedinih vijeća, ili kad jedno vijeće odstupa od ranije prihvaćenog pravnog shvaćanja.

Kad u određenom slučaju vijeće donese odluku koja nije sukladna pravnom shvaćanju kojeg drugog vijeća, predsjednik sudskog odjeljenja ili predsjednik Vrhovnog suda može odrediti da se zastane sa slanjem prijepisa odluke i da se razlike u pravnim shvaćanjima rasprave na sjednici sudskog odjeljenja. Ako u tom slučaju sjednica odjeljenja zauzme shvaćanje oprečno donesenoj odluci vijeća, vijeće koje je donijelo odluku dužno je o predmetu ponovno odlučivati.

Pravno shvaćanje prihvaćeno na sjednici odjeljenja je obvezno za sva vijeća u sastavu sudskog odjeljenja.»

19. **Zakon o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine** («Službene novine Federacije BiH» broj 38/05)

«Članak 35. st. 5. i 6.

Vrhovni sud Federacije ima proširenu opću sjednicu na kojoj se zauzimaju načelni stavovi o pitanjima koja su od interesa za primjenjivanje federalnih zakona.

Proširenu opću sjednicu sačinjavaju predsjednik suda i suci Vrhovnog suda Federacije i određen broj sudaca kao delegati kantonalnih sudova.

Članak 36.

U sudovima se mogu obrazovati sudska odjeljenja radi odlučivanja o stvarima iz iste pravne oblasti.»

VI. Dopustivost

20. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

22. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Rev-80/04 od 19. srpnja 2005. godine, protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih po zakonu. Dalje, pobijana je presuda apelantici uručena 31. kolovoza 2005. godine, a apelacija je podnesena 15. listopada 2005. godine, dakle u roku od 60 dana kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji koji drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

23. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelantica pobija navedene presude tvrdeći da su joj tim presudama povrijeđena prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te pravo na imovinu i iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

a) Pravo na pravično suđenje

25. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, u relevantnom dijelu, glasi:

«Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke».

26. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

«1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]»

27. Ustavni sud podsjeća da su sporovi oko isplate naknade štete građansko-pravne naravi, pa i kada se kao strana u postupku pojavljuje gospodarsko poduzeće odnosno javna ustanova (vidi Europski sud za ljudska prava, *Darnell protiv Velike Britanije*, presuda od 26. listopada 1993. godine, serija A, broj 272). Imajući u vidu da je u konkretnom slučaju riječ o parničnom postupku za naknadu štete, slijedi da je Ustavni sud mjerodavan ispitati je li postupak bio sukladan standardima iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

28. U konkretnom slučaju apelantica se žali da joj je u postupku koji je okončan pobijanom presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje, navodeći da su sudovi pogrešno i proizvoljno primijenili materijalno pravo tako što su odstupili od usvojene i obvezujuće sudske prakse i da su bez razvidnog i valjanog obrazloženja u njezinom slučaju postupili drukčije od ustanovljene sudske prakse u istim slučajevima s istim pravnim pitanjem. Pored navedenog, apelantica povredu prava na pravično suđenje vidi u pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju.

29. Apelantica ističe da su joj u postupku okončanom pobijanom presudom redoviti sudovi dosudili zakonsku zateznu kamatu na dosuđenu nematerijalnu štetu od dana dosuđenja, odnosno donošenja prvostupanjske presude, odbijajući da usvoje njezin tužbeni zahtjev da joj se kamata dosudi od dana podnošenja tužbe, sukladno zaključku Građanskog

odjeljenja Vrhovnog suda od 9. travnja 2003. godine, koji je objavljen u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda FBiH 2002/2003, dakle prije donošenja prvostupajnske presude.

30. Za ovakav pravni stav nisu pruženi razumni i razvidni razlozi, nego je proizvoljno i oprečno članku 21. Zakona o Vrhovnom sudu FBiH, kojim se propisuje da je pravno shvaćanje prihvaćeno na sjednici odjeljenja obvezujuće za sva vijeća u sastavu sudskog odjeljenja, u obrazloženju pobijane presude naznačeno da se apelantica pogrešno poziva na navedeni zaključak jer je o pitanju početka tijeka zakonske zatezne kamate «upravo oprečan stav tog suda».

31. Ustavni sud ukazuje na svoj ranije usvojen stav prema kojem nije mjerodavan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redoviti sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovitog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kad je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očevidno proizvoljna, kad je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede temeljnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 29/02* od 27. lipnja 2003. godine, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 31/03).

32. Iznimno, Ustavni sud će se upustiti u ispitivanje načina na koji su mjerodavni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise, kada je očevidno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovitog suda, kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26). S tim u svezi, Ustavni se sud neće upuštati u razmatranje navoda apelacije o pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju, budući iz navoda apelacije i dokumenata podastrih Ustavnom sudu ne proizlazi da je činjenično stanje utvrđeno na očevidno proizvoljan način.

33. Ustavni sud ističe da Vrhovni sud, donoseći pobijanu presudu, nije dao objektivno i razložno obrazloženje zašto je, presuđujući u konkretnom predmetu, odstupio od ustanovljene sudske prakse, odnosno pravnog stajališta Građanskog odjeljenja tog suda, koje je, sukladno relevantnim odredbama Zakona o Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, za sva vijeća tog odjeljenja obvezujuće. Umjesto toga u obrazloženju se navodi proizvoljan i netočan stav da je stajalište tog suda «upravo oprečno». Očevidno je da način na koji je sud u pobijanoj presudi primijenio i protumačio pozitivno-pravne propise pokreće pitanje apelantičinog prava na pravičan postupak. Stoga će se Ustavni sud

upustiti u ispitivanje je li Vrhovni sud u konkretnom slučaju primijenio materijalno pravo na proizvoljan način.

34. Ustavni sud podsjeća da je u konkretnom slučaju primjenjiva odredba članka 21. Zakona o Vrhovnom sudu FBiH, koja s ciljem očuvanja pravne sigurnosti i usklađivanja sudske prakse propisuje da su zaključci tog odjeljenja Vrhovnog suda pravno obvezujući za sva vijeća tog odjeljenja. Dakle, u konkretnom slučaju postoji ustanovljena sudska praksa i obvezujući pravni stav izražen u zaključku Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda kojim se tumači konkretno pravno pitanje, pa slijedi da nema prostora za slobodnu sudačku procjenu u tumačenju tog pravnog pitanja, nego bi identični predmeti trebali biti odlučeni na identičan način.

35. U više odluka Europskog suda za ljudska prava je naglašeno da je uloga nacionalnih sudova ne samo pravično i objektivno suđenje, nego i stvaranje ujednačenih «standarda postupanja» i odlučivanja u istim činjeničnim i pravnim situacijama (vidi, *inter alia*, Europski sud, *Rasmussen protiv Danske*, presuda od 28. studenoga 1984. godine, serija A, broj 32, stavak 35, kao i str. 14, stavak 38).

36. Apelantica je pobijanom odlukom suda nedvojbeno dovedena u pravno nesiguran položaj, jer se obratila sudu očekujući prihvaćanje tužbenog zahtjeva glede početka tijeka zakonskih zateznih kamata na nematerijalnu štetu od dana podnošenja tužbe, znajući za ustanovljenu sudsku praksu i zaključak Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda od 9. travnja 2003. godine, koji je objavljen u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda i time postao izvor prava, a posebice je očekivala da će Vrhovni sud, koji je obvezan, u smislu odredbe članka 21. Zakona o Vrhovnom sudu, u svim vijećima Građanskog odjeljenja slijediti zaključak objavljen u Biltenu sudske prakse, usvojiti izjavljenu reviziju i uskladiti praksu sa zaključkom vlastitog Građanskog odjeljenja. Umjesto očekivanog ishoda, Vrhovni je sud u pobijanoj presudi odstupio od ustanovljene prakse, negirao pravno obvezujući zaključak vlastitog odjeljenja, a da pri tom nije imao diskreciono pravo da o pitanju početka tijeka zakonskih zateznih kamata na nematerijalnu štetu odstupi od zaključka Građanskog odjeljenja tog suda i zauzme drukčiji stav.

37. Slijedi da je Vrhovni sud pobijanom Presudom broj Rev-80/04 od 19. srpnja 2005. godine, proizvoljnim tumačenjem prava i arbitrarnim odbijanjem da primijeni obvezno pravno shvaćanje Građanskog odjeljenja tog suda, povrijedio apelantičino pravo na pravično suđenje zaštićeno člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno člankom 6. stavak 1. Europske konvencije.

b) Ostali navodi

38. U svjetlu zaključka o kršenju prava na pravično suđenje Ustavni sud smatra da nije neophodno posebice razmatrati ostale navode iz apelacije.

VIII. Zaključak

39. U konkretnom slučaju redoviti su sudovi arbitrarno odstupili od ustanovljene sudske prakse, čime su povrijedili apelantičino pravo na pravično suđenje.

40. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud jednoglasno odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

41. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број АП 2232/05

**ОДЛУКА
О ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Душана Тешића, Срђана Давидовића, Горана Шиљеговића, Бранислава Милановића, Славка Михајловића, Сретка Марјановића и Жељка Јанковића поднесена због неизвршења Рјешења Основног суда у Бањој Луци број I-1347/04 од 7. јула 2004. године

Одлука од 20. октобра 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 2232/05**, рјешавајући апелацију **Душана Тешића и др.**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), у саставу:

Хатица Хаџиосмановић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Валерија Галић, потпредсједница

Јово Росић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 20. октобра 2006. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Душана Тешића, Срђана Давидовића, Горана Шиљеговића, Бранислава Милановића, Славка Михајловића, Сретка Марјановића и Жељка Јанковића.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Ова одлука се доставља Влади Републике Српске да би се обезбиједила уставна права апеланата у складу са овом одлуком.

Налаже се Влади Републике Српске да у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине», «Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине», «Службеном

гласнику Републике Српске» и «Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине».

Образложење

I. Увод

1. Душан Тешић и др. (у даљњем тексту: апеланти), које заступа Слободан Цвијетић, адвокат из Бијељине, поднијели су 31. октобра 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због неизвршења Рјешења Основног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Основни суд) број I-1347/04 од 7. јула 2004. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Основног суда и учесника у поступку Републичког правобранилаштва Републике Српске (у даљњем тексту: Републичко правобранилаштво) и Министарства финансија Републике Српске - Сектор за трезор и управљање дугом (у даљњем тексту: Трезор РС) затражено је 6. фебруара 2006. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Трезор РС је одговорио 22. фебруара 2006. године, а Основни суд и Републичко правобранилаштво нису доставили своје одговоре.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговор Трезора РС је достављен апелантима 4. септембра 2006. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

6. Апеланти су на основу правоснажне и извршне Пресуде Основног суда у Бијељини број П-199/00 од 18. фебруара 2002. године, преиначене Пресудом Округног суда у Бијељини број Гж- 816/02 од 25. маја 2004. године, поднијели предлог за извршење Основном суду у ком су предложили да Основни суд дозволи извршење ради наплате потраживања по основу материјалне и нематеријалне

штете. Извршење је предложено против Министарства правде РС и Министарства унутрашњих послова РС, као солидарних дужника, односно извршеника, пљенидбом назначених средстава са рачуна Трезора РС и уплатом заплијењених износа на име апеланата као тражилаца извршења.

7. Основни суд је Рјешењем о извршењу број I-1347/04 од 7. јула 2004. године дозволио тражено извршење.

8. Апеланти су се обраћали Основном суду и Трезору РС тражећи да се предметно извршење спроведе. Трезор РС је, на њихов захтјев, послао апелантима допис број 04-09-6680/05 од 18. октобра 2005. године којим обавјештава апеланте да судско извршно Рјешење број I-1347/04 од 7. јула 2004. године подлијеже потраживањима по основу општих обавеза у складу са одредбама Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњег дуга Републике Српске, и то члана 4 став 1 тачка 4 и чл. 6, 7 и 9. Даље је наведено да су предметна потраживања настала у периоду до 31. децембра 2002. године и као таква подлијежу верификацији.

9. Извршење до данас није спроведено.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. Апеланти се жале да је повријеђено њихово уставно право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода због тога што није спроведено Рјешење о извршењу Основног суда број I-1347/04 од 7. јула 2004. године.

11. Апеланти наводе да у Републици Српској не постоји правни лијек који би омогућио апелантима да се жале због неизвршења правоснажног рјешења којим је дозвољено извршење судске пресуде, нити институција којој би се редовним правним лијеком обратили, те једина могућност која преостаје је обраћање Уставном суду БиХ, јер, сходно мишљењу апеланата, непостојање адекватног правног лијека не би требало да буде сметња за остваривање права, односно не би требало да утиче на поштивање права и слобода гарантованих Уставом БиХ и Европском конвенцијом.

12. Апеланти истичу да је допис Трезора РС од 18. октобра 2005. године дефинитиван показалац да институције РС немају намјеру да спроведу правоснажно рјешење о

извршењу, а Основни суд нема инструмената којим би их приморао да поступају сходно судском рјешењу. На крају, апеланти наводе да, осим чињенице што сматрају предметни закон неуставним, нелогичним се чини и то што се потраживање настало правоснажном пресудом 25. маја 2004. године сматра потраживањем насталим у периоду до 31. децембра 2002. године. Штетни догађај јесте настао прије овог датума, међутим, само потраживање настало је онда када је оно утврђено правоснажном судском пресудом.

b) Одговор на апелацију

13. Трезор РС у одговору је навео да је судско извршно Рјешење број I-1347/04 заprimљено у Трезору РС, евидентирано и верификовано у складу са Законом о утврђивању и начину измирења унутрашњег дуга Републике Српске («Службени гласник РС» број 63/04) као опште обавезе која се реализује путем обвезница. На основу одлука Уставног суда и Комисије за људска права при Уставном суду БиХ, Влада РС је формирала Комисију експерата да изради и предложи законска рјешења, имајући у виду закључке из донесених одлука, као и рјешења у Оквирном закону о верификацији старе девизне штедње. Комисија има задатак да предложи измјене и допуне Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњег дуга Републике Српске, које се односе на опште обавезе, стару девизну штедњу, ратну материјалну и нематеријалну штету, те да усклади предложена рјешења са постојећим законима.

V. Релевантни прописи

14. Закон о привременом одлагању од извршења потраживања из буџета Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» бр. 110/03 и 63/04)

«Члан 1

Овим законом привремено се одлаже од извршења измирење потраживања из буџета Републике Српске по основу унутрашњег јавног дуга.

Члан 2 став 1 алинеја 4

Под унутрашњим дугом подразумијева се јавни дуг буџета Републике Српске према правним и физичким лицима настао до 31. децембра 2002. године, и то:

-извршине судске одлуке и друга акта на терет буџета Републике Српске.

Члан 3 став 1

Привремено одлагање на основу овог закона примјењиваће се до доношења посебних закона којима ће се регулисати начин измирења потраживања из буџета Републике Српске по основу унутрашњег дуга, а најкасније до 31. децембра 2004. године.»

15. Закон о утврђивању и начину измирења унутрашњег дуга Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 63/04 од 15. јула 2004. године)

«II-ОПШТЕ ОБАВЕЗЕ

Дефиниција

Члан 4 став 1

Под општим обавезама подразумевају се обавезе настале до 31. децембра 2002. године, и то:

1. обавезе за инвалиднине, сходно свим основама утврђеним у Закону о правима бораца, војних инвалида и породица погинулих бораца («Службени гласник Републике Српске» број 35/99) у укупном износу од 59,8 милиона КМ,

2. обавезе Фонда за пензионо и инвалидско осигурање по основу Закона о пензионом и инвалидском осигурању («Службени гласник Републике Српске» бр. 32/00, 40/00, 37/01, 32/02 и 47/02), за неисплаћене пензије, у укупном износу од до 103,8 милиона КМ,

3. обавезе према достављачима по свим основама, у укупном износу од 87,6 милиона КМ,

4. обавезе по извршним судским одлукама у укупном износу до 25,0 милиона КМ, искључујући судске одлуке и одлуке других надлежних органа по основу старе девизне штетње из члана 3 став 1 тачка 2 овог закона, као и материјалне и нематеријалне штете из члана 3 став 1 тачка 3 овог закона,

5. обавезе за плате и накнаде, у укупном износу до 40,6 милиона КМ,

6. остале обавезе у укупном износу до 30,0 милиона КМ [...].

Члан 6 став 1

Камата на опште обавезе из члана 4 овог закона отписује се у цијелости и не представља обавезу Републике Српске.

Члан 7

Након извршене верификаџије, опите обавезе измириће се исплатом у готовини и емисијом обвезница.

Члан 9 став 1 тачка 2

Емисијом дугорочних обвезница измириће се опите обавезе у укупном износу до 167,6 милиона КМ, и то:

2. обавезе по извршним судским одлукама у укупном износу до 20,0 милиона КМ, искључујући судске одлуке и одлуке других надлежних органа по основу старе девизне штедње из члана 3 став 1 тачка 2 овог закона, као и материјалне и нематеријалне штете из члана 3 став 1 тачка 3 овог закона.

Члан 10

Емисија дугорочних обвезница за опите обавезе из члана 9 овог закона извршиће се под следећим условима:

- 1. са роком доспијећа до 40 година,*
- 2. исплатом у десет једнаких годишњих рата почев од десете године прије крајњег датума доспијећа и*
- 3. без камате.*

Члан 23

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о привременом одлагању од извршења потраживања по основу извршних одлука на терет буџета Републике Српске («Службени гласник Републике Српске» број 110/03) и Закон о измјенама Закона о привременом одлагању од извршења потраживања из буџета Републике Српске, који је Народна скупитина Републике Српске донијела 29. јуна 2004. године.»

16. Закон о извршном поступку («Службени гласник Социјалистичке Федеративне Републике Југославије» бр. 20/78, 6/82, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 и 35/91, те «Службени гласник Републике Српске» бр. 17/93 и 14/94)

«Члан 39 став 2

Рјешење о извршењу на новчаном потраживању доставља се и дужниковом дужнику, а рјешење о извршењу на средствима на рачуну дужника доставља се и јединици организације која обавља послове платног промета код које се воде та средства.»

17. **Закон о извршном поступку** («Службени гласник Републике Српске» бр. 59/03, 85/03 и 64/05)

«Члан 5

(1) У поступку извршења суд је дужан да поступа хитно.

(2) Суд је дужан да предмете узима у рад редом како их је примио, осим ако природа потраживања или посебне околности захтијевају да се поступи другачије.

Члан 7

(1) Предмет извршења не могу да буду ствари ван промета, као ни рудно благо и друга природна богатства.

(2) Предмет извршења не могу да буду објекти, наоружање и опрема за потребе оружаних снага и полиције, као ни новчана средства обезбијеђена за те намјене.

(3) Непокретна, покретна имовина и права Републике Српске, градова, општина и јавних предузећа која су неопходна за обављање послова од општег интереса не могу бити предмет извршења.

Члан 23

(1) Извршне исправе су:

1) извршна одлука судова и извршно судско поравнање, [...]

Члан 25

(1) Судска одлука ком је наложено испуњење потраживања на неко давање или чињење извршина је ако је постала правоснажна и ако је протекао рок за добровољно испуњење. (...)

Члан 166

(1) Извршење ради остварења новчаног потраживања према извршенику може да се спроведе на свим средствима на његовим рачунима код банке, осим ако законом није другачије одређено. [...]

(7) Одредбе овог члана не примјењују се на новчана средства потребна за обављање послова од општег интереса Републике Српске, градова и општина која се налазе код банака у Републици Српској или банака на подручју Босне и Херцеговине.

Члан 170

(1) Ако банка сматра да постоје законске или друге сметње за извршење по одредбама главе XII овог закона, задржаће рјешење о извршењу, извршити запљену средстава извршеника и о сметњама обавијестити суд.

(2) Ако се ради о сметњама трајне природе, суд ће обуставити поступак а у случају других разлога обавијестиће тражиоца извршења и банку о даљем поступању.

Члан 229

Поступак извршења започет до дана ступања на снагу овог закона окончаће се по одредбама овог закона.

Члан 229а

Суд ће по службеној дужности одложити започета извршења која су супротна одредбама [члана 7 став 3 и члана 166 став 7 овог закона], а односе се на сва потраживања из буџета Републике Српске, градова и општина настала у периоду од 20. маја 1992. године до 19. јуна 1996. године.

Одлагање из става 1 овог члана траје до доношења посебних закона.

Члан 231

Одредбе других закона које се односе на захтјев за одлагање и прекид извршења неће се примјењивати у извршном поступку.

Члан 231а

Примјена члана 231 Закона одлаже се до доношења посебних закона којима ће се регулисати извршење судских одлука по основу исплате старе девизне штедње,

ратне штете и исплата по основу осталих судских одлука, вансудских поравнања и других управних аката, на основу потраживања из периода ратних дејстава између 20. маја 1992. и 19. јуна 1996. године.

Члан 232

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе Закона о извршном поступку («Службени гласник Социјалистичке Федеративне Републике Југославије» бр. 20/78, 6/82, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 и 35/91, те «Службени гласник Републике Српске» бр. 17/93 и 14/94).

Уредба о условима, поступку, роковима верификације и динамици и висини исплата општих обавеза Републике Српске («Службени гласник РС» број 3/05)

Члан 8

Услове за верификацију обавеза по извршним судским одлукама обезбјеђују Министарство финансија, мјеродавна министарства и буџетски корисници који имају исказане обавезе по извршним судским одлукама, и то само за обавезе по извршним судским одлукама буџетских корисника који су наречени у Одлуци о усвајању буџета Републике Српске за 2004. годину.

Поступак за верификацију обавеза по извршним судским одлукама је сљедећи:

1. Министарству финансија-Сектор за трезор и управљање дугом достављају:

- мјеродавни судови, извршина судска рјешења

4. Уколико се примљене извршне судске одлуке не односе на обавезе из става 1 овог члана, Министарство финансија-Сектор за трезор и управљање дугом ће их унијети у одговарајуће програме.»

VI. Допустивост

18. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

19. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме

оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

20. У контексту апелационе надлежности Уставног суда из члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине израз «пресуда» мора широко да се тумачи. Тај израз не треба само да укључује све врсте одлука и рјешења већ и недостатак доношења одлуке када се за такав недостатак утврди да је неуставан (види Уставни суд, Одлука број У 23/00 од 2. фебруара 2001. године, објављена у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине» број 10/01). Уставни суд истиче да, у складу са чланом II/1 Устава Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина и оба ентитета треба да обезбиједе највиши ниво грађанских права и основних слобода и да се, у складу са чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине, права и слободе одређене Европском конвенцијом и њеним протоколима директно примјењују у Босни и Херцеговини.

21. Стога, Уставни суд апелацију тумачи тако да се апеланти позивају на своје право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције које садржи право на приступ суду.

22. Полазећи од праксе Европског суда за људска права на подручју исцрпљивања правних лијекова, Уставни суд истиче да приликом примјене правила из члана 16 став 1 Правила Уставног суда то правило мора да се примјењује уз одређени степен флексибилности, без претјераног формализма (види Европски суд за људска права, *Cardot против Француске*, пресуда од 19. марта 1991. године, серија А број 200, став 34). Уставни суд наглашава да правило исцрпљивања правних лијекова који су могући сходно закону није апсолутно, нити може да се примјењује аутоматски, те приликом испитивања да ли је било поштивано, битно је да се узму у обзир одређене околности сваког појединог предмета (види Европски суд за људска права, *Van Oosterwijk против Белгије*, пресуда од 6. децембра 1980; серија А број 40, став 35). То, између осталог, значи да мора реално да се узме у обзир не само да постоје формална правна средства у правном систему већ и свеукупни правни и политички контекст, као и апелантове личне прилике.

23. Имајући у виду наведене околности, Уставни суд примјењује да у Босни и Херцеговини, у конкретном случају у Републици Српској, не постоји дјелотворно правно средство које би омогућило апелантима да се жале због неизвршења правоснажног рјешења којим је дозвољено извршење судске пресуде. Уставни суд

сматра да недостаци у организацији правосудног система ентитета, односно државе, не смију да утичу на поштивање индивидуалних права и слобода утврђених Уставом Босне и Херцеговине, као и захтјева и гаранција из члана 6 Европске конвенције.

24. Уставни суд истиче да на појединца не може да се стави претјеран терет у откривању који је најефикаснији пут којим би се дошло до остварења његових права. Такође, Уставни суд запажа да је један од основних постулата Европске конвенције да правна средства која су појединцу на располагању треба да буду лако доступна и разумљива, те да пропуст у организацији правног и судског система државе, који угрожава заштиту индивидуалних права, не може да се припише појединцу. Сем тога, дужност државе је да организује свој правни систем тако да омогући судовима да се повинују захтјевима и условима Европске конвенције (види Европски суд за људска права, *Zanghi против Италије*, пресуда од 19. фебруара 1991. године, серија А број 194, став 21).

25. У конкретном случају Уставни суд сматра да се ради о пропуштању да се изврши правоснажно рјешење о извршењу правоснажне судске пресуде, као и да апеланти нису имали на располагању дјелотворан правни лијек којим би постигли тражено извршење.

26. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуствости.

VII. Меритум

27. Апеланти сматрају да је тиме што није извршено рјешење о извршењу судске пресуде повријеђено њихово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

«Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

[...]

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.»

Члан 6 став 1 Европске конвенџије у релевантном дијелу гласи:

«Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом [...]»

28. Уставни суд примјеђује да апеланти повреду права на правично суђење виде у томе што се не извршава судска одлука којом им је досуђена исплата накнаде материјалне и нематеријалне штете, коју су претрпјели зато што су у претходном кривичном поступку били неосновано оптужени да су починили кривична дјела из члана 36 став 2 тачка 1 и члана 189 став 3 Кривичног закона РС, неосновано лишени слободе и зато што им је одузета лична имовина. У погледу цитираних навода апеланата, Уставни суд се позива на праксу Европског суда за људска права (види Европски суд за људска права, *Hornsby против Грчке*, пресуда од 19. марта 1997. године, став 40) сходно којој члан 6 став 1 обезбјеђује свакоме право да изнесе захтјев који се односи на његова грађанска права и обавезе пред суд или трибунал; то обухвата «право на суд» у чијем оквиру је право на приступ суду, тј. право да покрене поступак пред судовима у цивилним стварима (види Европски суд за људска права, *Philis против Грчке*, пресуда од 27. августа 1991. године, серија А-209, стр. 20, став 59). Међутим, то право би било илузорно да домаћи правни систем држава уговорница дозвољава да коначне извршне судске одлуке остану неизвршене на штету једне од страна. Било би неприхватљиво да члан 6 Европске конвенџије треба детаљно да прописује процедуралне гаранџије дате странкама – поступак који је правичан, јаван и експедитиван – без заштите спровођења судске одлуке; тумачити члан 6 Европске конвенџије као да се тиче искључиво вођења поступка водило би, сигурно, у ситуације инкомпатибилне принципима владавине права које су државе уговорнице преузеле када су ратификовале Конвенџију (види Европски суд за људска права, *Golder против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. маја 1974. године, серија А-18, стр. 16-18, ст. 34-36). Стога, извршење пресуде коју донесе било који суд мора да буде посматрано као интегрални дио «суђења» у смислу члана 6 Европске конвенџије. Осим тога, Европски суд за људска права је већ прихватио тај принцип у предметима који се тичу дужине поступка (види Европски суд за људска права, *Di Pede против Италије* и *Zappia против Италије*, пресуда од 26. септембра 1996. године у Извјештајима о пресудама и одлукама 1996-IV, стр. 1383-1384, ст. 20-24, и стр. 1410 и 1411, ст. 16-20).

29. Сем наведене праксе Европског суда за људска права, постоји и низ одлука које су донијеле институције основане у складу са Анексом 7 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, Дом за људска права (види предмет број СН/96/17, *Блентић против Републике Српске*, Одлука о прихватљивости и меритуму уручена 3. децембра 1997. године) и омбудсмен за људска права за Босну и Херцеговину (види предмет број (Б) 746/97, *Б.Д. против Федерације Босне и Херцеговине*, Извјештаји од 24. марта 1999. године) у којима је утврђено кршење члана 6 Европске конвенције због неизвршења правоснажних судских одлука. Такође, Уставни суд у својој јуриспруденцији већ је закључио да су власти обавезне да обезбиједи извршење правоснажних судских одлука, а да примјена закона који то онемогућава крши апелантово право на правично суђење (види Уставни суд, Одлука број АП 288/03 од 17. децембра 2004. године). Из наведеног произилази да постоји изграђена пракса у погледу становишта да неизвршавање правоснажних судских одлука представља повреду права на правично суђење.

30. Уставни суд сматра да наведени ставови могу да се примјењују и у конкретном случају с обзиром на то да се он, такође, односи на неизвршавање правоснажне судске одлуке. Уставни суд додаје да је Европски суд за људска права у предмету *Hornsby*, такође, нагласио да «*ефективна заштита учесника у таквом поступку и поврат легалитета претпостављају обавезу управних органа да испоштују пресуду суда*» (види став 41 наведене одлуке). На крају, Уставни суд подсјећа да је у наведеном предмету Европски суд за људска права одлучио да је члан 6 став 1 Европске конвенције био прекршен управо зато што власти нису поштивале извршење судске пресуде.

31. Из наведеног је видљиво да постоји изграђена пракса у погледу тога да неизвршавање правоснажних судских одлука представља повреду права на правично суђење. У конкретном случају није спорно да апеланти посједују правоснажну пресуду, чије је извршење дозвољено рјешењем Основног суда. Предметно судско извршно рјешење је евидентирано у Трезору РС и верификовано као општа обавеза, која се реализује путем обвезница на основу Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњег дуга Републике Српске. Уставни суд, такође, запажа да Основни суд није поступио у смислу члана 170 Закона о извршном поступку према ком «*ако се ради о сметњама трајне природе, суд ће обуставити поступак, а у случају других разлога обавијестиће тражиоца извршења и банку о даљњем поступању*».

32. Уставни суд запажа да је Република Српска доношењем Закона о утврђивању и начину измирења унутрашњег дуга Републике Српске утврдила да унутрашњи дуг

чине: 1) опште обавезе, 2) стара девизна штедња и 3) материјална и нематеријална штета настала у периоду ратних дејстава, затим, дефинисала наведене елементе унутрашњег дуга, те уредила поступак, начин и рокове његовог утврђивања и измиривања. Конкретни предмет се тиче општих обавеза, као једног дијела унутрашњег дуга, под којим се, сходно члану 3 наведеног закона, подразумевају опште неисплаћене обавезе буџета Републике Српске и дио обавеза Фонда пензионог и инвалидског осигурања које преузима буџет, насталих до 31. децембра 2002. године у износу до 386,8 милиона КМ.

33. Уставни суд наглашава да држава, у принципу, не може да доноси законе којима ће зауставити извршење правоснажних судских одлука, јер би то било супротно принципу владавине права из члана I/2 Устава Босне и Херцеговине, а, затим, и праву на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 став 1 Европске конвенције.

34. Ипак, Уставни суд примјећује да држави не може да се оспори право да доноси законе којима се одузимају или ограничавају одређена људска права, али само у случајевима када је такво ограничење предвиђено Европском конвенцијом чије одредбе прописују ограничење одређених права, као што је, на примјер, право на имовину и сл. Међутим, Европска конвенција не даје право државама чланицама да донесу законе којима ће се спријечити извршење правоснажних судских одлука донесених у складу са чланом 6 наведене конвенције. Наведеним законом спријечено је да се изврши правоснажна судска одлука која се односи на утврђена потраживања која треба да се исплате из буџета Републике Српске. У погледу доношења наведеног закона, Уставни суд сматра да за такво одступање од обавеза преузетих ратификацијом Европске конвенције не постоје разлози наведени у члану 15 Европске конвенције.

35. Уставни суд наглашава да у свим случајевима ограничавања људских права и основних слобода, у смислу Европске конвенције, мора да се води рачуна о успостављању правичног односа између захтјева општег интереса заједнице и потребе да се заштите основна права појединца. То значи да мора да постоји разуман однос пропорционалности између коришћених средстава и циља који жели да се оствари. Потребна равнотежа, тј. пропорционалност између јавног интереса заједнице и основних права појединаца неће бити утврђена ако *«наведена лица морају да сносе превелик терет»* (види Европски суд за људска права, *Sporrong и Lonnorth против Шведске*, пресуда од 23. септембра 1982. године, серија А-52, стр. 26-28, ст. 70-73).

36. Када се наведени ставови доведу у везу са цитираним законом којим је утврђен начин измирења општих обавеза према извршним судским одлукама, као дијела унутрашњег дуга Републике Српске, долази се до закључка да је таквим законом, сем тога што је упитно његово доношење у смислу принципа из Европске конвенције, нарушен и принцип пропорционалности у односу на основна права појединаца. Наиме, и поред евидентног јавног интереса државе да донесе наведени закон, због дуга који је настао по основу обавеза према извршним судским одлукама, а који је наведен у члану 4 став 1 тачка 4 цитираног закона, Уставни суд сматра да је доношењем таквог закона стављен «претјеран терет на појединце», те да због тога није испуњен услов пропорционалности између јавног интереса заједнице и основних права појединаца. Основни разлог у ком Уставни суд види претјеран терет према појединцима јесте чињеница да је у члану 10 став 1 тачка 1 овог закона прописано да ће потраживања која су утврђена правоснажним судским пресудама бити измирена «емитовањем обвезница са роком доспијећа до 40 година» усљед чега се оправдано поставља питање да ли ће ико од грађана, односно правних лица, који ће посједовати такву врсту обвезница доживјети могућност да наплати обвезнице и тако ефективно оствари своја права. Сем тога, спорним законом је предвиђено да ће се обавезе измирити без камате, што, када се узме у обзир наведени период одгоде, свакако значи ефективно умањење износа који ће бити исплаћен појединцима. Уставни суд у својој јуриспруденцији (види Уставни суд, Одлука број АП 288/03 од 17. децембра 2004. године, објављена у «Службеном гласнику БиХ» број 8/05), закључио је да примјена одредби наведеног закона онемогућава извршење правоснажне судске одлуке на начин и у обиму утврђеним правоснажном судском одлуком, што је супротно праву на приступ суду који је интегрални елеменат права на правично суђење.

37. У складу са наведеним, Уставни суд сматра да законској регулативи у овом предмету недостаје потребан законски квалитет у оној мјери у којој се не поштују захтјеви члана 6 став 1 Европске конвенције. Уставни суд подсјећа да је Устав Босне и Херцеговине највиши облик општег акта државе и да има предност у односу на сваки други закон који није у складу с њим. Уставни суд закључује да је, с циљем подржавања Устава Босне и Херцеговине, Влада Републике Српске обавезна да омогући апелантима извршење правоснажне судске одлуке, које је дозвољено правоснажним судским рјешењем.

38. Уставни суд закључује да је у конкретном случају дошло до повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

VIII. Закључак

39. Уставни суд закључује да постоји повреда права на приступ суду као елемента права на правично суђење, ако је законом или којим другим актом власти онемогућено извршење правоснажне судске пресуде, када такав закон или други акт ставља «претјеран терет на појединце» чиме не задовољава услов пропорционалности између јавног интереса заједнице и основних права појединаца.

40. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

41. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић

Predmet broj AP 2523/05

**ODLUKA
O DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Murata Silajdžije podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj KPŽ-31/05 od 19. septembra 2005. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj KPV-11/05 od 15. augusta 2005. godine

Odluka od 20. oktobra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 2523/05**, rješavajući apelaciju **Murata Silajdžije**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 2, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 20. oktobra 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Murata Silajdžije podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj KPŽ-31/05 od 19. septembra 2005. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj KPV-11/05 od 15. augusta 2005. godine u odnosu na pravo na pravično suđenje iz člana II/3. e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odbacuje se apelacija Murata Silajdžije podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj KPŽ-31/05 od 19. septembra 2005. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj KPV-11/05 od 15. augusta 2005. godine, u odnosu na pravo na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, jer je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

Odluku objavit u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Murat Silajdžija (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Adil Lozo, advokat iz Travnika, podnio je 10. decembra 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj KPŽ-31/05 od 19. septembra 2005. godine i KPV-11/05 od 15. augusta 2005. godine. Apelant je, također, podnio zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud «odgodio izvršenje kazne zatvora do okončanja postupka o apelaciji».

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je Odlukom broj AP 2523/05 od 20. decembra 2005. godine odbio kao neosnovan apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

3. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo BiH) zatraženo je 6. aprila 2006. godine da dostave odgovor na apelaciju. Sud BiH je dostavio odgovor 14. aprila 2006. godine, a Tužilaštvo BiH 13. aprila 2006. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor na apelaciju je dostavljen apelantu 28. augusta 2006. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Tužilaštvo BiH – Posebni odjel za organizirani kriminal, privredni kriminal i korupciju, tražilo je od Suda BiH izdavanje naredbe o određivanju posebnih istražnih

radnji broj KTN-289/04 od 11. oktobra 2004. godine, u skladu s članom 116. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKP BiH), kojom se policijskim organima odobrava tajno praćenje i tehničko snimanje osoba. U zahtjevu Sudu BiH je navedeno da postoji osnova sumnje da je osoba «X» (apelant) počinila krivično djelo ometanja rada pravosuđa, za šta je propisana kazna zatvora od jedne do 10 godina, te da bi bez tajnog nadzora i snimanja razgovora pribavljanje dokaza bilo povezano sa nesrazmjernim teškoćama.

7. Postupajući po zahtjevu Tužilaštva BiH, sudija za prethodni postupak Suda BiH je donio Naredbu broj KPP-08/04-P od 12. oktobra 2004. godine za izvršavanje posebnih istražnih radnji predviđenih članom 116. stav 2. tačka d) ZKP-a BiH protiv osumnjičenog «X» (apelanta) koje uključuju praćenje i snimanje sastanaka i razgovora između svjedoka i osumnjičenog «X» (apelanta). Ovom naredbom je ustanovljeno da se spomenute istražne radnje imaju izvršiti najkasnije do 1. novembra 2004. godine. Sudija za prethodni postupak Suda BiH je istog dana sačinio Službenu zabilješku i konstatirao da mu se 11. oktobra 2004. godine obratio tužitelj Posebnog odjela za organizirani kriminal, privredni kriminal i korupciju i zatražio izdavanje usmene naredbe za određivanje posebnih istražnih radnji, tajno praćenje i tehničko snimanje osoba i predmeta iz člana 116. stav 2. tačka d) ZKP-a BiH, kojom prilikom je naglasio da radnje treba poduzeti odmah. Sudija za prethodni postupak je, u skladu s članom 118. stav 3. ZKP-a BiH, izdao usmenu naredbu za tajno praćenje i tehničko snimanje osoba i predmeta, tačnije sastanaka između apelanta i svjedoka.

8. Sudija za prethodni postupak Suda BiH je ponovo, 2. novembra 2004. godine, donio Naredbu broj KPP-08/04-P prema kojoj se produžavaju posebne istražne radnje određene Odlukom Suda broj KPP-08/04-P od 12. oktobra 2004. godine. Ovom naredbom je određeno da će navedene istražne radnje važiti najkasnije do 1. decembra 2004. godine, a da je za izvršenje ove naredbe ovlašten Posebni odjel za organizirani kriminal, privredni kriminal i korupciju Tužilaštva BiH, te da je tužitelj obavezan sudiji za prethodni postupak obezbijediti pisani izvještaj o poduzetim mjerama.

9. Tužilaštvo BiH - Posebni odjel za organizirani kriminal, privredni kriminal i korupciju, podiglo je protiv apelanta Optužnicu broj KPS-05/05 od 6. maja 2005. godine, koja je potvrđena 10. maja 2005. godine, za krivično djelo ometanja rada pravosuđa iz člana 241. Krivičnog zakona BiH (u daljnjem tekstu: KZ BiH) i za krivično djelo kao pripadnika organizirane grupe kriminalaca iz člana 250. stav 1. KZ BiH. Optužnicom je navedeno da je apelant, tokom vremenskog perioda od 11. oktobra

2004. godine do 30. oktobra 2004. godine, djelujući kao pripadnik organizirane grupe kriminalaca, održao sedam sastanaka na području VF tržnog centra u Travniku sa svjedokom broj 1 (u daljnjem tekstu: svjedok «A»), koji je zaštićeni svjedok državnog tužitelja u slučaju *Tužitelj protiv Abduladhima Maktoufa br. KT-H-1/04* (postupak za djela ratnih zločina koji se trenutno vodi pred Sudom BiH). Apelant je, prema navodima optužnice, svjedoku nudio novac za promjenu svog ranijeg svjedočenja u spomenutom slučaju, kako bi svjedok sudu dao lažni iskaz da Maktouf nije vozio kombi vozilo koje je 19. oktobra 1993. godine korišteno u otmici civila. Sudija za prethodni postupak je odobrio snimanje ovih sastanaka, pa je svjedoku dat uređaj za snimanje uz instrukcije da snimi razgovore i savjetovano mu je da, ukoliko mu bude ponuđen novac za izmjenu iskaza, simulira da prihvata ponudu, te da traži da novac bude prebačen na njegov bankovni račun. Na taj način je uspješno snimljeno šest razgovora koji su se odvijali između apelanta i svjedoka. Sudija za prethodni postupak također je odobrio da operativni odsjek za nadzor FMUP-a izvrši tajno praćenje ovih sastanaka, pri čemu je odsjek pratio način na koji su se odvijali spomenuti sastanci apelanta i svjedoka «A».

10. Postupajući po optužnici, Sud BiH je donio Presudu broj KPV-11/05 od 15. augusta 2005. godine kojom je apelanta proglasio krivim za krivično djelo ometanja rada pravosuđa iz člana 241. KZ BiH i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i tri mjeseca, jer je u periodu od 11. oktobra 2004. godine do 30. oktobra 2004. godine održao sedam sastanaka na području trgovačkog centra VF u Travniku sa svjedokom «A», koji je zaštićeni svjedok u predmetu *Tužitelj protiv Abduladhima Maktoufa br. KT-H-1/04*. Osnova za donošenje presude je neposredno saslušanje svjedoka «A» i četiri policajca FMUP-a koji su obezbjeđivali svjedoka «A» prilikom sastanaka koje je svjedok «A» vodio sa apelantom, na osnovu kojih je utvrdio da je apelant svjedoku «A» nudio novac u iznosu od 100.000,00 do 150.000,00 KM za promjenu svog ranijeg iskaza, kako bi svjedok lažno posvjedočio da Maktouf nije vozio kombi vozilo koje je 19. oktobra 1993. godine korišteno u otmici civila. Apelant je istom odlukom oslobođen od optužbi da je u periodu od 11. oktobra 2004. godine do 30. oktobra 2004. godine, kao pripadnik organizirane grupe kriminalaca (član 250. KZ BiH), održao sedam sastanaka na području trgovačkog centra VF u Travniku sa svjedokom «A». U obrazloženju ove presude je navedeno da se ni tužitelj, a ni prvi sudija za prethodni postupak, prilikom donošenja naredbe kojom se dozvoljava provođenje posebnih istražnih radnji, nisu pridržavali zakonskih uvjeta. U postupku je utvrđeno da je Naredba zasnovana samo na osnovama sumnje za krivično djelo ometanja rada pravosuđa iz člana 241. KZ BiH, za koje se može izreći kazna zatvora u trajanju od jedne do 10 godina. Uvjet za izdavanje naredbe je sumnja za izvršenje

krivičnog djela za koje je najmanja propisana kazna od tri godine, što u konkretnom slučaju nedostaje. Sumnja da je apelant počinio krivično djelo iz člana 250. KZ BiH, za koje je najmanja propisana kazna od tri godine, spominje se tek u naredbi kojom je produženo provođenje posebnih istražnih radnji i u optužnici. Ovaj sud je istakao da prvo usmena, a potom i pisana naredba od 12. oktobra 2004. godine, imaju nedostatke kako u vezi sa materijalnim tako i formalnim zahtjevima, te da predstavlja nejasno i pogrešno pravno tumačenje kojim se dozvoljava provođenje posebnih istražnih radnji. Istakao je da se *«primjena posebnih istražnih radnji predviđa samo u vanrednim okolnostima, jer spada u domen ljudskih prava i ničija privatnost ne smije biti narušena bez postojanja najpreciznijeg pravnog shvatanja da su ispunjeni svi glavni zakonski uvjeti. To ovdje nije slučaj»*. Pored toga, kako ističe ovaj sud, činjenica je da je svjedoku «A» poznat apelantov identitet od 1992. godine. Apelantov identitet nije spomenut ni u tužiočevom prijedlogu, a ni u naredbi sudije za prethodni postupak.

11. Apelant je na osuđujući dio presude izjavio žalbu Apelacionom odjeljenju Suda BiH zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog odluke o krivičnoj sankciji. Žalbom je posebno istaknuto da je apelantu povrijeđeno pravo na odbranu time što odbrani nisu u toku prethodnog postupka dostavljeni dokazi optužbe, radi uvida i njihovog razmatranja. Odlučujući o apelantovoj žalbi protiv prvostepene presude, Apelaciono odjeljenje Suda BiH je donijelo Presudu broj KPŽ-31/05 od 19. septembra 2005. godine, kojom je uvažilo apelantovu žalbu u odnosu na odluku o krivičnopravnoj sankciji i u tom dijelu preinačilo presudu, tako da je apelant osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine, u koju mu se, u skladu s članom 56. KZ BiH, uračunava vrijeme provedeno u pritvoru od 10. februara 2005. godine do 26. jula 2005. godine. U preostalom dijelu žalba je odbijena kao neosnovana i prvostepena presuda potvrđena.

12. Prema ocjeni Vijeća Apelacionog odjeljenja Suda BiH, pobijana presuda ne sadrži bitne povrede odredaba krivičnog postupka, jer je iz spisa vidljivo da se apelantov branitelj pismeno obratio Sudu sa zahtjevom za dostavu snimaka razgovora optuženog i naredbe za provođenje posebnih istražnih radnji. Iz potvrde od 31. maja 2005. godine vidljivo je da je apelantov branitelj primio sve tražene transkripte i naredbe Suda, pri čemu nakon zadnje navedene naredbe stoji «na engleskom jeziku». Iz potvrde nije jasno je li samo zadnja navedena naredba na engleskom jeziku ili sve, a kako je branitelj svoj zahtjev ponovio na ročištu za izjašnjavanje o krivnji, dobio je kopije traženih dokaza kojima je bio zadovoljan. Pored toga, svi dokazi koje je apelant zahtijevao i na koje se odnosi žalbeni prigovor, jesu dokazi koji se tiču isključivo posebnih istražnih radnji (transkripti snimaka razgovora), a

to nisu dokazi na kojima je prvostepeni sud zasnovao svoju odluku. Glavni pretres pred pretresnim vijećem započeo je 22. jula 2005. godine. Iz spisa je, prema navodima ovog vijeća, vidljivo da su svi dokazi koje je branitelj zahtijevao i na koje se odnosi žalbeni prigovor, dokazi koji se tiču posebnih istražnih radnji, konkretno transkripti snimaka razgovora apelanta i svjedoka «A» od 11, 18, 19, 20, 23. i 30. oktobra 2004. godine, te naredbe koje je izdao sudija za prethodni postupak za provođenje posebnih istražnih radnji. Ovo međutim nisu dokazi na kojima je sud zasnovao pobijanu presudu, jer je ocijenio da ovi dokazi nisu zasnovani u skladu sa zakonom. Zbog navedenog, vijeće Apelacionog odjeljenja Suda BiH smatra da ni eventualna povreda prava na pristup ovakvim dokazima nije mogla imati štetne posljedice za odbranu i ispravnost pobijane presude, odnosno da je eventualna povreda sanirana ocjenom dokaza kao nezakonitih i njihovim isključenjem iz osnova pobijane presude. Drugi žalbeni prigovor ukazivao je na pogrešno utvrđeno činjenično stanje do kojeg je, prema navodima žalbe, došlo zbog pogrešne ocjene provedenih dokaza, konkretno iskaza svjedoka «A» i četvorice policajaca FMUP-a. Vijeće ovog suda je, nakon što je ispitalo i ocijenilo ove žalbene prigovore, zaključilo da je prvostepeni sud pravilno i sa izvjesnošću utvrdilo da je apelant, na opisani način i na opisanom mjestu, preduzeo radnje koje po svom značaju i sadržaju imaju karakter krivičnog djela ometanja rada pravosuđa iz člana 241. KZ BiH. Naime, prvostepeni sud je na osnovu provedenih dokaza, saslušanja svjedoka «A» i četvorice policajaca FMUP-a, navedene iskaze ocijenio kao pouzdane i iz njih izveo zaključak da je apelant ponudio svjedoku «A» novac u iznosu od 100.000,00 do 150.000,00 KM kako bi ovaj promijenio svoj iskaz koji je dao u predmetu protiv optuženog Abduladhima Maktoufa. Vijeće ovog suda dijeli shvatanje prvostepenog suda, pri čemu je ovaj stav potkrijepio i dodatnim argumentima. Naime, na osnovu zvučnog zapisnika o glavnom pretresu vijeće je mišljenja da je iskaz svjedoka «A» dat na glavnom pretresu konzistentan, bez proturječnosti i nedorečenosti, što govori u prilog njegove istinitosti. Vijeće je posebno istaklo da iskaz svjedoka «A» ne potpada pod ograničenja predviđena u članu 23. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» br. 3/03,21/03 i 61/04) jer je ovaj svjedok ispitan neposredno na javnom glavnom pretresu, direktno i unakrsno. Njegovi lični podaci zaštićeni su samo od javnosti, a ne i od stranaka u postupku.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant smatra da mu je tokom postupka pred Sudom BiH povrijeđeno pravo iz člana 5. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem

tekstu: Evropska konvencija), člana 6. i člana 8. Evropske konvencije. Povredu ovih prava apelant vidi u činjenici što je Sud BiH svojom Odlukom broj KPS-05/05 od 10. maja 2005. godine potvrdio optužnicu Tužilaštva BiH od 6. maja 2005. godine, kojom je apelant osumnjičen da je u vremenskom periodu od 11. oktobra 2004. godine do 30. oktobra 2004. godine, djelujući kao pripadnik organizirane grupe kriminalaca, održao sedam sastanaka u Travniku sa svjedokom «A», koji je zaštićeni svjedok državnog tužitelja u slučaju *Tužitelj protiv Abduladhima Maktoufa*. Apelant ističe da su naredbe o pokretanju posebnih istražnih radnji nezakonite i donijete u suprotnosti s odredbama Evropske konvencije. Apelant posebno naglašava bojazan da se kompletan postupak državnih organa i svjedoka «A» pri donošenju odluka i provođenja radnji odvijao tako da se izvrši pritisak na apelanta da bi se od njega kasnije iznuđivali iskazi, te da bi tužitelj na ovaj način za sebe obezbijedio bolju poziciju u predmetu *Tužitelj protiv Abduladhima Maktoufa*. Apelant ističe da se iz odluka vidi da su ova dva predmeta u vezi i da je sud pravilno zaključio da se snimci koje je pribavio svjedok «A» ne mogu koristiti kao dokazi, jer su pribavljeni na nezakonit način, što je potpuno jasan, prihvatljiv i logičan stav suda, ali bi prema apelantovom mišljenju bilo logično da je sud prihvatio zakonito stajalište da su i ostali dokazi koji su u vezi sa nezakonitim tajnim snimanjem nezakoniti. Apelant ovu tvrdnju iznosi zato što su sastanci sa svjedokom «A» održavani na njegovu inicijativu, da bi na taj način svjedok «A» mogao provesti povjerenu mu radnju iz nezakonite naredbe, uz «instrukcije tužitelja kako da razgovara sa apelantom i da mu traži novac, čime je tužitelj prouzrokovao niz nezakonitih radnji». S tim u vezi je, kako navodi, i to što su četiri pripadnika MUP-a FBiH tajno posmatrali sastanke, s ciljem navodne zaštite svjedoka «A», zbog čega su njihova saznanja i kasnija svjedočenja u direktnoj vezi sa nezakonitom naredbom, odnosno iz nje proističu. Apelant tvrdi da je njegov «slučaj» usko povezan sa slučajem *Tužitelj protiv Abduladhima Maktoufa*, jer u tom predmetu u Presudi broj K-127/04 od 1. jula 2005. godine, nakon što je saslušan svjedok «A» kao počinitelj ratnog zločina, Sud naveo: «*Sasvim je, dakle, uvjerljivo kazivanje svjedoka koji je i sam jedan od izvršitelja ovog djela...*» Nakon što je odbrana Abduladhima Maktoufa uložila žalbu, Apelaciono vijeće Suda BiH je Rješenjem KPŽ-32/05 od 24. novembra 2005. godine djelomično uvažilo žalbu i ukinulo Presudu K-127/04. U razlozima za ovakvu odluku Sud navodi da je: «*činjenica da je 'svjedok' učestvovao u izvršenju krivičnog djela za koje se optuženi tereti kao pomagač, te da 'svjedok' do sada nije krivično procesuiran iako se događaj desio u toku 1993. godine. Vijeće ovog suda ne može, u skladu s tim, isključiti postojanje de facto sporazuma između Tužilaštva BiH i 'svjedoka'*». Apelant smatra da su i kod primjene pravila *in dubio pro reo* sudovi trebali donijeti drugačiju odluku, s obzirom da se radi o subjektivnoj ocjeni dokaza koji nisu prihvatljivi.

b) Odgovor na apelaciju

14. Sud BiH je u odgovoru na apelaciju naveo da iz obrazloženja apelacije nije jasno u čemu se ogleda povreda člana 5. Evropske konvencije, pa se u tom pogledu nije ni očitovao. Suština apelacije, prema mišljenju ovog suda, tiče se posebnih istražnih radnji tajnog praćenja i tehničkog snimanja osoba i predmeta iz člana 116. stav 2. tačka d) ZKP-a BiH koje su provedene na osnovu odluka ovog suda od 12. oktobra 2004. godine i 2. novembra 2004. godine, kojima su prema apelantovim navodima povrijeđena prava iz čl. 6. i 8. Evropske konvencije. Sud BiH ističe da iz Presude ovog suda broj KVP-11/05, u dijelu u kojem je potvrđena Presudom broj KPŽ-31/05, jasno proizlazi da dokazi koji se tiču spomenutih posebnih istražnih radnji, konkretno snimci između apelanta i zaštićenog svjedoka «A», nisu pribavljeni u skladu sa zakonom zbog čega ih ni prvostepeni sud, u skladu s članom 10. ZKP-a BiH, nije uzeo u obzir i nije na njima zasnovao presudu. Na taj način je, prema mišljenju ovog suda, povreda koja se desila u toku istražnog postupka sanirana u fazi glavnog pretresa, ocjenom takvih dokaza kao nezakonitih i njihovim neprihvatanjem u osnovi presude. Dalje, ostali dokazi na kojima je sud zasnovao svoju odluku zakoniti su jer zaštićeni svjedok «A» nije službeno lice i njegove radnje, kao i saznanja o činjenicama o kojima je svjedočio, ne mogu se posmatrati u okviru posebnih istražnih radnji niti se zasnivaju na naredbama za njihovo provođenje. Zbog toga se njegov iskaz ne može dovoditi u zavisnost od valjanosti naredbi za provođenje posebnih istražnih radnji. Sud je uzeo u obzir i cijenio samo iskaze četvorice policajaca FMUP-a o njihovim saznanjima koja su izvan sadržaja posebnih istražnih radnji. Smatra da je apelacija neosnovana te je kao takvu treba odbiti.

15. Tužilaštvo BiH smatra da su apelantovi navodi u potpunosti neosnovani jer su presude Suda BiH zasnovane na zakonu. Ističe da je Sud BiH u prvostepenoj Presudi broj KPV 11/05 od 15. aprila 2005. godine, utvrdio da su snimci razgovora između optuženog i svjedoka «A» obavljani u periodu 11. oktobar 2004. godine do 30. oktobar 2004. godine pribavljeni na nezakonit način, te prema tome nije ni prihvatio te dokaze niti je svoju odluku zasnovao na njima. Sud BiH je svoju odluku zasnovao na iskazu svjedoka «A» i četiri policajca iz Operativnog odsjeka za nadziranje FMUP-a koji su u relevantnom periodu bili prisutni na mjestu gdje su se održavali sastanci, kojom prilikom su nadgledali situaciju i obezbjeđivali svjedoka «A» kao zaštićenog svjedoka. Sud BiH je opravdano našao da su svjedočenja svjedoka «A» i četvorice policajaca veoma pouzdana.

V. Relevantni propisi

16. **Krivični zakon Bosne i Hercegovine** («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» 37/03)

«Član 241.

(1) Ko koristi fizičku silu, prijetnju, zastrašivanje ili obećava, nudi ili daje nedopuštenu korist, kako bi naveo na davanje lažnog iskaza ili izvođenje dokaza u krivičnom postupku koji se vodi po zakonu Bosne i Hercegovine, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 250.

(1) Ko učini krivično djelo propisano Zakonom Bosne i Hercegovine kao pripadnik zločinačke organizacije, ako za pojedino krivično djelo nije propisana teža kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.»

17. **Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine** («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» br. 36/03, u daljnjem tekstu: ZKP) u relevantnom dijelu glasi:

«Član 10.

(1) Zabranjeno je od osumnjičenog, optuženog ili bilo koje druge osobe koja učestvuje u postupku iznuđivati priznanje ili kakvu drugu izjavu.

(2) Sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovog zakona.

(3) Sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima koji su dobijeni na temelju dokaza iz stava 2. ovog člana.

Član 281.

(2) Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana».

VI. Dopustivost

18. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. U skladu s članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

20. Apelant smatra da mu je donošenjem presuda u krivičnom postupku pred Sudom BiH povrijeđeno pravo na ličnu slobodu i sigurnost i pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije, te člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

21. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini».

Član 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

«Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neosnovanu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predložene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.»

22. Ustavni sud, u fazi ispitivanja dopustivosti predmeta, mora utvrditi, između ostalog, i da li su ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje koji su nabrojani u članu 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), apelant mora

navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i ove povrede moraju djelovati vjerovatno. Apelacija je očigledno neosnovana ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji sa dovoljnom jasnoćom pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi Evropski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. maja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99 i Ustavni sud, Odluka broj AP 156/05 od 18. maja 2005. godine), te ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očigledno ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema «opravdan zahtjev» (vidi Evropski sud, *Mezőtúr-Tiszazugi Vízgazdálkodási Társulat* protiv Mađarske, presuda od 26. jula 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije «žrtva» kršenja Ustavom zaštićenih prava.

23. Apelant se u konkretnom slučaju žalio na povredu prava na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije, te povredu prava na privatni i porodični život, dom i prepisku iz člana II/3.f) i člana 8. Evropske konvencije. Međutim, apelant ove navode ničim nije potkrijepio niti posebno obrazložio, već ponavlja navode koje je već isticao u žalbi protiv prvostepene odluke, a koje je razmotrio i o njima odlučio Sud BiH u svojoj presudi. Stoga je Ustavni sud zaključio da su navodi apelacije u vezi s kršenjem prava na ličnu slobodu i sigurnost i prava na privatni i porodični život, dom i prepisku paušalni, pa je apelacija u ovom dijelu očigledno (*prima facie*) neosnovana.

24. U skladu s navedenim, a imajući u vidu odredbe člana 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se apelacija odbaciti kao očigledno (*prima facie*) neosnovana ukoliko ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da nije «žrtva» kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno, Ustavni sud je u dijelu prava iz člana II/3.d) i f) Ustava Bosne i Hercegovine odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

25. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj KPŽ-31/05 od 19. septembra 2005. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu, koju je apelant primio 13. oktobra 2005 godine. Apelacija je podnesena 10. decembra 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, u pogledu navoda apelacije o povredi prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda,

jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

26. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti u odnosu na pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VI. Meritum

27. Apelant pobija presude Suda BiH broj KPV-11/05 od 15. augusta 2005. godine i broj KPŽ-31/05 od 19. septembra 2005. godine, tvrdeći da mu je tim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

28. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.»

29. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

«1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

2. Svako ko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.»

30. Apelant se žali na odluke donesene u krivičnom postupku koji je protiv njega vođen, pa je član 6. Evropske konvencije primjenjiv. Prema tome, Ustavni sud mora ispitati je li postupak pred sudom bio pravičan onako kako to zahtijeva član 6. Evropske konvencije.

31. Navodi apelacije se odnose na pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i sudsku ocjenu dokaza na kojima su zasnovane pobijane presude. Apelant smatra da mu je

pravo na pravično suđenje prekršeno time što je, kako navodi, prvostepena presuda koja je potvrđena drugostepenom, osim u dijelu krivičnopravne sankcije, zasnovana na iskazima svjedoka koji su proistekli iz nezakonitih radnji Suda i Tužilaštva, Naredbe o provođenju posebnih istražnih radnji, koje je sud u postupku ocijenio nezakonitim. Naime, prvostepeni sud je zaključio da se dokazi (snimci razgovora) pribavljeni uz pomoć svjedoka «A» ne mogu koristiti kao dokazni materijal, jer su pribavljeni na nezakonit način. Nakon ovakvog zaključka sud je, prema apelantovom mišljenju, zauzeo kontradiktoran i nelogičan stav i presudu zasnovao na neposrednim iskazima svjedoka, i to svjedoka «A» koji je zaštićeni svjedok u predmetu *Tužitelj protiv A. Maktoufa* i četiri policajca MUP-a FBiH, koji su imali zadatak da obezbjeđuju svjedoka «A».

32. Razmatrajući konkretan slučaj, Ustavni sud, prije svega, podsjeća na svoju nadležnost u apelacionim postupcima, koja je ograničena «na pitanja koja su sadržana u ovom Ustavu», i da Ustavni sud nije nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kad odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kad je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kad je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede osnovnih procesnih prava kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 39/01*, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 25/02). Također, Ustavni sud naglašava da je van njegove nadležnosti da procjenjuje kvalitet zaključaka redovnih sudova u pogledu ocjene dokaza, ukoliko se ova ocjena ne doima očigledno proizvoljnom. Ovakvu praksu je imao i Dom za ljudska prava, smatrajući da «nije u nadležnosti Doma da procjenu domaćih sudova zamijeni vlastitom procjenom činjenica, ako takvi zaključci ne djeluju neprihvatljivo ili proizvoljno» (vidi Dom za ljudska prava, «*Trgosirovina Sarajevo d.d.*» protiv *Federacije BiH*, predmet broj *CH/01/4128*, odluka o prihvatljivosti od 6. septembra 2000. godine).

33. Ukoliko se ustavno pravo na pravično suđenje posmatra u kontekstu važećeg pozitivnog prava u Bosni i Hercegovini, onda se mora primijetiti da bitan segment prava na pravično suđenje čini brižljiva i savjesna ocjena dokaza i činjenica utvrđenih u postupku pred redovnim sudovima. Ovo je jedna od temeljnih odredaba u vezi s izvođenjem i ocjenom dokaza koja se nalazi u svim važećim procesnim zakonima u Bosni i Hercegovini, dakle i u Zakonu o krivičnim postupku Bosne i Hercegovine, u kojem odredba člana 281. stav 2. glasi: «[...]Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana[...]», pa čini neodvojiv element prava na pravično suđenje. Slobodna ocjena dokaza oslobođena

je pravnih pravila koja bi *a priori* određivala vrijednost pojedinih dokaza, ali zahtijeva obrazloženje u sadržajnom smislu, kako svakog dokaza pojedinačno tako i svih dokaza zajedno, te dovođenje svih dokaza u uzajamnu logičnu vezu.

34. U pogledu prikupljanja dokaza, zahtjev iz člana 6. Evropske konvencije i pozitivnog prava u Bosni i Hercegovini jeste zakonitost dokaza, pa prema tome i zakonitost u pribavljanju dokaza. U tom smislu, Ustavni sud ističe da se sudska odluka može zasnovati samo na zakonito pribavljenim dokazima. U članu 10. st. 2. i 3. ZKP-a BiH propisano je da «(2) sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih Ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratificirala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovog zakona. (3) Sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima koji su dobijeni na temelju dokaza iz stava 2. ovog člana». Dakle, ako izvorni dokaz nije pravno valjan (nezakonit), onda je i izvedeni dokaz pravno nevaljan. Suštinsko pitanje konkretne apelacije je jesu li dokazi na kojima je sud utemeljio osuđujuću presudu *izvedeni* iz nezakonitih dokaza ili je ona zasnovana na zakonitim dokazima, do kojih je sud došao neposredno. Da bi odgovorio na ovo pitanje, imajući u vidu zahtjeve iz člana 10. ZKP-a BiH i dovodeći ih u vezu s odredbom iz člana 281. stav 2. ZKP-a BiH (savjesna i brižljiva ocjena dokaza), pri čemu sud a ni drugi organi gonjenja nisu vezani posebnim formalnim zahtjevima (slobodna ocjena dokaza, član 15. ZKP-a BiH), te principima prava na pravično suđenje, Ustavni sud konstatira da je osnova za donošenje presuda u krivičnom postupku koji je vođen protiv apelanta bilo neposredno saslušanje svjedoka «A» i četiri inspektora MUP-a koji su ga obezbjeđivali, čiji su iskazi ocijenjeni veoma pouzdanim, konzistentnim, bez proturječnosti i nedorečenosti. Dakle ovi dokazi nisu *«izvedeni»* iz dokaza koje je sud ocijenio nezakonitim, već je osnova za donošenje presude bilo neposredno saslušanje o činjenicama o kojima su svjedočili. Iz obrazloženja prvostepene i drugostepene presude proizlazi da je svjedok «A» pokazao dosljednost u svom iskazu kojeg odbrana nije uspjela dovesti u pitanje. Vijeće je istaklo da iskaz svjedoka «A» ne potpada pod ograničenja predviđena u članu 23. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, jer je ovaj svjedok ispitan neposredno na javnom pretresu, direktno i unakrsno, a njegovi lični podaci zaštićeni su samo od javnosti (ne i od stranaka). Pored navedenog, vijeće Apelacionog Suda BiH smatra da je neprihvatljiv apelantov prigovor da je svjedok «A» nepouzdan i da se njegovom iskazu ne može vjerovati jer je lice koje je sklono vršenju krivičnih djela, s obzirom da u vrijeme svjedočenja protiv tog lica nije vođen krivični postupak. Ovaj iskaz podržali su u iskazima inspektori FMUP-a u dijelu u kojem su imali opažanja u vezi sa ovim slučajem - održavanje sastanaka.

35. Cijeneći iskaze svih saslušanih svjedoka u njihovoj međusobnoj vezi, Sud BiH je zaključio da su oni u potpunoj međusobnoj saglasnosti, da iskazi inspektora FMUP-a BiH potkrepljuju iskaz svjedoka «A», da u toku unakrsnog ispitivanja odbrana nije uspjela da pokaže nedosljednost u iskazima saslušanih svjedoka koji, naprotiv, tvore čvrstu logičnu vezu iz koje proizlazi jedini mogući zaključak – da je apelant počinio krivičnopravnu radnju koja mu se stavlja na teret.

36. U svjetlu navedenog, Ustavni sud ukazuje da je prvostepeni sud osuđujuću presudu protiv apelanta zasnovao na neposrednim dokazima - saslušanju svjedoka, čiji izvor nije u nezakonitom dokazu, niti je izveden iz nezakonitog dokaza. Nepravilnosti koje su učinjene u toku posebnih istražnih radnji otklonjene su nakon otvaranja glavnog pretresa tako što je sud takve dokaze (transkripte snimaka razgovora) ocijenio nezakonitim i prilikom donošenja presude ih nije razmatrao.

37. Na osnovu svega izloženog, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju presude redovnih sudova nisu zasnovane na proizvoljnoj i paušalnoj ocjeni izvedenih dokaza i da nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

38. Ustavni sud zaključuje da ne postoji kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3. e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada se osuđujuća presuda zasniva na neposrednim iskazima svjedoka datim na glavnom pretresu, koje je sud primjenom načela slobodne ocjene dokaza smatrao pouzdanim, konzistentnim, bez proturječnosti i nedosljednosti, niti se saznanja do kojih je sud došao na osnovu tako provedenih dokaza mogu dovoditi u vezu s nezakonitom naredbom o provođenju posebnih istražnih radnji, pa prema tome niti izvedenim iz tih radnji.

39. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je jednoglasno odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

40. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 2238/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Milenka Tomića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Bijeljini broj KŽ-112/05 od 17. lipnja 2005. godine i Presude Osnovnog suda u Bijeljini broj K-685/02 od 31. siječnja 2003. godine

Odluka od 17. studenog 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **AP 2238/05**, rješavajući apelaciju **Milenka Tomića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

David Feldman, dopredsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Mato Tadić, sudac

Jovo Rosić, sudac

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 17. studenog 2006. godine je donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Milenka Tomića.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 3. točka d) Europske konvencije.

Ukidaju se Presuda Okružnog suda u Bijeljini broj Kž-112/03 od 17. lipnja 2005. godine i Presuda Osnovnog suda u Bijeljini broj K-685/02 od 31. siječnja 2003. godine.

Predmet se vraća Osnovnom sudu u Bijeljini, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku, sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i

Hercegovine i članku 6. točka d) Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Osnovnom sudu u Bijeljini da u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u svrhu ovrhe ove odluke, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objavit u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Milenko Tomić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Bijeljine, kojega zastupa Momir Radulović, odvjetnik iz Bijeljine, podnio je 28. listopada 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Okružnog suda u Bijeljini (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj KŽ-112/05 od 17. lipnja 2005. godine i Presude Osnovnog suda u Bijeljini (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj K-685/02 od 31. siječnja 2003. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda i Osnovnog suda je zatraženo 5. lipnja 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Odgovori na apelaciju su dostavljeni 19. lipnja i 5. srpnja 2006. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantu 4. rujna 2006. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Presudom Osnovnog suda broj K-685/02 od 31. siječnja 2003. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda broj Kž-112/05 od 17. lipnja 2005. godine, apelant je proglašen krivim zato što je u svoj noćni bar «Venera», koji se nalazi u Doboju, doveo moldavsku državljanku N.M. gdje je ona protiv svoje volje morala za novac pružati seksualne usluge većem broju muškaraca, koji je uzimao apelant, čime je počinio kazneno djelo trgovine ljudima radi vršenja prostitucije iz članka 188. stavak 1. Kaznenog zakonika («Službeni glasnik Republike Srpske» br. 22/00, 33/00 i 37/01), te je osuđen na kaznu zatvora od sedam mjeseci.

7. Na glavnom pretresu apelant je u svoju obranu naveo da oštećena N.M. jeste dovedena iz Beograda u njegov noćni bar u Doboju, što je uradio posredstvom svojeg prijatelja Dragana, koji živi u Beogradu, ali je dovedena dragovoljno i u baru je trebala raditi kao plesačica. Pošto nije dobila radnu dozvolu, nije mogla bilo što raditi, pa tako nije mogla ni davati seksualne usluge, na što je nitko nije tjerao, jer je N.M. sve vrijeme kod sebe imala putne isprave, a na koncu je odlučila otići jer je srela jednog ruskog vojnika iz sastava SFOR-a. Cijela ova priča je rezultat njezine konstrukcije da bi lakše mogla napustiti zemlju zajedno sa spomenutim ruskim vojnikom. Apelant je naveo i prošlost oštećene i njezino ranije ponašanje, tako što je izjavio da je prije radila kao plesačica u Turskoj i Egiptu.

8. Oštećena N.M. je prijavila cijeli slučaj IPTF-u (međunarodnoj policiji) a dala je iskaz u istražnom postupku pred istražnim sucem. U svojem iskazu oštećena je izjavila da je došla raditi kao plesačica, ali da nije željela davati seksualne usluge posjetiteljima noćnog bara, na što su je primorali apelant i osoblje noćnog bara, jer joj je prijećeno da će biti pretučena i da će je dalje prodati. Kao izlaz iz te situacije preostalo joj je jedino cijeli slučaj prijaviti policiji. Redoviti sudovi su iskaz oštećene smatrali konzistentnim i logičnim, te su mu poklonili dobru vjeru (*bona fides*) i na temelju njega su donijeli osuđujuće presude koje se pobijaju apelacijom. Iskaz oštećene N.M. dan u istrazi je pročitao na glavnom pretresu na temelju članka 333. Zakona o kaznenom postupku («Službeni list SFRJ» br. 26/86, 74/87, 57/89 i 3/90, te «Službeni glasnik Republike Srpske» br. 26/93, 14/94 i 6/97) obzirom da je u međuvremenu, tj. nakon okončanja istrage pa do otvaranja glavnog pretresa, N.M. napustila Bosnu i Hercegovinu, te joj je sadašnja adresa nepoznata i sud ne može uručiti joj poziv.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

9. Apelant se žali na povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 3. točka d) Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) u odnosu na pravo da ispituje svjedoka optužbe, koje on nije imao u konkretnom slučaju, a sudovi su osuđujuće presude protiv njega utemeljili isključivo na iskazu oštećene N.M. koji nije dan na glavnom pretresu.

b) Odgovor na apelaciju

10. Okružni sud i Osnovni sud smatraju da je apelacija neutemeljena i da nije došlo do kršenja apelantovih ljudskih prava tijekom postupka. Iskaz oštećene N.M. je pročitana na temelju ovlasti iz članka 333. stavak 1. tada važećeg Zakona o kaznenom postupku zbog toga što je N.M. bila nedostupna sudu, te je stoga nije bilo moguće saslušati na glavnom pretresu. Napominje se da su u istrazi saslušane još dvije svjedokinje iz Moldavije, koje su, kao i oštećena, u međuvremenu napustile zemlju, pa one, također, nisu mogle biti saslušane na glavnom pretresu.

V. Relevantni propisi

11. **Zakon o kaznenom postupku** («Službeni list SFRJ» br. 26/86, 74/87, 57/89 i 3/90, te «Službeni glasnik Republike Srpske» br. 26/93, 14/94 i 6/97)

«Članak 333. stavak 1. točka 1.

Izvan slučajeva koji su posebice predviđeni u ovom zakonu, zapisnici o iskazima svjedoka, suoptuženih ili već osuđenih sudionika u kaznenom djelu, kao i zapisnici ili druga pismena o nalazu i mišljenju vještaka mogu se po odluci vijeća pročitati samo u ovim slučajevima:

Ako su ispitane osobe umrle, duševno oboljele ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred sud nemoguć ili znatno otežan zbog starosti, bolesti ili drugih važnih uzroka.»

VI. Dopustivost

12. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

13. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

14. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Okružnog suda broj KŽ-112/05 od 17. lipnja 2005. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu presudu apelant je primio 31. kolovoza 2005. godine a apelacija je podnesena 28. listopada 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

15. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

16. Apelant pobija navedene presude Okružnog suda i Osnovnog suda tvrdeći da su tim presudama povrijeđena njegova prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 3. točka d) Europske konvencije.

17. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

[...]

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom;«

Članak 6. stavak 3. točka d) Europske konvencije glasi:

«3. Svatko tko je optužen za kazneno djelo ima sljedeća minimalna prava:

d) *sâm ispitivati ili zahtijevati ispitivanje svjedoka optužbe i da se nazočnost i saslušanje svjedoka obrane odobre pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe.*»

18. Ustavni sud naglašava da je članak 6. Europske konvencije primjenjiv obzirom da se radi o kaznenom predmetu u kojem je apelant proglašen krivim za kazneno djelo propisano zakonom, te osuđen na kaznu zatvora. Dakle, nema nikakve dvojbe da je ishod predmetnog postupka bio odlučujuće značajan za utvrđivanje «*utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega*», kako je to naglašeno u prvoj rečenici članka 6. Europske konvencije.

19. Imajući u vidu apelantove navode da je povrijeđeno pravo na pravično suđenje, jer mu nije omogućeno izravno ispitivati svjedoka optužbe, Ustavni sud naglašava da, prema svojoj ustaljenoj praksi, kao i praksi Europskog suda za ljudska prava, standardi članka 6. Europske konvencije zahtijevaju da svi dokazi trebaju biti izvedeni u nazočnosti optuženog, te uporaba izjava koje su dane u fazi prije suđenja kao dokaznog materijala, u načelu, nije nekonzistentna sa člankom 6. Europske konvencije sve dok se dâ pravo optuženom da pokuša pobiti navode optužbe. Osim toga, članak 333. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku je davao mogućnost da se na glavnom pretresu pročita iskaz dan u istrazi, jer je bilo nemoguće dovesti svjedoka na glavni pretres zbog toga što mu je nepoznato boravište.

20. Međutim, prema praksi Europskog suda za ljudska prava, koju podržava Ustavni sud, optuženom se mora omogućiti da bar u jednoj fazi postupka izravno ispituje svjedoka, a ukoliko to nije moguće, presuda se ne smije temeljiti samo na takvom iskazu. To je vidljivo iz predmeta *Doorson protiv Nizozemske* (vidi presudu od 20. veljače 1996. godine) u kojem se sud koristio iskazom «anonimnog svjedoka» kojem je branitelj optuženog mogao postavljati pitanja koja ne bi ugrozila njegov identitet, a sud nije ni utemeljio presudu isključivo na iskazu toga svjedoka, te Europski sud za ljudska prava nije našao da se krši pravo na pravično suđenje iz članka 6. stavak 3. Europske konvencije.

21. S druge strane, u predmetu *Kostovski protiv Nizozemske* (vidi presudu od 20. studenog 1989. godine) sud je iskaze dva «anonimna svjedoka» pročitao tijekom suđenja na kojem je optuženi osuđen za oružanu pljačku banke. Europski sud je naglasio da prava koja daje članak 6. Europske konvencije zahtijevaju, u pravilu, mogućnost da optuženi pokuša

pobiti navode protiv sebe, kao i da ispituje svjedoke u nekoj od faza tijekom suđenja. U ovom slučaju optuženi nije imao prigodu ispitivati svjedoke ni u jednoj fazi postupka, te je Europski sud za ljudska prava našao da je članak 6. Europske konvencije prekršen.

22. Kada se navedena praksa Europskog suda primijeni na konkretan slučaj, nedvojbeno se dolazi do zaključka da je prekršen članak 6. Europske konvencije obzirom da apelant ni u jednoj fazi kaznenog postupka nije mogao postavljati izravno pitanja oštećenoj N.M. a pobijane presude, kojim se apelant osuđuje na kaznu zatvora od sedam mjeseci zbog izvršenog kaznenog djela trgovine ljudima radi vršenja prostitucije, temelje se isključivo na iskazu oštećene N.M. koju, kao što je već rečeno, apelant nije mogao ispitivati ni u jednoj fazi postupka. Osim toga, Ustavni sud zapaža i da redoviti sudovi nisu provodili nijedan objektivni dokaz kojim bi utvrdili istinitost svjedočenja oštećene N.M., već su u presudama samo naveli da su u cijelosti prihvatili njezin iskaz, jer ona nema nikakvog motiva da bezrazložno tereti apelanta, što je, prema mišljenju Ustavnog suda, samo tvrdnja redovitih sudova, a ne dokaz kojim su izvan objektivne dvojbe utvrdili vjerodostojnost svjedočenja oštećene N.M.

23. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je došlo do povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 3. točka d) Europske konvencije.

VIII. Zaključak

24. Ustavni sud zaključuje da je došlo do povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 3. točka d) Europske konvencije zbog toga što se pobijane presude, kojim se apelant osuđuje na kaznu zatvora od sedam mjeseci zbog izvršenog kaznenog djela trgovine ljudima radi vršenja prostitucije, temelje isključivo na iskazu oštećene N.M. koju apelant nije mogao ispitivati ni u jednoj fazi postupka.

25. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

26. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број АП 1603/05

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Саве Лончара поднесена против Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број Кж-118/04 од 19. априла 2005. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци број К-69/03 од 23. децембра 2003. године

Одлука од 21. децембра 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 1603/05**, рјешавајући апелацију **Саве Лончара**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), у саставу:

Хатица Хациосмановић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Валерија Галић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 21. децембра 2006. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Саве Лончара.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Окружног суда у Бањој Луци број Кж-118/04 од 19. априла 2005. године и Пресуда Основног суда у Бањој Луци број К-69/03 од 23. децембра 2003. године.

Предмет се, на основу члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, враћа Основном суду у Бањој Луци којем се налаже да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Основном суду у Бањој Луци да, у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и

**Херцеговине о мјерама које су предузете, у складу са чланом 74 став 5
Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.**

**Одлуку објавити у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине»,
«Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине», «Службеном
гласнику Републике Српске» и «Службеном гласнику Брчко Дистрикта
Босне и Херцеговине».**

Образложење

I. Увод

1. Саво Лончар (у даљњем тексту: апелант) из Бање Луке, ког заступа Миљкан Пуцар, адвокат из Бање Луке, поднио је 27. јула 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Окружног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Окружни суд) број Кж-118/04 од 19. априла 2005. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Основни суд) број К-69/03 од 23. децембра 2003. године. Апелант је 9. фебруара 2006. године допунио апелацију.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 став 1 Правила Уставног суда, од Окружног и Основног суда, те од учесника у поступку, Окружног тужилаштва, затражено је 8. фебруара 2006. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Одговор на апелацију Окружни суд је доставио 21. фебруара 2006. године, Основни суд 16. фебруара 2006. године, а Окружно тужилаштво 22. фебруара 2006. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију су 7. новембра 2006. године достављени апеланту.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета, које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду, могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Основни суд је Пресудом број К-69/03 од 23. децембра 2003. године прогласио апеланта кривим за кривично дјело несавјесног рада у служби из члана 234/II Кривичног закона Републике Српске (у даљњем тексту: КЗ РС) и осудио га на казну затвора у трајању од три мјесеца. У првостепеном поступку Основни суд је закључио да је у цијелости доказано да је апелант, у периоду од јануара 1998. године до 31. децембра 2000. године, као предсједник Стамбене комисије за рјешавање стамбених питања Владе Републике Српске (у даљњем тексту: Стамбена комисија), очигледно несавјесно поступао у вршењу дужности, тако што је одобрио и потписао више одлука о додјели станова и стамбених кредита кадровима Владе Републике Српске (у даљњем тексту: Влада РС), иако је знао да није донесена и објављена одлука о усвајању Правилника о рјешавању стамбених питања кадрова Владе РС (у даљњем тексту: Правилник), дакле без критеријума и мјерила, чиме је тим лицима омогућио да закључе уговоре о коришћењу станова и стекну станарска права на становима који су им додијељени, иако је «био дужан и могао да буде свјестан да због тога може да наступи тежа повреда другог и имовинска штета, као и да је та штета наступила у износу од око 2.000.000 КМ».

7. Основни суд је током доказног поступка, између осталог, саслушао бројне свједоке и спровео вјештачење вјештака финансијске струке. Свједоци су посвједочили да је Влада РС усвојила Правилник, у ком је одредбом члана 39 регулисано да тај правилник ступа на снагу даном доношења, мада нису знали да ли је накнадно Правилник и објављен у «Службеном гласнику РС». Такође, свједоци су навели да је на основу Правилника, а уз сагласност Владе РС, сачињена листа приоритета за рјешавање стамбених питања кадрова Владе РС, те да о свим додјелама станова и стамбених кредита постоји писмена документација.

8. Међутим, Основни суд је закључио да су се у апелантовим радњама стекла сва битна обиљежја бића кривичног дјела несавјесног рада у служби, због тога што је «обављао дужност предсједника стамбене комисије за рјешавање стамбених питања Владе РС, те да је у споменутом периоду на сједници Владе РС усвојен [Правилник], да исти правилник никада није објављен у службеном гласнику, па да као такав није ступио на правну снагу». Првостепени суд је, у даљњем образложењу оваквог закључка, навео да сматра да Правилник никада није усвојен, да није ступио на правну снагу, те да није ни могао да се примјењује. Такође, првостепени суд је закључио да је неспорно да су усвојени критеријуми и да су «исти формално на папиру постојали», али да сматра да ти критеријуми нису поштовани. Због овога, првостепени суд закључује да је апелант био «свјестан да потписивањем рјешења о

додјели и рјешавању стамбених питања чланова Владе РС може да наступи имовинска штета, те да исти на то пристаје». Првостепени суд даље наводи да није доведено у питање то да су радници Владе РС подносили захтјеве и давали тачне податке у вези са рјешавањем њиховог стамбеног питања, те да су доставили неопходну документацију, али сматра «да се приликом додјеле станова није водило довољно рачуна о критеријумима». Што се тиче наведених изјава свједока, првостепени суд је оцијенио да су пашални, јер «[свједоке] није занимало да ли је [Правилник] објављен у службеном гласнику», а суд је стао на становиште да тај правилник није ни донесен, због чега «по одредбама Устава и Закона, такав акт не може да се примјењује нити производи правна дејства». На крају, првостепени суд је закључио да је апелант «био свјестан и могао да буде свјестан да ће да наступи штета», те да је «као предсједник комисије средства користио незаконито».

9. Окружни суд је Пресудом број Кж-118/04 од 19. априла 2005. године одбио апелантову жалбу и у цијелости потврдио првостепену пресуду. У образложењу своје одлуке Окружни суд је навео, прије свега, «да образложење првостепене пресуде садржи одређене недостатке на које се жалбом указује, а које се односе на разлоге о одлучним чињеницама (наступање штете у износу од 2.000.000 КМ и облик виности оптуженог), јер су они и по мишљењу овог суда дати несистематично и неконзистентно». Међутим, Окружни суд је сматрао да ти недостаци нису такви да би довели у питање свеукупан закључак првостепеног суда о апелантовој кривици, због чега не постоји битна повреда одредби кривичног поступка. Даље, Окружни суд је закључио да је првостепени суд правилно оцијенио исказе саслушаних свједока, те да је неспорно утврђено да је апелант потписао више одлука о додјели станова и кредита без важећег општег акта о додјели станова. Окружни суд је, анализом Устава РС и Закона о Влади, закључио да је Правилник морао да буде објављен да би ступио на правну снагу, а како није објављен, сама чињеница да је тај Правилник Влада усвојила није довољна да би се примјењивао, без обзира на његову одредбу да ступа на снагу даном доношења. Стога Окружни суд сматра да је првостепени суд правилно закључио да је апелант, као предсједник стамбене комисије, знао за ту чињеницу, те да је «и неком са мање образовања и стручности познато да за доношење одлука о додјели станова и стамбених кредита [...] неопходно да постоји правоваљан општи акт». Такође, Окружни суд наводи и да жалба тачно наводи да су у буџету била планирана средства за стамбену изградњу у укупном износу од 2.000.000 КМ, те да стога не може да се сматра да су та средства ненамјенски потрошена. Међутим, Окружни суд наводи да апелант није ни проглашен кривим

зато што је омогућио ненамјенски утрошак буџетских средстава, већ зато што је својим очигледно несавјесним радом омогућио да се незаконито додијеле кредити и станови, који су тим средствима купљени на основу одлука Владе РС. Након даљњег образлагања како се одлуке доносе на сједницама владе, Окружни суд је закључио да се закључци првостепеног суда нису односили на ваљаност појединих критеријума за додјелу станова или конкретних одлука стамбене комисије, већ «искључиво на њихове суштинске, формалне недостатке усљед којих предметни Правилник, као општи акт Владе, уопште није ступио на снагу и није могао да се примјењује».

10. На крају, Окружни суд је закључио да је «у образложењу првостепене пресуде начињена грешка» када је наведено да је апелант очигледно несавјесно поступао зато што је «био свјестан и могао да буде свјестан», те да је умјесто «свјестан» требало да стоји «дужан». Међутим, Окружни суд наводи да се у првостепеној одлуци уопште и не спомиње вољни елемент, будући да је првостепени суд оцијенио «да је [апелант] поступао у тзв. професионалном нехату у погледу наступања штете, а не да је поступао с умишљајем».

IV. Релевантни прописи

11. У **Кривичном закону Републике Српске – посебни дио** («Службени гласник РС» бр. 15/92, 4/93, 17/93, 26/93, 14/94 и 3/96) релевантне одредбе гласе:

«Члан 234

(1) Службено лице које кршењем закона или других прописа или самоуправних општих аката, пропуштањем дужности надзора или на други начин очигледно несавјесно поступа у вршењу дужности, иако је било свјесно или је било дужно да буде свјесно да усљед тога може да наступи тежа повреда права другог или имовинска штета, па таква повреда, односно штета у износу који прелази хиљаду КМ и наступи, казниће се затвором до три године.

(2) Ако је усљед дјела из става 1 овог члана дошло до тешке повреде права другог или је наступила имовинска штета која прелази десет хиљада КМ, учинилац ће се казнити затвором од шест мјесеци до пет година.»

12. **Закону о кривичном поступку Републике Српске** («Службени гласник Републике Српске» број 50/03) релевантне одредбе гласе:

«Члан 3

(1) Свако се сматра невиним за кривично дјело док се правоснажном пресудом не утврди његова кривица

(2) Сумњу у погледу постојања чињеница које чине обиљежја кривичног дјела или од којих зависи примјена неке одредбе кривичног законодавства, суд рјешава одлуком на начин који је повољнији за оптуженог.

Члан 14

Суд, тужилац и други органи који учествују у кривичном поступку дужни су да истинито и потпуно утврде како чињенице које терете осумњиченог, односно оптуженог, тако и оне које им иду у корист.

Члан 15

Право суда, тужиоца и других органа који учествују у кривичном поступку да оцјењују да ли постоје или не постоје чињенице није везано ни ограничено посебним формалним доказним правилима.

Члан 287

[...] (2) Суд је дужан да савјесно оцјени сваки доказ појединачно и у вези са осталим доказима и на основу такве оцјене изведе закључак да ли је нека чињеница доказана.

Члан 303

(1) Битна повреда одредби кривичног поступка постоји:

[...]

ј) ако је изрека пресуда неразумљива, противрјечна сама себи или разлозима пресуде, или ако пресуда уопште не садржи разлоге или у њој нису наведени разлози о одлучним чињеницама. [...]»

V. Апелација

а) Наводи из апелације

13. Апелант сматра да му је оспораваним пресудама прекршено право на правично суђење, зато што су пресуда и закључак о његовој кривици произвољни и недоказани.

Апелант сматра да суд није са једнаком пажњом цијенио чињенице које га терете као и оне које му иду у прилог, те да за закључак да је апелант крив за кривично дјело несавјесног рада у служби у пресудама нису дати задовољавајући разлози. Наиме, апелант наводи да је Влада РС донијела Правилник у ком је изричито наведено да тај правилник ступа на снагу даном доношења, што су потврдили и саслушани свједоци. То што тај правилник није накнадно објављен није могло да се стави на терет апеланту. Сем тога, свједоци, од којих су неки дипломирани правници са дугогодишњим искуством, а који су такође службеници у Влади РС-а су, како наводи апелант, пред судом изјавили да је Правилник ступио на снагу даном доношења, те да је био примјенљив. Апелант сматра да суд није образложио зашто је апелант, као дипломирани инжењер технологије, морао да сматра да тај правилник није ступио на снагу, а нарочито како је то апелант «знао» за то, а што суд сматра утврђеним. Сем тога, суд на овај начин, наводи апелант, узима себи за право да тумачи правну ваљаност аката Владе РС, што му по закону није дозвољено.

14. Даље, апелант наводи да другостепени суд закључује да је апелантова дужност била, прије него свих других чланова комисије, да води рачуна о уставности и законитости општих аката, али да то «није била искључива обавеза [апеланта]». Апелант сматра да оваквих контрадикторности има превише да би поступак који је резултовао оваквим одлукама могао да се сматра правичним. Прије свега, апелант наводи да није он додјеливао станове, већ је то чинила Стамбена комисија у поступку и на начин предвиђен Правилником. Стога, апелант сматра да судови нису образложили на основу ког законског прописа су утврдили да је неко лице, као члан колективног органа, па макар било и предсједник комисије, искључиво одговорно за одлуке које тај орган донесе. Сем тога, ни Правилник, ни донесене одлуке нико нигдје није оспорио, а суд наводи да критеријуми постоје, али одмах затим наводи да сматра да ти критеријуми нису примијењени, ничим не образлажући такво становиште. Такође, апелант наводи да се у диспозитиву првостепене одлуке наводи 16 конкретних станова и кредита, али се у образложењу ни један не образлаже и не наводи, а нарочито се ни на који начин не образлаже на основу чега је закључено да је апелант оштетио буџет РС за износ од «око 2.000.000 КМ», нити суд заузима икакав став у вези са промијењеним исказом вјештака финансијске струке.

15. У вези са ваљаношћу Правилника, апелант је накнадно доставио Уставном суду пресуду у предмету Основног суда број К-162/05 од 17. октобра 2005. године којом су Милорад Додик и Новак Кондић ослобођени од оптужбе да су учинили, између осталог, кривично дјело несавјесног рада у служби, зато што су у периоду од 1998. до

2000. године одобрили исплате из буџета РС за рјешавање стамбених питања већег броја лица. У том поступку исти суд је, дакле, утврдио да је у наведеном периоду постојао Правилник који је усвојила Влада РС, а у ком су дефинисани критеријуми и мјерила за додјелу станова и кредита, као и да је чланом 39 тог правилника одређено да он ступа на снагу даном доношења. У образложењу ове одлуке, исти суд је навео сљедеће: «Чињеница да [Правилник] није објављен у «Службеном гласнику РС» не може да значи да он није ступио на правну снагу нити то може да се ставља на терет оптуженима». Апелант сматра да је ово показатељ да је апелант о истом правном питању различито третиран пред истим судом, без икаквог образложења.

16. Такође, апелант сматра да суд ни на који начин није доказао да је апелант поступао са умишљајем у вези са извршењем кривичног дјела, да је првостепена пресуда контрадикторна у том дијелу, јер у једном дијелу констатује да је апелант дјело починио с умишљајем, а у другом из нехата, а да је другостепени суд, мимо својих овлашћења, промијенио облик виности сматрајући да се ради само о грешци првостепеног суда.

в) Одговор на апелацију

17. Окружни суд у свом одговору оспорава наводе из апелације и истиче да остаје код свих разлога које је дао у образложењу своје одлуке. Окружни суд сматра да наводи из апелације представљају само понављање навода који су већ били истакнути у жалби против првостепене пресуде, а које је Окружни суд испитао и за своје закључке дао образложење. Стога предлаже да Уставни суд апелацију одбије.

18. Основни суд у одговору наводи да првостепеном пресудом није повријеђено право на правично суђење, те да је чињенично стање потпуно и правилно утврђено.

19. Окружно тужилаштво такође оспорава наводе из апелације јер сматра да нису прекршена апелантова уставна права, а нарочито да није прекршено право на правично суђење. Окружни јавни тужилац сматра да се наводи односе само на питање да ли је чињенично стање потпуно и правилно утврђено, а да је то већ размотрено у жалбеном поступку и да су ти апелантови наводи одбијени другостепеном одлуком. Такође, Окружно тужилаштво наводи да је неспорно да Правилник никада није објављен, што је битан услов за његово ступање на снагу у смислу члана 109 Устава РС и члана 35 Закона о влади РС.

VI. Допустивост

20. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

21. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

22. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Окружног суда број Кж-118/04 од 19. априла 2005. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 9. јуна 2005. године, а апелација је поднесена 27. јула 2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

23. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

24. Апелант се жали да му је оспореним пресудама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција).

25. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

«Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.»

26. Члан 6 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

«1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристраним, законом установљеним судом.[...]»

27. Апелант се жали против одлуке донесене у кривичном поступку који је против њега вођен, па је члан 6 Европске конвенције примјенљив у овом предмету. Стога ће Уставни суд испитати да ли је тај поступак био правичан онако како то захтијева члан 6 Европске конвенције.

28. Наводи апелације се односе на утврђено чињенично стање и судску оцјену доказа на којима су засноване оспораване пресуде. Апелант сматра да му је право на правично суђење прекршено тиме што је, како наводи, првостепена пресуда произвољна и не наводи одлучне чињенице и разлоге због којих су редовни судови закључили да је апелант учинио кривично дјело које му је стављено на терет.

29. Сходно сопственој јуриспруденцији, Уставни суд није, генерално, надлежан да врши провјеру утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивно-правне прописе, сем уколико одлуке тих судова крше уставна права. То ће бити случај када одлука редовног суда крши уставна права, тј. уколико је редовни суд погрешно протумачио или примијенио неко уставно право, или је занемарио то право, ако је примјена закона била произвољна или дискриминаторска, уколико је дошло до повреде процесних права (правично суђење, приступ суду, дјелотворни правни лијекови и у другим случајевима), или уколико утврђено чињенично стање указује на повреду Устава Босне и Херцеговине (види Уставни суд, Одлука број У39/01 од 5. априла 2002. године, објављена у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине» број 25/02 и Одлука број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, објављена у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине» број 31/03). Такође, Уставни суд наглашава да је ван његове надлежности да процјењује квалитет закључака редовних судова у погледу оцјене доказа, уколико се ова оцјена не доима очигледно произвољном. Овакву праксу је имао и бивши Дом за људска права, сматрајући да «није у надлежности Дома да процјену домаћих судова замијени сопственом процјеном чињеница, ако такви закључци не дјелују неприхватљиво или произвољно» (види бивши Дом за

људска права, «Тргосировина Сарајево (ДДТ)» против Федерације БиХ, предмет број СН/01/4128, одлука о прихватљивости од 6. септембра 2000. године).

30. Како је Европски суд за људска права у бројним одлукама истакао, члан 6 Европске конвенције има «проминентно мјесто у демократском друштву» (види Европски суд за људска права, *De Cubber против Белгије*, пресуда од 26. октобра 1984. године, серија А, број 86, став 30). Посљедица тога је да члан 6 Европске конвенције не може да се тумачи рестриктивно (види Европски суд за људска права, *Moreira de Azevedo против Португала*, пресуда од 23. октобра 1990. године, серија А, број 189, став 66). Члан 6 став 1 Европске конвенције набраја низ елемената који су инхерентни правичном вршењу правде, па уколико дође до повреде било ког од елемената садржаних у овом праву, постоји и повреда члана 6 став 1 Европске конвенције (види Уставни суд, Одлука број У 25/01 од 26. септембра 2003. године, објављена у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине» број 3/04, став 25). Уколико се уставно право на правично суђење посматра у контексту важећег позитивног права у Босни и Херцеговини, онда мора да се примијети да битан сегмент права на правично суђење чини брижљива и савјесна оцјена доказа и чињеница утврђених у поступку пред редовним судовима. Ово је једна од основних одредби у вези са извођењем и оцјеном доказа која се налази у свим важећим процесним законима у Босни и Херцеговини, па и у Закону о кривичном поступку Републике Српске, у ком одредба члана 287 став 2 гласи: «Суд је дужан да савјесно оцјени сваки доказ појединачно и у вези с осталим доказима и на основу такве оцјене изведе закључак да ли је нека чињеница доказана», те тако чини неодвојив елеменат права на правично суђење.

31. Дакле, иако је себи наметнуо ограничења у погледу испитивања како су чињенично стање и доказе оцијенили редовни судови, Уставни суд није ту могућност потпуно искључио, већ је своју надлежност о том питању ограничио на случај да се испитивање чињеничног стања врши ако је «поступак садржавао повреду права на правично суђење у оквиру значења из члана 6 Европске конвенције», односно «уколико утврђено чињенично стање указује на повреду Устава», или уколико се оцјена доказа «доима очигледно произвољном». У том правцу постоје бројни примјери судске праксе када је Уставни суд улазио у начин на који су оцијенили чињенично стања и доказа редовни судови (види Уставни суд, Одлука број У 15/99 од 15. децембра 2000. године, «Службени гласник Босне и Херцеговине» број 13/01; Одлука број АП 661/04 од 22. априла 2005. године; Одлука АП 5/05 од 12. априла 2006. године, итд.).

32. Уставни суд сматра да ова становишта могу да се примијене и у конкретном случају. Наиме, првостепени суд је одлуку о апелантовој кривици засновао искључиво на својој оцјени уставности општег акта, односно Правилника, за који је закључио да није ступио на правну снагу у складу са Уставом РС, а другостепени суд је у цијелости потврдио ту одлуку из истих разлога.

33. Прије свега, Уставни суд указује да је један од основних принципа ЗКП да су суд и други органи гоњења дужни да истинито и потпуно утврде како чињенице које терете осумњиченог, односно оптуженог, тако и оне које иду у његову корист. Такође, ЗКП прописује пресумпцију невиности и примјену принципа *in dubio pro reo*, правило да и најмања сумња у вези са доказом мора да иде у прилог оптуженом, што је и битан елемент права на правично суђење из члана 6 Европске конвенције (види Европски суд за људска права, *Barbera, Messeque u Jabardo protiv Шпаније*, пресуда од 6. децембра 1988. године, серија А, број 146, став 77). Пресумпција невиности не односи се само на кривицу, већ и на све друге елементе који стоје у међусобној вези у појму кривичног дјела (радња извршења, противправност или кажњивост). Сходно пракси Европског суда за људска права, пресумпција невиности значи да оптужени није дужан да се брани мада има право на одбрану, није дужан да доказује своју невиност, а терет доказивања је на тужиоцу. У складу са тим, суд мора да донесе ослобађајућу пресуду не само кад је увјерен у невиност оптуженог, него и онда када није увјерен ни у његову кривицу ни у његову невиност. Дакле, у сумњи, суд мора да примијени принцип *in dubio pro reo*, што је и битан елемент права на правично суђење из члана 6 Европске конвенције (види Европски суд за људска права, *Barbera, Messeque u Jabardo protiv Шпаније*, пресуда од 6. децембра 1988. године, серија А, број 146, став 77).

34. Даље, суд је дужан да савјесно оцијени све доказе појединачно и у вези са осталим доказима, па онда на основу такве, брижљиве оцјене, изведе закључак да ли је нека чињеница доказана (члан 287 ЗКП). При том, сходно члану 15 Закона, суд и други органи нису везани ни ограничени посебним формалним доказним правилима, већ по принципу слободне оцјене доказа оцјењују да ли постоје или не постоје неке чињенице.

35. Слободна оцјена доказа је, дакле, ослобођена правних правила која би *a priori* одређивала вриједност појединих доказа. Међутим, ова слободна оцјена доказа захтијева да се образложе како сваки доказ појединачно, тако и сви докази заједно, те да се доведу сви спроведени докази у узајамну логичну везу. Принцип слободне

процјене доказа не представља апсолутну слободу. Та слобода је ограничена општим правилима и законитостима људског мишљења, логике и искуства. Због тога је обавеза редовног суда да у образложењу пресуде опише процес појединачне оцјене доказа, доведе сваки оцијењени доказ у везу са другим доказима и изведе закључке о доказаности одређене чињенице.

36. У свјетлу наведеног, Уставни суд указује да је првостепени суд исказе бројних свједока оцијенио паушалним, не образлажући детаљније на основу чега је суд стекао такав утисак, односно не образлажући процес оцјењивања тих доказа, како то захтијева принцип слободне оцјене доказа. Уставни суд сматра да овакво образложење не задовољава захтјев брижљивог и савјесног оцјењивања доказа, будући да субјективно убјеђење суда да је апелант починио кривично дјело које му се ставља на терет није довољно, већ мора да постоји стварна, на објективним чињеницама заснована и образложена истинитост закључка суда. Редовни судови не могу само да кажу да одређеном свједоку не вјерују само зато што је његов исказ у супротности са исказом неког другог свједока ком вјерују, нити је довољно да доказе само субјективно квалификују као «паушалне».

37. Уставни суд такође запажа да редовни судови свој закључак о апелантовој кривици изводе из сопствене оцјене правне ваљаности општег акта, тако што наводе: «Сматрамо да [Правилник] није никада усвојен, да није ступио на правну снагу, те да није ни могао да се примјењује». Прије свега, Уставни суд сматра да је овакав закључак противан свим изведеним доказима из којих несумњиво проистиче да је Правилник усвојен на сједници Владе РС, а првостепени суд никако не образлаже зашто сматра да овај акт није усвојен, упркос овим доказима. Даље, цијело образложење о апелантовој кривици засновано је искључиво на оцјени кривичног суда о ваљаности Правилника, што је ван његове надлежности. У вези с тим, Уставни суд указује да су судови у редовном поступку дужни да примијене позитивне прописе, а ако им се у поступку постави питање правне ваљаност или уставности одређеног општег правног акта, онда то питање могу да прослиједи надлежном суду, у конкретном случају Уставном суду Републике Српске, што није учињено. Уставни суд такође указује да овакво *ad hoc* оцјењивање правне ваљаности прописа од редовних судова не само да није законито, већ није ни у складу са уставним принципом владавине права из члана 1/2 Устава БиХ и у њега инкорпорисаном принципу правне сигурности. На то указује и чињеница да је исти суд у другом предмету поводом истог кривичног дјела и истог правног акта донио

сасвим другачију одлуку и заузео сасвим другачије становиште, али након што је утврдио да Уставни суд РС никада није испитивао уставност и законитост општег акта на било чији захтјев.

38. Даље, Уставни суд запажа да у осталом дијелу пресуде, у ком се не бави испитивањем уставности, првостепени суд заиста недоследно и конфузно образлаже свој закључак о апелантовој кривици. Нарочито таква оцјена може да се да за закључак о облику апелантове виности, иако је то одлучујуће за доношење одлуке о томе да ли је кривично дјело које је апеланту стављено на терет заиста учињено. Наиме, да би се утврдило да ли постоји кривично дјело несавјесног рада у служби неопходно је да се ради о «очигледно несавјесном поступању у вршењу дужности», што битно разграничава ово дјело од обичног занемаривања службене дужности. Да ли постоји «очигледно несавјесно поступање» фактичко је питање које се рјешава сходно околностима сваког случаја. Из образложења оспорених пресуда, међутим, не може да се закључи на основу чега су редовни судови, сем на основу сопствене анализе уставности општег правног акта, извели закључак да је испуњен овај објективни елемент бића наведеног кривичног дјела.

39. С друге стране, субјективна страна бића овог кривичног дјела је сложена, јер је чини умишљај и нехат. Наиме, службено лице које несавјесно поступа мора да буде свјесно своје велике несавјесности, чињенице да крши закон или други пропис односно општи акт или да пропушта надзор у вршењу службе, па то хоће или пристаје да наступе забрањене посљедице (директни и евентуални умишљај). Међутим, у односу на тежу посљедицу може да постоји и нехат, јер учинилац треба да је свјестан или је био дужан и могао да буде свјестан да због његовог несавјесног поступања може да наступи тежа повреда права другог или имовинска штета.

40. С овим у вези, Уставни суд указује да је виност врло комплексна субјективна категорија код чије оцјене мора да се има у виду личност учиниоца, начин на који је одлучио да изврши кривично дјело, његова мотивација итд. Као таква, она је основни разлог зашто одређено понашање може да се сматра кривичним дјелом. Уставни суд сматра да редовни судови нису уопште образложили на основу чега су закључили да је апелант у односу на извршење овог кривичног дјела поступао са умишљајем или да је у односу на тежу посљедицу апелант поступао са нехатом. Напротив, иако даје дефиниције различитих облика виности, Окружни суд закључује у свом образложењу да је првостепени суд «погрешно указао да се ради о умишљају», будући да из изреке и цјелокупног образложења произилази да

«првостепени суд цијени да је [апелант] поступао у тзв. професионалном нехату у погледу наступања штете, а не да је поступао с умишљајем». Међутим, Уставни суд запажа да оваквој констатацији и закључку не слиједи никакво образложење из ког би објективно било јасно на основу чега је само такав закључак могућ и на основу које и какве оцјене доказа је такав закључак изведен. Сем тога, Уставни суд указује да апелант оправдано указује и на то да првостепени суд није заузео никакав став о налазу вјештака финансијске струке, који је изјавио да је контролу утрошка буџетских средстава вршила јавна ревизија и буџетска инспекција, да је извршен ребаланс буџета и да су за тзв. посебне потребе предвиђена средства од 2.000.000 КМ, одакле је Влада РС могла да издваја та средства за куповину станова. Уставни суд сматра да ни првостепени ни другостепени суд нису образложили ни да ли су ни како су утврдили да је апелантовим радњама «теже повријеђено право другог» или да је наступила имовинска штета, што је саставни елеменат бића кривичног дјела које је апеланту стављено на терет. Узимајући све ово у обзир, Уставни суд сматра да недостатак задовољавајућег образложења закључка о апелантовој кривици, те недостатак објективизације субјективне оцјене суда свестраном анализом и оцјеном изведених доказа, није у складу са захтјевима правичног суђења из члана 6 став 1 Европске конвенције.

41. Такође, Уставни суд сматра да образложења оспорених пресуда не задовољавају ни обавезу поштовања принципа *in dubio pro reo*. Ово тим прије што су суд, тужилац и други органи обавезни према ЗКП да утврде све чињенице – како оне које иду на терет, тако и оне које иду у корист оптуженог. Због примјене принципа *in dubio pro reo*, чињенице које иду на терет оптуженог морају да буду са сигурношћу утврђене, за разлику од чињеница које иду у корист окривљеног, а које се узимају као утврђене чак и онда када су само вјероватне, тј. када постоји сумња да оне постоје. Уставни суд сматра да образложења која су дали и првостепени и другостепени суд нису довољно прецизна и јасна, те да се из тих образложења не види да ли су и на који су начин судови примијенили принцип *in dubio pro reo* у односу на апеланта као оптуженог.

42. Уставни суд такође запажа да се Окружни суд није детаљније упуштао у питање оцјене доказа које је дао првостепени суд, што је примарно задатак тог суда, и то не само са аспекта кривично-правних прописа, већ и Европске конвенције. Наиме, сходно члану II/2 Устава Босне и Херцеговине Европска конвенција и њени протоколи се директно примјењују у Босни и Херцеговини и имају приоритет над

сваким другим правом, а сходно члану II/6 Устава Босне и Херцеговине «Босна и Херцеговина, сви судови, установе, органи власти, те органи којима посредно руководе ентитети или који дјелују унутар ентитета подвргнути су, односно примјењују људска права и основне слободе на које је указано у ставу 2.» На основу ових одредби Устава Босне и Херцеговине Окружни суд је, у конкретном случају, требао детаљније да испита да ли образложење првостепене пресуде и изведени закључак задовољавају захтјеве ЗКП, али и члана 6 Европске конвенције, умјесто што је дао још детаљнију анализу правне ваљаности Правилника.

43. На основу свега наведеног, Уставни суд сматра да образложења оспорених пресуда не задовољавају захтјеве правичног суђења већ остављају утисак произвољности, због чега је тим пресудама прекршено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

44. Уставни суд закључује да постоји кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, када осуђујућа пресуда не садржи разлоге из којих са сигурношћу може да се закључи да је апелант починио кривично дјело које му се ставља на терет и када суд не даје објективно, логично и увјерљиво образложење за свој закључак о апелантовој кривици, већ се његова оцјена доказа доима произвољном.

45. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 3 Пословника Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

46. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић

Predmet broj AP 2468/05

**ODLUKA
O DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Zlatana Gligorijevića podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj Pžp-2047/05 od 17. augusta 2005. godine i Rješenja Suda za prekršaje Banja Luka broj II-P-1564/04 od 12. aprila 2005. godine

Odluka od 21. decembra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 2468/05**, rješavajući apelaciju **Zlatana Gligorijevića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 21. decembra 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Zlatana Gligorijevića.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3.d. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Rješenje Okružnog suda u Banjoj Luci broj Pžp-2047/05 od 17. augusta 2005. godine.

Predmet se vraća Okružnom sudu Banja Luka, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku, u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. st. 1. i 3.d. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Sudu za prekršaje Banja Luka da u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o

preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objavit u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Zlatan Gligorijević (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banje Luke podnio je 1. decembra 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj Pžp-2047/05 od 17. augusta 2005. godine i Rješenja Suda za prekršaje Banja Luka (u daljnjem tekstu: Sud za prekršaje) broj II-P-1564/04 od 12. aprila 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda i Suda za prekršaje zatraženo je 26. decembra 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Odgovore na apelaciju dostavili su Sud za prekršaje 11. januara 2006. godine, a Okružni sud 26. januara 2006. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Suda za prekršaje i Okružnog suda dostavljeni su apelantu 2. novembra 2006. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Rješenjem Suda za prekršaje broj II-P-1486/04 od 12. aprila 2005. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Okružnog suda broj Pžp-2047/05 od 17. augusta 2005. godine, apelant je proglašen krivim za prekršaj iz člana 50. stav 4. Zakona o osnovama sigurnosti

saobraćaja (u daljnjem tekstu: ZOOSS), što je kažnjivo po članu 226. st. 1. i 3. tačka 5. istog zakona, pa mu je izrečena novčana kazna u ukupnom iznosu od 120 KM i zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilima «B» kategorije u trajanju od tri mjeseca s tim što se ova zaštitna mjera neće izvršiti ako apelant u roku od jedne godine ne počini isti ili sličan prekršaj.

7. U prvostepenom postupku Sud za prekršaje je na ročištu održanom 2. jula 2004. godine saslušao apelanta u svojstvu okrivljenog, drugookrivljenog Dragutina Pašalića, a u dokaznom postupku izvršio uvid u dokumentaciju i saslušao svjedoka – policajca koji je vršio uviđaj saobraćajne nezgode u kojoj je učestvovao apelant. Nakon provođenja ovih dokaza, prvostepeni sud je zaključio da je apelant kriv za prekršaj koji mu je stavljen na teret, pa ga je kaznio kako je već navedeno.

8. Rješavajući apelantovu žalbu protiv prvostepenog rješenja, Okružni sud je zaključio da je prvostepeni sud pravilno utvrdio činjenično stanje i pravilno primijenio materijalno pravo, kao i da ne postoje bitne povrede odredaba prekršajnog postupka. S obzirom na to da je sve apelantove navode ocijenio kao neosnovane, Okružni sud je odbio apelantovu žalbu i u cijelosti je potvrdio prvostepeno rješenje. U obrazloženju rješenja Okružni sud navodi da su neosnovani žalbeni navodi da je nastupila zastarjelost vođenja prekršajnog postupka, jer između pojedinih procesnih radnji nije proteklo zakonsko vrijeme relativne zastarjelosti od 1 godine, niti je do dana pravosnažnog rješavanja prekršajnog postupka proteklo vrijeme od 2 godine. Dalje, ističe ovaj sud, apelant je ispitivan u prvostepenom postupku pošto mu je prethodno saopćeno zbog čega se tereti, te mu je omogućeno da se izjasni o svim činjenicama i okolnostima koje smatra bitnim, omogućeno mu je da stavlja određene dokazne prijedloge, a zapisnik je potpisao bez primjedaba. Dalje, sud navodi da je obavijest o djelu koje se apelantu stavlja na teret dostavljena uz poziv za ispitivanje koji je sadržavao i naznaku da se lice poziva u svojstvu okrivljenog. Okružni sud ističe da apelant prilikom ispitivanja nije istakao da mu je potrebno više vremena za pripremanje odbrane, da ne razumije za šta se tereti, a nije zahtijevao da mu se odredi besplatna pravna pomoć, niti je postavio zahtjev za razmatranje sudskog spisa. Imajući u vidu da činjenično stanje nije složeno, da su pribavljeni dovoljni i pouzdani dokazi za utvrđivanje relevantnih činjenica, te da iskazi okrivljenih o nastanku saobraćajne nesreće nisu protivrječni o bitnim činjenicama, Okružni sud zaključuje da nije bilo potrebno da se održi usmeni pretres, kao i da nisu povrijeđene odredbe člana 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), niti su povrijeđene odredbe prekršajnog postupka.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

9. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije. Apelant ističe da mu nije omogućen uvid u dokumentaciju, da nije imao mogućnost da prisustvuje ispitivanju svjedoka i drugookrivljenog, a osporena rješenja su mu uručena posredstvom policije iako je sudovima bila poznata njegova adresa. Također, apelant ističe da je ove navode isticao i u svojoj žalbi, ali da se Okružni sud «nije bavio povredama prava na pravično suđenje». Apelant predlaže da Ustavni sud usvoji apelaciju i oslobodi ga kazne.

b) Odgovor na apelaciju

10. Sud za prekršaje u odgovoru na apelaciju ističe da nisu osnovani apelantovi navodi jer je apelant svoju odbranu iznio na ročištu održanom 7. februara 2004. godine, a prethodno mu je saopćeno šta mu se stavlja na teret, poučen je o svojim pravima i omogućeno mu je da se izjasni o svim činjenicama i okolnostima, te da stavlja određene prijedloge ili dokaze a zapisnik o saslušanju je glasno diktiran i apelant ga je potpisao bez primjedaba. Dalje, navodi sud, apelant nije predlagao da se vrši suočenje između njega i drugookrivljenog, kao i svjedoka, a da je eventualno sud ignorirao apelantove zahtjeve, onda on ne bi potpisao zapisnik bez primjedaba. Sud nije smatrao da je neophodno odrediti usmeni pretres pošto je ocijenio da iskazi okrivljenih i izvedeni dokazi nisu protivrječni u pogledu utvrđivanja odlučnih činjenica od kojih zavisi postojanje prekršaja, prekršajna odgovornost i sankcija, a što je u skladu sa čl. 73, 75. i 208. Zakona o prekršajima. Sud ističe da se dostava pokušala izvesti putem dostavne službe PTT Banja Luka, ali s obzirom na to da apelant nije zatečen u stanu, niti je podigao pismeno na pošti, to je sud rješenje dostavio posredstvom radnika policije. Sud za prekršaje smatra da nisu povrijeđena apelantova prava na pravično suđenje i predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju kao neosnovanu.

11. Prema ocjeni Okružnog suda, istaknutoj u odgovoru na apelaciju, osporenim rješenjima nije povrijeđeno nijedno od apelantovih ustavnih prava, niti su učinjene povrede prekršajnog postupka na apelantovu štetu kako one na koje sud pazi po službenoj dužnosti, tako ni povrede na koje se apelant poziva a koje su prema sadržaju identične žalbenim prigovorima o kojima je sud odlučio. Okružni sud ističe da u cijelosti ostaje pri navodima iznesenim u obrazloženju svoje odluke i predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

12. **Zakon o prekršajima** («Službeni glasnik Republike Srpske» br. 12/04, 16/95, 21/96, 40/98, 4701 i 96/03)

«Član 73.

Sud koji vodi prekršajni postupak dužan je da istinito i potpuno utvrdi činjenice koje su od važnosti za donošenje rješenja o prekršaju. On je dužan da sa jednakom brižljivošću ispita kako okolnosti koje terete okrivljenog, tako i okolnosti koje mu idu u prilog.

Član 75.

Prekršajni postupak se vodi brzo i kratko, ali tako da se to ne odražava na pravilnost i zakonitost odluke koju treba donijeti

Član 141. stav 1.

Pismeno se dostavlja preko pošte ili preko drugih organa ili neposredno u prostorijama suda koji vodi prekršajni postupak.

Član 208.

Usmeni pretres može se odrediti ako sudija za prekršaje ocijeni da je to potrebno radi boljeg razrješenja stvari.»

VI. Dopustivost

13. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

14. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

15. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Okružnog suda broj Pžp-2047/05 od 17. augusta 2005. godine protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje Okružnog suda doneseno je

17. augusta 2005. godine, a apelantu dostavljeno 3. oktobra 2005. godine, a apelacija je podnesena 1. decembra 2005. godine iz čega očigledno proizlazi da je apelacija podnesena u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

16. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

17. Apelant osporava navedena rješenja Suda za prekršaje i Okružnog suda, tvrdeći da su mu tim rješenjima povrijeđena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

18. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.»

19. Član 6. st. 1. i 3.d. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

«1. [...] Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom [...]

3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

d. [...] da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe[...].»

20. Prvo pitanje na koje Ustavni sud mora odgovoriti tiče se primjenjivosti člana II/3. e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije u konkretnom slučaju, odnosno da li je riječ o «krivičnoj» optužbi protiv apelanta.

21. Ocjena da li je neka optužba «krivična» u smislu značenja iz člana 6. Evropske konvencije daje se na osnovu kriterija: klasificiranje prema zakonodavstvu, priroda prekršaja i priroda i strogost kazne (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Engel i dr. protiv Holandije*, presuda od 8. juna 1976. godine). Ovi kriteriji ne moraju biti kumulativno ispunjeni. Priroda prekršaja uključuje dva potkriterija: obim prekršene norme i svrhu kazne, koji moraju biti kumulativno ispunjeni.

22. Apelant je proglašen krivim i kažnjen zbog djela koje je klasificirano kao prekršaj prema Zakonu o osnovama sigurnosti saobraćaja na putevima. To znači da optužba nije klasificirana kao krivična. Međutim, to nije odlučujuće da bi se primijenile garancije iz člana 6. Evropske konvencije. Što se tiče prirode prekršaja, da bi se radilo o «krivičnoj» optužbi, obim prekršajne norme mora biti općenit, a svrha sankcije mora biti odvracajuća i kažnjiva. U konkretnom slučaju norma kojom je propisan prekršaj odnosi se na sve učesnike u saobraćaju, ona ima opći karakter i ne primjenjuje se samo na neku specifičnu grupu, profesiju ili sl. S druge strane, disciplinske sankcije uglavnom se ustanovljavaju kako bi se osiguralo da pripadnici određenih grupa poštuju određena pravila (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Weber protiv Švajcarske*, presuda od 22. maja 1990. godine). Što se tiče svrhe kazne, ona je općenito u prekršajnom postupku sprečavanje djelatnosti kojima se vrši povreda javnog poretka, sprečavanje učinioca da čini prekršaje i njegovo preodgajanje, odgojni utjecaj na druge da ne čine prekršaje, jačanje morala i utjecaj na razvijanje odgovornosti i discipline građana. U konkretnom slučaju svrha kazne, prema Zakonu o osnovama sigurnosti saobraćaja na putevima, jeste omogućavanje sigurnosti saobraćaja na javnim putevima što je u javnom interesu. Ustavni sud smatra da sve ovo upućuje na zaključak da se radi o «krivičnoj» optužbi, a ne o disciplinskoj sankciji.

23. S obzirom na to da je Ustavni sud utvrdio, na osnovu kriterija prirode prekršaja, da se radi o «krivičnoj» optužbi, priroda i strogost kazne nisu više relevantne (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Őzturk protiv Savezne Republike Njemačke*, presuda od 21. februara 1984. godine). Ipak, Ustavni sud smatra značajnom i činjenicu da je u konkretnom slučaju propisana novčana kazna, kao i da se izrečena novčana kazna pod okolnostima određenim zakonom može zamijeniti kaznom zatvora, što, također, upućuje na zaključak da se radi o «krivičnoj» optužbi.

24. Apelant smatra da nije imao pravično suđenje zbog toga što mu je onemogućeno da izvrši uvid u dokumentaciju, da nije imao mogućnost da prisustvuje ispitivanju svjedoka i drugookrivljenog, a osporena rješenja su mu uručena posredstvom policije iako je sudovima bila poznata njegova adresa stanovanja.

25. U odnosu na apelantove žalbene navode da nije imao pravično suđenje zbog toga što mu je onemogućeno da izvrši uvid u dokumentaciju, Ustavni sud primjećuje da su navedeni prigovori bili razmatrani u postupku po izjavljenoj apelantovoj žalbi i Okružni sud je posebno obrazložio ove žalbene navode. U tom pravcu Okružni sud je istakao: *«Prilikom ispitivanja okrivljeni nije [...] postavio zahtjev za razmatranje sudskog spisa.»* Ustavni sud smatra da je ovakvo obrazloženje jasno i razumljivo, te da ne postoje elementi koji bi ukazivali na proizvoljnost u primjeni relevantnih materijalnih i procesnih propisa.

26. U odnosu na apelantove navode da mu je povrijeđeno pravo na pravičan postupak jer su mu osporena rješenja uručena posredstvom policije, Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju dostavljanje pismena izvršeno u skladu sa članom 141. Zakona o prekršajima, kojim je propisano da se pismena dostavljaju putem pošte ili preko drugih organa ili neposredno u prostorijama suda koji vodi postupak. S obzirom na to, Ustavni sud smatra da nisu osnovani apelantovi navodi da mu je dostavljanje pismena izvršeno nezakonito, niti da su ovakvim načinom dostavljanja povrijeđena njegova ustavna prava. Dakle, navedeni apelantovi prigovori nisu osnovani, a i način na koji su navedena pitanja riješili u konkretnom slučaju redovni sudovi, prema mišljenju Ustavnog suda, ne ukazuje na mogućnost da je time došlo do povrede prava na pravično suđenje s obzirom na to da u njima nema bilo kakve proizvoljnosti.

27. Međutim, apelantov prigovor da nije imao mogućnost da prisustvuje ispitivanju svjedoka i drugookrivljenog relevantan je u odnosu na standarde koji se tiču ustavnog prava na pravično suđenje i ukazuju da je došlo do povrede prava na pravično suđenje načinom na koji su redovni sudovi riješili pitanja obuhvaćena navedenim apelantovim prigovorom.

28. Ustavni sud primjećuje da je prvostepeni sud 2. jula 2004. godine saslušao apelanta u svojstvu okrivljenog, kao i drugookrivljenog Dragutina Pašalića i u svojstvu svjedoka – policajca Gorana Dragojevića. Međutim, iz navoda apelacije i dokumentacije u spisu Ustavni sud, također, zapaža da je prvostepeni sud proveo saslušanja odvojeno, odnosno apelant nije bio prisutan saslušanju drugookrivljenog i svjedoka, te da nije ni bio u mogućnosti da eventualno osporava njihove iskaze ili da im postavlja pitanja.

29. U vezi sa navedenim, Ustavni sud primjećuje da Okružni sud u osporenoj presudi, između ostalog, navodi: *«Okrivljeni u žalbi ispravno navodi da je njegovo ispitivanje i ispitivanje drugookrivljenog i svjedoka izvršeno na odvojenim ročištima. Međutim, pošto je pravilno ocijenjeno da iskazi okrivljenih i izvedeni dokazi nisu protivrječni u pogledu utvrđivanja odlučnih činjenica od kojih zavisi postojanje prekršaja, prekršajna*

odgovornost i sankcija, prvostepeni sud nije imao obavezu da odredi usmeni pretres tokom postupka a što je u skladu sa odredbama čl. 73, 75. i 208. Zakona o prekršajima.» Dakle, u smislu navedenih propisa sudovi su ocijenili da u konkretnom slučaju nije potrebno odrediti usmeni pretres i u vezi s tim su dali obrazloženje.

30. Dakle, nesporna je činjenica da apelant nije bio prisutan tokom saslušanja drugookrivljenog i policajca Gorana Dragojevića, budući da se i Okružni sud osvrnuo u obrazloženju rješenja na ovaj žalbeni prigovor, istakavši da su ispitivanja apelanta, drugookrivljenog i svjedoka izvršena na odvojenim ročištima. Prema mišljenju Ustavnog suda, navedeni prigovor pokreće opća pitanja koja se tiču prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i posebne garancije koje daje član 6. Evropske konvencije u stavu 3. tačka d. koje se tiču prava optuženog na ispitivanje svjedoka optužbe. Prema konstantnoj praksi Evropskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda, svi dokazi, u principu, moraju biti izvedeni u prisustvu optuženog, kome se mora dati mogućnost da tokom suđenja pokuša osporiti navode optužbe, kao i dokaze kojima se optužba potkrepljuje. Ovdje je nesporno da se saslušanjem policajca potkrepljuje «optužnica» protiv apelanta, imajući u vidu činjenicu da je navedeno lice i jedan od podnosilaca prekršajne prijave protiv apelanta. Nesporno je da apelant u toku postupka pred prvostepenim sudom nije prisustvovao saslušanju policajca i drugookrivljenog, kao i da mu je zbog toga onemogućeno da eventualno prigovori njihovim iskazima.

31. Navedenim postupanjima prvostepenog suda apelantu nije data prilika da pokuša osporiti dokaze «optužbe» i iznijeti navode koji mu idu u korist, čime je, prema mišljenju Ustavnog suda, došlo do narušavanja standarda pravičnog suđenja koje propisuje član 6. st. 1. i 3. tačka d. Evropske konvencije.

32. Ustavni sud ne može prihvatiti navode Okružnog suda čija se suština svodi na tvrdnje da, pošto je pravilno ocijenjeno da iskazi okrivljenih i izvedeni dokazi nisu protivrječni u pogledu utvrđivanja odlučnih činjenica od kojih zavisi postojanje prekršaja, prekršajna odgovornost i sankcija, prvostepeni sud nije imao obavezu da odredi usmeni pretres tokom postupka a što je u skladu sa odredbama Zakona o prekršajima. Ustavni sud naglašava kako smatra da upravo odredbe Zakona o prekršajima predviđaju obavezan kontradiktorni postupak kada se provodi redovan prekršajni postupak, kao što je bilo u konkretnom slučaju.

33. Zadatak Ustavnog suda je da ukaže na obavezu poštivanja principa koje propisuje Ustav Bosne i Hercegovine kao najviši pravni akt u državi. Prema tome, čl. II/1. i II/2. Ustava Bosne i Hercegovine utvrđuju obavezu Bosne i Hercegovine da svojim građanima

osigura najviši stepen poštivanja međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda, te da odredbe Evropske konvencije imaju supremaciju nad svim ostalim zakonima. Pravo na pravično suđenje utvrđeno je Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom, ono se primjenjuje na sve slučajeve u kojim se «utvrđuje osnovanost krivične optužbe» kao što je bilo u konkretnom predmetu. Pravo na pravično suđenje sadrži i obavezu provođenja kontradiktornog postupka, koja se mora poštivati kada se radi o redovnom prekršajnom postupku, jer se i u tom postupku utvrđuje «osnovanost krivične optužbe».

34. Na osnovu navedenog, a imajući u vidu da je u konkretnom slučaju nesporno utvrđeno da su pred prvostepenim sudom saslušavani drugookrivljeni i svjedok «optužbe», a da apelant nije prisustvovao njihovom saslušanju, Ustavni sud zaključuje da je u ovom slučaju prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3. d. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

35. Prekršeno je apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3.d. Evropske konvencije u slučaju kada su pred prvostepenim prekršajnim sudom saslušavani drugookrivljeni i svjedok «optužbe», a apelant nije prisustvovao njihovom saslušanju, niti mu je data mogućnost da ih ispituje.

36. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

37. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 1410/05

**ODLUKA
O DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Stojanke Katalinić
podnesena zbog duljine traja-
nja postupka u predmetu pred
Općinskim sudom u Živinicama
broj P-591/99

Odluka od 9. studenog 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 1410/05**, rješavajući apelaciju **Stojanke Katalinić**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 4. točka 14, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Jovo Rosić, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 9. studenog 2006. godine je donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Stojanke Katalinić.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku u predmetu Općinskog suda u Živinicama broj P- 591/99.

Nalaže se Općinskom sudu u Živinicama da bez daljnjeg odgađanja donese odluku u predmetu broj P-591/99, sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Općinskom sudu u Živinicama da, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u svrhu njezine ovrhe.

Odbacuje se apelacija Stojanke Katalinić u odnosu na pravo na poštivanje privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, pravo na život iz članka II/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, odnosno članka 1. Protokola broj 6 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i pravo na osobnu slobodu i sigurnost iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao nedopustiva, zato što je preuranjena.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Stojanka Katalinić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Brčkog je podnijela 1. srpnja 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog duljine trajanja postupka u predmetu pred Općinskim sudom u Živinicama (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj P-591/99. Apelantica je 17. kolovoza 2006. godine podnijela Ustavnom sudu dopunu apelacije.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), Općinskog suda i sudionika u postupku Memnuma Hadžiavdića (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 7. srpnja 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju, a od Općinskog suda je zatražen na uvid spis tog suda broj P-591/99.

3. Odgovor na apelaciju Kantonalni sud je dostavio 15. srpnja 2005. godine, Općinski sud 25. srpnja 2005. godine i spis broj P-591/99, a tuženi je dostavio odgovor na apelaciju 13. srpnja 2005. godine.
4. Općinski sud je, na zahtjev Ustavnog suda od 8. lipnja 2006. godine, 21. lipnja 2006. godine dostavio informaciju Ustavnom sudu o tijeku postupka pred Općinskim sudom u tome trenutku. Na zahtjev Ustavnog suda od 31. listopada 2006. godine Općinski sud je isti dan dostavio informaciju o tijeku postupka pred tim sudom u tome trenutku.
5. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Kantonalnog i Općinskog suda, te tuženog su dostavljeni apelantici 7. rujna 2006. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičinih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:
7. Apelantičin suprug Đuro Katalinić je, kao prodavac, 20. kolovoza 1999. godine sa tuženim, kao kupcem, zaključio ugovor o prodaji nekretnina označenih kao k.č. broj 1018/7 «kuća», kuća i zgrada površine 61 m², upisanih u posjedovni list broj 1006 k.o. Živinice, prema novom premjeru (stari premjer: k.č. broj 93/1 zvana «kuća», kuća i zgrada, površine 61 m², upisane u zk. ul. broj 2420 k.o. Živinice) po cijeni od 15.000 DM. Ugovor o prodaji nekretnina ugovorne strane su potpisale a potpisi ugovornih strana su ovjereni u Općinskom sudu, OV broj 2632/99 od 20. kolovoza 1999. godine. Nakon toga, na zahtjev kupca, u Katastarskom operatu Općine Živinice i Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda u Živinicama je izvršena promjena upisa prava posjeda i vlasništva opisanih nekretnina sa prodavca na kupca, sa vlasničkim udjelom 1/1.
8. Nakon zaključivanja navedenog ugovora o prodaji nekretnina Đuro Katalinić, kao prodavac, 4. studenog 1999. godine je podnio Općinskom sudu tužbu protiv Memnuma Hadžavića, kao kupca, radi poništenja ugovora o prodaji nekretnina zbog prevare. Međutim, preciziranim tužbenim zahtjevom od 9. listopada 2003. godine apelantičin suprug, kao tužitelj, zatražio je da se utvrdi ništavost predmetnog ugovora zbog svoje potpune poslovne nesposobnosti u vrijeme zaključivanja upitnog ugovora.
9. Općinski sud je donio djelomičnu Presudu broj P-591/99 od 29. listopada 2003. godine kojom je usvojio precizirani tužbeni zahtjev tužitelja od 9. listopada 2003. godine i utvrdio da je ništav ugovor o prodaji nekretnina, zaključen između tužitelja Đure

Katalinića i tuženog Memnuma Hadžiavdića, koji su potpisale ugovorne strane a njihovi potpisi ovjereni u Općinskom sudu u Živinicama, OV broj 2632/99 od 20. kolovoza 1999. godine, i naložio Katastarskom operatu Općine Živinice i Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda u Živinicama da odmah po primitku presude izvrše promjenu upisa prava posjeda i prava vlasništva sa prodavca na kupca sa posjedovnim, odnosno vlasničkim dijelom 1/1 opisanih nekretnina pod prijetnjom zakonskih posljedica. Općinski sud je zaključio da će o protutužbi tuženog i troškovima postupka odlučiti nakon pravomoćnosti djelomične presude.

10. Protiv djelomične Presude Općinskog suda broj P-591/99 od 29. listopada 2003. godine tuženi je uložio priziv Kantonalnom sudu zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Kantonalni sud je Rješenjem broj Gž-122/04 od 15. srpnja 2005. godine uvažio priziv tuženog, ukinuo djelomičnu presudu Općinskog suda i predmet vratio prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje. U obrazloženju svojega rješenja Kantonalni sud je konstatirao da se prizivom tuženog dovodi u pitanje parnična sposobnost tužitelja u konkretnoj pravnoj stvari, pa, u svezi s tim, i pravilnost njegovog zastupanja, na koju, inače, kao procesnu smetnju taj sud pazi i po službenoj dužnosti. Stoga je naložio Općinskom sudu da raspravi o pitanju parnične sposobnosti tužitelja i, u svezi s tim, pitanje pravilnosti zastupanja tužitelja u ovoj pravnoj stvari, pa, ovisno o ishodu toga raspravljanja, poduzme potrebite postupke radi otklanjanja procesnih smetnji i nedostataka.

11. Postupak pred Općinskim sudom, nakon što je Kantonalni sud ukinuo djelomičnu Presudu Općinskog suda broj P-591/99 od 29. listopada 2003. godine, prema obavijesti Općinskog suda broj SU-033-0-SU-06-00534 od 19. lipnja 2006. godine još uvijek traje i Općinski sud utvrđuje pitanje parnične sposobnosti tužitelja i, u svezi s tim, pitanje zastupanja tužitelja, kako je i naložio Kantonalni sud. Na apelantičin zahtjev Općinski sud je dopustio apelantici da kao umješač sudjeluje u ovoj parnici na strani tužitelja, jer je ocijenio da postoji apelantičin pravni interes da tuženi uspije u parnici. Također prema navedenoj obavijesti Općinskog suda, tijekom ponovnog postupka pred Općinskim sudom tužitelj je umro, a postupak su nastavili voditi zakonski nasljednici - apelantica, te sin i kćerka apelantice i njezinog preminulog supruga. Prema obavijesti Općinskog suda broj P-586/05 od 31. listopada 2006. godine, postupajuća sutkinja je više puta usmeno kontaktirala sa vještakom medicinske struke, u svrhu dodatnog izjašnjenja, te mu se obraćala pisanim putem. Iako je zahtjev za dodatno izjašnjenje vještaku dostavljen 24. svibnja 2006. godine, vještak se do danas nije izjasnio na okolnost ima li konstatirano stanje kod tužitelja kao posljedicu gubitak potpune ili djelomične sposobnosti za rasuđivanje, odnosno postoje

li uvjeti za potpuno ili djelomično oduzimanje poslovne sposobnosti tužitelja, o čemu ovisi ocjena parnične sposobnosti tužitelja i pravilnost njegovog zastupanja u konkretnom predmetu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelantica je podnijela apelaciju Ustavnom sudu u kojoj je navela da su zbog toga što Općinski sud nije donio presudu u predmetu P-591/99 povrijeđena njezina ustavna prava, i to: pravo na pravičan postupak zaštićeno člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na privatni i obiteljski život, dom i prepisku zaštićeno člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 8. Europske konvencije, pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, pravo na život i pravo na osobnu slobodu i sigurnost iz članka II/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije, odnosno članka 1. Protokola broj 6 uz Europsku konvenciju i članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije.

b) Odgovor na apelaciju

13. U svojem odgovoru na apelaciju Općinski sud navodi da nije učinjena nijedna povreda koja bi utjecala na zakonitost odluke, pa ni povreda apelantičinog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije. Također, Općinski sud navodi da je predmetni postupak u cjelini bio pravičan i da nije bilo proizvoljnosti i nepotrebnog odgađanja ročišta, već se nastojao efikasno okončati predmet. Općinski sud je, dalje, istaknuo da je donesena djelomična presuda kojom je udovoljeno tužbenom zahtjevu tužitelja da se poništi predmetni ugovor i predaja upitne nekretnine u posjed, jer je ta mogućnost postojala u prijašnjem Zakonu o parničnom postupku, a da bi se kasnije postupak mogao nastaviti povodom protutužbe tuženog, koji je tražio da se tužitelj obveže da mu vrati novac za prodanu nekretninu i naknadi štetu. Općinski sud, dalje, ističe da je upitni apelantičin predmet uzet prioritarno u rad upravo zbog prakse ovog suda da se prioritarno rješavaju predmeti u kojim su intervenirali ombudsmeni i drugi pravni subjekti. Dalje se navodi da je sud na koncu 2004. godine imao oko 100 neriješenih predmeta, koji datiraju još od 1997. godine, a više od 1.000 predmeta koji nose stariju poslovnu oznaku od upitnog predmeta. Općinski sud, dalje, navodi da, obzirom da je prijašnja presuda ukinuta, te na upute iz Rješenja Kantonalnog suda broj Gž-122/04

od 15. srpnja 2005. godine, koje su se odnosile na to da je neophodno, prije svega, raspraviti o pitanju parnične sposobnosti tužitelja, te, u svezi s tim, i o pitanju pravilnosti zastupanja tužitelja u ovoj pravnoj stvari, sud je opozvao rješenje o pripremnom ročištu od 7. studenog 2005. godine, kako bi se vještak neuropsihijatar izjasnio na okolnost bi li posljedica konstatiranog stanja kod tužitelja bilo potpuno ili djelomično oduzimanje poslovne sposobnosti, što bi moglo dovesti u pitanje njegovu parničnu sposobnost, a slijedom toga i pravilnost zastupanja tužitelja u konkretnoj pravnoj stvari. Obzirom na činjenicu da je bilo neophodno angažirati vještaka medicinske struke, koji je i u prijašnjem postupku davao svoje izjašnjenje, Općinski sud je tužiteljima naložio da na ime angažiranja vještaka uplate iznos od 150,00 KM, te da dokaz o uplati dostave sudu u roku od 15 dana. Naredbom predsjednika Općinskog suda dana je suglasnost da se osiguraju neophodni troškovi iz proračuna, budući da ih stranka nije u mogućnosti predujmiti, a vještačenje je neophodno radi razrješenja ove pravne stvari. Dalje, Općinski sud je 24. svibnja 2006. godine vještaku Aliji Sutoviću dostavio podnesak kako bi se izjasnio prema uputama Kantonalnog suda, a nakon što se vještak izjasni o traženom, Općinski sud će odlučiti o daljnjem nastavku postupka.

14. Kantonalni sud u svojem odgovoru na apelaciju ističe da je člankom 6. Europske konvencije svakoj osobi zagarantirano da se u razumnom roku odluči o njezinom pravu u građanskom postupku. Međutim, načelo rješavanja predmeta povodom priziva u razumnom roku, kako je propisano člankom 6. Europske konvencije i u zakonskom roku kako slijedi iz odredbe članka 217. stavak 3. ZPP, može se primijeniti kod onih sudova koji su opterećeni samo optimalnim brojem predmeta za rješavanje povodom priziva, a takva situacija nije kada je u pitanju ovaj sud. Kantonalni sud navodi da ima ukupno 1.815 neriješenih predmeta na drugostupanjskom parničnom referatu, dakle, odlučivanju povodom priziva protiv odluka koje su donijeli prvostupanjski sudovi, a reduciran je broj sudaca nakon imenovanja na 20 u odnosu na prijašnjih 35 sudaca. Kantonalni sud je naveo da od ukupnog broja neriješenih predmeta još uvijek ima 36 neriješenih predmeta iz 2003. godine, 1.016 predmeta iz 2004. godine i 763 predmeta iz 2005. godine sa 5. srpnjem 2005. godine. Dalje, sud je naveo da je, zbog velikog broja neriješenih predmeta, u ovom sudu sačinjen plan rješavanja zaostalih neriješenih predmeta, pa se kao prioriteta uzimaju u rad predmeti koji su prema zakonu žurni. U te predmete se ubrajaju predmeti koji se tiču stambenih sporova, radnih sporova, obiteljskih sporova (razvod braka, izdržavanje, povjeravanje djece), smetanje posjeda, izvršni predmeti, sudbene mjere osiguranja, stečaj, te svi postupci koji su po zakonu žurni a regulirani su Zakonom o izvanparničnom postupku. Nakon uzimanja tih predmeta u rad ostali predmeti se uzimaju redom kako su

zaprimljeni na rješavanje povodom priziva u ovaj sud. U konkretnom slučaju predmet broj GŽ-122/04 u Kantonalnom sudu je zaprimljen 26. siječnja 2004. godine, te obzirom da nije predstavljao predmet koji je prema zakonu žurne naravi, prema redoslijedu rješavanja takve vrste predmeta u odnosu na vrijeme primitka, raspoređen je sucu u rad 3. lipnja 2005. godine, kao i ostali predmeti takve vrste preostali iz 2003. godine i zaprimljeni u 2004. godini. Glede apelantičnih navoda da je ovaj sud nerazumno odugovlačio rješavanje predmeta povodom priziva, jer navodno je priziv nepravodoban, Kantonalni sud je naveo da ti navodi nisu točni, jer je, prema podacima u spisu, nepobitno da je tuženi pravovremeno izjavio priziv protiv djelomične presude Općinskog suda.

15. Odgovarajući na apelaciju, u svezi sa prodajom predmetnih nekretnina, tuženi ističe da su navodi apelacije neutemeljeni i predlaže da se apelacija odbije.

V. Relevantni propisi

16. **Zakon o parničnom postupku** («Službene novine Federacije BiH» br. 42/98 i 3/99) u relevantnom dijelu glasi:

«Članak 10.

Sud je dužan nastojati postupak provesti bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zlouporabu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Članak 71.

(1) Stranka koja je potpuno poslovno sposobna može sama obavljati radnje u postupku (parnična sposobnost).

(2) Punoljetna osoba kojoj je djelomično ograničena poslovna sposobnost parnično je sposobna u granicama svoje poslovne sposobnosti.

...»

Zakon o parničnom postupku («Službene novine Federacije BiH» br. 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

«Članak 10.

Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zlouporabu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Članak 292.

(1) Stranka koja je potpuno poslovno sposobna može sama vršiti radnje u postupku (parnična sposobnost).

(2) Punoljetna osoba kojoj je djelomično ograničena poslovna sposobnost parnično je sposobna u granicama svoje poslovne sposobnosti.»

Zakon o obligacijskim odnosima («Službeni list R BiH» br. 2/92, 13/93 i 13/94 i «Službene novine FBiH» broj 29/03) u relevantnom dijelu glasi:

«Članak 56.

(1) Za zaključenje punovažnog ugovora potrebno je da ugovarač ima poslovnu sposobnost koja se traži za zaključenje tog ugovora.

(2) Ograničeno poslovno sposobna osoba može bez odobrenja svojeg zakonskog zastupnika zaključivati samo one ugovore čije joj je zaključivanje zakonom dopušteno.»

Ništavi ugovori

«Članak 103.

(1) Ugovor koji je protivan prinudnim propisima ništav je ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

.....

Članak 109.

Na ništavost sud pazi po službenoj dužnosti i na nju se može pozvati svaka zainteresirana osoba.

....»

VI. Dopustivost

17. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi

učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

19. Prigodom ispitivanja dopustivosti apelacije u dijelu koji se odnosi na navodne povrede članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, članka II/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Europske konvencije, odnosno članka 1. Protokola broj 6 uz Europsku konvenciju i prava na slobodu i sigurnost osoba iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 16. stavak 1. i stavak 4. alineja 14. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.»

Članak 16. stavak 1. i stavak 4. točka 14. Pravila Ustavnog suda glasi:

«1) Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

4) Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

14) apelacija je preuranjena.»

20. Prema odredbama članka 16. stavak 1. i stavak 4. točka 14. Pravila Ustavnog suda, apelacija se može podnijeti samo protiv presude, odnosno odluke kojom je postupak u određenom predmetu okončan.

21. U konkretnom slučaju postupak o predmetu apelacije je u tijeku pred Općinskim sudom i potpuno je neizvjesno na koji će se način okončati, te hoće li ili ne njegov rezultat biti povreda prava na koja se apelantica u ovom dijelu apelacije poziva. Zbog toga, Ustavni sud zaključuje da su apelantičini navodi o kršenju navedenih prava preuranjeni, te u tome dijelu apelaciju smatra nedopustivom zbog toga što je preuranjena.

22. Međutim, glede apelantičinih navoda o povredi prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud naglašava da, sukladno članku 16. stavak 3. Pravila Ustavnog suda, može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

23. Ustavni sud ukazuje da se u kontekstu prizivne nadležnosti Ustavnog suda iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine izraz «presuda» mora široko tumačiti. Taj izraz ne treba samo uključivati sve vrste odluka i rješenja već i nedostatak donošenja odluke kada se za takav nedostatak utvrdi da je neustavan (vidi Odluku Ustavnog suda broj *U 23/00* od 2. veljače 2001. godine, objavljenu u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 10/0). Ustavni sud podsjeća da, sukladno članku II/1. Ustava Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina i oba entiteta trebaju osigurati najvišu razinu ljudskih prava i temeljnih sloboda i da se, sukladno članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode određene Europskom konvencijom i njezinim protokolima izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini, a člankom II/6. Ustava Bosne i Hercegovine je propisana obveza Bosne i Hercegovine i svih sudova, agencija, državnih tijela i posrednih tijela kojima rukovode entiteti ili koji djeluju unutar entiteta da primjenjuju i poštuju ljudska prava i temeljne slobode navedene u članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

24. Polazeći od prakse Europskog suda za ljudska prava na području iscrpljivanja pravnih lijekova, Ustavni sud smatra da se prigodom primjene odredaba iz članka 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda to pravilo mora primjenjivati uz određen stupanj fleksibilnosti i bez pretjeranog formalizma (vidi Europski sud za ljudska prava, *Cardot protiv Francuske*, presuda od 19. ožujka 1991. godine, serija A broj 200, stavak 34). Ustavni sud naglašava da pravilo iscrpljivanja pravnih lijekova koji su mogući prema zakonu nije apsolutno, niti se može primjenjivati automatski, te prigodom ispitivanja je li bilo poštivano neophodno je uzeti u obzir određene okolnosti svakog pojedinog predmeta (vidi Europski sud za ljudska prava, *Van Oosterwijck protiv Belgije*, presuda od 6. prosinca 1980; serija A broj 40, stavak 35). To, između ostalog, znači da se mora realno uzeti u obzir ne samo postojanje formalnih pravnih sredstava u pravnom sustavu već i sveukupni pravni i politički kontekst, kao i apelantove osobne prilike.

25. Apelantica se žali da u razdoblju duljem od pet godina Općinski sud još nije donio odluku u predmetu iz čega proizlazi da se žali na povredu prava na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1.

Europske konvencije. Stoga, Ustavni sud zaključuje da se bit apelacije odnosi na povredu prava na donošenje odluke o građanskim pravima i obvezama u razumnom roku.

26. Ustavni sud podsjeća da se na pojedinca ne može staviti pretjeran teret u otkrivanju koji je najučinkovitiji put kojim bi se ostvarila njegova prava. Također, Ustavni sud zapaža da je jedan od temeljnih postulata Europske konvencije da pravna sredstva koja su pojedincu na raspolaganju trebaju biti lako dostupna i razumljiva, te da se propust u ustroju pravnog i pravosudnog sustava države koji ugrožava zaštitu individualnih prava ne može pripisati pojedincu. Osim toga, dužnost države je organizirati svoj pravni sustav tako da omogući sudovima da se povinuju zahtjevima i uvjetima Europske konvencije (vidi Europski sud za ljudska prava, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. veljače 1991. godine, serija A broj 194, stavak 21, i Odluku Ustavnog suda broj U 18/00 od 10. svibnja 2002. godine).

27. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) i članka 16. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VII. Meritum

28. Pravo na pravično suđenje

Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom.»

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

«1. Prigodom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]»

29. U konkretnom slučaju je potrebno, prije svega, odgovoriti na pitanje ima li predmetni postupak karakter «spora» u kojem su se utvrđivala apelantičina «građanska prava i obveze». Ustavni sud ukazuje na vlastitu jurisprudenciju i na praksu Europskog suda za ljudska prava prema kojoj pojam «spora», u smislu značenja članka 6. stavak 1. Europske konvencije, podrazumijeva «sve postupke čiji je rezultat presudan za privatna prava i obveze» (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 540/04* od 18. siječnja 2005. godine, stavak 20, i Europski sud za ljudska prava, *Ringeisen protiv Austrije*, presuda od 28. lipnja 1978. godine, serija A broj 13, stavak 94).

30. U konkretnom slučaju predmetni postupak je parnični postupak za utvrđivanje ništavosti ugovora o prodaji nekretnina. Dakle, radi se o zahtjevu da se u sporu o imovini dobije konačna sudbena odluka u razumnom roku. Stoga, Ustavni sud smatra da je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv.

Razdoblje koje se uzima u obzir

31. Tužitelj je podnio tužbu Općinskom sudu 4. studenog 1999. godine. Nakon što je Kantonalni sud ukinuo prvostupanjsku presudu i vratio predmet na ponovno suđenje postupak je još uvijek u tijeku pred Općinskim sudom. Dakle, može se zaključiti da navedeni postupak od momenta kada je tužitelj - pravni prednik apelantice Općinskom sudu podnio tužbu radi poništenja ugovora o prodaji nekretnina do podnošenja apelacije traje više od šest godina i da još uvijek nije okončan, a od trenutka preciziranja tužbenog zahtjeva, kada je apelantičin suprug kao tužitelj zatražio da se utvrdi ništavost predmetnog ugovora zbog svoje potpune poslovne nesposobnosti u vrijeme zaključenja upitnog ugovora, pa do podnošenja apelacije je protekla jedna godina i osam mjeseci. Budući da je stanje predmeta u vrijeme donošenja odluke Ustavnog suda isto kao i u vrijeme podnošenja apelacije, razdoblje koje se uzima u obzir jeste sedam godina od podnošenja prvobitnog tužbenog zahtjeva, a tri godine od preciziranja tužbenog zahtjeva.

a) Složenost predmeta

32. U svezi sa ocjenom je li neki predmet složen, Europski sud za ljudska prava daje značaj izvjesnom broju činitelja poput naravi činjenica koje treba utvrditi (vidi Europski sud za ljudska prava, *Dobbertin protiv Francuske*, presuda od 25. veljače 1993. godine, serija A br. 256-D, str. 117). Složenost se može ticati činjenica i pravnih pitanja (vidi Europski sud za ljudska prava, presuda od 27. veljače 1992. godine, *Lorenzi, Bernardini i Gritti protiv Italije*, serija A br. 231-G, str. 75). U konkretnom slučaju spor se odnosi na

utvrđivanje je li ugovor o prodaji nekretnina pravno valjan. Da bi se došlo do pravilnog utvrđenja, neophodno je prethodno utvrditi činjenicu je li apelantičin suprug bio potpuno ili djelomično nesposoban za rasuđivanje u vrijeme zaključenja predmetnog ugovora i u vrijeme podnošenja tužbe, te slijedeći rezultate toga utvrđenja, je li mu trebalo potpuno ili djelomično oduzeti poslovnu sposobnost, od čega ovisi njegova parnična sposobnost kao tužitelja. Ustavni sud primjećuje da je apelantičin suprug ovo pitanje pokrenuo četiri godine nakon podnošenja prvobitnog tužbenog zahtjeva kojim je tražio poništenje ugovora o prodaji nekretnina zbog prevare. Takav spor, prema mišljenju Ustavnog suda, jeste osobito složen.

b) Ponašanje podnositelja apelacije

33. Ustavni sud ističe da u građanskim predmetima utvrđivanje je li odluka donesena u razumnom roku ovisi o ponašanju strane koja sudjeluje u postupku (vidi Europsko povjerenstvo za ljudska prava, No. 11541/85 O.I. 70).

34. Sukladno navedenom, Ustavni sud će ispitati apelantičino ponašanje, odnosno ponašanje njezinog pravnog prednika, u ovom predmetu. Ustavni sud primjećuje da je tužbu radi poništenja ugovora o prodaji nekretnina 20. kolovoza 1999. godine Općinskom sudu podnio tužitelj - apelantičin suprug sa zahtjevom da se poništi predmetni ugovor zbog prevare. Pri tome tužitelj nije dostavio Općinskom sudu točnu adresu tuženog, što je doprinijelo onemogućavanju uredne dostave u više prigoda. Apelantičin prednik je više od četiri godine nakon toga, 9. listopada 2003. godine, precizirao tužbeni zahtjev tako što je zatražio da se utvrdi ništavost predmetnog ugovora zbog svoje potpune poslovne nesposobnosti u vrijeme zaključenja spornog ugovora. U navedenoj pravnoj stvari Općinski sud je 20. listopada 2003. godine, dakle, jedanaest dana nakon toga, donio djelomičnu presudu u korist tužitelja, koja je povodom priziva tuženog Rješenjem Kantonalnog suda broj GŽ-122/04 od 15. srpnja 2005. godine ukinuta i predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovni postupak. Slijedeći izneseno, Ustavni sud primjećuje da je nedonošenju prvobitne prvostupanjske presude u roku skoro četiri godine značajno doprinio apelantičin suprug. Rješenjem Općinskog suda apelantici je dopušteno da kao umješac sudjeluje u ovoj parnici na strani tužitelja, jer je Općinski sud ocijenio da postoji apelantičin pravni interes da tuženi uspije u parnici.

35. Ustavni sud zapaža da je u tijeku ponovnog postupka pred prvostupanjskim sudom tužitelj umro, te da je apelantica obavijestila Općinski sud da, kao zakonska nasljednica tužitelja, želi nastaviti parnični postupak. Prema odluci Općinskog suda, angažiran je

vještak – neuropsihijatar i apelantici je rješenjem suda od 20. prosinca 2005. godine naloženo da na ime vještačenja uplati iznos od 150,00 KM. Obzirom da apelantica nije bila u mogućnosti predumjeti troškove vještačenja, a ni tuženi nije pokazao spremnost, predsjednik suda je naredbom dao suglasnost da se osiguraju troškovi vještačenja iz proračuna.

36. Apelantica je pristupila svakom zakazanom ročištu, od momenta kada je postala umješak u sporu 3. prosinca 2002. godine, osim ročišta od 30. svibnja 2003. godine. Apelantica je više puta urgirala kod Općinskog suda da se zakaže ročište i nastavi postupak.

37. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je tužitelj - apelantičin pravni prednik svojim ponašanjem značajno doprinio da se prvobitna prvostupanjska presuda donese tek nakon proteka skoro četiri godine. Međutim, na postupak povodom priziva koji je pred drugostupanjskim sudom trajao skoro dvije godine i ponovni postupak pred Općinskim sudom ni apelantica niti njezin pokojni suprug nisu imali utjecaja koji bi doprinio da ukupan postupak od podnošenja tužbe do danas traje sedam godina.

c) Ponašanje suda

38. Općinski sud je u konkretnom predmetu postupao neujednačeno ažurno. Nakon podnošenja tužbe Općinski sud je zakazao više ročišta, koja su bila vrlo često odgađana zbog procesnih smetnji, jer dostava tuženom nije bila moguća zbog toga što tužitelj nije dostavio traženu adresu. Obzirom da je tuženi u tijeku postupka promijenio i mjesto prebivališta, napustivši Bosnu i Hercegovinu, procesne pretpostavke za održavanje sudbenog ročišta je bilo teško osigurati. Dva puta je ročište odgođeno zbog odsutnosti suca. Općinski sud je tuženom postavio privremenog zastupnika. U ponovljenom postupku, nakon što to apelantica zbog siromaštva nije mogla učiniti, Općinski sud je iz proračuna predumjio troškove za potrebno dodatno vještačenje vještaka medicinske struke.

39. Ustavni sud zapaža da je Općinski sud održao 21 ročište u razdoblju od 3. svibnja 2001. godine do 29. listopada 2003. godine, u razmacima od dva do četiri mjeseca, da je prvobitnu prvostupanjsku presudu donio jedanaest dana nakon što je tužitelj precizirao tužbeni zahtjev. Ustavni sud konstatira da je postupak pred Općinskim sudom do donošenja prvobitne prvostupanjske Presude broj P-591/99 od 29. listopada 2003. godine trajao 3 godine, 11 mjeseci i 25 dana. Predmet je, nakon ukidanja prvostupanjske presude i vraćanja na ponovno suđenje, zaprimljen u Općinskom sudu 16. kolovoza 2005. godine i

nije okončan do dana donošenja ove odluke. Kada se uzme u obzir razdoblje nakon što je Kantonalni sud vratio spis Općinskom sudu na ponovni postupak i razdoblje u kojem je vođen postupak pred prvostupanjskim sudom do donošenja djelomične presude, Ustavni sud konstatira da je postupak samo pred prvostupanjskim sudom ukupno trajao skoro pet godina, a postupak pred Kantonalnim sudom je trajao 1 godinu, 5 mjeseci i 19 dana.

40. Imajući u vidu složenost predmeta, u kojem je saslušan veći broj svjedoka, obavljeno vještačenje (neuropsihijatra za tužitelja i vještačenje nekretnina vještaka geodeta), kao i postavljanje privremenog zastupnika tuženom, Ustavni sud smatra da je Općinski sud, uglavnom, postupao sukladno zakonu. Ono što nedostaje u postupanju Općinskog suda u svrhu odlučivanja u razumnom roku jeste energičnija primjena zakona i kada je u pitanju uređivanje tužbe od tužitelja prije donošenja ukinute prvostupanjske presude i kada je u pitanju provedba dodatnog vještačenja u ponovljenom postupku, te činjenica da u razdoblju od podnošenja tužbe 4. studenog 1999. godine pa do 3. svibnja 2001. godine Općinski sud gotovo uopće nije postupao po tužbi.

41. Međutim, Ustavnom sudu se čini neprihvatljivim opravdanje Općinskog suda da je dao prioritet kao da se radi o žurnom predmetu iako ima 100 neriješenih predmeta iz 1987. godine, a više od 100 predmeta koji imaju stariju poslovnu oznaku od konkretnog predmeta, kao i problemi kadrovske prirode, te opravdanje Kantonalnog suda za postupak koji je pred njim trajao skoro dvije godine, kada se poziva na probleme sa neriješenim «starim predmetima» i smanjenjem broja sudaca tijekom reforme pravosuđa.

42. Ustavni sud ponavlja svoje, ali i stajalište tijela Europske konvencije da se propusti u ustroju pravnog i pravosudnog sustava države, u konkretnom slučaju entiteta, koji ugrožavaju zaštitu individualnih prava ne mogu pripisati pojedincu, niti posljedice tih propusta može snositi pojedinac. Na redovitim sudovima, prema mišljenju Ustavnog suda, jeste obveza da nadležnim tijelima javnih vlasti ukazuju, a na Visokom sudačkom i tužiteljskom vijeću obveza da osigura neovisno, nepristrano i profesionalno pravosuđe, te uspostavi profesionalan i učinkovit sudski sustav.

43. Zbog navedenih razloga Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju povrijeđeno apelantičino pravo da se u razumnom roku odluči o njezinim građanskim pravima i obvezama, sadržano u članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije. Obzirom da apelantica nije podnijela zahtjev za naknadu nematerijalne štete zbog povrede ustavnih prava, sukladno članku 76. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud to pitanje nije ni razmatrao.

VIII. Zaključak

44. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravičan postupak u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada postupak donošenja odluke radi poništenja ugovora o prodaji nekretnina nije okončan ni nakon sedam godina od dana podnošenja tužbenog zahtjeva, a opravdanje redovitih sudova su preopterećenost predmetima i smanjenje broja sudaca tijekom reforme pravosuđa, jer posljedice propusta u ustroju pravosudnog sustava koji ugrožavaju zaštitu individualnih prava ne mogu snositi pojedinci.

45. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

46. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број АП 1570/05

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Хајрудина Хасића
поднесена против Рјешења Врховног
суда Републике Српске број Гж-11/05
од 24. маја 2005. године, Рјешења
Окружног суда у Бањој Луци број Р-
499/03 од 27. децембра 2004. године
и Рјешења Врховног суда Републике
Српске број Рев-602/05 од 31. октобра
2005. године

Одлука од 9. новембра 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 1570/05**, рјешавајући апелацију **Хајрудина Хасића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 став 2, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), у саставу:

Хатица Хаџиосмановић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Валерија Галић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Јово Росић, судија

на сједници одржаној 9. новембра 2006. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Хајрудина Хасића.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Рјешење Врховног суда Републике Српске број Гж-11/05 од 24. маја 2005. године и Рјешење Окружног суда у Бањој Луци број Р-499/03 од 27. децембра 2004. године.

Предмет се враћа Окружном суду у Бањој Луци, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Одбацује се као недопуштена апелација Хајрудина Хасића поднесена против Рјешења Врховног суда Републике Српске број Гж-

11/05 од 24. маја 2005. године и Рјешења Окружног суда у Бањој Луци број Р-499/03 од 27. децембра 2004. године, у односу на члан II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члан 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, због тога што је очигледно (*prima facie*) неоснована.

Налаже се Окружном суду да у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине», «Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине», «Службеном гласнику Републике Српске» и «Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине».

Образложење

I. Увод

1. Хајрудин Хасић (у даљњем тексту: апелант) из Бање Луке, ког заступа Златан Љубљанац, адвокат из Градишке, поднио је 23. јула 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број Гж-11/05 од 24. маја 2005. године и Рјешења Окружног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Окружни суд) број Р-499/03 од 27. децембра 2004. године. Апелант је поднио Уставном суду допуну апелације 1. децембра 2005. године, коју је проширио и на Рјешење Врховног суда број Рев-602/05 од 31. октобра 2005. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног и Окружног суда затражено је 19. децембра 2005. године да доставе одговоре на апелацију, а од Окружног суда је затражено да достави и цио спис.

3. Врховни суд је доставио одговор 13. јануара 2006. године, а Окружни суд одговор и цио спис 16. јануара 2006. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Врховног и Окружног суда достављени су апеланту 28. августа 2006. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

6. Рјешењем Окружног суда број Р-499/03 од 27. децембра 2004. године, које је потврђено Рјешењем Врховног суда број Гж-11/05 од 24. маја 2005. године, одбијен је апелантов предлог којим је тражио да се призна Пресуда Основног суда Државе Лузерн – Кантон Лузерн (у даљњем тексту: Основни суд Државе Лузерн) број 110045 од 2. септембра 2002. године, која је постала правоснажна 27. септембра 2002. године. Наведеном пресудом ДИ «Врбас» д.д. Индустрија намјештаја – Бања Лука (у даљњем тексту: противпредлагач) је обавезана да апеланту плати износ од 2.848.200,42 УСД са 15 одсто камате од 4. октобра 1998. године с тим да се дио износа од 1.134.800,96 УСД окамаћује од 1. октобра 1994. године до 31. октобра 1995. године са 8 одсто камата, а од 1. новембра 1995. године до 3. октобра 1998. године са 15 одсто камата. Истом пресудом противпредлагач је обавезан да сноси парничке трошкове тако да 8.000 швајцарских франака исплати Основном суду Државе Лузерн, а 3.268,55 ШФР адвокату Најсоерги у Лузерну. Рјешењем Окружног суда апелант је обавезан да противпредлагачу накнади трошкове ванпарничког поступка у износу од 2.200 КМ.

7. Судови су утврдили да за признање наведене стране судске одлуке нису били испуњени услови из члана 6 став 3а Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и члана 88 став 1 Закона о рјешавању сукоба закона са прописима других земаља у одређеним односима («Службени лист СФРЈ» бр. 43/82 и 78/82) (у даљњем тексту: ЗРСЗ), који се примјењује у Републици Српској на основу члана 458 Закона о парничком поступку (у даљњем тексту: ЗПП, «Службени гласник РС» бр. 58/03, 85/03 и 74/05). У поступку признавања стране судске одлуке – Пресуде Основног суда Државе Лузерн број 110045 од 2. септембра 2002. године, судови су утврдили да је начином на који је вођен поступак у Основном суду Државе Лузерн повријеђено право противпредлагача да се са поступком, односно поднесеном тужбом и чињеничним наводима у тужби, упозна на језику који је у званичној употреби државе у којој има сједиште. Судови су, такође, утврдили да је пресуда донесена у одсуству

противпредлагача (у том поступку туженог), а да су се тужба и друга писмена покушала да доставе дипломатским путем, те да су, због немогућности достављања на такав начин, званично објављена у лузернском «Кантоналном листу» број 23 од 8. јуна 2002. године, на њемачком језику. Тим огласом тужба против предлагача је стављена на располагање и позван је на јавну расправу. С обзиром на све наведено, Окружни суд је закључио да у конкретном случају за признавање ове стране судске одлуке није испуњен услов из члана 6 став 3а Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и члана 88 став 1 ЗРСЗ у вези са чланом 458 ЗПП, сходно којима ће суд у Босни и Херцеговини одбити да призна стране судске одлуке ако поводом приговора лица против ког је та одлука донесена утврди да то лице није могло да учествује у поступку због неправилности у поступку.

8. Рјешењем Врховног суда број Рев-602/05 од 31. октобра 2005. године одбачена је као недозвољена апелантова ревизија изјављена против Рјешења Врховног суда број Гж-11/05 од 24. маја 2005. године. У образложењу рјешења Врховни суд је навео да се у конкретном случају ради о ванпарничкој ствари у којој се испитује да ли су испуњени услови за признавање стране судске одлуке, те да се рјешењем о признавању не одлучује о меритуму, будући да правоснажна одлука о меритуму већ постоји. Врховни суд је, даље, истакао да је, сходно одредбама члана 254 ЗПП, ревизија дозвољена против рјешења којим је поступак правоснажно завршен. Међутим, у конкретном случају поступак је правоснажно завршен одлуком чије се признање тражи, због чега је одбацио ревизију као недозвољену.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

9. Апелант се жали да је оспореним рјешењима Врховног и Окружног суда којим је одбијен његов предлог за признање стране судске одлуке повријеђено његово право из чл. II/2, II/6, III/3б) Устава Босне и Херцеговине, право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, право на приватни и породични живот, дом и преписку из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине те члана 8 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Апелант истиче да су оспорена рјешења, којима је одбијен његов предлог да се призна правоснажна Пресуда Основног суда Државе Лузерн број 110045 од 2.

септембра 2002. године, незаконита и да су директно супротна наведеним одредбама Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције. Сходно апелантовим наводима, незаконитост оспорених рјешења се огледа у чињеници да Врховни и Окружни суд при доношењу рјешења нису савјесно и брижљиво оцијенили доказе у смислу одредби члана 8 ЗПП у вези са чланом 2 став 2 Закона о ванпарничком поступку («Службени лист СРБиХ» број 10/89 и «Службени гласник Републике Српске» број 74/05). Због свега наведеног, апелант је затражио да Уставни суд укине оспорена рјешења којима му је ускраћено право на имовину, односно новчана средстава која су му досуђена наведеном пресудом Основног суда Државе Лузерн.

b) Одговор на апелацију

10. У одговору на апелацију Врховни суд је навео да противпредлагач до достављања првостепене пресуде није био обавијештен о природи и разлогу тужбе коју је апелант поднио против њега Основном суду Државе Лузерн, због чега је и одбијен захтјев за признавање Пресуде Основног суда Државе Лузерн број 110045 од 2. септембра 2002. године. Врховни суд је нагласио да је приликом одлучивања имао у виду одредбу члана 88 став 1 ЗРСЗ у вези са чланом 458 ЗПП сходно којој ће суд у Босни и Херцеговини одбити да призна страну судску одлуку ако поводом приговора лица против ког је та одлука донесена утврди да то лице није могло да учествује у поступку због неправилности у поступку, што је случај са противпредлагачем. Врховни суд је нагласио да је противпредлагач тај приговор истакао у жалби Врховном суду, наводећи да због тога што му тужба и позив нису били достављени на језику који разумије није могао да учествује у спору пред Основним судом Државе Лузерн. Такође се наводи да противпредлагач није могао да буде упознат ни са садржином огласа, објављеног на њемачком језику у «Кантоналном листу» Кантона Лузерн број 23 од 8. јуна 2002. године, јер има сједиште у Бањој Луци. Врховни суд је, даље, навео да противпредлагач, супротно наводима апелације, не само да није учествовао у првостепеном поступку него није знао, нити могао да зна да се против њега води поступак прије него што је примио првостепену пресуду.

11. Сходно оцјени Врховног суда, околности да су странке споразумно прихватиле надлежност страног суда у евентуално међусобном спору не значи да се противпредлагач одрекао права да се служи својим језиком у поступку пред иностраним судом које му припада и сходно Европској конвенцији, нити да је био обавијештен о заказивању расправе пред првостепеним судом, о чему апелант није понудио никакве доказе. Врховни суд је констатовао да достављањем пресуде

Основног суда Државе Лузерн противпредлагачу нису могли да се отклоне процесни недостаци у првостепеном поступку на које је указано, јер је Виши суд Државе Лузерн - Кантона Лузерн (у даљњем тексту: Виши суд Државе Лузерн) донио одлуку да се, због процесних разлога, жалба противпредлагача неће разматрати.

12. У одговору на апелацију Окружни суд је навео да је на основу утврђеног чињеничног стања и спроведених доказа, након одржаних расправа 5. октобра 2004. године, 6. децембра 2004. године и 27. децембра 2004. године, имајући у виду резултате цјелокупног поступка, донио Рјешење број Р-499/03 од 27. децембра 2004. године којим је одбио апелантов предлог да призна страну судску одлуку, имајући при томе у виду да, сходно одредби члана 88 ЗРСЗ, противпредлагач није учествовао у поступку који је претходио доношењу стране судске одлуке чије се признање тражи, чиме је доведен у неравноправан положај у односу на апеланта. Сходно оцјени овог суда, наводи апелације су неосновани и у току поступка пред Окружним судом радњама суда није дошло до повреде права на имовину и других права на које се апелант неосновано позива у апелацији поднесеној Уставном суду.

V. Релевантни прописи

13. Закон о рјешавању сукоба закона са прописима других земаља у одређеним односима («Службени лист СФРЈ» бр. 43/82 и 72/82):

«Члан 88

1) Суд у Босни и Херцеговини одбиће признање стране судске одлуке ако поводом приговора лица против кога је та одлука донесена утврди да то лице није могло да учествује у поступку због неправилности у поступку.

2) Нарочито ће се сматрати да лице против кога је донесена страна судска одлука није могло да учествује у поступку због тога што му позив, тужба или рјешење којим је започет поступак нису били лично достављени, односно што уопште није ни покушано лично достављање, осим ако се на било који начин упутило у расправљање о главној ствари у првостепеном поступку.

Члан 101 у релевантном дијелу гласи:

...

3) Против рјешења о признању, односно извршењу одлуке странке могу да изјаве жалбу у року од 15 дана од дана достављања рјешења.

4) *О жалби против рјешења из става 3 овог члана одлучује другостепени суд.*
...»

14. Закон о парничком поступку («Службени гласник РС» бр. 58/03, 85/03 и 74/05):

«Члан 235 у релевантном дијелу гласи:

Рјешавајући жалбу, другостепени суд може:

...

2) *Одбити жалбу као неосновану и потврдити рјешење првостепеног суда;*

...

Члан 247 у релевантном дијелу гласи:

...

Ревизија је недопуштена ако ју је изјавило лице које није овлашћено на подношење ревизије, или лице које је одустало од ревизије, или ако лице које је изјавило ревизију нема правни интерес за подношење ревизије, или ако је ревизија изјављена против пресуде против које се по закону не може да поднесе.

Члан 254 у релевантном дијелу гласи:

Странке могу да изјаве ревизију и против рјешења другостепеног суда којим је поступак правоснажно завршен.

Ревизија против рјешења из става 1 овог члана није дозвољена у споровима у којима не би била дозвољена ревизија против правоснажне пресуде.

...

Члан 458

До ступања на снагу посебног закона судови ће у парничком поступку примјењивати одредбе чл. 46 до 68 и чл. 79 до 101 Закона о рјешавању сукоба закона са прописима других земаља у одређеним односима ('Службени лист СФРЈ' бр. 43/82 и 72/82).»

15. Закон о ванпарничком поступку («Службени лист СРБиХ» број 10/89 који се примјењује на основу члана 12 Уставног закона за спровођење Устава Републике

Српске, «Службени гласник Републике Српске» број 21/92 и «Службени гласник Републике Српске» број 74/05):

«Члан 2

Опште одредбе овог закона примјењују се и у посебним ванпарничким поступцима садржаним у овом закону ако није другачије одређено, као и у другим Танпарничком поступку сходно се примјењују одредбе Закона о парничком поступку, ако законом није другачије одређено.»

VI. Допустивост

16. Приликом испитивања допустивости апелације у односу на повреде права на приватни и породични живот, дом и преписку из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, Уставни суд је пошао од одредби члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 16 став 2 Правила Уставног суда.

Члан VI/3б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

«Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.»

Члан 16 став 2 Правила Уставног суда гласи:

«Уставни суд ће одбацити апелацију као очигледно (prima facie) неосновану када утврди да не постоји оправдан захтјев странке у поступку, односно да предочене чињенице ни на који начин не могу да оправдају тврдњу да постоји кршење Уставом заштићених права и/или када се за странку у поступку утврди да не сноси посљедице кршења Уставом заштићених права, тако да је испитивање меритума апелације непотребно.»

17. У фази испитивања допустивости предмета у односу на наведене повреде, Уставни суд мора да утврди, између осталог, да ли су испуњени услови за мериторно одлучивање који су набројани у члану 16 став 2 Правила Уставног суда. У вези с тим, Уставни суд указује да, сходно сопственој јуриспруденцији и пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), апелант мора да наведе повреду својих права које штити Устав Босне и Херцеговине и те повреде морају да дејствују вјероватно. Апелација је очигледно неоснована, између осталих случајева, и уколико

јој мањкају *prima facie* докази који довољно јасно показују да је наведена повреда људских права и слобода могућа (види Европски суд, *Vanek против Словачке*, пресуда од 31. маја 2005. године, апликација број 53363/99, и Уставни суд, Одлука број АП 156/05 од 18. маја 2005. године).

18. У конкретном случају апелант се жали да је оспореним рјешењима дошло до повреде његовог права на приватни и породични живот, дом и преписку из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције. Жалбене наводе о повреди наведеног права апелант није посебно образложио.

19. Уставни суд запажа да ови апелантови жалбени наводи немају упоришта и да су апелантове тврдње паушалне, јер апелант није ничим доказао да је одлукама судова дошло до кршења његових права на приватни и породични живот, дом и преписку. Дакле, апелант у апелацији, сем паушалних навода о повреди наведеног права, није понудио нити један доказ који би учинио бар вјероватним и могућим да се ради о повреди наведеног уставног права.

20. Стога, Уставни суд сматра да апелантови наводи не би могли недвосмислено да оправдају тврдњу о постојању повреде наведеног права. Због свега наведеног, а посебно због уопштене и неаргументоване тврдње о повреди овог права, у којој предочене чињенице, у недостатку релевантних доказа који би поткријепили те чињенице, ни на који начин не могу да оправдају такву тврдњу, Уставни суд сматра да су апелантови наводи очигледно (*prima facie*) неосновани.

21. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да су апелантови наводи о кршењу права на приватни и породични живот, дом и преписку из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције очигледно (*prima facie*) неосновани.

22. У односу на наводе апелације којим апелант оспорава рјешење Врховног и Округног суда у вези са повредом права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и повредом права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и одговарајућих одредби из чл. II и III Устава Босне и Херцеговине у складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

23. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

24. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Врховног суда број Гж-11/05 од 24. маја 2005. године. Допуном апелације од 1. децембра 2005. године апелант је проширио наводе апелације и на Рјешење Врховног суда број Рев-602/05 од 31. октобра 2005. године. Уставни суд запажа да је наведеним рјешењем Врховног суда апелантова ревизија изјављена на Рјешење Врховног суда број Гж-11/05 од 24. маја 2005. године одбачена као недозвољена, дакле, у конкретном случају ревизија је била неефективан правни лијек. Међутим, апелант је Уставном суду поднио апелацију 23. јула 2005. године против Рјешења Врховног суда број Гж-11/05 од 24. маја 2005. године, тј. у року од 60 дана након доношења ове одлуке Врховног суда, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

25. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација у овом дијелу испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

26. Апелант оспорава наведена рјешења, тврдећи да је тим рјешењима повријеђено његово право из чл. II/2, II/6, III/3б) Устава Босне и Херцеговине, право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Апелант се, у суштини, жали да су оспорена рјешења заснована на произвољној примјени материјалног права, што је довело до кршења његовог права на правичан поступак и права на имовину.

Право на правично суђење

Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

«Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.»

Члан 6 став 1 Европске конвенције у првој реченици одређује да:

«1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]»

Члан 6 став 3а Европске конвенције гласи:

*«3. Свако ко је оптужен за кривично дјело има сљедећа минимална права:
а. да одмах, на језику који разумије, буде подробно обавијештен о природи и разлогу оптужбе против њега;»*

Постојање «спора» у смислу значења члана 6 став 1 Европске конвенције

27. У вези са постојањем «спора» о праву, Уставни суд упућује на принципе изнесене у судској пракси Европског суда за људска права и сажете у његовој пресуди *Ventem* од 23. октобра 1985. године (серија А, број 97, стр. 14-15, став 32).

28. У овом предмету јасно произилази да је спор настао покретањем поступка за признавање стране судске одлуке пред Окружним судом у Бањој Луци, у конкретном случају Пресуде Основног суда Државе Лузерн број 110045 од 2. септембра 2002. године.

29. Уставни суд запажа да је у конкретном случају признању Пресуде Основног суда Државе Лузерн број 110045 од 2. септембра 2002. године пред Окружним судом претходио грађански поступак пред Основним судом у Држави Лузерн у ком

су апелант и противпредлагач као пословни партнери водили спор о закљученом уговору о међусобним пословним односима у предмету испуњења новчаног потраживања проистеклог из уговореног односа.

30. Уставни суд сматра да поступак признања стране судске одлуке сам по себи не представља спор, а да парнички поступак вођен пред Основним судом у Држави Лузерн у конкретном случају може да се сматра «спором» у смислу значења члана 6 Европске конвенције. Уставни суд сматра да, уколико се рјешење у поступку признања пресуде пред Окружним судом јасно заснива на праву и чињеницама утврђеним у парничком поступку који се водио пред Основним судом Државе Лузерн, а који несумњиво може да се сматра «спором» у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције, онда и поступак признања ове стране судске одлуке (давање егзекватуре), који мора да прође свака страна судска одлука, мора да се сматра цјелином и као такав да буде предмет разматрања пред Уставним судом уколико је такав поступак обухваћен апелантовом жалбом.

«Грађанска права и обавезе»

31. Члан 6 став 1 Европске конвенције утврђује процедуралне гаранције за пресуђивање у одређеним споровима. Циљ израза «грађанска права и обавезе» из Европске конвенције јесте да утврди границе примјене члана 6 став 1. Овај израз не може да се примјењује на све спорове у вези са «грађанским правима и обавезама» из домаћег права; ово право или обавезу мора бити могуће квалификовати као «грађанске».

32. У овом предмету потребно је ријешити прелиминарно питање да ли је поступак признања стране судске одлуке, у конкретном случају Пресуде Основног суда Државе Лузерн – Кантон Лузерн број 110045 од 2. септембра 2002. године, «спор» о грађанским правима и обавезама.

33. Сходно пракси Европског суда за људска права, почетна тачка у сваком предмету мора да буде карактер који се даје овим правима и обавезама према домаћем правном систему. Међутим, то је само почетна назнака. Наиме, појам «грађанских права и обавеза» је «аутономан» у смислу Европске конвенције и «не може да се тумачи само према домаћем закону тужене стране», односно «да ли право треба да се сматра грађанским, у смислу значења тог израза у Европској конвенцији, мора да буде утврђено у односу на суштинску садржину и ефекте тог права – а не његовом

правном класификацијом – према домаћем праву релевантне државе» (види пресуду *Konig* од 28. јуна 1978. године, серија А, број 27, стр. 29-30, ст. 88-89).

34. У ову сврху треба, такође, узети у обзир правне системе других држава, да би се видјело да ли постоји какав једнообразан концепт «грађанских права и обавеза» који би или обухватио или искључио чињенице овог предмета (види наведену пресуду *Konig*, серија А, број 27, стр. 30, став 89).

35. Европски суд за људска права сматра да израз «спорови» о «грађанским правима и обавезама» укључује све поступке чији је резултат одлучујући за приватна права и обавезе чак и ако се поступак тиче спора између појединца и јавне власти која дејствује независно и без обзира на то да ли припадају, сходно домаћем правном систему тужене државе, сфери приватног права или јавног права или су мјешовитог карактера (види пресуду *Ringeisen* од 16. јула 1971. године, серија А, број 13, страна 39, став 94, и наведену пресуду *Konig*, серија А, број 27, стр. 30 и 32, ст. 90 и 94). Штавише, није довољно да спор или поступак имају слабу везу или незнатне посљедице које утичу на грађанска права или обавезе: «грађанска права или обавезе морају да буду предмет – или један од предмета спора; резултат поступка мора да буде директно одлучујући за то право» (*La Compte, Van Leuven u De Meyere*, пресуда од 23. јуна 1981. године, серија А, број 43, страна 21, став 47).

36. У конкретном предмету Уставни суд сматра да је јасно да поступци, чији је резултат рјешење у поступку признања стране судске одлуке засновано на одлукама судова у парничком поступку, представљају «спор» о «грађанским правима и обавезама» с обзиром на карактер права о чијем постојању је одлучено, посебно имајући у виду начин и обим одлука редовних судова у конкретном случају. Уставни суд, такође, истиче да, уколико поступци који сходно домаћем законодавству не могу да се класификују као «спорови» о «грађанским правима и обавезама», те би самим тиме били ван обима заштите члана 6 Европске конвенције, разматрају питања која могу да доведу до уплитања у апелантова грађанска права и обавезе или до негирања права утврђених у претходном грађанском поступку, онда и ти поступци морају да имају карактер «спора» о «грађанским правима и обавезама» и морају да уживају заштиту наведеног члана. У конкретном случају у поступку признавања стране судске пресуде редовни судови су се упустили у разматрање питања која имају јасан карактер «грађанских права и обавеза» и својим одлукама онемогућили извршење стране судске одлуке која је та питања размотрила у складу са важећим страним

законима. Због свега наведеног, Уставни суд сматра да нема сумње да је конкретни поступак био одлучујући за питање постојања «грађанских права и обавеза».

Поштивање члана 6 став 1 Европске конвенције

37. У конкретном случају неопходно је да се утврди да ли су судови у спровођењу својих овлашћења испоштовали услове из члана 6 став 1 Европске конвенције, односно да ли је примјена релевантног закона била произвољна или дискриминациона.

38. У овом предметном случају Врховни и Окружни суд су одбили апелантов предлог за признање Пресуде Основног суда Државе Лузерн, позивајући се на одредбе члана 6 став 3а Европске конвенције којим је прописано да свако ко је оптужен за кривично дјело има право да одмах, на језику који разумије, буде подробно обавијештен о природи и разлогу оптужбе против њега. Сходно оцјени судова, све до достављања првостепене пресуде Основног суда Државе Лузерн противпредлагач није био обавијештен о природи и разлогу апелантове тужбе, због чега је одбијен његов захтјев да се призна Пресуда Основног суда Државе Лузерн број 110045 од 2. септембра 2002. године. Такође, судови су се позвали и на одредбу члана 88 став 1 ЗРСЗ у вези са чланом 458 ЗПП сходно којој ће суд у Босни и Херцеговини одбити да призна страну судску одлуку ако поводом приговора лица против ког је та одлука донесена утврди да то лице није могло да учествује у поступку због процесних неправилности у поступку, што је, сходно оцјени судова, случај са противпредлагачем. Даље, судови наводе да оглас у «Кантоналном листу» Кантона Лузерн број 23 од 8. јуна 2002. године није објављен на језику који противпредлагач разумије, у овом случају на српском језику, да је сједиште противника у Бањој Луци, у Републици Српској, у којој је у званичној употреби српски језик у смислу члана 7 Устава Републике Српске. Сходно оцјени судова, противнику није омогућено да у поступку који је претходно доношењу пресуде буде обавијештен, на језику који разумије, о природи и разлозима тужбе против њега, јер му тужба и позив за расправу пред Основним судом Државе Лузерн нису били лично достављени, а он се није упустио на било који начин у расправљање о главној ствари у првостепеном поступку, што је супротно наведеним одредбама Европске конвенције и ЗРСЗ.

39. У погледу апелантових навода да су одлуке Врховног и Окружног суда незаконите, јер су засноване на произвољној примјени одредби члана 88 ст. 1 и 2 ЗРСЗ, Уставни суд подсјећа на своју праксу сходно којој је надлежност Уставног суда у апелационим поступцима ограничена «на питања која су садржана у овом уставу» и Уставни суд

није надлежан да преиспитује чињенично стање или тумачење и начин на који су редовни судови примијенили закон сем у случајевима у којима су одлуке нижих судова повриједиле уставна права. То је, на примјер, случај кад је неки редовни суд погрешно тумачио или примијенио неко уставно право, или је занемарио то право, ако је примјена закона била произвољна или дискриминациона, уколико је дошло до повреде процесних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворни правни лијек и у другим случајевима), или уколико утврђено чињенично стање указује на повреду Устава (види Одлуку Уставног суда број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, објављену у «Службеном гласнику» број 31/03).

40. С обзиром на то да се апелант жали на неправичност поступка (произвољна примјена закона која је водила лишавању имовине), задатак Уставног суда је да провјери, у првом реду, да ли су Врховни и Окружни суд у конкретном случају, у погледу примјене релевантних одредби ЗРСЗ, поступили у складу са чланом 6 став 1 Европске конвенције, због чега ће истражити поступке који су вођени приликом испитивања предметног захтјева.

41. Уставни суд уочава да је Окружни суд својим Рјешењем број Р-499/03 од 27. децембра 2004. године, које је потврђено Рјешењем Врховног суда број Гж-11/05 од 24. маја 2005. године, одбио апелантов предлог да призна пресуду Основног суда Државе Лузерн број 110045 од 2. септембра 2005. године, донесену у спору из уговора о међусобним пословним односима. Из списка који је Окружни суд доставио Уставном суду је видљиво да су странке, као пословни партнери, које су водиле спор пред Основним судом Државе Лузерн приликом закључивања уговора који је био предмет спора детаљно регулисале права и обавезе странака и, уз међусобну сагласност, заједнички утврдиле надлежност суда Државе Лузерн у случају да дође до спора поводом међусобних права и обавеза утврђених њиховим уговором.

42. У вези са ставом Врховног и Окружног суда да противпредлагач није учествовао у првостепеном поступку пред судом у Држави Лузерн, јер му тужба и позив за јавну расправу пред судом Државе Лузерн нису били лично достављени, те да се није упустио у расправљање о главној ствари у првостепеном поступку, Уставни суд запажа да је Основни суд Државе Лузерн у поступку који је претходно доношењу пресуде, 30. јуна 2000. године, издао налог да се писмена тужба, налог за одговор на тужбу и налог за означавање доставног домицила у Швајцарској дипломатским путем доставе противпредлагачу, те да и поред разних накнадних упита и опомена путем дипломатских канала надлештва нису успјела да доставе

писмена противпредлагачу. Након тога у «Кантоналном листу» Кантона Лузерн број 23 од 8. јуна 2002. године објављен је оглас. Огласом је позван противпредлагач да до 18. јуна 2002. године достави одговор на тужбу која му је била доступна у Службеној судској канцеларији до 18. јула 2002. године, те да ће се у противном одржати инструкциона расправа 25. јуна 2002. године у 14 часова и 15 минута у згради Основног суда Државе Лузерн, уз назнаку судске просторије и адресе суда. Оглас је објављен на њемачком језику. Противпредлагач није приступио заказаном рочишту, па је пресуда донесена у његовом одсуству. Основни суд Државе Лузерн је противпредлагачу доставио првостепену пресуду коју је он примио и против ње изјавио жалбу другостепеном суду.

43. Такође, неспорна је чињеница да је Виши суд Државе Лузерн, поступајући по апелантовој жалби коју је изјавио на Пресуду Основног суда Државе Лузерн број 110045 од 2. септембра 2002. године, 24. јула 2003. године донио одлуку да неће разматрати апелантову жалбу, јер је утврдио да је изјављена са закашњењем, о чему је Виши суд Државе Лузерн навео разлоге за такву оцјену. Неспорна је чињеница да је Виши суд Државе Лузерн по примању жалбе противпредлагача доставио противпредлагачу захтјев да се уреди жалба и отклоне недостаци који су се налазили у жалби, те да се плати одговарајућа судска такса, и то у року који је суд одредио у свом акту достављеном противпредлагачу. С обзиром на то да противпредлагач није поступио по налогу Вишег суда Кантона Лузерн, овај суд је, у складу са постојећим прописима, одлучио да првостепену пресуду потврди на начин и према поступку који су одређени законом, те је одлуком Вишег суда Кантона Лузерн првостепена пресуда постала правоснажна. Уставни суд примјећује да наведени доказ није уопште споран, јер се овјерене фотокопије списка суда Државе Лузерн налазе и у спису Врховног суда и у спису Окружног суда број Рев-499/03, односно број Гж-11/05, који је био доступан Уставном суду.

44. Имајући у виду наведено, Уставни суд констатује да су Врховни и Окружни суд занемарили чињеницу да је противпредлагач пропустио да благовремено изјави жалбу на првостепену пресуду, као и да поступи по налогу суда и отклони недостатке који су се налазили у жалби, плати одговарајућу судску таксу у року који је суд одредио, те да је на тај начин ускратио себи право да процесне неправилности у поступку пред првостепеним судом отклони у жалбеном поступку који се, сходно устаљеној пракси Европског суда коју је прихватио и Уставни суд, мора да посматра као поступак у цјелини (види Пресуду Европског суда за људска права у предмету *Barbera, Messeque u Jabardo protiv Шпаније* од 6. децембра 1988. године, серија

А, број 146, став 68). Сем тога, чланом 88 став 2 ЗРСЗ, између осталог, прописано је да ће се нарочито сматрати да лице против ког је донесена страна судска одлука није могло да учествује у поступку « ... што уопште није ни покушано лично достављање ...». Међутим, неспорно је да се противпредлагачу покушала да достави тужба и позив за јавну расправу пред Основним судом Државе Лузерн, и то дипломатским путем, те да достављање није успјело, након чега је Основни суд Државе Лузерн у «Кантоналном листу» Кантона Лузерн број 23 од 8. јуна 2002. године објавио оглас и обавијестио противпредлагача да му је тужба доступна у Службеној судској канцеларији Државе Лузерн до 18. јула 2002. године.

45. На основу изложеног Уставни суд закључује да није било основа да се примијени члан 88 ст. 1 и 2 ЗРСЗ, те да су судови произвољно протумачили наведене одредбе цитираног закона, јер је неспорно да се противпредлагачу покушала да достави тужба и позив за расправу пред Основним судом Државе Лузерн, те да му је достављена првостепена пресуда на коју је изјавио жалбу Вишем суду Државе Лузерн, коју је Виши суд Државе Лузерн 24. јула 2003. године одбио да разматра, јер је утврдио да је изјављена са закашњењем. Противпредлагач је имао могућност да процесне неправилности, за које сматра да су учињене у поступку пред Основним судом Државе Лузерн, отклони у жалбеном поступку пред Вишим судом Државе Лузерн, али је, због неблаговремено изјављене жалбе на пресуду Основног суда Државе Лузерн Вишем суду Државе Лузерн, сам себи ускратио право за што терет одговорности не може да се пребаци на судове који су одлучивали у парничком поступку у овом предметном случају.

46. Уставни суд сматра да је оспореним рјешењем Врховног и Окружног суда, којим је одбијен апелантов предлог за признање Пресуде Основног суда Државе Лузерн број 110045 од 2. септембра 2002. године, повријеђено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, јер су судови произвољно примијенили одредбе члана 88 ст. 1 и 2 ЗРСЗ. С обзиром на наведено, у конкретном случају поступање Врховног и Окружног суда не може да се окарактерише другачије него као произвољно са директним штетним утицајем на остваривање апелантових уставних права.

47. Сходно наведеном, Уставни суд закључује да је оспореним одлукама прекршено апелантово право на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

48. У оквиру закључака у погледу повреде апелантовог права на правичан поступак из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд закључује да у конкретном случају нема потребе да посебно испитује наводну повреду права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и одговарајућих одредби из члана II и III Устава Босне и Херцеговине.

VIII. Закључак

49. Уставни суд је надлежан да провјери начин на који су редовни судови примијенили материјални закон када околности указују на то да је примјена закона била арбитарна. Арбитарна примјена материјалног закона представља кршење права на правично суђење, загарантованог чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције.

50. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

51. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић

Predmet broj AP 198/03

**RJEŠENJE O
PREISPITIVANJU I
ODLUKA O DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacija Besima Dedića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj Gž-1631/02 od 9. aprila 2003. godine, Rješenja Općinskog suda u Zenici broj I-1537/01 od 28. oktobra 2002. godine i Rješenja Općinskog suda broj I-1537/01 od 30. augusta 2002. godine

Rješenje od 29. septembra 2006. godine
Odluka od 29. septembra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u sastavu: predsjednica Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednici Miodrag Simović i Valerija Galić, te sudije Mato Tadić i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 20. oktobra 2006. godine u predmetu broj **AP198/03**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 3. i člana 70. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), donio je

R J E Š E N J E

Usvaja se zahtjev Besima Dedića za preispitivanje Odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj AP 198/03 od 29. septembra 2004. godine.

Obrazloženje

1. Besim Dedić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Zenice, kojeg zastupa Puniša Rešetar iz Zenice, podnio je 10. marta 2005. godine zahtjev za preispitivanje Odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) broj AP 198/03 od 29. septembra 2004. godine.
2. Ustavni sud je u izvornom vijeću donio Odluku broj AP 198/03 od 29. septembra 2004. godine, kojom je odbacio kao nedopuštenu apelaciju podnesenu protiv Rješenja Općinskog suda u Zenici (u daljem tekstu: Općinski sud) broj I-1537/01 od 12. novembra 2001. godine, jer je apelant propustio da u ostavljenom roku dopuni/precizira apelaciju. Predsjednica Ustavnog suda je na sjednici Vijeća od pet sudija 20. oktobra 2006. godine, zbog nemogućnosti sastava izvornog vijeća, odlučila da će Vijeće od pet sudija u sazivu koji je naveden u preambuli ove odluke donijeti odluku o preispitivanju.
3. Ustavni sud je u toj odluci, između ostalog, zaključio sljedeće:

«5. Pošto apelacija nije sadržavala elemente iz člana 18. stav 2. tačka 1, 2. i 3. Poslovnika Ustavnog suda, od apelanta je zatraženo 23. jula 2004. godine da, u smislu člana 19. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda, u roku od 15 dana dopuni/precizira apelaciju.

U ostavljenom roku apelant nije podnio dopunu/preciziranje apelacije, već je tek 23. augusta 2004. godine podnio dopunu/preciziranje apelacije koja ponovo nije sadržavala neophodne elemente iz člana 18. stav 2. tačka 1, 2. i 3. Poslovnika Ustavnog suda.

6. Imajući u vidu odredbe člana 16. stav 2. tačka 13. i člana 19. stav 2. Poslovnika Ustavnog suda, prema kojima će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je apelant propustio da u ostavljenom roku dopuni/precizira apelaciju, Ustavni sud je jednoglasno odlučio kao u dispozitivu ove odluke».

4. U zahtjevu za preispitivanje navedene odluke Ustavnog suda apelant navodi da nije ni podnio apelaciju protiv Rješenja Općinskog suda broj I-1537/01 od 12. novembra 2001. godine, već protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj GŽ-1631/02 od 9. aprila 2003. godine, protiv kojeg je jedino i bila dopuštena i moguća apelacija, a što je i vidljivo iz same apelacije.

5. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva za preispitivanje, Ustavni sud je pošao od odredaba člana 70. Pravila Ustavnog suda, koje u relevantnom dijelu glase:

«Član 70.

1. U slučaju da se otkrije neka činjenica koja je po svojoj prirodi mogla utjecati na ishod spora i koja, kad je odluka bila donesena, nije bila poznata Ustavnom sudu i nije razumno mogla biti poznata stranci, iz člana 15. stav 1. tačka b. ovih pravila, ta stranka može, u roku od šest mjeseci, nakon što je stekla saznanje o toj činjenici, podnijeti zahtjev Ustavnom sudu za preispitivanje te odluke.

2. U zahtjevu iz stava 1. ovog člana treba navesti odluku čije se preispitivanje traži, kao i potrebne podatke koji ukazuju da su ispunjeni uvjeti predviđeni u stavu 1. ovog člana. U prilogu zahtjeva dostavljaju se svi dokazi koji ga potkrepljuju. Zahtjev i dokumenti dostavljaju se Uredu registrara.

[...]

6. Kada izvorno vijeće odluči da će preispitati svoju odluku, predmet preispitivanja razmatra se u skladu sa pravilima koja se primjenjuju u redovnom postupku pred Ustavnim sudom

[...]

8. *Preispitivanje odluke Ustavnog suda nije moguće ako je od njenog donošenja prošlo više od jedne godine.»*

6. S obzirom da je odluka Ustavnog suda, čije se preispitivanje traži, donesena 29. septembra 2004. godine a zahtjev podnesen 10. marta 2005. godine, Ustavni sud konstatuje da je zahtjev podnesen u roku iz člana 70. st. 1. i 8. Pravila Ustavnog suda.

7. Ustavni sud ističe da prilikom razmatranja zahtjeva za preispitivanje odluke Ustavnog suda Ustavni sud mora imati na umu da su, na osnovu člana VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda konačne i obavezujuće. S obzirom da zahtjev za preispitivanje odluke Ustavnog suda dovodi u pitanje konačni karakter odluke Ustavnog suda, mogućnost preispitivanja tih odluka, prema članu 70. Pravila Ustavnog suda, je izuzetan postupak i mora biti predmet strogog ispitivanja.

8. U postupku preispitivanja konačne odluke Ustavnog suda, Ustavni sud je ograničen na ispitivanje o tome jesu li *prima facie* činjenice koje su podnesene takve da bi mogle po svojoj prirodi imati odlučujući utjecaj na donošenje odluke. S ciljem da se utvrdi bi li činjenice na kojima se zasniva zahtjev za preispitivanje mogle po svojoj prirodi biti odlučujuće, one se moraju razmatrati u vezi sa odlukom Ustavnog suda čije se preispitivanje traži. U vezi s tim, Ustavni sud ističe da sam zahtjev za preispitivanje nije dovoljan da dovede do zaključka da bi činjenice navedene u zahtjevu mogle biti odlučujuće. S druge strane, Ustavni sud ne može isključiti mogućnost da bi činjenice koje su u pitanju mogle po svojoj prirodi biti odlučujuće. Ustavni sud treba da odluči stvaraju li činjenice navedene u zahtjevu nedoumicu u pogledu zaključaka sadržanih u odluci Ustavnog suda čije se preispitivanje traži.

9. U pogledu apelantovih navoda da apelacija registrovana u Ustavnom sudu pod brojem AP 198/03 nije ni podnesena protiv Rješenja Općinskog suda broj I-1537/01 od 12. novembra 2001. godine, već protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj GŽ-1631/02 od 9. aprila 2003. godine, protiv kojeg je jedino i bila dopuštena i moguća apelacija, Ustavni sud konstatuje da je apelant zaista podnio apelaciju Ustavnom sudu protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj GŽ-1631/02 od 9. aprila 2003. godine, koja pruža osnovu i ispunjava uvjete dopustivosti da se o njoj odluči, a što Ustavni sud nije uzeo u obzir prilikom donošenja odluke čije se preispitivanje zahtijeva. Također, Ustavni sud, nakon izvršenog uvida u spis, konstatuje da, prema naprijed navedenom, apelacija broj AP 198/03 sadržava sve elemente iz člana 18. stav 2. tačka 1, 2. i 3. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, odnosno, da je apelant uz predmetnu apelaciju dostavio osporeno rješenje

Kantonalnog suda, da apelacija sadrži navode, činjenice i dokaze na kojima se apelacija zasniva, te da sadrži i odredbe Ustava za koje apelant smatra da su povrijeđene.

10. Stoga, Ustavni sud konstatuje da je Rješenje Kantonalnog suda u Zenici broj GŽ-1631/02 od 9. aprila 2003. godine, protiv kojeg je podnesena apelacija, konačno, i da je za razmatranje apelacije ispunjen uvjet iscrpljivanja svih pravnih lijekova mogućih po zakonu, kao i uvjet da je apelacija podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio, a u skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, pa je osnovan apelantov zahtjev za preispitivanje Odluke Ustavnog suda broj AP 198/03 od 29. septembra 2004. godine.

11. Zbog navedenog, a polazeći od odredaba člana 70. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

12. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj **AP 198/03**, rješavajući apelaciju **Besima Dedića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 4. tačka 9, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 20. oktobra 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Besima Dedića.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava i Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Rješenje Kantonalnog suda u Zenici broj GŽ-1631/02 od 9. aprila 2003. godine u dijelu koji se odnosi na izricanje novčane kazne i Rješenje Općinskog suda u Zenici broj I-1537/01 od 28. oktobra 2002. godine.

Nalaže se Općinskom sudu u Zenici da po hitnom postupku donese novu odluku u skladu s članom II/3.e) Ustava i Bosne i Hercegovine i članom 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te članom II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Općinskom sudu u Zenici da u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu s članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Besima Dedića podnesena protiv dijela Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj GŽ-1631/02 od 9. aprila 2003. godine i Rješenja Općinskog suda u Zenici broj I-1537/01 od 30. augusta 2002. godine, kojim je odbijen prijedlog da se odloži izvršenje određeno Rješenjem o izvršenju Općinskog suda u Zenici broj I-1537/01 od 12. novembra 2001. godine, zbog toga što je razione materiae inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Besim Dedić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Zenice, kojeg zastupa Puniša Rešetar iz Zenice, podnio je 27. juna 2003. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj GŽ-1631/02 od 9. aprila 2003. godine, Rješenja Općinskog suda u Zenici (u daljnjem tekstu: Općinski sad) broj I-1537/01 od 28. oktobra 2002. godine i Rješenja Općinskog suda broj I-1537/01 od 30. augusta 2002. godine. Apelant je 24 augusta 2004. godine dopunio apelaciju.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i učesnika u postupku, Robne kuće «Bosna» u Zenici, koju zastupa Emir Čolaković, advokat iz Zenice (u daljnjem tekstu: tužitelj), zatraženo je 20. juna 2005. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju Kantonalni sud je dostavio 5. jula 2005. godine, dok tužitelj nije dostavio odgovor na apelaciju.
4. Na osnovu člana 25 stav 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog sud, odgovor Kantonalnog suda je 12. jula 2005. godine dostavljen apelantu.
5. Ustavni sud je 29. septembra 2004. godine donio Odluku broj AP 198-03 kojom je odbacio apelaciju kao nedopuštenu zbog toga što je apelant propustio da dopuni/precizira apelaciju.
6. Nakon toga, apelant je 10. marta 2005. godine podnio zahtjev za preispitivanje Odluke Ustavnog suda broj AP 198-03 od 29. septembra 2004. godine.
7. Rješavajući apelantov zahtjev za preispitivanje odluke, Ustavni sud je na sjednici od 20. oktobra 2006. godine, Rješenjem broj AP 198-05 od 20. oktobra 2006. godine, usvojio apelantov zahtjev za preispitivanje navedene odluke.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
9. Tužitelj je protiv Edina Beganovića (u daljnjem tekstu: tuženi) pokrenuo parnični postupak radi utvrđivanja ništavosti ugovora o zakupu poslovnih prostorija u suterenu Robne kuće «Bosna», koji su stranke zaključile 30. aprila 1994. godine.
10. Općinski sud je Presudom broj P-464/99 od 5. decembra 2000. godine utvrdio da je ništav ugovor o zakupu i obavezao je tuženog da preda poslovne prostorije tužitelju po pravosnažnosti te presude, a odbio je njegov protutužbeni zahtjev za naknadu štete kao neosnovan.
11. Presudom Kantonalnog suda broj Gž-225/02 od 27. septembra 2001. godine djelimično je uvažena žalba tuženog, i to u dijelu kojim je odbijen njegov protutužbeni zahtjev, pa je predmet u tom dijelu vraćen na novo suđenje, a u preostalom pobijanom dijelu je taj sud potvrdio presudu Općinskog suda. Općinski sud je na prijedlog tužitelja donio Rješenje broj I-1537/01 od 12. novembra 2001. godine o izvršenju Presude tog suda broj P-464/99 od 5. decembra 2000. godine.

12. Apelant je, kao treće lice koje je imalo ugovor o podzakupu sa tuženim, podnio Općinskom sudu prijedlog za odlaganje izvršenja određenog navedenim rješenjem o izvršenju. U svom prijedlogu za odlaganje izvršenja apelant navodi da je u postupku izvršenja između povjeritelja i dužnika apelant, kao treće lice, izdejstvovao rješenje kojim je upućen da u parnici traži da se spomenuto izvršenje proglašeno za nedopušteno. Naime, apelant je 22. aprila 2002. godine podnio tužbu Općinskom sudu radi proglašenja predmetnog izvršenja nedopuštenim.

13. Općinski sud je Rješenjem broj I-1537/01 od 30 augusta 2002. godine odbio kao neosnovan prijedlog apelanta, kao trećeg lica, da se odloži izvršenje određeno Rješenjem o izvršenju Općinskog suda broj I-1537/01 od 12. novembra 2001. godine.

14. Pored navedenog, Općinski sud je posebnim Rješenjem broj I-1537/01 od 28. oktobra 2002. godine kaznio apelanta novčanom kaznom od 300 KM zbog vrijeđanja suda u žalbi, koju je apelant podnio na rješenje Općinskog suda kojim je odbijen njegov prijedlog da se odloži izvršenje navedenog rješenja. U ovoj žalbi apelant je, između ostalog, naveo sljedeće: «Ali to ne sprečava prvostepeni sud da ovakvim rješenjem praktično pokuša da mimo zakonskog, parničnog postupka on presudi u izvršnom postupku. Ovo je vrhunac pravnog apsurd. I to pozivajući se na članove koje sam kao mamac citirao i na koje se sutkinja upecala bez trunke razmišljanja, koji uopće nemaju veze s ovom situacijom i ne mogu se u konkretnom primjeru uopće primijeniti. Ali, izgleda da sutkinjin misaoni aparat nije dovoljno razvijen da obavi jednu ovakvu, tačnu operaciju. Ili se možda radi o namjeri? Iz svih okolnosti čini se da je u pitanju ovo drugo. Ali to njoj ne služi na čast i iziskuje neizostavno pokretanje i nekih drugih postupaka. Ali o tom potom. A ovdje vi sudije mijenjate, vjerovatno što ih i ne razlikujete što je u suštini strašno, pojmove odnosno poistovjećujete potpuno različite pojmove. Dakle i sam pokušaj izvršenja protiv mene bez valjanog izvršnog naslova kojeg protiv mene i nema, bilo bi samo za sebe krivično djelo u pokušaju, a da ne govorim o eventualnom nasilnom završavanju takvog nauma. Pa sad vi vidite. Upozorenje je dovoljno jasno. Sapiienti sat. A onaj ko je takav mora znati u određenom momentu sam sebe obuzdati odnosno prekinuti, inače pada u živo blato. Šta hoću da kažem? Nadam se da je sve ovo sada više nego dovoljno i jasno. Ili nije? Ako nije, bit će ako se prethodno uključi centrala, pod pretpostavkom da je ona osposobljena da apsorbuje i sintetizuje činjenice iz takvog supstrata i izvede pravilan zaključak, što je u dosadašnjem postupku izostalo. A o drugoj individualnoj okolnosti svake postojeće vrste ne treba ni govoriti jer će ona, ukoliko se ostvari ovaj sramni naum da se ja ilegalno izbacim iz poslovnih prostorija u čijem sam posjedu, zasigurno biti na sceni. A već jednim

dijelom i jeste. Samo me zanima zarad čijeg interesa ista sutkinja pristaje na vlastito samouništenje, pored pokušaja moga uništenja i kakav je morbinozni poriv u pozadini svega toga. Izvinite, ali ja to i pored najbolje volje ne mogu shvatiti ni u fragmentima a kamoli u cijelosti. A sve u svemu ja sam iz čitavog postupanja sutkinje pojedinca shvatio da ona, doduše zna čitati, ali ne i pročitati što je već viša matematika. A tek primjena prava. Pa to je za nju nerješiva zagonetka. A što? Zbog mnogo razloga. Kao prvo ona nema moć nominalne distinkcije (razlikovanja značenja riječi, odnosno pojmova). Za nju je «tražilo» isto što i «dobilo» (njenim vlastitim rješenjem upućen na parnicu), «dužnik» isto što i «treće lice» itd. Posebna su priča njene konstrukcije prava i pridavanje nekim dijelovima rečenica kumulativnih svojstava (član 65) koja u izvornom tekstu uopće ne postoje. To je za nju valjda 'tumačenje'. Ali samo kako ona i njeni nalogodavci to misle da treba, suprotno dosad poznatim logičkim zakonima. Valjda je to sada ustanovljavanje neke nove logike meni potpuno neshvatljive ali u isto vrijeme njoj razumljive. Ali da ne bih dalje opovrgavao ovo rješenje jer je ono kao nakaradno. Dabogda svi koji učestvuju u ovakvim nezakonitim i nemoralnim postupanjima svako svoje pravo ostvarivali upravo ovako kako to meni omogućuju odnosno onemogućuju. O svemu ovom bi se mogao napisati roman, ali o tome ću odlučiti i kome taj roman uputiti nakon završetka drugostepenog postupka. Sve ovo možete pročitati u er-formi.»

15. Rješenjem Kantonalnog suda broj GŽ-1631/02 od 9. aprila 2003. godine odbijena je apelantova žalba protiv Rješenja Općinskog suda broj I-1537/01 od 30 augusta 2002. godine, kojim je prvostepeni sud odlučio da nisu ispunjeni uvjeti da se po prijedlogu apelanta, kao trećeg lica, odloži izvršenje određeno protiv dužnika iz izvršne isprave. Pored toga, istim Rješenjem Kantonalnog suda broj GŽ-1631/02 od 9. aprila 2003. godine odbijena je apelantova žalba i potvrđeno Rješenje Općinskog suda broj I-1537/01 od 28. oktobra 2002. godine, kojim je Općinski sud kaznio apelanta novčanom kaznom od 300 KM zbog vrijeđanja suda u žalbi, koju je apelant podnio na Rješenje Općinskog suda broj I- 1537/01 od 30. augusta 2002. godine.

16. Pored toga, apelant se žali da mu je odlukama kojima je pravosnažno odbijen njegov prijedlog, kao trećeg lica, da se odloži izvršenje određeno protiv dužnika povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, te pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. Apelant se žali da mu je osporenim odlukama, koje se odnose na izrečenu novčanu kaznu, povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije i pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, pravo na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije, pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

18. Apelant smatra da, s obzirom na činjenično stanje i ugovorni odnos koji je postojao između kontraheata (tužitelja i tuženog), nikako nije moglo biti doneseno Rješenje o izvršenju Općinskog suda broj I-1537/01 od 12. novembra 2001. godine, a koje se odnosi na apelanta kao treće lice. Apelant smatra da bi se, povodom drugog ugovora o zakupu i podzakupu, imao valjan izvršni naslov, oni su morali biti osporeni u legalnom postupku, odnosno parnici. On navodi da je zaključkom u izvršnom postupku prekinuto postojanje dva potpuno legalno zaključena ugovorna odnosa.

19. U pogledu vrijeđanja suda apelant navodi da se njegovi navodi, koje je izrazio u podnesku, ne mogu kvalificirati kao vrijeđanje suda i da on nije upotrijebio nikakve riječi koje su usmjerene na narušavanje autoriteta suda. On smatra da tog vrijeđanja u pismenom podnesku sudu nije bilo i da se ne može dokazati. On navodi da su svi izrazi i riječi koje je upotrijebio prikladni, a nikako uvredljivi. Apelant, na kraju, predlaže da se njegova apelacija usvoji i sporna rješenja ukinu kao nezakonita.

b) Odgovor na apelaciju

20. U odgovoru Kantonalnog suda se navodi da su neosnovani apelantovi navodi da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje i uskraćeno pravo pristupa sudu, jer su osporene odluke donijete u skladu sa stavom 1. člana 99. Zakona o parničnom postupku Federacije BiH («Službene novine Federacije BiH» br. 42/98 i 3/99) koji daje mogućnost sudu da izrekne novčanu kaznu u slučajevima kad se ocijeni da apelant vrijeđa sud ili stranke u postupku. Različita pravna shvatanja, navodi dalje sud, ne mogu se dovoditi u vezu sa

povredom apelantovih ustavnih prava. Sud je pravilno postupio kad je odbio apelantov zahtjev za donošenje rješenja o odlaganju izvršenja i kažnjavanju apelanta novčanom kaznom. Kantonalni sud zato predlaže da se apelacija, kao neutemeljena, odbije.

V. Relevantni propisi

21. U **Zakonu o parničnom postupku Federacije BiH** («Službene novine Federacije BiH» br. 42/98 i 3/99) relevantne odredbe glase:

«Član 99. st. 1. i 3.

Novčanom kaznom od 300 konvertibilnih maraka sud će kazniti osobu koja u podnesku vrijeđa sud, stranku ili drugog sudionika u postupku.

[...]

Ako osoba koja je novčano kažnjena ne plati kaznu u određenom roku, ona će se zamijeniti zatvorom, čije trajanje odmjerava sud razmjerno visini izrečene kazne, ali koji ne može biti dulji od deset dana.»

VI. Dopustivost

22. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. U skladu s članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

24. Prilikom ispitivanja dopustivosti apelacije u dijelu koji se odnosi na dio Rješenja Kantonalnog suda broj GŽ-1631/02 od 9. aprila 2003. godine i Rješenje Općinskog suda broj I-1537/01 od 30. augusta 2002. godine, kojim je odbijen prijedlog apelanta, kao trećeg lica, da se odloži izvršenje određeno Rješenjem o izvršenju Općinskog suda broj I-1537/01 od 12. novembra 2001. godine, Ustavni sud je pošao od odredbi člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini».

25. Član 16. stav 4. tačka 9. Pravila Ustavnog suda glasi:

«Zahtjev ili apelacija nisu dopustivi ako postoji koji od sljedećih slučajeva:

(...)

9. apelacija je ratione materiae inkompatibilna s Ustavom».

26. S obzirom da apelant eksplicitno osporava Rješenje Kantonalnog suda broj GŽ-1631/02 od 9. aprila 2003. godine, Ustavni sud će dopustivost predmetne apelacije ispitati u odnosu na navedeno rješenje. Ovo rješenje je doneseno u izvršnom postupku i njime je sud odlučio da nisu ispunjeni uvjeti da se na prijedlog apelanta, kao trećeg lica, odloži izvršenje određeno protiv dužnika iz izvršne isprave. Prema tome, potrebno je prvo odgovoriti na pitanje tiče li se predmetni izvršni postupak određivanja apelantovih građanskih prava i obaveza, u smislu člana 6. Evropske konvencije.

27. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na praksu bivše Evropske komisije za ljudska prava, u kojoj se navodi da se odluke koje donese sud u postupku izvršenja pravosnažne presude nužno ne odnose na novo i posebno određivanje građanskih prava, u poređenju sa postupkom koji je prethodio i odlukom koja je rezultat tog postupka (vidi odluku bivše Evropske komisije za ljudska prava, *Anton Dornbach protiv Savezne Republike Njemačke*, broj 11258/84 OI 46). Ustavni sud je u svojoj Odluci broj *U 21/02* od 26. marta 2004. godine (vidi «Službeni glasnik BiH» broj 18/04 tačka 40) podržao praksu bivše Evropske komisije za ljudska prava u pogledu toga da odluke sudova koje se tiču izvršenja ne potpadaju pod član 6. Evropske konvencije, izuzev u slučajevima ako se njima utvrđuju nova građanska prava koja se tiču podnositelja apelacije (vidi odluku bivše Evropske komisije za ljudska prava, *K. protiv Švedske*, broj 13800/88 OI 94). Dakle, za razliku od parničnog postupka, izvršni postupak nema za cilj meritorno rješavanje spora. On se vodi pošto su sudovi na autoritativan i konačan način spor već riješili i pošto je dužnik već obavezan na određeno ponašanje.

28. U konkretnom slučaju građanska prava i obaveze povjeritelja i dužnika su utvrđena pravosnažnom Presudom broj P-464/99 od 5. decembra 2000. godine, kojom je dužniku naloženo da se iseli iz poslovnih prostorija. Međutim, u predmetnom izvršnom postupku

u kojem je doneseno Rješenje o izvršenju broj I-1537/01 od 12. novembra 2001. godine, nisu utvrđivana nikakva nova građanska prava i obaveze. U postupku koji je rezultirao osporenim rješenjima je odlučivano postoje li zakonske pretpostavke za odlaganje izvršenja određenog rješenjem o izvršenju protiv apelanta, kao trećeg lica, zbog čega član 6. stav 1. Evropske konvencije nije primjenjiv. O apelantovim građanskim pravima koja su u vezi sa predmetnim izvršenjem odlučivat će se u posebnom parničnom postupku, koji je pokrenuo apelant radi proglašenja izvršenja nedopuštenim, na koji će postupak biti primjenjiv član 6. Evropske konvencije i u kojem će apelantu biti garantirani svi principi pravičnog suđenja.

29. Imajući u vidu navedeno, kao i principe izložene u ovoj odluci, Ustavni sud zaključuje da se predmetni izvršni postupak ne tiče utvrđivanja apelantovih građanskih prava i obaveza u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pa je apelacija u ovom dijelu *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine.

30. Apelant također navodi da mu je povrijeđeno i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. U vezi s tim, Ustavni sud se poziva na svoju praksu u predmetu broj AP 206/02 od 23. jula 2004. godine, gdje je konstatirao da se predmetni izvršni postupak nije ticao utvrđivanja apelantovih građanskih prava i obaveza, pa su apelantovi navodi u pogledu kršenja prava na imovinu odbačeni kao *ratione materiae* inkompatibilni s Ustavom Bosne i Hercegovine.

31. Zbog toga, Ustavni sud zaključuje da je dio apelacije koji se odnosi na dio Rješenja Kantonalnog suda broj Gž-1631/02 od 9. aprila 2003. godine i Rješenje Općinskog suda broj I-1537/01 od 30. augusta 2002. godine, kojim je odbijen prijedlog apelanta, kao trećeg lica, da se odloži izvršenje određeno Rješenjem o izvršenju Općinskog suda broj I-1537/01 od 12. novembra 2001. godine, u smislu člana 16. stav 4. tačka. 9. Pravila Ustavnog suda, *ratione materiae* inkompatibilan s Ustavom Bosne i Hercegovine.

32. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je i dio Rješenja Kantonalnog suda, broj Gž-1631/03 od 9. aprila 2003. godine, kojim je apelantu izrečena novčana kazna u izvršnom postupku, protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje apelant je primio 6. juna 2003. godine, a apelacija je podnesena 27. juna 2003. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

33. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

34. Apelant pobija navedena rješenja tvrdeći da mu je tim rješenjima povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, pravo na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije, pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

35. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine, u relevantnom dijelu, glasi

«Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

h) Slobodu izražavanja.

k) Pravo na imovinu.»

Pravo na pravičan postupak

Član 6. stav 1. Evropske konvencije, u relevantnom dijelu, glasi:

«1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]»

36. Konkretna apelacija pokreće pitanje je li postupajuća sutkinja u izvršnom postupku opravdano izrekla apelantu novčanu kaznu zbog vrijeđanja suda primjenom odredbi člana 99. Zakona o parničnom postupku, odnosno je li u konkretnom slučaju povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije.

37. Osnovni prigovor koji iznosi apelant u svojoj apelaciji odnosi se na činjenicu da je podnesak, koji je apelant dostavio Općinskom sudu, neosnovano ocijenjen kao uvredljiv i da narušava autoritet suda, pa mu je, prema članu 99. Zakona o parničnom postupku, izrečena novčana kazna zbog vrijeđanja suda. Iz spisa je vidljivo da je Općinski sud izrekao apelantu novčanu kaznu od 300 KM ocijenivši da je dopis koji je uputio apelant, a čiji sadržaj je djelimično iznesen u tački 11. ove odluke, uvredljivog karaktera i da narušava autoritet suda. Kantonalni sud nije posebno preispitivao apelantove navode i kvalifikaciju prvostepenog suda da se radi o uvredi, jer je prihvatio argumente nižestepenog suda kao validne. Novčanu kaznu je izrekla ista sutkinja koja je vodila postupak u glavnoj stvari, pa se može zaključiti da apelant nije imao garancije da će ga saslušati nepristran sud, što je jedan od zahtjeva implicite sadržan u članu 6. Evropske konvencije.

38. Koncept nezavisnog i nepristranog suda, kako je definiran zahtjevima člana 6. stav 1, podrazumijeva da sud mora biti nezavisan od izvršnih i zakonodavnih organa vlasti kao i od strana u postupku. Nepristranost opet podrazumijeva da sud mora uvijek istinito i potpuno utvrditi činjenično stanje i primijeniti odgovarajuće materijalne propise na konkretan slučaj. Nema sumnje da su sudovi koji su postupali u konkretnom slučaju ispunjavali zahtjeve nezavisnosti. Međutim, kod kvalifikacije i ocjene apelantovog dopisa, Ustavni sud zapaža da sudovi nisu iskazali potreban nivo nepristranosti i objektivnosti, jer su uzeli kao utvrđenu činjenicu da je apelantov tekst upućen sudu uvredljivog sadržaja.

39. Praksa Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu nalaže da se u sličnim situacijama, kod procjene usmenih izjašnjenja i pismenih podnesaka stranaka, postupi sa krajnjim oprezom. Neophodno je da sud ne ispoljava subjektivno nikakav lični stav, da ne zauzima ničiju stranu, da ne prejudicira stvar ili da ispoljava svoja lična predubjeđenja. To je suština zahtjeva za nepristranošću sudova i objektivnim i zakonitim suđenjem. Lična nepristranost suda se pretpostavlja sve dok se drukčije ne dokaže. S druge strane, sud mora biti objektivno nepristran u smislu da pruži dovoljne garancije da će u svakom pogledu isključiti bilo kakvu sumnju u svoju nepristranost (vidi *Sander protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, broj apelacije 34129/96, tačka 22, CEDEX 2000-V i *Piersack protiv Belgije*, odluka od 1. oktobra 1982, serija A, broj 53, tačka 30).

40. Prema odredbama Zakona o parničnom postupku, vrijeđanje suda, stranke ili drugog sudionika u postupku kvalificirano je kao kažnjivo djelo za koje je predviđena novčana kazna do 300,00 KM. Dakle, konkretno djelo nije krivično djelo, odnosno ne postoji «krivična optužba» u smislu značenja člana 6. Evropske konvencije, već se radi o djelu i kazni koji imaju disciplinski karakter. Evropski sud za ljudska prava smatra da je «krivična

optužba» autonomni koncept, pa stoga neko djelo koje je u domaćem zakonu kvalificirano kao prekršaj (ili neko drugo djelo) može, ipak, pokrenuti pitanje krivične optužbe u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije, ako je suštinski karakter legislativne sheme po svojoj prirodi krivični, a ne građanski. Ovim se želi osigurati da država ne može izbjeći obavezu osiguravanja pravičnog saslušanja jednostavnim kvalificiranjem nekog djela nekrivičnim u svom zakonodavstvu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Engel protiv Nizozemske (broj 1)*, presuda od 8. juna 1976. godine, serija A broj 22; *Oztürk*, presuda od 27. maja 1984. godine, serija A broj 73, st. 46-50; *A. P., M. P. i T. P. protiv Švicarske*, presuda od 19. augusta 1997. godine, Izvještaji 1997-V; *Lauko protiv Slovačke*, presuda od 23. septembra 1998. godine, Izvještaji 1998 –VI, str. 2492. stav 56; *Janosevic protiv Švedske*, presuda od 23. jula 2002. godine, stav 65). Međutim, svi ovi uvjeti i zahtjevi ne znače da sud može pristrano odlučivati o toj kazni ne vodeći računa o tome je li apelant, pismeno ili usmeno, uvrijedio sud i narušio njegov autoritet, odnosno da prethodno ne izvrši suštinsku analizu teksta pa da tek onda eventualno izrekne propisanu kaznu. Kad se suštinski analizira apelantov tekst, može se utvrditi da se taj tekst ne može kvalificirati kao nepoštivanje suda jer nije utvrđeno da se tim tekstom onemogućava djelovanje suda s ciljem sprečavanja ili kažnjavanja ponašanja koje teži da dijeljenje pravde opstruira, nanese mu štetu ili ga zloupotrijebi bilo u odnosu na konkretan predmet ili uopće.

41. Prema tome, kad se uzme u obzir sve što je izneseno u apelantovom podnesku, evidentno je da je sud u konkretnom slučaju zanemario apelantova ustavna prava, primjenjujući odredbe Zakona o parničnom postupku na činjenice koje nisu objektivno i nepristrano utvrđene. Time je sud pogrešno primijenio pravo koje se ogleda u tome da je apelantove navode, koji su više ironične prirode, okvalificirao kao vrijeđanje suda, čime se navodno narušava njegov autoritet. Ustavni sud konstatira da se riječi koje je apelant pismeno uputio sudu ne mogu razumjeti kao uvreda jer su napisane s ciljem korištenja prava žalbe na koju apelant ima pravo, a ne narušavanja autoriteta suda. I najzad, Ustavni sud primjećuje da konkretni postupak karakterizira činjenica da je sud, koji je osudio apelanta na novčanu kaznu, bio isti sud koji je navodno bio vrijeđan apelantovom žalbom. To je sasvim dovoljno da se izraze opravdane sumnje u nepristranost suda koje su objektivno opravdane. Sud ne može imati nikakve lične interese i razloge u prosuđivanju konkretnih činjenica niti cijeliti jesu li određene riječi i tekst uvredljivi ako se ti navodi i sam tekst tiču njega samog. Zbog toga se ne može smatrati dovoljno nepristranim i objektivnim sud koji je u procjenu uvrede unio lična osjećanja i eventualnu povrijeđenost kao i shvatanje da li je on lično pogođen navodnim vrijeđanjem suda (vidi odluku Evropskog suda za ljudska prava, *Kyprianou protiv Kipra*, 27. januar 2004. godine, broj zahtjeva 73797/01,

tač. 31-35). Očigledno je da apelant nije imao prilike da, pred drugostepenim sudom, uopće bude saslušan na okolnosti izrečene kazne u prvostepenom postupku. S obzirom na ove činjenice, apelantu je uskraćeno i pravo na «pristup sudu» kao jedan od osnovnih elemenata prava na pravično suđenje jer je kažnjen osporenim rješenjima, a da mu nije bila data mogućnost usmenog obraćanja sudu.

42. Zbog svih iznesenih razloga, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

Pravo na slobodu izražavanja

Član 10. Evropske konvencije glasi:

«1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu mišljenja i slobodu primanja i prenošenja informacija i ideja, bez miješanje javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprječava države da zahtijevaju dozvole za rad od radio, televizijskih i filmskih kompanija.

2. Ostvarivanje ovih sloboda, budući da uključuje obaveze i odgovornosti, može podlijegati takvim formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili sankcijama predviđenim zakonom i koje (su) neophodne u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprječavanja širenja povjerljivih informacija ili u interesu očuvanja autoriteta i nepristranosti suda.»

43. Stav 2. člana 10. Evropske konvencije zahtijeva da svako kršenje prava slobode izražavanja mora biti «predviđeno zakonom». Razlog za to je da osoba mora imati mogućnost da predvidi sa osnovanom sigurnošću posljedice svog djelovanja. To predstavlja zaštitu od proizvoljnosti u nametanju ograničenja prava slobode izražavanja. Istim članom je predviđeno da svako ograničavanje prava slobode izražavanja bude «neophodno u demokratskom društvu» radi zaštite određenih interesa. Ovi interesi uključuju, između ostalog, i održavanje autoriteta i nepristranosti sudstva. Prema tome, čak i kad se ograničavanjem prava želi zaštititi, naprimjer, autoritet i nepristranost sudstva, ono se mora svesti na mjeru u kojoj je to neophodno u demokratskom društvu. To znači da ograničavanje prava ne smije prelaziti preko onog što se smatra neophodnim da bi se zaštitio određeni interes. Državni zakon koji bi omogućio izricanje nerazmjerno visoke

kazne zatvora ili novčane kazne za blažu kritiku sudstva sud vjerovatno ne bi smatrao neophodnom mjerom u demokratskom društvu, te stoga ne bi bio dozvoljen prema stavu 2. člana 10. Evropske konvencije. Suštinski je važno da određeni cilj bude jasan, što znači da država mora biti u stanju jasno ukazati na razlog ometanja prava i na koji način je to ometanje doprinijelo postizanju cilja, u konkretnom slučaju zaštititi autoriteta i nepristranosti.

44. Konkretna apelacija pokreće pitanje predstavlja li apelantova žalba koju je podnio sudu zaista kršenje prava na slobodu izražavanja i narušavanje autoriteta i nepristranosti suda ili se može sa dovoljno razloga uzeti i smatrati da to nije slučaj, odnosno da se apelantov tekst nikako ne može protumačiti kao narušavanje ovih ustavnih prava odnosno zaštićenih vrijednosti. Apelant smatra da njegov dopis sudu nikako ne vrijedi autoritet i nepristranost suda, odnosno da je pokriven članom 10. Evropske konvencije. Sud je prestrogo i preoštro, navodi apelant, protumačio njegov tekst kojem nije bio cilj vrijeđanje suda nego skretanje pažnje da se njegov predmet drugačije riješi, jer zapravo sadrži sve što je jednoj žalbi kao pravnom aktu neophodno da bi se moglo po njemu postupiti. Apelant navodi da nije imao namjeru da uvrijedi sud, čak i kad se prihvati činjenica da je žalba u izvjesnom smislu neuobičajena u pravnoj komunikaciji stranaka i suda i da je u izvjesnoj mjeri ironičnog, ali ne i uvredljivog karaktera. Ovo tumačenje mora razmotriti Ustavni sud i utvrditi je li apelantovo ustavno pravo na slobodu izražavanja iz člana 10. Evropske konvencije povrijeđeno. S obzirom da član 10. Evropske konvencije prihvata ograničenja u slobodi izražavanja da bi se održalo dostojanstvo i autoritet suda, Ustavni sud zapaža da su apelantovi navodi ironične prirode sa elementima kritičkog pristupa i ne mogu se kvalificirati kao vrijeđanje suda, jer su date u granicama tolerancije koje nameće demokratsko društvo.

45. Ustavni sud zapaža da redovni sudovi nisu u dovoljnoj mjeri izvršili objektivnu analizu sadržaja apelantovog teksta. Teško se može jezičkom i pravnom analizom utvrditi da konkretni tekst zaista sadrži navode uvredljivog sadržaja čiji je cilj bio da se naruši autoritet suda. Isticanje navoda u žalbi za koje apelant misli da su opravdani, jer sadrži sve elemente za pravno postupanje, makar i dat u ironičnom stilu, ne pruža dovoljno osnova da se zaključi da je apelant, konkretnim tekstom, povrijedio pravo na slobodu izražavanja i narušio granice postavljene stavom 2. člana 10. Evropske konvencije ili uvrijedio sud. Pored toga, izreći novčanu kaznu apelantu bez mogućnosti saslušanja znači lišiti ga ne samo mogućnosti iznošenja činjenica i dokaza u svoju korist, nego i neproporcionalno se uplitati u zaštićenu slobodu izražavanja koja je Ustavom Bosne i

Hercegovine i Evropskom konvenciju apelantu zagantirana. Stoga, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju prekršeno apelantovo pravo na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije.

c) Ostali navodi

46. Ustavni sud zaključuje da, u svjetlu zaključaka donesenih u pogledu povrede člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije, nije neophodno razmatrati ostale apelantove navode u pogledu povrede prava na djelotvorni pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije i prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. uz Protokol broj 1 Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

47. Povrijeđeno je apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i pravo na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) i člana 10. Evropske konvencije time što su, izricanjem novčane kazne, redovni sudovi nepotpuno i pogrešno utvrdili činjenično stanje i pogrešno primijenili materijalno pravo kvalificirajući apelantovu žalbu kao vrijeđanje suda i narušavanje njegovog autoriteta.

48. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

49. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 1289/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija «Pres-Singa» d.o.o., Sarajevo, i Senada Avdića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj GŽ-17/05 od 15. ožujka 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj P-24/04 od 16. prosinca 2004. godine

Odluka od 9. studenog 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 1289/05**, rješavajući apelaciju «**Pres-Singa**» d.o.o., Sarajevo, i **Senada Avdića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Jovo Rosić, sudac

na sjednici održanoj 9. studenog 2006. godine je donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija «Pres-Singa» d.o.o., Sarajevo, i Senada Avdića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj GŽ-17/05 od 15. ožujka 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj P-24/04 od 16. prosinca 2004. godine.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i prava na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukidaju se:

- Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj GŽ-17/05 od 15. ožujka 2005. godine i

- Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu broj P-24/04 od 16. prosinca 2004. godine.

Nalaže se Kantonalnom sudu da u roku od 90 dana od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u svrhu izvršenja ove odluke, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. «Pres-Sing» d.o.o., Sarajevo, i Senad Avdić (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa Nikica Gržić, odvjetnik iz Sarajeva, podnijeli su 9. lipnja 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj GŽ-17/05 od 15. ožujka 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj P-24/04 od 16. prosinca 2004. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda i odvjetnika Adila Loze, opunomoćenika tužitelja Abduladhima Maktoufa, je zatraženo 20. lipnja 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Odvjetnik Adil Lozo je dostavio odgovor na apelaciju 6. srpnja 2005. godine, Kantonalni sud 12. srpnja, a Vrhovni sud u ostavljenom roku nije dostavio odgovor na ovu apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Abduladhim Maktouf (u daljnjem tekstu: tužitelj) je podnio tužbu Kantonalnom sudu protiv apelanata, i to «Pres-Singa» d.o.o., Sarajevo, u svojstvu nakladnika, kao

prvotuzhenog, i Senada Avdića, u svojstvu autora, kao drugotuzhenog, zato što su u informativnoj reviji «Slobodna Bosna» broj 337 od 5. veljače 2004. godine objavili novinski članak sa klevetničkim tvrdnjama o tužitelju, koje se odnose na slučaj Asima Fazlića, konkretno: da je tužitelj kontroverzni biznismen koji je osumnjičen za milijunske utaje poreza, organizirani šverc opojnim drogama i kriminal, da su mu u tome kriminalu pomogli Asim Fazlić i njegov rođak Mirsad Fazlić, da je Asim Fazlić u odgovoru, po zahtjevu Interpola, a nakon raspisivanja tjeralice, naveo da se radi o uglednom građaninu Bosne i Hercegovine i sposobnom biznismenu, da je tužitelj pobjegao u Kanadu, a da je tužitelj za taj navodni bijeg Asimu Fazliću platio iznos od 10.000 KM i da je tužitelj doveden u svezu sa navodnim pripremama za ubojstvo Huseina Ćosića, koji je, opet, iznio u javnost informacije o navodnim tužiteljevim ilegalnim poslovima. Kantonalni sud je Presudom broj P-24/04 od 16. prosinca 2004. godine za dio objavljene izjave «nakon toga Maktouf bježi u Kanadu, a za tu uslugu Fazliću plaća iznos od 10.000 KM» apelantima odredio obvezu da solidarno isplate štetu tužitelju radi rušenja ugleda u iznosu od 3.000 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dana donošenja presude pa do isplate, kao i obvezu da se izreka donesene presude u roku od 30 dana od dana pravomoćnosti objavi u listu «Slobodna Bosna», nalazeći da su apelanti objavljivanjem navedenog dijela teksta ispunili uvjet za građanskopravnu odgovornost, u smislu članka 6. st. 2. i 3. Zakona o zaštiti od klevete («Službene novine Federacije BiH» broj 59/02), zbog iznošenja činjenica koje nisu istinite i koje prezentirane na dani način predstavljaju tužitelja kao osobu koja je nedvojbeno počinila kazneno djelo davanja mita, čime je nanesena šteta tužiteljevom ugledu. U ostalom dijelu tužiteljev tužbeni zahtjev je odbijen, uz obrazloženje da se radi o iznošenju činjenica koje prema podnesenim i potvrđenim optužnicama nisu izmišljene, o iznošenju novinarskoga mišljenja, a ne iznošenju neistinitih činjenica («kontroverzni biznismen»), te da se preostali dio upitnog teksta odnosi na Asima Fazlića, a ne na samoga tužitelja.

6. Odlučujući o prizivima obiju strana u predmetnom postupku, Vrhovni sud je donio Presudu broj Gž-17/05 od 15. ožujka 2005. godine kojom je prizive odbio i prvostupanjsku presudu potvrdio. U svojem obrazloženju Vrhovni sud je potvrdio razloge kojima se rukovodio prvostupanjski sud prigodom donošenja presude.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

7. Apelanti smatraju da nisu imali pravično suđenje zagwarantirano člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, a koje se ogleda u tomu

što sudovi nisu pravilno utvrdili upitne činjenice, jer se cjelokupni upitni tekst odnosi na Asima Fazlića a tek uzgredno na samog tužitelja, te u pristranosti sudova pri određivanju visine štete koju imaju naknaditi tužitelju, a koju su sudovi odredili pristrano, prema mišljenju apelanata, što proizlazi iz nedostajanja utvrđenih činjenica koje bi se dovodile u svezu i dokazivale pretrpljenu duševnu bol tužitelja i njezin stupanj. Dalje, apelanti smatraju da je navedenim presudama povrijeđeno njihovo pravo na slobodu izražavanja, zagarantirano člankom II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), jer su njihovi naponi da, u demokratskom procesu u kojem su promatrači i prenositelji informacija, otkriju kaznena djela i ozbiljne prekršaje proglašeni klevetničkim za što su i kažnjeni.

b) Odgovor na apelaciju

8. U odgovoru na apelaciju opunomoćeni odvjetnik tužitelja navodi da u donesenim presudama ne vidi niti jednu od povreda koje apelanti navode, te dodaje da je i sâm nezadovoljan donesenim presudama, ali zbog toga što je tužiteljev tužbeni zahtjev usvojen samo u jednom dijelu.

9. Kantonalni sud u svojem odgovoru navodi da je svoju presudu utemeljio u cijelosti na odredbama važećih propisa.

V. Relevantni propisi

10. **Zakon o zaštiti od klevete** («Službene novine Federacije BiH» broj 59/02)

«Cilj Zakona

Članak 1.

Ovim zakonom uređuje se građanska odgovornost za štetu nanесenu ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošenjem izražavanja neistinitih činjenica identificiranjem te pravne ili fizičke osobe trećoj osobi.

Načela koja se ostvaruju Zakonom

Članak 2.

Uređivanjem građanske odgovornosti iz članka 1. ovog zakona želi se postignuti da:

a) pravo na slobodu izražavanja, zajamčeno Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ('Službeni glasnik BiH' broj 6/99), predstavlja jedan od bitnih temelja demokratskog društva, posebice kada se radi o pitanjima od političkog i javnog interesa;

b) pravo na slobodu izražavanja štiti sadržaj izražavanja, kao i način na koji je iznesen i ne primjenjuje se samo na izražavanja koja se smatraju pohvalnim ili neuvredljivim nego i na izražavanja koja mogu uvrijediti, ogorčiti ili uznemiriti;

c) sredstva javnog informiranja imaju značajnu ulogu u demokratskom procesu kao javni promatrači i prenositelji informacija javnosti.

Odgovornost za klevetu

Članak 6. u relevantnom dijelu glasi:

(1) Svaka osoba koja prouzroči štetu ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošanjem izražavanja neistinite činjenice, identificirajući tu pravnu, odnosno fizičku osobu trećoj osobi, odgovorna je za klevetu.

(2) Za klevetu iznesenu u sredstvima javnog informiranja odgovorni su autor, odgovorni urednik, nakladnik, kao i osoba koja je na drugi način vršila nadzor nad sadržajem tog izražavanja.

(3) Osoba iz st. 1. i 2. ovog članka (u daljem tekstu: štetnik) odgovorna je za štetu ako je namjerno ili iz nepažnje iznijela ili pronijela izražavanje neistinite činjenice.

(4) Kada se izražavanje neistinite činjenice odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, štetnik je odgovoran za štetu izazvanu iznošenjem ili pronošanjem tog izražavanja ako je znao da je izražavanje neistinito ili je nepažnjom zanemario neistinitost izražavanja.

(5) Standard odgovornosti iz stavka 4. ovog članka primjenjuje se i ako je oštećeni javni službenik ili je bio javni službenik ili je kandidat za funkciju u javnom tijelu i ako, prema općem shvatanju javnosti, vrši značajan utjecaj na pitanja od političkog ili javnog interesa.

Iznimke od odgovornosti

Članak 7.

(1) Ne postoji odgovornost za klevetu:

a) ako je izražavanjem izneseno mišljenje ili ako je to izražavanje u biti istinito, a netočno samo u nebitnim elementima;

b) ako je štetnik po zakonu obavezan iznositi ili pronositi izražavanje ili je iznosio, odnosno pronosio izražavanje u tijeku zakonodavnog, sudbenog ili upravnog postupka;

(c) ako je iznošenje, odnosno pronošenje izražavanja bilo razumno.

(2) Prigodom donošenja odluke iz razloga predviđenih u točki c) stavka 1. ovog članka sud uzima u obzir sve okolnosti slučaja a osobito:

način, oblik i vrijeme iznošenja ili pronošenja izražavanja,

prirodu i stupanj prouzročene štete,

dobronamjernost i pridržavanje štetnika općeprihvaćenih profesionalnih standarda,

pristanak oštećenog,

vjerojatnost nastanka štete i u slučaju da izražavanje nije izneseno ili proneseno,

činjenicu predstavlja li izražavanje objektivnu i točnu informaciju o izražavanju drugih osoba,

te odnosi li se na pitanja iz privatnog života oštećenog ili na pitanja od političkog ili javnog značaja.

Članak 10. stavak 1.

Odšteta

Odšteta treba biti razmjerna šteti koja je nanesena ugledu oštećenog i određuje se isključivo radi naknade štete.»

11. Zakon o obveznim odnosima («Službeni list SFRJ» br. 29/78, 39/85 i 57/89 te «Službeni list R BiH» br. 2/92, 13/93 i 13/94)

«Članak 200.

Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode prava ili prava ličnosti, smrti bliske osobe, kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a osobito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdavaju, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, neovisno o naknadi materijalne štete, kao i njezinom odsustvu.

Prigodom odlučivanja o zahtjevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njezine naknade, sud će voditi računa o značaju povrijeđenog dobra i cilju kojemu služi ta naknada, ali i o tomu da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njezinom prirodom i društvenom svrhom.»

12. Zakon o parničnom postupku («Službene novine Federacije BiH» broj 53/03)

«Članak 7. stavak 1.

Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve i izvesti dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Članak 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na temelju slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo ocijeniti svaki dokaz zasebice i sve dokaze zajedno.

Članak 127.

Ako se utvrdi da stranci pripada pravo na naknadu štete, na novčani iznos ili na zamjenjive stvari, ali se točna visina iznosa, odnosno količina stvari ne može utvrditi ili bi se mogla utvrditi samo s nerazmjernim teškoćama, sud će o tomu odlučiti prema svojoj ocjeni.

Članak 125.

Ne treba dokazivati činjenice koje je stranka priznala pred sudom tijekom parnice.

Ako stranka porekne činjenice koje je priznala, sud će ocijeniti hoće li te činjenice smatrati priznatim ili pobijenim.

Činjenice čije postojanje zakon pretpostavlja ne treba dokazivati, ali se može dokazivati da te činjenice ne postoje, ako zakonom nije što drugo određeno.

Ne treba dokazivati činjenice koje su općepoznate.

Članak 386. stavak 2.

(2) Ako stranka djelomično uspije u parnici, sud može, obzirom na postignuti uspjeh, odrediti da svaka stranka podmiruje svoje troškove ili da jedna stranka nadoknadi drugoj razmjernan dio troškova.»

VI. Dopustivost

13. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

14. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

15. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Gž-17/05 od 15. ožujka 2005. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu presudu apelant je primio 20. travnja 2005. godine a apelacija je podnesena 9. lipnja 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

16. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

17. Apelanti se žale zbog povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i povrede prava na slobodu izražavanja, zagarantiranog člankom II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 10. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

[...]

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom.»

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

«1. Prigodom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]»

18. Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv, jer se radi o postupku radi utvrđivanja naknade štete, dakle, nepobitno se radi o utvrđivanju građanskih prava. Ustavni sud će, stoga, razmotriti navode apelanata da postupak pred redovitim sudovima nije bio pravičan u smislu članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

19. U predmetnom slučaju apelanti smatraju da je do povrede prava na pravično suđenje došlo zbog toga što tužitelj nije dokazao da su, kao posljedica apellantovog izražavanja, za njega nastupili duševni bolovi zbog povrede časti i ugleda, odnosno da mu je nastala šteta u smislu odredaba iz članka 200. Zakona o obveznim odnosima. Smatraju da povreda ugleda ne predstavlja pravno priznat oblik nematerijalne štete. Odgovornost za štetu, prema navodima apelanata, postoji tek kad se uzrok i posljedica dokažu, a u konkretnom slučaju, sve da je kleveta i postojala, kao uzrok, tužitelj nije dokazao posljedicu u vidu duševnih bolova. Prihvaćajući tužiteljeve navode da je samo objavljivanjem upitnog teksta tužitelju nastala šteta, bez ijednog dokaza provedenog u svezi s tim okolnostima, apelanti smatraju da su redoviti sudovi pogrešno primijenili odredbe iz članka 127. Zakona o parničnom postupku koje daju ovlasti sudu da prema svojoj ocjeni utvrđuje visinu štete.

20. U provedenom prvostupanjskom postupku tužitelj je iznio da svoje poslovanje temelji na povjerenju partnera u njegov ugled koji apelanti uporno ruše već dulje vremensko razdoblje objavljivanjem različitih novinskih članaka, zbog kojih trpi duševne bolove jer ga kvalificiraju kao kriminalca, te predložio moguće dokazivanje, pri tomu naglašavajući da je teško dokazati da on «nije ono što tuženi tvrde». Prvostupanjski sud je, ocjenjujući sve okolnosti ovoga slučaja, zaključio da iznošenje nedokazanih činjenica o davanju mita u svrhu pomaganja prigodom organiziranja tužiteljevog bijega u Kanadu, putem tiska koji je pristupačan velikom broju čitatelja, nedvojbeno nanosi štetu tužiteljevom ugledu. O visini obeštećenja ovaj sud je odlučio na temelju slobodne ocjene, pozivajući se na članak 127. Zakona o parničnom postupku. Drugostupanjski sud je svojom odlukom usvojio jednako stajalište, potvrđujući zaključak da javno tretiranje nekoga kao kriminalca, prije

donošenja sudbene presude kojom se to potvrđuje, predstavlja rušenje ugleda osobe na koju je usmjereno, da ugled podrazumijeva poštivanje koje pojedinac ima u okviru određene zajednice i tužitelj ima pravo braniti ga pred sudom, da sveukupno provedeni dokazi nisu mogli utjecati na drugačiju odluku suda, kao i da je određivanje visine nematerijalne štete bez provedbe vještačenja sukladno zakonskim propisima. Oba suda su ustanovila da je tužitelj žrtva djela klevete, da je ona izvršena javno objavljivanjem inkriminirajućeg članka o njemu, da je time povrijeđen ugled čije štetne posljedice trpi tužitelj, te da je pravično odrediti isplatu naknade štete, u visini koja je određena slobodnom ocjenom.

21. Ustavni sud je već bio u prilici u prijašnjim predmetima odlučivati o sličnim navodima i tom prigodom sud se pozivao na svoja prijašnja stajališta prema kojima u njegovoj nadležnosti nije da preispituje zaključke redovitih sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 29/02* od 27. lipnja 2003. godine, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 31/03, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, Odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Također, Ustavni sud ukazuje na praksu Europskog suda za ljudska prava prema kojoj je zadaća redovitih sudova, a prvenstveno prvostupanjskog suda, ocijeniti izvedene dokaze i njihovu relevantnost u konkretnom predmetu. Ustavni sud, stoga, neće procjenjivati kvalitetu zaključaka redovitih sudova glede procjene dokaza ukoliko se ta procjena ne doima očigledno proizvoljnom. Isto tako, Ustavni sud se neće miješati ni u to kojim dokazima strana u postupku redoviti sudovi poklanjaju povjerenje na temelju slobodne sudačke procjene (vidi Odluku Ustavnog suda broj *AP 612/04* od 30. studenog 2004. godine i Europski sud za ljudska prava, *Doorson protiv Nizozemske*, presuda od 6. ožujka 1996. godine, objavljena u Izvješćima broj 1996-II, stavak 78).

22. Međutim, sa druge strane, zadaća Ustavnog suda je, u okviru svoje apelacijske nadležnosti, preispitati način na koji su utvrđene činjenice, odnosno primijenjeni relevantni propisi u postupku pred redovitim sudovima, u slučaju kada odluka redovitog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kad je primjena pozitivnopravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kad je relevantni zakon sâm po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede temeljnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Odluku Ustavnog suda broj *U 29/02* od 27. lipnja 2003. godine, objavljenu u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 31/03).

23. U konkretnom slučaju prvostupanjski sud je svoju odluku obrazložio na način da «sud cijeni da ostali provedeni dokazi na glavnoj raspravi nisu mogli utjecati na drugačiju

odluku suda», a pri tomu ne navodi niti jedan utvrđen i konkretan dokaz koji bi dokazivao nanesenu povredu rušenja ugleda i štete kao posljedice tog djela. Drugostupanjski sud potvrđuje ovakvo stajalište, ne dajući u obrazloženju svoje presude niti jedan navod koji se odnosi na činjenicu rušenja tužiteljeva ugleda. Na ovaj način redoviti sudovi uspostavljaju načelo koje je protivno važećim zakonskim normama zaključivanjem da samim negativnim navodima o osobi koja se inkriminira, a pri tomu nije pravomoćno osuđena, automatski dolazi do rušenja ugleda te osobe, te samo preostaje utvrditi visinu štete, koja «nedvojbeno» nastaje čim se radi o rušenju ugleda, također automatski. Naime, ni Zakon o zaštiti od klevete ni Zakon o obveznim odnosima ne govore o «nedvojbenim ukazivanjima», koji su kao takvi, dakle nedvojbeni, samim sucima koji vode postupak kao kriterij za utvrđivanje utemeljenosti tužbenog zahtjeva za naknadu štete za klevetu. Prema članku 200. Zakona o obveznim odnosima, sud dosuđuje pravičnu novčanu naknadu, odnosno nematerijalnu naknadu «ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdavaju». Također, prema članku 6. Zakona o zaštiti od klevete, za klevetu je odgovorna «svaka osoba koje prouzroči štetu ugledu fizičke ili pravne osobe», te, dalje, prema članku 10. istog zakona, šteta se određuje isključivo radi naknade nastale štete. Iz navedenog proizlazi da su redoviti sudovi dužni utvrditi da je nematerijalna šteta odista nastupila i dosuditi naknadu kada to okolnosti slučaja, odnosno utvrđena nastala šteta tu naknadu i zahtjeva, upravo, u iznosu same štete.

24. Ustavni sud podsjeća da je usvajanjem novog Zakona o parničnom postupku uvedena radikalna izmjena u parničnom postupku unošenjem raspravnog načela propisanog u članku 7. Zakona o parničnom postupku, koji je zamijenio prijašnje načelo materijalne istine. U prenesenom značenju ovo načelo znači «koliko činjenica, toliko prava», i podrazumijeva obvezu stranaka da iznesu sve činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve, kao i dokaze kojima se te činjenice utvrđuju. Podrazumijeva se da to načelo mora biti primijenjeno i u predmetima koji se tiču klevete. Tužitelj je naveo: «kao biznismen koji svoje poslovanje temelji na povjerenju svojih poslovnih partnera, kao i duševne bolove koje trpi već duže vremena jer ga tuženi već dulje vrijeme uporno kvalificiraju kao kriminalca, a za kriminalca za koji ga nijedan zvanični organ nije pozvao; predlaže moguće dokaze, mada je teško dokazati niti se može dokazivati da tužitelj nije ono što tuženi tvrde, pa nije ni umjesno od tužitelja očekivati da predlaže dokaze u tom pravcu...», ali dalje ne predlaže dokaze, niti je Kantonalni sud u svezi s tim izveo dokaze, nego je kao utvrđenu uzeo tu činjenicu primjenjujući načelo da je «dovoljno da je iznošenje neistinitih činjenica moglo da dovede do nastanka štete oštećenom», dajući na taj način povjerenje samim riječima tužitelja, bez ikakvog obrazloženja i dokaza, isključivo prema vlastitom osjećanju i vjeri.

Ustavni sud ukazuje i na članak 8. Zakona o parničnom postupku prema kojem će sud na temelju slobodne ocjene dokaza odlučiti koje će činjenice uzeti kao dokazane, a dužan je brižljivo i savjesno ocijeniti svaki dokaz zasebno i sve dokaze zajedno. Ustavni sud smatra da je za integritet redovitih sudova, a tako i ekonomičnost postupka, izuzetno značajno ovo načelo koje podrazumijeva diskreciju suda glede pitanja koje će činjenice utvrđivati, odnosno koje će dokaze izvesti u svezi s tim. Uvodeći načelo da se pri kleveti šteta pretpostavlja, redovitim sudovima se praktično ostavlja mogućnost da ne utvrđuju okolnosti slučaja, a osobito jačinu bolova i njihovo trajanje, što opravdava dosuđivanje pravične novčane naknade u smislu članka 200. Zakona o obveznim odnosima. Ustavni sud naglašava da je u članku 125. Zakona o parničnom postupku jasno propisano koje se činjenice ne trebaju dokazivati, i to: činjenice koje je stranka priznala pred sudom tijekom parnice; ako stranka činjenice koje je priznala porekne, sud će ocijeniti hoće li te činjenice smatrati priznatim ili pobijanim; činjenice čije postojanje zakon pretpostavlja, ali se može dokazivati da te činjenice ne postoje ako zakonom nije nešto drugo određeno, te činjenice koje su općepoznate. Ustavni sud smatra da postojanje duševnih bolova kao posljedice povrede ugleda, odnosno časti, nisu općepoznate činjenice, niti činjenice koje se mogu pretpostaviti, nego činjenice koje redoviti sudovi moraju u svakom konkretnom postupku utvrditi provedbom dokaza, te njihovom savjesnom i brižljivom ocjenom u smislu članka 8. Zakona o parničnom postupku.

25. Prema članku 127. Zakona o parničnom postupku, ako se utvrdi da stranci pripada pravo na naknadu štete ali se točna visina iznosa ne može utvrditi, ili bi se mogla utvrditi samo s nerazmjernim teškoćama, sud će odlučiti prema svojoj ocjeni. Međutim, u konkretnom slučaju, u smislu članka 200. Zakona o obveznim odnosima, utvrđivanje okolnosti slučaja, a osobito jačina i trajanje duševnih bolova predstavljaju utvrđivanje pravnog osnova za dosuđivanje naknade, a ne određivanje činjenica za utvrđivanje visine iznosa te naknade, te, dalje članak 10. stavak 1. Zakona o zaštiti od klevete određuje da odšteta treba biti razmjerna šteti koja je nanesena ugledu oštećenog i određuje se isključivo u svrhu naknade štete, pa su, prema tomu, sudovi dužni prvo utvrditi postojanje ovih relevantnih činjenica pa tek onda odlučiti o visini naknade. Ne namjeravajući da se upušta u način na koji će redoviti sudovi utvrđivati visinu štete u predmetima koji se tiču klevete, Ustavni sud ukazuje na praksu Europskog suda, na koju se ukazuje i u dijelu ove odluke u kojem se raspravlja o članku 10. Europske konvencije, u predmetu *Tolstoy Miloslavski* (vidi Europski sud za ljudska prava, *Tolstoy Miloslavski protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda iz 1995. godine) gdje je Europski sud zaključio da sama suma naknade štete predstavlja kršenje članka 10. Europske konvencije, jer «ne znači da je porota imala

pravo dodijeliti štetu potpuno po svojem nahođenju jer, prema Konvenciji, dodjela štete za klevetu mora biti razumno proporcionalna šteti nanesenom nečijem ugledu».

26. U konkretnom slučaju redoviti sudovi nisu utvrdili relevantne činjenice za utvrđivanje pravnog temelja za donošenje odluke o dosuđivanju naknade za nematerijalnu štetu, okolnosti slučaja, narušeni ugled i štetu koju je tužitelj uslijed toga pretrpio, jačinu duševnih bolova i njihovo trajanje, nego su proizvoljno zaključili da postoji kleveta, pa samim tim i šteta i odgovornost apelanata, zbog čega je došlo do povrede prava apelanata na pravično suđenje.

27. Ustavni sud, sukladno svojoj prijašnjoj praksi (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 1203/05 od 27. lipnja 2006. godine), smatra da je u parničnim postupcima koji se vode po zahtjevima za naknadu štete radi klevete, radi zaštite prava na pravično suđenje, neophodno da sudovi pri utvrđivanju postojanja pravnog temelja i visine štete za klevetu, dosljedno primjenju načela iz relevantnih odredaba Zakona o obveznim odnosima, Zakona o zaštiti od klevete i Zakona o parničnom postupku, uvažavajući specifičnost svakog konkretnog slučaja. Samo na taj način će se izbjeći moguće proizvoljno postupanje redovitih sudova u pojedinačnim slučajevima kao što je to bilo u konkretnom slučaju.

28. Na temelju svega navedenog, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno pravo apelanata na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Sloboda izražavanja

Članak II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

(h) Slobodu izražavanja.»

Članak 10. Europske konvencije glasi:

«(1) Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu mišljenja i slobodu primanja i prenošenja informacija i ideja, bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprečava države da zahtijevaju dozvole za rad od radio, televizijskih i filmskih kompanija.

(2) *Ostvarivanje ovih sloboda, budući da uključuje obveze i odgovornosti, može podlijegati takvim formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili sankcijama predviđenim zakonom i koje su neophodne u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, sprečavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprečavanja širenja povjerljivih informacija ili u interesu očuvanja autoriteta i nepristranosti pravosuđa.»*

29. Sloboda izražavanja je *conditio sine qua non* funkcioniranja i opstanka svakog demokratskog društva, te, stoga, jamstvo svih drugih ljudskih prava i sloboda. U slučaju mogućeg sukoba ovog prava sa ostalim zagaraniranim ljudskim pravima i slobodama sudovi moraju voditi računa o tomu da svako ograničavanje te slobode, u svrhu zaštite nekog drugog ljudskog prava zajamčenog ustavom, može biti tek iznimka od pravila, u demokratskom društvu dopuštena samo ako to pravilo ničim ne ugrožava nego ga potvrđuje.

30. Ugroziti, stoga, na bilo koji način slobodu izražavanja i slobodu medija ne znači samo ugroziti neka osobna, ustavom zajamčena, prava novinara. To znači, prije svega, ugroziti njihovu funkciju presudnu za održavanje svakog demokratskog društva, pa stoga i samu demokraciju, kao oblik vladavine i pretpostavku za ostvarenje svih drugih proklamiranih ljudskih prava i sloboda.

31. To, međutim, ne znači da je sloboda izražavanja apsolutna i da nije ničim ograničena. U demokratskim i pravnim državama, naime, gotovo nijedno ljudsko pravo i sloboda, ma koliko bili primarni ili značajni, nisu i ne mogu biti apsolutni i neograničeni. Budući da su apsolutna sloboda i apsolutno pravo *contradictio in adjecto*, presudan, a istodobno i upitan ostaje način na koji se neko utvrđeno pravno načelo tumači i praktično primjenjuje. Stoga je ključna uloga i zadaća neovisnog pravosuđa u svakome pojedinačnom slučaju jasno utvrditi granicu između opravdanih i potrebnih, te neopravdanih i nepotrebnih ograničenja, koja neko načelo potvrđuju kao pravilo ili ga negiraju kao puku deklaraciju.

32. Članak 10. Europske konvencije je strukturiran tako da prvi stavak definira zaštićene slobode, a drugi stavak propisuje okolnosti pod kojima se javna vlast može miješati u uživanje slobode izražavanja.

33. Za članak 10. Europske konvencije je karakteristično da štiti izražavanje koje nosi rizik ugrožavanja, ili odista ugrožava interese drugih. Ovaj članak štiti ne samo informacije i ideje koje su primljene pozitivno, ili se smatraju bezopasnim, ili prema njima

nema stajališta već i one koje vrijeđaju, šokiraju i uznemiruju, i to je ono što zahtijeva tolerantnost i pluralizam, bez kojih nema demokratskog društva (vidi Europski sud za ljudska prava, *Handyside protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 7. prosinca 1976. godine). Europski sud za ljudska prava u predmetu *Castells* (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Castells protiv Španjolske*, presuda iz 1992. godine), u kojem je podnositelj osuđen na zatvorsku kaznu jer je uvrijedio španjolsku vladu, optužujući je u tisku da je «*kriminalna*» i da «*krije izvršitelje zločina protiv naroda Baskije*», smatrao je da «*dominantan položaj u kojem je vlada nalaže joj da bude suzdržana u pribjegavanju kaznenim postupcima, posebice kad su dostupna i druga sredstva, u reakciji na neopravdane napade i kritike svojih neprijatelja putem medija*».

34. Postoji jasna distinkcija između informacije (činjenice) i mišljenja (vrijednosne ocjene), jer se postojanje činjenice može dokazati, a za istinu na temelju vrijednosne ocjene ne može se dati dokaz (vidi Europski sud za ljudska prava, *Lingens*, presuda iz 1986. godine). Uz to, čak i u pogledu činjenica, priznaje se obrana na temelju iskrene namjere u pružanju medijima «*prostora za greške*» (vidi Europski sud za ljudska prava, *Dalban protiv Rumunjske*, presuda iz 1999. godine). Europski sud za ljudska prava u predmetu *Thorgeirson*, u kojem je podnositelj u tisku iznio navode o rasprostranjenoj brutalnosti policije na Islandu, u načelu prenoseći govorkanja iz javnosti, i policajce nazvao «*zvijeri u uniformama*», a obranu policije nazvao «*provociranje, laž, nezakonita djela, sujevjerje, nepromišljenost i nesposobnost*», zaključio je da je podnositelj pokrenuo jedno bitno pitanje u svojoj zemlji i «*dužnost je tiska da prenosi informacije i ideje o pitanjima od javnog interesa*». U načelu, obrana na temelju iskrene namjere jedna je vrsta zamjene za dokazivanje istinitosti. Kada novinar ima legitiman cilj, kad je u pitanju nešto značajno za javnost i kada su razumni naporu uloženi u potvrđivanje činjenica, mediji se neće smatrati odgovornim čak i u slučaju da se ispostavi da su činjenice bile neistinite.

35. Svaka restrikcija, uvjet, ograničenje ili bilo koja vrsta miješanja u slobodu izražavanja može se primijeniti samo na određeno ostvarivanje ove slobode, a sadržaj prava na slobodu izražavanja uvijek ostaje netaknut. Javna vlast ima samo mogućnost, a ne i obvezu naložiti ograničavajuću ili kaznenu mjeru protiv ostvarivanja prava na slobodu izražavanja. Generalno, u Bosni i Hercegovini oblik ograničenja slobode izražavanja je uveden zakonima o zaštiti od klevete. Ovi zakoni, osim toga što detaljno razrađuju uvjete za namirenje štete pričinjene klevetom, postavljaju vrlo rigorozne uvjete za primjenu tih odredaba i u pojedinim aspektima pružaju veći stupanj zaštite slobode izražavanja od onog minimuma predviđenog Europskom konvencijom.

36. Naknada štete u građanskoj parnici dodijeljena kao naknada za štetu nanесenu nečijem dostojanstvu ili ugledu predstavlja jasno miješanje u ostvarivanje prava na slobodu izražavanja. Sukladno stavku 2. članka 10. Europske konvencije, vlast se može miješati u ostvarivanje slobode izražavanja samo ako se ispune tri kumulativna uvjeta: a) miješanje je propisano zakonom, b) miješanje ima cilj da zaštiti jedan ili više predviđenih interesa ili vrijednosti, c) miješanje je neophodno u demokratskom društvu. Sudovi moraju slijediti ova tri uvjeta kad razmatraju i odlučuju o predmetima koji se tiču slobode izražavanja. U predmetu *Tolstoy Miloslavski* (vidi Europski sud za ljudska prava, *Tolstoy Miloslavski protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda iz 1995. godine), Europski sud za ljudska prava je zaključio da sama suma naknade štete predstavlja kršenje članka 10. Europske konvencije, jer *«ne znači da je porota imala pravo dodijeliti štetu potpuno po svojem nahođenju jer, prema Konvenciji, dodjela štete za klevetu mora biti razumno proporcionalna šteti nanесenoj nečijem ugledu»*.

37. U konkretnom slučaju pobijane presude su donesene na temelju Zakona o zaštiti od klevete, dakle, miješanje je propisano zakonom. Ovaj zakon je javno objavljen u službenom glasilu, njegov tekst je jasan, pristupačan i predvidljiv i, kako je već rečeno, pruža veći stupanj zaštite slobode izražavanja od onog minimuma predviđenog Europskom konvencijom.

38. Pobijane presude su donesene u građanskoj parnici koju je pokrenuo tužitelj protiv apelanata zbog nanošenja štete njegovom ugledu, pa je jasno da je cilj miješanja zaštita «ugleda ili prava drugih».

39. Ustavni sud još mora utvrditi je li cilj proporcionalan sredstvima korištenim da se on ostvari. Kako je već rečeno, cilj na koji se pobijane presude pozivaju je *zaštita ugleda ili prava drugih*, a sredstvo je nalog suda apelantima da plate odštetu nanесenu tužiteljevom ugledu i da uvod i izreku presude, po isteku roka od 30 dana od dana pravomoćnosti presude, objave u listu «Slobodna Bosna», koji je sporni novinski članak i prvobitno objavio. Da bi se dokazalo da je miješanje bilo «neophodno u demokratskom društvu», potrebno je dokazati postojanje «žurne društvene potrebe», koja je tražila konkretno ograničenje u ostvarivanju slobode izražavanja.

40. Istinitost vrijednosnih ocjena se ne može utvrđivati dokazima, a postojanje činjenica se može dokazati. Upitni dio teksta u ovom slučaju glasi: «nakon toga Maktouf bježi u Kanadu, a za tu uslugu Fazliću plaća iznos od 10.000 KM». Dakle, ovdje je riječ je o iznošenju točno određenih činjenica. Kantonalni sud je u postupku utvrdio da se protiv

označenih osoba ne vode kazneni postupci s ciljem uzimanja i davanja mita, niti se u podnesenim optužnicama ovo djelo spominje. Dalje, ovaj sud konstatira da se načelo pretpostavke nevinosti mora poštivati i u informacijama koje se daju u tisku, te da se iznošenje ovakvih navoda pozivajući se na slobodu izražavanja i informiranja ne može dopustiti.

41. Prema navedenom, ograničenje slobode izražavanja apelanata se ne odnosi na iznošenje «vrijednosnih ocjena» od apelanata, nego na iznošenje tvrdnji o činjenicama koje su dokazive. U parničnom postupku sud nije ovlašten utvrđivati činjenice događaja vezanog za mito, već se, sukladno zakonskim propisima, pozvao na nepostojanje optužnice, odnosno kaznenog gonjenja nadležnih organa u svezi sa ovim djelom, što je glede kaznenih djela jedina zakonita i pravilna mogućnost utvrđivanja istinitosti činjenica. U svezi s tim, redoviti sudovi su ocijenili da su apelanti prekoračili dopuštenu granicu slobode izražavanja i potrebitu toleranciju tužitelja, odnosno da su apelanti iznijeli činjenice koje nisu utvrđene kao istinite kao da jesu istinite. Ustavni sud smatra da se ne može zaključiti da su redoviti sudovi izašli izvan opsega dopuštene slobodne ocjene kada je u pitanju ocjena jesu li apelanti učinili djelo iznošenja činjenica za koje nije utvrđeno da su istinite.

42. Međutim, da bi miješanje u ostvarivanje prava na slobodu izražavanja bilo sukladno standardima Europske konvencije i pozitivnim zakonskim propisima, mora biti zadovoljeno i načelo proporcionalnosti između cilja miješanja, u ovom slučaju zaštite prava na «istinu» tužitelja, i sredstva miješanja, u ovom slučaju naloga suda apellantima da plate odštetu nanesenu tužiteljevom ugledu i da uvod i izreku presude, po isteku roka od 30 dana od dana pravomoćnosti presude, objave u listu «Slobodna Bosna». Obzirom na već rečeno o pitanju na koji način su sudovi odredili sredstva da bi se zaštitilo tužiteljevo pravo u ovoj odluci u dijelu kod «pravičnog suđenja», Ustavni sud smatra da se ne može govoriti o proporcionalnosti između cilja i sredstva u slučaju u kojem redoviti sudovi nisu utvrdili relevantne činjenice za donošenje odluke o dosuđivanju naknade za nematerijalnu štetu, okolnosti slučaja, a osobitu jačinu duševnih bolova i njihovo trajanje kao pravni temelj, nego su proizvoljno zaključili da postoji šteta i odgovornost apelanata za nju.

43. Na temelju navedenog, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

44. U konkretnom slučaju redoviti sudovi nisu utvrdili relevantne činjenice za donošenje odluke o postojanju pravnog temelja za naknadu štete, nego su proizvoljno zaključili da postoji šteta i odgovornost apelanata, zbog čega je došlo do povrede prava apelanata na pravično suđenje. Što se tiče navoda apelanata o povredi članka 10. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da su redoviti sudovi u osporenim presudama dali pravilnu distinkciju između onoga što predstavlja vrijednosne ocjene i činjenice u odnosu na objavljenu informaciju, te da nisu izašli izvan dopuštenog stupnja slobodne procjene u tome pogledu, ali nepravilnim utvrđivanjem sredstva, u ovom slučaju naknade štete, za zaštitu cilja, u ovom slučaju prava tužitelja na «istinu», nisu stvorili potreban uvjet za ispitivanje načela proporcionalnosti između sredstva i cilja, koje je neophodno zadovoljiti prigodom dopuštenog miješanja u pravo na slobodu izražavanja.

45. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u izreci ove odluke.

46. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број АП 1162/05

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Боре Ракића поднесена због немогућности извршења правоснажне Пресуде Основног суда у Дервенти број П-99/00 од 29. јуна 2000. године, мада је извршење дозвољено Рјешењем Основног суда у Бањој Луци број И-3427/00 од 25. децембра 2000. године

Одлука од 12. септембра 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 1162/05**, рјешавајући апелацију **Боре Ракића** на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), у саставу:

Хатица Хациосмановић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Валерија Галић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Јово Росић, судија

на сједници одржаној 12. септембра 2006. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Боре Ракића.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Ова одлука се доставља Влади Републике Српске како би се обезбиједила апелантова уставна права у складу са овом одлуком.

Влади Републике Српске се налаже да, у року од три мјесеца од достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем да се изврши ова одлука, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине», «Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине», «Службеном гласнику Републике Српске» и «Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине».

Образложење

I. Увод

1. Боро Ракић (у даљњем тексту: апелант) из Добоја поднио је 11. маја 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због немогућности извршења правоснажне Пресуде Основног суда у Дервенти број П-99/00 од 29. јуна 2000. године, мада је извршење дозвољено Рјешењем Основног суда у Бањој Луци број И-3427/00 од 25. децембра 2000. године. Апелант је допунио апелацију 9. маја и 6. јуна 2006. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Министарства одбране Републике Српске које заступа Војно правобранилаштво Републике Српске (у даљњем тексту: тужени) и од Основног суда у Бањој Луци, 16. маја 2005. године затражено је да доставе одговор на апелацију.

3. Војно правобранилаштво Републике Српске одговор на апелацију доставило је 27. маја 2005. године, а Основни суд у Бањој Луци 8. јуна 2005. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Војног правобранилаштва Републике Српске и Основног суда достављени су апеланту 23. јуна 2006. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Основни суд у Дервенти је, одлучујући о апелантовој тужби, донио Пресуду број П-99/00 од 29. јуна 2000. године која је потврђена Пресудом Окружног суда

у Добоју број Гж-225/00 од 23. октобра 2000. године, којом је обавезао туженог да апеланту на име накнаде штете због уништења мобилисаног моторног возила плати износ од 9.373,00 КМ заједно са законском затезном каматом обрачунаном на тај износ почев од 2. фебруара 2000. године па до исплате и да апеланту накнади парничне трошкове у износу од 1.320,00 КМ. Одбијен је дио апелантовог тужбеног захтјева којим је тражена исплата камате на досуђени износ за период од 1. августа 1999. године до 1. фебруара 2000. године.

7. Основни суд у Бањој Луци је Рјешењем број И-3427/00 од 25. децембра 2000. године дозволио извршење правоснажне пресуде, али оно до подношења апелације није спроведено.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

8. Апелант сматра да је због тога што није спроведено Рјешење о извршењу Основног суда у Бањој Луци број И-3427/00 од 25. децембра 2000. године дошло до повреде његовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), те права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Апелант наводи да је извршење рјешења Основног суда у Бањој Луци онемогућено због «примјене неуставног Закона о одлагању извршења судских одлука на терет средстава буџета Републике Српске по основу исплате накнаде материјалне и нематеријалне штете настале због ратних дејстава и по основу исплате старе девизне штетње», због чега је дошло до повреде његових уставних права. Апелант на крају тражи да Уставни суд обавезе Републику Српску да му исплати «потраживања која су утврђена правоснажном и извршном пресудом Основног суда у Дервенти број П-99/00 од 29. јуна 2000. године и правичну накнаду због извршене повреде људских права».

б) Одговор на апелацију

9. Основни суд у Бањој Луци наводи да је по апелантовом приједлогу дозволио извршење против извршеника 25. децембра 2000. године, те да је након правоснажности дозвољу извршења доставио трезору 15. октобра 2002. године, чиме

је предмет тог суда окончан у складу са важећим прописима и својим овлашћењима, те да суд није кршио уставна права на апелантову штету будући да «суд не може да нареди другом органу да спроводи судске одлуке већ само да их достави на спровођење».

10. Тужени у одговору предлаже да Уставни суд апелацију одбаци јер се судском одлуком не чини повреда апелантових уставних права нити права из Европске конвенције јер је суд рјешење о извршењу доставио на спровођење и тиме предузео све радње које је био дужан да предузме у поступку извршења. Тужени даље истиче да су апелантови наводи неосновани будући да поступа у складу са важећим законским прописима, који у складу са Европском конвенцијом представљају допуштено ограничење права грађана, да се апелантово потраживање односи на унутрашњи дуг Републике Српске, па је питање измирења тог дуга дио опште стратегије измирења јавног дуга у Републици Српској, а што је регулисано Законом о утврђивању и начину измирења унутрашњег дуга Републике Српске, те су ограничења која из тог закона проистичу у општем интересу и у складу са Европском конвенцијом.

V. Допустивост и меритум

11. Умјесто посебног образложења допустивости и меритума ове одлуке, Уставни суд се позива на образложење и разлоге наведене у одлуци у предмету број АП 774/04 од 20. децембра 2005. године («Службени гласник Републике Српске» број 12/06), која је донесена поводом истих правних питања, као и раније донесене одлуке број АП 288/03 («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 8/05) и АП 464/04 («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 40/05).

12. Разлози наведени у Одлуци Уставног суда број АП 774/04 од 20. децембра 2005. године се у цијелости односе и на ову одлуку па, из истих разлога, Уставни суд закључује да је дошло до повреде апелантових уставних права наведених у овој одлуци.

Захтјев за компензацију

13. У смислу члана 76 став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд изузетно и по захтјеву апеланта може да одреди накнаду нематеријалне штете. Међутим, Уставни суд подсјећа да за разлику од поступка пред редовним судовима, накнаду штете одређује у симболичном смислу у посебним случајевима кршења загарантованих

људских права и слобода (види Одлуку Уставног суда број АП 938/04 од 17. новембра 2005. године).

14. Узимајући у обзир закључке Уставног суда изражене у низ одлука којима је одлучивано о истим или сличним ситуацијама као у апелантовом случају, Уставни суд сматра да је одлука којом се утврђује кршење апалантових уставних права и правни лијек који је наложен апеланту одговарајућа сатисфакција. Стога, Уставни суд одбија апелантов захтјев за компензацију.

VI. Закључак

15. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције ако је законом или којим другим актом власти онемогућено извршење правоснажне судске пресуде, ако такав закон или други акт ставља «претјеран терет на појединце», чиме не задовољава услов пропорционалности између јавног интереса заједнице и основних права појединаца. Такође, Уставни суд закључује да постоји кршење права на «независан суд», као елемента права на правично суђење, када законодавац својим мјерама мијења правоснажне судске одлуке. Уставни суд, такође, закључује да постоји кршење права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када закон којим се мијеша у право на имовину има легитиман циљ од јавног интереса, али употребељена средства нису пропорционална том циљу, односно када законом није успостављена «правична равнотежа» између захтјева од општег или јавног интереса и захтјева да се заштити право појединца на имовину.

16. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

17. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић

Predmet broj AP 148/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Alme Kotlo podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj Gž-148/04 od 29. novembra 2004. godine

Odluka od 29. septembra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 148/05**, rješavajući apelaciju **Alme Kotlo**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

David Feldman, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Mato Tadić, sudija

Jovo Rosić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 29. septembra 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Alme Kotlo.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku, kao i povreda prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukidaju se rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj GŽ-148/04 od 29. novembra 2004. godine i Općinskog suda u Sarajevu broj P-764/02 od 23. oktobra 2003. godine.

Predmet se vraća Općinskom sudu u Sarajevu, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku u skladu sa članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Općinskom sudu u Sarajevu da u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke (uključujući, ukoliko je to potrebno, isplatu kompenzacije apelantici, jer Općinski sud i Kantonalni sud nisu omogućili zaštitu njenih ustavnih prava) u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Alma Kotlo (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Sarajeva, koju zastupa Esad Hrvčić, advokat iz Sarajeva, podnijela je 25. januara 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj GŽ-148/04 od 29. novembra 2004. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i Općinskog suda u Sarajevu, kao i Nusreta Škaljića zatraženo je 9. decembra 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud i Općinski sud u Sarajevu dostavili su odgovore na apelaciju 11. januara 2006. godine i 30. decembra 2005. godine, a Nusret Škaljić dostavio je odgovor na apelaciju 22. decembra 2005. godine.

4. Ustavni sud je od Općinskog suda u Sarajevu tražio na uvid predmetni sudski spis. Općinski sud je postupio po nalogu Ustavnog suda, te dostavio na uvid predmetni sudski spis 30. decembra 2005. godine.

5. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantici 17. januara 2006. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantinih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

7. Apelantica je 27. septembra 2000. godine podnijela Općinskom sudu u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) tužbu zbog smetanja posjeda protiv Fehrije Škaljić i Nusreta Škaljića. Fehrija Škaljić je umrla u toku postupka, pa je Općinski sud u odnosu na nju prekinuo postupak, a nastavio je postupak u odnosu na Nusreta Škaljića (u daljnjem tekstu: tuženi).

8. Na raspravi održanoj 28. marta 2002. godine apelantica je precizirala tužbeni zahtjev, predloživši donošenje odluke kojom se utvrđuje da je tuženi Nusret Škaljić 25. septembra 2000. godine omeo tužiteljicu (apelanticu) u faktičkom i mirnom posjedu stana u Požeginoj ulici broj 3 tako što je postavio bravu na ulazna dvorišna vrata koju je zaključao, te je time onemogućio tužiteljici ulazak u dvorište i na taj način i korištenje stana koji se nalazi na prvom spratu kuće, pa je tuženi dužan uspostaviti prijašnje stanje tako što će predati tužiteljici primjerak ključa od ulaznih dvorišnih vrata i time joj omogućiti ulazak u dvorište, a na taj način i korištenje predmetnog stana, te da će se ubuduće kloniti ovakvog ili sličnog smetanja.

9. Podneskom od 10. oktobra 2003. godine apelantinin opunomoćenik je predložio da se izda privremena mjera, kojom će se tuženom zabraniti otuđenje ili na bilo koji drugi način opterećenje nekretnine označene na k.č. broj 133 k.o. Sarajevo upisane u zk. uložak LXXXI/101, te da se naloži Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda da izvrši uknjižbu spora.

10. Postupak pred Općinskim sudom odvijao se kako slijedi, rasprave su održane: 15. novembra i 25. decembra 2000. godine; 6. februara, 22. marta, 23. aprila i 24. maja 2001. godine; 8. januara, 28. marta, 17. aprila, 23. maja, 20. juna, 25. jula i 16. decembra

2002. godine; 15. januara, 24. februara, 9. aprila, 29. maja, 15. augusta, 7, 16. i 23. oktobra 2003. godine.

11. Rasprave koje su bile zakazane za 25. decembar 2000. godine, 6. februar, 22. mart 2001. godine i 16. decembar 2002. godine nisu održane s obzirom na to da dostava tuženom nije bila uredna. Apelantica i tuženi nisu pristupili raspravi zakazanoj za 24. maj 2001. godine, te je sud donio rješenje o mirovanju postupka. Apelantica je podneskom od 16. oktobra 2001. godine tražila da se nastavi postupak koji miruje. Na osnovu pismenog prijedloga tuženog odgođena je rasprava koja je trebalo da se održi 17. aprila 2002. godine, čemu se apelantica nije protivila, ali je istakla da se postupak u ovoj pravnoj stvari odugovlači. Apelantica je 22. jula 2002. godine pismenim podneskom urgirala da sud donese odluku u ovom predmetu. Apelantica i tuženi nisu pristupili raspravi zakazanoj za 25. jula 2002. godine, tako da je sud donio rješenje o mirovanju postupka. Apelantica je podneskom od 9. septembra 2002. godine tražila da se nastavi postupak koji miruje, a podneskom od 21. novembra 2002. godine urgirala je da se zakaže rasprava. Apelantica je 15. januara 2003. godine tražila da se odgodi rasprava zakazana za taj datum zbog odlaska na put. Nakon toga apelantica je 27. maja 2003. godine tražila da se odgodi rasprava zakazana za 28. maj 2003. godine zbog toga što će biti službeno odsutna tokom maja i juna. Tuženi je u podnesku od 22. augusta 2003. godine obavijestio sud da je prodao predmetnu nekretninu trećem licu, naglasivši kako je on sada u posjedu kuće, te da su kod njega ključevi od ulaznih vrata u dvorište, a uz podnesak od 29. septembra 2003. godine dostavio je kupoprodajni ugovor od 15. jula 2003. godine o prodaji predmetne nekretnine.

12. Glavna rasprava je zaključena 23. oktobra 2003. godine, kada je Općinski sud donio Rješenje broj P-764/02 od 23. oktobra 2003. godine kojim je odbio apelanticin tužbeni zahtjev, te zahtjev za izdavanje privremene mjere.

13. U obrazloženju rješenja Općinski sud je naglasio da je na osnovu izvedenih dokaza utvrđeno da je apelantica bila u posjedu predmetnog stana, koji se nalazi na prvom spratu kuće u Požeginoj ulici broj 3, te da je time bila i u posjedu spornih ulaznih dvorišnih vrata. Nesporno je da je tuženi postavio bravu na ulazna dvorišna vrata i da primjerak ključa nije dao apelantici, te je nju na taj način omeo u posljednjem posjedu ulaznih dvorišnih vrata, odnosno predmetnog stana. Međutim, u toku postupka tuženi i ostali zemljišnoknjižni vlasnici su prodali predmetnu nekretninu trećem licu, zaključivši sa njim ugovor 15. jula 2003. godine, te su kupcu nakon isplate ugovorene cijene predali ključ od ulaznih dvorišnih vrata. S obzirom na to da tuženi više nije u posjedu spornih dvorišnih ulaznih

vrata, kao ni predmetne nekretnine, nije više moguće vraćanje ranijeg posjeda, niti se može narediti uspostavljanje prijašnjeg stanja. Bez restitucije nema pravnog interesa, odnosno nema osnova tužbe za smetanje posjeda. Utvrđivanje čina smetanja posjeda, samo po sebi, bez značaja je ako nema restitucije. Zahtjev za donošenje privremene mjere je odbijen, jer je treće lice, tj. kupac raspolagao predmetnom nekretninom 15. jula 2003. godine, a privremena mjera je predložena podneskom od 10. oktobra 2003. godine. Zahtjev za uknjižbu spora je neosnovan, jer se takav zahtjev podnosi direktno dostavljanjem primjerka tužbe Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda.

14. Apelanticinu žalbu je odbio Kantonalni sud Rješenjem broj GŽ-148/04 od 29. novembra 2004. godine, te u cijelosti potvrdio prvostepeno rješenje.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelantica smatra da je osporenim rješenjima redovnih sudova povrijeđeno njeno ustavno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) u dijelu koji se odnosi na donošenje odluke u razumnom roku, zatim, u dijelu koji se odnosi na pristrasnost suda, te u dijelu koji se odnosi na proizvoljnu primjenu prava. Osim toga, apelantica smatra da je osporenim rješenjima redovnih sudova povrijeđeno njeno pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, kao i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

16. Povredu prava na pravično suđenje, u dijelu koji se odnosi na donošenje odluke u razumnom roku, apelantica vidi u tome što je predmetni postupak trajao pune tri godine u prvom stepenu iako se radilo o tužbi zbog smetanja posjeda, koja se ima smatrati hitnom u smislu relevantnih odredaba Zakona o parničnom postupku. Apelantica smatra i da su redovni sudovi bili pristrasni pri donošenju ove odluke, koja se ogleda u njihovoj nedjelotvornosti, te donošenju odluke «mimo sve sudske prakse i pravne logičnosti» s obzirom na to da se kao razlog neusvajanja navodi nemogućnost provođenja odluke suda. Apelantica smatra da je upravo tuženi obavezan da je uvede u posjed predmetnog stana, te naglašava da je «sud upućuje na restituciju koja nema nikakve veze sa ovom pravnom stvari».

17. Povredu prava na dom i imovinu apelantica vidi u tome što joj je nasilnim putem onemogućeno da koristi svoje nekretnine, a odbijanjem tužbe onemogućeno joj je da povрати posjed nad predmetnim stanom u kome se rodila i u kome je živjela više od 40 godina, a koji je njen otac koristio po osnovu ugovora o korištenju zaključenog 6. aprila 1967. godine.

b) Odgovor na apelaciju

18. Općinski sud smatra da nije došlo do povrede ustavnih prava na koja se apelantica žalila, te ostaje pri svojoj presudi, posebno naglašavajući da u konkretnom slučaju nije bilo nikakve «nedjelotvornosti suda» s obzirom na to da su se apelanticinim nedolaskom na raspravu dva puta stekli uvjeti za mirovanje postupka, što sve, naravno, treba imati u vidu, kao i apelanticino traženje da se odgodi rasprava od 15. januara 2003. godine.

19. Kantonalni sud podržava navode koje je dao Općinski sud u osporenom rješenju, naglašavajući da, iako se u postupku za smetanje posjeda ne raspravlja o pravu na posjed i pravnom osnovu posjeda, u konkretnom slučaju se ne može raditi ni o povredi prava na dom, jer iz stanja spisa proizlazi da je tuženi imao zaključen ugovor sa apelanticinim prednikom o korištenju predmetnog stana, a njoj nije dao saglasnost za dalje korištenje stana, niti mu se apelantica takvim zahtjevom obraćala, uz napomenu da se apelantica odselila iz predmetnog stana 1993. godine da bi tužba za smetanje posjeda bila podnesena 27. septembra 2000. godine.

20. Tuženi u odgovoru na apelaciju smatra da nije došlo do kršenja apelanticinih ustavnih prava, te podržava osporene odluke redovnih sudova.

V. Relevantni propisi

21. **Zakon o vlasničko-pravnim odnosima** («Službene novine Federacije BiH» br. 6/98 i 29/03)

«Član 83. stav 1.

Sud pruža zaštitu prema posljednjem stanju posjeda i nastalom smetanju, pri čemu nisu od utjecaja pravo na posjed, pravni osnov posjeda i savjesnost posjednika.

Član 84.

Odlukom o zahtjevu za zaštitu zbog smetanja posjeda sud određuje zabranu daljeg uznemiravanja posjeda pod prijetnjom novčane kazne, odnosno vraćanje oduzetog posjeda, kao i druge mjere potrebne za zaštitu od daljeg smetanja posjeda.«

22. Zakon o parničnom postupku («Službene novine Federacije BiH» br. 42/98 i 3/99)

«Član 2.

U parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku.

Član 431.

Pri određivanju rokova i ročišta po tužbama zbog smetanja posjeda sud će uvijek obraćati osobitu pažnju na potrebu hitnog rješavanja prema prirodi svakog pojedinog slučaja.

Član 432.

Raspravljanje o tužbi zbog smetanja posjeda ograničit će se samo na raspravljanje i dokazivanje činjenica posljednjeg stanja posjeda i nastalog smetanja. Isključeno je raspravljanje o pravu na posjed, o pravnoj osnovi, savjesnosti ili nesavjesnosti posjeda ili o zahtjevima za naknadu štete.«

VI. Dopustivost

23. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

25. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj Gž-148/04 od 29. novembra 2004. godine protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje doneseno

je 29. novembra 2004. godine, a apelacija je podnesena 25. januara 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

26. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelantica osporava navedena rješenja, tvrdeći da su tim rješenjima povrijeđena njena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Ustavni sud će prvo ispitati apelanticine navode u odnosu na član II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i član 8. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku

28. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

...

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.»

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u prvoj rečenici utvrđuje da:

«Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.»

Primjenjivost člana 6. stav 1. Evropske konvencije

29. U konkretnom slučaju radi se o sporu zbog smetanja posjeda, u kojem apelantica tvrdi da je, usljed dugog trajanja postupka, bila onemogućena u mirnom uživanju svoje imovine. Dakle, radi se o zahtjevu da se u sporu o građanskom pravu dobije konačna

odluka u razumnom roku. Stoga je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv u ovom predmetu.

Period koji se uzima u obzir

30. Ustavni sud podsjeća na konstantnu praksu organa Evropske konvencije u odnosu na predmete o dužini postupka, u kojima su postupci pokrenuti prije nego što su organi Evropske konvencije zasnovali svoju vremensku nadležnost. Organi Evropske konvencije smatraju da period koji se uzima u obzir, u svrhu žalbe u pogledu dužine trajanja postupka, počinje danom zasnivanja njihove vremenske nadležnosti. Dakle, u ocjenjivanju razumnosti vremena koje je prevazišlo taj rok mora se uzeti u obzir stadij postupka dostignut tog datuma (vidi, npr., Evropski sud za ljudska prava, *Foti i drugi protiv Italije*, presuda od 10. decembra 1982. godine, serija A, broj 56, stav 53; *Styranowski protiv Poljske*, broj 28616/95, ECHR 1998-VIII).

31. U konkretnom slučaju postupak je započet nakon stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine s obzirom na to da je tužba zbog smetanja posjeda podnesena 27. septembra 2000. godine. Postupak je okončan donošenjem Rješenja Kantonalnog suda broj GŽ-148/04 od 29. novembra 2004. godine. Dakle, postupak je ukupno trajao oko četiri godine i dva mjeseca, te je to period koji Ustavni sud treba ispitati u odnosu na apelantičino pravo na donošenje odluke u razumnom roku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, uz napomenu da je postupak pred prvostepenim sudom trajao oko tri godine i jedan mjesec, a žalbeni postupak pred Kantonalnim sudom je trajao oko 13 mjeseci.

32. Polazeći od kriterija utvrđenih praksom Evropskog suda za ljudska prava, kao i vlastitom praksom, Ustavni sud ističe da se razumnost trajanja postupka ocjenjuje u svjetlu svih okolnosti predmeta. Posebno se uzima u obzir složenost predmeta, te ponašanje stranaka u postupku, s jedne strane, i suda i javnih vlasti, s druge strane, kao i važnost onoga što se za apelanta dovodi u pitanje u predmetnom sporu (vidi Evropski sud za ljudska prava, predmet *Vernillo protiv Francuske*, presuda od 20. februara 1981. godine, serija A, broj 198, stav 30; *Zimmermann i Steiner protiv Švicarske*, presuda od 13. jula 1983. godine, stav 24).

Složenost predmeta

33. Ustavni sud naglašava da se složenost postupka mora razmatrati u svjetlu činjeničnog i pravnog aspekta konkretnog spora, tj. dokaza koje sud treba izvesti i procijeniti i pravnih pitanja koja treba riješiti.

34. U konkretnom slučaju radilo se o sporu zbog smetanja posjeda, koji se, općenito govoreći, prema mišljenju Ustavnog suda, ne može okarakterizirati kao naročito složen spor s obzirom na to da je u njemu potrebno utvrditi samo dvije činjenice, i to: a) ko je bio posljednji posjednik stvari i b) da li je izvršeno smetanje posjeda, dok je isključeno raspravljanje o: a) pravu na posjed, b) pravnom osnovu posjeda i savjesnosti posjednika i c) zahtjevima za naknadu štete. Konkretna predmet je još jednostavniji, zato što tuženi od samog početka postupka nije osporavao da je postavio bravu na ulaznim vratima u dvorište predmetne kuće, čime je apelantici onemogućio da dođe do stana koji se nalazi na prvom spratu kuće. Dakle, konkretna slučaj se ni u kojem pogledu ne može okarakterizirati kao naročito složen.

Ponašanje podnosioca apelacije

35. Ustavni sud ističe da u građanskim predmetima saslušanje u razumnom roku zavisi od ponašanja strane koja učestvuje u postupku (vidi odluku bivše Evropske komisije za ljudska prava, No. 11541/85, 12. aprila 1989. godine, O.I. 70).

36. U konkretnom slučaju Ustavni sud smatra da se dužina trajanja predmetnog postupka ne može pripisati samo apelantici zbog toga što se radilo o postupku zbog smetanja posjeda, koji je trajao više od četiri godine, a koji je, prema odredbama Zakona o parničnom postupku, hitan. Što se tiče apelantice, propusti na njenoj strani sastoje se u tome što je u dva navrata propustila da dođe na ročište, čime je uzrokovala mirovanje postupka na šest i po mjeseci, iako tuženi mora snositi podjednaku odgovornost za odugovlačenje postupka, jer ni sam nije prisustvovao ročištima. Dalje, apelantica je dva puta tražila da se odgodi ročište što je odgodilo postupak za otprilike naredna dva mjeseca. Ove činjenice jasno govore da ova odgađanja nisu bila isključivo apelanticina odgovornost, te da je apelantica bila odgovorna, sama ili zajedno sa tuženim za odugovlačenje od maksimalno osam i po mjeseci od ukupno 50 mjeseci u kojim se završio redovni postupak u ovom predmetu. Dalje, mora se imati u vidu da je apelantica slala urgencije da se zakažu ročišta i da se, uzevši u obzir cjelokupno njeno ponašanje, može smatrati da je apelantici bilo stalo da se ovaj postupak završi što prije i u što kraćem roku.

Ponašanje suda

37. Kao što je već rečeno, postupak se vodio više od četiri godine, tako što je pred prvostepenim sudom postupak trajao tri godine, a pred drugostepenim 13 mjeseci. Prema mišljenju Ustavnog suda, radi se o predugom trajanju jednog veoma hitnog postupka s

obzirom na to da se radi o pružanju sudske zaštite u slučaju smetanja posjeda, pa se može opravdano postaviti pitanje svrhe zaštite posjeda i hitnosti takvih postupaka ukoliko će oni trajati više od četiri godine. Osim toga, Ustavni sud smatra i da je Općinski sud u ovom predmetu zakazao i održao nepotreban broj rasprava (čak 21), što je najznačajnije doprinijelo da se postupak ne završi u razumnom roku. Za to se nikako ne može naći razumno opravdanje u situaciji kao što je ova, kada se radi o postupku koji se vodi zbog smetanja posjeda, u kome je trebalo utvrditi samo dvije bitne činjenice: a) posljednje stanje posjeda i b) nastalu smetnju, što je u ovom slučaju bilo još jednostavnije, jer tuženi nije uopće osporavao da je promijenio bravu na ulaznim dvorišnim vratima a da apelantici nije dao ključ, čime je bilo nesporno da je apelantici onemogućeno da dođe do svog stana koji se nalazio na spratu predmetne kuće, što je *de facto* značilo da je tim činom tuženi apelantici oduzeo posjed.

38. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju došlo do povrede prava na suđenje u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3. e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, za šta odgovornost snosi prvenstveno Općinski sud.

Pravo na imovinu

39. Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«3. Katalog prava

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

...

k) Pravo na imovinu.»

Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

«Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.»

40. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavu dva ovog člana, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontroliraju korištenje imovine u skladu sa općim interesom. Ova tri pravila nisu različita, u smislu da nisu nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i treba da budu tumačena u svjetlu općeg principa izraženog u prvom pravilu (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, od 23. septembra 1982. godine, serija A, broj 52, stav 61).

41. Ukoliko se u apelaciji pozove na jedno od navedena tri pravila, prilikom ispitivanja da li je došlo do povrede prava na imovinu treba da se daju odgovori na pitanja kako slijedi: a) da li se radi o imovini koja spada pod zaštitu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, b) da li je bilo miješanja u imovinu, c) u sklopu kojeg od navedena tri pravila miješanje može biti razmatrano, d) da li miješanje slijedi legitimne ciljeve u javnom ili općem interesu, e) da li je miješanje proporcionalno, tj. da li postoji fer balans između zahtjeva za opći interes zajednice i zahtjeva za zaštitu individualnih osnovnih prava i f) da li je miješanje u skladu sa principom pravne sigurnosti ili zakonitosti (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Latardis v. Greece*, od 25. marta 1999. godine).

42. U konkretnom slučaju Ustavni sud smatra da postoji imovina zaštićena članom 1. Protokola broj 1, jer je u postupcima pred redovnim sudovima nesporno utvrđeno da apelantica ima «posjed» nad dijelom predmetne kuće, pa samim tim i na ulaznim vratima u dvorište te kuće. Posjed nad imovinom je zaštićen članom 1. Protokola broj 1, pa je stoga i navedeni član primjenjiv u ovom slučaju. Postoji i miješanje u apelanticinu imovinu, jer je utvrđeno da je apelantica imala «posjed» nad dijelom predmetne kuće i ulaznim vratima u dvorište kuće, ali je, ipak, odbijena njena tužba kojom je tražila zaštitu zbog smetanja posjeda. Takvo miješanje se može razmatrati u okviru prvog pravila uz član 1. Protokola broj 1 koje se odnosi na «princip mirnog uživanja imovine».

43. Prema mišljenju Ustavnog suda, apelantica je imala pravo, tj. imovinu zaštićenu članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. To pravo joj je oduzeto, jer je tokom postupka bilo nesporno da je apelantica bila u posjedu predmetnih nekretnina i da joj je posjed ometao tuženi. Ipak, redovni sudovi nisu omogućili apelantici da u tom svom pravu i dalje uživa, što su bili dužni učiniti prema članu II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno prema članu 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

44. Općinski sud, kao i Kantonalni sud, odbili su da tužiteljici ponude pravni lijek, jer takvu odluku ne bi bilo moguće izvršiti nakon što je tuženi, kao vlasnik, prodao vlasništvo i posjed. Međutim, kada sudovi odlučuju povodom tužbe zbog smetanja posjeda, oni utvrđuju samo dvije činjenice: ko je bio posljednji posjednik stvari i da li je izvršeno smetanje posjeda (vidi član 432. Zakona o parničnom postupku). Sudovi su utvrdili da je apelantica bila posljednji posjednik i da je tuženi izvršio smetanje posjeda, ali su, ipak, odbili apelanticin zahtjev za vraćanje u posjed. Prema mišljenju Ustavnog suda, takvo postupanje predstavlja proizvoljnu i pogrešnu primjenu zakona i provredu apelanticinog prava na imovinu koje je zaštićeno principom zakonitosti prema članu II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, a koji jasno propisuje da «niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom». Stoga, Ustavni sud smatra da nije potrebno ulaziti u daljnji tekst uz član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

45. Ipak, promjena vlasnika predmetne nekretnine (koja se desila u ovoj parnici) bez sumnje utječe na identitet strana u ovom postupku, te, stoga, u nastavku ovog postupka Ustavni sud očekuje da će Općinski sud i apelantica voditi računa da se novi vlasnik uključi u ovaj postupak, kako bi se apelantici osigurao djelotvoran pravni lijek i kako bi se postupak proveo bez daljnjeg odgađanja.

45. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je došlo do povrede prava na apelanticinu imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Ostali navodi

46. Imajući u vidu svoj zaključak u pogledu utvrđenog kršenja prava na pravično suđenje i imovinu, Ustavni sud smatra da nije neophodno ulaziti u ispitivanje apelanticinih navoda da je došlo do kršenja njenog prava na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

47. Ustavni sud zaključuje da je došlo do kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3. e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju zbog toga što redovni sudovi nisu udovoljili apelanticinom tužbenom zahtjevu

iako su nesporno utvrdili činjenice koje su ukazivale da je apelantica posljednji mirni posjednik predmetne nekretnine, kao i da je tuženi izvršio smetanje na toj nekretnini i to nije osporavao. Osim toga, sudovi su svoje odluke pravdali pozivajući se na pitanja koja su nerelevantna za parnični postupak koji se vodi povodom tužbe zbog smetanja posjeda. Naime, pozvali su se na činjenicu da je tuženi izgubio posjed na predmetnoj nekretnini prodavši je trećem licu, pa se samim tim njemu ne može naložiti da uspostavi ranije posjedovno stanje. Konačno, Općinski sud i Kantonalni sud su doprinijeli šteti koja je nanesena apelanticinim ustavnim pravima, jer apelanticin tužbeni zahtjev nisu riješili po ubrzanom postupku, niti su usvojili njen zahtjev za donošenje privremene mjere.

48. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

49. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 2458/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija «Croatia osiguranja» d.d.
Ljubuški i «Croatia Viteza» d.o.o.
Vitez podnesena protiv Rješenja
o ovrsi Općinskog suda Vitez broj
Ovr.g. 307/02 od 27. siječnja 2004.
godine i Rješenja Kantonalnog suda
Novi Travnik broj Pž-24/05 od 12.
listopada 2005. godine

Odluka od 29. rujna 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 2458/05**, rješavajući apelaciju «**Croatia osiguranja**» d.d., **Ljubuški** i «**Croatia Viteza**» d.o.o., **Vitez**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

David Feldman, dopredsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Mato Tadić, sudac

Jovo Rosić, sudac

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 29. rujna 2006. godine, godine je donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija « Croatia osiguranja » d.d., Ljubuški i « Croatia Viteza » d.o.o., Vitez.

Utvrdjuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Rješenje o ovrsi Općinskog suda Vitez broj Ovr.g. 307/02 od 27. siječnja 2004. godine i Rješenje Kantonalnog suda Novi Travnik broj Pž-24/05 od 12. listopada 2005. godine.

Predmet se vraća Općinskom sudu u Travniku, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku, sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članku II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Općinskom sudu u Travniku da u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u svrhu ovrhe ove odluke, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. «Croatia osiguranje» d.d. Ljubuški, i «Croatia Vitez» d.o.o. Vitez (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa Danka Vučina, odvjetnica iz Mostara, podnijeli su 5. prosinca 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja o ovrsi Općinskog suda Vitez (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj Ovr.g. 307/02 od 27. siječnja 2004. godine i Rješenja Kantonalnog suda Novi Travnik (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj PŽ-24/05 od 12. listopada 2005. godine. Istodobno, apelanti su tražili i donošenje privremene mjere zabrane provedbe postupka ovrhe na nekretninama i pokretnim stvarima apelanata, koja je određena pobijanim rješenjima, do donošenja konačne odluke povodom ove apelacije.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Adina Buljubašića, odvjetnika iz Zenice, opunomoćenika tražitelja ovrhe, od Općinskog suda u Travniku (koji je u tijeku predmetnog postupka preuzeo nadležnost za postupanje od nekadašnjeg Općinskog suda u Vitezu) i Kantonalnog suda zatraženo je 26. svibnja 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Od Kantonalnog suda je zaprimljen odgovor na apelaciju 14. lipnja 2006. godine, od odvjetnika Adina Buljubašića 26. lipnja 2006. godine, a Općinski sud nije dostavio traženi odgovor u ostavljenom roku.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Kantonalnog suda i odvjetnika Adina Buljubašića su dostavljeni apelantima 19. srpnja 2006. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. U svojstvu ulagača u društvo sa ograničenom odgovornošću, koje je oblik organiziranja gospodarskog društva apelanta «Croatia Viteza» d.o.o., Vitez, ulagač PS «Vitezit» d.o.o., Vitez (u daljnjem tekstu: ulagač), unio je u ovo društvo na ime članskog udjela svoju nekretninu, u naravi ekonomsko dvorište i «Servis» površine 13.520 m², upisane u ZK Općinskog suda, zk. ul. broj 501, k.o. Donja Večerska, k.č. 198/1, te pripadajuću opremu - pokretne stvari, na temelju čega je stekao kao ulagač pravo na upravljanje i dobit ovog društva a, sa druge strane, navedena nekretnina i pokretne stvari su ušle u imovinu društva, koje je postalo vlasnik tih stvari.

7. PP «Grom» Vitez (u daljnjem tekstu: tražitelj ovrhe) je protiv ulagača pokrenuo ovršni postupak, a na temelju pravomoćne presude Općinskog suda broj Gs-22/98, kojom je utvrđen dug ulagača prema tražitelju ovrhe u iznosu od 217.220,00 KM. Općinski sud je usvojio prijedlog tražitelja ovrhe donošenjem Rješenja broj Ovr.g. 307/02 od 27. siječnja 2004. godine, kojim se određuje prodaja navedene nekretnine i pokretnih stvari apelanata kao da se radi o imovini ulagača.

8. Apelanti su u svojstvu «trećih osoba», gdje je apelant «Croatia osiguranje» d.d. Ljubuški, osnivač apelanta «Croatia Vitez» d.o.o. Vitez, o čijoj se imovini radi, koje imaju pravni interes u cijeloj stvari, na navedeno rješenje uložili priziv Kantonalnom sudu, pobijajući način na koji je Općinski sud odredio provedbu ovrhe na nekretnini i pokretnim stvarima koje su imovina, dakle, vlasništvo društva, kao da se radi o imovini koja je u vlasništvu ulagača, a što je oprečno relevantnim odredbama Zakona o gospodarskim društvima («Službene novine Federacije BiH» br. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03 i 68/05) i Zakona o ovrsi («Službene novine Federacije BiH» broj 32/03), te način na koji je prvostupanjski sud utvrdio troškove postupka. Kantonalni sud je

priziv apelanata djelomično uvažio, i to u dijelu koji se odnosi na troškove postupka u kojem je prvostupanjsko rješenje preinačio, a u ostalom je potvrdio prvostupanjsko rješenje donošenjem Rješenja broj PŽ-24/05 od 12. listopada 2005. godine. Obrazloženje za ovakvu odluku Kantonalni sud je dao pozivanjem na čl. 187, 188. i 189. Zakona o ovršnom postupku, čije odredbe, prema mišljenju ovog suda, «omogućuju ovrhu na članskom udjelu u pravnoj osobi», a u svezi sa člankom 331. Zakona o gospodarskim društvima, koji propisuje da će se prodaja udjela u ovršnom postupku provesti prema pravilima Zakona o ovršnom postupku.

9. Nakon toga Općinski sud u Travniku Zaključkom broj Ip-1/04 od 28. studenog i broj Ip-1/04 od 7. ožujka 2006. godine zakazuje ročišta za javnu prodaju udjela apelanta «Croatia Viteza », d.o.o. Vitez, ali tako da se izravno prodaju nekretnine i pokretne stvari, a ne sâm udjel ulagača kao ovršenika u ovom postupku.

10. U međuvremenu apelanti su svojim podnescima obavijestili Općinski sud da su zainteresirani za kupnju udjela ulagača i na taj način, kao osnivači, prijavljuju svoje pravo preče kupnje, no traže izmjenu načina prodaje, od izravne prodaje nekretnine i pokretnih stvari u prodaju samog udjela.

11. Ustavni sud je po zahtjevu apelanata za određivanje privremene mjere, zbog postojanja opasnosti da društvo prestane raditi i otpusta uposlenika u slučaju da dođe do prodaje predmetne nekretnine i pokretnih stvari, koje jesu poslovni prostor i oprema kojom društvo obavlja svoju gospodarsku djelatnost, 23. ožujka 2006. godine pod brojem AP 2458/05 donio Odluku o privremenoj mjeri kojom se predmetni ovršni postupak obustavlja do donošenja konačne odluke povodom apelacije.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelanti smatraju da su sudovi u provedenim postupcima pogrešno protumačili, pa, prema tome, i primijenili odredbe Zakona o gospodarskim društvima i Zakona o ovršnom postupku, određujući da se prodaja udjela ulagača u ovršnom postupku izvrši tako da se izravno na javnoj dražbi prodaju nekretnina i pokretne stvari koje više nisu vlasništvo ulagača, već su imovina apelanta «Croatia Viteza» d.o.o. Vitez, koji ni po kojem temelju nije dužnik tražitelja ovrhe u ovom postupku. Na ovaj način apelanti smatraju da im je povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i

članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Odgovor na apelaciju

13. Kantonalni sud u svojem odgovoru broj 006-0-Su-Ap-06-000 012 od 9. lipnja 2006. godine ukratko opisuje provedene radnje u predmetnim postupcima, a što se tiče obrazloženja, poziva se na ista ona koja su data u pobijanim odlukama.

14. Odvjetnik Adin Buljubašić u svojem odgovoru od 20. lipnja 2006. godine se poziva na odredbe Zakona o gospodarskim društvima i Zakona o ovršnom postupku, jednako kao i sudovi u svojim odlukama, te smatra da su sudovi postupke proveli i odluke donijeli suglasno navedenim zakonima.

V. Relevantni propisi

15. **Zakon o gospodarskim društvima** («Službene novine Federacije BiH» br. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03 i 68/05):

«Članak 39.

Temeljni kapital prigodom osnutka društva se osigurava ulozima članova u novcu i stvarima i pravima, čija je vrijednost iskaziva u novcu.

Ulog u stvarima i pravima se izražava u novcu i mora se u cijelosti unijeti prije upisa društva u sudski registar.

Članak 319. st. 1. i 3.

Član društva dužan je u roku i na način određen osnivačkim aktom, statutom i odlukama skupštine društva izvršiti uplatu uloga.

Član društva koji je kao ulog unio stvari ili prava ne može na njima pridržati nikakvo pravo niti društvu nametnuti ograničenja.

Članak 325. st. 1. i 2.

Udio člana društva je razmjeran učešću njegovog uloga u temeljnom kapitalu.

Svaki član društva ima jedan udio.

Članak 326.

Uprava društva dužna je voditi knjigu udjela na način kojim se osigurava točna i potpuna evidencija o članovima društva i njihovim udjelima.

Uprava društva dužna je, najkasnije osam dana od dana upisa osnivanja društva u sudski registar, uspostaviti knjigu udjela u koju obvezatno unosi:

- 1) ime i prezime ili tvrtku i adresu prebivališta ili sjedišta članova društva,*
- 2) vrstu i iznos ugovorenog uloga i uplaćeni iznos,*
- 3) posebna prava i obveze vezane za udio.*

Punovažan je svaki akt savjesne treće osobe koji je utemeljen na pouzdanju u točnost upisa u knjigu udjela.

Članak 327.

Uprava društva dužna je odmah upisati svaku izmjenu podataka upisanih u knjigu udjela.

Uprava društva dužna je prijaviti za upis u sudski registar promjene u knjizi udjela.

Uprava društva dužna je svake godine podnijeti sudskom registru spisak članova društva sa visinom njihovih ugovorenih i uplaćenih uloga, najkasnije 30 dana po isteku zakonom utvrđenog roka za sačinjavanje godišnjeg obračuna.

Članak 329.

Članovi društva imaju pravo preče kupnje udjela.

Članak 331.

Kada se udio za čiji prijenos je potrebna suglasnost društva prodaje u ovrsi ili stečaju, sud je dužan procijeniti udio i obavijestiti društvo, vjerovnike koji su dobili dozvolu prisilne ovrhe putem suda i osobe kojima prema knjizi udjela pripada neko stvarno pravo na tom udjelu.

Udio će se prodati po odredbama zakona o ovrsi ili zakona o stečaju bez suglasnosti društva, ako drugi član društva ili treća osoba koju društvo prihvća ne preuzme udio po isteku 15 dana od dana kada je društvo obaviješteno za ponuđenu cijenu koja dostiže procjenu suda ili višu cijenu preuzimanja.

Članak 338.

Dobit se dijeli među članovima društva u razmjeri sa visinom udjela, ako drugačije nije ugovoreno.

Članak 343.

Društvo ima skupštinu, koju čine svi članovi društva.

Ukupan iznos temeljnog kapitala društva predstavljen je u skupštini sa 100 glasova, a član društva ima broj glasova razmjeran njegovom udjelu u temeljnom kapitalu društva. Ugovorom ili statutom može se odrediti da se o svim ili pojedinim pitanjima odlučuje bez sazivanja skupštine, pismenim glasovanjem. U slučaju iz stavka 3. ovog članka, članovima društva se dostavljaju pismeni prijedlozi s obrazloženjem i ostavlja rok za odgovor najmanje 15 dana, a za člana koji se ne izjasni u pismenom obliku smatra se da je glasovao protiv prijedloga. Skupština obvezatno odlučuje o godišnjem obračunu, raspodjeli dobiti i pokriću gubitka. U društvu s ograničenom odgovornošću s jednim članom, ovlasti skupštine vrši član društva.»

16. Zakon o ovršnom postupku («Službene novine Federacije BiH» broj 32/03):

«Članak 188. stavak 2.

2) Na udjelu u pravnoj osobi ovrha se provodi pljenidbom udjela, njegovom procjenom i prodajom, te namirenjem tražitelja ovrhe.

Članak 191.

(1) Pljenidba osnivačkog ili drugog udjela vrši se dostavom rješenja o ovrši registarskom sudu, odnosno drugom nadležnom registarskom tijelu radi uknjižbe založnog prava.

(2) Odredbe poglavlja XIV i odredbe ovog zakona o ovrši nad pokretnim stvarima na odgovarajući se način primjenjuju i na ovrhu nad osnivačkim ili drugim udjelom u pravnoj osobi.»

VI. Dopustivost

17. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

19. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj PŽ-24/05 od 12. listopada 2005. godine protiv kojeg nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijano rješenje je doneseno 12. listopada 2005. godine a apelacija je podnesena 5. prosinca 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

20. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete gledu dopustivosti.

VII. Meritum

21. Apelanti pobijaju navedena rješenja, tvrdeći da su tim rješenjima povrijeđena njihova prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

22. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom.»

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije glasi:

«Prigodom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku i pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.»

23. Obzirom da apelanti pobijaju rješenja koja su donesena u ovršnom postupku, Ustavni sud, prije svega, treba utvrditi tiče li se predmetni ovršni postupak određivanja građanskih prava i obveza apelanata u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Prema praksi bivšeg Europskog povjerenstva za ljudska prava, odluke koje donosi sud u postupku ovrhe pravomoćnih presuda nužno se ne odnose na novo i posebno utvrđivanje građanskih prava, u usporedbi sa postupkom koji je prethodio i odlukom koja je rezultat toga postupka (vidi Odluku bivšeg Europskog povjerenstva, *Anton Dornbach protiv Savezne Republike Njemačke*, broj 11258/84, O.I. 46, str. 225). Ovu praksu je prihvatio i Ustavni sud usvajanjem stava da se odluke koje se donose u ovršnim postupcima, u kojima se provode pravomoćne presude, ne odnose na novo i posebno određivanje građanskih prava u slučajevima da apelant propusti u parničnom postupku iznijeti relevantnu činjenicu, čije bi iznošenje možda utjecalo na drugačiji ishod tog parničnog postupka, a izošenje tih činjenica u ovršnom postupku nije dovelo, niti je moglo dovesti do novog i posebnog određivanja apellantovih građanskih prava u odnosu na parnični postupak (vidi Odluku Ustavnog suda broj AP 206/02 od 23. srpnja 2004. godine).

24. U konkretnom slučaju parnični postupak koji je prethodio postupku ovrhe se vodio između ulagača i tražitelja ovrhe. Apelanti nisu sudjelovali u tom parničnom postupku, niti su imali temelja za miješanje, obzirom da se radilo o sporu o pitanju dugovanja ulagača tražitelju ovrhe iz njihovog poslovnog odnosa. Apelanti se u ovoj pravnoj stvari uključuju tek u ovršnom postupku, i to kao treće osobe, obzirom da su predmet ovrhe stvari koje su njihova imovina, stečena unosom tih stvari od ulagača kao člana društva u kapital društva. Prema tomu, kako se tek u ovršnom postupku prvi put odlučuje o pravima apelanata, i to konkretno o načinu na koji će apelanti kao ulagači moći iskoristiti svoje pravo preče kupnje, izravnom kupnjom stvari koje se nalaze u imovini društva a na temelju kojeg ulagač ima stečeno pravo udjela, koji su odredili sudovi, ili kupnjom udjela, koju apelanti vide kao jedini ispravan i moguć, zakonskim propisima u njihovu korist predviđen način, Ustavni sud smatra da je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenljiv u ovom slučaju.

25. Apelanti povredu svojeg prava na pravično suđenje vide u tomu što su sudovi postupku prodaje u ovrsi pristupili na način kao da se radi o prodaji stvari koje su u vlasništvu samog dužnika, ulagača, potpuno zanemarujući faktičku i pravnu činjenicu da su te stvari u imovini društva, prema kojoj se ovrha, sukladno zakonskim propisima, ima provesti na udjelu ulagača, te s tim u svezi smatraju da su sudovi u njihovom slučaju proizvoljno primijenili materijalne propise.

26. U svezi s navedenim, Ustavni sud naglašava da je izvan nadležnosti Ustavnog suda da procjenjuje kvalitetu zaključaka sudova glede izvođenja i procjene dokaza i primjene materijalnih propisa ukoliko se ova procjena, odnosno primjena ne doima očito proizvoljnom (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 62/01 od 5. travnja 2002. godine). Ustavni sud se neće miješati u način na koji su redoviti sudovi izvodili i usvojili dokaze kao dokaznu građu, niti primijenili materijalne propise. Zadaća Ustavnog suda je ispitati je li postupak u cjelini bio pravičan na način kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije, te krše li odluke redovitih sudova ustavna prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 20/05 od 18. svibnja 2005. godine).

27. Redoviti sudovi se u svojim odlukama pozivaju na članak 331. Zakona o gospodarskim društvima, koji propisuje da će se ovrha na udjelu provesti prema propisima Zakona o ovrsi, a odredbu članka 191. stavak 2. Zakona o ovršnom postupku, koja određuje da će se ovrha na udjelu provesti tako da će se odredbe koje se odnose na prodaju pokretnih stvari primijeniti i u slučajevima prodaje udjela, tumače na način da se same stvari, na temelju čijeg unosa u kapital društva je stečen udjel, izdvajaju u postupku ovrhe iz udjela, te se dalje tretiraju kao stvari koje su u vlasništvu ulagača. Na taj način redoviti sudovi u potpunosti zanemaruju odredbu članka 319. stavak 3. koji propisuje da ulagač unosom stvari u imovinu društva na ime uloga ne može zadržati nikakvo pravo na njima. Unesene stvari postaju imovina društva, koja se iskazuje u novcu i kao takva se upisuje u sudbeni registar društava. Uлагаč na ovaj način stječe pravo uloga, koje, zapravo, znači pravo na upravljanje kroz sudjelovanje u radu skupštine društva, prema članku 343, te pravo na dobit, prema članku 338. Zakona o gospodarskim društvima. Dakle, ulagač se odriče svog prava vlasništva na stvarima njihovim unosom u društvo, dobivajući zauzvrat odgovarajuća prava, te dalje može raspolagati, uz izvjesna zakonska ograničenja, samo tim pravima koja mu pripadaju iz temelja udjela, a ne stvarima, čiji vlasnik više nije. Isto tako, treće osobe koje imaju potraživanja od ulagača osobno, mogu ih ostvarivati samo na imovini i pravima samog ulagača, a ne na stvarima koje nakon ulaganja čine imovinu društva, ne više samog ulagača.

28. Dalje, pozivanjem na članak 191. stavak 2. Zakona o ovršnom postupku, redoviti sudovi ovu odredbu, koja određuje da će odredbe o ovrsi na pokretnim stvarima «na odgovarajući» način primijeniti i na slučajeve ovrhe na udjelu, ne primjenjuju na odgovarajući način, što bi značilo prilagodbom odredaba koje se odnose na pokretne stvari na udjele, vodeći računa o pravnoj i faktičkoj naravi udjela, već doslovce, potpunim izjednačavanjem stvari koje su unesene u kapital društva sa samim udjelom, što je oprečno propisima Zakona o gospodarskim društvima. Prema odredbi članka 188. stavak 2. Zakona

o ovršnom postupku, *na udjelu u pravnoj osobi ovrha se provodi pljenidbom udjela, njegovom procjenom i prodajom, te namirenjem tražitelja ovrhe*, a prema odredbi članka 325. stavak 1. Zakona o gospodarskim društvima, *udio člana društva je razmjeran učešću njegova uloga u temeljnom kapitalu*, prema čemu su redoviti sudovi, na odgovarajući način primjenjujući odredbe o ovrsi koje se odnose na pokretne stvari, trebali izvršiti procjenu temeljnog kapitala društva, odrediti visinu uloga ulagača, izvršiti pljenidbu, i to sukladno članku 191. stavak 1. Zakona o ovršnom postupku uknjižbom založnog prava u sudbenom registru društava, a ne, kako su to uradili, uknjižbom ovrhe na nekretninama u zemljišnoj knjizi, te zakazati ročište za prodaju udjela, a ne stvari, kako je to u ovom slučaju urađeno. Kupnjom udjela kupac bi postao ulagač u društvu i time stekao pravo na upravljanje i dobit, a stvari koje se nalaze u imovini društva ostaju i dalje u toj imovini, bez mogućnosti bilo kakve promjene u odnosu na pravnu narav takve imovine, izuzevši po volji samog društva izraženoj putem tijela upravljanja, jer je društvo isključivi vlasnik svoje imovine.

29. Slijedeći izneseno, Ustavni sud zaključuje da je pobijanim odlukama redovitih sudova, kojima je određena prodaja imovine apelanata na način koji je oprečan Zakonu o gospodarskim društvima i Zakonu o ovrsi, došlo do proizvoljne primjene prava, čime je učinjena povreda prava na pravično suđenje apelanata iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na imovinu

30. Članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

(k) Pravo na imovinu».

Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

«Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebitim da bi nadzirala uporabu imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.»

31. Apelanti se pozivaju na svoje pravo na imovinu, navodeći da su rješenjima redovitih sudova uskraćeni za svoju imovinu, koja predstavlja osnovna sredstva za njihov rad, pa, prema tome, i egzistenciju kako samog društva, tako i većine njegovih uposlenika.

32. Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju obuhvaća tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stavka i koje je opće naravi, izražava načelo mirnog uživanja svoje imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stavka, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava se izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, u stavku 2. ovog članka, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati uporabu imovine sukladno općem interesu, provedbom onih zakona koje smatraju potrebitim za tu svrhu.

33. U konkretnom slučaju apelanti se nalaze u mirnom posjedu svoje imovine, koja predstavlja poslovni prostor «Servis» i opremu za tehnički pregled vozila, zahvaljujući kojoj obavljaju svoju djelatnost i upošljavaju određeni broj uposlenika. Radi zaštite društava koja obavljaju određenu djelatnost, zakonskim propisima zaštićena je njihova imovina, i to na način da imovinom može raspolagati i za nju, isključivo za svoje obveze, odgovarati samo to društvo, a sami ulagači koji su u društvo unijeli tu imovinu imaju pravo slobodno disponirati svojim udjelima, čime se ne narušava načelo mirnog uživanja imovine samog društva, odnosno ne ometa se uporaba te imovine u svrhu obavljanja djelatnosti. Oprečno tomu, svako raspolaganje ulagača imovinom čiji je vlasnik prestao biti, kao i pretenzija trećih osoba koje imaju potraživanja prema ulagaču osobno, predstavlja miješanje u miran posjed imovine, koji je oprečan pozitivnim zakonskim odredbama uspostavljenim u općem interesu a radi sigurnosti obavljanja gospodarskih djelatnosti. Upravo na ovaj način, podržavajući prijedlog za ovrhu tražitelja ovrhe za prodaju stvari društva a radi osobnog duga ulagača, redoviti sudovi su izvršili miješanje u imovinu apelanata, i to na način koji je oprečan pozitivnim zakonskim propisima, točnije odredbama Zakona o gospodarskim društvima i Zakona o ovrsi koje se odnose na ovrhu na udjelu u društvu, proizvoljnim tumačenjem ovih odredaba koje nije sukladno općem cilju zbog kojeg su te odredbe i uspostavljene. Na ovaj način redoviti sudovi stavljaju pretjeran teret na apelante, tražeći da oni svoje pravo preče kupnje udjela ostvare kupnjom stvari iz imovine društva. Apelanti ne vide mogućnost da ostvare svoje pravo preče kupnje i na taj način ostanu u svom mirnom posjedu na način kako to predlaže tražitelj ovrhe i određuju sudovi, jer takav način nije podržan pozitivnim zakonskim pravilima.

34. Stoga, Ustavni sud smatra da su sudovi u ovom slučaju svojim odlukama izvršili miješanje u imovinu apelanata na način koji je oprečan Zakonu o gospodarskim društvima

i Zakonu o ovrsi, čime su povrijedili pravo na imovinu apelanata zaštićeno člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VIII. Zaključak

35. Tumačenjem odredaba Zakona o gospodarskim društvima i Zakona o ovršnom postupku koje se odnose na prodaju udjela društva u postupku ovrhe na način koji je oprečan svrsi zbog koje su one donesene redoviti sudovi su proizvoljnim tumačenjem, te stoga i proizvoljnom primjenom prava povrijedili pravo apelanata na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Na isti način, donošenjem odluka koje nisu sukladne navedenim zakonskim propisima redoviti sudovi su u ovom slučaju izvršili i miješanje u imovinu apelanata na nezakonit način, čime su povrijedili njihovo pravo na imovinu zaštićeno člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

36. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u izreci ove odluke.

37. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број 2158/05

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Жељка Зеца, Слободанке
Кољанчић и Радмиле Врањеш
поднесена против Пресуде Врховног
суда Републике Српске број Рев-
250/04 од 27. јуна 2005. године

Одлука од 21. децембра 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 2158/05**, рјешавајући апелацију **Жељка Зеца и др.**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), у саставу:

Хатица Хаџиосмановић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

Валерија Галић, потпредсједница

Мато Тадић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 21. децембра 2006. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се апелација Жељка Зеца, Слободанке Кољанчић и Радмиле Врањеш, поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број Рев-250/04 од 27. јуна 2005. године, као неоснована.

Одлуку објавити у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине», «Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине», «Службеном гласнику Републике Српске» и «Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине».

Образложење

I. Увод

1. Жељко Зеца, Слободанка Кољанчић и Радмила Врањеш (у даљњем тексту: апеланти) из Бање Луке, које заступа Јасна Бабић, адвокат из Бање Луке, поднијели су 21. октобра 2005. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту:

Уставни суд) апелацију против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број Рев-250/04 од 27. јуна 2005. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног суда и «Нове Бањалучке банке» д.д. Бања Лука, која је правни слиједник Привредне Банке Сарајево, Основна банка «Бања Лука» Бања Лука (у даљњем тексту: првотужена), затражено је 1. новембра 2005. године да доставе одговор на апелацију.

3. Одговор на апелацију Врховни суд је доставио 16. новембра 2005. године, а првотужена 28. новембра 2005. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију Врховног суда и првотужене достављени су апелантима 6. октобра 2006. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Апеланти су 16. јануара, 31. јануара и 13. фебруара 1985. године с правним предником првотужене закључили уговоре о орочавању динарских средстава штедње, која потичу од продаје конвертибилних девиза банци, с циљем да обезбиједи запослење у занатској фризерској организацији, која је правни предник ОДП «Релакс» Бања Лука (у даљњем тексту: друготужени). Динарски износ је орочен на период од 10 година, уз годишње камате од 8%, с тим што се првотужена обавезала да ће орочени износ отпочети да враћа апелантима након истека рока од пет година од закључивања уговора и то у пет једнаких годишњих obroка, а да ће по исплати посљедње рате обрачунати и исплатити уговорене камате. Продаја девиза и орочавање динарских средстава извршено је под условом да првотужена закључи уговор о инвестиционом кредиту са друготуженим, који је обезбиједио посао апелантима.

7. Апеланти су против првотужене и друготуженог поднијели тужбу Основном суду Бања Лука (у даљњем тексту: Основни суд) ради исплате валоризованог износа динарских средстава орочених и депонованих код првотужене са припадајућом каматом или утврђења права сувласништва на пословном објекту друготуженог,

у чију су изградњу уложена орочена средства. Основни суд је, међупресудом број П-871/99 од 5. септембра 2000. године, утврдио да је основан тужбени захтјев апеланата у односу на првотужену сходно закљученим уговорима о орочавању динарских средстава од 16. јануара, 31. јануара и 13. фебруара 1985. године. Такође, одлучено је да ће о висини потраживања по наведеним уговорима, основаности тужбеног захтјева према друготуженом и висини парничних трошкова, суд одлучити по правоснажности међупресуде.

8. Против наведене међупресуде првотужена је изјавила жалбу, која је одбијена Пресудом Окружног суда Бања Лука (у даљњем тексту: Окружни суд) број Гж-222/01 од 2. априла 2002. године и првостепена међупресуда је потврђена.

9. Против другостепене пресуде првотужена је изјавила ревизију. Врховни суд је оспораваном Пресудом број Рев-250/04 од 27. јуна 2005. године уважио ревизију првотужене и преиначио другостепену пресуду у односу на првотужену тако што је преиначена првостепена међупресуда и тужбени захтјев у односу на првотужену одбијен.

10. У образложењу оспораване пресуде Врховног суда наводи се да није правилна одлука првостепеног суда да је тужбени захтјев апеланата према првотуженој основан, нити да из уговора о ороченом штедном улогу произилази обавеза првотужене да сваком апеланту исплати динарски износ противвриједности продатих девизних средстава, како је образложено у првостепеној међупресуди. Врховни суд такође истиче да није правилна ни одлука другостепеног суда, којом је првостепена међупресуда потврђена и допуњена ставом да промјене до којих је дошло након закључења уговора не могу да утичу на права и обавезе уговорних страна, јер да уговор представља израз воље равноправних уговарача, па само они могу споразумно да га мијењају, у складу са принципом слободе одређивања облигационих односа из члана 10 Закона о облигационим односима («Службени лист СФРЈ» бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, те «Службени гласник РС» бр. 17/93 и 3/98, у даљњем тексту: ЗОО), те да је првотужена обавезна, по основу члана 1035 став 2 ЗОО, да апелантима на њихов захтјев врати спорни износ са каматом.

11. Врховни суд је оцијенио правну природу предметног правног посла између апеланата и првотужене као орочени улог на штедњу, што је један од облика банкарског новчаног депозита из члана 1035 ЗОО-а. У образложењу каузе оваквог правног посла се, даље, истиче да закључивањем уговора о ороченом штедном

улогу депонент има за циљ да оствари одређену добит у висини уговорене камате на депонована новчана средства, која је по правилу већа од оне коју би остварио уговарањем новчаног депозита или улога на штедњу по виђењу. Са друге стране, тиме банка стиче право да у року који је означен уговором депонованим средствима слободно располаже, пласира их или инвестира у друге банкарске послове. Врховни суд наводи да је у конкретном случају након закључивања уговора о новчаном депозиту између апеланата и првотужене од 16. јануара, 31. јануара и 13. фебруара 1985. године, а прије истека рока орочавања, дошло до високе стопе инфлације у периоду од 1990. године до краја 1993. године, а и деноминације динара. Због тога очекивану добит нису могли да остваре ни апеланти као депоненти, а ни банка, јер без обзира што су банке покушавале да својом пословном политиком висину каматне стопе ускладе са инфлацијом, инфлација је вишеструко прелазила уговорене каматне стопе, док се истовремено и реална вриједност главнице смањивала.

12. Даље, Врховни суд је навео да се у условима високе инфлације, као што је овдје случај, примјењује, у правилу, принцип монетарног номинализма из члана 394 ЗОО-а. Сходно овом принципу, када обавеза има за предмет своту новца, дужник је дужан да исплати онај број новчаних јединица на који обавеза гласи, изузев кад закон одређује нешто друго. Строго дејство монетарног номинализма ублажено је валоризацијом новчаног износа у складу са принципом једнаке вриједности узајамних давања код двостраних уговора, принципом савјесности и поштења, односно другим принципима прописаним наведеним законом. За ревалоризацију у условима високе инфлације није довољна чињеница да је дуговани број новчаних јединица знатно обезвријеђен, већ да то условљавају околности под којима је заснован облигациони однос, што је фактичко питање које се цијени у сваком поједином случају анализом уговорних одредби, а нарочито утврђивањем циља који се његовим заснивањем очекује. Врховни суд је закључио да у конкретном случају пристанак апеланата да штедњу и даље држе код првотужене под условима из уговора о штедном улогу, у смислу члана 18 и члана 133 ЗОО, када су их послје закључивања уговора о орочавању улога на штедњу погодила неповољна економска кретања (инфлација, деноминација), представља изостанак пажње апеланата која се у овој врсти облигационих односа захтијева. Сходно мишљењу Врховног суда, ово искључује одговорност банке, као друге уговорне стране, за штету и ослобађа ову тужену од обавезе да орочена динарска средства са штедног улога исплати у валоризованом износу. Врховни суд је истакао да би обавезивање првотужене да апелантима врати валоризовани износ штедног улога било супротно не само

принципу једнаке вриједности узајамних давања него и принципу правичности, на којима се заснива правило о валоризацији новчаних обавеза из члана 15 ЗОО. Из наведених разлога Врховни суд је уважио ревизију друготужене и преиначио пресуде Окружног суда и Основног суда, тако што је одбио тужбени захтјев апеланата у односу на првотужену.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

13. Апеланти наводе повреду права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), те права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Истичу да није јасно на основу чега Врховни суд закључује да сеапеланти нису са дужном пажњом бринули о својим средствима и да нису предузимали никакве правне радње с циљем да заштите своја средства, јер су апеланти без успјеха покушали да заштите своја права пред судом тако што су 1989. године покренули парнични поступак против обје тужене, а ради измјене уговора због «галопирајуће» инфлације. Апеланти даље наводе да је тужба заведена под бројем П-1422/89, а у 1995. години суд је донио рјешење којим се тужба сматра повученом, због наводних пропуста апеланата. Поред наведеног, истичу да је Врховни суд у поступку против истог туженог, у истој правној ствари, по тужби Остоје Сјенице, који је истим поводом закључио правни посао са туженима, донио другачију одлуку. Наиме, апеланти наводе да је Врховни суд, Пресудом број Рев-99/02 од 8. јуна 2004. године, одбио ревизију тужене банке против одлука нижестепених судова којима је усвојена тужба Остоје Сјенице за повраћај девизних средстава проданих банци. Поред тога, апеланти истичу да је директор Главне филијале «Нове Бањалучке банке» Срђан Шупут рођак по тазбини у другом кољену Петру Бајићу, судији извјестиоцу у ревизионом поступку, што је по Закону о парничном поступку основ за изузеће судије. Апеланти сматрају да је из наведених разлога Врховни суд прекршио право на правично суђење апеланата. Апеланти се позивају и на праксу бившег Дома за људска права у којој је утврђено да депозити представљају економска средства, без обзира на финансијску ситуацију у банкама или на општу ситуацију у држави, па истичу да им је пресудом Врховног суда повријеђено и право на имовину.

b) Одговор на апелацију

14. У одговору на апелацију Врховни суд истиче да су разлози због којих је оспоравана његова пресуда идентични онима које су апеланти истицали током поступка као тужиоци. Врховни суд указује да се апеланти погрешно позивају на Одлуку Врховног суда број Рев-99/02 од 8. јуна 2004. године, у предмету по тужби Остоје Сјенице против истог туженог, наводећи да је његов тужбени захтјев усвојен. Међутим, Врховни суд наводи да је у том предмету такође уважио ревизију тужене банке, те обје нижестепене пресуде преиначио тако што је одбијен тужбени захтјев тужиоца. У прилогу одговора на апелацију, Врховни суд је доставио препис наведене одлуке. Стога, Врховни суд остаје код разлога и навода, како у погледу чињеница које нису биле спорне између парничних странака, тако и у погледу материјалног права цитираног у оспораваној пресуди.

15. Првотужена у одговору на апелацију истиче да је она у цијелости неоснована, јер, супротно наводима апелације, Врховни суд није у истој правној ствари донио другачију одлуку по ревизији коју је овај учесник у поступку изјавио против Пресуде Окружног суда број Гж-696/98 од 2. марта 1999. године. Наиме, првотужена такође истиче да је Пресудом број Рев-99/02 од 8. јуна 2004. године Врховни суд уважио њену ревизију и обје нижестепене пресуде којим је био усвојен тужбени захтјев тужиоца Остоје Сјенице преиначио тако што је тужбени захтјев одбио. Првотужена, као учесник у поступку, истиче да нису основани наводи апелације о повреди права на непристрасно суђење због тазбинске везе судије извјестиоца у ревизионом поступку и директора организационог дијела првотужене, будући да тај организациони дио нема својство правног лица, нити је директор тог организационог дијела законски заступник првотужене, па самим тим није ни било основа за изузеће судије извјестиоца сходно члану 357 тачка 2 ЗПП-а.

V. Релевантни прописи

16. У **Закону о облигационим односима** («Службени лист РБиХ» бр. 2/92, 13/93 и 13/94, те «Службене новине Федерације БиХ» број 29/03) релевантне одредбе гласе:

«Члан 15

У заснивању двостраних уговора учесници полазе од начела једнаке вриједности узајамних давања.

Члан 18

(1) Учесник у облигационом односу дужан је да у извршавању своје обавезе поступа са пажњом која се у правном промету захтијева у одговарајућој врсти облигационих односа (пажња доброг привредника, односно пажња доброг домаћина).

Члан 46

(1) Уговорна обавеза може да се састоји у давању, чињењу, нечињењу или трпљењу.

(2) Она мора да буде могућа, допуштена и одређена, односно одредива.

Члан 133

(1) Ако послје закључења уговора наступе околности које отежавају испуњење обавезе једне стране, или ако због њих више не може да се оствари сврха уговора, а у једном и у другом случају у толикој мјери да је очигледно да уговор више не одговара очекивањима уговорних страна и да би по општем мишљењу било неправично да се одржи на снази такав какав је, страна којој је отежано да испуни обавезе, односно страна која због промијењених околности не може да оствари сврху уговора, може да захтијева да се уговор раскине.

(2) Раскид уговора не може да се захтијева ако је страна која се позива на промијењене околности била дужна да у вријеме закључења уговора узме у обзир те околности или ако је могла да их избјегне и савлада.

(3) Страна која захтијева раскид уговора не може да се позива на промијењене околности које су наступиле по истеку рока одређеног за испуњење њене обавезе.

(4) Уговор се неће раскинути ако друга страна понуди или пристане да се одговарајући услови уговора правично измијене.

(5) Ако изрекне раскид уговора, суд ће на захтјев друге стране обавезати страну која га је захтијевала да накнади другој страни правичан дио штете коју трпи због тога.

Члан 394

Кад обавеза има за предмет своту новца, дужник је дужан да исплати онај број новчаних јединица на који обавеза гласи, изузев кад закон одређује ишто друго.

Члан 1035

(1) Уговор о депозиту је закључен када се банка обавезала да прими, а депонент да положи код банке одређени новчани износ.

(2) Овим уговором банка стиче право да располаже новцем и дужна је да га врати сходно условима предвиђеним уговором.»

17. У **Закону о промјени вриједности динара** («Службени лист СФРЈ» број 83/89) релевантне одредбе гласе:

«Члан 1

Овим законом се утврђује нова вриједност динара тако да конвертибилни динар (у наставку текста: динар) ступањем на снагу овог закона у односу на постојеће новчанице и ковани новац вриједи 10.000 постојећих динара. Динар се дијели на 100 пара.

Члан 2

Народна банка Југославије ће издати нове врсте новчаница и кованог новца и пустити их у оптицај најкасније до 31. децембра 1991. године.

[...]

Члан 6

Износи означени у прописима и општим актима, на обвезницама и другим вриједносним хартијама, мјеницама, уговорима и другим исправама и обавезама издатим, односно насталим до 31. децембра 1989. године, подразумеваће се тако да 10.000 постојећих динара одговара једном динару из члана 1 овог закона.

[.....]

Члан 8

Предузећа, банке и друга правна лица, друштвено-политичке заједнице и њихови органи, као и физичка лица која су обавезна да воде пословне књиге извршиће прерачунавање износа својих новчаних средстава на динаре из члана 1 овог закона сходно стању на дан 31. децембра 1989. године. Од 1. јануара 1990. године сва новчана примања и издавања вршиће се у динарима из члана 1 овог закона.»

18. У **Закону о издавању и увођењу новца Српске Републике Босне и Херцеговине** («Службени гласник српског народа у Босни и Херцеговини» број 10/92) релевантне одредбе гласе:

«Члан 1

Новчана јединица у Српској Републици Босни и Херцеговини је динар Српске Републике Босне и Херцеговине који се дијели на 100 пара.

Члан 2

Народна банка Српске Републике Босне и Херцеговине издаће новчанице и пустити их у оптицај од 1. јула 1992. године од када ће се динар Српске Републике Босне и Херцеговине на територији Српске Републике Босне и Херцеговине примјењивати као једино законско средство плаћања за сва правна и физичка лица.

Члан 3

Вриједност динара Српске Републике Босне и Херцеговине у односу на постојећи динар Југославије је 1:10 тј. један динар Српске Републике Босне и Херцеговине вриједи десет постојећих динара Југославије и према том односу биће извршена замјена.»

19. У **Закону о парничном поступку** («Службени гласник Републике Српске» број 58/03)

«Члан 357

Судија не може да суди:

2) ако му је странка или законски заступник или пуномоћник странке сродник по крви у правој линији било ког степена, а у побочној линији до четвртог степена, или му је брачни друг, односно ванбрачни друг или сродник по тазбини, односно сродник ванбрачног друга до другог степена, без обзира да ли су брак, односно ванбрачна заједница престали или не.»

VI. Допустивост

20. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

21. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови, могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

22. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број Рев-250/04 од 27. јуна 2005. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорену пресуду апеланти су примили 6. септембра 2005. године, а апелација је поднесена 21. октобра 2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

23. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VI. Меритум

24. Апеланти оспоравају Пресуду Врховног суда број Рев-250/04 од 27. јуна 2005. године, тврдећи да им је том пресудом повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, те право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

а) Право на правично суђење

25. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине гласи:

«Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.»

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

«1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]»

26. Неспорно је да се предметни поступак тиче утврђивања грађанских права и обавеза апеланата, с обзиром да се њихов тужбени захтјев односио на повраћај новчаних средстава депонованих по уговору о ороченој штетњи код првотужене и на утврђивање права сувласништва над некретнинама у власништву друготуженог. Уставни суд је, стога, надлежан да испита да ли је поступак био у складу са стандардима из члана II(3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

27. Наводи апеланата о повреди њиховог права на правично суђење се у суштини односе на произвољну примјену материјалног права Врховног суда, који је преиначио нижестепене пресуде које су биле донесене у корист апеланата, затим на повреду права на једнакоправност грађана пред законом, јер је наводно исти суд у истој правној ситуацији донио другачију пресуду, те на повреду права на непристрасан суд, будући да је у доношењу оспорене пресуде учествовао судија који је, по оцјени апеланата, морао да буде изузет.

28. У вези са наводима о произвољној примјени материјалног права Уставни суд указује на свој став сходно ком није надлежан да врши провјеру утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивно-правне прописе, сем уколико одлуке ових судова крше уставна права. То ће бити случај када одлука редовног суда не укључује или погрешно примјењује уставно право, када је примјена позитивно-правних прописа била очигледно произвољна, када је релевантни закон сам по себи неуставан или када је дошло до повреде основних процесних права, као што су право на правичан поступак, право на приступ суду, право на ефективан правни лијек и у другим случајевима (види Уставни суд, Одлука број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, објављена у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине» број 31/03).

29. Врховни суд је, на основу неспорног чињеничног стања, усвојио другачији закључак у погледу примјене материјалног права у односу на нижестепене судове. Наиме, Врховни суд је закључио да, у смислу чл. 18 и 133 ЗОО, пропуст апеланата

да поступи с дужном пажњом у случају измијењених околности, насталих након закључивања уговора, ослобађа првотужену обавезе да исплати валоризован износ депонованих динарских средстава. Уставни суд сматра да је Врховни суд детаљно образложио свој закључак да у конкретном случају нема мјеста одговорности првотужене за исплату валоризованог износа динарске штедње. Уставни суд сматра да навод апеланата да је Врховни суд произвољно закључио да апеланти нису поступали с дужном пажњом у смислу члана 18 ЗОО, с циљем да спријече штетне посљедице деноминације и хиперинфлације на вриједност њиховог динарског депозита ороченог код првотужене, јер су против обје тужене подносили тужбу, не доводи у сумњу закључке Врховног суда, донесене на основу неспорног чињеничног стања. Наиме, поднесена тужба 1989. године имала је тужбени захтјев управљен на измјену а не на раскид уговора, а и за такву тужбу, због пропуста апеланата, 1995. године утврђено је да се сматра повученом. Међутим, да би критеријум поступања с дужном пажњом у смислу члана 18 ЗОО био задовољен, сходно мишљењу Уставног суда, апеланти су могли једностраном изјавом воље да раскину уговор о орочењу динарског депозита код првотужене, што би умањило негативне ефекте деноминације и хиперинфлације на орочена динарска средства. Стога је разумна и прихватљива оцјена Врховног суда да су тужени ослобођени одговорности и обавезе, будући да су апеланти као депоненти пропустили да траже да им се врати штедни улог, односно да раскину уговор о ороченом штедном улогу, чиме су уствари пристали да своју динарску штедњу и даље држе код тужене банке, иако су морали да знају за велики ризик који такав правни посао у условима хиперинфлације представља, имајући у виду реалне економске услове у друштву.

30. У односу на навод о повреди права на једнакоправност, Уставни суд је утврдио да је навод апелације о повреди права на правично суђење због различите судске праксе у истовјетној правној ствари потпуно неоснован. Наиме, сасвим супротно овом наводу, Уставни суд примјећује да је Врховни суд, у предмету на који су се апеланти позвали, пресудио на исти начин као и у оспораваној пресуди број Рев-250/04 од 27. јуна 2005. године.

31. Поред тога, неосновани су и наводи о повреди права на непристрасан суд због тога што је у доношењу оспорене пресуде учествовао судија који је, по оцјени апеланата, морао да се изузме. Наиме, сходно одредбама Закона о парничном поступку, сродство по тазбини у другом степену између судије извјестиоца, који је учествовао у раду вијећа Врховног суда које је донијело оспоравану пресуду и директора организационе јединице првотужене, који нема својство правног лица и

који није законски заступник првотужене, не представља основ за изузеће судије у смислу члана 357 став 2 ЗПП-а.

32. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да апелантима није повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

б) Право на имовину

33. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

«Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

к) Право на имовину.

(...).»

34. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију у релевантном дијелу гласи:

«Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересом или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.»

35. Приликом разматрања да ли је дошло до повреде наведеног права апеланата, Уставни суд најприје мора да утврди да ли су апеланти титулари права која потпадају под обим заштите члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. С обзиром да је предмет спора повраћај новчаних средстава, која се сматрају имовином апеланата, произилази да су апеланти носиоци права која су заштићена правом на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

36. Ријеч «имовина» укључује широк обим имовинских интереса који представљају одређену економску вриједност (види Одлуку Уставног суда број У 14/00 од 4. априла

2001. године, «Службени гласник Босне и Херцеговине» број 33/01). Даље, сходно јуриспруденцији Европског суда за људска права, «посјед» који се штити може да буде само «постојећи посјед» (види Европски суд за људска права, *Van der Musselle* пресуда од 23. новембра 1983, серија А, бр. 70, тачка 48) или барем имовина за коју апелант има «оправдано очекивање» да ће је добити (види Европски суд за људска права, *Pine Valley Developments Ltd*, пресуда од 29. новембра 1995, серија А, бр. 332, тачка 31). Уставни суд, у конкретном случају, сматра да право за које апеланти тврде да им је ускраћено, представља «посјед» односно «имовину» у смислу значења одредби Европске конвенције, те стога ужива заштиту из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

37. Уставни суд подсећа на своје раније одлуке и јуриспруденцију Европског суда за људска права, којима је утврђено да члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију садржи три различита правила. Прво правило, које се налази у првој реченици првог става, је опште природе и изражава принцип мирног уживања у имовини. Друго правило, садржано у другој реченици истог става, одређује да лишавање имовине може да се деси под одређеним условима. Треће правило, садржано у ставу два истог члана, дозвољава да државе потписнице имају право, између осталог, да контролишу коришћење имовине у складу са општим интересом. Сва три наведена правила нису неповезана и у међусобној контрадикцији, а друго и треће правило се односе на одређене случајеве мијешања државе у право на мирно уживање имовине (види Европски суд за људска права, *Holy Monasteries protiv Грчке*, пресуда од 9. децембра 1994. године, серија А, број 301-А, страна 29, став 51).

38. Апеланти нису посебно образложили кршење права на имовину, нити су се конкретно позвали на неки од принципа садржаних у члану 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, већ сматрају да је ово њихово право повријеђено зато што су судови погрешно утврдили чињенично стање и погрешно примијенили материјално право.

39. У конкретном случају, Уставни суд закључује да оспоравана пресуда Врховног суда, којом се апелантима оспорава право на исплату новчаног дуга услед монетарних и законских промјена које су наступиле послије закључивања уговора, односно у вријеме када је орочени динарски депозит, у складу са закљученим уговором, требало да се врати, несумњиво представља мијешање у имовину и лишавање права апеланата на мирно уживање њихове имовине. С обзиром на ту чињеницу, Уставни суд налази да је примјенљиво друго правило из члана 1 Протокола

број 1 уз Европску конвенцију, које регулише услове под којима појединац може да се лиши имовине.

40. Уставни суд мора, као слједеће, да испита да ли је то што су апеланти лишени имовине било оправдано. То може да буде случај само ако је лишавање имовине (а) предвиђено законом, (б) у јавном интересу и (с) у складу са принципом пропорционалности.

41. Сходно првом ставу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, нико не може да буде лишен имовине сем у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права. Чак и ако су испуњени наведени услови, лишавање имовине је у складу са овом одредбом само ако постоји правична равнотежа између јавног интереса и интереса појединца који је лишен своје имовине. Ова одредба значи, са извјесним изузецима, да појединац има право на разумну накнаду свог губитка (види Европски суд за људска права, *James и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1986. године). Два основна облика ометања имовине, изражена у другом и трећем правилу, односе се на лишавање имовине и контролу коришћења имовине, односно ограничење управљања имовином. Лишавање имовине може да се дефинише као одузимање предмета имовине (одузимање ствари од власника или одузимање атрибута имовине из тог правног односа). Сходно томе, лишавање је у суштини пренос имовине са власника на друго лице, било физичко или правно. Лишавање имовине се најчешће спроводи једним од аката државе као што је експропријација, национализација или конфискација, у којим случајевима се врши пренос имовине државном органу или, на основу неког законског прописа по ком је могуће да се изврши непосредни пренос имовине, и неком правном и физичком лицу или, као у конкретном случају, судском одлуком која се заснива на примјени одређеног закона.

42. У конкретном случају Врховни суд је у оспораваној пресуди, на основу неспорног чињеничног стања, примијенио члан 18 и члан 133 ЗОО, те ревизију првотужене прихватио, а одбио тужбени захтјев апеланата. Сходно томе, Врховни суд је примијенио релевантне прописе примјенљиве на конкретну ситуацију, односно прописе који регулишу обавезу учесника у облигационим односима да поступа с дужном пажњом, као и право да се због измијењених околности које настану након закључивања уговора, а због којих очигледно не може да се оствари сврха уговора, захтијева раскид уговора. Узимајући све то у обзир, Врховни суд је закључио да пропуст апеланата да испоштују наведене одредбе и тиме заштите сопствена

динарска средства од обезвређивања због деноминације и хиперинфлације, ослобађа првотужену од обавезе да исплати валоризован износ депонованих средстава. На основу наведеног, Уставни суд сматра да је лишавање апеланата њихове имовине било у складу са законом.

43. Сљедеће питање, које се намеће у вези са овим уставноправним спором, јесте да ли цитиране законске одредбе, као такве, представљају израз јавног интереса. Исто тако, Уставни суд мора да размотри питање да ли је законско рјешење које је примијењено на конкретан случај пропорционално циљу који се жели постићи. С једне стране, постоји јавни интерес да се цјелокупна сфера облигационих односа регулише на законит начин. Међутим, с друге стране постоји, са становишта грађана, као учесника у облигационим односима, обавеза да у односу на преузете уговорне обавезе и права поступају с дужном пажњом. У конкретном случају ово значи да су апеланти и након закључивања уговора о ороченој штедњи новчаних средстава требали да ускладе своје понашање сходно новонасталој ситуацији, те да након настанка неповољних економских околности које онемогућавају да се оствари сврха уговора заштите орочена новчана средства и раскину уговор. У супротном, они сносе посљедице пропуштања дужне пажње и пристанка да та средства остану код првотужене, изложена неповољном дјеловању хиперинфлације и деноминације. При томе, апеланти нису доведени у другачији положај од осталих учесника у облигационим односима чија су динарска средства у релевантном периоду била изложена неповољним дјеловањима хиперинфлације и деноминације, односно на њих у конкретном случају није стављен лични и претјеран терет.

44. Имајући у виду изнесено, Уставни суд сматра да се Врховни суд, приликом доношења оспораване пресуде, као јавна власт, умијешао у право апеланата на имовину, тако да их је лишио имовине примјеном релевантних законских одредби, односно ради постизања легитимних социјалних и економских циљева у јавном интересу. При томе је Врховни суд довољно водио рачуна о разумном односу пропорционалности између средстава која се користе, с једне стране, и циља који се жели остварити, с друге стране. Такође, Уставни суд примјеђује да је Врховни суд за своју одлуку дао јасне и прецизне разлоге.

45. Уставни суд закључује да у конкретном случају није прекршено право апеланата на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

46. Уставни суд сматра да у конкретном случају начин на који је Врховни суд тумачио позитивно-правне прописе не може да се сматра произвољним, те да предочене чињенице ни на који начин не могу да оправдају тврдњу апеланата да постоји кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине, односно члана 6 став 1 Европске конвенције.

47. Уставни суд закључује да је у конкретном случају мијешање јавне власти у право апеланата на мирно уживање имовине и њихово лишавање тог права било у складу са законом, да је имало легитиман циљ и да је било пропорционално циљу који се жели постићи у демократском друштву, због чега није резултовало повредом права апеланата на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

48. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

49. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић

Predmet broj AP 2629/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Bitera Perolija podnesena protiv presuda Apelacionog suda Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine broj Rev-21/05 od 23. novembra 2005. godine i broj GŽ-59/05 od 14. juna 2005. godine

Odluka od 21. decembra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 2629/05**, rješavajući apelaciju **Bitera Perolija**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 21. decembra 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Bitera Perolija.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje i prava na imovinu iz čl. II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukidaju se presude Apelacionog suda Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine broj Rev-21/05 od 23. novembra 2005. godine i GŽ-59/05 od 14. juna 2005. godine.

Nalaže se Osnovnom sudu Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine da omogući izvršenje Presude tog suda broj P-552/03 od 25. novembra 2004. godine.

Osnovnom sudu Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine se nalaže da u roku od 90 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni

sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objavit u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Biter Peroli (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kutine, kojeg zastupa Ohro Musić, advokat iz Brčkog, podnio je 20. decembra 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presuda Apelacionog suda Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Apelacioni sud) broj Rev-21/05 od 23. novembra 2005. godine i broj Gž-59/05 od 14. juna 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Apelacionog suda i učesnika u postupku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 3. februara 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Apelacioni sud je dostavio odgovor na apelaciju 6. marta 2006. godine, a tuženi 16. februara 2006. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Apelacionog suda i tuženog dostavljeni su apelantu 8. novembra 2006. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Apelant je 5. novembra 2003. godine Osnovnom sudu Distrikta Brčko (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) podnio tužbu protiv tuženog radi povrata pokretnih stvari. Apelant

je predložio da Osnovni sud po provedenom postupku usvoji tužbeni zahtjev kojim će obavezati tuženog da mu preda u posjed i na slobodno raspolaganje njegovu zlatarsku opremu individualno određenu tužbenim zahtjevom, ili da, u nemogućnosti izvršenja ovog zahtjeva, obaveže tuženog da mu na ime izuzete opreme, zlata, dragog kamenja i drugih stvari, isplati novčani iznos od 288.075,00 KM sa zakonskom kamatom počevši od dana podnošenja tužbe pa sve do isplate. U tužbi je naveo da je dugo godina pred rat obavljao zlatarsko-kujundžijsku djelatnost u Brčkom i posjedovao firmu pod nazivom «Peroli-zlatar». U aprilu 1992. godine privremeno je zatvorio radnju i sa porodicom se preselio u Republiku Hrvatsku, osiguravši radnju sigurnosnim zaštitnim sredstvima (alarm, željezna roletna i dr.). Naveo je da je u radnji ostavio opremu, mašine, zlato i druge dragocjenosti, koje je u tužbi individualno odredio, u ukupnoj vrijednosti od 539.500 KM. Po povratku u Brčko saznao je da su tadašnje vlasti u Općini Brčko u oktobru 1992. godine formirale Komisiju čiji je zadatak bio da, nakon što se otvori njegova radnja, popiše svu robu, opremu i ostali materijal, kako bi se na osnovu tog popisa roba, oprema i drugi predmeti iz radnje izuzeli u korist Općine Brčko. Komisija je sačinila zapisnik, a zlato, opremu i mašine odnijela u SDK Brčko i podrum Robne kuće «Brčko». Apelant je tužbu usmjerio prema označenom tuženom, na osnovu člana 71. stav 2. Statuta Distrikta Brčko BiH, kao pravnom sljedniku bivše Općine Brčko. Predložio je da sud po provedenom postupku donese presudu kojom će obavezati tuženog da mu u posjed i na slobodno raspolaganje preda njegovu zlatarsku opremu, mašine i zlatne predmete individualno određene u tužbenom zahtjevu (ukupno 73 stavke), ili da mu alternativno, na ime izuzete opreme, mašina, zlatnih predmeta i drugih stvari, isplati novčani iznos od 288.075,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 5. novembra 2003. godine kao dana podnošenja tužbe pa do isplate.

7. Odlučujući o iznesenim zahtjevima, Osnovni sud je donio Presudu broj P-552/03 od 25. novembra 2004. godine kojom je obavezao tuženog da apelantu preda u posjed i na slobodno raspolaganje njegovu zlatarsku opremu, zlatne predmete i srebreninu individualno određene u dispozitivu Presude. Alternativno izneseni tužbeni zahtjev usmjeren na isplatu novčane protivvrijednosti od 288.075,00 KM na ime izuzete opreme, zlata, dragog kamenja i mašina Osnovni sud je odbio u cijelosti. U dispozitivu Presude tuženi je obavezan da nadoknadi troškove postupka apelantu u iznosu od 47.920,72 KM.

8. U obrazloženju Presude Osnovni sud je istakao da, na osnovu člana 41. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima Distrikta Brčko BiH, vlasnik može tužbom zahtijevati od posjednika povraćaj individualno određenih stvari, pri čemu vlasnik mora dokazati da

na stvari čiji povraćaj traži ima pravo vlasništva, kao i da se stvar nalazi u faktičkoj vlasti tuženog. Pri tome vlasnik mora opisati stvar čiji povraćaj traži prema njenim osobinama po kojima se razlikuje od istovrsnih stvari. Pravo na podnošenje tužbe ne zastarijeva, pa se nije mogao prihvatiti prigovor tuženog o zastarijevanju potraživanja u vezi sa povraćajem individualno određenih stvari. Prema ocjeni tog suda, među parničnim strankama nije sporno da su mašine, oprema i zlato izuzeti iz zlatarske radnje «Peroli-zlatar» u Brčkom, čiji je vlasnik apelant. Zbog toga, sud nije mogao prihvatiti navode tuženog da on ne drži u posjedu individualno određene stvari, čiji se povrat tužbom traži, jer iz materijalne dokumentacije u spisu koju je sud posebno ocijenio i iskaza saslušanih svjedoka proizlazi da je pravni prednik tuženog preuzeo upravo stvari koje su predmet tužbenog zahtjeva, te ih smjestio (deponirao) u prostor «Luke» u Brčkom. Radi se o javnom preduzeću, odnosno imovini tuženog kojom on upravlja, te time i odgovara za obaveze «Luke» u Brčkom. Prema stavu Osnovnog suda, ako bi se prihvatilo stajalište tuženog, bilo bi dovoljno da se nečija stvar oduzme, preda trećem licu, pa da se kao tužena strana ne može pojaviti lice koje je tu stvar uzelo i predalo dalje trećem licu. Dalje, sud nije mogao prihvatiti prigovor tuženog o nedostatku pasivne legitimacije, jer je Izvršni odbor SO Brčko, organ Općine Brčko, kao pravnog prednika tuženog Distrikta Brčko BiH, donio odluku o formiranju Komisije o izuzimanju opreme i sadržaja u apelantovoj zlatarskoj radnji. Sud, također, nije prihvatio navode tuženog da se radi o specifičnoj obavezi iz Naloga Supervizora o finansijskom sistemu Distrikta Brčko BiH od 13. aprila 2000. godine, jer ako bi prihvatio takvo mišljenje, onda bi, prema mišljenju suda, to značilo da se izgubio smisao da je Distrikt Brčko BiH pravni sljedbenik dijela Općine Brčko u Republici Srpskoj, kao i administrativnih aranžmana Brka i Ravne-Brčko iz člana 71. stav 2. Statuta Distrikta Brčko BiH. Usvajajući apelantov tužbeni zahtjev, taj sud je zaključio da tuženi ničim nije dokazao da se radi o specifičnim obavezama, jer ako bi se prihvatio stav da je to specifična obaveza, onda bi to značilo da su sve obaveze specifične i da uopće ne postoji pravno sljedbeništvo za obaveze tuženog iz člana 71. Statuta, čime bi navedena odredba izgubila svaki pravni smisao i značaj, te bi faktički postala golo pravo.

9. Protiv presude Osnovnog suda tuženi je Apelacionom sudu izjavio žalbu zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, predlažući da se žalba uvaži i prvostepena presuda preinači tako da se apelantov tužbeni zahtjev odbije. Postupajući po žalbi, Apelacioni sud je donio Presudu broj GŽ-59/05 od 14. juna 2005. godine kojom je žalbu uvažio i preinačio prvostepenu presudu tako što je odbio apelantov tužbeni zahtjev. U obrazloženju presude taj sud je istakao da vlasničku tužbu može sa uspjehom podnijeti

onaj ko je u stanju dokazati svoje pravo vlasništva na stvari i tuženikov posjed te stvari. U konkretnom slučaju, prema mišljenju Apelacionog suda, apelantu nije osporeno pravo vlasništva na stvarima čiju je predaju tužbom zahtijevao, ali je osporeno da se te stvari nalaze u posjedu tuženog. Apelant je morao dokazati da se stvari čiju predaju traži nalaze u neposrednom posjedu tuženog i prvostepeni sud je mogao usvojiti tužbeni zahtjev samo pri utvrđenju da su oba uvjeta za podnošenje vlasničke tužbe ispunjena kumulativno. S obzirom na to da apelant, prema mišljenju tog suda, nije dokazao da se tražene stvari nalaze u posjedu tuženog, niti je dokazao da je tuženi pravni sljednik onoga u čijoj se vlasti, odnosno neposrednom posjedu nalaze te stvari, Osnovni sud nije mogao presudom narediti tuženom predaju stvari individualno određenih tužbenim zahtjevom.

10. Apelant je protiv drugostepene presude izjavio reviziju zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, predlažući da se revizija prihvati. Revizijsko vijeće Apelacionog suda donijelo je Presudu broj Rev-21/05 od 23. novembra 2005. godine kojom je apelantova revizija odbijena. Nakon što je osporenu presudu ispitao u granicama propisanim odredbom člana 313. ZPPDB, Revizijsko vijeće Apelacionog suda utvrdilo je da Presuda tog suda broj Gž-59/05 od 14. juna 2005. godine nije donesena uz bitne povrede na koje je apelant ukazivao, jer je drugostepeni sud naveo razloge o odlučnim činjenicama koji su jasni i potpuno određeni, tako da je odluku moglo ispitati Revizijsko vijeće, pa se apelant, prema mišljenju tog suda, neosnovano poziva na bitnu povredu propisanu odredbom člana 284. stav 2. tačka 12. ZPPDB. Apelantovo ukazivanje da je u donošenju drugostepene presude učestvovao sudija koji je prema zakonu morao biti izuzet i da je time počinjena bitna povreda postupka, prema mišljenju tog suda, nije osnovana. Naime, prema navodima tog suda, nesporna je činjenica da je sutkinja Josipa Lucić 2003. godine obavljala funkciju koordinatora Ureda za zastupanje Vlade Distrikta Brčko BiH, ali sama ta činjenica ne upućuje na zaključak da je imala ovlaštenja na koja apelant ukazuje. Prema mišljenju Revizijskog vijeća Apelacionog suda, drugostepeni sud je za odluku kojom je prvostepenu odluku preinačio i apelantov tužbeni zahtjev odbio dao potpune i valjane razloge koje je prihvatio i taj sud. Naime, pravilno je utvrdio da apelant u postupku koji je prethodio donošenju osporene presude nije dokazao i činjenicu (koju je bio dužan dokazati) da se stvari čiji povrat u posjed traži nalaze u faktičkoj vlasti tuženog, pa apelantov zahtjev u ovom sporu nije osnovan, te ga je valjalo odbiti primjenjujući odredbu člana 41. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima Distrikta Brčko BiH.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelant smatra da mu je navedenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Prema apelantovom mišljenju, ovakve odluke Žalbenog i Revizijskog vijeća Apelacionog suda su rezultat paušalne ocjene i proizvoljnog tumačenja pozitivnopravnih propisa. Naveo je da je u reviziji isticao da je drugostepeni sud, odlučujući o žalbi tuženog, ocijenio da su u prvostepenom postupku kao nesporne utvrđene činjenice koje su bile relevantne za odlučivanje o tužbenom zahtjevu, i to da su stvari navedene u tužbenom zahtjevu apelantovo vlasništvo, da je tuženi pravni sljednik Općine Brčko u Republici Srpskoj i da je prednik tuženog, Općina Brčko, preko svog organa - Izvršnog odbora donijela odluku o formiranju Komisije o izuzimanju predmeta iz njegove zlatarske radnje, da je ona imala uvid i formirala Komisiju radi kontrole kretanja tih dragocjenosti kojima je nesumnjivo raspolagala Općina Brčko u Republici Srpskoj i da su deponirane apelantove stvari iz magacina Robne kuće «Brčko» 17. augusta 1994. godine prenesene u depozit JP «Luka» Brčko. Prema apelantovom mišljenju, Osnovni sud je nesporno utvrdio da je pravni prednik tuženog preuzeo stvari koje su predmet tužbenog zahtjeva, te ih smjestio u prostor «Luke», koja je javno preduzeće, odnosno imovina tuženog kojom on upravlja. Osim toga, tuženi pored tvrdnji da ne zna gdje se stvari nalaze ničim nije dokazivao da su te pokretne stvari propale, prenesene u posjed trećem licu i sl. Nakon uspostave teritorije Distrikta Brčko, sva pokretna i nepokretna imovina prijašnjeg dijela Općine Brčko u Republici Srpskoj postala je imovina Distrikta Brčko BiH. Apelacioni sud, međutim, i pored navedenog, smatra da se Osnovni sud pogrešno pozvao na odredbu člana 41. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima Distrikta Brčko BiH, te je preinačio prvostepenu presudu, što je, prema apelantovom mišljenju, očigledno proizvoljan stav Apelacionog suda koji je suprotan utvrđenom činjeničnom stanju, čime je povrijeđen član 6. stav 1. Evropske konvencije. Isti stav ponovio je Apelacioni sud postupajući po reviziji. Odlučujući na takav način, suprotno nesporno utvrđenom činjeničnom stanju, Revizijsko vijeće je neosnovano osujetilo apelanta da ostvari svoja imovinska prava i onemogućilo ga da svoju imovinu koristi, uživa u njoj i kontrolira upotrebu te imovine, što predstavlja elementarno pravo na mirno uživanje imovine, koje je kao takvo zaštićeno članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelant ističe da je stav Žalbenog i Revizijskog

vijeća Apelacionog suda proizvoljan i suprotan utvrđenom činjeničnom stanju. Osim navedenog, očiglednu proizvoljnost u primjeni prava apelant vidi i u činjenici što je Revizijsko vijeće Apelacionog suda našlo da je bez osnova prigovor koji se odnosio na izuzeće sutkinje Josipe Lucić, jer je imenovana sutkinja u vrijeme vođenja prvostepenog postupka obavljala poslove šefice Ureda za zastupanje u Vladi Distrikta Brčko. Apelant smatra da ovlaštenja koja su joj davala mogućnost da upravlja postupkom i raspoláže određenim pravnim radnjama, te stav Revizijskoga vijeća da nije postojao razlog za izuzeće upućuju na proizvoljnost u tumačenju materijalnog prava.

b) Odgovor na apelaciju

12. Apelacioni sud u odgovoru na apelaciju je istakao da su neosnovane apelantove tvrdnje o povredi navedenih ustavnih prava. Prema mišljenju Apelacionog suda, nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje, jer je on u prvostepenom postupku mogao iznijeti sve činjenice na kojima je zasnovao svoj zahtjev u konkretnom sporu a, također, ni pravo na imovinu, jer apelantu ostaje mogućnost da svoju imovinu (ili naknadu vrijednosti imovine) traži od subjekta čiji su organi donijeli odluku o izuzimanju stvari od apelanta, te stvari preuzeli iz njegove zlatarske radnje. Sama činjenica da je «...*Distrikt Brčko pravni sljedbenik i dijela općine Brčko u Republici Srpskoj, u konkretnom sporu ne znači i obavezu Distrikta za ispunjenje apelantovog konkretnog zahtjeva*». U odgovoru je navedeno da pravo na pravično suđenje nije povrijeđeno ni činjenicom da je sutkinja Josipa Lucić bila član drugostepenog vijeća, iako je u vrijeme trajanja prvostepenog postupka obavljala poslove šefice Ureda za zastupanje Vlade Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine. Razlozi su dati u revizijskoj Odluci broj Rev-21/05.

13. U svom odgovoru tuženi je istakao da su navodi apelacije neosnovani, jer je tuženi tokom cijelog postupka, na sve tri instance, isticao da se predmetne pokretne stvari ne nalaze u njegovom posjedu, niti u njegovoj faktičkoj vlasti. Osim toga, tuženi nije preuzeo obaveze za dugove nastale prije proglašenja Distrikta u slučaju da ne postoji dogovor sa entitetima prema Nalogu Supervizora za Brčko od 13. aprila 2000. godine.

V. Relevantni propisi

14. **Zakon o sudovima Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine** («Službeni glasnik Distrikta Brčko BiH» br. 5/00, 1/01, 10/01, 5/02, 6/02 i 14/02)

*«Izuzete sudija i sudskih službenika
Član 48. tačka 9.*

Izuzete sudija, odnosno sudskih službenika vrši se u sljedećim slučajevima:

(9) ako je u nekom drugom svojstvu prethodno imao neke veze sa predmetom;

Član 50.

Sudija ne može učestvovati u postupku gdje postoje okolnosti koje umanjuju vjeru u njegovu nepristrasnost. Posebno će se obratiti pažnja na ovaj dio zakona ako stranka u postupku zahtijeva od suda izuzete sudije po osnovu ovog zakona.»

15. Zakon o parničnom postupku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine (« Službeni glasnik Distrikta Brčko BiH» br. 5/00, 1/01, 6/02 i 11/05)

«Član 127. stav 3.

Sud će po tužbi postupiti i kad tužilac nije naveo pravni osnov tužbenog zahtjeva, a ako je tužilac naveo pravni osnov, sud nije vezan za taj pravni osnov.

Član 301.

Apelacioni sud će presudom preinačiti prvostepenu presudu:

1. ako je prvostepeni sud pogrešno ocijenio isprave ili posredno izvedene dokaze, a odluka prvostepenog suda je zasnovana isključivo na tim dokazima,

2. ako je prvostepeni sud iz činjenica koje je utvrdio izveo nepravilan zaključak o postojanju drugih činjenica, a na tim je činjenicama zasnovana presuda,

3. ako smatra da je činjenično stanje u prvostepenoj presudi pravilno utvrđeno, ali da je prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo.

Član 303.

U obrazloženju presude donijete u sjednici vijeća Apelacioni sud treba ocijeniti žalbene navode koji su od odlučnog značenja.

Član 321. stav 2.

Apelacioni sud ne mora obrazložiti svoju odluku ako odbije reviziju zbog toga što smatra da ne postoje povrede odredaba parničnog postupka koje revident ističe.

Član 284.

(1) *Bitna povreda odredaba parničnog postupka postoji ako sud u toku postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na donošenje zakonite i pravilne odluke.*

(2) *Bitna povreda odredaba parničnog postupka uvijek postoji:*

(...)

2. *ako je presudu donio sudija koji se po zakonu mora izuzeti, odnosno koji je rješenjem suda bio izuzet;*

(...)

12. *ako presuda ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati, a osobito ako je izreka presude nerazumljiva, ako protivrječi sama sebi ili razlozima presude, ili ako presuda nema uopće razloga, ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama, ili su ti razlozi nejasni ili protivrječni, ili ako o odlučnim činjenicama postoji protivrječnost između onoga što se u razlozima presude navodi o sadržaju isprava ili zapisnika o iskazima danim u postupku i samih tih isprava ili zapisnika.*

Član 286.

Pogrešna primjena materijalnog prava postoji kad sud nije primijenio odredbu materijalnog prava koju je trebalo da primijeni ili kad takvu odredbu nije pravilno primijenio.»

16. **Statut Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine** («Službeni glasnik BiH» br. 9/00, 23/00 i 28/00)

«Član 71: Pravni sljedbenik

(1) *Stupanjem na snagu ovog statuta prestaju da postoje sve općinske administracije koje postoje na teritoriji Distrikta. Općinski uredi i pravna lica koja su osnovana ili se finansiraju od postojećih općinskih administracija nastavit će da pružaju usluge u skladu sa važećim zakonima, po instrukcijama Vlade Distrikta, sve dok se to ne izmijeni zakonom Distrikta.*

(2) *Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine je pravni sljedbenik dijela Općine Brčko u Republici Srpskoj, kao i administrativnih aranžmana Brka i Ravne-Brčko.*

(...))»

VI. Dopustivost

17. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

19. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Apelacionog suda broj Rev-21/05 od 23. novembra 2005. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporena presuda donesena je 23. novembra 2005. godine, a apelacija je podnesena 20. decembra 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

20. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

21. Apelant osporava presude Apelacionog suda tvrdeći da je tim presudama povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

22. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) *Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.*

k) *Pravo na imovinu.»*

Pravo na pravično suđenje

23. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u prvj rečenici utvrđuje da:

«1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.(...)»

24. Postupak u konkretnom slučaju se odnosi na povrat pokretnih stvari, dakle, na predmet građanskopravne prirode, pa je član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv. Zadatak Ustavnog suda je da preispita da li je postupak pred redovnim sudovima bio pravičan, onako kako to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije.

25. Apelant smatra da je pravo na pravičan postupak povrijeđeno time što je Apelacioni sud u postupku po žalbi i u postupku po reviziji proizvoljno protumačio pozitivnopravne propise, nalazeći da je prvostepeni sud pravilno utvrdio činjenično stanje, da nije bilo bitnih povreda postupka ali da je pogrešno primijenio materijalno pravo, pozivajući se na Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima Distrikta Brčko BiH. Apelacioni sud je preinačio presudu i tužbeni zahtjev odbio zbog toga što apelant u postupku nije dokazao da se pokretne stvari nalaze u imovini tuženog, što, prema apelantovom mišljenju, predstavlja očigledno proizvoljan stav Apelacionog suda, koji je suprotan utvrđenom činjeničnom stanju. Osim navedenog, smatra da je sud proizvoljno protumačio odredbe Zakona o sudovima Distrikta Brčko BiH, jer je kao neosnovan ocijenio revizioni prigovor u pogledu izuzeća sutkinje koja je bila član Žalbenog vijeća, a koja je za vrijeme trajanja prvostepenog postupka bila zaposlena u svojstvu šefa Ureda za zastupanje tuženog pri Vladi Distrikta Brčko BiH.

26. Prema vlastitoj jurisprudenciji, Ustavni sud, općenito, nije nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivnopravne propise osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovnog suda krši ustavna prava, tj. ukoliko je redovni sud pogrešno protumačio ili primijenio neko ustavno pravo, ili je zanemario to pravo, ako je primjena zakona bila

proizvoljna ili diskriminacijska, ukoliko je došlo do povrede procesnih prava (pravo na pravično suđenje, pristup sudu, djelotvorni pravni lijekovi i u drugim slučajevima), ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 39/01* od 5. aprila 2002. godine, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 25/02, i Odluka broj *U 29/02* od 27. juna 2003. godine, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 31/03). Također, Ustavni sud naglašava da je izvan njegove nadležnosti da procjenjuje kvalitet zaključaka redovnih sudova u pogledu ocjene dokaza ukoliko se ova ocjena ne doima očigledno proizvoljnom. Ovakvu praksu imao je i bivši Dom za ljudska prava, smatrajući da «nije u nadležnosti Doma da procjenu domaćih sudova zamijeni vlastitom procjenom činjenica ako takvi zaključci ne djeluju neprihvatljivo ili proizvoljno» (vidi bivši Dom za ljudska prava, «*Trgosirovina Sarajevo (DDT)*» protiv Federacije BiH, predmet broj CH/01/4128, odluka o prihvatljivosti od 6. septembra 2000. godine).

27. Kako je Evropski sud za ljudska prava u brojnim odlukama istakao, član 6. Evropske konvencije ima «prominentno mjesto u demokratskom društvu» (vidi Evropski sud za ljudska prava, *De Cubber protiv Belgije*, presuda od 26. oktobra 1984. godine, serija A, broj 86, stav 30). Posljedica toga je da se član 6. Evropske konvencije ne može tumačiti restriktivno (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Moreira de Azevedo protiv Portugala*, presuda od 23. oktobra 1990. godine, serija A, broj 189, stav 66). Član 6. stav 1. Evropske konvencije nabraja niz elemenata koji su inherentni pravičnom vršenju pravde, pa ukoliko dođe do bilo kog od elemenata sadržanih u ovom pravu, postoji i povreda člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 25/01* od 26. septembra 2003. godine, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 3/04, stav 25). Ukoliko se ustavno pravo na pravično suđenje posmatra u kontekstu važećeg pozitivnog prava u Bosni i Hercegovini, onda se mora primijetiti da bitan segment prava na pravično suđenje čini brižljiva i savjesna ocjena dokaza i činjenica utvrđenih u postupku pred redovnim sudovima, pa, prema tome, i pravilna primjena materijalnog prava.

28. Zadatak Ustavnog suda u konkretnom slučaju, u smislu prava na pravičan postupak iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jeste da ocijeni da li je primjena zakona od Apelacionog suda u žalbenom postupku i u postupku po reviziji bila proizvoljna ili ne. U tom smislu, Ustavni sud konstatira da je Apelacioni sud u postupku po žalbi istakao da su u prvostepenom postupku utvrđene sve činjenice koje su relevantne za rješavanje apelantovog zahtjeva, da nije bilo bitnih povreda postupka, ali je na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje pogrešno primijenjen materijalni propis, član 41. Zakona o

vlasničkim i drugim stvarnim pravima Distrikta Brčko BiH, uz obrazloženje da je apelant vlasnik tih stvari, a da je pravni prednik tuženog preuzeo i deponirao te stvari. U presudi je, dalje, istakao da je za primjenu odredbe člana 41. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine nužno bilo utvrditi da je apelant vlasnik stvari čiju predaju u posjed i na slobodno raspolaganje traži i da se individualno određene stvari nalaze u faktičkoj vlasti tuženog, a to u postupku nije dokazano. Apelacioni sud je naveo «... da bi obavezivanju tuženog bilo mjesta samo u slučaju da je apelant tokom postupka ponudio dokaze, čijim provođenjem bi se utvrdilo da su navedene stvari predate općinskoj administraciji Općine Brčko i da ih i dalje drži u posjedu tuženi, kao pravni sljednik, ali stvari stoje suprotno...» Prema mišljenju tog suda, na osnovu činjeničnog stanja utvrđenog u prvostepenom postupku ne postoji osnov za odgovornost tuženog, pa je, na osnovu člana 301. ZPPDB, prvostepena presuda preinačena i tužbeni zahtjev odbijen.

29. Ustavni sud podsjeća da iz odredbe člana 301. stav 3. ZPPDB proizlazi da Apelacioni sud može presudom preinačiti prvostepenu presudu ako smatra da je činjenično stanje pravilno utvrđeno, ali je pogrešno primijenjen materijalni propis, a da je u članu 303. istog zakona propisano da sud treba ocijeniti žalbene navode koji su od odlučnog značenja. Iz prakse Evropskog suda za ljudska prava proizlazi, također, da su domaći sudovi dužni obrazložiti svoje presude, pri čemu ne moraju dati detaljne odgovore na svaki navod, ali ako je podnesak suštinski važan za ishod predmeta, sud se u tom slučaju mora posebno pozabaviti njim u svojoj presudi. Dakle, sudska odluka mora imati razloge na kojima je zasnovana i mora imati obrazloženje, pogotovu na podnesak koji je suštinski važan za ishod spora. U suprotnom, postoji povreda člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi Evropski sud, *Van der Hurk protiv Holandije*, presuda od 19. aprila 1994. godine, stav 61).

30. Žalbom tuženog prvostepena presuda je osporavana iz svih razloga propisanih zakonom, ali se iz presude Apelacionog suda ne vide razlozi koji su opredijelili sud da donese takvu presudu, što, prema mišljenju Ustavnog suda, ukazuje na proizvoljnu primjenu prava, pa, prema tome, i na povredu člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Do ovakvog zaključka Ustavni sud je došao analizirajući drugostepenu presudu, relevantne propise, propise primijenjene u prvostepenoj i drugostepenoj presudi, te dovodeći ih u vezu sa kriterijima iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije i nizom elemenata koji su inherentni pravičnom vršenju pravde, te konstatirao da je u konkretnom slučaju došlo do proizvoljne primjene prava. Ustavni sud smatra da Apelacioni sud u postupku po žalbi nije

dovoljno i jasno obrazložio svoju odluku, jer je isticao samo razloge zbog kojih prvostepeni sud nije mogao primijeniti odredbu materijalnog prava koju je primijenio. Istovremeno, Apelacioni sud ne daje apsolutno nikakve razloge zbog kojih je prvostepeni sud trebalo da primijeni neku drugu zakonsku odredbu ili zakon (vidi Ustavni sud, neobjavljena Odluka broj AP 2367/05 od 14. marta 2006. godine).

31. U postupku po izjavljenoj apelantovoj reviziji u kojoj je on istakao da su u drugostepenom postupku počinjene bitne povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno primijenjeno materijalno pravo, da presuda ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati, jer je protivna razlozima navedenim u obrazloženju, Revizijsko vijeće Apelacionog suda odbilo je reviziju kao neosnovanu, pozivajući se na iste razloge koje je istakao i drugostepeni sud u žalbenom postupku. S obzirom na to da je Ustavni sud u tač. 26. i 29. dao detaljno obrazloženje u pogledu proizvoljne primjene prava u postupku po žalbi, proizlazi da je i presuda donesena u postupku po izjavljenoj reviziji proizvoljna iz istih razloga kao i drugostepena. Dakle, proizlazi da je i ovom presudom povrijeđen član 6. stav 1. Evropske konvencije. Osim navedenog, Ustavni sud uočava da je na apelantov prigovor koji se odnosio na izuzeće sudije koji je prema zakonu morao biti izuzet odgovoreno tako «... *da je nesporna činjenica da je sutkinja Josipa Lucić 2003. godine obavljala funkciju koordinatora Kancelarije za zastupanje Vlade Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine, sama po sebi ne upućuje da je ona imala ovlaštenja koja apelant u navodima revizije ističe. Sa navedenog, sutkinja Josipa Lucić je mogla učestvovati u drugostepenom postupku kao član vijeća, u okolnostima kada u prvostepenom postupku nije zastupala tuženog, niti je u tom predmetu preduzela bilo koju procesnu radnju*». U odgovoru na apelaciju Apelacioni sud je potvrdio apelantov revizioni prigovor da je za vrijeme trajanja prvostepenog postupka (od 5. novembra 2003. do 25. novembra 2004. godine) sutkinja Josipa Lucić obavljala funkciju koordinatorice Ureda za zastupanje Vlade Distrikta Brčko, ali nije imala ovlaštenja koja je naveo apelant jer je «...*prema sadržaju generalnog ovlaštenja za zastupanje Distrikta Brčko BiH datog od gradonačelnika potrebno izričito ovlaštenje davaoca ovlaštenja za zaključenje: sudskog poravnjanja, priznanje tužbenog zahtjeva, odricanje od tužbenog zahtjeva, povlačenje tužbe i izdavanje privremenih mjera i to u svim postupcima pred pravosudnim organima BiH*». U članu 314. ZPPDB propisano je da stranke u reviziji mogu iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako se oni odnose na bitne povrede odredaba parničnog postupka. Ako se ovaj apelantov navod dovede u vezu sa razlozima propisanim u članu 284. st. 1. i 2. Zakona o parničnom postupku Distrikta Brčko BiH i razlozima propisanim u članu 48. tačka 9. Zakona o sudovima Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine, koji propisuje da se izuzeće sudija vrši

u slučaju da je sudija u nekom drugom svojstvu imao neke veze s predmetom, onda se uočava da Revizijsko vijeće Apelacionog suda, osim paušalnog navoda da prigovor na ovu okolnost nije osnovan, nije dao niti jedan suštinski razlog u pogledu postojanja ili nepostojanja razloga za izuzeće.

32. Ustavni sud zaključuje da je povrijeđen član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na imovinu

33. Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

k) Pravo na imovinu.»

34. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

«Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu sa općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.»

35. U kontekstu prava na imovinu, Ustavni sud ističe da se državi ne može osporiti pravo da donosi zakone kojima se oduzimaju ili ograničavaju određena ljudska prava, ali samo u slučajevima kada je takvo ograničenje predviđeno Evropskom konvencijom prema kojoj se određena prava, kao, naprimjer, pravo na imovinu, mogu pod određenim uvjetima ograničiti.

36. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opće prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavu dva ovog člana, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontroliraju

korištenje imovine u skladu sa općim interesom. Ova tri pravila nisu različita, u smislu da nisu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i treba da budu tumačena u svjetlu općeg principa izraženog u prvom pravilu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A, broj 52, stav 61).

37. Pojmovi «imovina» i «vlasništvo», koji se javljaju u članu 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, ne treba da se tumače na restriktivan način, nego ih treba shvatiti tako da uključuju i stečena prava pojedinca, kao što su novčana potraživanja, stvari i druge ekonomske vrijednosti. S druge strane, član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju štiti samo postojeće vlasništvo i imovinu, ali ne uključuje prava ili očekivanja na stjecanje imovine u budućnosti (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Marckx protiv Belgije*, tom 31, stav 50; Odluka Ustavnog suda broj *U 37/00*, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 24/02 od 29. augusta 2002. godine i broj *U 12/01*, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 20/02 od 3. augusta 2002. godine).

38. U konkretnom slučaju, predmet apelacije je pravo na povrat pokretnih stvari koje su, na osnovu Zaključka Izvršnog odbora SO Brčko iz 1992. godine, iznesene iz apelantove privatne zlatarske radnje i sklonjene na sigurnije mjesto. Komisija, formirana 16. decembra 1992. godine, ušla je u apelantovu zlatarsku radnju, popisala zlatarske mašine koje su deponirane u skladište Robne kuće, a dragocjenosti, uz zapisnik, deponirane su u trezor Službe za platni promet i finansijsku kontrolu Brčko.

39. Prilikom analize da li je došlo do povrede prava na imovinu treba da se daju odgovori na sljedeća pitanja: a) da li se radi o imovini koja spada pod zaštitu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, b) da li je bilo miješanja u imovinu, c) u sklopu kojeg od navedena tri pravila miješanje može biti razmatrano, d) da li miješanje slijedi legitimne ciljeve u javnom ili općem interesu, e) da li je miješanje proporcionalno i f) da li je u skladu s principom pravne sigurnosti ili zakonitosti?

40. U odgovoru na pitanje da li se radi o imovini koja spada pod zaštitu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju Ustavni sud konstatira da se u konkretnom slučaju radi o imovini koja je bila u apelantovom vlasništvu, pa je član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju primjenjiv. Sljedeće pitanje je da li je «miješanje» u imovinu bilo u skladu sa zakonom. Odgovarajući na ovo pitanje, Ustavni sud konstatira da uvjet «miješanje u skladu sa zakonom» nije ispunjen s obzirom na to da individualno određene apelantove stvari nisu izuzete na osnovu zakona. Zbog navedenog, Ustavni sud zaključuje da je u

konkretnom slučaju došlo do povrede prava na imovinu iz člana II/3. k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

41. Ustavni sud zaključuje da je osporenim presudama Apelacionog suda povrijeđeno pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu iz čl. II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, jer Apelacioni sud u žalbenom postupku nije dao razloge za odlučne činjenice, a u postupku po reviziji nije suštinski odgovorio na prigovor o izuzeću sudije člana Žalbenog vijeća iako je, prema članu 314. Zakona o parničnom postupku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine, bio obavezan na to, jer se radi o prigovoru koji ukazuje na bitnu povredu postupka, što upućuje na zaključak da je došlo do proizvoljnosti u primjeni pozitivnopravnih odredaba. Povreda prava na imovinu proizlazi iz činjenice da miješanje u apelantovo pravo na imovinu nije bilo na osnovu zakona.

42. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

43. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 2144/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Nure Hercegovac podnese-
na protiv Presude Kantonalnog suda u
Zenici broj Gž-286/05 od 4. kolovoza
2005. godine

Odluka od 20. listopada 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca, u predmetu broj **AP 2144/05**, rješavajući apelaciju **Nure Hercegovac**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 2, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 20. listopada 2006. godine je donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Nure Hercegovac podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici broj Gž-286/05 od 4. kolovoza 2005. godine u odnosu na pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i u odnosu na pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Nure Hercegovac podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici broj Gž-286/05 od 4. kolovoza 2005. godine u odnosu na pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, jer je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom

glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Nura Hercegovac (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Vareša, koju zastupaju Aziz i Faruk Čosović, odvjetnici iz Visokog, podnijela je 18. listopada 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj Gž-286/05 od 4. kolovoza 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i sudionika u postupku DD «Snaga»Vareš (u daljnjem tekstu: tuženi), zatraženo je 25. listopada 2005. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 8. studenog 2005. godine, a tuženi 14. studenog 2005. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor na apelaciju je dostavljen apelantici 7. rujna 2006. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Po apelantičinoj tužbi protiv DD «Snaga» Vareš, Općinski sud u Visokom (u daljnjem tekstu: Općinski sud) donio je Presudu broj P-168/03-VA od 22. studenog 2004. godine, kojom je poništio nezakonitu Odluku tuženog broj 755/01 od 4. srpnja 2001. godine i naložio mu da apelanticu vrati na odgovarajuće radno mjesto, te da joj uspostavi sva prava iz radnoga odnosa počevši od 4. srpnja 2001. godine pa ubuduće, kao i da joj isplati na ime neisplaćenih plaća za razdoblje od 4. srpnja 2001. godine do 30. lipnja 2004. godine ukupan iznos od 9. 858,08 KM uz naknadu troškova postupka.

7. Kantonalni sud je donio Presudu broj Gž-286/05 od 4. kolovoza 2005. godine kojom je priziv tuženog uvažio i preinačio prvostupanjsku presudu tako da je odbio apelantičin tužbeni zahtjev. U obrazloženju svoje presude Kantonalni sud je istaknuo da iz stanja spisa proizlazi da je apelantica sa tuženim zaključila ugovor o radu 3. svibnja 2001. godine na određeno vrijeme, da je trajanje tog ugovora dva mjeseca i da je Odlukom tuženog broj 91/03 od 13. studenog 2003. godine prestao apelantičin radni odnos kod tuženog 4. srpnja 2001. godine, zbog isteka vremena na koje je zaključen ugovor o radu. Ovaj sud je konstatirao da radni odnos koji je zasnovan na temelju ugovora o radu na određeno vrijeme prestaje istekom roka na koji je zaključen, a donošenje odluke o prestanku radnog odnosa nije pravni temelj zbog kojeg je radni odnos raskinut, jer je ta odluka samo deklaracija o nastupanju zakonske pretpostavke iz članka 68. točka 6. Zakona o radu. Na koncu, ovaj sud je zaključio da je prvostupanjski sud pogrešno primijenio materijalno pravo iz odredbe čl. 19. st. 4, 68. i 154. stavak 1. Zakona o obligacijskim odnosima i članka 5. stavak 2. Općeg kolektivnog ugovora kada je usvojio tužbeni zahtjev iako apelantica nije dokazala da je poslije 3. srpnja 2001. godine nastavila faktički raditi kod tuženog.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

8. Apelantica smatra da je pobijanom presudom Kantonalnog suda povrijeđeno njezino pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Prema apelantičinom mišljenju, pobijana odluka Kantonalnog suda je donesena pogrešnom primjenom članka 217. stavak 2. Zakona o parničnom postupku, jer Kantonalni sud nije održao raspravu na temelju koje bi odlučio o utemeljenosti tužbenog zahtjeva. Dalje ističe da sud navodi razloge koji nemaju uporišta kako u zakonu, tako i u sudbenoj praksi, da je presuda štura i da ne sadrži niti jedan razlog koji bi opravdavao njezino donošenje. Ističe, također, da je u sličnim predmetima Kantonalni sud donio niz presuda kojima je potvrdio prvostupanjske presude i kao prilog tvrdnji navodi Presudu Kantonalnog suda broj Gž-746/04 od 16. prosinca 2004. godine. Smatra da je na ovaj način, donošenjem različitih odluka na temelju istog ili približno istog činjeničnog stanja, narušeno i načelo sigurnosti i jednakosti svih osoba pred zakonom. Stoga, Ustavni sud smatra da se apelantica žali na povredu prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u svezi sa pravom na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Također, apelantica smatra da je pobijanom odlukom povrijeđeno i njezino pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava

Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, jer joj je prouzročena šteta tako da joj je oduzeto pravo na pravičnu naknadu. Predlaže da Ustavni sud usvoji apelaciju i ukine pobijanu odluku i predmet vrati na ponovni postupak, ili da Ustavni sud riješi predmet u meritumu i udovolji tužbenom zahtjevu.

b) Odgovor na apelaciju

9. Kantonalni sud u odgovoru na apelaciju ističe da pobijanom odlukom apelantici nije uskraćeno pravo na pristup sudu a time ni pravo na pravično suđenje, niti je povrijeđeno pravo na imovinu. Ovaj sud, dalje, navodi da apelantici nije onemogućeno pravo na pravično suđenje, jer je u tijeku postupka utvrđeno da je apelantica sa tuženim zaključila ugovor o radu na određeno vrijeme, i to na dva mjeseca, kao i da je odlukom tuženog apelantici radni odnos prestao 4. srpnja 2001. godine, radi isteka vremena na koje je zaključen. Sud smatra da se u konkretnom slučaju radi o različitim pravnim shvatanjima koja se ne mogu dovoditi u svezu sa povredama prava iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Kantonalni sud ističe da je pravilna odluka kojom je odbijen apelantičin tužbeni zahtjev koji se odnosio na poništenje Odluke tuženog broj 755/01 od 4. srpnja 2001. godine i da je pravilno primijenjen materijalni propis. Predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

10. U odgovoru na apelaciju tuženi ističe da Kantonalni sud nije bio obavezan, odlučujući o prizivu, održati raspravu, te da nije povrijeđeno apelantičino pravo na pravično suđenje. Tuženi, dalje, navodi da se tužbom za utvrđenje ne može tražiti da sud ustanovi zakonitost ili nezakonitost određenog pravnog posla i smatra da je pobijana odluka sukladna zakonu. Tuženi ističe da je apelantica zaključila ugovor o radu na određeno vrijeme i da je po sili zakona radni odnos prestao nakon isteka vremena, odnosno roka na koji je primljena u radni odnos. Smatra da pobijanom odlukom nisu povrijeđena navedena apelantičina prava i predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

11. **Zakon o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** («Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine» broj 53/03)

«Članak 217.

Drugostupanjski sud odlučuje o prizivu na sjednici vijeća ili na temelju održane rasprave.

Drugostupanjski sud će zakazati raspravu kada ocijeni da je radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja potrebno pred drugostupanjskim sudom utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze ili ponovno izvesti već izvedene dokaze, kao i kada ocijeni da je zbog povrede odredaba parničnog postupka u prvostupanjskom postupku potrebno održati raspravu pred drugostupanjskim sudom.

[...]»

12. **Zakon o radu** («Službene novine Federacije BiH» br. 43/99, 32/00 i 29/03)

«Članak 86. točka 6.

Ugovor o radu prestaje:

6. istekom vremena na koje je sklopljen ugovor o radu na određeno vrijeme.»

VI. Dopustivost

13. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

14. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

15. Prigodom ispitivanja dopustivosti apelacije, u dijelu koji se odnosi na navodne povrede članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.»

Članak 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

«Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neutemeljenu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.»

16. Ustavni sud u fazi ispitivanja dopustivosti predmeta mora utvrditi, između ostalog, i jesu li ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje koji su nabrojani u članku 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i te povrede moraju djelovati vjerojatno. Apelacija je očigledno neutemeljena ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji dovoljno jasno pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi Europski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99, i Ustavni sud, Odluka broj AP 156/05 od 18. svibnja 2005. godine), te ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očigledno ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema «opravdan zahtjev» (vidi Europski sud, *Mezotur-Tiszazugi Vizgazdalkodasi Tarsulat protiv Mađarske*, presuda od 26. srpnja 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije «žrtva» kršenja Ustavom zaštićenih prava.

17. Apelantica smatra da je pobijanom presudom povrijeđeno njezino pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Povredu ovog prava obrazlaže činjenicom da joj je pobijanom odlukom Kantonalni sud prouzročio znatnu štetu tako da joj je oduzeo pravo na pravičnu naknadu - plaću za razdoblje od 4. srpnja 2001. godine do 30. lipnja 2004. godine.

18. U odnosu na navodnu povredu prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, Ustavni sud ističe da, prema ustaljenoj praksi Europskog suda i Ustavnog suda, pravo na imovinu obuhvaća tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stavka i koje je opće naravi, izražava načelo mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stavka, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavku dva ovog članka, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati uporabu imovine sukladno općem interesu. Ova tri pravila nisu

različita, u smislu da nisu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i trebaju biti tumačena u okviru općeg načela izraženog u prvom pravilu (vidi presudu Europskog suda za ljudska prava, *Sporrong i Lonnorth protiv Švedske*, od 23. rujna 1982. godine, serija A, broj 52, stavak 61).

19. U konkretnom slučaju apelantica se nije pozvala na neko od načela sadržanih u članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, već se bit apelantičinog navoda o kršenju prava na imovinu temelji na nezadovoljstvu presudom Kantonalnog suda, na šturom obrazloženju i pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Ustavni sud naglašava da je u svojoj Odluci AP 186/03 od 29. rujna 2004. godine odbio kao neutemeljenu apelaciju u kojoj se tvrdilo da je došlo do povrede prava na imovinu, ali se apelant nije konkretno pozvao na neko od načela koje u sebi sadrži članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. U svezi s tim, Ustavni sud naglašava da se navedena praksa može primijeniti i u konkretnom slučaju, jer se apelantica, također, nije pozvala ni na jedno od načela sadržanih u članku 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Osim toga, Ustavni sud smatra da nema ništa što u konkretnom slučaju ukazuje da apelantica ima «opravdan zahtjev» u svezi sa kršenjem prava na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju obzirom da se apelantičini navodi glede kršenja prava na imovinu sastoje samo u tvrdnjama da nije zadovoljna pobijanom presudom, jer joj je donošenjem presude prouzročena znatna šteta tako da joj je oduzeto pravo na pravičnu naknadu-plaću za razdoblje od 4. srpnja 2001. godine do 30. lipnja 2004. godine, bez bilo kakvih dokaza kojima se potkrepljuju takvi navodi. Ustavni sud naglašava da članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine ne pruža širi opseg zaštite od članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

20. Na temelju izloženog, a imajući u vidu odredbe članka 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda prema kojima će se apelacija odbaciti kao očigledno (*prima facie*) neutemeljena, Ustavni sud smatra da u svezi sa apelantičnim navodima o kršenju prava na imovinu nema ništa što ukazuje da apelantica ima «opravdan zahtjev» koji pokreće pitanja iz Ustava Bosne i Hercegovine ili Europske konvencije, koja bi trebalo meritorno ispitati. Zbog toga, Ustavni sud smatra da su apelantičini navodi o kršenju navedenog prava očigledno (*prima facie*) neutemeljeni, te je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

21. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj GŽ-286/05 od 4. kolovoza 2005. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu presudu apelantica je primila 25. kolovoza 2005. godine a apelacija je podnesena 18. listopada 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, ovaj

dio apelacije ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

22. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da dio predmetne apelacije ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelantica pobija navedenu Presudu Kantonalnog suda broj GŽ-286/05 od 4. kolovoza 2005. godine, tvrdeći da joj je tom presudom povrijeđeno pravo na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, kao i pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije.

a) Pravo na pravičan postupak

24. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom.»

25. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

«1. Prigodom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]»

26. Prema ustaljenoj praksi Ustavnog suda, temeljni uvjet za primjenu članka 6. stavak 1. Europske konvencije jeste da postoji spor o građanskim pravima i obvezama. U konkretnom slučaju vođen je sudbeni postupak radi utvrđivanja da je nezakonita odluka o prestanku radnog odnosa, što ulazi u okvir *«građanskih prava i obveza»*. Stoga, Ustavni sud smatra da je članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenljiv u ovom slučaju.

27. Apelantica smatra da nije imala pravično suđenje zbog toga što je Kantonalni sud pogrešno primijenio članak 217. stavak 2. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, jer nije održao raspravu na temelju koje bi odlučio o osnovanosti tužbenog zahtjeva, da je presuda štura i nedovoljno obrazložena.

28. Ustavni sud podsjeća da je, sukladno dosadašnjoj praksi, nadležnost Ustavnog suda iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine ograničena samo na «pitanja sadržana u Ustavu». Ustavni sud nije nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redoviti sudovi protumačili pozitivno-pravne propise osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovitog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kada je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kada je relevantni zakon sam po sebi neustavan, ili kada je došlo do povrede temeljnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na efektivan pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Odluku Ustavnog suda broj U 29/02 od 27. lipnja 2003. godine, objavljenu u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 31/03).

29. U svezi sa apelantičinim navodima da je Kantonalni sud pogrešno primijenio članak 217. stavak 2. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, jer nije održao raspravu pred drugostupanjskim sudom, Ustavni sud napominje da će, prema članku 217. stavak 2. Zakona o parničnom postupku, *«drugostupanjski sud zakazati raspravu kada ocijeni da je, radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja, potrebno pred drugostupanjskim sudom utvrditi nove činjenice ili izvesti nove dokaze, kao i kada ocijeni da je zbog povrede odredaba parničnog postupka u prvostupanjskom postupku potrebno održati raspravu pred drugostupanjskim sudom»*. Dakle, u konkretnom slučaju drugostupanjski sud nije bio obvezan zakazati raspravu, jer je ocijenio da to nije potrebno obzirom da je prvostupanjski sud pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje i proveo dokazni postupak, te da Kantonalni sud nije našao da je prvostupanjski sud povrijedio odredbe parničnog postupka. Drugostupanjski sud, prema novom parničnom zakonodavstvu, pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje ocjenjuje sa aspekta pravilne primjene materijalnog prava, na što je obvezan po službenoj dužnosti, i obveze stranaka da iznesu činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve i izvedu dokaze radi utvrđivanja tih činjenica. Iz navoda apelacije i dokumentacije iz spisa proizlazi da apelantica u svojem odgovoru na priziv nije ukazivala drugostupanjskom sudu da je potrebno zakazati raspravu pred drugostupanjskim sudom, već je samo navode priziva tuženog pobila i predložila da se priziv odbije kao neutemeljen. Apelantica je u postupku pred prvostupanjskim sudom

imala mogućnost pristupiti sudu, iznositi činjenice i predlagati dokaze i prvostupanjski sud je na temelju utvrđenih činjenica i primjene materijalnog propisa udovoljio u cijelosti njezinom tužbenom zahtjevu. Drugostupanjski sud, kao što je već navedeno, postupajući po prizivu tuženog, ocijenio je da nije potrebno zakazati raspravu, jer je prvostupanjski sud pravilno i potpuno utvrdio činjenice i izveo sve dokaze, ali je pogrešno primijenio materijalno pravo, te je priziv uvažio, preinačio prvostupanjsku presudu i odbio apelantičin tužbeni zahtjev.

30. U svezi sa apelantičinim navodima u odnosu na okolnost da je Kantonalni sud donio presudu koja nema uporišta u praksi i zakonu, te da je presuda štura i da ne sadrži niti jedan razlog koji bi opravdao njezino donošenje, Ustavni sud podsjeća da članak 6. stavak 1. Europske konvencije obvezuje sudove da daju obrazloženje za svoje presude, ali se to ne može tumačiti kao obveza da se dâ odgovor na svaki navod (vidi Europski sud za ljudska prava, *Harutyunyan protiv Armenije*, Djelomična odluka o dopustivosti od 5. srpnja 2005. godine, aplikacija broj 36549/03). Sud mora uzeti u obzir argumente strana u postupku, ali svi oni ne moraju biti izneseni u obrazloženju presude (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 62/01* od 5. travnja 2002. godine, točka 19, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 24/02).

31. U konkretnom slučaju Kantonalni sud je dao detaljno obrazloženje svojih zaključaka izvedenih iz provedenih dokaza pred prvostupanjskim sudom – saslušanje svjedoka, vještačenje vještaka financijske struke, saslušanje apelantice-tužiteljice u svojstvu parnične stranke, uvid u ugovor o radu i drugu dokumentaciju u spisu, te na temelju njih izveo zaključak da apelantičin tužbeni zahtjev nije utemeljen, pa je prvostupanjsku presudu preinačio tako da je odbio apelantičin tužbeni zahtjev.

32. Iz stanja u spisu i navoda apelacije Ustavni sud nije mogao zaključiti da postoji bilo šta što bi ukazivalo da je sud propustio obrazložiti pobijanu presudu ili da je to obrazloženje proizvoljno, a osobito da je pogrešno primijenjen materijalni propis. Naime, apelantica je sa tuženim zaključila ugovor o radu na određeno vrijeme, i to na razdoblje od 3. svibnja 2001. godine do 3. srpnja 2001. godine, na temelju čl. 19. i 142. Zakona o radu. Radni odnos koji je zasnovan na temelju ugovora o radu na određeno vrijeme prestaje istekom roka na koji je zaključen, u smislu članka 86. točka 6. Zakona o radu. Dakle, Kantonalni sud je utvrdio da je prvostupanjski sud pogrešno primijenio materijalno pravo kada je usvojio tužbeni zahtjev iako apelantica tijekom postupka nije dokazala da je poslije 3. srpnja 2001. godine nastavila faktički raditi kod tuženog.

33. Ustavni sud zaključuje da pobijana presuda nije povrijedila apelantičino pravo na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na nediskriminaciju u svezi sa pravom na pravičan postupak

34. Apelantica je, također, navela da je Kantonalni sud pobijanom odlukom narušio načelo sigurnosti i jednakosti svih osoba pred zakonom, jer je u sličnim predmetima donio odluke kojima je potvrdio prvostupajnske presude. Iako nije precizno navela, Ustavni sud smatra da se apelantica žali da joj je povrijeđeno pravo na nediskriminaciju u svezi sa poštivanjem prava na pravičan postupak.

35. Članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članku ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I. ovog ustava, osigurano je svim osobama u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije prema bilo kojoj osnovi kao što su spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.»

36. Članak 14. Europske konvencije glasi:

«Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije prema bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.»

37. Prema praksi Europskog suda za ljudska prava, diskriminacija nastupa ako se osoba ili skupina osoba koje se nalaze u analognoj situaciji različito tretiraju na temelju spola, rase, boje, jezika, vjere (...) glede uživanja prava iz Europske konvencije, a ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takav tretman ili uporaba sredstava prema željenom cilju koji nisu u proporcionalnom odnosu (vidi Europski sud za ljudska prava, *Belgijski jezični slučaj*, presuda od 9. veljače 1967, serija A, broj 6, stavak 10). Pri tome je nevažno je li diskriminacija posljedica različitog zakonskog tretmana ili primjene samog zakona (vidi Europski sud za ljudska prava, *Irski protiv Velike Britanije*, presuda od 18. siječnja 1978, serija A, broj 25, stavak 226).

38. Apelantičine navode da je u sličnim predmetima Kantonalni sud donio odluke kojima je potvrdio prvostupajnske odluke i tako narušio načelo pravne sigurnosti Ustavni

sud smatra paušalnim i neargumentiranim obzirom da je apelantica u prilog navedenoj tvrdnji dostavila Presudu Kantonalnog suda broj Gž-746/04 od 16. prosinca 2004. godine u kojoj je predmet spora poništenje odluke o otkazu ugovora o radu zbog tužiteljeve povrede radne obveze, a apelantici je ugovor o radu prestao samim istekom roka na koji je zaključen. Zbog navedenog, Ustavni sud konstatira da se predmetni slučaj i činjenično i pravno razlikuje od apelantičinog slučaja, te da, slijedeći to, ne postoji analogija među njima. Stoga, navode o kršenju prava na zabranu diskriminacije Ustavni sud je ocijenio paušalnim i zaključio da nije povrijeđeno apelantičino pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u svezi sa člankom II/3. Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

39. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, jer se ne može zaključiti da je pobijanom odlukom Kantonalnog suda primjena zakona bila proizvoljna ili diskriminacijska, ili da je došlo do povrede apelantičnih procesnih prava, kao i da utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava. Također, nema povrede prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, jer su apelantičini navodi o povredi navedenog prava paušalni i neargumentirani.

40. Na temelju članka 16. stavak 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

41. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број АП 1498/05

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Весне Мишановић
поднесена против Пресуде Врховног
суда Федерације Босне и Херцеговине
број Рев-273/03 од 31. јануара 2005.
године

Одлука од 12. септембра 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 1498/05**, рјешавајући апелацију **Весне Мишановић**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), у саставу:

Хатица Хациосмановић, председница

Миодраг Симовић, потпредседник

Валерија Галић, потпредседница

Мато Тадић, судија

Јово Росић, судија

на сједници одржаној 12. септембра 2006. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Весне Мишановић.

Утврђује се повреда права на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-273/03 од 31. јануара 2005. године.

Налаже се Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Врховном суду Босне и Херцеговине се налаже да у року од 90 дана од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове

одлуке, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине», «Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине», «Службеном гласнику Републике Српске» и «Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине».

Образложење

I. Увод

1. Весна Мишановић (у даљњем тексту: апеланткиња) из Сарајева, коју заступа Недељко Бурсаћ, адвокат из Сарајева, поднијела је 15. јула 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број Рев-273/03 од 31. јануара 2005. године. Апеланткиња је доставила допуну апелације 21. јула 2006. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног и Општинског суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) и учесника у поступку, Алије Кујунџића, Општине Центар Сарајево и Јавног предузећа «Сарајевостан», затражено је 11. августа 2005. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Јавно предузеће «Сарајевостан» доставило је одговор на апелацију 24. августа 2005. године, Алија Кујунџић 31. августа 2005. године, Општински суд 17. новембра 2005. године, а Врховни суд и Општина Центар Сарајево нису доставили одговоре на апелацију.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Јавног предузећа «Сарајевостан», Алије Кујунџића и Општинског суда достављени су апеланткињи 29. јуна 2006. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апеланткињиних навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

6. Апеланткињи је Рјешењем Скупштине општине Центар Сарајево број 05-372-772/88 од 23. маја 1989. године додијељен на коришћење стан у Сарајеву, у Улици Петра Прерадовића број 1/III (сада Улица Мухамеда Кантарџића број 1/III), који је до тада користила Хилда Башкарад. На основу наведеног рјешења апеланткиња је са СИЗ-ом становања Града Сарајева закључила Уговор о коришћењу стана број МБ/05-1464-1/89 од 25. маја 1989. године. Након што је промијенила презиме, апеланткиња је закључила нови уговор о коришћењу истог стана са Стамбеним фондом Града Сарајева број 03/1-X-1-995/95 од 14. октобра 1995. године.
7. Алија Кујунџић је 20. јула 1989. године поднио тужбу Основном суду I у Сарајеву (у даљњем тексту: Основни суд) против тужене Општине Центар Сарајево ради утврђења да му припада право на проширење на дио стана у Сарајеву, у Улици Петра Прерадовића број 1/III, који је до своје смрти користила Хилда Башкарад, а након тога апеланткиња, и да је тужена дужна да изда рјешење на основу ког би могао да закључи уговор о коришћењу за цијели стан, а у супротном предлаже да пресуда замјењује такво рјешење уз накнаду трошкова поступка.
8. Након спроведеног поступка Основни суд је Пресудом број П-2690/89 од 3. октобра 1990. године, која је потврђена Пресудом Вишег суда у Сарајеву број Гж:584/91 од 11. августа 1993. године, у цијелости удовољио тужбеном захтјеву Алије Кујунџића.
9. У образложењу пресуде Основни суд истиче да је на основу налаза и мишљења вјештака грађевинске струке утврђено да су просторије које је користио тужилац и просторије које је користила Хилда Башкарад једна грађевинска цјелина у смислу стана, због тога што постоји један заједнички улаз и заједнички ходник, те закључује да се у конкретном случају ради о сустанарском односу, а да је, сходно одредби члана 73 Закона о стамбеним односима, одређено да се, када престане сустанарски однос, преостали сустанари проширују у испражњени дио стана. На крају, Основни суд наводи да је бивша сустанарка Хилда Башкарад умрла 17. октобра 1987. године, и да тужилац, као једини преостали сустанар, има право да се прошири на преостали дио стана.
10. Алија Кујунџић (у даљњем тексту: тужилац - противтужени) поднио је Општинском суду I у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) тужбу 6. априла 1998. године против Општине Центар Сарајево (у даљњем тексту: првотужена), Стамбеног фонда Града Сарајева (у даљњем тексту: друготужени) и апеланткиње

ради установљења и утврђења. Апеланткиња је поднијела противтужбени захтјев за утврђење да је носилац станарског права на спорном стану, а што је тужилац - противтужени дужан да призна.

11. Општински суд је Пресудом број П-421/98 од 2. новембра 1999. године утврдио да Рјешење Скупштине општине Центар - Стамбене комисије број 05-372-772/88 од 23. маја 1989. године, Уговор о коришћењу стана број МБ/05-1464-1/89 од 25. маја 1989. године, те Уговор о коришћењу стана број 03/1-Х-1-995/95 од 14. октобра 1995. године, које је закључила апеланткиња са Стамбеним фондом Града Сарајева не производе никакво правно дејство. Уједно су првотужена Општина Центар Сарајево и апеланткиња дужне да тужиоцу-противтуженом предају у посјед и на слободно располагање дио спорног стана у Сарајеву, који је апеланткиња користила као носилац станарског права. Апеланткињин противтужбени захтјев је одбијен. Туженима је наложено да солидарно надокнаде тужиоцу - противтуженом трошкове парничког поступка у износу од 595,00 КМ.

12. У образложењу наведене одлуке првостепени суд истиче да се у конкретном случају ради о сустанарском односу, јер је на основу налаза и мишљења вјештака грађевинске струке утврђено да у овом случају, као заједничка просторија, постоји заједнички ходник којим се служе оба станара. Суд, даље, наводи да је, сходно члану 73 став 2 Закона о стамбеним односима, одређено да, када престане сустанарски однос, преостали сустанар се проширује у испражњени дио стана, те како је Хилда Башкарад умрла 17. октобра 1987. године, суд закључује да тужилац - противтужени има право да се, као једини преостали сустанар, прошири на преостали дио стана, а самим тим не може да постоји рјешење којим је апеланткињи додијељен стан, као ни уговор о коришћењу стана закључен на основу таквог рјешења.

13. Одлучујући о жалбама апеланткиње и друготуженог, Кантонални суд у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд) је Пресудом број Гж-567/00 од 19. јуна 2000. године одлучио да жалба друготуженог није основана. Апеланткињина жалба је уважена, оспорена пресуда у односу на њу укинута и у том дијелу је предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење. У преосталом дијелу првостепена пресуда је потврђена, односно остала је неизмијењена.

14. У образложењу одлуке Кантонални суд је навео да је првостепени суд правилно утврдио да рјешење првотужене о додјели стана апеланткињи, као и уговор о коришћењу стана који је закључен између апеланткиње и друготуженог не производе

никакво правно дејство. Даље, Кантонални суд наводи да сматра чудним да у току спора пред Основним судом, у поступку под бројем П-2690/89, поводом тужбе тужиоца - противтуженог против Општине Центар, апеланткиња није ни поменула, а већ је била у посједу спорног стана, нити је првотужена, Општина Центар, поменула апеланткињу којој је рјешењем додијелила на коришћење спорни стан. Такође, Кантонални суд закључује да је губљењем основа за законито коришћење стана апеланткиња стан бесправно користила, али и да би стајао приговор неблаговремености тужбе, те је у том дијелу првостепена пресуда укинута и предмет враћен на поновни поступак.

15. У поновном поступку тужилац - противтужени је прецизирао тужбени захтјев и предложио да се наложи првотуженој и апеланткињи да тужиоцу - противтуженом предају у посјед и на слободно располагање дио спорног стана који је апеланткиња користила као носилац станарског права с тим да се првотуженој наложи да донесе рјешење тужиоцу - противтуженом на основу ког би могао да закључи уговор о коришћењу стана за цијели стан, а у супротном да пресуда замијени такво рјешење и да апеланткињину противтужбу одбије уз накнаду трошкова поступка. Апеланткиња је прецизирала противтужбени захтјев и предложила да суд утврди да јој припада право несметаног коришћења двособног стана са свим правима и обавезама носиоца станарског права.

16. Општински суд је Пресудом број П-1768/00 од 11. јула 2001. године одлучио да су првотужена и апеланткиња дужне да тужиоцу-противтуженом предају у посјед и на слободно располагање дио спорног стана, па је, досљедно томе, првотужена Општина Центар Сарајево дужна да изда рјешење тужиоцу-противтуженом на основу ког би тужилац-противтужени могао да закључи уговор о коришћењу стана за цијели стан, а у супротном ова пресуда замјењује такво рјешење, у року од 15 дана под пријетњом извршења. Апеланткиња је дужна тужиоцу-противтуженом да надокнади трошкове парничког поступка у износу од 661,00 КМ, у року од 15 дана под пријетњом извршења. Апеланткињин противтужбени захтјев је одбијен.

17. У образложењу пресуде Општински суд истиче да је правоснажном пресудом тог суда број П-2690/89 од 3. октобра 1990. године утврђено да тужиоцу-противтуженом припада право на проширење на дио предметног стана који је користила Хилда Башкарад, па је, досљедно томе, Општина Центар Сарајево дужна да изда рјешење тужиоцу-противтуженом на основу ког би могао да закључи уговор о коришћењу цијелог стана. На основу наведене пресуде, закључује Општински суд, тужиоцу

припада право да од апеланткиње тражи да се исели и преда у посјед стан, те је удовољено тужбеном захтјеву и наложено првотуженој и апеланткињи да предају спорни стан, у смислу члана 31 Закона о стамбеним односима. На основу наведеног је и одбијен апеланткињин противтужбени захтјев. Даље, Општински суд наводи да је неоснован изнесени приговор неблаговремености тужбе, јер је апеланткиња била законит носилац станарског права на спорном стану све до 19. јуна 2000. године, када је у претходном поступку Кантонални суд Пресудом број Гж-567/00 од 19. јуна 2000. године потврдио првостепену пресуду број П-421/98 од 2. новембра 1999. године, у дијелу којим се утврђује да рјешење првотужене о додјели спорног стана и уговор који је закључила апеланткиња са друготуженим о коришћењу спорног стана не производе никакво правно дејство. Такође, Општински суд наводи да је правоснажном пресудом тог суда број П-2690/89 утврђено право тужиоца-противтуженог на цијели стан, тако и на оспорени дио и да се ради о јединственој грађевинској цјелини, те је неоснован приговор активне легитимације тужиоца-противтуженог.

18. Одлучујући о апеланткињиној жалби, Кантонални суд је Пресудом број Гж-197/02 од 17. јула 2002. године жалбу дјелимично уважио и оспорену пресуду у дијелу којим је првотужена дужна да изда рјешење тужиоцу-противтуженом, на основу ког би тужилац-противтужени закључио уговор о коришћењу стана за цијели стан, а у супротном да ће пресуда замијенити такво рјешење, укинуо и у том дијелу тужбу одбацио. У дијелу којим је одлучено о противтужбеном захтјеву оспорена пресуда се преиначава тако што се утврђује да апеланткињи припада право несметаног коришћења предметног стана, што је тужилац-противтужени дужан да трпи, а одбијен је као неоснован тужбени захтјев у дијелу којим су друготужени и апеланткиња дужни да предају тужиоцу у посјед и на слободно располагање дио стана.

19. У образложењу одлуке суд наводи да је апеланткиња у посјед спорног стана ушла на законит и легалан начин, дакле, у складу са чланом 11 Закона о стамбеним односима, јер је добила ваљано рјешење од даваоца стана и закључила уговор о коришћењу са друготуженим. Међутим, с обзиром на то да је правоснажном пресудом Основног суда број П-2690/89 од 3. октобра 1990. године утврђено да тужиоцу припада право на проширење на дио стана који је користила Хилда Башкарад и да је првотужена дужна да му изда рјешење на основу ког би могао да закључи уговор о коришћењу стана за цијели стан, те да је у претходном поступку

правоснажно одлучено да апеланткињино рјешење о додјели стана и уговор о коришћењу стана не производе правно дејство, то је апеланткиња изгубила правни основ за коришћење стана па је постала бесправни корисник. Кантонални суд, даље, наводи да апеланткиња не може да сноси посљедице незаконитог поступања првотужене када јој је, уколико је већ постојало сустанарство, издала рјешење о додјели стана, као што не може да сноси ни посљедице прикривеног поступања и радњи самог тужиоца-противтуженог. Суд, затим, наводи да је против апеланткиње тужилац-противтужени поднио тужбу 6. априла 1998. године и да је у односу на тужиоца-противтуженог протекао рок од 8 година у ком је могао да тражи апеланткињино исељење. Дакле, Кантонални суд сматра да тужба у односу на апеланткињу није благовремена јер је прошло више од 8 година од дана њеног законитог усељења у спорни стан до дана када је тужилац -противтужени тражио предају тог стана у посјед. Кантонални суд подсјећа да је тужилац-противтужени против тужене Општине Центар покренуо прву парницу 20. јула 1989. године, када се апеланткиња већ уселила у спорни стан на основу легалног рјешења и уговора о коришћењу, и у том поступку нико апеланткињу није ни помињао. Суд истиче да би било правно неприхватљиво да статус легалног корисника стана, као у конкретном случају, буде слабији од статуса бесправног корисника, који, такође, уживају правну заштиту протеклом наведених рокова, а посебно у погледу рачунања рокова како то чини првостепени суд, на основу чега апеланткињи припада право несметаног коришћења стана у обиму који је имала као ранији носилац станарског права. У погледу укинутог дијела и одбачене тужбе, Кантонални суд истиче да је првостепени суд одлучивао о захтјеву о коме је већ одлучено правоснажном пресудом тог суда број П-2690/89 од 3. октобра 1990. године.

20. Против наведене другостепене пресуде којом је у дијелу преиначена првостепена пресуда ревизију је изјавио тужилац-противтужени. Одлучујући о изјављеној ревизији, Врховни суд је Пресудом број Рев-273/03 од 31. јануара 2005. године ревизију усвојио и оспорену другостепену пресуду преиначио тако да се апеланткињина жалба одбија и потврђује првостепена пресуда у дијелу којим је усвојен тужбени захтјев тужиоца-противтуженог да му апеланткиња преда у посјед и на слободно располагање дио спорног стана, који апеланткиња користи као сустанар, као и у дијелу којим је одбијен противтужбени захтјев, те апеланткињу обавезао да тужиоцу-противтуженом надокнади трошкове поступка у износу од 661,00 КМ, а у преосталом дијелу оспорена пресуда је остала неизмијењена.

21. У образложењу пресуде Врховни суд истиче да је усвојени став другостепеног суда супротан правној природи сустанарског односа. Чланом 71 Закона о стамбеним односима забрањено је заснивање нових сустанарских односа и утврђено да уговори о сустанарским односима закључени супротно наведеном немају никакво правно дејство, а чланом 73 став 1 истог закона забрањено је, у условима када престане један сустанарски однос, давање на коришћење новом сустанару испражњеног дијела стана. Врховни суд закључује да у конкретном случају нема мјеста аналогној примјени члана 30 Закона о стамбеним односима, јер би примјена наведеног члана Закона о стамбеним односима у оваквим случајевима била у супротности са интенцијом законодавца да укине сустанарске односе.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

22. Апеланткиња је навела да јој је оспореном одлуком онемогућено да има свој дом, чиме је повријеђено њено право на поштивање дома, које гарантују члан II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члан 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Даље наводи да јој је повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције. Сходно апеланткињином мишљењу, повреда права на правичан поступак огледа се у томе што је оспорена пресуда заснована на чињеницама утврђеним у поступку који је вођен пред Основним судом поводом тужбе Алије Кујунџића против тужене Општине Центар Сарајево а да она није учествовала у њему. Апеланткиња сматра да је неправилан став Врховног суда који прихвата чињеницу да се у конкретној ситуацији радило о сустанарском односу, јер из свих спроведених доказа проистиче да се ради о потпуно самосталним становима који се као такви користе и воде у свим званичним евиденцијама. Даље, апеланткиња сматра да је нејасно како је, уколико се ради о сустанарском односу, Алија Кујунџић 1975. године, када му је додијељен стан, могао да заснује сустанарски однос када је изричито Законом о стамбеним односима прописано да сустанарско право не може да се заснује након 23. јула 1959. године. Апеланткиња предлаже да се апелација усвоји.

б) Одговор на апелацију

23. У одговору на апелацију друготужени истиче да се, сходно изворној документацији коју посједују, станови које користи Алија Кујунџић и апеланткиња

не воде као сустанарски, односно они су евидентирани и воде се као два засебна стана и бодовани су као засебни станови при првом бодовању 1965. године, а и при новом бодовању 1987. године.

24. Тужилац-противтужени у одговору на апелацију наводи да је, након смрти Хилде Башкарад, поднио захтјев Општини Центар Сарајево за проширење на испражњени стан, па с обзиром на то да је одбијен, покренуо је поступак пред Основним судом и Пресудом број П-2690/89 од 3. октобра 1990. године је утврђено да му припада право на проширење на дио стана који је користила апеланткиња. Даље тужилац-противтужени хронолошки наводи ток поступка пред редовним судовима и додаје да апеланткињи није угрожено право на дом, већ је то право њему угрожено.

25. Општински суд у свом одговору на апелацију остаје у цијелости при образложењу пресуде и истиче да нису повријеђена права из Европске конвенције на која се апеланткиња позива.

V. Релевантни прописи

26. У **Закону о стамбеним односима** («Службени лист Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине» бр. 14/84, 12/87, 36/89) који је преузет као Закон Федерације Босне и Херцеговине («Службени лист Републике Босне и Херцеговине» бр. 11/98 и 38/98, 12/99 и 19/99) релевантне одредбе гласе:

«Члан 11

Станарско право грађанин стиче даном законитог усељења у стан.

Законитим усељењем у стан сматра се усељење извршено на основу уговора о коришћењу стана, закљученог на основу одговарајућег акта, или другог акта утврђеног овим законом који представља пуноважан основ за усељење у стан.

[...]

Члан 30

Ако се неко лице незаконито усели у стан у друштвеној својини, или се усели у заједничке просторије у згради, свако може дати иницијативу, а заинтересовано лице захтјев стамбеном органу за покретање поступка за његово исељење.

На основу захтјева или по званичној дужности стамбени орган ће донијети рјешење о испражњењу стана, односно просторије ако од дана незаконитог усељења до покретања поступка није протекло више од три године.

[...]

Протеком рока из става 2 овог члана не искључује се право даваоца стана на коришћење да захтијева испражњење стана, односно заједничких просторија код надлежног суда у року од даљњих пет година.

Члан 71

Постојећи сустанарски односи који су засновани на закону остају на снази.

Сустанар је носилац станарског права у погледу оних стамбених просторија које користи као сустанар.

По ступању на снагу Закона о стамбеним односима («Службени лист СРБиХ» број 13/74) неусељен стан може се дати на коришћење само једном носиоцу станарског права.

Нови сустанарски односи не могу да се заснивају ни у усељеним становима.

[...]

Уговори о сустанарским односима који се закључују супротно одредбама овог закона немају никакво правно дејство.

Члан 73

Ако престане један сустанарски однос, испражњени дио стана не може се дати на коришћење новом сустанару.

Када престане сустанарски однос, преостали сустанари се проширују у испражњени дио стана.

[...]

VI. Допустивост

27. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

28. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

29. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број Рев-273/03 од 31. јануара 2005. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апеланткиња је примила 6. јуна 2005. године, а апелација је поднесена 15. јула 2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

30. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

31. Апеланткиња оспорава наведену пресуду Врховног суда, тврдећи да је том пресудом повријеђено њено право на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције и право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

32. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

«Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

(...)

е) Право на правично суђење.

ф) *Право на приватни и породични живот, дом и преписку.»*

Право на поштивање дома

33. Члан 8 Европске конвенције гласи:

«1. Свако има право на поштивање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавна власт се не мијеша у вршење овог права осим ако је такво мијешање предвиђено законом и ако је то неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, спречавања нереди или спречавања злочина, ради заштите здравља и морала, или заштите права и слобода других.»

34. Сходно устаљеној пракси Уставног суда, основни циљ члана 8 Европске конвенције је заштита појединаца од арбитрарних мијешања власти у њихова права, гарантована чланом 8 Европске конвенције. Наведено право је експлицитно прописано ставом 1 члана 8 Европске конвенције. Став 2 члана 8 Европске конвенције дозвољава јавним властима, у одређеним случајевима, да се мијешају у права појединаца гарантована првим ставом члана 8 Европске конвенције. Да би мијешање јавних власти било оправдано, оно мора да буде «у складу са законом». Овај услов законитости се, у складу са значењем термина Европске конвенције, састоји од више елемената: а) мијешање мора да буде засновано домаћим или међународним законом; б) закон о коме је ријеч мора да буде примјерено приступачан, тако да појединац буде упућен на околности закона који мора да се примијени на дати предмет и с) закон, такође, мора да буде формулисан са одговарајућом тачношћу и јасношћу да би се појединцу омогућило да према њему прилагоди своје поступке. Уколико се установи да је мијешање јавних власти било у складу са законом, мора да се утврди да ли је то мијешање било «неопходна мјера у демократском друштву» и да ли је мијешање било у вези са једним од циљева наведених у ставу 2 члана 8 Европске конвенције. У том контексту треба да се размотри да ли је одлука јавних власти имала легитиман циљ и да ли је представљала мјеру која је била неопходна у демократском друштву.

35. У конкретном случају Уставни суд прво мора да утврди да ли предметни стан, који се налази у Сарајеву, у Улици Мухамеда Кантарџића број 1/III и који је апеланткиња дужна да преда у посјед и на слободно располагање тужиоцу-противтуженом,

може да се сматра апеланткињиним домом у оквиру значења из члана 8 Европске конвенције, те да ли оспорена одлука редовног суда представља мијешање у њено право на поштивање дома и да ли је то мијешање оправдано према ставу 2 члана 8 Европске конвенције.

36. Сходно судској пракси Европског суда за људска права, појам «дом» обухвата како изнајмљен дом, тако и дом у приватној својини (види Европски суд за људска права, *Gillow против Велике Британије*, пресуда од 24. новембра 1986. године, серија А, бр. 109, став 46 ф, и *Kroon против Холандије*, пресуда од 27. октобра 1994. године, серија А, бр. 297-Ц, став 31). У складу са овом интерпретацијом, Уставни суд је проширио домен члана 8 Европске конвенције на станове у којима се станује на основу станарског права (види Уставни суд, Одлука број У 8/99 од 11. маја 1999. године, објављена у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине» број 24/99). Такође, Дом за људска права је дефинисао домен члана 8 Европске конвенције тако да укључује и станове у којима станују «бесправни корисници», истичући да правни однос подносиоца пријаве са станом није битан приликом одређивања да ли он може да се сматра апелантовим домом или не. Стога, чињеница да је лице «бесправни корисник», у складу са Законом о престанку примјене Закона о напуштеним становима, не чини предметни стан мање «домом» у смислу Европске конвенције (види Дом за људска права, *Куловац против Федерације Босне и Херцеговине*, број СН/02/12421, Одлука о прихватљивости и меритуму од 6. фебруара 2003. године, тачка 39).

37. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да предметни стан може да се сматра апеланткињиним домом у оквиру члана 8 Европске конвенције с обзиром на то да је на њему апеланткиња стекла станарско право 25. маја 1989. године и да од тада у њему живи са својом породицом. Иначе, апеланткињи је, као заслужном спортисти Града Сарајева, Општина Центар Сарајево, сопственик стана, додијелила на коришћење спорни стан Рјешењем број 05-372-772788 од 23. маја 1989. године, након чега је апеланткиња закључила Уговор о коришћењу стана број МБ/05-1464-1/89 од 25. маја 1989. године. На основу наведеног, Уставни суд закључује да је апеланткиња на законит и легалан начин ушла у посјед спорног стана 1989. године и да, стога, спорни стан може да се сматра њеним домом у смислу члана 8 Европске конвенције.

38. Даље, Уставни суд мора да установи да ли оспорена одлука Врховног суда представља мијешање у апеланткињино право на дом. Имајући у виду да је оспореном

одлуком потврђена првостепена пресуда у дијелу којим је усвојен тужбени захтјев тужиоца-противтуженог да му апеланткиња преда у посјед и на слободно располагање дио спорног стана, као и у дијелу којим је одбијен противтужбени захтјев, Уставни суд сматра да оспорена одлука представља мијешање у апеланткињино право на поштивање дома из члана 8 Европске конвенције.

39. Након тога, Уставни суд мора да испита да ли је мијешање у апеланткињин дом оправдано сходно члану 8 став 2 Европске конвенције, односно да ли је мијешање засновано на закону и да ли је таква мјера неопходна у демократском друштву да би се постигао један од циљева наведених у ставу 2 члана 8 Европске конвенције. У том смислу, Уставни суд констатује да Врховни суд у поступку поводом изјављене ревизије своју одлуку заснива прије свега на чињеници да је правоснажном пресудом Основног суда број П-2690/89 од 3. октобра 1990. године утврђено да је тужиоцу-противтуженом као сустанару припало право на проширење на испражњени дио сустанарског стана, а тиме је утврђена и законитост заснованог сустанарског односа тужиоца-противтуженог. С обзиром на то да је чланом 71 Закона о стамбеним односима прописано да нови сустанарски односи не могу да се заснивају на усељеним становима по ступању на снагу Закона о стамбеним односима («Службени лист СРБиХ» број 13/74), а да уговор о сустанарским односима који је закључен супротно одредбама овог закона нема никакво правно дејство (апсолутно је ништав), то и уговор о коришћењу стана који је закључила апеланткиња са друготуженим, будући да представља по својој природи уговор о сустанарском односу, нема никакво правно дејство. Такође, оспорена одлука се заснива и на члану 73 став 1 Закона о стамбеним односима сходно ком је *«забрањено, у условима када престане један сустанарски однос, давање на коришћење новом сустанару испражњеног дијела стана»*, а ставом 2 истог члана прописано је да *«кад престане сустанарски однос, преостали сустанари се проширују на испражњени дио стана»*. Уставни суд сматра да наведене одредбе Закона о стамбеним односима нису произвољно примијењене, па је мијешање у апеланткињино право на поштивање дома било у складу са законом.

40. Након што је закључено да је мијешање у апеланткињино право на поштивање дома било у складу са законом, потребно је да се одговори на питање да ли је за то мијешање постојао легитиман циљ и дали је представљало мјеру која је била неопходна у демократском друштву. С тим у вези Уставни суд примјећује да сустанарство у области стамбених односа представља посебан институт чије је ново заснивање

од 23. јула 1959. године, тј. даном ступања на снагу Закона о стамбеним односима («Службени лист СФРЈ» број 16/59) престало, односно постало је забрањено да се успостављају нови сустанарски односи. Дакле, након наведеног датума нису могли да се успостављају нови сустанарски односи, а сви уговори о коришћењу стана који би се закључили супротно одредбама члана 71 Закона о стамбеним односима не производе никакво правно дејство и сматрају се непостојећим. Чланом 73 Закона о стамбеним односима забрањено је, у условима када престане један сустанарски однос, да се даје на коришћење новом сустанару испражњени дио стана и дата је могућност преосталом сустанару да се прошири на испражњени дио стана. Из наведеног произилази да је циљ законодавца био да се укину постојећи сустанарски односи који су настајали у условима тешке стамбене ситуације све до 23. јула 1959. године. Међутим, у конкретном случају не може да се сматра да су власти имале легитиман циљ - заштиту права других када су обавезале апеланткињу да преда у посјед и на слободно располагање спорни стан тужиоцу-противтуженом с обзиром на то да тужилац-противтужени има на располагању стан од 72 м² за који је закључио уговор о коришћењу и који несметано користи. Такође, Уставни суд примјеђује да су доношењем Закона о продаји станова на којим постоји станарско право («Службени лист Федерације Босне и Херцеговине» бр. 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 25/01, 61/01, 15/02 и 54/04) прописани услови и начин продаје станова на којим постоји станарско право и њихово претварање из друштвене у приватну својину због чега питања коришћења стамбеног простора губе свој јавно-правни карактер и постају питања првенствено приватно-правног карактера. Зато, приватизацијом станова се губи легитиман циљ, а то је успостављање нових сустанарских односа и разрешење постојећих ради рационалнијег коришћења стамбеног простора, какав је он имао у вријеме доношења закона. Уставни суд, зато, закључује да наведене мјере немају легитиман циљ и не могу да се сматрају неопходним у демократском друштву за било коју сврху из члана 8 став 2 Европске конвенције.

41. На крају, Уставни суд ће одговорити и на питање да ли је мијешање у апеланткињино право на поштивање дома представљало мјеру која је била неопходна у демократском друштву, односно да ли је била успостављена пропорционалност између апеланткињиног интереса и интереса заједнице. У конкретном случају се ради о апеланткињином интересу да јој се омогући да несметано користи предметни стан као свој дом. С друге стране, циљ заједнице је да се укину нови сустанарски односи и да могућност тужиоцу-противтуженом да се прошири на спорни стан. Уставни суд сматра да наведени интерес да се укину сустанарски односи у новој

власничкој структури над цјелокупним стамбеним фондом, те интерес да се тужилац-противтужени прошири на спорни стан и тако користи стан од 117 м² нису пропорционални мјери по којој апеланткиња мора да напусти спорни стан за који је у доброј вјери закључила уговор о коришћењу, а који је ретроактивно поништен, и у ком живи са својом породицом од 1989. године.

42. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да је дошло до повреде апеланткињиног права на поштивање дома из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

Остали наводи

43. У оквиру закључка у погледу повреде члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, Уставни суд закључује да није неопходно посебно да разматра наводну повреду члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

VIII. Закључак

44. Уставни суд закључује да су повријеђени члан II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члан 8 Европске конвенције, јер мијешање у апеланткињино право на поштивање дома није било у складу са легитимним циљем, нити је била успостављена пропорционалност између апеланткињиног интереса да јој се омогући несметано коришћење спорног стана у ком живи од 1989. године са својом породицом и интереса тужиоца-противтуженог да се прошири на спорни стан.

45. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

46. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хаџиосмановић

Predmet broj AP 1788/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Saida Atmanija podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj U-1/06 od 31. januara 2006. godine i Rješenja Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine broj UP-1-08/1-41-309-3/05 od 14. oktobra 2005. godine

Odluka od 20. septembra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 1788/05**, rješavajući apelaciju **Saida Atmanija**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 2. i 4. tač. 4. i 9. i člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Jovo Rosić, sudija

na sjednici održanoj 20. septembra 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Saida Atmanija podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj U-1/06 od 31. januara 2006. godine i Rješenja Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine broj UP-1-08/1-41-309-3/05 od 14. oktobra 2005. godine u odnosu na pravo na privatn i porodični život, dom i prepisku iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Saida Atmanija podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj U-1/06 od 31. januara 2006. godine i Rješenja Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine broj UP-1-08/1-41-309-3/05 od 14. oktobra 2005. godine, u odnosu na pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Saida Atmanija podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj U-1/06 od 31. januara 2006.

godine i Rješenja Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine broj UP-1-08/1-41-309-3/05 od 14. oktobra 2005. godine, u odnosu na pravo na život, pravo da ne bude podvrgnut torturi ili nehumanom ili ponižavajućem tretmanu ili kazni, pravo na slobodu i sigurnost lica, pravo na slobodu kretanja i prebivališta iz člana II/3.a), b), d) i m) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 2, 3. i 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Saida Atmanija podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj U-685/05 od 8. augusta 2005. godine, Rješenja Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine broj UP-2-/07-1-04-131/05 od 20. maja 2005. godine i Rješenja Ministarstva unutrašnjih poslova - Uprava administracije i podrške - Sektor za administraciju Sarajevo broj UP-1-03/03-4-04-6-676 od 27. aprila 2005. godine zbog proteka roka za podnošenje apelacije.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Said Atmani (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Kadrija Kolić, advokat iz Ilidže, podnio je 24. augusta 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj U-685/05 od 8. augusta 2005. godine, Rješenja Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ministarstvo sigurnosti) broj UP-2/07-1-04-131/05 od 20. maja 2005. godine i Rješenja Ministarstva unutrašnjih poslova - Uprava administracije i podrške - Sektor za administraciju Sarajevo (u daljnjem tekstu: MUP Sarajevo) broj UP-1-03/03-4-04-6-676 od 27. aprila 2005. godine. Apelant je podnio i zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud obustavio izvršenje Rješenja MUP-a Sarajevo broj UP-1-03/03-4-04-6-676 od 27. aprila 2005. godine o protjerivanju apelanta iz Bosne i Hercegovine do okončanja postupka po apelaciji. Apelant je 9. februara 2006. godine podnio apelaciju protiv Presude Suda BiH broj U-1/06 od 31. januara 2006. godine i

Rješenja Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ministarstvo sigurnosti) broj UP-1-0871-41-309-3/05 od 14. oktobra 2005. godine. Apelant je dostavio dopunu apelacije 8. marta 2006. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. S obzirom na to da su Ustavnom sudu dostavljene dvije apelacije iz njegove nadležnosti koje se tiču istog činjeničnog i pravnog osnova, Ustavni sud je, u skladu sa članom 31. stav 1. Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem AP 1788/05. Spojene su apelacije AP 1788/05 i AP 279/06.

3. Ustavni sud je donio Odluku broj AP 1788/05 od 13. septembra 2005. godine kojom je odbio apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

4. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH, Ministarstva sigurnosti i MUP-a Sarajevo zatraženo je 24. marta 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju.

5. Sud BiH je dostavio odgovor na apelaciju 4. aprila 2006. godine, Ministarstvo sigurnosti 10. aprila 2006. godine, a MUP Sarajevo 14. aprila 2006. godine.

6. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantu 14. augusta 2006. godine.

III. Činjenično stanje

7. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Činjenice u predmetu AP 1788/05

8. Rješenjem MUP-a Sarajevo broj UP-1-03/3-4-04-6-676 od 27. aprila 2005. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Ministarstva sigurnosti broj UP-2/07-1-04-131/05 od 20. maja 2005. godine, apelant, rođen 1. oktobra 1966. godine u mjestu Tanger, država Maroko, protjeruje se iz Bosne i Hercegovine i određuje mu se rok od 15 dana da napusti teritoriju Bosne i Hercegovine sa zabranom povratka u vremenu od četiri godine od dana konačne odluke u ovoj pravnoj stvari, a pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

9. U obrazloženju odluke prvostepeni organ navodi da je apelantu pravosnažnim Rješenjem Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova broj 02/1-13-4-1513 od 27. aprila 2001. godine oduzeto državljanstvo Bosne i Hercegovine, koje je stekao 1995. godine. Dalje, apelant je protiv navedenog rješenja pokrenuo upravni spor. Međutim, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) je Presudom broj U-2580/01 od 23. juna 2004. godine tužbu odbio. S obzirom na to da apelant boravi na teritoriji Bosne i Hercegovine bez validnih dokumenata, ilegalno, i da nije podnosio zahtjev za odobrenje privremenog boravka u Bosni i Hercegovini, niti je podnio zahtjev za azil, u smislu odredbe člana 193. stav 1. Zakona o upravnom postupku («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 29/02), člana 56. stav 2, člana 57. st. 1. i 2. tačka d) i člana 102. Zakona o kretanju i boravku stranaca («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 29/03), doneseno je rješenje o apelantovom protjerivanju iz Bosne i Hercegovine.

10. Protiv Rješenja Ministarstva sigurnosti broj UP-2/07-1-04-131/05 od 20. maja 2005. godine apelant je podnio tužbu kojom je pokrenuo upravni spor pred Sudom BiH. Sud BiH je Rješenjem broj U-685/05 od 8. augusta 2005. godine tužbu odbacio. Obrazlažući rješenje, Sud BiH navodi da se Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu posebno regulira pitanje postupka prilikom rješavanja u upravnim stvarima, te da je navedenim zakonom jasno regulirano u kojim slučajevima strancu pripada pravo na podnošenje tužbe protiv konačnog upravnog akta. Dalje ističe da navedenim zakonom nije propisano da stranac ima pravo na sudsku zaštitu, odnosno pravo na pokretanje upravnog spora protiv konačnog rješenja kojim mu je naloženo protjerivanje sa teritorije Bosne i Hercegovine osim ako u postupku protjerivanja navede razloge koji se odnose na princip «zabrane vraćanja» iz člana 60. istog zakona. S obzirom na to da apelant nije isticao prigovore vezane za princip «zabrane vraćanja», ne pripada mu pravo na pokretanje upravnog spora protiv rješenja Ministarstva sigurnosti, kao konačnog upravnog akta.

Činjenice u predmetu AP 279/06

11. Rješenjem Ministarstva sigurnosti broj UP-1-08/1-41-309-3/05 od 14. oktobra 2005. godine odbijen je apelantov zahtjev za azil i naloženo mu je da napusti teritoriju Bosne i Hercegovine u roku od 15 dana od pravosnažnosti rješenja.

12. U obrazloženju navedenog rješenja Ministarstvo sigurnosti navodi da je sa apelantom obavljen intervju na jeziku koji razumije, u prisustvu advokata, te predstavnika nevladine organizacije specijalizirane za pružanje besplatne pravne pomoći. Ministarstvo sigurnosti ističe da je ispunjen prvi uvjet u fazi ispitivanja osnovanosti zahtjeva za azil, odnosno da

se lice nalazi izvan zemlje svog državljanstva, uključujući sve zemlje čije državljanstvo to lice ima, jer je apelantu pravosnažnim Rješenjem MUP-a broj 02/1-13-4-1513 od 9. jula 2001. godine oduzeto državljanstvo Bosne i Hercegovine. Dalje, u odnosu na apelantove navode da je njegov motiv za traženje azila političke prirode, Ministarstvo navodi da u priloženim dokazima i apelantovom iskazu ne postoje elementi koji bi išli u prilog tvrdnji da je njegov zahtjev političke prirode, niti je dokazao da boja kože ili marokansko porijeklo u konkretnom slučaju dovode do progona u smislu Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu. Također, Ministarstvo ističe da apelantova tvrdnja da bi po povratku u Maroko automatski bio uhapšen, optužen i osuđen na smrtnu kaznu po osnovu «Zakona o borbi protiv terorizma» nije osnovana s obzirom na to da nema nikakvih dokaza da bi apelant bio podvrgnut odredbama navedenog zakona, jer svi priloženi dokazi i pregledani izvještaji o kažnjavanju prema ovom zakonu se odnose na teroristički napad u Kazablanki 16. maja 2003. godine, kada je apelant izdržavao kaznu zatvora u Francuskoj, zbog umiješanosti u terorističke aktivnosti. Također, prema izvještaju iz zemlje porijekla, nema nikakvih indikacija da bi za to isto djelo opet bio osuđen u Maroku, a dokazi koje je naveo apelant da bi ga marokanske vlasti optužile i osudile na smrtnu kaznu ili kaznu dugogodišnjeg zatvora samo na osnovu sumnje da pripada organizaciji *Al-Qaeda* ne predstavljaju potvrdu te tvrdnje. Dalje, apelantova tvrdnja da će biti optužen i osuđen zbog učestvovanja u ratu u Bosni i Hercegovini, a posmatrana u kontekstu datog iskaza, priloženog dokaza i objektivnih informacija iz zemlje porijekla, jeste neosnovana. Također, navodi se dalje u odluci, Ministarstvo sigurnosti je po službenoj dužnosti ispitalo postojanje uvjeta za dodjeljivanje privremenog boravka iz humanitarnih razloga, te našlo da ne postoje razlozi za ovaj vid apelantove zaštite.

13. Apelant je protiv Rješenja Ministarstva sigurnosti broj UP-1-08/1-41-309-3/05 od 14. oktobra 2005. godine tužbom pokrenuo upravni spor pred Sudom BiH. Sud BiH je Presudom broj U-1/06 od 31. januara 2006. godine tužbu odbio.

14. U obrazloženju presude Sud ističe da je apelant, kao podnosilac zahtjeva za azil, bio dužan da ukaže na političko uvjerenje kao faktor zbog kojeg vlasti Maroka vrše progon. Tačno je, navodi dalje Sud, da je apelant istakao da ga u zemlji porijekla dovode u vezu sa *Al-Qaeda*, ali pripadnost terorističkoj organizaciji ne predstavlja legitimno političko mišljenje u kontekstu Zakona o kretanju i boravku stranaca i azila, kao i Konvencije iz 1951. godine, s obzirom na to da se izbjeglicom može smatrati žrtva ili potencijalna žrtva nepravde, a ne bjeGUNac od pravde. Sud ne može prihvatiti apelantovu tvrdnju da bi u zemlji porijekla mogao biti predmet progona, torture i mučenja zbog boje kože i marokanskog porijekla, jer apelant pripada većinskom narodu u zemlji porijekla, pa njegova boja kože

i marokansko porijeklo su faktičko stanje stanovnika - državljana u Maroku i apelant ne može biti progonjen zbog tog razloga.

15. Također, Sud BiH ne prihvata kao osnovanu apelantovu tvrdnju da će biti optužen i osuđen zbog učestvovanja u ratu u Bosni i Hercegovini zbog toga što je općepoznato da su tokom ratnih dešavanja na području bivše Jugoslavije na svim stranama učestvovali strani državljani, bilo kao dobrovoljci, bilo kao plaćenici neke od zaraćenih strana. Međutim, niko od takvih učesnika nije bio predmet progona samo zbog učešća u tim ratnim dešavanjima. U vezi s tim, ne postoje informacije o progonu zbog navedenih razloga koje su poznate Sudu, a ni sâm apelant nije ponudio dokaze, mada je obavezan dostaviti dokaze prilikom davanja intervjuja. Dalje, navodi Sud, apelanta ne traži bilo koja država za neko drugo počinjeno krivično djelo. Sud navodi da je apelant do sada tražio od više država (Njemačke, Norveške i Kanade) i kao lice različitih državljanstava (Maroko, Bosna i Hercegovina i Palestina) ostvarenje prava na azil, koji mu nije odobren, te zaključuje da sve te zemlje nisu smatrale da bi apelantovim izručenjem bio povrijeđen princip «zabrane vraćanja». To što je apelant napustio državu porijekla kao maloljetno lice i što je od tada prošlo više od 20 godina, govori da motivi napuštanja zemlje porijekla nisu oni koji su navedeni u zahtjevu za azil, te Sud zaključuje da apelant nije bio u prilici da kao maloljetno lice dođe u sukob sa pravosudnim sistemom zemlje porijekla i da je zemlju porijekla napustio podstaknut željom za promjenom, avanturom ili isključivo iz ekonomskih motiva, tako da apelantov politički stav nije razlog zahtjeva za dobivanje azila, odnosno stjecanja statusa izbjeglice. Na kraju, zaključuje Sud, postupak koji je prethodio donošenju osporenog rješenja proveden je i bavio se svim aspektima Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i dao je svoj stav povodom tih aspekata, a osporeno rješenje i odluka suda, ma kakve one bile, predstavljaju onaj aspekt zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda na koji ukazuje i nalaže njegovo poštivanje Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju.

16. Zaključkom o dozvoli izvršenja MUP-a Sarajevo broj UP-1-03/3-4-04-6-678 od 8. februara 2006. godine utvrđeno je da je Rješenje MUP-a Sarajevo broj UP-1-03/3-4-04-6-676 od 27. aprila 2005. godine postalo izvršno, pa se dopušta njegovo izvršenje. Prisilno apelantovo udaljavanje sa teritorije Bosne i Hercegovine izvršit će 8. februara 2006. godine, preko Graničnog prelaza «Aerodrom» Sarajevo, službenici Ministarstva sigurnosti - SIPA u pratnji inspektora Radislava Jovičića i Igora Babića.

17. U obrazloženju zaključka istaknuto je da je izvršnim Rješenjem MUP-a Sarajevo broj UP-1-03/3-4-04-6-676 od 27. aprila 2005. godine određeno da se apelant, državljanin

Maroka, protjeruje sa teritorije Bosne i Hercegovine na vrijeme od četiri godine i nalaže mu se da napusti teritoriju Bosne i Hercegovine u roku od tri dana od dana konačne odluke i na osnovu konačne Odluke Suda BiH broj U-1/06 od 31. januara 2006. godine.

IV. Apelacija

a) Navodi apelacije

Navodi apelacije u predmetu AP 1788/05

18. Apelant se žali da su mu osporenim odlukama povrijeđena prava zaštićena članom II/3.a), b), d), e), f), g), j) i m) i članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, te prava zaštićena čl. 2, 3, 5, 6, 8, 9, 12. i 14. Evropske konvencije, kao i pravo iz člana 1. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju. Povredu navedenih prava apelant vidi u tome što je rješenje Ministarstva sigurnosti doneseno na način i u postupku suprotnom važećem Zakonu o upravnom postupku, što je imalo kao posljedicu povredu materijalnog propisa i pripadajućih građanskih prava zagwarantiranih spomenutim članovima Evropske konvencije. Dalje, apelant smatra da je odbacivanjem tužbe kao nedopuštene lišen prava na sudsku zaštitu i da je navedeno rješenje doneseno u suprotnosti sa Zakonom o upravnom sporu BiH. Dalje navodi da mu Presuda Vrhovnog suda broj U-2580/01 od 23. juna 2004. godine, na kojoj se zasnivaju osporena rješenja i kojom mu je oduzeto državljanstvo Bosne i Hercegovine, nije nikada uručena. Također, navodi da je doputovao iz Francuske u Bosnu i Hercegovinu na osnovu putnog lista koji je izdat na osnovu njegovog državljanstva i uz garanciju Vlade Bosne i Hercegovine da neće biti protjeran u treće zemlje - u zemlju njegovog porijekla Maroko. Na kraju, apelant navodi da trpi štetu i povredu navedenih ljudskih prava, jer preživljava strah od izručenja u Maroko, gdje može biti izložen torturi i nehumanom postupanju. Predlaže da se apelacija usvoji i osporene odluke ukinu.

Navodi apelacije u predmetu broj AP 279/06

19. Apelant se žali da mu je Presudom Suda BiH broj U-1/06 od 31. januara 2006. godine i Rješenjem Ministarstva sigurnosti broj UP-1-08/1-41-309-3/05 od 14. oktobra 2005. godine povrijeđeno pravo iz člana II/3.a), b), d), e), f) i m) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 2, 3, 5, 6. i 8. Evropske konvencije. Povredu prava na pravično suđenje apelant vidi u tome što je tužba Sudu BiH podnesena 31. decembra 2005. godine, a predmet je odmah uzet u rad, što govori u prilog tome da je bio izložen jednom nepravničnom postupku i suđenju koje je imalo cilj da se samo zadovolji procesna forma, ali ne da se osiguraju

činjenice i dokazi i donese pravična odluka. Dalje, apelant navodi da je zasnovao bračnu zajednicu sa državljankom Bosne i Hercegovine i da je odlukom o deportaciji povrijeđeno njegovo pravo na porodicu, te da, u smislu Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu, ima pravo boravka u Bosni i Hercegovini. Povredu prava iz člana 3. Evropske konvencije vidi u tome što postoji stvarni rizik da bude suočen sa torturom i nehumanim ponašanjem i ponižavajućim tretmanom ili kažnjavanjem u zemlji porijekla. Predlaže da Ustavni sud usvoji apelaciju i ukine osporene odluke.

b) Odgovor na apelaciju u predmetu AP 279/06

20. Sud BiH ističe da u cijelosti ostaje pri obrazloženju svoje Presude broj U-1/06 od 31. januara 2006. godine, a apelaciju smatra neosnovanom i predlaže da se odbije.

21. Ministarstvo sigurnosti u odgovoru na apelaciju ostaje pri razlozima iznesenim u osporenom rješenju, jer su odlučne činjenice u potpunosti utvrđene, obrazložene i na njih su primijenjene odredbe materijalnog propisa. Također, Ministarstvo navodi da u postupku povodom zahtjeva za azil nije pronašlo da postoji niti jedan osnov za dodjeljivanje izbjegličkog statusa, što je detaljno obrazloženo u osporenom rješenju. Nadležni organ je *ex officio* ispitao da li u konkretnom slučaju postoje uvjeti za dodjeljivanje privremenog boravka iz humanitarnih razloga, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka d) Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu. Nisu pronađene nikakve indikacije da je apelant u zemlji porijekla tražen zbog bilo kojeg krivičnog djela, kao ni da ima indikacija da postoji opasnost da apelant bude podvrgnut mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem tretmanu ili kazni. U odnosu na apelantovo pozivanje na slučaj koji je vođen pred Evropskim sudom za ljudska prava *Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Ministarstvo sigurnosti ističe da je u konkretnom slučaju nađena povreda člana 3. Evropske konvencije, jer bi ekstradicijom podnosioca predstavke nastupio »fenomen čekanja na izručenje smrtne kazne«. Međutim, kako je nesporno utvrđeno u postupku povodom zahtjeva za azil, nadležni organi Maroka nisu tražili apelanta putem Interpola, niti bilo koje države, za bilo koje počinjeno djelo. U odnosu na ostale navodne povrede ljudskih prava i osnovnih sloboda, Ministarstvo sigurnosti ističe da su navodi paušalni, ni sa čime argumentirani, niti su obrazloženi, te predlaže da se apelacija odbije.

22. U odgovoru na apelaciju MUP Sarajevo navodi da je u toku postupka pravilno utvrđeno činjenično stanje i pravilno primijenjeno materijalno pravo i da apelantu nije uskraćeno pravo na pravičan postupak. Predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

23. **Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu** («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 29/03 od 6. oktobra 2003. godine):

«Član 72.

Prema ovom zakonu, azil se odobrava

a) strancu koji se, prema definiciji izbjeglice iz člana 1.A(2) Konvencije o statusu izbjeglica iz 1951. godine i člana 1. Protokola iz 1967. godine, zbog opravdanog straha od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti nekoj društvenoj grupi ili svojih političkih mišljenja, nađe izvan zemlje čije državljanstvo ima ili koji ne može ili zbog straha neće da traži zaštitu te zemlje, ili

b) strancu ako nema državljanstvo a nalazi se izvan zemlje u kojoj je imao svoje uobičajeno mjesto boravka, usljed takvih događaja, ne može ili se zbog straha ne želi u nju vratiti.

Član 76.

a. Postupak za azil i odluku u formi rješenja donosi osnovna organizaciona jedinica nadležna za azil [...]

b. Rješenje se donosi neovisno, pojedinačno, objektivno i nepristrano nakon obavljenog potpunog ispitnog postupka u kojem se utvrđuju sve činjenice, okolnosti i dokazi od značaja za donošenje odluke. Podnosiocu zahtjeva mora se omogućiti da iznese sve okolnosti koje su mu poznate, da ima pristup svim raspoloživim dokazima, kao i da predloži izvođenje pojedinih dokaza.

c. Strancu će se omogućiti da tok postupka prati preko tumača (prevodioca) ukoliko ne zna jezik na kojem se postupak vodi, kao i da koristi usluge pravnog ili drugog savjetnika. Dužnost voditelja postupka je da podnosioca zahtjeva obavijesti o svim pravima i obavezama koje proizlaze iz zakona.

[...]

d. Rješenje kojim je odlučeno o osnovanosti zahtjeva za azil mora sadržavati potpuno obrazloženje i dostavlja se podnosiocu zahtjeva lično.

[...]»

24. Zakon o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 19/02):

«Član 37. stav 2.

Presudom se tužba uvažava ili odbija kao neosnovana. Ako se tužba uvažava, Sud poništava pobijani konačni upravni akt. »

VI. Dopustivost

25. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

26. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

27. Prilikom ispitivanja dopustivosti dijela apelacije koji se odnosi na odluke kojima je odlučeno o apelantovom protjerivanju iz Bosne i Hercegovine i dijela koji se odnosi na odluke kojima je odbijen apelantov zahtjev za azil Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. tač. 4. i 9. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.»

Član 16. st. 1, 2. i 4. tač. 4. i 9. Pravila Ustavnog suda glasi:

«(1) Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

(2) Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neosnovanu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice

ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.

(4) Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

(4) protekao je rok za podnošenje apelacije;

(9) apelacija je ratione materiae inkompatibilna sa Ustavom;»

Dopustivost u odnosu na navode apelacije u predmetu AP 1788/05

28. U odnosu na apelaciju u predmetu AP 1788/05, koju je apelant podnio protiv Rješenja Suda BiH broj U-685/05 od 8. augusta 2005. godine, Rješenja Ministarstva sigurnosti broj UP-2/07-1-04-131/05 od 20. maja 2005. godine i Rješenja MUP-a Sarajevo broj UP-1-03/03-4-04-6-676 od 27. aprila 2005. godine, Ustavni sud mora, prije svega, utvrditi koja je konačna odluka u konkretnom slučaju, tj. da li je apelant iscrpio sve efektivne pravne lijekove i podnio apelaciju u roku od 60 dana, kako je to predviđeno članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda.

29. Pravilo iscrpljivanja pravnih lijekova zahtijeva da apelant dođe do konačne odluke. Konačna odluka predstavlja odgovor na posljednji pravni lijek, koji je efektivan i adekvatan da ispita nižestepenu odluku kako u činjeničnom, tako i u pravnom pogledu. Pri tome apelant odlučuje da li će koristiti pravni lijek bez obzira na to da li se radi o redovnom ili vanrednom pravnom lijeku. Odluka kojom je pravni lijek odbačen zato što apelant nije ispoštovao formalne zahtjeve pravnog lijeka (rok, plaćanje taksi, forma ili ispunjenje drugih zakonskih uvjeta) ne može se smatrati konačnom. Korištenje takvog pravnog lijeka ne prekida rok od 60 dana propisan članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda (vidi Rješenje Ustavnog suda broj *U 15/01* od 4. i 5. maja 2001. godine).

30. Iz navoda apelacije i priloženih dokumenata proistječe da je apelant protiv osporenog Rješenja Ministarstva sigurnosti broj UP-2/07-1-04-131/05 od 20. maja 2005. godine podnio tužbu u upravnom sporu, ali je ona Rješenjem Suda BiH broj U-685/05 od 8. augusta 2005. godine odbačena kao nedopuštena. Ustavni sud konstatira da je predmetna tužba u ovom slučaju neefektivan pravni lijek u smislu člana 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Stoga, proizlazi da je konačna odluka u predmetnom slučaju Rješenje Ministarstva sigurnosti broj UP-2/07-1-04-131/05 od 20. maja 2005. godine, doneseno povodom apelantove žalbe protiv prvostepenog rješenja.

31. S obzirom na to da je apelantu uručeno Rješenje Ministarstva sigurnosti broj UP-2/07-1-04-131/05 od 20. maja 2005. godine najkasnije 15. juna 2005. godine, datuma kada je apelant pokrenuo upravni spor pred Sudom BiH, a apelacija Ustavnom sudu podnesena 24. augusta 2005. godine, proizlazi da je podnesena nakon što je protekao rok za podnošenje apelacije predviđen članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. U skladu sa navedenim, Ustavni sud je zaključio da je apelacija podnesena nepravovremeno, odnosno nakon proteka roka od 60 dana od dana kada je apelant primio osporeno Rješenje Ministarstva sigurnosti broj UP-2/07-1-04-131/05 od 20. maja 2005. godine.

Dopustivost u odnosu na navode apelacije u predmetu AP 279/06

32. Apelant je apelacijom osporio i Presudu Suda BiH broj U-1/06 od 31. januara 2006. godine i Rješenje Ministarstva sigurnosti broj UP-1-08/1-41-309-3/05 od 14. oktobra 2005. godine, tvrdeći da se njima krši njegovo, između ostalih prava, i ustavno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

33. Ustavni sud podsjeća da se pravo stranca da ostane u određenoj zemlji ubraja u djelokrug javno-pravnih ovlaštenja određene države koji je isključen iz djelokruga člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Takvo pravo, konkretno, u Bosni i Hercegovini regulirano je Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu. Praksa Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu izričito se zasniva na stanovištu da je odlučivanje o kretanju i boravku stranaca a, analogno tome, i odluka o protjerivanju stranca iz Bosne i Hercegovine isključiva nadležnost državnih organa i da se ne može podvesti pod koncept «građanskih prava i obaveza» zaštićen članom 6. Evropske konvencije.

34. Tako, u odluci Evropskog suda za ljudska prava *V.P. protiv Ujedinjenog Kraljevstva* kaže se da «...Komisija smatra da postupak koji su provele javne vlasti s ciljem odlučivanja da li treba strancu biti dopušteno da ostane u zemlji, ili da mu to bude uskraćeno je diskrecione, administrativne prirode i ne uključuje primjenu građanskih prava i obaveza u smislu značenja člana 6. Evropske konvencije. Komisija, dalje, utvrđuje da se zahtjevi za odobrenje boravka ubrajaju u kategoriju postupaka kojim se ne utvrđuju građanska prava i obaveze prema članu 6. Evropske konvencije. Prema tome, Komisija mora odbaciti ovaj zahtjev kao *ratione materiae* inkompatibilan sa odredbama Konvencije» (vidi presudu *V.P. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, predstavka broj 13162/87 54 DR 211, str. 2). Ustavni sud smatra da je navedena odluka primjenjiva u konkretnom slučaju, jer je u toku postupka pred organom uprave i pred Sudom BiH utvrđeno da apelantov zahtjev za azil nije osnovan

u smislu odredaba Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu, kao i da su odluke kojim se njegov zahtjev odbija donesene na osnovu diskrecione ocjene organa države i u skladu sa posebnim Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu.

35. Prema tome, pravo stranca da ostane u određenoj zemlji, prema stavovima Evropskog suda, ubraja se u domen javnog prava svake zemlje. Ako je određena zemlja uskratila takvo pravo stranom licu zbog razloga propisanih zakonom, to se smatra aktom države koji pripada njenom javno-pravnom domenu i ne uživa zaštitu člana 6. Evropske konvencije kao «građansko pravo ili obaveza». Prema tome, mada takva odluka može imati određeni utjecaj na apelantova građanska prava i obaveze, od države se ne zahtijeva da u takvim slučajevima osigurava javno saslušanje niti druge zahtjeve iz člana 6. Evropske konvencije (vidi presudu *Philip Burnett Franklin Agee protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, predstavka broj 7729/76 od 17. decembra 1976. godine, DR 7, tačka 28).

36. Iz navedenog proizlazi da član 6. stav 1. Evropske konvencije nije primjenjiv na konkretan slučaj. Budući da član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, u ovom slučaju, ne pruža širi obim zaštite od člana 6. Evropske konvencije, slijedi da su navodi apelacije u vezi sa povredom prava na pravično suđenje inkompatibilni *ratione materiae* sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

37. U odnosu na drugi dio apelacije kojim apelant osporava Presudu Suda BiH broj U-1/06 od 31. januara 2006. godine i Rješenje Ministarstva sigurnosti broj UP-1-08/1-41-309-3/05 od 14. oktobra 2005. godine, a koji se odnosi na povredu apelantovih ustavnih prava iz člana II/3.a), b), d) i m) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 2, 3. i 5. Evropske konvencije, Ustavni sud primjećuje da kršenje ovih prava apelant posebno ne obrazlaže.

38. Apelant samo navodi da povredu člana 3. Evropske konvencije vidi u tome što postoji stvarni rizik da bude suočen sa torturom i nehumanim i ponižavajućim postupanjem ili kažnjavanjem i u prilog toj tvrdnji ne nudi nikakve dokaze, već se poziva na predmet Soering, koji je vođen pred Evropskim sudom za ljudska prava. U odnosu na povredu prava na život, prava na slobodu i sigurnost lica i prava na slobodu kretanja, apelant nije ponudio niti jedan dokaz u prilog svojoj tvrdnji da je nastupila povreda ovih prava.

39. Ustavni sud podsjeća da je apelacija očigledno neosnovana ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi, koji sa dovoljnom jasnoćom pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi već spomenutu odluku, Evropski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. maja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99, i Odluku Ustavnog

suda broj AP 156/05 od 18. maja 2005. godine), te ako činjenice na koje se odnosi apelacija očigledno ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema opravdan zahtjev.

40. Pozivanje na slučaj *Soering*, koji je vođen pred Evropskim sudom, irelevantno je u konkretnom slučaju. Naime, u predmetu *Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (vidi Evropski sud, *Soering v. UK*, broj predstavke 14038/88 od 7. jula 1989, serija A broj 161) radilo se o postupku ekstradicije Jensa Soeringa od Ujedinjenog Kraljevstva nadležnim organima Sjedinjenih Američkih Država zbog izvršenja krivičnog djela dvostrukog ubistva. Tom prilikom Evropski sud je utvrdio da bi odluka o izručenju podnosioca predstavke, ukoliko bude izvršena, dovela do kršenja člana 3. Evropske konvencije, odnosno do nastupanja «fenomena čekanja na izvršenje smrtne kazne» sa kojom bi podnosilac prijave bio suočen. S obzirom na to da je u postupku povodom zahtjeva za azil utvrđeno da apelanta nije tražila država Maroko, niti bilo koja druga država za bilo koje krivično djelo, neosnovano je apelantovo pozivanje na navedeni predmet.

41. Ustavni sud zaključuje da su u konkretnom slučaju apelantovi navodi o kršenju navedenih prava očigledno (*prima facie*) neosnovani, jer predočene činjenice kako u pogledu procedure za dodjeljivanje azila, tako i u pogledu navedenog straha od progona u Maroko ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji navedeno kršenje zaštićenog prava. Stoga, Ustavni sud smatra da nema ništa što u konkretnom slučaju ukazuje da apelant ima opravdan zahtjev u vezi sa kršenjem navedenih prava, niti je očigledno da je osporenim rješenjima došlo do povrede navedenih prava, te su ovi navodi apelacije očigledno (*prima facie*) neosnovani.

42. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj U-1/06 od 31. januara 2006. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporena presuda je donesena 31. januara 2006. godine, a apelacija je podnesena 9. februara 2006. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, u pogledu navoda apelacije o povredi prava na poštivanje privatnog i porodičnog života iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, ovaj dio apelacije ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

43. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

44. Apelant osporava navedenu presudu Suda BiH broj U-1/06 od 31. januara 2006. godine, tvrdeći da ta presuda predstavlja miješanje u njegov porodični život, čime je prekršen član II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i član 8. Evropske konvencije.

45. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

«Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.»

Pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života

46. Član 8. Evropske konvencije glasi:

«1 Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprečavanja nereda ili sprečavanja zločina, radi zaštite zdravlja i morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.»

47. Ustavni sud prvo treba da utvrdi da li se apelantovi žalbeni navodi ubrajaju u domen «privatnog i porodičnog života» zaštićenog članom 8. Evropske konvencije. Uopće, pojam «privatnog života» je širok i ne može se definirati dokraja: *«Međutim, bilo bi isuviše restriktivno ograničiti taj pojam na 'unutrašnji krug' u kojem pojedinac može živjeti svoj lični život onako kako želi i time ga potpuno isključiti iz vanjskog svijeta koji nije obuhvaćen tim krugom. Poštivanje privatnog života, također, mora do određenog nivoa obuhvatiti pravo da se uspostave i razviju odnosi s drugim ljudskim bićima»* (vidi odluku Evropskog suda za ljudska prava, *Niemietz protiv Njemačke*, presuda od 16. decembra 1992. godine, Serija A br. 251, tačka 29).

48. Osim toga, Evropski sud je objasnio sljedeće osnovne principe u pogledu «porodičnog života»: *«Sud, slično tome, ne smatra da je zajednički život sine qua non porodičnog života roditelja i maloljetne djece. Smatrao je da se odnos stvoren između supružnika u*

*zakonitom i istinskom braku mora smatrati porodičnim životom. Iz koncepta porodice na kojem je zasnovan član 8. slijedi da je dijete rođeno u takvoj zajednici ipso iure dio tog odnosa; tako, od trenutka rođenja djeteta i samom tom činjenicom između njega i njegovih roditelja postoji takva veza koja predstavlja porodični život čak i ako roditelji tada ne žive zajedno. Naravno, naknadni događaji mogu prekinuti tu vezu...» (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Berrehab protiv Holandije*, presuda od 21. juna 1988. godine, serija A br. 138, tačka 21).*

49. U konkretnom predmetu, u toku postupka povodom apelantovog zahtjeva za odobravanje azila, utvrđeno je da je apelant zasnovao bračnu zajednicu sa državljankom Bosne i Hercegovine Semrom Hodžić, 13. augusta 1999. godine, i da tokom braka nisu stekli zajedničku djecu. Zaštita člana 8. Evropske konvencije uvijek se odnosi na brak za koji se može dokazati da je zakonit i istinski. Oni koji to nisu, odnosno oni koji postoje samo formalno, kao što su lažni brakovi u svrhu izbjegavanja propisa o imigraciji ili stjecanja državljanstva, u skladu s tim, ne ulaze u opseg člana 8. Evropske konvencije. U konkretnom slučaju postojanje «porodičnog života» je uspostavljeno samim zaključenjem braka, a odluka kojom je apelantov zahtjev za azil odbijena tiče se njegovog «privatnog i porodičnog života».

50. Drugo, Ustavni sud mora razmotriti da li je odluka kojom je odbijen apelantov zahtjev za azil i kojom mu je naloženo napuštanje teritorije Bosne i Hercegovine, u kontekstu okolnosti konkretnog predmeta, izvršila uplitanje u apelantov privatni i porodični život.

51. U predmetu *Boughanemi protiv Francuske* (presuda od 24. aprila 1996. godine) Evropski sud je razmatrao žalbu podnosioca prijave, koji je rođen u Tunisu 1960. godine, a u Francusku je stigao 1986. godine i živio tamo sve do deportacije. Cijela njegova porodica se, također, tu preselila i osam od desetero braće i sestara su tamo rođeni. On navodi da je živio sa ženom francuske nacionalnosti, koja mu je rodila dijete koje je formalno priznao 5. aprila 1994. godine. Evropski sud je zaključio da je deportacija g. Boughanemija imala kao posljedicu njegovo razdvajanje od porodice i djeteta, te, prema tome, može da se smatra miješanjem u ostvarivanje njegovog prava garantiranog članom 8. Evropske konvencije.

52. U konkretnom predmetu apelant je morao napustiti teritoriju Bosne i Hercegovine, jer je odbijen njegov zahtjev za azil. Apelant je zaključio brak sa državljankom Bosne i Hercegovine, koja je nakon njegovog napuštanja teritorije Bosne i Hercegovine ostala tu da živi. Slijedeći pristup Evropskog suda, Ustavni sud konstatira da to predstavlja uplitanje u njegovo pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života.

53. Stav 2. člana 8. Evropske konvencije predviđa da svako uplitanje organa javne vlasti u uživanje prava na privatni i porodični život mora biti, između ostalog, u «skladu sa zakonom».

54. Rješenje Ministarstva sigurnosti od 14. oktobra 2005. godine kojim se odbija apelantov zahtjev za azil je zasnovano na članu 76. Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu. Rješenje se zasniva na stavu da razlog podnošenja zahtjeva za azil nije politički motiviran s obzirom na to da apelant nije bio politički aktivan u zemlji porijekla, te da nije naveo koje političko mišljenje zastupa a da je ono predmet progona u zemlji porijekla. U vezi sa navodom zahtjeva za azil da je osnov apelantovog progona boja kože i marokansko porijeklo, u osporenim odlukama se navodi da se takvim podacima ne raspolaže, a da ni apelant nije dokazao da ovi navodi u konkretnom slučaju dovode do progona u smislu Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu. Ministarstvo sigurnosti je prema službenoj dužnosti, a u smislu člana 35. stav 1. tačka d) u vezi sa članom 60. Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu, ispitalo postojanje uvjeta za dodjeljivanje privremenog boravka iz humanitarnih razloga, te našlo da ne postoje razlozi za ovaj vid zaštite. Sud BiH je svojom presudom od 31. januara 2006. godine tužbu kojom je apelant pokrenuo upravni spor protiv navedenog rješenja odbio u smislu člana 37. stav 2. Zakona o upravnim sporovima BiH. Dakle, odluka o odbijanju apelantovog zahtjeva za azil je donesena u skladu sa važećim zakonima, koji su javno objavljeni u službenom glasilu, koji su jasni i nedvosmisleni i kojim je propisano pod kojim uvjetima se strancu može odobriti azil u Bosni i Hercegovini.

55. Stav 2. člana 8. Evropske konvencije dalje predviđa da svako uplitanje javnih organa vlasti u uživanje prava na privatni i porodični život mora biti «nužno u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih».

56. Pri odlučivanju da li je uplitanje bilo «nužno u demokratskom društvu», «nužnost implicira da uplitanje odgovara hitnim društvenim potrebama i, naročito, da je srazmjerno legitimnom cilju kojem se teži» (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Berrehab protiv Holandije*, presuda od 21. juna 1988. godine, serija A br. 138, tačka 28). Prema tome, legitimni cilj kojem se teži mora biti «upoređen sa ozbiljnošću uplitanja u pravo podnosilaca prijava na poštivanje njihovog porodičnog života» (*id.* u tački 29). Kroz cijeli tok ovog odlučivanja država ima slobodu odlučivanja (*idem*, tačka 28).

57. Pri obradi pitanja roditeljskih prava u kontekstu politike imigracije i boravka, Evropski sud je prihvatio da «Konvencija u principu ne brani stranama potpisnicama da reguliraju ulazak i dužinu ostanka stranaca» (*idem*, tačka 28). Štaviše, funkcija Evropskog suda nije da donosi presude o samoj državnoj politici imigracije i boravka. Umjesto toga, Sud mora samo «da ispita uplitanja koja su predmet žalbe, a to mora raditi ne samo s pozicije imigracije i boravka već i uzimajući u obzir međusobne interese podnosilaca prijave za nastavak njihovih veza» (*idem*, tačka 29). No član 8. Evropske konvencije ne nameće državi opću obavezu da poštuje izbor bračnih parova u kojoj će zemlji boraviti u toku braka i da odobri spajanje porodice na svojoj teritoriji.

58. U predmetu *Boughanemi protiv Francuske*, u kojem je država izdala nalog za deportaciju g. Boughanemija na osnovu toga što je njegovo prisustvo na teritoriji Francuske prijetnja javnom redu, Evropski sud navodi da se dužnost Suda sadrži u tome da utvrdi da li je predmetna deportacija ostvarila pravični omjer između relevantnih interesa, tj. između prava podnosioca predstavke na njegov privatni i porodični život, s jedne strane, i sprečavanja nereda ili kriminala, s druge strane. Evropski sud je zapazio da je podnosilac predstavke stigao u Francusku u dobi od 8 godina, da su njegovi roditelji i braća i sestre u Francuskoj, da je živio sa Francuskinjom, da su živjeli kao muž i žena i da je formalno priznao dijete koje je rođeno u toj vezi. Dalje, Evropski sud zapaža da je g. Boughanemi zadržao tunisko državljanstvo, da nije tvrdio da ne zna arapski, ili da je raskinuo veze sa svojom zemljom rođenja, ili da se tamo nije vratio nakon deportacije. Evropski sud pridaje naročitu važnost činjenici da je o deportaciji g. Boughanemija odlučeno nakon što je bio osuđen na ukupno skoro četiri godine zatvora, bez prava na uvjetni otpust, od čega su tri godine bile zbog kvalificiranog oblika svodništva. Evropski sud je zaključio «da je deportacija podnosioca predstavke bila proporcionalna zakonitim ciljevima kojima se težilo. Prema tome, član 8. Evropske konvencije nije povrijeđen».

59. Primjenjujući ove principe na konkretnu apelaciju, Ustavni sud mora razmotriti sve relevantne okolnosti. Apelant je državu Maroko, čiji je državljanin, napustio 1984. godine. Nakon Španije, gdje je boravio četiri godine, boravio je u Njemačkoj, Belgiji, da bi 1993. godine došao u Bosnu i Hercegovinu i do 1995. godine bio pripadnik Armije RBiH. Početkom 1995. godine apelant je dobio državljanstvo Bosne i Hercegovine. Od 1995. godine do 1998. godine apelant je ilegalno boravio u Kanadi, a nakon povratka u Bosnu i Hercegovinu, 13. augusta 1999. godine se oženio. Apelant je 26. aprila 2001. godine priveden i izručen Francuskoj, gdje je osuđen na pet godina zatvora zbog terorizma. U zatvoru je apelant proveo četiri godine i u februaru 2005. godine vraćen je u Bosnu i Hercegovinu. Rješenjem Federalnog MUP-a od 9. jula 2001. godine apelantu je

oduzeto državljanstvo Bosne i Hercegovine, a Presudom Vrhovnog suda od 23. juna 2004. godine odbijena je njegova tužba podnesena protiv navedenog rješenja. Nakon što su donesene osporene odluke, apelant je u februaru 2006. godine udaljen sa teritorije Bosne i Hercegovine sa zabranom ulaska u Bosnu i Hercegovinu u periodu od četiri godine.

60. Da bi se odredilo da li su osporene odluke kojim je odbijen apelantov zahtjev za azil i na osnovu kojih je napustio teritoriju Bosne i Hercegovine kompatibilne sa poštivanjem prava na porodični život, mora se razmotriti opseg veza koje pojedinac ima u državi domaćinu i u državi prijema.

61. Ustavni sud primjećuje da je apelant u Bosni i Hercegovini boravio za vrijeme oružanog sukoba kao pripadnik Armije BiH od 1993. do 1995. godine, nakon čega je napustio Bosnu i Hercegovinu. Nakon povratka apelant je 1999. godine zaključio brak sa državljanicom Bosne i Hercegovine sa kojom je živio do 2001. godine, kada je izručen Francuskoj, gdje je osuđen na pet godina zatvora. Iz navedenog proizlazi da je apelant relativno kratak vremenski period boravio u Bosni i Hercegovini. Nakon što je dobio državljanstvo Bosne i Hercegovine, dakle, u situaciji kada je mogao legalno boraviti i razviti veze sa zajednicom i integrirati se u život Bosne i Hercegovine, apelant je napustio Bosnu i Hercegovinu i otišao ilegalno u Kanadu. Ustavni sud zapaža da se iz apelantovih navoda i priložene dokumentacije može ustanoviti da se apelant, nakon napuštanja Maroka, nije vraćao u zemlju porijekla, ali to ne znači i da je prekinuo kontakte sa zemljom porijekla i sa članovima porodice. Apelant nije tvrdio da ne govori arapski, ili da je presjekao sve veze sa zemljom porijekla. Također, apelant nije pružio nikakve dokaze o društvenim vezama u državi domaćinu.

62. Ustavni sud primjećuje da u konkretnom slučaju apelant traži da ima pozitivnu korist, tj. pravo da ostane u državi kako bi uživao u porodičnom životu. Apelant nije dokazao, niti je iz priložene dokumentacije uočljivo da postoje neke prepreke da sa suprugom gradi porodični život u Maroku ili na nekom drugom mjestu.

63. U okviru navedenog Ustavni sud smatra da odluka kojom se apelantov zahtjev za azil odbija i kojom se nalaže da napusti teritoriju Bosne i Hercegovine na period od 4 godine nije neproporcionalna cilju koji se želio ostvariti, a to je zaštita imigracione politike i ekonomske dobrobiti zemlje i nužna je u demokratskom društvu. Prema tome, nije došlo do kršenja člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

64. Apelantovo pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije nije povrijeđeno kada je odluka kojom se odbija njegov zahtjev za azil proporcionalna cilju koji se želio postići i kada je nužna u demokratskom društvu.

65. Na osnovu člana 16. st. 2. i 4. tač. 4. i 9. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

66. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 2518/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Živote Pavkovića, podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj U-1539/05 od 4. studenoga 2005. godine, Rješenja Ministarstva graditeljstva, prostornog uređenja i zaštite okoliša Hercegovačko-neretvanskog kantona broj UP-09-25-03-2585/01 od 5. rujna 2005. godine i Rješenja Službe graditeljstva, imovinsko-pravnih i stambenih poslova i zaštite okoliša Mostar-Zapad broj 07/II-3-4187/98 od 6. travnja 2001. godine

Odluka od 21. prosinca 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 2518/05**, rješavajući apelaciju **Živote Pavkovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. stavak 4. točka 15, članka 59. stavak 2. alineje 1. i 2, članka 60. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 21. prosinca 2006. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Živote Pavkovića, podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj U-1539/05 od 4. studenoga 2005. godine, Rješenja Ministarstva graditeljstva, prostornog uređenja i zaštite okoliša Hercegovačko-neretvanskog kantona broj UP-09-25-03-2585/01 od 5. rujna 2005. godine i Rješenja Službe graditeljstva, imovinsko-pravnih i stambenih poslova i zaštite okoliša Mostar-Zapad broj 07/II-3-4187/98 od 6. travnja 2001. godine, u odnosu na pravo iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Živote Pavkovića podnesena zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu povrata stana pred upravnim tijelima i Kantonalnim sudom u Mostaru, zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova mogućih po zakonu.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Života Pavković (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Maja Škoro, odvjetnica iz Mostara, podnio je 12. prosinca 2005. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog povrede prava na donošenje odluke u razumnom roku u postupku koji je okončan Presudom Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj U-1539/05 od 4. studenoga 2005. godine, Rješenja Ministarstva graditeljstva, prostornog uređenja i zaštite okoliša Hercegovačko-neretvanskog kantona (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) broj UP-09-25-03-2585/01 od 5. rujna 2005. godine i Rješenja Službe graditeljstva, imovinsko-pravnih i stambenih poslova i zaštite okoliša Mostar-Zapad (u daljnjem tekstu: Služba graditeljstva) broj 07/II-3-4187/98 od 6. travnja 2001. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i Ministarstva Ustavni je sud 23. prosinca 2005. godine zatražio da dostave odgovore na apelaciju, a od Službe graditeljstva je uz dostavljanje odgovora na apelaciju zatražen i na uvid spis broj 07/II-3-4187/98.

3. Odgovor na apelaciju Kantonalni je sud dostavio 5. siječnja 2006. godine, Ministarstvo i Služba graditeljstva nisu dostavili odgovor na apelaciju, a spis je dostavljen na uvid 8. studenoga 2006. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor na apelaciju je 8. studenoga 2006. godine dostavljen apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata podastrih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant je bio predratni nositelj stanarskog prava na stanu u Mostaru, u Ulici kneza Višeslava broj 77 b (u daljnjem tekstu: prijemorni stan), koji mu je dodijelila Jugoslavenska narodna armija - Komanda Garnizona Mostar (u daljnjem tekstu: JNA), Rješenjem od 12. travnja 1976. godine. Apelant je za potrebe službe u Ratnom zrakoplovstvu i protuzračnoj obrani premješten iz Garnizona Mostar u Garnizon Beograd 30. ožujka 1992. godine. Rješenjem komandanta Vojne pošte 4067 Žarkovo - Beograd, apelant je radi odlaska u mirovinu razriješen aktivne vojne službe 30. rujna 1992. godine.

7. Apelant je 17. rujna 1998. godine podnio zahtjev za povrat prijemnog stana Odjelu prostornog uređenja, graditeljstva i stambeno-komunalnog gospodarstva Mostar (u daljnjem tekstu: Odjel) koji je Rješenjem broj 07/II-3-4187/98 od 6. travnja 2001. godine odbio zahtjev za vraćanje u posjed prijemnog stana kao neutemeljen. Odjel je tijekom postupka ustvrdio da je apelant bio prije rata nositelj stanarskog prava na prijemnom stanu, da je 30. travnja 1991. godine bio u aktivnoj vojnoj službi u JNA, da 30. travnja 1991. godine nije bio državljanin SRBIH i da nakon potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma nije imao status izbjeglice van bivše SFRJ. Odjel zaključuje da se apelant ne smatra izbjeglicom i raseljenom osobom u smislu članka 3a. stavak 1. i članka 18d. stavak 7. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima (u daljnjem tekstu: Zakon), te mu ne pripada pravo na povrat stana.

8. Odlučujući o prizivu Ministarstvo je Rješenjem broj 09-03-25-2585/01 od 8. kolovoza 2003. godine odbilo apelantov priziv kao neutemeljen i potvrdilo prvostupanjско rješenje. Protiv drugostupanskog rješenja apelant je tužbom pokrenuo upravni spor pred Kantonalnim sudom, koji je tužbu uvažio, poništio Rješenje Ministarstva broj 09-03-25-2585/01 od 8. kolovoza 2003. godine i predmet vratio tuženom na ponovni postupak, obrazloživši da je tuženi prigodom odlučivanja o prizivu i ispitujući zakonitost rješenja prvostupanskog tijela trebao primijeniti isključivo materijalni propis koji je važio u vrijeme donošenja prvostupanskog rješenja.

9. U ponovnom postupku Ministarstvo je Rješenjem broj UP-09-25-03-2585/01 od 5. rujna 2005. godine odbilo priziv izjavljen na Rješenje Odjela broj 07/II-3-4187/98 od 6. travnja 2001. godine (sada Služba graditeljstva) kao neutemeljen. U obrazloženju rješenja Ministarstvo navodi da je u prvostupanjском postupku utvrđeno da je apelant 30. rujna 1991. godine bio aktivna vojna osoba u JNA, a potom u vojsci Jugoslavije, te da je u profesionalnoj vojnoj službi ostao do 30. rujna 1992. godine, kada je umirovljen. Ministarstvo dalje navodi da se, iznimno od odredbi članka 3. st. 1. i 2. Zakona, za stanove koji su proglašeni napuštenim na teritoriju Federacije BiH, a koji su dati na raspolaganje

Federalnom ministarstvu obrane (u daljnjem tekstu: FMO), nositelj stanarskog prava ne smatra izbjeglicom ako je 30. travnja 1991. godine bio u aktivnoj vojnoj službi u JNA i nije bio državljani SRBiH prema evidenciji državljana, izuzev ako mu je odobren boravak u statusu izbjeglice ili drugi vid zaštite koji odgovara ovom statusu u nekoj od zemalja izvan bivše SFRJ prije 14. prosinca 1995. godine. Stoga je Ministarstvo zaključilo da apelant nema pravo na povrat prijepornog stana u posjed, jer je 30. travnja 1991. godine bio aktivna vojna osoba i ne može se smatrati izbjeglicom ni raseljenom osobom, te je utvrđeno da je prvostupanjsko tijelo pravilno provelo postupak i da je prvostupanjsko rješenje utemeljeno na zakonu.

10. Apelant je protiv drugostupanjskog rješenja pokrenuo upravni spor pred Kantonalnim sudom, koji je nakon održane javne rasprave donio pobijanu Presudu broj U-1539/05 od 4. studenoga 2005. godine, kojom je odbio apelantovu tužbu. Kantonalni sud u obrazloženju ove presude navodi da prijeporni stan ima karakter stana kojim raspolaže FMO i na čiji status se primjenjuje odredba članka 3a. Zakona kod odlučivanja o pravu na vraćanje stana u posjed. Kantonalni sud ističe da je apelant po potrebi službe u ratnom zrakoplovstvu i protuzračnoj obrani 30. ožujka 1992. godine premješten u Garnizon Beograd, a da je Naredbom broj 6-110 Saveznog sekretarijata za narodnu obranu (u daljnjem tekstu: SSNO) od 15. lipnja 1992. godine, apelantu sa činom pukovnika avijacije prestala vojna služba sa 30. rujnom 1992. godine, i na temelju ove naredbe apelant je Rješenjem komandanta Vojne pošte 4067 Žarkovo - Beograd razriješen aktivne vojne službe. Kantonalni je sud ocijenio da su upravna tijela izvela pravilan zaključak da je apelant 31. travnja 1991. godine bio u aktivnoj službi u JNA, da nije bio državljani SRBiH, te mu nije odobren status izbjeglice ili drugi vid zaštite koji odgovara ovom statusu u nekoj od zemalja bivše SFRJ prije 14. prosinca 1995. godine, zbog čega je Kantonalni sud zaključio da su neutemeljeni apelantovi navodi da je bio komandant Zrakoplovne vojne gimnazije, odnosno prosvjetni djelatnik, i da se na njega ne može primijeniti odredba članka 3a. Zakona.

11. Kantonalni je sud također obrazložio da je neutemeljen apelantov navod da ima pravo na povrat stana jer ga je otkupio. Sud ističe da je apelant zahtjev za vraćanje stana u posjed podnio kao nositelj stanarskog prava, a da u ugovoru o kupoprodaji stana koji je priložio u spis predmeta nije naveden nadnevak kada je ugovor zaključio, nego je samo na obračunskoj listi navedeno da je apelant zahtjev za otkup stana podnio 14. veljače 1992. godine, a iz preslike priložene tiskanice od 14. veljače 1992. godine je vidljivo da je apelant na ime otkupa stana uplatio iznos od 70.000 tadašnjih dinara na račun Narodne banke Jugoslavije - Vojni servis Beograd. Obzirom da je utvrđeno da apelant nema pravo na povrat stana sukladno odredbi članka 3a. Zakona, apelantu primjenom članka 39e.

Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo pripada eventualno pravo na nadoknadu sredstava plaćenih po toj osnovi, pod uvjetom da je prijeporni stan otkupio prije 6. travnja 1992. godine. U konačnici Kantonalni sud zaključuje da je utvrđeno da apelant nema pravo na povrat stana, jer je ostao kao aktivna vojna osoba u JNA i nakon 30. travnja 1991. godine, da se ne može smatrati izbjeglicom niti mu je taj status priznat u nekoj od zemalja izvan bivše SFRJ prije 14. prosinca 1995. godine, pa se na njega ne može primijeniti ni odredba članka 1.1. Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelant smatra da mu je u postupku povrata stana povrijeđeno pravo na donošenje odluke u razumnom roku, kao jednom od segmenata prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Također smatra da mu je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije. Kršenje ovog prava apelant posebice ne obrazlaže, ali proizlazi da smatra da mu je pravo na dom povrijeđeno zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Naime, apelant navodi da je dostavio dokaz da nije bio u aktivnoj vojnoj službi u JNA nakon 14. prosinca 1995. godine i da je imao odobren boravak u statusu izbjeglice. Dalje apelant ističe da su netočni navodi da nije državljanin Federacije Bosne i Hercegovine, te je dostavio uvjerenje o državljanstvu Općine Mostar od 13. siječnja 2003. godine. Također navodi da je predmetni stan otkupio u cijelosti na temelju kupoprodajnog ugovora, te da je isplata kupoprodajne rate izvršena 28. veljače 1992. godine, u ukupnom iznosu od 70.000 dinara. Apelant također ističe da je do izbijanja rata radio u Zrakoplovnoj gimnaziji u Mostaru gdje je bio uposlen na radnom mjestu ravnatelja škole do 30. ožujka 1992. godine, a da je postupak za umirovljenje pokrenuo 28. travnja 1992. godine, i da je prije 30. travnja 1992. godine prestao biti vojna osoba. Predložio je da Ustavni sud utvrdi povredu navedenih prava i donese odluku kojom će mu omogućiti ostvarivanje prava na povrat svog prijeratnog doma.

b) Odgovor na apelaciju

13. Kantonalni sud u svom odgovoru smatra da u sudskom postupku po apelantovoj tužbi nisu povrijeđena njegova prava u postupku vraćanja stana u posjed, a postupak je okončan u razumnom roku. Naime, apelant je tužbom od 11. listopada 2005. godine pokrenuo

upravni spor predloživši poništenje upravnog akta, a sud je nakon održane javne rasprave i provedenog postupka donio presudu 4. studenoga 2005. godine. Predlaže da se apelacija kao neutemeljena odbije.

V. Relevantni propisi

14. U Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima («Službene novine FBiH» broj 27/99) relevantne odredbe glase:

«Članak 3a.

Izuzetno od odredbe članka 3. st. 1. i 2. ovog zakona u vezi sa stanovima koji su proglašeni napuštenim na teritoriju Federacije BiH, a koji su na raspolaganju Federalnog ministarstva obrane, nositelj stanarskog prava ne smatra se izbjeglicom ako je 30. travnja 1991. godine bio u aktivnoj vojnoj službi u SSNO (Saveznom sekretarijatu za narodnu obranu) – u JNA (tj. nije bio umirovljen) i nije bio državljanin Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine prema evidenciji državljana, izuzev ako mu je odobren boravak u statusu izbjeglice ili drugi vid zaštite koji odgovara ovom statusu u nekoj od zemalja van bivše SFRJ prije 14. prosinca 1995. godine.

Nositelj stanarskog prava na stan iz stava 1. ovog članka ne smatra se izbjeglicom ukoliko je poslije 14. prosinca 1995. godine ostao u aktivnoj vojnoj službi u bilo kojim oružanim snagama van teritorije Bosne i Hercegovine, ili ako je stekao novo stanarsko pravo van teritorije Bosne i Hercegovine.»

15. U Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima («Službene novine Federacije BiH» broj 29/03) relevantne odredbe glase:

«Članak 1.

U Zakonu o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima («Službene novine Federacije BiH» br. 11/98, 39/98, 12/99, 27/99, 43/99 i 54/01) članak 3a. mijenja se i glasi:

«Izuzetno od odredbe članka 3. st. 1. i 2. Zakona stanovi koji su proglašeni napuštenim na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine, a kojima raspolaže Federalno ministarstvo obrane čiji je nositelj stanarskog prava nakon 19. svibnja 1992. godine ostao u službi vojne ili civilne osobe u bilo kojim oružanim snagama van teritorija Bosne i Hercegovine,

ne smatra se izbjeglicom niti ima pravo na povrat stana u Federaciji Bosne i Hercegovine, izuzev ako mu je odobren boravak u statusu izbjeglice ili drugi vid zaštite koji odgovara tom statusu u nekoj od zemalja van bivše SFRJ prije 14 prosinca 1995. godine.»

[...]»

16. Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo («Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine» br. 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01, 61/0, 15/02 i 54/04)

Članak 39, koji je na snazi od 16. listopada 2004. godine, predviđa:

«Nositelj prava iz kupoprodajnog ugovora zaključenog s bivšim SSNO-om, na temelju Zakona o stambenom obezbjeđenju u JNA («Službeni list SFRJ» broj 84/90) i podzakonskih akata za njegovu provedbu, za stan koji je na raspolaganju Federalnom ministarstvu obrane, zaključio je pravno obvezujući ugovor ako je zaključio pisani ugovor o otkupu stana do 6. travnja 1992. godine i ugovor dostavio na ovjeru nadležnoj poreznoj službi, te ukoliko je kupoprodajna cijena utvrđena sukladno tada vrijedećem Zakonu i iznos cijene izmirio u ugovorenom roku.

Članak 39a.

Ako nositelj stanarskog prava na stanu koji je na raspolaganju Ministarstva obrane Federacije taj stan koristi legalno, i ako je prije 6. travnja 1992. zaključio pravno obvezujući ugovor o otkupu stana sa Saveznim sekretarijatom za narodnu obranu (SSNO) sukladno zakonima navedenim u članku 39. ovog Zakona, Ministarstvo obrane Federacije izdaje nalog da se nositelj stanarskog prava uknjiži kao vlasnik stana u nadležnom sudu.

Članak 39e.

Nositelju prava iz kupoprodajnog ugovora koji je zaključio pravno obvezujući ugovor iz članka 39. stavak 1. Zakona, a koji je napustio stan u Federaciji Bosne i Hercegovine i nakon toga iz istoga stambenog fonda ili novoosnovanih stambenih fondova oružanih snaga država nastalih iz bivše SFRJ stekao novo stanarsko pravo ili pravo koje odgovara tome pravu, stjecanjem novoga stana raskinut je ugovor o otkupu stana u Federaciji Bosne i Hercegovine, te nema pravo na upis prava vlasništva nad tim stanom.

Nositelj prava iz kupoprodajnog ugovora koji je zaključio pravno obvezujući ugovor iz članka 39. stavak 1. Zakona, koji je nakon 14. prosinca 1995. godine ostao u službi u oružanim snagama izvan teritorija Bosne i Hercegovine, a nije stekao novo stanarsko

pravo ili pravo koje odgovara tome pravu, umjesto upisa prava vlasništva po zaključenom ugovoru ima pravo na naknadu od Federacije Bosne i Hercegovine, utvrđenu sukladno članku 18. Zakona, umanjenu za amortizaciju.

Nositelj prava iz kupoprodajnog ugovora koji je zaključio pravno obvezujući ugovor iz članka 39. stavak 1. Zakona za čiji stan je sadašnji korisnik, sukladno vrijedećim zakonima, zaključio ugovor o korištenju stana ili ugovor o otkupu stana, umjesto upisa prava vlasništva na stanu, ima pravo na naknadu od Federacije Bosne i Hercegovine, utvrđenu na način iz stavka 2. ovoga članka, izuzev nositelja prava kupoprodajnog ugovora iz stavka 1. ovoga članka.»

VI. Dopustivost

17. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem pravnom lijeku kojeg je koristio.

19. Prigodom ispitivanja dopustivosti apelacije u odnosu na kršenje prava na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, Ustavni je sud pošao od odredbi članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 16. st. 1. i 4. točka 15. Pravila Ustavnog suda.

20. Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.»

21. Članak 16. stavak 1. i stavak 4. točka 15. Pravila Ustavnog suda glasi:

«1) Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

4) *Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:*

(15) apelant nije iscrpio pravne lijekove moguće prema zakonu.»

22. Prema pravilu o iscrpljivanju pravnih lijekova apelant mora doći do konačne odluke. Konačna odluka predstavlja odgovor na zadnji pravni lijek, koji je učinkovit i adekvatan za ispitivanje donesene odluke kako u činjeničnom, tako i u pravnom pogledu. Pri tomu apelant odlučuje o tomu hoće li koristiti pravni lijek bez obzira na to je li riječ o redovitom ili izvanrednom pravnom lijeku. Odluka kojom je pravni lijek odbačen zato što apelant nije ispoštovao formalne zahtjeve pravnog lijeka (rok, plaćanje taksi, forma ili ispunjenje drugih zakonskih uvjeta) ne može se smatrati konačnom. Korištenje takvog pravnog lijeka ne prekida rok od 60 dana propisan člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda (vidi odluke Ustavnog suda broj *AP 283/03* od 14. listopada 2004. godine i *AP 106/04* od 18. siječnja 2005. godine).

23. U konkretnom slučaju apelant nije koristio pravne lijekove predviđene zakonskim propisima za slučajeve tzv. «šutnje administracije». Naime, apelant je podnio zahtjev nadležnom Odjelu za vraćanje prijepornog stana u posjed 17. rujna 1998. godine. Odjel je po apelantovom zahtjevu donio Rješenje broj 07/II-3-4187/98 od 6. travnja 2001. godine, kojim je odbio zahtjev za vraćanje stana u posjed. Međutim, apelant je imao zakonsku mogućnost da u smislu članka 216. st. 2. i 3. Zakona o upravnom postupku («Službene novine Federacije BiH» br. 2/98 i 48/99) izjavi priziv mjerodavnom tijelu kao da je njegov zahtjev odbijen, ako mjerodavno tijelo u roku od 60 dana ne odluči o njegovom zahtjevu. Dalje, u smislu članka 20. Zakona o upravnim sporovima («Službene novine Federacije BiH» broj 9/05) apelant je imao mogućnost ako drugostupanjsko tijelo u roku od mjesec dana ne donese rješenje o prizivu, a ne donese ga ni na zahtjev upravne inspekcije kojoj se stranka obratila sukladno članku 10. ovog Zakona, pokrenuti upravni spor pred Kantonalnim sudom kao da je priziv odbijen. Prema tomu, pošto nije ispunjen uvjet iscrpljivanja svih pravnih lijekova mogućih prema zakonu, ovaj se dio apelacije ne može razmatrati (vidi Ustavni sud, neobjavljena Odluka broj *AP 2500/05* od 12. rujna 2006. godine).

24. Na temelju izloženog, a imajući u vidu odredbu članka 16. stavak 4. točka 15. Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko apelant nije iscrpio pravne lijekove moguće prema zakonu, Ustavni je sud odlučio kao u izreci ove odluke.

25. Apelant se također žali i na kršenje prava na dom. U svezi s ovim navodima, Ustavni sud smatra da apelacija ispunjava uvjete iz članka 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda jer nije očividno (*prima facie*) neutemeljena. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj U-1539/05 od 4. studenoga 2005. godine, protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih po zakonu. Apelacija je podnesena 12. prosinca 2005. godine, dakle u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i druge uvjete iz članka 16. stavak 4. Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

26. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija, u svezi s navodima o kršenju prava na dom iz članka 8. Europske konvencije, ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelant pobija navedene odluke, tvrdeći da mu je njima povrijeđeno pravo na poštivanje doma iz članka 8. Europske konvencije.

Pravo na poštivanje doma

28. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

«Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2, što uključuje:

(...)

(f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje».

29. Članak 8. Europske konvencije glasi:

«1. Svako ima pravo na štovanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, gospodarske dobrobiti zemlje, sprječavanje nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih.»

30. Ustavni sud ukazuje na činjenicu da je bitna svrha članka 8. Europske konvencije zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana ovim člankom (vidi Europski sud za ljudska prava, *Kroon protiv Nizozemske*, presuda od 27. listopada 1994. godine, serija A, br. 297-C).

31. Da bi se utvrdilo radi li se u konkretnom slučaju o povredi članka 8. Europske konvencije, prvo se mora utvrditi je li prijedorni stan predstavljao apelantov «dom» u smislu značenja stavka 1. članka 8. Europske konvencije, te predstavljaju li odluke koje apelant pobija «miješanje» javnih vlasti u poštivanje toga «doma». Drugo, da bi «miješanje» bilo opravdano, mora biti «sukladno zakonu». Ovaj uvjet zakonitosti se, sukladno značenju termina Europske konvencije, sastoji iz više elemenata: (a) miješanje mora biti utemeljeno domaćim ili međunarodnim zakonom; (b) zakon o kojemu je riječ mora biti primjereno dostupan tako da pojedinac bude primjereno upućen na okolnosti zakona koje se mogu primijeniti na dati predmet i (c) zakon također mora biti formuliran s odgovarajućom točnošću i razvidnošću da bi se pojedincu dozvolilo da prema njemu prilagodi svoje postupke (vidi Europski sud za ljudska prava, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. travnja 1979. godine, serija A, br. 30, stavak 49).

32. Prema sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava, pojam «dom» obuhvaća kako iznajmljen dom, tako i dom u privatnom vlasništvu (vidi Europski sud za ljudska prava, *Gillow protiv Velike Britanije*, presuda od 24. studenoga 1986. godine, serija A, br. 109, stavak 46.f, i *Kroon protiv Nizozemske*, presuda od 27. listopada 1994. godine, serija A, br. 297-C, stavak 31). Sukladno ovoj interpretaciji, Ustavni je sud proširio domenu članka 8. Europske konvencije na stanove u kojima se stanuje na temelju stanarskog prava (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 8/99* od 11. svibnja 1999. godine, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 24/99). Također, Dom za ljudska prava je definirao domenu članka 8. Europske konvencije tako da uključuje i stanove u kojima stanuju «bespravni korisnici», ističući da pravni odnos podnositelja prijave sa stanom nije bitan prigodom određivanja može li se on smatrati apelantovim domom ili ne. Stoga, činjenica da je osoba «bespravni korisnik» sukladno Zakonu o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, ne čini predmetni stan manje «domom» u smislu Europske konvencije (vidi Dom za ljudska prava, *Kulovac protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, broj CH/02/12421, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 6. veljače 2003. godine, točka 39).

33. Što se tiče pitanja, u konkretnom slučaju, može li se prijedorni stan smatrati apelantovim «domom», Ustavni sud opaža da je apelant neprijeporno bio predratni nositelj stanarskog prava na prijedornom stanu i da je stan napustio zajedno s obitelji

u ožujku 1992. godine. Obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da prijeporni stan predstavlja apelantov «dom» u smislu članka 8. Europske konvencije.

34. Ustavni sud, dalje, smatra da donošenje odluke kojom se odbija apelantov zahtjev za vraćanjem prijepornog stana, predstavlja miješanje u apelantovo pravo na poštivanje doma u smislu članka 8. Europske konvencije.

35. U svezi s pitanjem je li to miješanje bilo «sukladno zakonu» u smislu članka 8. stavak 2. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da je do miješanja došlo zbog primjene Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima («Službene novine FBiH broj 29/03), a u vezi sa tzv. «vojnim stanovima». Ovaj Zakon dovoljno precizno i razvidno predviđa da se oni nositelji stanarskog prava na stanovima kojima raspolaže FMO, koji su nakon 19. svibnja 1992. godine ostali u vojnoj službi kao vojna ili civilna osoba u bilo kojim oružanim snagama izvan teritorija BiH, ne smatraju izbjeglicama niti imaju pravo na povrat stana ukoliko im nije odobren boravak u statusu izbjeglice ili drugi vid zaštite u nekoj zemlji izvan bivše SFRJ prije 14. prosinca 1995. godine. Iz navedenog proizlazi da je miješanje u apelantovo pravo na poštivanje doma bilo «sukladno zakonu» u smislu članka 8. stavak 2. Europske konvencije.

36. Ustavni sud, dalje, treba razmotriti je li miješanje u apelantovo pravo, iako je utvrđeno da je bilo sukladno zakonu, bilo sukladno jednom od ciljeva navedenom u stavku 2. članka 8. Europske konvencije (vidi Europski sud za ljudska prava, presudu *Dudgeon protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, serija A broj 45, stavak 43).

37. Stranke u postupku nisu navele koji je bio cilj miješanja u apelantovo pravo na poštivanje doma. Međutim, Ustavni je sud u ranijim odlukama već ustvrdio da prema članku II/5. Ustava Bosne i Hercegovine sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti u svoje domove. Ovo pravo izbjeglica i raseljenih osoba je uzdignuto na razinu ustavnih prava, koja su, prema ovom članku Ustava, osigurana svim osobama u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi. S druge strane, postojala je i potreba da se spriječe zlouporabe ovog prava, te da se definira tko se ne smatra izbjeglicom ili raseljenom osobom, osobito u slučajevima kada je predratni nositelj stanarskog prava, tijekom rata i ratnih djelovanja, ostao u profesionalnoj službi u oružanim snagama izvan teritorija BiH. U tom smislu Ustavni je sud, u svojoj Odluci *U 83/03* od 22. rujna 2004. godine, ustvrdio da navedeni Zakon «*ima za cilj ispraviti nejednakosti koje su postojale između nositelja stanarskog prava na stanovima JNA i svih drugih nositelja stanarskog prava. Drugim riječima, FBiH je pratila načelo koje je postojalo u bivšoj SFRJ, prema kojem «građanin može biti nositelj stanarskog prava samo na jednom stanu» (članak 12.*

Zakona o stambenim odnosima). Drugo, cilj je osloboditi oskudan stambeni prostor za bivše vojnike Armije Bosne i Hercegovine i njihove obitelji ili osobe koje su bile prisiljene napustiti svoje domove uslijed ratnih djelovanja» (loc. cit., stavak 53), te je zaključio da odredba članka 3a. Zakona slijedi legitiman cilj. Ustavni sud u cijelosti ostaje kod ovakvog stava, te smatra da je u konkretnom slučaju postojao legitiman cilj za miješanje u apelantovo pravo na poštivanje doma u smislu članka 8. stavak 2. Europske konvencije.

38. Sljedeće pitanje na koje Ustavni sud mora odgovoriti jeste je li miješanje u apelantovo pravo na poštivanje doma bilo «nužno u demokratskom društvu», odnosno je li postojala ravnoteža između prava pojedinca i javnog interesa. Da bi se utvrdilo je li ispoštovano načelo proporcionalnosti, Ustavni će sud razmotriti jesu li upravna tijela i Kantonalni sud, u svjetlu datog predmeta u cjelini, imali «relevantne i dovoljne razloge» za poduzimanje pobijanih mjera, odnosno donošenje pobijanih odluka.

39. Prije svega, pitanje proporcionalnosti Zakona Ustavni je sud također analizirao u citiranoj Odluci *U 83/03*, u svjetlu prava na imovinu. Tom prigodom, Ustavni je sud zaključio da članak 3a. Zakona, na način kako je izmijenjen («Službene novine Federacije BiH» broj 29/03), «*uspostavlja pravičnu ravnotežu između prava nositelja stanarskog prava i javnog interesa*». Do takve je ocjene Ustavni sud došao nakon što je razmotrio niz relevantnih čimbenika, a osobito da «*prvo, član 3a. Zakona u izmijenjenoj formi ne utiče na one osobe koje su već kupile stan; drugo, on također ne utiče na osobe kojima je priznat zaštićeni status ili status koji je jednak statusu izbjeglice ili raseljene osobe od države izvan teritorija bivše SFRJ; treće, druge osobe, koje sada žive u tim stanovima, mogu potraživati stanarsko pravo nad njima. S točke motrišta pravne sigurnosti, sukladno članku I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, vraćanje u posjed stana će izazvati pravnu nesigurnost u velikom broju slučajeva, te razvidne i praktične poteškoće*». Analogno ovome, Ustavni sud smatra da je, u konkretnom slučaju, miješanje u apelantovo pravo na poštivanje doma bilo «nužno u demokratskom društvu», te da je bilo proporcionalno legitimnom cilju (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 2531/05*, «Službene novine Federacije BiH» broj 68/04 od 29. kolovoza 2006. godine).

40. Osim toga, Ustavni sud, općenito, nije mjerodavan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redoviti sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. U konkretnom slučaju, Ustavni se sud neće upuštati u način na koji su upravna tijela i Kantonalni sud ocijenili izvedene dokaze i ustvrdili činjenice, ali smatra da nije relevantno to što apelant tvrdi da je bio uposlen na radnom mjestu ravnatelja škole u Mostaru do 30. ožujka 1992. godine, a da je postupak

za umirovljenje pokrenuo 28. travnja 1992. godine. Naime, tijela uprave i sud su kao neprijeporno ustvrdili da je apelant u činu pukovnika avijacije za potrebe službe premješten u Garnizon Beograd 30. ožujka 1992. godine i da je umirovljen 30. rujna 1992. godine, na temelju Naredbe broj 6-110 SSNO od 15. lipnja 1992. godine, koja je objavljena u «Službenom vojnom listu» broj 14/92. Također su irelevantni navodi da on ima odobren boravak u statusu izbjeglice. Naime, prema odgovarajućim, razvidnim odredbama Zakona, apelant ne može imati status izbjeglice ili raseljene osobe, budući da je u profesionalnoj vojnoj službi u Vojsci Jugoslavije ostao nakon 19. svibnja 1992. godine, tj. nadnevka koji Zakon decidno propisuje. Obzirom da apelant *ex lege* ne može imati ovakav status, nisu od važnosti potvrde koje su u vidu imala upravna tijela i Kantonalni sud. Budući da su i Kantonalni sud i upravna tijela ove činjenice ustvrdili i na temelju toga poduzeli mjere koje zakon propisuje, Ustavni sud smatra da su imali «relevantne i dovoljne razloge» za poduzimanje pobijanih mjera, odnosno donošenje pobijanih odluka, te da su te razloge u odlukama razvidno obrazložili zbog čega nema proizvoljnosti ni u primjeni navedenog Zakona. U odnosu na apelantove navode da je predmetni stan otkupio prije rata, Ustavni sud primjećuje da su tijela uprave i Kantonalni sud prigodom donošenja odluke cijenili i ove apelantove navode i pojasnili da, obzirom da u smislu članka 3a. Zakona apelant nema pravo na povrat stana, on može, ukoliko dokaže da je prije 6. travnja 1992. godine sklopio pravno obvezujući ugovor o kupnji stana s bivšim SSNO, podnijeti zahtjev Ministarstvu obrane Federacije BiH za nadoknadu sredstava plaćenih po ovoj osnovi u smislu članka 39e. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo.

41. Na temelju izloženog, Ustavni sud zaključuje da nije bilo kršenja prava na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

42. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije kada je apelantu odbijen zahtjev za povrat stana zbog toga što je ostao u profesionalnoj vojnoj službi u oružanim snagama izvan teritorija BiH nakon nadnevka propisanog zakonom, budući je miješanje u ovo apelantovo pravo bilo sukladno zakonu i imalo je legitiman cilj, a poduzete su mjere bile proporcionalne tom cilju.

43. Na temelju članka 16. stavak 4. točka 15, čl. 60. i 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

44. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Предмет број АП 1109/05

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Ранка Милошевића
поднесена против Пресуде
Врховног суда Републике
Српске број Рев-372/03 од 17.
фебруара 2005. године

Одлука од 8. јула 2006. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **АП 1109/05**, рјешавајући апелацију **Ранка Милошевића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), у саставу:

Хатица Хациосмановић, предсједница

Миодраг Симовић, потпредсједник

David Feldman, потпредсједник

Валерија Галић, потпредсједница

Tudor Pantiru, судија

Маго Тадић, судија

Јово Росић, судија

Constance Grewe, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 8. јула 2006. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Ранка Милошевића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број Рев-372/03 од 17. фебруара 2005. године.

Одлуку објавити у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине», «Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине», «Службеном гласнику Републике Српске» и «Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине».

Образложење

I. Увод

1. Ранко Милошевић (у даљњем тексту: апелант) из Доње Палежнице, општина Добој, кога заступа Илија Андрић, адвокат из Модриче, поднио је 29. априла 2005. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број Рев-372/03 од 17. фебруара 2005. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног суда и предузећа «Боснаекспрес» из Добоја (у даљњем тексту: првотужена) затражено је 6. јула 2005. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Од Pavlović International Bank а.д. из Бијељине, која је правни сљедник Привредне банке а.д. Добој (у даљњем тексту: друготужена), и Агенције за банкарство Републике Српске је, такође, затражено 15. новембра 2005. године да доставе одговоре на апелацију.

4. Врховни суд је 20. јула 2005. године доставио одговор на апелацију, а «Боснаекспрес» није доставила одговор на апелацију. Исто тако, Pavlović International Bank а.д. је 8. децембра 2005. године доставила одговор на апелацију, а Агенција за банкарство Републике Српске 12. децембра 2005. године.

5. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију Врховног суда, Pavlović International Bank а.д. и Агенције за банкарство Републике Српске су достављени апеланту 13. децембра 2005. године.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

7. Пресудом Врховног суда број Рев-372/03 од 17. фебруара 2005. године уважена је ревизија друготужене, а пресуде Окружног суда број Гж-314/03 од 19. јуна 2003. године и Основног суда број П-663/96 од 25. децембра 2000. године преиначене, тако што је апелантов тужбени захтјев одбијен.

8. Из образложења Пресуде Врховног суда произилази да је предмет спора у овој правној ствари захтјев апеланта као тужиоца да му првотужена и друготужена по основу испуњења уговора о новчаном депозиту солидарно исплате износ од 12.000,00 КМ, са уговореном каматом од 7% почев од 1. јануара 1989. године до исплате, те накнаде парничке трошкове. Наиме, сходно утврђеном чињеничном стању у првостепеном поступку, апелант је 31. децембра 1982. године с правним претходником првотужене закључио уговор о обезбјеђењу радног мјеста према његовим стручним способностима код правног претходника првотужене, најкасније до 12. јануара 1983. године, уз услов да апелант правном претходнику друготужене прода 12.000,00 ДМ и орачи динарску противвриједност на период од 10 година, уз камату од 7% годишње. Правни претходник првотужене испунио је своју обавезу и обезбиједио апеланту радно мјесто.

9. Апелант је 10. јануара 1983. године са правним претходником првотужене закључио још један уговор, готово истог садржаја, с тим што је овај други уговор, сем њих, потписало и овлашћено лице правног претходника друготужене, којим је правни претходник друготужене прихватио уговор између апеланта и правног претходника првотужене, изузев обавезе обезбјеђења радног мјеста за апеланта.

10. Апелант је са правним претходником првотужене закључио уговор о орочавању динарског штедног улога у износу од 321.239,65 динара (што је динарска противвриједност износа од 12.000,00 ДМ, које је апелант продао правном претходнику друготужене у складу са наведеним уговором) на рок од десет година уз каматну стопу од 7% годишње, почев од 10. јануара 1983. године. На основу овог уговора апеланту је издата штедна књижица на орочени износ од 321.239,65 динара. Апеланту је редовно, закључно са 31. децембром 1988. године, исплаћивана годишња камата од 7%.

11. Након што је рок орочавања истекао, апелант је захтијевао враћање ороченог износа у противвриједности на дан уплате у износу од 12.000,00 ДМ (сада КМ) уз уговорену камату од 7% годишње, почев од 1. јануара 1989. године до исплате.

12. Сходно становишту првостепеног суда, треба да се има у виду чињеница да су новчана средства у износу од 12.000,00 ДМ уплаћена и орочена намјенски да би апелант добио радно мјесто а предник првотужене кредит, те да та средства нису исплаћена апеланту након протекла рока од 10 година. Зато је Основни суд, позивајући се на одредбе чланова 121, 781 и 399 Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО), обавезао првотужену и друготужену да солидарно исплате апеланту износ од 12.000,00 КМ уз 7% уговорене камате, почев од 1. јануара 1989. године до исплате.

13. Другостепени суд, одлучујући о жалби тужених, у свему је прихватио правно становиште изнесено у првостепеној пресуди с тим што је закључио да ова намјенски депонована и орочена средства не могу да се подведу под девизну штедњу, па је Окружни суд Пресудом број Гж-83/01 од 12. марта 2001. године жалбу првотужене уважио, првостепену пресуду преиначио утолико што је у односу на првотужену одбио тужбени захтјев као неоснован, а Пресудом број Гж-314/03 од 19. јуна 2003. године жалбу друготужене одбио и у односу на њу првостепену пресуду потврдио.

14. Правно схватање, изражено у нижестепеним пресудама, сходно оцјени Врховног суда, није правилно. Сходно становишту Врховног суда, апелант није орочио износ од 12.000,00 ДМ, како су сматрали нижестепени судови, него износ од 321.239,65 динара, као противвриједност девиза које је продао правном претходнику друготужене у износу од 12.000,00 ДМ. Ради се, према томе, о динарском штедном улогу ороченом 1. јануара 1983. године на период од 10 година. Сходно утврђеном чињеничном стању, овај динарски износ је потпуно обезвријеђен након деноминација динара у односу 1 напрема 10.000 према Закону о промјени вриједности динара и односу 1 напрема 10 према Закону о издавању и увођењу новца Српске Републике Босне и Херџеговине.

15. Сходно одредби члана 1035 став 1 ЗОО, уговор о новчаном депозиту је закључен када се банка обавезала да прими, а депонент да положи код банке одређени новчани износ. Тим уговором банка стиче право да располаже депонованим новцем и дужна је да га врати према условима предвиђеним у уговору (став 2 истог члана ЗОО). Новчани депозит може да буде по виђењу или орочен с отказним роком и без отказног рока, са посебном намјеном и без намјене (члан 1038 став 1 ЗОО). Код ороченог новчаног депозита уговором се одређује рок који треба да протекне да би за банку настала обавеза да врати депонована новчана средства депоненту. Оваква врста новчаног депозита погодује банкама које у одређеном временском периоду

могу да располажу депонованим новчаним средствима, па се закључивање оваквих уговора обично подстиче вишом каматном стопом.

16. Улог на штедњу, као у овоме случају, врста је банкарског новчаног депозита, како то произилази из одредби чланова 1035 до 1046 ЗОО. У условима високе инфлације, као овдје, примјењује се, сходно правилу, принцип монетарног номинализма из члана 394 ЗОО. Сходно тој законској одредби, када обавеза има за предмет своту новца, дужник је дужан да исплати онај број новчаних јединица на који обавеза гласи, изузев када закон одређује шта друго. Строго дејство монетарног номинализма је ублажено валоризацијом новчаног износа у складу са принципом једнаке вриједности узајамних давања код двостраних уговора, принципом савјесности и поштења (чланови 15, односно 12 ЗОО), односно другим принципима прописаним ЗОО. За ревалоризацију у условима високе инфлације није довољна чињеница да је дуговани број новчаних јединица знатно обезвријеђен, већ да то условљавају околности под којима је заснован облигациони однос, уговорне одредбе, а нарочито утврђивање циља који се његовим заснивањем очекује.

17. Циљ депонента при уговору о ороченој штедњи, као у конкретном случају, јесте остварење добити у висини уговорене камате на новчана средства која је, сходно правилу, већа од оне коју би остварио уговарањем новчаног депозита по виђењу. Циљ банке је да у периоду орочавања слободно располаже депонованим средствима, инвестира их у друге банкарске послове, најчешће у висини разлике између уговорене камате коју плаћа депоненту и камате коју добија за пласмане депонованих средстава по уговору о банкарском кредиту. Међутим, у условима високе инфлације, до које је дошло последице закључења уговора о новчаном депозиту од 1. јануара 1983. године (деноминације динара, и то у високом степену, вршене су последице 1992. године, у 1993. години и 1994. години, а прије истека рока орочавања), очекивану добит нису могли да остваре ни депонент ни банка. Ово због високе стопе инфлације у периоду од 1990. године до краја 1993. године (тужба у овом спору поднесена је 1996. године).

18. У таквој ситуацији, сматра Врховни суд, обавезивање друготужене да врати апеланту валоризовани износ штедног улога било би супротно не само принципу једнаке вриједности узајамних давања него и принципу правичности на којима се заснива правило о валоризацији новчаних обавеза. У овоме случају, када су последице закључења уговора о орочавању улога на штедњу апеланта као депонента погодила неповољна економска кретања (инфлација, деноминација), његов пристанак да

штедњу и даље држи код друготужене и да јој и даље буде на располагању његов новац под условима из уговора о штедном улогу ослобађа ову тужену од обавезе да орочена динарска средства са штедног улога исплати у валоризованом износу.

19. Сматрајући да је оспорена пресуда Окружног суда у досуђујућем дијелу заснована на погрешној примјени материјалног права, Врховни суд је уважио ревизију друготужене и преиначио пресуде Окружног суда и Основног суда тако што је апелантов тужбени захтјев одбијен.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

20. Апелант наводи да је оспорена пресуда незаконита и неоснована и да је њоме повријеђено његово право на имовину. Ради разјашњења да се заиста ради о повреди апелантових уставних права на имовину, у апелацији се даље наводи да су сви радници који су закључили конкретан уговор о запослењу били обавезни да уплате 12.000 КМ или *«исту девизну противвриједност у конвертибилној валути»*, како је наведено у апелацији. Дакле, услов за запошљавање је био удруживање девизних средстава са роком враћања у истој валути од 10 година и са тзв. грејс-периодом од 1 године. Чињеница да је банка - друготужена вршила претварање тих девиза у динарску противвриједност не ослобађа је обавезе да уплаћена средства, сходно одредбама закљученог уговора, и врати у времену и на начин како је уговорено, сматра апелант. Дакле, уговорне обавезе које су подразумијевале враћање примљених новчаних средстава односиле су се на девизна средства изражена у тадашњим ДМ, што никако не значи да је апелант предао динарска средства и да је банка имала право да изврши конверзију одмах по пријему девиза.

21. Апелант наводи да је погрешан закључак Врховног суда да он није предао 12.000 КМ, него износ од 321.239,65 динара, те да је, сходно томе, ријеч о динарском штедном улогу ороченом 1. јануара 1983. године на период од 10 година. Сходно томе, наводи апелант, Врховни суд на спорни однос погрешно примјењује став 1 члана 1035 Закона о облигационим односима, те тиме закључени уговор о кредиту неосновано претвара у уговор о новчаном депозиту. Даље, за апеланта су неприхватљиви ставови Врховног суда да у условима високе инфлације, праћене деноминацијом динара, Привредна банка није могла да оствари очекивану добит, па због тога није могла да врати средства и испуни своју уговорну обавезу. Наиме, апелант је уложио средства 1983. године и банка је све до 1992. године могла да

пласира наведена средства на начин да оствари добит, јер је у том периоду била релативно стабилна финансијска и монетарна ситуација. Апелант не може да сноси посљедице евентуалне погрешне и неуспјешне економске и монетарне политике банке, поготово не да банку екскулпира преузетих обавеза по уговору. Коначно, за такав исход и висок степен инфлације није крив апелант. Зато, апелант сматра да је оспорена пресуда Врховног суда незаконита и неоснована и да је њоме повријеђено његово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију о људским правима и основним слободама (у даљњем тексту: Европска конвенција).

b) Одговор на апелацију

22. У одговору на апелацију Врховни суд наводи да је у оспореној одлуци примјенио релевантне законске одредбе на начин који није у супротности са Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом, па оспораваном пресудом није повријеђено апелантово право на имовину зајемчено чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

23. У одговору друготужене наводи се да је апелант са правним предником друготужене закључио уговор о орочавању штедног улога у износу од 321.239,65 динара (што је динарска противвриједност износа од 12.000,00 ДМ) на рок од 10 година уз камату по стопи од 7% годишње почев од 1. јануара 1983. године. Наведени динарски износ је потпуно обезвријеђен након деноминације динара и високе инфлације, па је због тога у конкретном случају примјењен принцип «монетарног номинализма», водећи рачуна о циљу због ког је заснован облигациони однос и уз поштивање осталих принципа облигационог права, нарочито принципа савјесности и поштења, принципа правичности и принципа једнаке вриједности узајамних давања код двостраних уговора. Коначно, закључујући одговор на апелацију, друготужена наводи да се правно схватање Врховног суда не може да доведе у везу са повредом апелантових уставних права, па предлаже да се апелација одбије као неоснована.

24. Агенција за банкарство Републике Српске наводи да је Рјешењем број 03-31-1622-6/2002 од 27. маја 2003. године дала одобрење Pavlović International Bank а.д. Слобомир, Бијељина, на статусну промјену припајања Привредне банке а.д. Добој. Та статусна промјена је уписана код Основног суда у Бијељини 18. јуна 2003. године и Pavlović International Bank а.д. је преузела сва права и обавезе Привредне банке а.д. Добој.

V. Релевантни прописи

25. У **Закону о облигационим односима** («Службени лист РБиХ» бр. 2/92, 13/93 и 13/94 те «Службене новине Федерације БиХ» број 29/03) релевантне одредбе гласе:

«Члан 15

У заснивању двостраних уговора учесници полазе од принципа једнаке вриједности узајамних давања.

Члан 26

Уговор је закључен кад су се стране сагласиле о битним састојцима уговора.

Члан 46

Уговорна обавеза може да се састоји у давању, чињењу, нечињењу или трпљењу.

Она мора бити могућа, допуштена и одређена, односно одредива.

Члан 121

Код уговора са накнадом сваки уговарач одговара за материјалне недостатке свог испуњења.

Исто тако, уговарач одговара и за правне недостатке испуњења и дужан је да штити другу страну од права и захтјева трећих лица којима би њено право било искључено или сужено.

Члан 394

Кад обавеза има за предмет своту новца, дужник је дужан да исплати онај број новчаних јединица на који обавеза гласи, изузев кад закон одређује шта друго.

Члан 1035

Уговор о депозиту је закључен када се банка обавезала да прими, а депонент да положи код банке одређени новчани износ.

Члан 1065

Уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава на одређено или неодређено

вријеме, за неку намјену или без утврђене намјене а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у вријеме и на начин како је утврђено.»

26. У Закону о промјени вриједности динара («Службени лист СФРЈ» број 83/89) релевантне одредбе гласе:

«Члан 1

Овим законом се утврђује нова вриједност динара тако да конвертибилни динар (у наставку текста: динар) ступањем на снагу овог закона у односу на постојеће новчанице и ковани новац вриједи 10.000 постојећих динара. Динар се дијели на 100 пара.

Члан 2

Народна банка Југославије ће издати нове врсте новчаница и кованог новца и пусти их у оптицај најкасније до 31. децембра 1991. године.

[...]

Члан 6

Износи означени у прописима и општим актима, на обвезницама и другим вриједносним папирима, мјеницама, уговорима и другим исправама и обавезама издатим, односно насталим до 31. децембра 1989. године подразумеваће се тако да 10.000 постојећих динара одговара једном динару из члана 1 овог закона.

[.....]

Члан 8

Предузећа, банке и друга правна лица, друштвено-политичке заједнице и њихови органи, као и физичка лица која су обавезна да воде пословне књиге извршиће прерачунавање износа својих новчаних средстава на динаре из члана 1 овог закона према стању на дан 31. децембра 1989. године. Од 1. јануара 1990. године сва новчана примања и издавања вршиће се у динарима из члана 1 овог закона.»

27. У Закону о издавању и увођењу новца Српске Републике Босне и Херцеговине («Службени гласник српског народа у Босни и Херцеговини» број 10/92) релевантне одредбе гласе:

«Члан 1

Новчана јединица у Српској Републици Босне и Херцеговини је динар Српске Републике Босне и Херцеговине који се дијели на 100 пара.

Члан 2

Народна банка Српске Републике Босне и Херцеговине издаће новчанице и пустити их у оптицај од 1. јула 1992. године од када ће се динар Српске Републике Босне и Херцеговине на територији Српске Републике Босне и Херцеговине примјењивати као једино законско средство плаћања за сва правна и физичка лица.

Члан 3

Вриједност динара Српске Републике Босне и Херцеговине у односу на постојећи динар Југославије је 1:10, тј. један динар Српске Републике Босне и Херцеговине вриједи десет постојећих динара Југославије и према том односу ће бити извршена замјена.»

VI. Допустивост

28. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

29. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

30. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број Рев-372/03 од 17. фебруара 2005. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 16. марта 2005. године а апелација је поднесена 27. априла 2005. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

31. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

32. Апелант оспорава Пресуду Врховног суда број 372/03 од 17. фебруара 2005. године, тврдећи да је том пресудом повријеђено његово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на имовину

33. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

«Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе [...], што укључује:

(...)

к) Право на имовину.

(...).»

34. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију у релевантном дијелу гласи:

«Свако физичко или правно лице има право на несметано уживање своје имовине. Нико не може да буде лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу са општим интересима или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.»

35. Приликом разматрања да ли је дошло до повреде наведеног апелантовог права, Уставни суд најприје мора да утврди да ли је апелант титулар права која се убрајају у обим заштите члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. С обзиром на то да је предмет спора поврат новчаних средстава, која се сматрају апелантовом имовином, произилази да је апелант

носилац права која су заштићена правом на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

36. Ријеч «имовина» укључује широк обим имовинских интереса који представљају одређену економску вриједност (види Одлуку Уставног суда број У 14/00 од 4. априла 2001. године, објављену у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине» број 33/01). Даље, сходно јуриспруденцији Европског суда за људска права, «посјед» који се штити може да буде само «постојећи посјед» (види Европски суд за људска права, *Van der Musselle*, пресуда од 23. новембра 1983, серија А, бр. 70, тачка 48) или барем имовина за коју апелант има «оправдано очекивање» да ће је добити (види Европски суд за људска права, *Pine Valley Developments Ltd и други*, пресуда од 29. новембра 1995, серија А, бр. 332, тачка 31). Уставни суд, у конкретном случају, сматра да право за које апелант тврди да му је ускраћено представља «посјед», односно имовину у смислу значења одредби Европске конвенције, и који ужива заштиту из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

37. Уставни суд подсјећа на своје раније одлуке и јуриспруденцију Европског суда за људска права којима је утврђено да члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију садржи три различита правила. Прво правило, које се налази у првој реченици првог става, јесте опште природе и изражава принцип мирног уживања у имовини. Друго правило, садржано у другој реченици истог става, одређује да се лишавање имовине може да деси под одређеним условима. Треће правило, садржано у ставу два истог члана, дозвољава да државе потписнице имају право, између осталог, да контролишу коришћење имовине у складу са општим интересом. Сва три наведена правила нису неповезана и у међусобној контрадикцији, а друго и треће правило се односе на одређене случајеве мијешања државе у право на мирно уживање имовине (види пресуду Европског суда за људска права, *Holy Monasteries против Грчке*, од 9. децембра 1994. године, серија А, број 301-А, страна 29, став 51).

38. Апелант није посебно образложио кршење права на имовину, нити се конкретно позвао на неки од принципа садржаних у члану 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, већ сматра да је ово његово право повријеђено зато што су судови погрешно утврдили чињенично стање и погрешно примјенили материјално право.

39. Уставни суд подсјећа да, уопштено, није надлежан да врши провјеру утврђених чињеница и начина на који су нижестепени судови протумачили позитивноправне прописе сем уколико одлуке нижих судова крше уставна права. То ће бити случај

када одлука редовног суда не укључује или погрешно примјењује уставно право, када је примјена позитивноправних прописа била очигледно произвољна, када је релевантни закон сам по себи неуставан или када је дошло до повреде основних процесних права, као што су право на правичан поступак, право на приступ суду, право на ефективан правни лијек и у другим случајевима (види Одлуку Уставног суда број У 29/02 од 27. јуна 2003. године, објављену у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине» број 31/03).

40. У конкретном случају Уставни суд закључује да оспорена пресуда Врховног суда, којом се апеланту оспорава право на исплату новчаног дуга услијед монетарних и законских промјена које су наступиле послје закључења уговора, односно у вријеме када је орочени динарски депозит, у складу са закљученим уговором, требало вратити, несумњиво представља мијешање у имовину и лишавање права апеланта на мирно уживање његове имовине. С обзиром на ту чињеницу, Уставни суд сматра да је примјењиво друго правило из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, које регулише услове под којима појединац може да се лиши имовине.

41. Уставни суд мора, као сљедеће, да испита да ли је лишавање апеланта имовине било оправдано. То може да буде случај само ако је лишавање имовине (а) предвиђено законом, (b) у јавном интересу и (c) у складу са принципом пропорционалности.

42. Сходно првом ставу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, нико не може да буде лишен имовине сем у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права. Чак и ако су испуњени наведени услови, лишавање имовине је у складу са овом одредбом само ако постоји праведна равнотежа између јавног интереса и интереса појединца који је лишен своје имовине. Ова одредба значи, са извјесним изузетцима, да појединац има право на разумну накнаду свог губитка (види одлуку Европског суда за људска права, предмет *Jates и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1986. године). Два основна облика ометања имовине, изражена у другом и трећем правилу, односе се на лишавање имовине и контролу коришћења имовине, односно ограничење управљања имовином. Лишавање имовине може да се дефинише као одузимање предмета имовине (одузимање ствари од сопственика или одузимање атрибута имовине из тог правног односа). Сходно томе, лишавање је, у суштини, пренос имовине са сопственика на друго лице, било физичко или правно. Лишавање имовине се најчешће спроводи једним од аката државе као што су експропријација,

национализација или конфискација. У тим случајевима се врши пренос имовине државном органу или на основу неког законског прописа сходно ком је могуће да се изврши непосредни пренос имовине и неком правном и физичком лицу или, као у конкретном случају, судском одлуком која се заснива на примјени одређеног закона.

43. У конкретном случају нижестепени редовни судови су на утврђено чињенично стање примијенили одговарајуће одредбе Закона о облигационим односима и прихватили апелантов тужбени захтјев за исплату дуга од 12.000 КМ, како су и гласиле преузете обавезе од учесника у поступку, на основу закљученог уговора о предаји девизних средстава. Врховни суд је у оспореној пресуди, не спорећи чињенично стање које су утврдили нижи судови, примијенио одредбе Закона о промјени вриједности динара («Службени лист СФРЈ» број 83/89) и Закона о издавању и увођењу новца у Републици Српској («Службени гласник српског народа у Босни и Херцеговини» број 10/92), те ревизију друготужене прихватио, а апелантов тужбени захтјев одбио. Сходно члану 1 Закона о промјени вриједности динара, који је примијенио Врховни суд, *«законом се утврђује нова вриједност динара тако да конвертибилни динар (у наставку текста: динар) ступањем на снагу овог закона у односу на постојеће новчанице и ковани новац вриједи 10.000 постојећих динара»*. И даље у члану 6 цитираног закона је наведено: *«износи означени у прописима и општим актима, на обвезницама и другим вриједносним папирима, мјеницама, уговорима и другим исправама и обавезама издатим, односно насталим до 31. децембра 1989. године подразумијеваће се тако да 10.000 постојећих динара одговара једном динару из члана 1 овог закона.»* Овим законским одредбама (које су настале 1989. године и којима се тадашња држава већ умијешала у право на имовину апеланта, будући да су законом обухваћени и уговори, међу којима и апелантов са правним предником друготужене) регулисан је начин исплате преузетих новчаних обавеза које су претворене у динарску противвриједност, како су и налагали законски прописи који су били донесени. Сходно томе, Врховни суд је примијенио прописе који су регулисали поступак и облик испуњења преузетих новчаних обавеза на начин како је то регулисано Законом о промјени вриједности динара и Законом о издавању и увођењу новца у Републици Српској.

44. Сљедеће питање које се намеће у вези са овим уставноправним спором јесте да ли цитирана законска одредба, као таква, представља израз јавног интереса. Исто тако, Уставни суд мора да размотри питање да ли је законско рјешење које је

примијењено на конкретан случај пропорционално циљу који жели да се постигне. С једне стране, постоји јавни интерес да се цјелокупна монетарна сфера једне земље регулише на законит начин. Међутим, с друге стране, постоји, са становишта грађана, дакле и апеланта, обавеза да се испуњавају преузете уговорне обавезе (*pacta sunt servanda*) било да се оне састоје од каквих давања или уздржавања од извјесног дејства, што у конкретном случају значи да се врате депонована орочена средства сходно договореним условима, каматама, роковима и друго тим прије што је неспорно да је апелант та средства уложио са обавезом депозитара да их врати.

45. Имајући у виду изнесено, Уставни суд сматра да се Врховни суд, приликом доношења оспорене пресуде, као јавна власт, умијешао у апелантово право на имовину на начин да га је лишио имовине примјењујући релевантне законе, односно ради постизања легитимних социјалних и економских циљева у јавном интересу. При томе је Врховни суд довољно водио рачуна о разумном односу пропорционалности између средстава која се користе, с једне стране, и циља који жели да се оствари, с друге стране. Такође, Уставни суд примјећује да је Врховни суд за своју одлуку дао јасне и прецизне разлоге.

46. Уставни суд сматра да у конкретном случају начин на који је Врховни суд тумачио позитивноправне прописе не може да се сматра произвољним, те да предочене чињенице ни на који начин не могу да оправдају тврдњу да постоји кршење права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Уставни суд закључује да нису повријеђена уставна права појединца на имовину када се држава, примјењујући закон, пропорционално уплиће у нечија права. Заштита права на имовину подразумијева не само законито уплитање у та заштићена права него и постизање правичне равнотеже између тих права и мијешања државе. У конкретном случају то мијешање је било пропорционално циљу који жели да се постигне у демократском друштву и није резултовало повредом апелантовог права на имовину.

47. Уставни суд закључује да у конкретном случају није прекршено апелантово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

48. Апелантово право на имовину заштићено чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине, односно чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, није повријеђено ако је мијешање у апелантову имовину, односно обавезу поврата апелантових депонованих динарских средстава, извршено у складу са законом ради постизања легитимних социјалних и економских циљева у јавном интересу и поштивањем принципа сразмјерности између права на имовину апеланта и јавног интереса.

49. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

50. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић

Predmet broj AP 1402/05

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Općine Posušje podnesena
protiv Presude Vrhovnog suda Federacije
Bosne i Hercegovine broj Rev-
211/04 od 26. maja 2005. godine

Odluka od 29. septembra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **AP 1402/05**, rješavajući apelaciju **Općine Posušje**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

David Feldman, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Mato Tadić, sudija

Jovo Rosić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 29. septembra 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Općine Posušje protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-211/04 od 26. maja 2005. godine.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Općina Posušje (u daljnjem tekstu: apelant), koju zastupa Općinsko javno pravobranilaštvo u Širokom Brijegu, podnijela je 29. juna 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Rev-211/04 od 26. maja 2005. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 21. st. 1. i 2. tada važećeg Poslovnika Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda u Širokom Brijegu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), Općinskog suda u Širokom Brijegu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) i DP «Ukraskamen» Posušje, učesnika u postupku, zatraženo je 12. augusta 2005. godine, odnosno 16. augusta 2005. godine, da dostave odgovor na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju Kantonalni sud je dostavio 2. septembra 2005. godine, DP «Ukraskamen» Posušje 5. septembra 2005. godine, dok Vrhovni sud i Općinski sud nisu dostavili odgovore na apelaciju.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovor Kantonalnog suda i DP «Ukraskamen» Posušje su 7. jula 2006. godine dostavljeni apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Općinski sud je Presudom broj Ps-2/02 od 18. decembra 2002. godine, koja je potvrđena Presudom Kantonalnog suda broj Pž-23/03 od 27. juna 2003. godine, odbio apelantov tužbeni zahtjev protiv tuženog DP «Ukraskamen» Posušje (u daljnjem tekstu: tuženi). U tužbenom zahtjevu je traženo da se utvrdi da je ništav i da ne može proizvesti pravno djelovanje Samoupravni sporazum o prijenosu vlasništva bez naknade (u daljnjem tekstu: Sporazum) s apelanta na tuženog poslovne zgrade bivše ZGZ «Vinjani», označene

kao k.č. 2128/1 k.o. Posušje, kao i pripadajućeg zemljišta, zaključen 30. marta 1989. godine, te da je tužitelj dužan predati apelantu predmetnu nekretninu iz Sporazuma i nadoknaditi mu troškove postupka. Apelant je u tužbi naveo da je Sporazum samo parafirao zamjenik predsjednika SO Posušje koji za takvu radnju nije imao ovlasti ni po funkciji ni po odobrenju SO Posušje, te da s obzirom da potpise predstavnika stranaka nije ovjerio nadležni sud u smislu člana 9. st. 1. i 2. Zakona o prometu nepokretnosti Sporazum ne proizvodi pravno dejstvo.

7. Općinski sud je u postupku utvrdio da je tačan apelantov navod da je Sporazum potpisao zamjenik SO Posušje, ali da je također vidljivo iz Sporazuma da ga je protokolisala SO Posušje pod djelovodnim brojem 01/I-68/89 od 25. aprila 1989. godine, kao i da je potpis zamjenika predsjednika SO ovjeren pečatom Općine Posušje. Općinski sud je, također, naveo da je Sporazum objavljen u «Službenom glasniku Općine Posušje» broj 4/84 čime je, po mišljenju suda, i potvrđeno ovlaštenje dato zamjeniku predsjednika SO da potpiše Sporazum, odnosno prihvaćen je i odobren potpis zamjenika SO Posušje na Sporazumu. Općinski sud je na temelju utvrđenih činjenica zaključio da su neosnovani apelantovi navodi da je Sporazum potpisala neovlaštena osoba. Odbijeni su i apelantovi navodi koji su se odnosili na pitanje ovjere potpisa na Sporazumu pred nadležnim sudom, uz obrazloženje da je za pravnu valjanost takvog sporazuma potrebna samo pismena forma a ne ovjera potpisa ugovarača kod suda jer se radi o prometu nepokretnosti između društveno pravnih lica u smislu člana 9. Zakona o prometu nepokretnosti. Apelant je protiv presude Kantonalnog suda izjavio reviziju Vrhovnom sudu.

8. Vrhovni sud je Presudom broj Rev-211/04 od 26. maja 2005. godine odbio kao neosnovanu apelantovu reviziju. U obrazloženju presude je navedeno da se umjesto posebnog obrazloženja presude, primjenom člana 376. ranijeg Zakona o parničnom postupku, revizijski sud poziva na razloge drugostepene presude.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

9. Apelant je naveo da mu je povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), odnosno da je lišen imovine protivno zakonu i materijalnim propisima. Apelantovi navodi o povredi prava na imovinu su u najvećem dijelu ponovljeni navodi iz njegove tužbe Općinskom sudu. Naime, apelant

je naveo da Sporazum nije potpisalo ovlašteno lice, kao i da potpisi ugovarača nisu bili ovjereni na sudu što je protivno članu 9. stav 2. Zakona o prometu nepokretnosti. Zbog takvih nedostataka, prema apelantovom mišljenju, Sporazum je morao biti proglašen ništavim. Apelant je, također, naveo da je neprihvatljiva konstrukcija Općinskog suda prema kojoj se zaključuje da je zamjenik predsjednika SO Posušje imao ovlast da potpiše Sporazum. Navedeno je i to da je sporna nekretnina otuđena bez naknade što je protivno članu 16. stav 3. Zakona o prometu nepokretnosti, da je prijenos poslovne zgrade izvršen bez natječaja što je protivno članu 19. Zakona o prometu nepokretnosti i da Sporazum nije dostavljen javnom pravobraniteljstvu što je bila zakonska obaveza.

b) Odgovor na apelaciju

10. Kantonalni sud je naveo da su svi apelantovi žalbeni navodi razmotreni o čemu su dati valjani razlozi, te da je postupak pred sudom bio u svemu pravičan i da nije bilo kršenja prava na pravično suđenje, te samim tim nije bilo ni povrede apelantovog prava na imovinu.

11. Tuženi je naveo da je predmetnu apelaciju podnio javni pravobranitelj u svoje ime bez odobrenja ovlaštenih osoba. Dalje, da je u postupku donošenja Presude Općinskog suda broj PS.36/98 od 16. maja 2000. godine (kojom je tužitelj stekao pravo vlasništva na spornoj nekretnini na osnovu dosjelogosti), javni pravobranitelj priznao tužbeni zahtjev i odrekao se prava ulaganja žalbe. Na kraju zaključuje da je apelacija neosnovana i da nije bilo kršenja prava na koje se apelant pozvao.

V. Relevantni propisi

12. **Zakon o prometu nepokretnosti** («Službeni list SRBIH» br. 38/78 i 29/80)

«Član 2.

Pod prometom nepokretnosti u smislu ovog zakona podrazumijeva se:

1. prijenos nepokretnosti u društvenom vlasništvu sa jednog na drugo društveno pravno lice, pribavljanje nepokretnosti u društvenom vlasništvu od građana, udruženja građana i drugih građanskih pravnih lica, otuđivanje nepokretnosti iz društvenog vlasništva, zamjena nepokretnosti u društvenom vlasništvu i drugi vidovi raspolaganja nepokretnostima u društvenom vlasništvu;

2. *prijenos prava vlasništva na nepokretnostima na kojima postoji pravo vlasništva, stjecanje prava vlasništva na nepokretnosti koja je u društvenom vlasništvu i drugi vidovi raspolaganja nepokretnostima na kojima postoji pravo vlasništva.*

Član 9.

Samoupravni sporazum, odnosno ugovor o prijenosu nepokretnosti sa jednog na drugo društveno pravno lice i o otuđenju nepokretnosti iz društvenog vlasništva zaključuje se u pismenom obliku.

Ugovor na osnovu kojega se prenosi pravo vlasništva na nepokretnosti mora biti sačinjen u pismenom obliku, a potpisi ugovarača ovjereni u nadležnom sudu.

Samoupravni sporazum, odnosno ugovor koji je zaključen protivno odredbama st. 1. i 2. ovog člana ne proizvodi pravno dejstvo.

Član 16. stav 1.

Društvena pravna lica mogu međusobno prenositi zgrade, odnosno stanove i poslovne prostorije kao posebne dijelove zgrada pravnim poslom uz naknadu ili bez naknade.

Član 19.

Prodaja nepokretnosti iz društvenog vlasništva vrši se javnim nadmetanjem, odnosno pribavljanjem pismenih ponuda, a neposrednom pogodbom samo onda kada je otuđenje putem javnog nadmetanja, odnosno putem stavljanja pismenih ponuda ostalo bezuspješno.»

VI. Dopustivost

13. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

14. U skladu s članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke, koja se njome pobija iscrpljeni svi efektivni pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem efektivnom pravnom lijeku koji je koristio.

15. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Rev-211/04 od 26. maja 2005. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Apelacija je podnesena 29. juna 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji koji drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

16. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VI. Meritum

17. Apelant pobija navedenu presudu tvrdeći da mu je tom presudom povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Iako pobija samo presudu Vrhovnog suda, nesporno se činjenice i navodi iz apelacije odnose i na nižestepene presude koje su potvrđene presudom Vrhovnog suda. Ustavni sud će, stoga, razmotriti apelantove navode u odnosu na sve odluke donesene u postupku po apelantovoj tužbi.

Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

k) Pravo na imovinu.»

Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

«Svako fizičko ili pravno lice ima pravo mirno na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.»

18. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava koncept «imovine» u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju ima autonomno značenje koje zasigurno nije ograničeno na pojam vlasništva ili posjedovanja fizičkih stvari. I neka druga prava i interesi koja predstavljaju određena dobra mogu se, također, smatrati «imovinskim pravima» i u tom smislu mogu predstavljati «imovinu» u smislu navedene odredbe (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Gasus Dossier-und Fördertechnik GmbH protiv Holandije*, presuda od 23 februara 1995. godine, serija A, broj 306-B, strana 46, stav 53).

19. S obzirom da se u parničnom postupku po apelantovoj tužbi odlučivalo o ništavosti Sporazuma na temelju kojeg je sa apelanta na tuženog preneseno pravo raspolaganja na nekretnini koja je bila predmet Sporazuma, Ustavni sud zaključuje da se u konkretnom slučaju radi o apelantovim imovinskim pravima u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

20. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, navedeno u prvom stavu, je opće prirode, i iskazuje princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istog stava, obuhvata lišavanje imovine i čini ga podložnim određenim uvjetima. Treće pravilo, koje se nalazi u drugom stavu, priznaje da države članice imaju pravo, između ostalog, da nadziru korištenje imovine u skladu s javnim interesom. Ova tri pravila nisu «različita» u smislu da su nepovezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedinačne slučajeve ometanja prava na mirno uživanje imovine, te ih stoga treba tumačiti u svjetlu općeg principa iskazanog u prvom pravilu.

21. Dakle, apelacija se nesporno tiče prava na imovinu, pa je neophodno dalje utvrditi je li bilo miješanja u to apelantovo pravo. U slučaju da se utvrdi da je bilo miješanja potrebno je utvrditi je li miješanje bilo opravdano, odnosno je li bilo u «javnom interesu» i jesu li zadovoljeni uvjeti proporcionalnosti. Ti uvjeti podrazumijevaju da miješanje u mirno uživanje imovine mora biti u «pravičnom omjeru» između zahtjeva općeg interesa zajednice i zahtjeva zaštite temeljnih prava pojedinca (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Pressos Company Naviera SA i drugi protiv Belgije*, presuda od 20. novembra 1995. godine, serija A 332).

22. Iako apelant smatra da je osporenim presudama lišen svoje imovine, Ustavni sud smatra da se apelantov predmet ne može podvesti pod taj princip člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Naime, Ustavni sud smatra da je osporenim presudama došlo do miješanja u apelantovo pravo na imovinu jer je od ishoda tog postupka zavisilo daljnje odlučivanje o pravu na spornoj nekretnini.

23. Prema praksi Evropskog suda, prvi i osnovni zahtjev iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju je da miješanje javnih vlasti u mirno uživanje imovine mora biti zakonito. Prema drugoj rečenici iz prvog stava ovog člana dozvoljeno je lišavanje imovine «samo pod uvjetima predviđenim zakonom», a prema drugom stavu prihvaćeno je da države imaju pravo kontrole nad korištenjem imovine tako što će provoditi «zakone». Dalje, vladavina prava, jedan od temeljnih principa svakog demokratskog društva, je neodvojiva od bilo kojeg člana Evropske konvencije i za sobom povlači obavezu države ili drugog organa javne vlasti da poštuje sudske odluke ili odluke koje mogu biti donesene protiv nje. Iz ovoga slijedi da pitanje je li postignuta pravična ravnoteža između zahtjeva općeg interesa zajednica i zahtjeva za zaštitom temeljnih prava nekog pojedinca postaje relevantno samo kada se ustanovi da je to miješanje zadovoljilo uvjet zakonitosti i da nije bilo proizvoljno (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Iatridis protiv Grčke*, presuda od 25. marta 1999. godine, stav 58).

24. Što se tiče apelantovog navoda o pogrešnoj primjeni materijalnih propisa u postupku po njegovoj tužbi, Ustavni sud ukazuje na svoj ranije usvojeni stav da nije nadležan da vrši provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluke redovnih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kada odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kad je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kad je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede osnovnih procesnih prava, kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na efektivan pravni lijek i u drugim slučajevima (vidi Odluku Ustavnog suda broj *U 29/02* od 27. juna 2003. godine, objavljenu u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 31/03). U konkretnom slučaju, ništa ne ukazuje na to da je primjena zakona bila proizvoljna, odnosno općenito da je prilikom donošenja osporenih odluka bilo arbitrarnosti u postupanju redovnih sudova. Naime, redovni sudovi su zaključili da je Sporazum bio pravno valjan jer je bio zaključen u pismenoj formi u smislu člana 9. stav 1. Zakona o prometu nepokretnosti i da ga je potpisalo ovlašteno lice. Redovni sudovi su utvrdili da za pravnu valjanost Sporazuma nije bila potrebna ovjera potpisa jer se radilo o sporazumu o prijenosu nepokretnosti sa jednog na drugo društveno pravno lice, a ne, kako to apelant pogrešno navodi, o ugovoru na osnovu kojeg se prenosi pravo vlasništva na nepokretnosti iz člana 9. stav 2. Zakona o prometu nepokretnosti. Navod o tome da je sporna nekretnina otuđena bez naknade, protivno članu 16. stav 3. Zakona o prometu nepokretnosti, odnosno da je prijenos izvršen bez natječaja u smislu člana 19. Zakona o prometu nepokretnosti, apelant prvi put ističe u apelaciji i o tim navodima nisu raspravljali redovni sudovi. Ustavni sud se, stoga, neće ni

upustiti u raspravljanje tih navoda. S obzirom da redovni sudovi nisu pogrešno primijenili materijalne propise, odnosno da nije bilo proizvoljnosti u njihovoj primjeni, slijedi da je miješanje u apelantovo pravo na imovinu bilo u skladu sa zakonom.

25. Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju javni interes za miješanje u apelantovo pravo na imovinu ogledao u poštivanju principa pravne sigurnosti kroz dosljednu primjenu odredaba Zakona o prometu nepokretnosti i zaštiti prava tuženog s obzirom da je on u međuvremenu stekao pravo vlasništva na nekretnini koja je bila predmet Sporazuma. Također, Ustavni sud nije našao da postoji neproporcionalnost između zahtjeva općeg interesa zajednice i zahtjeva za zaštitom temeljnih prava apelanta u konkretnom slučaju. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da miješanje u apelantovo pravo na imovinu nije bilo nekompatibilno s principima člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

26. Ustavni sud je zaključio da nema povrede člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

27. Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju javni interes za miješanje u apelantovo pravo na imovinu ogledao u poštivanju principa pravne sigurnosti kroz dosljednu primjenu odredaba Zakona o prometu nepokretnosti i zaštiti prava tuženog s obzirom da je on u međuvremenu stekao pravo vlasništva na nekretnini koja je bila predmet sporazuma o prijenosu nepokretnosti s apelanta na tuženog. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da miješanje u apelantovo pravo na imovinu nije bilo nekompatibilno s principima člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

28. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

29. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Predmet broj AP 2678/06

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Stranke za Bosnu i Hercegovinu i Ilijaza Pilava podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj IŽ-15/06 od 10. kolovoza 2006. godine, Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva broj 01-02-2-1581/06 od 1. kolovoza 2006. godine i Odluke broj 01-07-1-913-103-1/06 od 24. srpnja 2006. godine

Odluka od 29. rujna 2006. godine

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **AP 2678/06**, rješavajući apelaciju **Stranke za Bosnu i Hercegovinu i Ilijaza Pilava**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Tudor Pantiru, dopredsjednik

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

David Feldman, sudac

Mato Tadić, sudac

Jovo Rosić, sudac

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 29. rujna 2006. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Stranke za Bosnu i Hercegovinu i Ilijaza Pilava podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj IŽ-15/06 od 10. kolovoza 2006. godine, Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva broj 01-02-2-1581/06 od 1. kolovoza 2006. godine i Odluke broj 01-07-1-913-103-1/06 od 24. srpnja 2006. godine.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Stranka za Bosnu i Hercegovinu i Ilijaz Pilav (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa Džemil Sabrihafizović, odvjetnik iz Sarajeva, su podnijeli 20. rujna 2006. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj IŽ-15/06 od 10. kolovoza 2006. godine, Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva (u daljnjem tekstu: SIP) broj 01-02-2-1581/06 od 1. kolovoza 2006. godine i Odluke broj 01-07-1-913-103-1/06 od 24. srpnja 2006. godine. Apelanti su, također, podnijeli zahtjev za donošenjem privremene mjere kojom bi Ustavni sud naložio trenutačno uvrštavanje dr. Ilijaza Pilava na izbornu listu kao kandidata Stranke za BiH za člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Obzirom na odluku Ustavnog suda u predmetu broj U 13/05, te na navode apelacije koji su prema stanju spisa identični sa navodima koje su apelanti isticali u postupku donošenja pobijanih akata, od donositelja pobijanih akata nije tražena dostava odgovora na apelaciju.

III. Činjenično stanje

3. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata podastrih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

4. Odlukom SIP-a broj 01-07-1-913-103-1/06 od 24. srpnja 2006. godine je odbijena ovjera kandidata Ilijaza Pilava na kandidatskoj listi Stranke za Bosnu i Hercegovinu, šifra (004), za Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, srpski član, s obrazloženjem da imenovani ne može biti biran na navedenu poziciju s teritorija Republike Srpske budući se izjasnio kao Bošnjak, te da stoga ne ispunjava uvjete propisane člankom 8.1. stavak 2. Izbornog zakona BiH.

5. Odlučujući o zahtjevu apelanata za ponovnim razmatranjem odluke, SIP je Odlukom broj 01-02-2-1581/06 od 1. kolovoza 2006. godine odbio zajednički zahtjev kao

neutemeljen. U obrazloženju odluke je navedeno da su odredbe Izbornog zakona usuglašene s člankom V Ustava Bosne i Hercegovine kojim je utvrđeno da se «Predsjedništvo Bosne i Hercegovine sastoji od tri člana: jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, koji se biraju neposredno na teritoriju Federacije, i jednog Srbina, koji se bira neposredno na teritoriju Republike Srpske». Člankom 8.1. stavak 2. Izbornog zakona BiH je propisano da «člana Predsjedništva BiH, koji se neposredno bira na teritoriju Republike Srpske-jednog Srbina, biraju birači upisani u Središnji birački spisak da glasuju u Republici Srpskoj. Izabran je kandidat koji dobije najveći broj glasova».

6. Sud BiH je Rješenjem broj IŽ-15/06 od 10. kolovoza 2006. godine odbio priziv apelanata s obrazloženjem da je SIP potpuno i pravilno ustvrdio činjenično stanje i izveo pravilan zaključak kad je odbio ovjeru kandidature obzirom na to da je to protivno ne samo odredbama Izbornog zakona BiH nego i odredbama Ustava Bosne i Hercegovine. U svezi sa prizivnim navodima apelanata o povredi članka 1. Protokola broj 12, a imajući u vidu odredbe Izbornog zakona, Sud BiH je zaključio da se u konkretnom slučaju ne radi o diskriminaciji prema nacionalnoj osnovi obzirom na to da apellantima po tom temelju nisu uskraćena prava koja zakon predviđa.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

7. Apelanti navode da je kandidatura Ilijaza Pilava za člana Predsjedništva BiH odbijena isključivo na temelju njegovog nacionalnog podrijetla u čemu vide povredu članka 1. Protokola broj 12 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), koji garantira uživanje svih prava predviđenih zakonom bez diskriminacije, te precizira da nitko ne smije biti diskriminiran od javnih tijela na bilo kojim osnovama koje uključuju i nacionalno podrijetlo. Apelanti navode da se, prema članku II /2. Ustava, prava i slobode predviđene u Europskoj konvenciji i njezinim protokolima izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i da imaju prioritet nad svim ostalim zakonima, te da zabrana diskriminacije uključuje i pravo da se bude izborni kandidat za člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine iz Republike Srpske. Stoga, prema mišljenju apelanata, Europska konvencija i njezini protokoli nisu stupili na snagu na temelju Ustava Bosne i Hercegovine, već su putem članka II/2. od početka integralni dio tog Ustava, te su, u najmanju ruku, u istoj ravni kao i sve ostale odredbe tog Ustava, uključujući i članak V Ustava. Apelanti smatraju da su pobijane odluke «protivne i nekompatibilne s jednakim pravom da se bira i bude biran, prema članku 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, ili sa jednakošću

prema zakonu, koja se pripadnicima manjina garantira člankom 4. Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, jer se pripadnici manjina, u konkretnom slučaju Bošnjaka iz Republike Srpske, formalno isključuju iz jedne javne funkcije kao što je Predsjedništvo Bosne i Hercegovine». Apelanti traže da Ustavni sud Bosne i Hercegovine poništi odluke SIP-a o odbijanju kandidature kandidata Stranke za Bosnu i Hercegovinu, dr. Ilijaza Pilava, za člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, kao i odluku Suda BiH, te da naredi da se dr. Ilijaz Pilav uvrsti na kandidatsku listu za navedenu funkciju.

V. Relevantni propisi

8. Ustav Bosne i Hercegovine

«Članak V

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine se sastoji od tri člana: jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, koji se biraju neposredno s teritorija Federacije, i jednog Srbina, koji se bira neposredno s teritorija Republike Srpske.»

9. Izborni zakon Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH» br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06 i 24/06)

«Članak 8.1.

Članove Predsjedništva Bosne i Hercegovine, koji se neposredno biraju s teritorija Federacije Bosne i Hercegovine, jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, biraju birači upisani u Središnji birački spisak da glasuju u Federaciji Bosne i Hercegovine. Birač upisan u Središnji birački spisak da glasuje u Federaciji može glasovati ili za Bošnjaka ili za Hrvata, ali ne za oba. Izabran je bošnjački i hrvatski kandidat koji dobije najveći broj glasova među kandidatima iz istog konstitutivnog naroda.

Člana Predsjedništva BiH, koji se neposredno bira s teritorija Republike Srpske – jednog Srbina, biraju birači upisani u Središnji birački spisak da glasuju u Republici Srpskoj. Izabran je kandidat koji dobije najveći broj glasova.

...»

VI. Dopustivost

10. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

11. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojega je koristio.

12. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Rješenje Suda BiH broj IŽ-15/06 od 10. kolovoza 2006. godine protiv kojega nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijano su rješenje apelanti primili 14. kolovoza 2006. godine a apelacija je podnesena 20. rujna 2006. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojega apelacija nije dopustiva.

13. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

14. Apelanti pobijaju navedene odluke tvrdeći da je tim odlukama povrijeđeno njihovo pravo na nediskriminaciju iz članka 1. Protokola broj 12 Europske konvencije, pravo da se bira i bude biran iz članka 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i pravo na jednakost prema zakonu koje se pripadnicima manjina garantira člankom 4. Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina.

15. Članak 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju glasi:

«1. Uživanje svih prava određenih zakonom osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.

2. Nikoga ne smiju diskriminirati javna tijela na bilo kojoj osnovi, kako je i navedeno u stavu 1.»

Članak 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima u relevantnom dijelu glasi:

«Svaki građanin ima pravo i mogućnost, bez ikakve diskriminacije spomenute u članku 2. i bez neutemeljenih ograničenja:

...

b) birati i biti biran na povremenim istinskim, općim, jednakim i tajnim izborima, koji osiguravaju slobodno izražavanje volje birača;

...».

16. Ustavni sud konstatira da su Sud BiH i SIP proveli postupak i primijenili relevantne važeće materijalno-pravne propise, te odbili ovjeru kandidata Ilijaza Pilava na kandidatskoj listi Stranke za Bosnu i Hercegovinu, šifra (004), za Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, srpski član, pri čemu su u obrazloženju svojih odluka detaljno naveli razloge za donošenje takvih odluka.

17. U svezi s tim Ustavni sud prvenstveno primjećuje da su pobijane odluke Suda BiH i SIP-a donesene na temelju odredbe članka 8.1. stavak 2. Izbornog zakona prema kojoj člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine koji se neposredno bira s teritorija Republike Srpske – jednog Srbina, biraju birači registrirani da glasuju u Republici Srpskoj. U svojoj Odluci broj *U 13/05* od 26. svibnja 2006. godine Ustavni je sud konstatirao da navedena odredba predstavlja neznatno proširenu verziju članka V Ustava Bosne i Hercegovine prema kojoj se Predsjedništvo Bosne i Hercegovine sastoji od tri člana: jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, koji se biraju neposredno s teritorija Federacije, i jednog Srbina, koji se bira neposredno s teritorija Republike Srpske. Dakle, Sud BiH i SIP su u svojim odlukama primijenili važeće propise.

18. Apelanti povredu svojih prava obrazlažu činjenicom da se, prema članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prava i slobode predviđene u Europskoj konvenciji i njezinim protokolima izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima, te smatraju da je kandidatura Ilijaza Pilava za člana Predsjedništva BiH odbijena isključivo na temelju njegovog nacionalnog podrijetla u čemu vide povredu članka 1. Protokola broj 12 Europske konvencije koji garantira uživanje svih prava predviđenih zakonom bez diskriminacije, te precizira da nitko ne smije biti diskriminiran od javnih tijela na bilo kojim osnovama koje uključuju i nacionalno podrijetlo.

19. Ustavni sud podsjeća da prema praksi Europskog suda za ljudska prava, a koju slijedi i Ustavni sud, različito postupanje ne znači a priori diskriminaciju, već se o postojanju diskriminacije može govoriti samo u slučaju kada za različito postupanje ne postoji objektivno i razumno opravdanje. U tom smislu Ustavni sud primjećuje da i članak 25.

Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima garantira svakom građaninu pravo i mogućnost da bez ikakve diskriminacije i *bez neutemeljenih ograničenja* bira i da bude biran na povremenim istinskim, općim, jednakim i tajnim izborima, koji osiguravaju slobodno izražavanje volje birača. Dakle i navedeni članak ukazuje da ograničenja mogu postojati ali da ona moraju biti utemeljena.

20. U svezi s tim Ustavni sud podsjeća da je Europski sud za ljudska prava, a vezano za članak 3. Protokola broj 1 Europske konvencije, zaključio da spomenuta prava nisu apsolutna, da u svojim unutrašnjim pravnim sustavima države ugovornice pravo pojedinca da glasuje i bude biran ograničavaju uvjetima koji u načelu nisu nedozvoljeni, te da one u toj sferi imaju širok stupanj slobodne procjene kao i da je zadaća suda uvjeriti se da ti uvjeti ne *«ograničavaju ova prava do te mjere da ugrožavaju njihovu suštinu i lišavaju ih njihove efektivnosti; da su ovi uvjeti uvedeni kako bi zadovoljili legitiman cilj kojemu se teži; da primijenjena sredstva nisu neproporcionalna»* (vidi Europski sud, *Mathieu-Mohin i Clerfayt protiv Belgije*, presuda od 2. ožujka 1987. godine, stavak 52). Skoro je identičan stav Sud za ljudska prava iznio u i predmetu *Gitonas i ostali protiv Grčke* (presuda od 1. srpnja 1997. godine). Sud za ljudska prava je i u predmetu *Ždanoka protiv Latvije* (odluka od 16. ožujka 2006. godine, predstavka broj 58278/00) konstatirao da se državama ugovornicama u ovoj sferi mora dati određen stupanj slobodne procjene kao i da postoji mnogo načina organiziranja izbornih sustava i mnoštvo raznolikosti u povijesnom razvoju, kulturnoj raznolikosti i političkoj misli unutar Europe, te je na svakoj državi ugovornici to ugraditi u svoju demokratsku viziju (vidi stavak 103), odnosno da je izborna zakonodavstvo potrebno cijeliti u svjetlu političkog razvoja određene zemlje, s tim da karakteristike koje su neprihvatljive u okviru jednog sustava mogu biti opravdane u kontekstu drugog sustava (vidi stavak 115.c). U toj je odluci Sud za ljudska prava, a vezano za pravo kandidiranja na izborima, tzv. «pasivni» aspekt prava na slobodne izbore, zauzeo stav da se nadležnost suda ograničava na ispitivanje izostanka arbitrarnosti u domaćim procedurama koje su dovele do lišavanja neke osobe prava na kandidiranje (vidi stavak 115.e).

21. Ustavni sud smatra da se navedeni zaključci Europskog suda za ljudska prava, premda se oni sa aspekta članka 3. Protokola broj 1 odnose na zakonodavna tijela, mogu analogno primijeniti i na slučaj apelanata. Stoga odredbu članka 8. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, pa dakle i odredbu članka V Ustava Bosne i Hercegovine, treba promatrati u kontekstu diskrecijskog prava države da pri ostvarivanju određenih prava pojedinaca postavi izvjesna ograničenja. Predmetna ograničenja imaju opravdanje u specifičnosti unutarnjeg uređenja Bosne i Hercegovine koje je uspostavljeno Dejtonskim

sporazumom, a čiji je konačni cilj bio uspostava mira i dijaloga između suprotstavljenih strana budući je predmetna odredba u Ustav unesena namjerno i svjesno kako bi članovi Predsjedništva bili iz reda bošnjačkog, hrvatskog i srpskog naroda.

22. Neprijeporno je da odredba članka V Ustava Bosne i Hercegovine, kao i odredba članka 8. Izbornog zakona ima restriktivan karakter u smislu ograničavanja prava građana u pogledu mogućnosti Bošnjaka i Hrvata iz Republike Srpske, odnosno Srbina iz Federacije Bosne i Hercegovine, da se kandidiraju za izbor za člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Međutim svrha tih odredbi je jačanje pozicija konstitutivnih naroda tako da se na razini države kao cjeline osigura da se Predsjedništvo sastoji od predstavnika sva tri konstitutivna naroda. Obzirom na aktualnu situaciju u Bosni i Hercegovini ograničenje nametnuto Ustavom i Izbornim zakonom koje postoji glede prava apelanata, u smislu različitog postupanja sa kandidaturom apelanta u odnosu na kandidaturu drugih kandidata koji su Srbi i koji se neposredno biraju s teritorija Republike Srpske, u ovom je trenutku opravdano budući postoji razumno opravdanje za takvo postupanje. Dakle, s aspekta trenutačnog stanja u BiH i specifičnosti ustavnog uređenja, a imajući u vidu trenutačna ustavna i zakonska rješenja, pobijanim odlukama Suda BiH i SIP nije došlo do povrede prava apelanata iz članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju i članka 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, budući pobijane odluke nisu arbitrarne odnosno utemeljene su na zakonu te, dakle, služe legitimnom cilju, imaju razumno opravdanje te na apelante ne stavljaju pretjeran teret budući je ograničenje prava apelanta proporcionalno cilju šire društvene zajednice u smislu očuvanja uspostavljenog mira, nastavka dijaloga i samim tim stvaranja uvjeta za izmjene navedenih odredbi Ustava Bosne i Hercegovine i Izbornog zakona.

23. Apelanti također smatraju da je pobijanim odlukama povrijeđeno i pravo na jednakost prema zakonu, koja se pripadnicima manjina garantira člankom 4. Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, jer se pripadnici manjina, u konkretnom slučaju Bošnjaci iz Republike Srpske, formalno isključuju iz jedne javne funkcije kao što je Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Ustavni sud podsjeća da se prema Aneksu I Ustava Bosne i Hercegovine Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina primjenjuje u Bosni i Hercegovini. Međutim, Ustavni sud konstatira da Bošnjaci u Republici Srpskoj nemaju status manjine te je pozivanje na povredu prava iz Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina u slučaju apelanata neutemeljeno. Naime, obzirom da je etničko načelo, koje je uspostavljeno u članku V Ustava Bosne i Hercegovine i članku 8. Izbornog zakona, u aktualnoj situaciji u Bosni i Hercegovini opravdan, a budući su pobijane odluke

donesene upravo na temelju tih odredbi, Ustavni sud ne nalazi osnova za usvajanje predmetne apelacije.

24. Obzirom na narav predmeta, odnosno činjenicu da se postupak povodom apelacije tiče izbornih prava, Ustavni je sud, u smislu članka 24. Pravila Ustavnog suda, odlučio povodom apelacije žurno postupati. Međutim, Ustavni sud opaža da je apelantima pobijana odluka dostavljena 14. kolovoza 2006. godine a da je apelacija podnesena 20. rujna 2006. godine, dakle da su apelanti podnijeli apelaciju nakon proteka više od mjesec dana od dana kada im je dostavljena odluka Suda BiH, i to nekoliko dana prije općih izbora u BiH. S tim u svezi Ustavni sud smatra da u situaciji kad se radi o izbornim pravima i apelanti trebaju iskazati veći stupanj ažurnosti i inventivnosti te apelaciju dostaviti što prije kako bi odluke Ustavnog suda, a obzirom na relativno kratke rokove propisane provedbenim propisima Izbornog zakona, bile donesene pravodobno odnosno njima ne bi bio doveden u pitanje cjelokupan izborni proces.

VIII. Zaključak

25. Nema povrede prava apelanata garantiranih Europskom konvencijom, njezinim protokolima i dodatnim sporazumima o ljudskim pravima koji se, prema članku II/2. i Aneksu I Ustava Bosne i Hercegovine, primjenjuju u Bosni i Hercegovini ukoliko su pobijane odluke donesene na temelju zakona kojima su propisana određena ograničenja glede ostvarivanja pojedinih prava budući za različito postupanje postoji objektivno i razumno opravdanje.

26. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

27. Obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije nužno posebice razmatrati prijedlog apelanata za donošenjem privremene mjere.

Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće. Sastavni dio ove odluke su izuzeta mišljenja o neslaganju sutkinja Constance Grewe i Seade Palavrić i izuzeto mišljenje suca Davida Feldmana o slaganju.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

Izuzeto mišljenje suca Ustavnog suda Bosne i Hercegovine Davida Feldmana u predmetu AP 2678/06

1. Ovaj se predmet tiče apelacije podnesene protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine i dviju odluka Središnjeg izbornog povjerenstva kojima je odbijen apelantov zahtjev da bude stavljen na kandidatsku listu za člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine s teritorija Republike Srpske. Apelantova kandidatura je odbijena s obrazloženjem da članak V Ustava Bosne i Hercegovine i članak 8.1. stavak 2. Izbornog zakona predviđaju da član Predsjedništva BiH koji se bira na teritoriju Republike Srpske mora biti Srbin, a apelant je Bošnjak. Apelanti se žale da je to imalo za posljedicu diskriminaciju protiv ne-Srba u Republici Srpskoj.
2. Ustavni je sud u odluci u ovom predmetu odbio apelaciju kao neutemeljenu s obrazloženjem da tretiranje drugog apelanta, iako u tom pogledu manje povoljan nego tretman Srba koji žele da se kandidiraju za člana Predsjedništva s teritorija Republike Srpske, ima razumno i objektivno opravdanje i ne dovodi do kršenja prava na nediskriminaciju iz Ustava Bosne i Hercegovine i Protokola broj 12 na Europsku konvenciju. Manje povoljan tretman se opravdava zbog «specifičnosti unutarnjeg uređenja Bosne i Hercegovine koje je uspostavljeno Dejtonskim sporazumom a čiji je konačan cilj bio uspostava mira i dijalog između suprotstavljenih strana...» (stavak 21 odluke).
3. Slažem se da specifične okolnosti u kojima je Dejtonski sporazum napisan kao i potrebe u to vrijeme mogu ponuditi razumno i objektivno opravdanje za tretman koji bi inače bio diskriminacijski: vidjeti moje izuzeto mišljenje o neslaganju u predmetu *U 13/05* od 26. svibnja 2006. godine. Kao i sutkinja Grewe u njezinom izuzetom mišljenju u ovom predmetu i u predmetu *U 13/05*, smatram opravdanje privremenim a ne stalnim, ali se ipak, s dužnim poštovanjem, ne slažem sa sutkinjom Grewe koja smatra da još uvijek nije došlo vrijeme u kojemu će se država udaljiti od specifičnih potreba koje su diktirale neobičnu arhitekturu države sukladno Dejtonskom sporazumu i Ustavu Bosne i Hercegovine.
4. Međutim, postoji još jedan razlog za moje pridruživanje većinskom mišljenju Ustavnog suda u ovom predmetu. Dok ne dođe vrijeme (ako ikada i dođe) za izmjenu članka V Ustava Bosne i Hercegovine tako da se ukloni različito tretiranje potencijalnih kandidata za člana Predsjedništva, čini mi se član V ne ostavlja nikakav izbor tvorcima Izbornog zakona, Središnjem izbornom povjerenstvu a niti sudovima. Ustavom nije dozvoljeno da zakon, tumačenje ili provedba zakona bude izravno nesuglasno s izričitim

i nedvosmislenim zahtjevima iz članka V Ustava. Da je apelacija usvojena, članak V Ustava ne bi imao nikakve pravne snage. Bio bi beskoristan, sveden na prazne riječi. Prema mojem mišljenju, Ustavni sud, koji je obavezan člankom VI Ustava da «podrži Ustava», ne može donijeti odluku koja stavlja van snage važan dio Ustava. Slažem se da postoje različiti dijelovi Ustava koji izgleda da imaju kontradiktorne vrijednosti i ciljeve, ali ustavi nikada nisu bili logični. Uvijek su oblikovani kontradiktornim vrijednostima i ciljevima, te predstavljaju kompromis između njih. Zadaća Ustavnog suda iz člana VI je primijeniti Ustav, sa svim svojim nedosljednostima, te dati mu pravnu snagu koliko god je to više moguće u raznim okolnostima.

5. Iz ovoga razloga ja bih odbio apelaciju kao neutemeljenu čak i da se nisam složio sa zaključkom većine da postoji objektivno i racionalno opravdanje za različite tretmane. Bez obzira je li opravdan ili ne, različit tretman je uvjetovan člankom V Ustava Bosne i Hercegovine. Međunarodni sud kao što je Evropski sud za ljudska prava možda može odlučiti da ovakvo ustavno reguliranje pitanja biranja članova Predsjedništva krši prava iz Europske konvencije (a ništa iz ovog mojeg mišljenja ne bi trebalo biti uzeto na taj način kao da podržava taj prijedlog u sadašnjim okolnostima). Takav sud nema dužnost podržavati Ustav. Ustavni sud ima izričitu ustavnu obvezu podržavati Ustav i, prema mojem mišljenju, nema ovlasti ostaviti po strani neke njegove dijelove ili ih staviti izvan snage, oslanjajući se na prava koja proističu iz međunarodnog instrumenta preferirajući njih u odnosu na izričite i nedvosmislene uvjete iz samog Ustava.

Sudac
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
David Feldman

Izuzeto mišljenje sutkinje Ustavnog suda Bosne i Hercegovine Constance Grewe u predmetu AP 2678/06

Slažem se s većinskom odlukom Ustavnog suda o dopustivosti apelacije u ovom predmetu (st. 10-13) i s izborom da se povodom apelacije žurno postupa (stavak 24. odluke) obzirom da je apelacija podnesena nekoliko dana prije općih izbora u Bosni i Hercegovini. Također se slažem da različito postupanje predstavlja diskriminaciju samo u slučaju kada za različito postupanje ne postoji objektivno i razumno opravdanje, da vezano za članak 3. Protokola broj 1 Europske konvencije pravo pojedinca da glasuje i bude biran nije apsolutno, da su standardi o ovom pitanju manje striktni nego oni koji se primjenjuju sukladno čl. 8-11. Europske konvencije i da se osobito mora uzeti u obzir politička «evolucija» zemlje (stavak 19).

Međutim, uz sve dužno poštovanje, ne slažem se sa zaključkom da ne postoji povreda apelantovih prava garantiranih Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, njezinim protokolima i dodatnim sporazumima za ljudska prava zbog «objektivnog i razumnog opravdanja za različito postupanje».

Većina se pozvala na odluku u predmetu *U 13/05* u kojemu sam već dala svoje izuzeto mišljenje o neslaganju. Naime, kao i u predmetu *U 13/05*, smatram da je odbijanje da se kandidat gosp. Ilijaz Pilav stavi na listu kandidata za člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine nekompatibilno s člankom 1. Protokola broj 12 Europske konvencije i člankom 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima koji garantira svakom građaninu pravo i mogućnost da bez ikakve diskriminacije i *bez neutemeljenih ograničenja* bira i bude biran. Za razliku od većinskog mišljenja (stavak 22), meni izgleda da trenutačna situacija u Bosni i Hercegovini ne opravdava, u ovom momentu, različito postupanje prema apelantu u odnosu na druge кандидате koji su Srbi i koji se izravno biraju s teritorija Republike Srpske niti to različito postupanje služi legitimnom cilju kao što je očuvanje mira, nastavak dijaloga ili stvaranje uvjeta za izmjene i dopune odredaba Ustava BiH i Izbornog zakona. Iako dijelim mišljenje sa sućem Feldmanom iznesenom u njegovom izuzetom mišljenju o slaganju da država BiH još uvijek nije završila proces tranzicije, da je još uvijek u specifičnoj situaciji koja zahtijeva specifične mjere, ja ipak smatram da je struktura Dejtonskog sporazuma promjenljiva i da se mora prilagoditi različitim fazama «evolucije» kroz koju prolazi Bosna i Hercegovina. Ustavna specifičnost Bosne i Hercegovine je predstavljena multietničkim karakterom države i

javnih institucija. Ustavni je sud u svojoj odluci u predmetu *U 5/98* («*Službeni glasnik BiH*» broj 36/00) precizirao tu multietničnost ustanovljenu Dejtonskim sporazumom, naglašujući jednakost svih konstitutivnih naroda u oba entiteta i isključujući status manjine bilo kojeg konstitutivnog naroda u bilo kojem entitetu.

Logičnost ove odluke ukazuje na multietnički sastav Predsjedništva **bez uplitanja** teritorijalnog načela, obzirom da su tri konstitutivna naroda jednaka na čitavom teritoriju Bosne i Hercegovine (vidjeti moje izuzeto mišljenje u predmetima *U 13/05* i *AP 35/03*). Naime, upravo posebna kombinacija etničke i teritorijalne strukture vodi do neopravdane diskriminacije, budući teritorijalno pitanje u izborima za predsjednika rezultira etničkom podjelom materijaliziranom isključenjem prava Srba koji žive na teritoriju Federacije i Hrvata i Bošnjaka koji žive na teritoriju Republike Srpske, da budu birani. Ova kombinacija nije sukladna cilju Dejtonskog sporazuma, a to je multietnička država, kao ni načelu jednakosti konstitutivnih naroda u oba entiteta koje potvrđuje da Srbi u Federaciji, te Bošnjaci i Hrvati koji žive u Republici Srpskoj ne uživaju status manjine.

Stoga je jedini legitimni cilj koji je primjeren trenutačnoj situaciji u Bosni i Hercegovini isključenje teritorijalnog načela kod izbora za predsjednika. Jedino takvo rješenje može biti razumno opravdanje za različito postupanje i bilo bi sukladno uvjetima iz članka 1. Protokola broj 12 koji predviđa da će se uživanje svih prava određenih zakonom osigurati bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi i iz članka 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Drugim riječima, različito postupanje koje je predmet apelacije nije opravdano objektivno a niti proporcionalno.

Također se ne slažem sa stavom suca Feldmana iz točke 4. njegovog mišljenja. Europska konvencija i dodatni protokoli su, u najmanju ruku, u istom rangu kao i Ustav BiH. Ustavni je sud naveo da je Ustav Bosne i Hercegovine usvojen kao članak 4. Mirovnog sporazuma. Slijedi da ne može biti konflikta i mogućeg spora između Sporazuma i Ustava koji zajedno čine pravnu cjelinu. Ovo znači da Ustavni sud pridaje istu važnost Mirovnom sporazumu i aneksima i stoga, u slučaju konflikta normi, predmet može biti samo riješen metodom sistematskog tumačenja. Dalje, odredbe članka II/2, II/3. i X/2. Ustava postavljaju poštivanje ljudskih prava i Europske konvencije među glavne nositelje ustavnog poretka u Bosni i Hercegovini, koji imaju prioritet nad svim drugim zakonima i ne mogu se ograničiti čak ni ustavnim izmjenama.

Ustavni sud u svojoj ulozi podržavanja Ustava mora uzeti u obzir sve ove elemente kao i pravnu «evoluciju» kako bi garantirao konkretna i učinkovita prava. Stoga se članak

V/1. Ustava mora uzeti u obzir u svjetlu članka II i X Ustava i članka 1. Protokola broj 12 Europske konvencije. Ustavni sud ne može, dakako, zamijeniti niti izmijeniti sadašnji Ustav, ali može zahtijevati da Parlament uskladi tekst s uvjetima međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine.

Sutkinja
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Constance Grewe

**Izuzeto mišljenje sutkinje Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine Seade Palavrić u predmetu 2678/06**

Na temelju članka 41. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05) pridružujem se Izuzetom mišljenju sutkinje Constance Grewe, oprečno odluci Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u predmetu broj AP 2678/06 od 29. rujna 2006. godine.

Sutkinja
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Seada Palavrić

Предмет број АП 1226/05

**РЈЕШЕЊЕ О
НЕИЗВРШЕЊУ**

Рјешење од 17. новембра 2007.

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву у предмету број АП 1226/05, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 3 и члана 74 став 6 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 60/05), у саставу:

Хатица Хациосмановић, предсједница

David Feldman, потпредсједник

Миодраг Симовић, потпредсједник

Валерија Галић, потпредсједница

Tudor Pantiru, судија

Мато Тадић, судија

Јово Росић, судија

Constance Grewe, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 18. новембра 2006. године донио је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Утврђује се да Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине и Влада Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине нису извршили Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине број АП 1226/05 од 23. фебруара 2006. године.

Утврђује се да Влада Републике Српске није у потпуности извршила Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине број АП 1226/05 од 23. фебруара 2006. године.

У складу с чланом 74 став 6 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, ово рјешење доставља се Тужилаштву Босне и Херцеговине.

Рјешење објавити у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине», «Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине», «Службеном гласнику Републике Српске» и «Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине».

Образложење

1. Уставни суд Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) је Одлуком број АП 1226/05 од 23. фебруара 2006. године усвојио апелације Слађане Лeko и других (у даљњем тексту: апеланти). Овом одлуком Уставни суд је утврдио да су повријеђена уставна права апеланата на забрану подвргавања нехуманом поступку и права на приватан и породични живот из чл. II/3б) и II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чл. 3 и 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), те наложио Савјету министара Босне и Херцеговине, Влади Федерације Босне и Херцеговине и Влади Републике Српске да преко својих комисија које су надлежне за тражење лица која су нестала хитно и без даљњег одлагања апелантима доставе све информације које су доступне и расположиве о члановима њихових породица који су нестали у току рата на подручју Босне и Херцеговине. Такође је наложено странама из члана 15 став 3 Закона о несталим лицима («Службени гласник Босне и Херцеговине» број 50/04) да без даљњег одлагања обезбиједи да оперативно функционишу институције које су основане у складу са Законом о несталим лицима, тј. Института за нестала лица, Фонда за помоћ породицама несталих лица у Босни и Херцеговини и Централне евиденције несталих лица у Босни и Херцеговини, а у складу са ставом 4 изреке Одлуке Уставног суда број АП 129/04 од 27. маја 2005. године и АП 228/04 од 13. јула 2005. године («Службени гласник Босне и Херцеговине» бр. 58/05 и 80/05). Одлуку која је наведена Уставни суд је доставио на имплементацију Савјету министара Босне и Херцеговине, Влади Федерације Босне и Херцеговине, Влади Републике Српске и Влади Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине и наложио да у року од шест мјесеци од дана када је достављена одлука обавијесте Уставни суд о мјерама које су предузете.

2. Влада Федерације Босне и Херцеговине и Савјет министара Босне и Херцеговине су 24. марта 2006. године, а Влада Републике Српске и Влада Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине 27. марта 2006. године, примили Одлуку Уставног суда број АП

1226/05 од 23. фебруара 2006. године, од када је и почео да тече рок у ком треба да се изврши та одлука.

3. Уставни суд констатује да је рок да се изврши Одлука број АП 1226/05 од 23. фебруара 2006. године истекао 24, односно 27. септембра 2006. године.

4. Влада Републике Српске и МУП Републике Српске су 29. септембра 2006. године доставили на увид копије обавјештења која су прослиједили породицама несталих, као и Информацију о извршавању Одлуке Уставног суда у предмету број АП 1226/05, Леко и др. од 23. фебруара 2006. године.

5. Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине и Влада Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине нису доставили информације о извршењу одлуке која је наведена.

6. Уставни суд је у својој одлуци број АП 1226/05 од 23. фебруара 2006. године одредио начин и рок како да се изврши та одлука. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће. Такође, сходно члану 74 став 1 Правила Уставног суда, коначне и обавезујуће одлуке Уставног суда дужно је да поштује свако физичко и правно лице, а сходно ставу 2 истог члана, сви органи власти су дужни, у оквиру својих надлежности које су утврђене уставом и законом, да спроводе одлуке Уставног суда.

7. На основу достављених обавјештења и Информације Владе Републике Српске и МУП-а Републике Српске, Уставни суд закључује да је Влада Републике Српске само дјелимично извршила његову одлуку број АП 1226/05 од 23. фебруара 2006. године, у смислу да је апелантима доставила све информације које су доступне и расположиве о члановима њихових породица који су нестали у току рата на подручју Босне и Херцеговине. Такође, Уставни суд закључује да Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине и Влада Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине нису извршили Одлуку број АП 1226/05, јер нису апелантима доставили све информације које су доступне и расположиве о члановима њихових породица који су нестали у току рата на подручју Босне и Херцеговине. Сем тога, Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине, Влада Републике Српске и Влада Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине нису обезбиједили да оперативно функционишу институције које су сноване у складу са Законом о несталим лицима, тј. Институт за нестала лица, Фонд за помоћ породицама

несталих лица у Босни и Херцеговини и Централна евиденција несталих лица у Босни и Херцеговини.

8. На основу изложеног, а у складу с чланом 74 став 6 Правила Уставног суда, Уставни суд утврђује да Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине и Влада Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине нису извршили коначну и обавезујућу одлуку Уставног суда број АП 1226/05 од 23. фебруара 2006. године. Такође, Уставни суд утврђује да Влада Републике Српске није у потпуности извршила Одлуку Уставног суда број АП 1226/05 од 23. фебруара 2006. године.

9. У складу с чланом 74 став 6 Правила Уставног суда, ово рјешење доставља се надлежном Тужилаштву Босне и Херцеговине.

10. На основу члана 74 став 6 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву овог рјешења.

11. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић

Nadležnost - VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine
Nadležnost - VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine
Надлежност - VI/3c) Устава Босне и Херцеговине

Predmet broj U 17/06

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine za ocjenu usaglašenosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda čl. 152, 153, 154, 155, 156. i 157. Zakona o prekršajima kojima se povređuju federalni propisi.

Odluka od 29. septembra 2006. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu u predmetu broj **U 17/06**, rješavajući zahtjev **Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine**, na osnovu člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

David Feldman, potpredsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Mato Tadić, sudija

Jovo Rosić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 29. septembra 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Utvrđuje se da čl. 152, 153, 154, 155, 156. i 157. Zakona o prekršajima kojima se povređuju federalni propisi («Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine» br. 9/96 i 29/00) nisu u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, u skladu sa članom 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da u roku od šest mjeseci od dana objavljivanja ove odluke u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» čl. 152, 153, 154, 155, 156. i 157. Zakona o prekršajima kojima se povređuju federalni propisi («Službene novine Federacije Bosne

i Hercegovine« br. 9/96 i 29/00) uskladi sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine se nalaže, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da u roku od šest mjeseci od dana objavljivanja ove odluke u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

Obrazloženje

I. Uvod

1. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva) podnio je 5. jula 2006. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu usaglašenosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) čl. 152, 153, 154, 155, 156. i 157. Zakona o prekršajima kojima se povređuju federalni propisi («Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine» br. 9/96 i 29/00, u daljnjem tekstu: osporeni zakon).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda, od Predstavničkog doma i Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine zatraženo je 1. septembra 2006. godine da dostave odgovore na zahtjev.

3. Predstavnički dom je 6. septembra 2006. godine zatražio da se produži rok za dostavu odgovora. Dom naroda nije dostavio odgovor na zahtjev.

4. Na osnovu člana 25. Pravila Ustavnog suda, 11. septembra 2006. godine Predstavničkom domu je odobreno produženje roka za dostavljanje odgovora na zahtjev.

5. Predstavnički dom nije dostavio odgovor na zahtjev nakon što je 21. septembra 2006. godine istekao produženi rok za dostavljanje odgovora.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

6. Podnosilac zahtjeva je naveo da su pred tim sudom u toku postupci po zahtjevu za sudsku zaštitu u predmetima tog suda broj Pvl-32/04 u pravnoj stvari «Tuzla-transport» i Seada Smajlovića iz Tuzle, zbog prekršaja iz člana 52. st. 1. i 2. tačka 2. Zakona o porezu na promet, protiv Rješenja Federalnog vijeća za prekršaje u Sarajevu broj PŽ-313/04 od 11. maja 2004. godine i u predmetu broj Pvl-20/05 u pravnoj stvari «Una-banke» d.o.o. Bihać, zbog prekršaja iz člana 91. Zakona o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine, protiv Rješenja Federalnog vijeća za prekršaje u Sarajevu broj PŽ-63/05 od 27. aprila 2005. godine.

7. Dalje, podnosilac zahtjeva je naveo da je pravni osnov za podnošenje zahtjeva za sudsku zaštitu zasnovan na odredbama čl. 152-157. osporenog zakona. Članom 157. osporenog zakona, kako je navedeno u zahtjevu, propisano je da se u pogledu postupka po zahtjevu za sudsku zaštitu shodno primjenjuju odgovarajuće odredbe koje reguliraju postupak po zahtjevu za vanredno preispitivanje pravosnažne presude zakona o krivičnom postupku koji se primjenjuje na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. U vrijeme donošenja osporenog zakona na snazi je bio Zakon o krivičnom postupku SFRJ, koji je naknadno preuzet kao zakon Bosne i Hercegovine. U glavi XXIV ovog zakona, u kojoj su bili propisani vanredni pravni lijekovi, bilo je propisano i vanredno preispitivanje pravosnažne presude u čl. 425-429. U Zakonu o krivičnom postupku koji je stupio na snagu 1998. godine u Federaciji Bosne i Hercegovine i kojim je stavljen van snage preuzeti Zakon o krivičnom postupku SFRJ nije bio propisan vanredni pravni lijek – zahtjev za vanredno preispitivanje pravosnažne presude. Također, ni u Zakonu o krivičnom postupku koji je trenutno na snazi u Federaciji Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije BiH» br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04 i 28/05, u daljnjem tekstu: ZKPFBiH) nema tog vanrednog pravnog lijeka, pa samim tim ni propisanog postupka za postupanje prema tom pravnom lijeku. Podnosilac zahtjeva smatra da je ovakva pravna situacija u kojoj jedan zakon predviđa određeno pravno sredstvo, odnosno omogućuje pristup sudu, a pri tom upućuje na zakon koji ne sadrži odredbe o postupku ostvarenja tog sredstva nije kompatibilna sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije. Podnosilac zahtjeva, prema članu VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, zatražio je od Ustavnog suda da odluči da li su čl. 152-157. osporenog zakona, o čijem važenju

ovisi odluka tog suda u predmetima br. Pvl-32/04 i Pvl-20/05, kompatibilni sa navedenim odredbama Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije.

8. Podnosilac zahtjeva je naveo i to da je identična situacija i u primjeni čl. 158-161. osporenog zakona kojima je predviđen pravni lijek zahtjev za zaštitu zakonitosti, pri čemu se u članu 161. osporenog zakona upućuje da će se u pogledu postupka za rješavanje o zahtjevu za zaštitu zakonitosti shodno primjenjivati odgovarajuće odredbe zakona o krivičnom postupku koji se primjenjuje na teritoriji Federacije BiH, a stupanjem na snagu ZKPFBiH nije predviđeno postojanje vanrednog pravnog lijeka – zahtjeva za zaštitu zakonitosti. Podnosilac zahtjeva je naveo da u ovom trenutku nema nijedan predmet koji se vodi u skladu sa odredbama čl. 158-161. osporenog zakona, ali samo načelno ukazuje na potencijalno identičan problem.

IV. Relevantni propisi

9. Zakon o prekršajima kojima se povređuju federalni propisi («Službeni glasnik Federacije BiH» broj 9/96)

«Član 152.

Zahtjev za sudsku zaštitu dopušten je protiv rješenja o prekršaju koje je donijelo Federalno vijeće.

Zahtjev za sudsku zaštitu može podnijeti kažnjeni, zakonski zastupnik kažnjenog, odnosno njegov branilac.

Ako je izrečena zaštitna mjera oduzimanja predmeta čiji vlasnik nije kažnjen, vlasnik predmeta može podnijeti zahtjev za sudsku zaštitu samo u pogledu odluke o toj mjeri.

O zahtjevu za sudsku zaštitu rješava Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine.

Zahtjev za sudsku zaštitu ne odgađa izvršenje rješenja, ali na zahtjev kažnjenog Vrhovni sud može narediti nadležnom federalnom organu da odgodi, odnosno prekine izvršenje rješenja dok ne odluči o zahtjevu, ako ima osnova iz kojih se može zaključiti da će se udovoljiti zahtjevu.

Član 153.

Zahtjev za sudsku zaštitu može se izjaviti protiv rješenja Federalnog vijeća donesenog u drugom stepenu kojim je pravnom licu ili imaocu radnje izrečena novčana kazna više od 1.000 DM, a odgovornom licu ili drugom pojedincu – više od 500 DM ili ako je izrečena

zaštitna mjera oduzimanja predmeta čija vrijednost prelazi 3.000 DM ili je oduzeta imovinska korist u vrijednosti više od 3.000 DM, u sljedećim slučajevima:

- 1) ako je rješenjem o prekršaju povrijeđen materijalni propis;
- 2) ako je u prekršajnom postupku učinjena povreda odredaba postupka koja je utjecala ili je mogla utjecati na zakonito i pravilno donošenje rješenja o prekršaju (bitna povreda postupka);
- 3) ako je činjenično stanje nepotpuno utvrđeno ili ako je iz utvrđenih činjenica izveden nepravilan zaključak u pogledu činjeničnog stanja.

Član 154.

Zahtjev za sudsku zaštitu podnosi se u roku od osam dana od dana prijema rješenja o prekršaju donesenog u drugom stepenu.

Zahtjev za sudsku zaštitu predaje se pismeno organu koji je donio rješenje o prekršaju u prvom stepenu, koji će bez odgađanja taj zahtjev, zajedno sa spisima, dostaviti Vrhovnom sudu.

Član 155.

Vrhovni sud odlučuje o zahtjevu za sudsku zaštitu u nejavnoj sjednici, u vijeću sastavljenom od trojice sudija.

Ako je prijavu za pokretanje prekršajnog postupka podnio tužilac ili drugi organ, Vrhovni sud će, prije zakazivanja sjednice Vijeća, primjerak zahtjeva za sudsku zaštitu, zajedno sa spisima, dostaviti federalnom tužiocu, koji je dužan da ih bez odgađanja razmotri i u roku od 15 dana od dana prijema spisa vrati tom sudu sa svojim pismenim prijedlogom ili obavještenjem da će prijedlog staviti na sjednicu Vijeća.

Sjednica Vijeća može se održati i bez prisustva uredno pozvanog federalnog tužioca.

Član 156.

Vrhovni sud će ukinuti rješenje o prekršaju ako utvrdi da je zahtjev za sudsku zaštitu osnovan.

Ako Vrhovni sud utvrdi da je povrijeđen materijalni propis, a utvrđeno činjenično stanje pruža pouzdan osnov za donošenje drugačijeg rješenja, može donijeti odluku kojom se preinačava drugostepeno rješenje.

Član 157.

U pogledu postupka za rješavanje o zahtjevu za sudsku zaštitu shodno se primjenjuju odgovarajuće odredbe o zahtjevu za vanredno preispitivanje pravosnažne presude zakona o krivičnom postupku koji se primjenjuje na teritoriji Federacije.»

10. Zakon o krivičnom postupku («Službeni list SFRJ» br. 26/86, 74/87 i 3/90)

«Član 419. st. 1. i 2.

O zahtjevu za zaštitu zakonitosti sud odlučuje u sjednici.

Prije nego što predmet bude iznesen na rješavanje sudija određen za izvjestioca može po potrebi da pribavi obavještenje o istaknutim povredama zakona.

Član 420.

Pri rješavanju o zahtjevu za zaštitu zakonitosti sud će se ograničiti samo na ispitivanje povreda zakona na koje se javni tužilac poziva u svom zahtjevu.

Ako sud nađe da razlozi zbog kojih je donio odluku u korist osuđenog postoje i za kojeg od saoptuženih u pogledu kojeg nije podignut zahtjev za zaštitu zakonitosti, postupit će po službenoj dužnosti kao da takav zahtjev postoji.

Ako je zahtjev za zaštitu zakonitosti podignut u korist osuđenog, sud je pri donošenju odluke vezan zabranom propisanom u članu 378. ovog zakona.

Član 425. stav 1.

Osuđeni koji je pravosnažno osuđen na kaznu zatvora ili maloljetničkog zatvora može podnijeti zahtjev za vanredno preispitivanje pravosnažne presude zbog povrede zakona u slučajevima predviđenim ovim zakonom.

Član 429.

U pogledu zahtjeva za vanredno preispitivanje pravosnažne presude shodno će se primjenjivati odredbe člana 419. st. 1. i 2, čl. 420, 421, člana 422. st. 1. i 2. i člana 423. ovog zakona.»

11. Zakon o krivičnom postupku («Službene novine Federacije BiH» broj 43/98)

«XXIV VANREDNI PRAVNI LIJEKOVI

1. Ponavljanje postupka

...

2. Zahtjev za zaštitu zakonitosti.»

12. **Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** («Službene novine Federacije BiH« br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04 i 28/05)

«GLAVA XXIV
VANREDNI PRAVNI LIJEK
PONAVLJANJE POSTUPKA

Član 340.

Krivični postupak koji je dovršen pravosnažnim rješenjem ili pravosnažnom presudom može se na zahtjev ovlaštenog lica ponoviti samo u slučajevima i pod uvjetima predviđenim u ovom zakonu.»

13. **Zakon o prekršajima Federacije Bosne i Hercegovine** («Službene novine Federacije BiH« broj 31/06)

«Član 84.

Prijelazne odredbe vezane za postupak

U postupcima u kojima je do dana početka primjene ovog zakona izjavljen vanredni pravni lijek ili je bio u toku rok za vanredni pravni lijek i u njemu izjavljen vanredni pravni lijek, postupak će nastaviti i dovršiti sud mjerodavan po ranijem zakonu i po postupku iz ranijeg zakona, osim po zahtjevu za ponavljanje postupka, koji će nastaviti i dovršiti mjerodavni općinski sud.»

V. Dopustivost

14. Zahtjev je podnesen u skladu sa članom VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, koji glasi:

«c) Ustavni sud je nadležan u pitanjima koja mu je proslijedio bilo koji sud u Bosni i Hercegovini u pogledu toga da li je zakon, o čijem važenju njegova odluka ovisi, kompatibilan sa ovim ustavom, sa Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i

osnovnih sloboda i njenim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine, ili u pogledu postojanja ili domašaja nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.»

15. Zahtjev za ocjenu ustavnosti osporenog zakona podnio je podnosilac zahtjeva čija odluka u postupku po zahtjevu za sudsku zaštitu protiv odluka Federalnog vijeća za prekršaje zavisi od ocjene ustavnosti osporenog zakona. U slučaju kompatibilnosti osporenog zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom podnosilac zahtjeva bi trebalo da nastavi prekinuti postupak. S obzirom na to da je pitanje ustavnosti osporenog zakona od odlučujućeg značaja za tok postupaka po zahtjevu za sudsku zaštitu koji se vode pred podnosiocem zahtjeva, Ustavni sud smatra da predmetni slučaj zadovoljava i ovaj dio dopustivosti.

16. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 17. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv, zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, i da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 17. stav 1. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

17. Podnosilac zahtjeva smatra da odredbe o zahtjevu za sudsku zaštitu osporenog zakona nisu u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, jer je u tim odredbama propisano pravno sredstvo kojim se omogućuje pristup sudu, ali nije propisan postupak za postupanje po tom pravnom sredstvu, odnosno u osporenim odredbama se upućuje na postupak po vanrednom pravnom lijeku u krivičnom postupku koji ne postoji u važećem zakonu o krivičnom postupku. Na taj način je onemogućen pristup sudu u postupcima po zahtjevu za sudsku zaštitu u prekršajnim postupcima.

18. S obzirom na to da se pokrenuto pitanje odnosi na pravo na pravično suđenje, Ustavni sud će ispitati saglasnost čl. 152-157. osporenog zakona sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. Evropske konvencije.

Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.»

Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

«(1) Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]»

19. Pitanje koje je pokrenuto predmetnim zahtjevom odnosi se na jedan od aspekata prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, i to prava na pristup sudu. U principu, pravo na pristup sudu u krivičnim predmetima, odnosno predmetima koji imaju karakteristike krivičnih predmeta podrazumijeva da «optuženo» lice ima pravo tražiti da se njegov predmet rješava na sudu koji ispunjava zahtjeve člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

20. S obzirom na to da se u konkretnom slučaju radi o postupku po vanrednom pravnom lijeku, postavlja se pitanje da li pravo na pristup sudu podrazumijeva i postupak po tom pravnom lijeku. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje na praksu Evropskog suda za ljudska prava prema kojoj se pravo žalbe višem sudu ne podrazumijeva u smislu člana 6. Evropske konvencije, ali ako je žalba omogućena i ako je bila podnesena i pozvan sud tog stepena da «utvrdi» činjenice, prvi stav člana 6. Evropske konvencije je primjenjiv (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava od 17. januara 1970. godine, *Delcourt*, A.11, str. 14-15, presudu od 22. februara 1984. godine, *Sutter*, A.74, str. 13). Zahtjev za sudsku zaštitu je, kao vanredni pravni lijek, propisan zakonom i nadležni sud, u konkretnom slučaju Vrhovni sud, može utvrđivati činjenice i na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja donijeti drugačiju odluku u smislu člana 156. stav 2. osporenog zakona.

21. Sljedeće pitanje na koje Ustavni sud treba dati odgovor, a tiče se primjenjivosti člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jeste da li je ovaj član primjenjiv na predmete koji prema svom karakteru nisu krivični, odnosno u kojima se ne utvrđuje «krivična optužba» u formalno-pravnom smislu, kao što je to slučaj u postupcima u vezi sa kojima je podnosilac zahtjeva pokrenuo ovaj postupak. U svojim prijašnjim odlukama, u kojima je tumačio primjenjivost člana 6. stav 1. Evropske konvencije na postupke u kojima se utvrđivala odgovornost za prekršaje, Ustavni sud je zaključio da formalna priroda djela, tj. njegovo određivanje kao prekršaja ili krivičnog djela, ne određuje primjenjivost člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Tom prilikom Ustavni sud je ukazao na praksu Evropskog suda za ljudska prava prema kojoj «krivična optužba» ima autonomni koncept, tj. neko djelo koje

je u domaćem zakonu klasificirano kao prekršaj može, ipak, pokrenuti pitanje krivične optužbe u smislu člana 6. stav 1. ako je suštinski karakter legislativne sheme prema svojoj prirodi prije krivični nego građanski – da bi se osiguralo da država ne može izbjeći obavezu da omogući pravično saslušanje jednostavnim klasificiranjem nekog djela prekršajnim u svom zakonodavstvu (vidi Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj *U 106/03*, objavljenu u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 23/05 od 19. aprila 2005. godine). Ustavni sud u navedenim predmetima je zaključio da se radilo o postupcima koji su prema svom karakteru bili krivični u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

22. U odluci broj *U 106/03*, na koju je ukazano u prethodnom stavu, te u prijašnjoj odluci broj *U 19/00* (vidi Odluku Ustavnog suda od 4. maja 2001. godine, objavljenu u «Službenom glasniku Federacije Bosne i Hercegovine» broj 27/01) predmet analize Ustavnog suda je bilo pitanje da li postupci pred upravnim organima koji se vode u skladu sa relevantnim zakonima o prekršajima zadovoljavaju uvjete predviđene članom 6. stav 1. Evropske konvencije, odnosno da li je nužno da lica čija se prava i obaveze utvrđuju u tim postupcima imaju sudsku zaštitu u odnosu na odluke upravnih organa. Zaključak Ustavnog suda je bio da ni prvostepeni ni drugostepeni prekršajni organi ne ispunjavaju zahtjeve iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije u vezi sa «nezavisnim i nepristrasnim, zakonom uspostavljenim sudom» radi «utvrđivanja krivične optužbe». Također je zaključeno da relevantni propisi ne predviđaju nezavisan i nepristrasan sud u konkretnom slučaju (vidi, *mutatis mutandis*, odluku broj *U 106/03*, str. 10. stav 28). Ustavni sud je zaključio da se u konkretnim slučajevima radilo o problemu kvaliteta zakona, jer je zakonodavac propustio da predvidi sudsku zaštitu pune jurisdikcije barem u jednom stepenu, kako to nalažu ustavni standardi (vidi odluku broj *U 106/03*, str 11, stav 32).

23. S obzirom na izneseno, može se zaključiti da postupci povodom kojih je podnesen predmetni zahtjev zadovoljavaju kriterije prihvatljivosti iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

24. Podnosilac zahtjeva smatra nesaglasnim sa principom pristupa sudu, kao jednim od osnovnih principa prava na pravično suđenje, odredbe o zahtjevu za sudsku zaštitu osporenog zakona prema kojima je omogućeno pravno sredstvo, ali nije omogućeno i njegovo efektivno korištenje s obzirom na nepostojanje relevantnih odredaba o postupku po tom pravnom sredstvu.

25. S ciljem utvrđivanja da li je osporenim zakonom osigurano ostvarenje prava na pristup sudu, Ustavni sud će analizirati relevantne odredbe.

26. U osporenom zakonu, u čl. 152-156, propisani su uvjeti i način podnošenja zahtjeva za sudsku zaštitu. U članu 157. osporenog zakona propisano je da se u pogledu postupka za rješavanje o zahtjevu za sudsku zaštitu shodno primjenjuju odgovarajuće odredbe o zahtjevu za vanredno preispitivanje pravosnažne presude zakona o krivičnom postupku koji se primjenjuje na teritoriji Federacije. U Federaciji Bosne i Hercegovine se primjenjuje Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, koji je stupio na snagu 2003. godine, u kojem je propisan samo jedan vanredni pravni lijek – ponavljanje postupka. Taj zakon ne sadrži odredbe o postupku po zahtjevu za vanredno preispitivanje pravosnažne presude, niti po zahtjevu za zaštitu zakonitosti na koji upućuje član 157. osporenog zakona. Zakonodavac nije uzeo u obzir ovu novonastalu pravnu situaciju nakon stupanja na snagu novog zakona o krivičnom postupku i nije izvršio izmjenu, odnosno dopunu osporenog zakona.

27. U Federaciji Bosne i Hercegovine 29. juna 2006. godine stupio je na snagu novi Zakon o prekršajima Federacije Bosne i Hercegovine, u čijem članu 83. je predviđeno da osporeni zakon prestaje da važi danom početka primjene novog zakona. U članu 84. Zakona o prekršajima Federacije Bosne i Hercegovine propisano je da će postupke po vanrednim lijekovima do dana stupanja snagu tog zakona dovršiti sud koji je bio nadležan prema prijašnjem zakonu i po postupku iz prijašnjeg zakona. Iz prethodne odredbe nesporno proizlazi da se, iako je osporeni zakon stavljen van snage, još uvijek primjenjuju čl. 152-157. osporenog zakona. Međutim, zakonodavac ni prilikom donošenja novog zakona o prekršajima nije uzeo u obzir činjenicu da više nisu na snazi odredbe o postupku po pravnom lijeku na koje upućuje član 157. osporenog zakona i da stoga ne postoje odredbe o postupku po ovom vanrednom pravnom lijeku prema kojima bi nadležni sud postupao.

28. Ustavni sud smatra da je, uzimajući u obzir relevantne pozitivne zakonske propise, čl. 152-157. osporenog zakona propisana samo formalna mogućnost izjavljivanja vanrednog pravnog lijeka – zahtjeva sa sudsku zaštitu. Međutim, ovim odredbama nije propisan efektivan sudski postupak po ovom pravnom lijeku, čime je narušen princip pravne sigurnosti koji podrazumijeva da država mora propisati jasne i precizne norme, koje će učiniti dostupnima svima, kako bi građani mogli uskladiti svoje ponašanje sa tim normama, a nadležni organi prema njima postupati i omogućiti građanima ostvarenje njihovih ustavnih prava, među kojima i pravo pristupa sudu u okviru prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Ustavni sud ponavlja da u postupcima koji se vode prema osporenom zakonu tek korištenje navedenog vanrednog pravnog lijeka omogućava «utvrđivanje krivične optužbe» od suda

u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije, jer prije toga postupak vode organi koji nemaju atribute «suda».

29. S obzirom na navedeno, Ustavni sud zaključuje da odredbe čl. 152-157. osporenog zakona nisu saglasne sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije.

VII. Zaključak

30. Ustavni sud je zaključio da čl. 152-157. Zakona o prekršajima kojima se povređuju federalni propisi nisu saglasni sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, jer propisuju samo formalnu mogućnost izjavljivanja vanrednog pravnog lijeka – zahtjeva sa sudsku zaštitu, ali ne i efektivan sudski postupak prema ovom pravnom lijeku. Na taj način je narušen princip pravne sigurnosti, a također je i onemogućeno ostvarenje prava na pristup sudu, kao jednog od osnovnih prava iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, imajući u vidu da se u postupcima koji se vode prema osporenom zakonu tek korištenjem zahtjeva za sudsku zaštitu omogućava «utvrđivanje krivične optužbe» od suda u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

31. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

32. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović

REGISTRI ODLUKA

РЕГИСТРИ ОДЛУКА

Registar odluka po nadležnosti

1. član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine

1.1. Predmet broj U 19/06

ODLUKA O PRIVREMENOJ MJERI od 17. novembra 2006. godine

Zahtjev Muhameda Ibrahimovića, predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, i 36 poslanika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine za donošenje privremene mjere, a u vezi sa zahtjevom o ocjeni usaglašenosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine Okvirnog zakona o privatizaciji preduzeća i banaka u Bosni i Hercegovini i Zakona o privatizaciji državnog kapitala u preduzećima, te s tim u vezi i Odluke o donošenju posebnog privatizacionog programa za preduzeće «TELEKOM SRPSKE» ad Banja Luka

strana 15

1.2. Predmet broj U 16/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 29. septembra 2006. godine

Zahtjev Zvonimira Carla Comparija za ocjenu ustavnosti Zakona o otkupu nacionaliziranih stanova koji je Dom naroda Parlamenta Federacije BiH usvojio 21. juna 2006. godine

strana 21

1.3. Predmet broj U 4/04 od 18. novembra 2006. godine

DRUGA DJELIMIČNA ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Zahtjev Sulejmana Tihića, u vrijeme podnošenja zahtjeva predsjedavajućeg Predsjedništava Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti čl. 1. i 2. Zakona o grbu i zastavi Federacije Bosne i Hercegovine, čl. 1, 2. i 3. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske, čl. 2. i 3. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne i čl. 1. i 2. Zakona o slavama i svetkovinama

strana 25

2. član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine

2.1. Predmet broj AP 1785/06

ODLUKA O PRIVREMENOJ MJERI od 12. septembra 2006. godine

Zahtjev Abduladhima Maktoufa za donošenje privremene mjere, a u vezi sa apelacijom podnesenom protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj KPŽ-32/05 od 4. aprila 2006. godine i Presude Suda BiH broj K-127/04 od 1. jula 2005. godine

strana 59

2.2. Predmet broj AP 2849/06

ODLUKA O PRIVREMENOJ MJERI od 9. novembra 2006. godine

Zahtjev Merime Kovačević za donošenje privremene mjere, a u vezi sa apelacijom

podnesenom protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj KŽ-324/05 od 14. septembra 2006. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj K-4/04 od 21. aprila 2005. godine

strana 67

2.3. Predmet broj AP 1296/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 20. oktobra 2006. godine

Apelacija Nijaza Imamovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-93/04 od 10. marta 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj GŽ-605/03 od 30. oktobra 2003. godine

strana 73

2.4. Predmet broj AP 2499/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 20. oktobra 2006. godine

Apelacija Željka Mejakića i Dušana Fuštara podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRN-06/200 od 27. juna 2006. godine i Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRN-06/200 od 9. juna 2006. godine

strana 83

2.5. Predmet broj AP 1337/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 12. septembra 2006. godine

Apelacija Saida Huskića podnesena protiv Dopisa načelnika Općine Velika Kladuša broj 02-05-74/05 od 1. februara 2005. godine

strana 93

2.6. Predmet broj AP 1334/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 20. septembra 2006. godine

Apelacija Ševala Čolomana podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Kž-06-000050 od 21. februara 2006. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj Kv-98/05 od 16. decembra 2005. godine

strana 99

2.7. Predmet broj AP 1718/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 21. decembra 2006. godine

Apelacija Seada Džinde podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-560/04 od 28. juna 2005. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj GŽ-396/04 od 15. aprila 2004. godine i Presude Općinskog suda u Tuzli broj P-1622/02 od 29. januara 2004. godine

strana 105

2.8. Predmet broj AP 1428/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 12. septembra 2006. godine

Apelacija S.U.R. «Student» podnesena protiv Rješenja Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo broj UP-2/12-13-04-34-MŠ-216/05

od 18. aprila 2005. godine i Rješenja Javne ustanove - Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo broj 01-34-540/05/E od 2. februara 2005. godine

strana 113

2.9. Predmet broj AP 2063/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 20. septembra 2006. godine

Apelacija Abduladhima Maktoufa podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Gž -66/05 od 19. jula 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj P-4/04 od 10. februara 2005. godine

strana 119

2.10. Predmet broj AP 1108/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 20. oktobra 2006. godine

Apelacija P.P. «Žugić» podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-816/00 od 26. januara 2005. godine

strana 125

2.11. Predmet broj AP 1719/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 8. jula 2006. godine

Apelacija Milorada Rodića, Vlastimira Pušare, Ivana Bakovića i Zorana Kneževića podnesena zbog neizvršenja Rješenja Ministarstva pravde BiH broj 06-05-8-1/05 od 15. juna 2005. godine i uvjeta izdržavanja kazne u KPZ Zenica

strana 131

2.12. Predmet broj AP 2414/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 20. oktobra 2006. godine

Apelacija Gordane Letice podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj Gž-331/04 od 9. septembra 2005. godine

strana 141

2.13. Predmet broj AP 1502/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 12. septembra 2006. godine

Apelacija Bajazida Riđića podnesena protiv Rješenja Općinskog suda u Zenici broj P-245/03 od 6. juna 2005. godine

strana 145

2.14. Predmet broj AP 1407/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 12. septembra 2006. godine

Apelacija Gligora Novakovića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj Gž-1278/04 od 19. maja 2005. godine

strana 149

2.15. Predmet broj AP 1418/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 12. septembra 2006. godine

Apelacija Ljiljane Vrebac podnesena zbog neizvršenja Rješenja Komisije za provedbu člana 143. Zakona o radu Kantona 10 broj 10/2-34-1122/00 od 28. aprila 2004. godine

strana 153

2.16. Predmet broj AP 2355/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 20. oktobra 2006. godine

Apelacija Siniše Golijanina, Milivoja Vlaškog i Milenka - Voje Radovića podnesena protiv Rješenja Osnovnog suda Sokolac broj Kv-48/05 od 10. oktobra 2005. godine i Rješenja Osnovnog suda Sokolac - odjel Istočno Sarajevo broj K-22/02 od 5. septembra 2005. godine

strana 159

2.17. Predmet broj AP 953/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. jula 2006. godine

Apelacija Milorada Bilbije protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj U-20/05 od 28. februara 2005. godine i Rješenje Okružnog suda u Banjoj Luci broj U-107/05 od 27. septembra 2005. godine i apelacija Dragana Kalinića protiv Odluke Visokog predstavnika broj 219/04 od 29. juna 2004. godine i Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-860/04 od 18. maja 2005. godine

strana 165

2.18. Predmet broj AP 2058/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. novembra 2006. godine

Apelacija Ognjena Tvrtkovića podnesena zbog toga što nije okončana istraga nakon ubistva njegove majke

strana 191

2.19. Predmet broj AP 2271/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 21. decembra 2006. godine

Apelacije Danijela Marinića, Fikreta Hadžića, Adisa Hadžića, Seada Mehića, Muharema Bajramovića, Ismeta Kukrice i Rasima Odobašića, svi na Odjelu za izdržavanje mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi Kazneno-popravnog zavoda u Zenici, u kojima apelanti smatraju da je, nakon stupanja na snagu novog Krivičnog zakona Federacije BiH i Zakona o krivičnom postupku Federacije BiH, njihovo daljnje zadržavanje na Odjelu forenzike KPZZ suprotno navedenim zakonima i Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

strana 203

2.20. Predmet broj AP 1426/05

ODLUKA O MERITUMU od 9. novembra 2006. godine

Apelacija Dine Menzilovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-169/05 od 18. maja 2005. godine, Presude Kantonalnog suda u

Novom Travniku broj K-14/04 od 26. novembra 2004. godine, Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-539/04 od 17. decembra 2004. godine i zbog lišavanja slobode nakon pravosnažnosti Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-169/05 od 18. maja 2005. godine do sprovođenja na izdržavanje kazne zatvora i apelacija Dževada Hazića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-169/05 od 18. maja 2005. godine, Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj K-14/04 od 26. novembra 2004. godine i protiv Rješenja Kantonalnog suda u Novom Travniku broj K-14/04 od 26. novembra 2004. godine

strana 235

2.21. Predmet broj AP 2561/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 9. novembra 2006. godine

Apelacija Mirka Šarovića podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. Kv-01/05 od 8. decembra 2005. godine i X-KRN-05/159 od 1. decembra 2005. godine

strana 255

2.22. Predmet broj AP 1257/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. septembra 2006. godine

Apelacija Dušanke Došen, Dragane Došen, Anke Došen, Verice Divjak, Nade Knežević, Mare Knežević, Zore Kovačević i Rade Cvetanović podnesena zbog dužine trajanja sudskog postupka i nedonošenja odluke u razumnom roku po njihovoj tužbi od 8. aprila 1999. godine Osnovnom sudu u Banjoj Luci

strana 273

2.23. Predmet broj AP 1293/05

ODLUKA O MERITUMU od 12. septembra 2006. godine

Apelacija Industrijskog preduzeća «Krivaja» d.d. Zavidovići podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Tuzli broj Pž-190/04 od 5. aprila 2005. godine i Rješenja Općinskog suda u Živinicama broj Ip-27/99 od 9. jula 2002. godine

strana 287

2.24. Predmet broj AP 1431/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. septembra 2006. godine

Apelacija Mileta Čajevića, Koviljke Radović, Milana Jojića, Dane Muminović, Mileta i Bose Savić podnesene zbog neizvršenja odluka Osnovnog suda u Foči broj P-248/01 od 14. augusta 2002. godine, broj P-296/01 od 7. septembra 2004. godine, broj I-103/04 od 26. oktobra 2004. godine, broj P-259/01 od 13. aprila 2005. godine, broj P -74/03 od 2. decembra 2004. godine, broj P-82/02 od 24. januara 2005. godine, broj P-22/05 od 11. marta 2005. godine i broj P-197/01 od 8. februara 2005. godine

strana 303

2.25. Predmet broj AP 1492/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. septembra 2006. godine

Apelacija Seada Kajtezovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj KŽ-281/04 od 25. maja 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Bihaću broj K-6/04 od 19. maja 2004. godine

strana 323

2.26. Predmet broj AP 2650/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. septembra 2006. godine

Apelacija Kemala Hasića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj KŽ-351/05 od 28. septembra 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj K-73/03 od 24. februara 2005. godine

strana 333

2.27. Predmet broj AP 905/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 20. septembra 2006. godine

Apelacija «Trgoprevoza» d.o.o. Brčko podnesena zbog nesprovođenja izvršenja dozvoljenog Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu broj Ip-1788/99 od 29. juna 1999. godine i rješenja kojim se Općinski sud proglasio apsolutno nenadležnim za postupanje

strana 349

2.28. Predmet broj AP 1365/05

ODLUKA O MERITUMU od 29. septembra 2006. godine

Apelacija Zijade i Mehe Nukića podnesena protiv Presude Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj GŽ-116/05 od 11. maja 2005. godine i Presude Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj P-545/01-I-4 od 3. decembra 2004. godine

strana 371

2.29. Predmet broj AP 2348/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. septembra 2006. godine

Apelacija Ratka i Anike Blatešić podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj GŽ-624/05 od 12. jula 2005. godine i Rješenja Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-1430/04 od 16. marta 2005. godine

strana 383

2.30. Predmet broj AP 2679/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. septembra 2006. godine

Apelacija DEPOS-a – Demokratskog pokreta Srpske podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj IŽ -10/06 od 27. jula 2006. godine

strana 399

2.31. Predmet broj AP 1505/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 20. oktobra 2006. godine

Apelacija Jasmine Selimović podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-282/05 od 28. februara 2006. godine

strana 417

2.32. Predmet broj AP 2141/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 20. oktobra 2006. godine

Apelacija Marije Bošnjak podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-80/04 od 19. jula 2005. godine

strana 435

2.33. Predmet broj AP 2232/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 20. oktobra 2006. godine

Apelacija Dušana Tešića, Srđana Davidovića, Gorana Šiljegovića, Branislava Milanovića, Slavka Mihajlovića, Sretka Marjanovića i Željka Jankovića podnesena zbog neizvršenja Rješenja Osnovnog suda u Banjoj Luci broj I-1347/04 od 7. jula 2004. godine

strana 449

2.34. Predmet broj AP 2523/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 20. oktobra 2006. godine

Apelacija Murata Silajdzije podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj KPŽ-31/05 od 19. septembra 2005. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj KPV-11/05 od 15. augusta 2005. godine

strana 467

2.35. Predmet broj AP 2238/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. novembra 2006. godine

Apelacija Milenka Tomića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Bijeljini broj Kž-112/05 od 17. juna 2005. godine i Presude Osnovnog suda u Bijeljini broj K-685/02 od 31. januara 2003. godine

strana 485

2.36. Predmet broj AP 1603/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 21. decembra 2006. godine

Apelacija Save Lončara podnesena protiv Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj Kž-118/04 od 19. aprila 2005. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj K-69/03 od 23. decembra 2003. godine

strana 495

2.37. Predmet broj AP 2468/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 21. decembra 2006. godine

Apelacija Zlatana Gligorijevića podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci

broj Pžp-2047/05 od 17. augusta 2005. godine i Rješenja Suda za prekršaje Banja Luka broj II-P-1564/04 od 12. aprila 2005. godine

strana 513

2.38. Predmet broj AP 1410/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 9. novembra 2006. godine

Apelacija Stojanke Katalinić podnesena zbog dužine trajanja postupka u predmetu pred Općinskim sudom u Živinicama broj P-591/99

strana 525

2.39. Predmet broj AP 1570/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 9. novembra 2006. godine

Apelacija Hajrudina Hasića podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Gž-11/05 od 24. maja 2005. godine, Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj R-499/03 od 27. decembra 2004. godine i Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-602/05 od 31. oktobra 2005. godine

strana 543

2.40. Predmet broj AP 198/03

RJEŠENJE O PREISPITIVANJU od 29. septembra 2006. godine

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. septembra 2006. godine

Apelacija Besima Dedića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj Gž-1631/02 od 9. aprila 2003. godine, Rješenja Općinskog suda u Zenici broj I-1537/01 od 28. oktobra 2002. godine i Rješenja Općinskog suda broj I-1537/01 od 30. augusta 2002. godine

strana 563

2.41. Predmet broj AP 1289/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 9. novembra 2006. godine

Apelacija «Pres-Singa» d.o.o., Sarajevo, i Senada Avdića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Gž-17/05 od 15. marta 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj P-24/04 od 16. decembra 2004. godine

strana 585

2.42. Predmet broj AP 1162/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. septembra 2006. godine

Apelacija Bore Rakića podnesena zbog nemogućnosti izvršenja pravosnažne Presude Osnovnog suda u Derventi broj P-99/00 od 29. juna 2000. godine, mada je izvršenje dozvoljeno Rješenjem Osnovnog suda u Banjoj Luci broj I-3427/00 od 25. decembra 2000. godine

strana 605

2.43. Predmet broj AP 148/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. septembra 2006. godine

Apelacija Alme Kotlo podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj GŽ-148/04 od 29. novembra 2004. godine

strana 613

2.44. Predmet broj AP 2458/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. septembra 2006. godine

Apelacija «Croatia osiguranja» d.d. Ljubuški i «Croatia Viteza» d.o.o. Vitez podnesena protiv Rješenja o izvršenju Općinskog suda Vitez broj Ovr.g. 307/02 od 27. januara 2004. godine i Rješenja Kantonalnog suda Novi Travnik broj PŽ-24/05 od 12. oktobra 2005. godine

strana 629

2.45. Predmet broj AP 2158/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 21. decembra 2006. godine

Apelacija Željka Zeca, Slobodanke Koljančić i Radmile Vranješ podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Spiske broj Rev-250/04 od 27. juna 2005. godine

strana 645

2.46. Predmet broj AP 2629/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 21. decembra 2006. godine

Apelacija Bitera Perolija podnesena protiv presuda Apelacionog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj Rev-21/05 od 23. novembra 2005. godine i broj GŽ-59/05 od 14. juna 2005. godine

strana 665

2.47. Predmet broj AP 2144/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 20. oktobra 2006. godine

Apelacija Nure Hercegovac podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici broj GŽ-286/05 od 4. augusta 2005. godine

strana 685

2.48. Predmet broj AP 1498/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 12. septembra 2006. godine

Apelacija Vesne Mišanović podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-273/03 od 31. januara 2005. godine

strana 699

2.49. Predmet broj AP 1788/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 20. septembra 2006. godine

Apelacija Saida Atmanija podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj U-1/06 od 31. januara 2006. godine i Rješenja Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine broj UP-1-08/1-41-309-3/05 od 14. oktobra 2005. godine

strana 717

2.50. Predmet broj AP 2518/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 21. decembra 2006. godine

Apelacija Živote Pavkovića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj U-1539/05 od 4. novembra 2005. godine, Rješenja Ministarstva graditeljstva, prostornog uređenja i zaštite okoliša Hercegovačko-neretvanskog kantona broj UP-09-25-03-2585/01 od 5. septembra 2005. godine i Rješenja Službe graditeljstva, imovinsko-pravnih i stambenih poslova i zaštite okoliša Mostar-Zapad broj 07/II-3-4187/98 od 6. aprila 2001. godine

strana 739

2.51. Predmet broj AP 1109/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 8. jula 2006. godine

Apelacija Ranka Miloševića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-372/03 od 17. februara 2005. godine

strana 757

2.52. Predmet broj AP 1402/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. septembra 2006. godine

Apelacija Općine Posušje podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-211/04 od 26. maja 2005. godine

strana 775

2.53. Predmet broj AP 2678/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. septembra 2006. godine

Apelacija Stranke za Bosnu i Hercegovinu i Ilijaza Pilava podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj Iž-15/06 od 10. augusta 2006. godine, Odluke Centralne izborne komisije broj 01-02-2-1581/06 od 1. augusta 2006. godine i Odluke Centralne izborne komisije broj 01-07-1-913-103-1/06 od 24. jula 2006. godine

strana 787

2.54. Predmet broj AP 1226/05

RJEŠENJE O NEIZVRŠENJU od 17. novembra 2007. godine

strana 803

3. član VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine

3.1. Predmet broj U 17/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. septembra 2006. godine

Zahtjev Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine za ocjenu usaglašenosti sa Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda čl. 152, 153, 154, 155, 156. i 157. Zakona o prekršajima kojima se povređuju federalni propisi

strana 811

Registar odluka po kriterijima dopustivosti

1. Članak 16. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine **APELACIJA JE OČIGLEDNO (*prima facie*) NEOSNOVANA**

1.1. Predmet broj AP 1296/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 20. listopada 2006. godine

Apelacija Nijaza Imamovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-93/04 od 10. ožujka 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj GŽ-605/03 od 30. listopada 2003. godine

strana 73

1.2. Predmet broj AP 2499/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 20. listopada 2006. godine

Apelacija Željka Mejakića i Dušana Fuštara podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRN-06/200 od 27. lipnja 2006. godine i Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRN-06/200 od 9. lipnja 2006. godine

strana 83

1.3. Predmet broj AP 2523/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 20. listopada 2006. godine

Apelacija Murata Silajdžije podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj KPŽ-31/05 od 19. rujna 2005. godine i Presude Suda Bosne i Hercegovine broj KPV-11/05 od 15. kolovoza 2005. godine

strana 467

1.4. Predmet broj AP 1570/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 9. studenog 2006. godine

Apelacija Hajrudina Hasića podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj GŽ-11/05 od 24. svibnja 2005. godine, Rješenja Okružnog suda u Banjaluci broj R-499/03 od 27. prosinca 2004. godine i Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj Rev-602/05 od 31. listopada 2005. godine

strana 543

1.5. Predmet broj AP 2144/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 20. listopad 2006. godine

Apelacija Nure Hercegovac podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici broj GŽ-286/05 od 4. kolovoza 2005. godine

strana 685

1.6. Predmet broj AP 1788/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 20. rujna 2006. godine

Apelacija Saida Atmanija podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj U-

1/06 od 31. siječnja 2006. godine i Rješenja Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine broj UP-1-08/1-41-309-3/05 od 14. listopada 2005. godine

strana 717

2. Članak 16. stavak 4. točka 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
USTAVNI SUD NIJE MJERODAVAN ZA ODLUČIVANJE

2.1. Predmet broj AP 1337/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 12. rujna 2006. godine

Apelacija Saida Huskića podnesena protiv Dopisa načelnika Općine Velika Kladuša, broj 02-05-74/05 od 1. veljače 2005. godine

strana 93

3. Članak 16. stavak 4. točka 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
PROTEKAO JE ROK ZA PODNOŠENJE APELACIJE

3.1. Predmet broj AP 1334/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 20. rujna 2006. godine

Apelacija Ševala Čolomana podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Kž-06-000050 od 21. veljače 2006. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj Kv-98/05 od 16. prosinca 2005. godine

strana 99

3.2. Predmet broj AP 1718/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 21. prosinca 2006. godine

Apelacija Seada Džinde podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-560/04 od 28. lipnja 2005. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj Gž-396/04 od 15. travnja 2004. godine i Presude Općinskog suda u Tuzli broj P-1622/02 od 29. siječnja 2004. godine

strana 105

3.3. Predmet broj AP 1426/05

ODLUKA O MERITUMU od 9. studenog 2006. godine

Apelacija Dine Menzilovića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-169/05 od 18. svibnja 2005. godine, Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj K-14/04 od 26. studenog 2004. godine, Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-539/04 od 17. prosinca 2004. godine i zbog lišavanja slobode nakon pravomoćnosti Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-169/05 od 18. svibnja 2005. godine do sprovođenja na izdržavanje kazne zatvora i apelacija Dževada Hazića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-169/05 od 18. svibnja 2005. godine, Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj K-14/04 od 26. studenog 2004. godine i

protiv Rješenja Kantonalnog suda u Novom Travniku broj K-14/04 od 26. studenog 2004. godine

strana 235

3.4. Predmet broj AP 1788/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 20. rujna 2006. godine

Apelacija Saida Atmanija podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj U-1/06 od 31. siječnja 2006. godine i Rješenja Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine broj UP-1-08/1-41-309-3/05 od 14. listopada 2005. godine

strana 717

4. Članak 16 stavak 4. točka 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine APELACIJU JE PODNIJELA NEOVLAŠTENA OSOBA

4.1. Predmet broj AP 2518/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 21. prosinca 2006. godine

Apelacija Živote Pavkovića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj U-1539/05 od 4. studenog 2005. godine, Rješenja Ministarstva graditeljstva, prostornog uređenja i zaštite okoliša Hercegovačko-neretvanskog kantona broj UP-09-25-03-2585/01 od 5. rujna 2005. godine i Rješenja Službe graditeljstva, imovinsko-pravnih i stambenih poslova i zaštite okoliša Mostar-Zapad broj 07/II-3-4187/98 od 6. travnja 2001. godine

strana 739

5. Članak 16 stavak 4. točka 9. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine APELACIJA JE *ratione materiae* INKOMPATIBILNA S USTAVOM

5.1. Predmet broj AP 1718/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 21. prosinca 2006. godine

Apelacija Seada Džinde podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Rev-560/04 od 28. lipnja 2005. godine, Presude Kantonalnog suda u Tuzli broj Gž-396/04 od 15. travnja 2004. godine i Presude Općinskog suda u Tuzli broj P-1622/02 od 29. siječnja 2004. godine

strana 105

5.2. Predmet broj AP 1428/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 12. rujna 2006. godine

Apelacija S.U.R. «Student» podnesena protiv Rješenja Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo broj UP-2/12-13-04-34-MŠ-216/05 od 18. travnja 2005. godine i Rješenja Javne ustanove - Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo broj 01-34-540/05/E od 2. veljače 2005. godine

strana 113

5.3. Predmet broj AP 2063/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 20. rujna 2006. godine

Apelacija Abduladhima Maktoufa podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj GŽ -66/05 od 19. srpnja 2005. godine i Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj P-4/04 od 10. veljače 2005. godine

strana 119

5.4. Predmet broj AP 1108/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 20. listopada 2006. godine

Apelacija P.P. "Žugić" podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj U-816/00 od 26. siječnja 2005. godine

strana 125

5.5. Predmet broj AP 1719/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 8. srpnja 2006. godine

Apelacija Milorada Rodića, Vlastimira Pušare, Ivana Bakovića i Zorana Kneževića podnesena zbog neizvršenja Rješenja Ministarstva pravde BiH broj 06-05-8-1/05 od 15. lipnja 2005. godine i uvjeta izdržavanja kazne u KPZ Zenica

strana 131

5.6. Predmet broj AP 198/03

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. rujna 2006. godine

Apelacija Besima Dedića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj GŽ-1631/02 od 9. travnja 2003. godine, Rješenja Općinskog suda u Zenici broj I-1537/01 od 28. listopada 2002. godine i Rješenja Općinskog suda broj I-1537/01 od 30. kolovoza 2002. godine

strana 569

5.7. Predmet broj AP 1788/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 20. rujna 2006. godine

Apelacija Saida Atmanija podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj U-1/06 od 31. siječnja 2006. godine i Rješenja Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine broj UP-1-08/1-41-309-3/05 od 14. listopada 2005. godine

strana 717

6. Članak 16 stavak 4. točka 12. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

APELANT JE PRETHODNO POKRENUO ISTOVJETAN POSTUPAK PRED DOMOM ZA LJUDSKA PRAVA ZA BOSNU I HERCEGOVINU

6.1. Predmet broj AP 2414/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 20. listopada 2006. godine

Apelacija Gordane Letice podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj GŽ-331/04 od 9. rujna 2005. godine

strana 141

7. Članak 16 stavak 4. točka 13. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
APELANT JE PROPUSTIO U OSTAVLJENOM ROKU DOPUNITI/PRECIZIRATI
APELACIJU

7.1. Predmet broj AP 1502/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 12. rujna 2006. godine

Apelacija Bajazida Riđića podnesena protiv Rješenja Općinskog suda u Zenici broj P-245/03 od 6. lipnja 2005. godine

strana 145

8. Članak 16 stavak 4. točka 14. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
APELACIJA JE PREURANJENA

8.1. Predmet broj AP 1407/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 12. rujna 2006. godine

Apelacija Gligora Novakovića podnesena protiv presude Kantonalnog suda u Tuzli broj Gž-1278/04 od 19. svibnja 2005. godine

strana 149

8.2 Predmet broj AP 1410/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 9. studenog 2006. godine

Apelacija Stojanke Katalinić podnesena zbog duljine trajanja postupka u predmetu pred Općinskim sudom u Živinicama broj P-591/99

strana 525

9. Članak 16 stavak 4. točka 15. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
APELANT NIJE ISCRPIO PRAVNE LIJEKOVE MOGUĆE PO ZAKONU

9.1. Predmet broj AP 1719/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 8. srpnja 2006. godine

Apelacija Milorada Rodića, Vlastimira Pušare, Ivana Bakovića i Zorana Kneževića podnesena zbog neizvršenja Rješenja Ministarstva pravde BiH broj 06-05-8-1/05 od 15. lipnja 2005. godine i uvjeta izdržavanja kazne u KPZ Zenica

strana 131

9.2. Predmet broj AP 1418/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 12. rujna 2006. godine

Apelacija Ljiljane Vrebac podnesena zbog neizvršenja Rješenja Komisije za provedbu članka 143. Zakona o radu Kantona 10 broj 10/2-34-1122/00 od 28. travnja 2004. godine

strana 153

9.3. Predmet broj AP 2355/05

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 20. listopada 2006. godine

Apelacija Siniše Golijanina, Milivoja Vlaškog i Milenka - Voje Radovića podnesena

protiv Rješenja Osnovnog suda Sokolac broj Kv-48/05 od 10. listopada 2005. godine i Rješenja Osnovnog suda Sokolac - odjel Istočno Sarajevo broj K-22/02 od 5. rujna 2005. godine

strana 159

10. Članak 17 stavak 1. točka 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
ZAHTJEV JE PODNIJELA NEOVLAŠTENA OSOBA

10.1. Predmet broj U 16/06

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 29. rujna 2006. godine

Zatjev Zvonimira Carla Comparija za ocjenu ustavnosti Zakona o otkupu nacionaliziranih stanova koji je Dom naroda Parlamenta Federacije BiH usvojio 21. lipnja 2006. godine

strana 21

Регистар одлука по каталогу права

1. Члан II/2 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода **ПРАВО НА ДЈЕЛОТВОРАН ПРАВНИ ЛИЈЕК**

1.1. Предмет број АП 953/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 8. јула 2006. године

Апелација Милорада Билбије против Рјешења Суда Босне и Херцеговине број У-20/05 од 28. фебруара 2005. године и Рјешења Окружног суда у Бањој Луци број У-107/05 од 27. септембра 2005. године и апелација Драгана Калинића против Одлуке Високог представника број 219/04 од 29. јуна 2004. године и Рјешења Врховног суда Републике Српске број У-860/04 од 18. маја 2005. године

страница 165

2. Члан II/3b) Устава Босне и Херцеговине

Члан 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода **ЗАБРАНА МУЧЕЊА**

2.1. Предмет број АП 2058/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. новембра 2006. године

Апелација Огњена Тврковића поднесена због тога што није окончана истрага након убиства његове мајке

страница 191

3. Члан II/3d) Устава Босне и Херцеговине

Члан 5 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода **ПРАВО НА СЛОБОДУ И БЕЗБЈЕДНОСТ**

3.1. Предмет број АП 2271/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 21. децембра 2006. године

Апелације Данијела Маринића, Фикрета Хацића, Адиса Хацића, Сеада Мехића, Мухарема Бајрамовића, Исмета Кукрице и Расима Одобашића, сви на Одјељењу за издржавање мјере обезбјеђења обавезног психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи Казнено-поправног завода у Зеници, у којима апеланти сматрају да је, након ступања на снагу новог Кривичног закона Федерације БиХ и Закона о кривичном поступку Федерације БиХ, њихово даље задржавање на Одјељењу форензике КПЗЗ супротно наведеним законима и Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода

страница 203

3.2. Предмет број АП 1426/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 9. новембра 2006. године

Апелација Дине Мензиловића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Кж-169/05 од 18. маја 2005. године, Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику број К-14/04 од 26. новембра 2004. године, Рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Кж-539/04 од 17. децембра 2004. године и због лишавања слободе након правоснажности Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Кж-169/05 од 18. маја 2005. године до спровођења на издржавање казне затвора и апелација Цевада Хазића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Кж-169/05 од 18. маја 2005. године, Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику број К-14/04 од 26. новембра 2004. године и против Рјешења Кантоналног суда у Новом Травнику број К-14/04 од 26. новембра 2004. године

страна 235

3.3. Предмет број АП 2561/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 9. новембра 2006. године

Апелација Мирка Шаровића поднесена против рјешења Суда Босне и Херцеговине број Кв-01/05 од 8. децембра 2005. године и Х-КРН-05/159 од 1. децембра 2005. године

страна 255

4. Члан II(3е) Устава Босне и Херцеговине

Члан 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

4.1. Предмет број АП 1426/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 9. новембра 2006. године

Апелација Дине Мензиловића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Кж-169/05 од 18. маја 2005. године, Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику број К-14/04 од 26. новембра 2004. године, Рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Кж-539/04 од 17. децембра 2004. године и због лишавања слободе након правоснажности Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Кж-169/05 од 18. маја 2005. године до спровођења на издржавање казне затвора и апелација Цевада Хазића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Кж-169/05 од 18. маја 2005. године, Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику број К-14/04 од 26. новембра 2004. године и против Рјешења Кантоналног суда у Новом Травнику број К-14/04 од 26. новембра 2004. године

страна 235

4.2. Предмет број АП 2561/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 9. новембра 2006. године
Апелација Мирка Шаровића поднесена против рјешења Суда Босне и Херцеговине
број Кв-01/05 од 8. децембра 2005. године и Х-КРН-05/159 од 1. децембра 2005.
године

страна 255

4.3. Предмет број АП 1257/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. септембра 2006. године
Апелација Душанке Дошен, Драгане Дошен, Анке Дошен, Верице Дивјак, Наде
Кнежевић, Зоре Ковачевић и Раде Цветановић поднесена због дужине трајања
судског поступка и недоношења одлуке у разумном року по њиховој тужби од 8.
априла 1999. године Основном суду у Бањој Луци

страна 273

4.4. Предмет број АП 1293/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 12. септембра 2006. године
Апелација Индустијског предузећа «Криваја» д.д. Завидовићи поднесена против
Рјешења Кантоналног суда у Тузли број Пж-190/04 од 5. априла 2005. године и
Рјешења Општинског суда у Живиницама број Ип-27/99 од 9. јула 2002. године

страна 287

4.5. Предмет број АП 1431/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. септембра 2006. године
Апелација Милета Чајевића, Ковиљке Радовић, Милана Јојића, Дане Муминовић,
Милета и Босе Савић поднесена због неизвршења одлука Основног суда у Фочи
број П-248/01 од 14. августа 2002. године, број П-296/01 од 7. септембра 2004.
године, број И-103/04 од 26. октобра 2004. године, број П-259/01 од 13. априла
2005. године, број П-74/03 од 2. децембра 2004. године, број П -82/02 од 24. јануара
2005. године, број П-22/05 од 11. марта 2005. године и број П-197/01 од 8. фебруара
2005. године

страна 303

4.6. Предмет број АП 1492/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. септембра 2006. године
Апелација Сеада Кајтезовића поднесена против Пресуде Врховног суда
Федерације Босне и Херцеговине број Кж -281/04 од 25. маја 2005. године и
Пресуде Кантоналног суда у Бихаћу број К-6/04 од 19. маја 2004. године

страна 323

4.7. Предмет број АП 2650/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. септембра 2006. године
Апелација Кемала Хасића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације

Босне и Херцеговине број Кж -351/05 од 28. септембра 2005. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број К-73/03 од 24. фебруара 2005. године

страна 333

4.8. Предмет број АП 905/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 20. септембра 2006. године
Апелација «Тргопревоза» д.о.о. Брчко поднесена због неспровођења извршења дозвољеног Рјешењем Општинског суда у Сарајеву број Ип-1788/99 од 29. јуна 1999. године и рјешења којим се Општински суд прогласио апсолутно ненадлежним за поступање

страна 349

4.9. Предмет број АП 1365/05

ОДЛУКА О МЕРИТУМУ од 29. септембра 2006. године
Апелација Зијаде и Мехе Нукића поднесена против Пресуде Апелационог суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број Гж-116/05 од 11. маја 2005. године и Пресуде Основног суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број П -545/01-И-4 од 3. децембра 2004. године

страна 371

4.10. Предмет број АП 2348/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. септембра 2006. године
Апелација Ратка и Анике Блатешић поднесена против Рјешења Окружног суда у Бањој Луци број Гж -624/05 од 12. јула 2005. године и Рјешења Основног суда у Бањој Луци број П -1430/04 од 16. марта 2005. године

страна 383

4.11. Предмет број АП 2679/06

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. септембра 2006. године
Апелација ДЕПОС-а – Демократског покрета Српске поднесена против Рјешења Суда Босне и Херцеговине број Иж -10/06 од 27. јула 2006. године

страна 399

4.12. Предмет број АП 1505/06

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 20. октобра 2006. године
Апелација Јасмине Селимовић поднесена против Рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев -282/05 од 28. фебруара 2006. године

страна 417

4.13. Предмет број АП 2141/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 20. октобра 2006. године
Апелација Марије Бошњак поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев -80/04 од 19. јула 2005. године

страна 435

4.14. Предмет број АП 2232/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 20. октобра 2006. године
Апелација Душана Тешића, Срђана Давидовића, Горана Шиљеговића, Бранислава Милановића, Славка Михајловића, Сретка Марјановића и Жељка Јанковића поднесена због неизвршења Рјешења Основног суда у Бањој Луци број И-1347/04 од 7. јула 2004. године

страна 449

4.15. Предмет број АП 2523/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 20. октобра 2006. године
Апелација Мурата Силаџије поднесена против Пресуде Суда Босне и Херцеговине број КПЖ-31/05 од 19. септембра 2005. године и Пресуде Суда Босне и Херцеговине број КПВ -11/05 од 15. августа 2005. године

страна 467

4.16. Предмет број АП 2238/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. новембра 2006. године
Апелација Миленка Томића поднесена против Пресуде Окружног суда у Бијељини број Кж-112/05 од 17. јуна 2005. године и Пресуде Основног суда у Бијељини број К-685/02 од 31. јануара 2003. године

страна 485

4.17. Предмет број АП 1603/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 21. децембра 2006. године
Апелација Саве Лончара поднесена против Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број Кж -118/04 од 19. априла 2005. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци број К -69/03 од 23. децембра 2003. године

страна 495

4.18. Предмет број АП 2468/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 21. децембра 2006. године
Апелација Златана Глигоријевића поднесена против Рјешења Окружног суда у Бањој Луци број Пжп -2047/05 од 17. августа 2005. године и Рјешења Суда за прекршаје Бања Лука број II-II-1564/04 од 12. априла 2005. године

страна 513

4.19 Предмет број АП 1410/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 9. новембра 2006. године
Апелација Стојанке Каталинић поднесена због дужине трајања поступка у предмету пред Општинским судом у Живиницама број П-591/99

страна 525

4.20 Предмет број АП 1570/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 9. новембра 2006. године
Апелација Хајрудина Хасића поднесена против Рјешења Врховног суда Републике

Српске број Гж -11/05 од 24. маја 2005. године, Рјешења Окружног суда у Бањој Луци број Р-499/03 од 27. децембра 2004. године и Рјешења Врховног суда Републике Српске број Рев-602/05 од 31. октобра 2005. године

страна 543

4.21. Предмет број АП 198/03

РЈЕШЕЊЕ О ПРЕИСПИТИВАЊУ од 29. септембра 2006. године

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. септембра 2006. године

Апелација Бесима Дедића поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Зеници број Гж -1631/02 од 9. априла 2003. године, Рјешења Општинског суда у Зеници број И-1537/01 од 28. октобра 2002. године и Рјешења Општинског суда број И -1537/01 од 30. августа 2002. године

страна 563

4.22. Предмет број АП 1289/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 9. новембра 2006. године

Апелација «Прес-Синга» д.о.о., Сарајево, и Сенада Авдића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Гж -17/05 од 15. марта 2005. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број П -24/04 од 16. децембра 2004. године

страна 585

4.23. Предмет број АП 1162/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. септембра 2006. године

Апелација Боре Ракића поднесена због немогућности извршења правоснажне Пресуде Основног суда у Дервенти број П-99/00 од 29. јуна 2000. године, мада је извршење дозвољено Рјешењем Основног суда у Бањој Луци број И -3427/00 од 25. децембра 2000. године

страна 605

4.24. Предмет број АП 148/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. септембра 2006. године

Апелација Алме Котло поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број Гж -148/04 од 29. новембра 2004. године

страна 613

4.25. Предмет број АП 2458/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. септембра 2006. године

Апелација «Croatia осигурања» д.д. Љубушки и «Croatia Витеза» д.о.о. Витез поднесена против Рјешења о извршењу Општинског суда Витез број Овр.г 307/02 од 27. јануара 2004. године и Рјешења Кантоналног суда Нови Травник број Пж -24/05 од 12. октобра 2005. године

страна 629

4.26. Предмет број АП 2158/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 21. децембра 2006. године
Апелација Жељка Зеца, Слободанке Кољанчић и Радмиле Врањеш поднесена
против Пресуде Врховног суда Републике Српске број Рев-250/04 од 27. јуна 2005.
године

страна 645

4.27. Предмет број АП 2629/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 21. децембра 2006. године
Апелација Битера Перолија поднесена против пресда Апелационог суда Брчко
Дистрикта Босне и Херцеговине број Рев-21/05 од 23. новембра 2005. године и број
Гж-59/05 од 14. јуна 2005. године

страна 665

4.28. Предмет број АП 2144/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 20. октобра 2006. године
Апелација Нуре Херцеговац поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Зеници
број Гж -286/05 од 4. августа 2005. године

страна 685

5. Члан II(3f) Устава Босне и Херцеговине

Члан 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
ПРАВО НА ПОШТОВАЊЕ ПРИВАТНОГ И ПОРОДИЧНОГ ЖИВОТА

5.1. Предмет број АП 1410/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 9. новембра 2006. године
Апелација Стојанке Каталиних поднесена због дужине трајања поступка у
предмету пред Општинским судом у Живиницама број П-591/99

страна 525

5.2. Предмет број АП 1570/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 9. новембра 2006. године
Апелација Хајрудина Хасића поднесена против Рјешења Врховног суда Републике
Српске број Гж -11/05 од 24. маја 2005. године, Рјешења Окружног суда у Бањој
Луци број Р-499/03 од 27. децембра 2004. године и Рјешења Врховног суда
Републике Српске број Рев-602/05 од 31. октобра 2005. године

страна 543

5.3. Предмет број АП 1498/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. септембра 2006. године
Апелација Весне Мишановић поднесена против Пресуде Врховног суда
Федерације Босне и Херцеговине број Рев-273/03 од 31. јануара 2005. године

страна 699

5.4. Предмет број АП 1788/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 20. септембра 2006. године
Апелација Саида Атманија поднесена против Пресуде Суда Босне и Херцеговине
број У-1/06 од 31. јануара 2006. године и Рјешења Министарства безбједности
Босне и Херцеговине број УП-1-08/1-41-309-3/05 од 14. октобра 2005. године

страна 717

5.5. Предмет број АП 2518/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 21. децембра 2006. године
Апелација Животе Павковића поднесена против Пресуде Кантоналног суда у
Мостару број У-1539/05 од 4. новембра 2005. године, Рјешења Министарства
грађевинарства, просторног уређења и заштите околине Херцеговачко-
неретванског кантона број УП -09-25-03-2585/01 од 5. септембра 2005. године
и Рјешења Службе грађевинарства, имовинско-правних и стамбених послова и
заштите околине Мостар-Запад број 07/II-3-4187/98 од 6. априла 2001. године

страна 739

6. Члан II(3h) Устава Босне и Херцеговине

Члан 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
СЛОБОДА ИЗРАЖАВАЊА

6.1. Предмет број АП 198/03

РЈЕШЕЊЕ О ПРЕИСПИТИВАЊУ од 29. септембра 2006. године

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. септембра 2006. године
Апелација Бесима Дедића поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Зеници
број Гж -1631/02 од 9. априла 2003. године, Рјешења Општинског суда у Зеници
број И-1537/01 од 28. октобра 2002. године и Рјешења Општинског суда број И
-1537/01 од 30. августа 2002. године

страна 563

6.2. Предмет број АП 1289/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 9. новембра 2006. године
Апелација «Прес-Синга» д.о.о., Сарајево, и Сенада Авдића поднесена против
Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Гж -17/05 од 15.
марта 2005. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број II -24/04 од 16.
децембра 2004. године

страна 585

7. Члан II/3k) Устава Босне и Херцеговине

Члан 1 Протокола 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода

ЗАШТИТА ИМОВИНЕ

7.1. Предмет број АП 1162/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 12. септембра 2006. године
Апелација Боре Ракића поднесена због немогућности извршења правоснажне Пресуде Основног суда у Дервенти број П-99/00 од 29. јуна 2000. године, мада је извршење дозвољено Рјешењем Основног суда у Бањој Луци број И -3427/00 од 25. децембра 2000. године

страна 605

7.2. Предмет број АП 148/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. септембра 2006. године
Апелација Алме Котло поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број Гж -148/04 од 29. новембра 2004. године

страна 613

7.3. Предмет број АП 2458/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. септембра 2006. године
Апелација «Croatia осигурања» д.д. Љубушки и «Croatia Витеза» д.о.о. Витез поднесена против Рјешења о извршењу Општинског суда Витез број Овр.г 307/02 од 27. јануара 2004. године и Рјешења Кантоналног суда Нови Травник број Пж -24/05 од 12. октобра 2005. године

страна 629

7.4. Предмет број АП 2158/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 21. децембра 2006. године
Апелација Жељка Зеца, Слободанке Кољанчић и Радмиле Врањеш поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број Рев-250/04 од 27. јуна 2005. године

страна 645

7.5. Предмет број АП 2629/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 21. децембра 2006. године
Апелација Битера Перолија поднесена против пресда Апелационог суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине број Рев-21/05 од 23. новембра 2005. године и број Гж-59/05 од 14. јуна 2005. године

страна 665

7.6. Предмет број АП 1109/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 8. јула 2006. године

Апелација Ранка Милошевића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број Рев-372/03 од 17. фебруара 2005. године

страна 757

7.7. Предмет број АП 1402/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. септембра 2006. године

Апелација Општине Посушје поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број Рев-211/04 од 26. маја 2005. године

страна 775

8. Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине

**Члан 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
ЗАБРАНА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ**

8.1. Предмет број АП 2144/05

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 20. октобра 2006. године

Апелација Нуре Херцеговац поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Зеници број Гж -286/05 од 4. августа 2005. године

страна 685

9. Члан 1 Протокола 12 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода

ОПШТА ЗАБРАНА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

9.1. Предмет број АП 2678/06

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. септембра 2006. године

Апелација Странке за Босну и Херцеговину и Илијаза Пилава поднесена против Рјешења Суда Босне и Херцеговине број Иж-15/06 од 10. августа 2006. године, Одлуке Централне изборне комисије број 01-02-2-1581/06 од 1. августа 2006. године и Одлуке Централне изборне комисије број 01-07-1-913-103-1/06 од 24. јула 2006. године

страна 787